

IOANNIS MESVÆ GRABADIN,
IDEST COMPENDII SECRETORVM
MEDICAMENTORVM,

Liber Primus.

Quo medicamenta composita alijs celebriora describuntur.

EX IACOBI SYLVII
INTERPRETATIONE.

VM in commentarios nostros quædam à nobis experta commemoratione digna coniecissimus, nobis visum est hæc in opus vnum ordine idoneo cogere, cui titulum Grabadin, seu de antidotis, fecimus: in quo medicamenta experta, & secretiora, tum à nobis inuenta, tum ab his accepta, qui artis medicæ arcana perscrutati sunt, compedio tradere dignum existimauius. Hoc autem opus totum in libros duos diuisimus. Priore medicamenta describimus composita alijs celebriora. Altero singularum corporis partium morbos proprijs cuique remedijs curare edocemus. Priorem vero in sectiones duodecim diuisimus, docuimusque, harum. Prima antidota, quæ electaria vocant. Secunda, medicamenta opiata. Tertia medicamenta solutiua. Quarta, condita. Quinta, eelegmata, seu linctus. Sexta, syrupos, & succos. Septima, decocta, & infusa. Octaua, trochiscos. Nona, pilulas. Decima, pulueres. Vndecima, vnguenta, & emplastra. Duodecima, olea.

CHRISTOPHORI GEORGII C
De honestis Florentini, super Antidotarium Mesvæ expositio.

VIA omne datū optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum, congruum est ad ipsū piamente recurrere cum verbis Psalm. auxiliū petendo. *Cor mundum creua in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis*, vt principium huius operis medium ac finis sit ad eius laudem, gloriam, & honorem, & ad vtilitatem cuiuslibet, qui hoc opus inspexerit. Itaque totus hic liber diuiditur in quatuor partes. Nam in prima parte determinat de canonibus generalibus pertinentibus ad rectificationem medicinarū simplicium solutiuarū, ac etiam non solutiuarum, & maxime circa debitum modum rectificationis, & administratiouis earum. Et in hac parte ponitur etiam modus succurrendi nocuentis, si ex eis proueniant. Et super hac prima parte Dynus de Floren. medicinæ dilucidator scripsit ad plenum. In secunda parte determinat de electione medicinarum simplicium quocūque modo soluentium, ponendo illarum doses, complexiones, & posse circa humores, ad quos ha-

Abent aspectum, ac etiam ponit modum correctionis earum, & de hac parte aliquid succincte notabo, cum de simplicibus medicinis faciam mentionem. In tertia parte principali, quam nunc tentamus exponere, determinabit de medicinis compositis solutiuis, & non solutiuis, sub diuersis modis, & formis, ac diuersimode præparatis, vt legendo patebit, ponendo cuiuslibet determinatam descriptionem, vtilitatem, & doses, & verum modū compositionis earum: licet doses earum in pluribus dispositionib. varientur, vt in quibusdam addendū, & in quibusdam minuendum sit de dosi: in paucis autē, vt scriptæ sunt æqualiter permanendo. In quarta autē & vltima parte determinat de cutis particularium ægritudinum cuiuslibet membri vsque ad ægritudines cordis, omissis earum signis, & causis, vt ibidem apparet. additiones autē curatiuæ, vsque ad extrema corporis concernentes, fuerunt à Petro Ebano æqualiter compilatæ, Nomen authoris præsentis operis, vt scribitur est Ioan. filius Mes. natus de stirpe Regia de damasco in Orientalibus partibus, A multis autē asseritur ipsum fuisse S. Ioan. Chrysof. vel Ioa. Damaf. sed ego hoc non affirmo. Assumo ergo, & aggredior tertiam partem princ.

Hæc tota tertia pars suæ Grabadin: siue Gradin, siue Grabatin, quæ his tribus vocabulis nominata reperitur in scriptis, id est Antidotariū, inuentum ex gratia Dei, vt in Græco profertur, principali diuisione diuiditur in partes xij. vt in textu patet. Notandum antequam procedā pro declaratione dictorum, ac etiam dicendorum, quod Antidotarium idem est, quodlibet includens diuersas descriptiones medicinarum ad diuersas, & varias dispositiones, vel passiones. Et inde dicitur antidotum .i. cōtra vitium datum, quia cōtra ægritudines principaliter: & sic quælibet medicina, vt sic composita, potest antidotum nominari.

Secundo notādum, quod gradin, siue grabatin, siue grabadin: idem est, quod antidotarium ex gratia Dei datum.

Tertio intelligēdum, quod et Nicolaus duo antidotaria cōposuit, magnū & parū vtili sermone, quæ ambo communiter habemus in vsu.

Quarto notādū, qd medicina tripliciter accipitur, cōiter, proprie, & magis proprie: cōiter accipitur pro omni opere medici in corpore humano, siue sit opus cōseruatiuum, siue præseruatiuū, siue curatiuum: quocūq; instrumēto operetur. proprie accipitur pro actu curationis, qui solū debetur corpori ægro cū quocūq; in-

Mesvæ. P. stru.

MESVÆ DE ELECTARIIS

strumento: magis proprie solum accipitur pro
mō curationis, qui debetur corporibus agris,
solum in medicina solutiua. Et hic vltimus est no-
tandū, quod solutio ventris fit cū medicina solu-
tiua virtualiter attrahente humorem, ad quem
principaliter habet, aspectum cura sua proprie-
tate, sicut de scammonia & rheubarbaro, quod
purgat choleram, & de colocyntide, & turbiti,
quod euacuat phlegma, & de lapide lazuli, & epi-
thymo, qui euacuat melancholiam, & omnes
prædictæ medicinae, & cōsimiles dicuntur exolu-
endo euacuare. Quandoque fit solutio ventris
cum medicina attractiua, quæ dicitur cōpressi-
ua, quare cōprimendo euacuat, seu extrahendo
humorem extractum ad ipsa intestina, sicut dici-
tur de myrobalanis, qui aspectum habet ad par-
ticulares humores, illos attrahendo, & per con-
sequens euacuat comprimendo. Quandoq; fit
solutio ventris cum medicina lenitiua, quæ ma-
gis proprie dicitur lenitio ventris, sicut cū man-
na, vel castia: & licet in eis, & in qualibet de pe-
se fit etiam aliqualis virtus attractiua humoris
cholericus, vnde administrantur in purificando
sanguinē ab ipso humore cholericus, plustamen
eis dominatur lenitio pura. Quandoque fit leni-
tio ventris cū medicina lubricatiua, quæ solum
lubricando humores, seu egestiones repertas in
stomacho, & intestinis euacuat, sicut fit cū iure
pulli, & alijs pinguibus vinctuosis, & mucilagini-
bus. Et similiter fit solutio ventris cū medicina
lambificatiua, quæ proprius dicitur absterſiua,
sicut quādoq; cum aqua hordei, & puluere zuc-
cari, materies educimus de stomacho, & intesti-
nis. Et his quinque modis de medicina solutiua
loquendo fit solutio ventris, vt inferius appare-
bit: proprie tamē illa dicitur medicina solutiua,
quæ principaliter attrahendo, ac etiam exoluē-
do euacuat, vt in præcedentibus dictum est. Di-
uersimode tamen, & diuersis modis, & formis
vtimur medicinis supradictis, vt quandoque in
forma potabili, quandoque in forma pulueris,
quandoq; in forma dactyli, quandoque in for-
ma electarij, & illa omnia inferius apparebunt.

Quinto notandū quod confectio, vt inferius
apparebit, est nomen cōmune ad electaria, quæ
ad formam solidiorem reducuntur. Isto modo
confectio idem est, quod compositio. Differt autē
electarium à confectioe. Primo quia electariū
pōt confici cum zuccaro, vel cū melle, & sic sæ-
pe conficitur, vel cum vtroq; simul. Confectio
non nisi cum zuccaro, sed si debet diutius cōser-
uari proprie loquendo, vt cōiter preparatur. Se-
cundo differt, quia confectio in solidiorem for-
mam reducitur per vltiorem cocturā, quam
fiat electarium, quod non tāto decoquitur tpe,
& sic diacitonite, & zinziberata, quæ cum melle
conficitur, ad formā solidissimā reducuntur, ac
quia diutius conseruata ex vltimata decoctura
dicitur euenire, tamen semper consistunt cum
mollitie quadam viscosa, quod in natura cōse-
ctionis cum zuccaro non contingit, vt diacito-
nite, & aliæ nunc dictæ proprie confectioes ei-
se dicuntur. Alia describitur differentia, eo quod
ad constructionem electarij, species, quæ ad cō-
positionem ipsius ingrediuntur duplicantur in
pondere. In confectioe autē minuuntur, vt de-

lectatio cōfectionis fit maior in gustu, & displicentia minor, & largo mō loquendo, trochisci
possunt poni sub nomine cōfectionis: vnde cō-
fectio aliquādo idem est, quod plurimum rerū
cōpositio. Et tiam notandum, quod medicina
opiata, seu electariū opiatū, est illud in quo in-
greditur opium, vel mandragora, vel cōsimilis
medicina; virtute cuius tollitur sensus à mēbro,
& spiritus incrasantur, & ipsorum transitus ad
mēbra prohibetur: ab eis. n. est omnino cauendū,
nisi calus magnæ necessitatis occurrat. Cō-
dita autē sunt illa, quæ cū melle, & zuccaro cō-
stituuntur, seu cōficiuntur cum leui decoctio-
ne ad ignem, seu positione ad solē, vt humiditas
superflua rei cōseruandæ aliquādo exsiccetur,
vnde conditū cū melle, vel cum zuccaro cōser-
uatur, & illo mō preparatur, & fiunt zingiber
conditū cum zuccaro; nuce recentis cum mel-
le, & violæ cū zuccaro, vel cū melle, & similiter
rosæ, & plura alia inferius declaranda, tā de flori-
bus, quam de fructibus herbarum, & radicibus.
Loch vero est electariū in liquida forma redu-
ctum cū zuccaro, vel cum melle, & cum tenaci-
tate aliquā, vt in descensu eius ad stomachum
morā contrahat in meri, & adhærentiā aliqua-
lē, tādiu quādiu virtus eius trāseat ad partes pe-
ctoris, & pulmonis, & contiguitatē, quæ est in-
ter cannā, & ipsū meri: vnde loch dicitur à lam-
bendo, .i. paulatim descendendo, & vsus ipsorū
est solummodo in passionibus pectoris, & pulmo-
nis, vt inferius apparebit, fiunt autē de ipsis diuer-
sæ descriptiones. Notandum est, quod syrups di-
uersimode formantur in operationibus suis ex
componētibus ipsos: & vt sic diuersas operatio-
nes efficiunt, fiunt autē, & operantur in forma po-
tabili cū aquis distillatis, seu decoctionibus alijs,
aut cū simplici aqua, vt ipsorum virtus, atq; sub-
stantia tranſeant facilius ad loca profunda, vt et
vigoretur virtus in eorum operationib. Iuleb
autē differt à syrups compositis. Primo, quia sy-
rupus lōge plus decoquitur quam Iuleb: vnde
non sic ad tenacitatē reducitur. Secundo, quia
Iuleb absque admixtione alicuius decoctionis
cōponitur, non sic syrups, vt exemplo patet de
Iuleb rosato, vel violato. Syrupus autē acetosus
simplex, locum mediū tenet in verum Iuleb, &
veros syrups cōpositos, quia non sic decoquitur
Iuleb. Rob autē est succus herbarum, vel
fructuū inspissatus ad ignem, vel solē, quando-
que permixtus cū zuccaro: vel plurimū sine ip-
so: large tamen omnis succus potest dici robur.
Sed proprie succus fructuum à medicis robur
vocatur. Rob absolute prolatū est idē, quod sa-
pa. Decoctiones autē nō sunt aliud, quam deco-
ctio rerū medicinaliū in aquis distillatis, vel in
qua simplici, vt cōiter preparatur pro distem-
peratione syrups, vel pro clysterijs construē-
dis: diuersificantur autē secundum diuersam ad-
mixtionem, & aquarū, & rerū cū quibus deco-
quitur, & secundū leuē, vel multā decoctionem
ad ignem, potest et decoctio construi cū vino,
sed raro. Etiam quæ decoctiones sumuntur co-
late per se permixte cū zuccaro, vel sine ipso vi-
ce syrups. Infusionis autē sūt rerū, quæ in aquis,
vel vino, seu syrups, vel in alio quocūq; liquore
ponuntur per spaciū aliquod absq; vlla decoctio-
ne ad-

Medicina
opiata.

Trochisci

Credita

Loch

Syrups

Differtia
inter Iuleb
& Syrupum.

Robur

Donna

Infusio

ne ad ignē, vel cū leuissima decoctione ad ignē cum expressione rerum infusarum, & tamen in liquoribus, vt nucū viridū, & talū, & tali expressione, vel colatura vtimur in medicinis, sicut cōiter fit, cū infunditur agaricus, vel turbitū, vel alię consimiles medicinę. At trochiscus idē est, quod confectio rotunda, seu confectio facta ad similitudinem lupinarem, seu pedonem, quę in sca-chishabetur. Diuersi autē trochisci ex diuersis pulueribus cōponuntur cum aliquo bono liquore, & sic diu conseruantur, & ipe necessitatis, a gritudinibus, in quibus conueniunt, puuerizati tribuuntur, vel cū electarijs admiscuntur, quorum compositiones ab authorib. describuntur, sicut sūt trochisci de thiro, & plures alij in descriptione theriacę descripti. Suf vero idē est, quod puluis subtilissimus redactus ad similitudinem atomorū, qui in radijs solaribus demonstrantur, ex pluribus reb. cōpositus, & maxime aromaticis, & sic in forma pulueris deglutitur cū vino, vel alio liquore, secūdam exigentiam dispositionis, pro qua exhibetur. Puluis absolute prolatus differt a suffus, vel quia est simplex non permixtus ex pluribus rebus, vel quia non sic tamen eodem modo assumitur.

Notandū ēt quod pilulę generaliter oēs, vel saltē plures ex his, quę habentur in vſu euacuāt exoluendo, fiunt autē in forma rotūda, vt de facili pertrāseant mēri. Fuerunt autē pilulę adinuētę duplici de cā. Primo cū ipse cōiter componātur ex reb. amaris; ne ipsarū amaritudo (si in forma potabili acciperentur) percipiat in gustu. Et ex hoc multi faciunt ipsas folijs auri cooperiri, vel cum melle, vel cū alio liquore. Et quidam eas assumunt cū vino, vel cum aqua. Non autē debent assumi cū grano vuarū, vel cū simili re alia: quę nō dissoluatur in stomacho, vnde pilulę exeāt nulla operatione ipsarum facta. Secundo adiuuentę fuerunt, vt diu trahant morā in stomacho, propter q̄ melius attrahant ā remotis, & ideo plus conferunt a gritudinib. capitis, & membrorū remotorū ā stomacho, quā potiones, imō vna sola pilula crassa eiūsdē pōderis ex eis dē reb. cōstruētā, multo plus operatur, & soluit, quā sepiē pilule eiūsdē ponderis cū solutiō: quia diutius moratur in stomacho, cū tardius dissoluatur. Cōiter autē ex pōdere dr. j. vij. pilulę conficiuntur, & sic, vt plurimum est dosis earū. Nec habēda est cura de ipsarū numero pari, vel impari, nisi secundum voluntatē recipientis, solum autē est aspiciēdam ad pondus ipsarū, vt non sit excessus earū: cōseruantur autē diu magdaleones, & est illa permixtio cū quadā longa rotunditate, & crassitie, ex quibus pilulę cōstruuntur qñ nouiter assumūtur, licet multis alijs modis possint distincte cōseruari vt in forma pulueris sint admixti: & in pyxide reseruari. Quādo autē sit tēpus assumptionis earū, & quō, & pro quib. dispositionibus, inferius patebit. Vltimo notandū, quod emplastra cōiter fiūt ab q; cerę admixtione, ex farinis, pulueribus, vel alijs consimilibus: & cum herbis, & radicib. cōmixtis cū aqua, vel lixiuio, qñ cū alijs liquoribus similib. istis, vt cū pinguedinibus, & cū oleis, & qñq; mucilagines immiscendo, et qñq; sine, et qñdoq; sine oleis cōponuntur in quibus res non

multū conterūtur, sicut fit in vnguētis, et ex hoc non ita cito penetrant cū ipsorū virtute ad membra profunda, sicut vnguēta, quę velocius operantur, virtus autē emplastrorum est magis perdurans in membro cui approximat, nec sic cito resoluitur, vt ab vnguētis, vel alijs vnctionibus abique cera. Vnguētum autē componitur ex cera, et oleo, et si aliqui pulueres subtilissimi addantur, dum modo sit cera, et oleo, in quia percoctionem ad solidiorem formā reducitur, non vocatur vnguētum, et quia communiter extenditur super corio, et sic alicui mēbro particulari approximat. Olea autem sunt cōmuniter nota: ideo non aliter hic de eis prolongo sermonē: sed vterius transeo dicendū: pro quibus omnia supradicta erunt summe vtiliter declarata: vnde sunt memorię commendanda: nec cū ipso potest locus inungi, sicut cōiter cum vnguētis.

IACOBI SYLVII ANNOTATIONES.

ANTIDOTARIUM est vocatum, quod contineat descriptiones antidotorum, hoc est medicamentorum, quę non foris admota corpori, sed in corpore recepta, affectus medentur. Antidotus autē hęc, vel noc antidotum. Grecis dicitur contra affectus datū, vnde Gal. lib. de hęc materia scriptum, *ἀντιδοτοῦ*, id est de antidotis vocauit nos fratres vero libros hęc dē re scriptos, Antidotarium inscripserunt, etiam si non sola antidota, quę omnino sumuntur, sed et admouenda, olea, vnguēta, cerę, emplastra, ex æquo continent. Quę duo causarum salubrium materias precipue comprehendunt, quanquam educenda, & facienda ipsarum reliqua duo genera magis etiam momenti sunt in multis morbis. De sumendi igitur tatum, & admouendis Mes. scribit, & illa tanquam prestantiora, plura, vſu frequentiora, & serē priora preponit quibus ēt educendorum ratio quędam complicatur. Hęc propter oppositas rationes postponit: in ipsorum tamen vtriusque quorundam ordinem cū mutari, paucis accipe. Inter sumenda ista tui prima omnium condita, quod hęc parte sua plurima sint alimenta, non omnino medicamenta. Vt igitur ā re nobis familiaris magis incipiat oratio, hęc in prima acie locauit. Post hęc autē iulepos, & syrupos natura prope tota, viribus, consistētia, parandi modo conditis proximis (nisi si quis sint medicamentosi magis, & compositi) vt omittam syrupo suo condita seruari. Sunt item syrups succorum, & aliorum quorundam velut conditura, ad saporis gratiā, & custodię diuturnitatem. Quonia vero in syrups plerique sunt thoraci, preteritum quos descripsimus postremos: ob id eclegmā viribus his affinia prope oia subiunximus sectione tertia. Sectione autē quarta descripsi decocta, & infusa his consistētia proxima, & quibusdam syrups aliu soluentibus facultate affinis: vt alicunde inciperet antidotorū proprie appellatorum tractio. Quanquam & infusiones, & decoctiones syrups sint necessaria, sed alia multo quā quę his Mesue decoctis, & infusis, vel purgatorijs, vel saltem eccoprocicis & steruis deiectionibus describuntur. Sectione quinta antidota conclusi, si quę electaria vulgus vocat, rū abasid in his priora, quę sapore sunt in cōditiōe hęc amara, & hieras, et alia purgatoria. Sectione sexta descripsi catapota purgatorijs his proxima viribus, neque iucunda, & consistētia non multo duriora. Septima sectione trochiscos multo his duriores ac liciores. Octaua autem pulueres quosdam omnium sicillimos. In admouendis preterea ordinem mutandū censui, ac olea ceterorum materiam, omniumque liquidissima, & serē simplicissima, vſu frequentissima, vſu prima, non postrema scripsi cum Mes. sed reliquis prepolui sectione nona. Decima vero, his consistētia, & viribus propinqua vnguēta, adeo vt sepe olea vocentur. Vndecima autē sectione ceręta ex precedētibus, & cerę consistētia, ac magna ex parte emplastrorū materiā. Postrema descripsimus emplastra, tanquā maxime cōposita, & durissima. Habes rationē ordinis in hoc Antidot. a nobis parū mutati, nō modo in sectionum ordine, sed in plerisque et sectionū singulorū cōpositis, vt lectio te docebit: quia autem ratione id fecerim, facile tu ipse coniectabis, vt cur ex sine syrupsorum condita quadā in condita retulerimus in syrups, cur calidos, thoracicos, iunximus in eclegmā, cur viribus finissima: & in ceteris si-

Mesue.

P ij mili-

MESVÆ DE ELECTARIIS

militar. Ea tñ cautione prædicta mutavi, vt nullam omnino Mes. compositionem omiserim, aut truncauerim: sed oēs integras, verbis tñ nō paulo purioribus descripserim, licet interdum coactus barbaras quasdā voces retinui. Ipsa item libri totius particulas breuiiores, quā vt libri nomen mererentur, sectiones appellauimus. Hipp. in epidemijs, & Arist. in problematis vñ præterea hoc est (vt Gaza in Acril. vertit) lectio nes, imitari. An vero problem. nes scriptas hoc lib. compositiones, siue a Mes. inuentas, siue ex alijs corrogatas, dicere malo cum Gal. illas me vt antiquas, & multorum experientia probatas, recipere, & Gal. consilio satius esse multo vsu experias, & cōfirmatas cōpositiones sequi, quā nouas effingere. p̄tæ ferim methodo summa siquis alius expedit, plurimas Arabū cōpositiones conseriptas iudicaturus sit: quas vero paucas dānare conseribis, si pauca quosdā Arabib. certissima receperis, in illorū sententiā oīno ab his, nullamq; improbandā iudicabis. Quamquam n. harū multæ vsu exciderint, vitiose ob id existimandę non sunt, aut Hipp. suum peplum, & elleborum nigrum vitio verteris, medicamēta illi & in morbis acutis ad corpus purgandum cōsuetissima, quæ ob violentam actionem hodie attingit nemo, & quot purgatoria medicamēta, antidota, emplastra, vnguenta, trochisci, malaginata, acopa, myracopi, & id genus alio, Diosc. Galen. alijsq; celeberrimis medicis magno in prætio habita, nunc omnino vsurpari desierunt. Vt serum, verborumq; cōditio quosdā similis, & vicissitudo sit. Quomodo n. de verbis cecinit ille, sic nos de remedijs p̄ntiare possumus, qđ scribet.

Multa renascentur, quæ iam excidere, cadentque
Usurpata modo medicamina, si volet vsus
Et ratio, Medicis duo præstantissima doctis
Instrumenta, quibus quæruunt, carpuntq; docentque.

Quæ vicissitudo in ijs Mes. compositionibus vbi contingit, notas prope singulis adscriptas a nobis mutare cuius licebit. Adscriptimus autē opinor non temere notas hmoi, ne scilicet in obsoletis hodie multā operam collocet bonus lector, quib. arithmeteorum neotericorū circulum nullus per se numeri indicem comet præpositum: in reliquis effect diligentior, præsertim celebrioribus, & vsu frequentioribus, quas alterico & itellula quadam illustrauimus: vt quę mediam horum conditionē sustinent cruce signauimus: vt verba hæc vitæ tam imitata, toties mihi essent repetenda: vtque (quod nuper dixi) bonus lector in scripturis hodie cōsuetioribus operę plus ponat, qđ in disiectis. Quas ob id veru, vel obliuio confodendas non censui, qđ nō improbarem, quodq; horum nonnulla forte fortuna haud ita multo post altericos alijs rapiunt. Tempus mihi iā videtur pauca quędam de mensuris, & ponderibus Mes. consuetis dicere, ne quorundā nouitas inaudita lectori adhuc rudi, aut imponat, aut sit remoramēto. Mensuris admodū paucis vtitur Mesues, vt libra mensurali, sextario, quem nō pro his interpretis vocabat, mina. Ponderib. vtitur ferē Græcis μετρητήριον, & στατήριον, autē id est scriptulo, raro: gaudet naq; parua pondera exprimerē per dr. vnius partes 3. 4. 5. 6. vel partem 3. 4. 5. 6. vtitur & aureo. Στατήριον autē id est corniculi nō est apocope interpreti vocabatur, vt Actuarius ἀρρηθρίον appellat: quo nomine et hodie vulgus, & Meius aliquam ipsam appellat, grana circiter tria lupinis similia, sed minora in carne lignosa, & dulci continentem. Horum granorum quodque grana hordei quatuor pendit: octo autē leuis, etiam μετρητήριον Græcis, Mesue nō quod in eo ponderū aliorū more per apocope scriptum est. Latine sitaque dicitur. Et autem pro hoc corruptum ab interprete puto, quod et apocope pronuntiat vocis Græcæ: Hæc enim Græcis dicitur, Latina voce sextarius: in hanc detorta, vt στατήριον ex libra ipsa detorta est. Στατήριον vero integrum est. Sextarius autē Italicus vt Galeno, sic Mesue vsurpari videtur, qui duas cotylas seu heminas, seu libras mensurabiles, id est vncias xxiiij. implet. Sed varium pondus efficit, ob rerū metiendarū naturā: vini n. sextarius capit vnc. mensurales xxiiij. Pendit autē libram, & bessem, seu vnc. xx. mellis: sextarius duas lib. & semissem: olei sextarius vnc. xvij. pendit. Vnus dr. partes duas scilicet ex tribus, sunt scriptula duo: partes vero tres, .i. lex iiij. granorum .i. x. quot sunt in dr. Quantū autē pondus drach. tribuat, & quot dr. vnc. imperiat, & quot vnc. lib. non pertinete compertum est. Drac. aut ipsi pondus minus aureo apertum est ex locis non paucis in simp. & in Antid. vbi elect. p̄lylij dat a dr. ij. ad aur. ij. Elect. Hamech a dr. ii. ad aur. ii. & in catapotijs sape a dr. j. ad aur. j. hoc est sciquadrachmam, vt quibusdam videtur: vt alijs pondus grans v. aut vi. drac. grauis, quale est nostri arei solaris. Item pondus et soli-

Tab. 3. not. no. aut.

Atten. sicut. & pondera Mesue.

Et cum Actuarius dicitur. Aureum aut scribit Mesues in hiera Archigenis a Paulo descripta: vbi tamen Paulus semper habet drac. id quod in alijs ex Paulo sumptis obseruare licet. Quid, quod Serapioni in probanda theriaca, aureus est pondus duorum lupinorum. & Aut. in curado ascete dat catapotiorum quorundam aureum vnum debili. dr. i. forti: Alijs aureus in cōpositionibus purgatorijs est pars septima vnciam: in alijs est sesqui. drac. Vnciam autem dr. viij. cū Græcis non videtur tribuere. Nam in Hieria Ruffi scribit dr. viij. vbi scribere potuit vnc. i. si illi dr. viij. tribuisset. In apozemate adianti albi sectione quarta fumaria vnc. j. mox addit, lupuli violarum siccarum. ana dr. viij. cum scribere potuisset, vt alibi semel fecit, tantundē: vel omnibus simul connumeratis subscribere. ana j. æqualiter part. culam Galenū frequentem. In elect. Hamech, ienna & aliorum vnc. i. polypodij dr. xvi. cum scribere potuisset vnc. i. in tryphera vero Perica myrob. sauarum vnc. i. & saepul. iohanna vnc. i. belleric. emblic. an. dr. iij. hic. pro vnc. vnciam videtur accepisse: vt proportione quadam pondus diminuat. Neq; vnciam dra. ix. Mesue esse potes conuinceres: cum in hiera sua scribat dr. ix. vbi dicere potuit vnc. i. vnc. dr. ix. tribuisset. Mallem tamen cum alia Galeni pondera, & mensuras sequatur, etiam cum Galeno vnciam huius dr. viij. tribuere: non enim cum imperitis quibusdam pharmacopias, nulla eius autoritate, nec ratione probantibus. Pondera autem dr. minorā vitauit: scriptulo tamen vsus in Antidoto ex cocco baphica, & Antidoto aromatico Gabrielis alias dr. vnius partes 3. 4. 5. 6. dicere maluit, vt ante diximus.

SILVIUS DE ELECTARIIS.

ELECTARIUM qua forma antidotarium dicitur, compositio, scilicet electa aliquot simplicia medicamēta comprehendens: id quod licet medicamentis omnibus compositis commune sit (omnia n. delecta sunt in simplicitate simplicibus perfectissimis cōponi debent, non adulteratis, aut alter vitatis, & imperfectis) tamen, vt antidotorum genus duplex contractum est vsu neotericorū. Alterum solidum, & durum, reliquum molle, non tamen liquidum. Sit vtrumque ex pulueribus maxime iisque, vel saccharo, vel melle, vel vtroque comprehensis addito etiam melle aereo, nonnunquam penidijs quandoque mui, sape. Quæ quidem ijs miscentur, non modo, vt palare per illa cōprehensi facilius deuorentur: sed etiam diutius efficaces seruauerunt, & vt dulcorentur, præsertim qui sunt gustu ingrati: oēs. Qui n. grati sunt, iusculis inpergi, & condimento possunt, & salis vice sumi qualia sunt Galeno, diatrion peperoni, diacalamintēs, & quæ Mesues prima scribit. Possunt tamē hæc etiam ipsi dem authoribus melle desponito excipi, vel etiam Arabum, & neo hericorum more, saccharo, in aqua vel propolis idonea dissoluto, & ad usum crassitatem cuncto cōprehendi, mox cōplanari, & in tabellas solidas, nunc quadratas, nunc quadrangulas, sed oblongas, nunc rhomboides lectari, quas vulgus lozēgas vocat, vt oblongas manu Christi, a digitorū longitudinis forma. Qui vero pulueres sapore sunt ingrati magis, melle omnino, vel saccharo, vel penidijs, vel mui, vel simili sunt dulcorandi, siue solidi, siue molle faciendum sit electarium, quamuis mei, & mui mollior sit ferē destituta, vt saccharo, & penidia duris. Sic, vt pro vnc. iij. pulueris aromati, & aliarū specierū crassū, & cretarum, miscetur lib. j. vel mellis, vel sacchari, vel vtriusque. ana scilicet. Quo aut plus horū habet dulciū, minus est efficac, sed deliciasius: ob id libra sacchari, vt loquuntur, syruripari, & perfecte cocti, hodie tñ vnam pulueris specierū tenuissimæ triti, & creti comprehendunt: alij et semunciam: sunt qui tñ dr. iij. vel etiam ii. quando delicatissimis hominibus. I. tabellas solidas paramus. Creti addo propter amygdalas, & semina alia, gumis, quæ cum cribrari nequeant, no admittantur: ob id in diatragea Nicolai quia pauca sunt creta, vnc. iij. pulueris miscemus vni libræ sacchari, licet gum aqua violarum, vel alia scopo idonea melius dissoluatur. Quæ vero electaria molliora tā grata palato, quā ingrata paramus, mellis despumati lib. j. & pulueris specierum tribus vnc. oīno tepetamus apud Mes. & alios, nisi in aliquo gratiam, aut mei aut gemus, aut puluerē et vnc. i. minimumus, cuius quāto plus habet medicamentū, rāto, est valentius, cū vis eius oīs a puluere p̄deat, cuius parua quātitas mellis, aut sacchari copia obtunditur. molle autē sicco est efficacius, quia pulueris plus capit melius seruet, agre expirat, prōptus in corpus distribuitur. Quæ pp vni libræ sacchari parū coctæ sunt, qui miscent hodie rhabarbari pulueris, vel alterius vnc. iij. v. vi. palati ut lapitare vitūq; neglecta. quā parū diu seruare libet, ac pauca tabellis magis medicamētosis æger gaudet potius q̄ multus

tis minus efficacibus. Id quod in electarijs quoque molli-
 bus hodie et factitant. Nec fortasse alienum a ratione est,
 quod hodie sicco electario, quod humido minus puluerum mi-
 scemus, quod in subiecto sicco valentiores appareant, praer-
 tim cum maxima ex parte potentia sine calidi. Sunt autem, qui
 pulueres electarijs vtriusque parcius miscant, non de pa-
 lato aegrotum solliciti, sed sumptu fugientes, praecipue cum
 puluis praeciosus est, ut in electarijs cardiacis. Quae res a me-
 dicis animaduerti, quam diligentissime velle. Alij preciosa
 medicamenta potere medico appendant, alia viliora potere
 (quod medicum quoque, sed grassum vocant) tam graui in-
 vt vncijs suis xij. (quorū libra medica complectitur) ariet po-
 dus vnc. sexdecim, quorū libra mercatoria continet. Nec de-
 sunt quibus drachmas nouē vncia habet: et octo his precio-
 sa, illis vilia appendentes, hoc se modo compositioni satisfecisse
 rati. Quae vero differentiam Arabitarum vulgus inter
 confectionem, hoc est, compositionem, omni composito
 medicamento conuenientem. Et electarium sunt, commēti,
 non seruant ipsi perpetuo, ut illa solum sit electarium soli-
 dum: electarium vero latius patet, et est molle comprehendit.
 Quam nominū confusionē plane indicabat. Meluz in-
 terpres, scribens confectionē de bacca lauri, confectionem
 terpres, scribens confectionē de bacca lauri, confectionem
 alkerimes, confectionē pilularum talium, et talium, et alibi
 sape. Sed haec nomina portenta ex Meli. de indultia su-
 stulimus, ut facie paulo teriore lectorem magis alliciat, et
 stultum reddat. Nec tamen dulcia, et amara sunt electaria,
 sed et acida, ut diaprūm, diaramar. In quorū Nicolai, et
 quouis sapore praedita inueniuntur. Sed ad hos sapes duos,
 dulce, et amarū, tanquam ad gratū et ingrātū Meli. reduxit,
 quod odorū species oēs, (quae Gal. tot sunt, quorū saporū
 sed non oēs nominata) ad suauē, et graueolēs,
 seu odorē gratū, et ingrātū reduxerūt maiores nostri.
 Nec omittendum est, quod ceteris parib. electarium mol-
 le valentius est sicco: hoc est, si pondus idē specierum libra
 mellis ad molle, libra sacchari ad durum acceperit, poten-
 tius aget molle, quā sicca, et si mox a componendo vtriusque
 sumatur. Quae de ea hieran mellitā potentius purgare cen-
 suit Gal. libro septimo meth. sed si vtriusque seruetur, quod
 dicimus apparebit euidentius, nam electaria sicca initio sunt
 valentiora, et quo diutius seruantur, quia vis eorum prom-
 ptius exhalat ex corpore tabellarum tenui, eo imbecilliora
 euadunt. Multa contra tpe in se mutuo agentib. ipsis simpli-
 libus, et patientibus, a suo calore natū tandem coquantur
 illa sua velut fermentatione, tantarū viriū, ut medicamen-
 tū vires acquirat, non modo his quas roces habebat contra-
 rias, sed a simpliciu omniū virib. diuersas, vna. scilicet velut spe-
 cificā formā nouā adeptū: id quod theriace, et opiata mul-
 ta alia medicamēta Sole clarius ostendūt quae mox, ut sunt
 composita, tam valentes habent opij, et aliorum refrigeran-
 tium vires, ut stupefaciant, et tanquam partes mortificent,
 vbi vero post mentes, aut annos coctionem acceperūt, nūc
 celeriores, ut si optimum recipit cinamomum theriace,
 nūc tardiores, si deterius: ita calefaciunt, et quo diutius ser-
 uata sunt viribus integris, eo calidiora euadunt, et suam ve-
 lut florentem statem ostentant. Tūcque non modo calefaciunt
 pro simplicium suorum ratione, sed et valentius: et facultatem
 fortiantur a forma acquisita, nouam: ut cum ex maza ser-
 uendo euasit fermentum, vires a maza diuersas oino nanci-
 scitur, et ex vino acetum, et ex vino nouo vinum idem ve-
 tus, id quod Galen. in theriaca abunde docuit, et in Antido-
 to Philonis libro methodi medendi. Ut molle item electa-
 rium sicco sit praestantius, nisi quando potentius siccandū,
 non mediocriter facit promptior ipsius in corpus distri-
 butio. Ut enim potū, quā cibo impleri est facilius, sic medi-
 camenta quanto leuius trita sunt et liquidiora, tanto cele-
 rius in corpus rapiuntur: tamen pro cuiusque palato nunc
 illud, nunc hoc sumendum est, nisi aliud intercedat, quod
 vnum altero reddat, vtilius. Electaria autem tam solida, quam
 molia non purgatoria, sumantur horis. ij. ante cibum, si ap-
 parare humores expulsiō, obstructions liberare, vrinās,
 aut menses, aut sudores mouere, crudos in corporis habitu
 succos coquere debent: horis quoque ij. ante coenam sumi
 possunt, quae vero coctionem iuuant, partes nutritorias ro-
 borant, aut etiam cor, illa mox ante, vel post, vel etiā inter
 epulas sumi possunt, vti et analeptica inter cibos ferē su-
 muntur, quae alimentū in corpus distributionem iuuant, ab-
 soluta in ventriculo coctione, id quod ex cibi ingesti quati-
 tate, qualitate, et tpe coniectabatur: ad hęc ventriculi coctio-
 robore, aut imbecillitate consueta: ad hęc ructū nullam ali-
 menti prioris qualitatem referente, ventriculi tumore iam
 submisso, et noui alimentū appetētia. Quae cerebrum robo-

rant, mox a cibo, vti, quae os ventriculi respiciunt, simul in-
 cum vapore ex alimentis elato, vis medicamenti sursum tol-
 letur. Cerebrum autem roborantia, quidam exhibet hor. ij.
 a coena: quae appetentiam inuitant, paulo ante cibum: quae
 flatus dissipant, cruditates, et obstructions corrigunt, ven-
 triculo vacuo, ij. aut iij. hor. ante cibum: quae coctionem iuuant,
 etiam inter epulas, et paulo ante, aut paulo post cibum, aget
 etiam mox a cibo: sed cardiaca ore tonanda. Quae item hy-
 potica sunt, paulo post coenam, hora scilicet qua aeger per
 sanitatem dormire consuevit, sumēda sunt: eadem stupefaci-
 entia si ad dolorem sedandū, aut sanguinem sistendū, dan-
 tur horis v. ante cibum, stomacho vacuo. Purgantia vero
 mane hor. ij. iij. ante cibum, pro medicamento virib. tar-
 dis, celeribus, et corporis humore multo paucio, crasso, te-
 nuī, lento, liquido, pleni natura, et morbi temperie. Ad an-
 num seruari possunt: sed electarium quo vtitur Reges, ad
 diestantum xx. aut xxx. nam rancescit facile. Puireres autē
 miscendi melli, vel saccharo modice refrigeratis, non autē
 multum adhuc calentibus: nam aromatum vires calor dis-
 sipat.

DISTINCTIO PRIMA DE ELECTARIIS.

Et primum de delectabilibus
Triginta sex.

ELECTARIVM de aromatibus,
 Galeno adscriptum, ad ventriculi,
 & hepatis affectus frigidus, ex pitui-
 ta crassa, & flatibus natos efficax:
 flatus enim dissipat, coctionem inuauit;
 ob id acidus ructus, nauisam, cibi fastidium
 compescit, colorem cuti floridum affert, can-
 tiem tardat, oris, & sudoris odorem commen-
 dat: sed hepar & renes immodice calfacit, ac in-
 de semen & venerem promouet. Recipit autem
 igni aloes crudi, rosarum, ana aur. xij. calami
 aromatici aureos quatuor galliae moscatae, ma-
 cis, daronici, piperis longi, nucis mosc. mentae
 siccae, spicae, nardi, casiae, massiches, cinam. ca-
 rryoh. asari, ana aur. iij. croci, cardamomi maio-
 ris, & minoris, trium sandalorum, rhabarbari,
 costi, cubeborum, zingiberis, seminis faniculi,
 & anisi, & * lygustici, ana aur. ij. sacchari vnc.
 vj. miuæ aromaticae vnc. xij. mellis despumati,
 quantum sufficit. Datur a drach. ij. vique ad
 aur. sex.

CHRISTOPHORI GEORGII EXPOSITIO.

ELECTARIVM de Aromatibus, di-
 cit fuisse inuentum a Gal. non tamen re-
 peritur liber, in quo ipsum posuerit. Cer-
 tum tamen est, quod Gal. magnum an-
 tidotarium composuit, quod translatum penes
 nos non habemus: sed ipsum vidit, & habuit hic au-
 thor, Auic. Nic. & alij auctores, qui ipsum appro-
 bant, & allegant. Notandum, quod licet in hac de-
 scriptione ponatur rhabarbarū, non tamen pro-
 pter hoc redditur sensibilibiter solutiuū, quia quā-
 titas eius est adeo parua cōparatione aliorū, quae
 hic ponuntur, ut eius virtus facile obubretur in
 parua dosi, qua assumitur notandū est, ut habeat-
 tur conueniens modus cōstructionis cuiuslibet
 electarij tā solutiuū, quā nō solutiuū, & similiter
 Mesua. P iij cuiusli-

MESVÆ DE ELECTARIIS

cuiuslibet veræ cōfectionis tēdētis ad formā solidiorē per vltiorē decoctionē, quā in electarijs nō facimus, siue fiāt cū zuccharo, siue cum melle cōueniēter, & sicut cōsuetū erat antiquitus, qđ ad quālibet librā mellis, vel zucchari apponatur, sicut, & debēt. iij. vnc. aromatū ingredientū cōpositionē talis electarij, vel cōfectionis: licet, vt est superius dictū, minor quantitas aromatū requiratur ad cōpositionē cōfectionis, quā electarij: hodiernis autē temporib. solū vnc. ij. ponitur aromatū: & minor quāntitas in cōfectionibus propter cōplacētā infirmorū, quārēdo potius delectationē in gustu, quā vtilitāē infirmis, salutē ipsius, propter defectū eorum, qui ipsa de nouo cōstruūt, & cōficiūt. & ex hoc nec electaria, nec cōfectiones virtualiter operatur sicut ab auctorib. describūtur. Circa hoc autē est habēda diligētia magna, & maxime in electarijs: nā operationes fortificatur, ac et minuitur, sicut quod additur, aut minuitur in aromatibus, quæ ponuntur ab vnc. ij. vsque ad iij. cum lib. mellis, vel zucchari.

Vltorius generaliter est notandum, quod oīa electaria nō solutiua, de quib. ad præsens est sermo, siue sint cū zuccharo, siue cū melle regulariter debēt assumi ante alicuius cibi, vel potus assūptionē per duas horas ad minus: immo et facilius, & melius operantur si mundificato stomacho assumantur, a superfluitatib. quæ multiplicatur in ipso, a cibo prius assūpto. Nec est incōueniens si quāq; sumantur mane, vel vespere, cū accelerare volumus operationē, & eodem mō est sequendū, si ad formā solidā cōfectionis reducatur, & fiant, quæ cū solo zuccharo cōstruuntur. Electaria autē, quæ habent inducere somnū, & generaliter oīa somnifera sunt per horam sumenda post cibū, vt facilius, & melius cū virtute euaporēt ad caput, ad somnū prouocandū, & similiter est sumendus syrupus de papauere, vt in ferius patebit. Electaria autē solutiua ante cibū sūt prēmittēda: immo cibus, vel potus nullatenus est assumendus post assūptionē electarij solutiui, vel alterius cōsimilis medicinæ in quacūq; forma exhibitæ, siue in forma dactyli assumatur, siue in forma potionis, nisi vbi totalis ipsius operatio sit cōpleta de vētris solutione, vt notabiliter inferius declarabitur. Cōmuniter autē cōfectiones cōfortatiuæ virtutis, sicut est cōfectio de margaritis, & similes, possunt cōuenienter simul assumi cū cibo & ante, & post, ad placitū ægrotantis: aliæ autem cōfectiones sunt prēmittēdæ, vt de electarijs dictum est.

MANARDVS, In Electarium de Aromatibus.

AB ODORATIS rebus nomen accepit, ex quibus componitur: nusquam tamen quod norim, paratum inuenitur.

QUOD fecipit Gal.) Cum ingredientur Sandali, non potest esse Galeni: siquidem apud eum, aut antiquos alios de his nulla mentio.

LIGNI aloes.) Agallocon Græci vocant.

CRVDI.) Quia si coquatur, vt quidā excipiēdi odoris gratia faciunt, vim amittit. **GALLIÆ** muscatæ.) Compositio est, quam habes infra inter trochiscos. **CASSIÆ.**) Intellige quod nunc cinnamomum vocant. **MACIS.**) Cortex est nucis moschatæ interior, duplici enim tegitur. Græci macerem, Plinius macierem vocat, nisi in libris sit mēda.

DORONICI.) Doronicū vocant: sunt radices odoratæ passim cognitæ. **S PICÆ.**) Nardum intellige. **CINNAMOMI.**) Verum ad nos nunc nō adfertur. pro eo accipe vulgare duplo pōdere. Calami aromatici.) Et hoc caremus: radicem enim non calamū officinæ ostendunt: atq; alterius rei, non ipsius calami. **CARDAMOMI** maioris & minoris.) Quod Græci cardamomum, id Arabes Cordumeni vocāt. Plinius quatuor species cardamomi enumerat. Vidi ego tres res, quæ nunc cardamomū dicuntur, inter quas nescio an vna sit, quæ verū sit cardamomum. **CHEISIN.**) Ligysticon Græci vocant, pro quo herbam aliam ostendunt officinæ, quæ non est verum Ligysticon, veruntamen nunc cœpit agnosci.

SYLVII ANNOTATIO.

HOC medicamentum ex aromatum catalogo commissum, vnde nomen habet, valenter calfacit, leniter adstringit in vltimo esse desijt, neque ignauum fuerit, etiam si componatur absque cinnamomo, vel calamo aromatico, cardamomo, femine libistyci, simplicibus et hodie in Gallia desideratis, atque etiam sine reliquo tum bona parte, quando singula propē idē pollent, calfaciunt enim tenuant, incidunt, tergent, quædam adhuc leniter adstringendo roborāt. Hoc antidotū non esse Galeni aperit declarant gallia moschata, nux moschata, macis, doronicum, caryophylla, santala, rhabarbarum, cubeba, miua aromatica. omnia Galeno ignota, & sacchari vsus infrequens: etiam si non id modo, sed alia non pauca tam simplicia, quæ composita Galeno, vel ignota, vel indicta Mesues, ex Galeno citet, nisi fortasse antidotariū aliquod falso Galeni titulo circumlatum viderit Mesues, & præter eum Auicennas, & Nicolaus medicus Salernitanus in Antidotario suo, tum magno, tum paruo Galeni per sepe citantes authorem compositionum ipsi indictarum. Quæquam certum esse magnum aliquod antidotarium à Galeno scriptum, nondum tamen Latinitate donatum assermet Christophorus Georgius Florētinus, quod falsum esse præter dicta facile conuincit, quod eius nusquam Galenus meminit, nec in numero, nec in ordine librorū suorum, nec in libris duobus de Antidotis, homo alias eius rei studiosus maximē. Rhabarbarum huic inest parcius, quàm vt purgare possit.

IOANNIS COSTÆI ANNOTATIONES.

Hac Syluij, quam proponimus versione non Syluij nomen, sed proprium Authoris Mesue institutum seruandum putamus. Ob id ordinem in proponenda diuisione huius libri à Syluo perturbatum restitimus, reliqua vt ab ipso scripta sunt, fide reliquimus, vbi tamen lectantibus ex veteri interpretatione margini affixis, vt suum quisque in hisce parandis medicamentis iudicium, & genus sequatur.

ELECTARIVM de Aromatibus, Gabrielis est antidotum, cuius frequenter meminit: non Galeni, cui ex his aromatibus ignota sunt plura.

Lignialoes crudi. Probatissimum intellige, quod neque ignis vim sit passum, neque adulterium vllum. De quo fustius suo loco.

Gallia moschata. Galliam moschatam sume, de qua hic auctor distinct. 8. vbi de trochiscis. Errant vero, qui Nicolai galliam vsurpant, quam Mes. ne nouit quidem.

Doronici. Doronicum quod affertur Venetijs ex Apulia

Apulia, aconitum esse pardalyaneben Dioscoridis, & Telyphona Theophrasti, quem alij etiam scorpionem vocant, collata historiae planta plane discet ita nobis. Marantha vir doctissimus in sua de cognoscenda simpl. method. persuasit. Neq; ab hac sententia nos mouet quod obijciunt inesse plura doronico folia, quam Diosc. illi aconito ascribat: quod item huic folia non sint cyclamini, aut agrestis cucumeris: quod adnotum non stupefaciat scorpionem: neque exhibitum seras necet. Pulchre enim quod ad folia attinet, satis facit Marantha: quando neque omnibus locis idem foliorum esse numerus; in colle quippe prope Venusiam vidit. Marantha folia illi inesse non plura tribus, aut quatuor, alibi tamen etiam ad denarium numerum accedere: folia vero cyclamini, aut agrestis esse cucumeris, et rad. cem scorpionis similem certius est quam ut quis ambigat. An autem scorpium illo adnoto stupeat, nobis obseruatum non est: sed neque Dioscor. aut Theophr. pro certo affirmant, qui ita ferri auent. Quod vero seras necet, ostipulatur experimentum. Iacobus Ant. Cortesius vir diligentissimus, atq; idem mentiri nescius, canes, simias, & ius doronico enclios affirmat. Ergo, si doronicum aconitum est, uti ne eo medicis licet Theophrastus suum telyphona, quamuis seras necet, hominibus tamen eorum contra scorpionum ictus proficere literis tradidit. Et vere doronicum praegnantibus exhibitum nihil unquam perniciosi attulisse a multis est obseruatum. Repentinus tamen Conradi Gesneri interitus post assumptum doronicum, quamuis seniorum symptomatum, in qua incidit, in frigida potionem ipsemet reiecerit, nos ab hoc medicamento adeo deterret, ut vel nullo pacto usurpandum, vel non nisi exigua admodum mensura, atque alijs commistis aromatibus, ut Arabum est mos, assumendum putem, ita etiam viperarum carnes, crocum, & alia, qua seorsum necant, si alijs miscentur rebus, neq; modum excedunt, veniens aduersantia, & salutaria reddi solent.

Mente sicca. Venetijs menta alitur, quam garjophyllatam vocant, odoratissima: hanc semper deligere, & exsiccare solo: qua autem vliginosa, aut sterorosio prouenit, inutili scatur humore, neque admittenda. si copia sit alterius: sunt vero odore, & sapore praestantiores planta, qua arido loco nascuntur. falli ergo eos puto, qui ex vdo loco colligendam hanc aiunt, quum humida menta sit mensio. Crassum vero etiam id, quod siccam in electario hoc assumi dicunt, quia recens status pariat, & ventrem perturbet: si enim pulueranda est, ut cetera, siccam quoque antea constat: cum tot vero etiam discussorij rebus, qua hic cum ea simul veniunt, quid statum excitare possit recens, non intelligo.

Calix. Casia odorata est quicquid fere ad nos sub cinamomi, seu cannelle nomenclatione affertur, ut peritionibus placet. Eius historiam susius docent Diosc. & Gal. iussissime vero Maetbiol. & Garcias.

Cubebae. De Cubebis agens Auic. eadem refert, qua de carpesio Gal. in eo tamen varius, quod erit brodano ipsum comparet, phu vero Gal. de his tamē agens Serap. primum eadem affert qua Diosc. de oximyrsine, post etiam qua de carpesio. Gal. qua res in Serapionem omnes excitauit, turpi, ut aiunt, errore agrestem myrtum cum carpesio confundentem. Ceterum, horum pace non ignorauit Serap. differre ab oximyrsine carpesium: quin postremo loco: ribens, neq; Diosc. egisse de cubebis, neq; Gal. de myrtho agresti, differre hac inuicem inuuit, sed eodem tamen nomine nuncupari, quod apud

A Arabes forte Serapionis tempore obseruabatur. Quare quum postremis verbis scribit. Et vidi quod descriptio Galeni super cubebas est descriptio Diosc. super myrthum agrestem, descriptionis voce non historiam, sed titulum intelligendum existimari admonere, scilicet, Serapionem historia de carpesio Galeni, & de oximyrsine Dioscoridis ascriptum fuisse titulum de cubebis, quamuis hac inter se differant; qui error licet non sit in Graecis, aut Latinis codicibus, in Arabibus forte erat Serapionis arate. Sane de carpesio quid sit, & de vulgatis cubebis quid sint, adhuc obscurum est. Illud autem certum, vulgatas cubebas Galeni carpesium non esse, quando cubebe semina sunt, carpesium seculas esse herbae phu similis. i. lib. de antido. ait Galenus. Cubebas autem nostras eiusdem esse generis cum pipere illo candato, quod in Benin Aethiopiae regno nascens vulgato pipere longe acrius, Lusitanorum idiomate vocatur pimienta del Rabos sicuti vbi vtriusque faciem spectes verisimile est; ita vel non nisi multa vetustate tabidas ad nos afferri, vel certe alio solo ortas longe imbecilliores esse est arbitrandum; tantum enim abest, ut hac vulgato pipere acriores sint ut ne vix quidem acrimonia quidpiam habeant, quum candati pipere semunciam vulgati pipere selibra effe. actio- rum esse ex recentioribus historijs constat.

Colli. De colli susius in Diacosto. nunc eius loco zedoaria sumi potest.

Zucchari. Antiquorum saccharum salis modo coactum, dentibus, ut sal fragile, ac splendidum, ex eadem planta prouenire, ex qua nostrum saccharum vulgare, discet ex India commentarijs, adhuc enim apud Babecalam India tale videre est usdem arundinibus sponte adnascens, ex quibus reliquum purius, atq; impurum conficitur. Antiquo illi tam simile est nostrum factitium candidum, ut nihil supra. Falluntur ergo qui antiquorum saccharum concresecere ex rore, & mellis speciem esse contendunt, neq; enim sole dissoluitur ut mel seu acreum seu quod colligere apes: sed concresecit magis: quare Dioscor. & Galen. eiusdem vtrinq; generis arbitantes sacchari historiam non satis norunt, neq; mirum, quando non tam late patuere Indiarum tractus illorum arate, ut nostra. Sane factitij sacchari conficiendi, & depurandi ratio non vulgata est arate nostra albissimum crebra depuratione, (ut hac voce vtar,) redditur, id vero tabarzetisicut, & probatissimum mel Mauritanis scriptoribus nuncupatur, medicis nostris album, vulgo fino, quod finem assequutum sit puritatis, & candidius reddi arte non possit. tale autem etiam siccius, & calore inferius est impuro. Meminit & de saccharo Albusar seu Allasfer Auic. quod mannam quoq; vocat, sed diuersa res hac: inest enim illi amaror, & astrictio, qua non saccharo propterea etiam non facit sitim, quia minus dulce: & ex arbore colligitur Serapionis testimonio non ex arundine, quanquam & in hoc a Serapione differat Auic. quod hic rorem, is gummi eius arboris putat, qua in re falli Auicem potuit, ut nostri qui mannam Calabram rorem esse arbitrantur. Ex his ergo patet infirmum esse recentiorum argumentum, quo antiquorum saccharum rorem esse contendunt. Illud autem animaduersione hoc in loco dignum, cur in electarij huius confectioe vtraq; & succharum, & mel veniant. Si enim ut Nicolaus quoq; Alex. docet, mellis in medicamentis componendis triplex est vsus, conseruandi, abstergendi, & condiendi, conseruat autem siccitate praesertim sua, qua aduersatur putredini, & len-

MESVÆ DE ELECTARIIS.

toye qui ambientis aeris aditum excludit, abstergit eadem siccitate, condit dulci sapore, cuius gratia præstare, & alia multa potest, que in lib. Can. Mes. atqui eadem commoda præstat saccharum, servare potest siccitate, & lentore suo, abstergere siccitate, condire sapore dulci, Cur ergo utrunque hic & nonne alterum satisfaciat? Aiunt nonnulli inmiscendi ratione addi saccharum, nempe quom ad discutiendos status hoc paretur medicamentum, addito saccharo, duntaxat hæret ventriculo ob illius lentorem. At qui non minus lentum mel puto, atq; quum multa ab hoc eodem scriptore pro discutiendis status describantur medicamenta, cur non in omnibus tamen saccharum assumitur? Arbitror ergo condimenti potius gratia ipsum adijci, suavis enim est melle. At cur non solum saccharum satisfaciat? Quia mel abstergit magis.

Minæ. Minæ paranda modos quinque describet hic author distinc. 6. Hic vero non olia, quam aromatica usurpanda est ex authoris præscripto, quanquam in ea conficienda multa veniunt, que in hoc itidem electario assumuntur.

Mellis despumati, Sec. Mellis usus in medicina admodum est frequens, sed non uno tantum modo usurpatur, sæpius enim coctum, interdum etiam crudum admittitur. Mes. in consell. de moscho, & in cardiacis medicamentis Avicenn. crudum fere assumit, in cæteris despumatum. Arbitror ea in cardiacis poni non importune quæ status mediocriter pariunt, quod spiritus vitales status ipsi excitant, ac veluti alacriores reddunt, propterea crudum in his mel sed purissimum tamen, atque ignis expers, quod virginicum vocant, accipitur. In cæteris, præsertim statuum discussorij despumatum quaritur: coctione enim quidquid statuosum, aut cereum illi inest seponitur. At vero mellis coquendi, ac despumandi ratio non eadem est, ubi crassum, atq; ubi liquidum parare oportet medicamentum. Ubi crassum futurum est per se coquitur, ubi liquidum, aqua, vinum, acetum, aut herbaceus aliquis succus addi solet pro scopo medici diverso. Nunc quando electarij conficiendi gratia mel despumatum exposcit Mes. atq; roquendum id per se neque aliud immiscendum, quo pacto fieri hoc debeat paucis dicam. Quia mel igne multo immodice effervescit, exundat atque incendi periculum incurrit, propterea vasi amplo, aut aëreo, & stanno illito, aut quod longe melius est lapideo, tales autem lebetes. Italia ad coquinas usurpat, aut lateritio quod sit vitro incrustatum, injiciendum purissimum mel. admouendus vero leuissimus ignis, ubi fervere, & extumescere incipit, aliqui aqua exiguum injiciunt, quam, si non multa sit, non improbo: evanescit enim quæ paucæ est parvo negotio, tñ vero aut ignem subtrahes, aut vas sustolles: & mox sedato paulum tumore despumabis: admouebis autem rursum igni vas, atque quom rursum effervesceat idem ages quod prius, ac id sæpius repetes quousq; purior spuma appareat, & mel crassescat: hic enim erit coctionis finis, nempe expectandum hic non est, si absq; humore incoxeris, ut mel spumam non regeat, quando ea etiam trigesies detracta alia semper emergit spuma. Hoc pacto ergo despumandum mel, quod in crassiora medicamenta est usurpandum. præstatq; hic ut absque humore omni mel coquat, quod duntaxat servatur, & situm nunquam contrahunt, quæ alieni humoris expertia sunt. Sed hic etiam nisi pharmacopæus diligentissimus sit id periculi imminet, ne mel supra modum excoquat, atq; amarescat. Quo fit ut alia

coquendi ratio mihi magis arvideat, in duplici vase quod balneum maria vocant, usq; ea est Gal. in arborea cum quadam compositione 7. de compo. med. per loca. hoc autem pacto mel excoquat, emergit primo fere seriore quicquid illi inest, ac detracta ea spuma, tam purum id remanet ut nullam aliam spumam regeat, aut aliam operam desideret: longo præstat hic despumandi modus superiori, & elegantia, & facilitate: sed maiori etiam is medicina est usus, quando neque voluit in superiori ut offerret, atque amarescat periculum est, neq; ut acris evadat: sed sua mellis temperie nihil immutata forde omni expurgatur, & servandis rebus, quarum gratia excoquitur, redditur præstantissimum. His ita constitutis quia Mes. de certa mensura in hoc electario recipienda nihil firmi affert, sed, quod satis est, obscuri tantum iubet, ambigunt septuagintary quantum in his assumendum, & certam dari normam postulant. Id autem hic dubitandi ansam præbet, quod eorum quos in medicina veluti duces sequimur, nullus certam unquam mensuram præscripsit: quin, si eorum institutum spectes, nonnunquam mellis quadruplum, collato, scilicet speciebus melle assumunt, ut in diamocheo dulci, & Philonio ex inventione propria Mes. quoadq; tripulum, ut in Thrigera magna Avicenn. interdum tantundem, ut in hiera piera nonnunquam fieri idem Avic. testatur: aliquando etiam sexcuplum, ut in diacyronite purgatorio Mes. distinct. 3. in quo binis speciebus uncijs mellis lib. 1. adungi observabis, succo cydoniorum excepto. Hæc ergo quum ita se habeant, non mirum si torquentur pharmacopæi, atq; hæc in re hæsitant. Cæterum si in tanta discordia nobis quoq; periclitari liceat, de electarijs primum omnium ita puto distinguendum, sint ne purgatoria an non. Quibus enim expurgandi vis inest, sicuti maiori exhibentur periculo, ita & maiori solent construi artificio. Quæ non expurgant, si perpendas, ex tam multis eiusdem usus interdum constat, ut fortuito congesta potius videantur quam consilio, quanquam, & in his componendi ratio, atq; ars non deest: ita equidem in Theriaca, & Mithridatica antidoto, & alijs id genus. Contra vero in purgatorijs si ad docto virosint constructa, artificio statim elucet mirum: unius etenim, aut alterius simplicis medicamenti actio quum sit, id autem basim vocant, cætera, quæ adduntur, nihil offerunt præter basis illius castigationem. Ergo, quum artificio careant electaria, quæ non purgant, si purgantibus comparentur, sicuti non purgantibus parum interest plus mellis addas aut minus, ita in purgatorijs plurimum refert. De purgantibus igitur primum, ut agamus, in his illud statim, atq; ante omnia spectandum puto, quid in ipsis sit, cuius vi humorum fiat eductio: sit ne unum aut plura: soluentia intelligo, de lententibus enim postea. In memoriam autem revocanda, aut ex Mes. petenda suprema eorum mensura, quæ expurgent, quam recepto iam in medicinam usu dosim vocant. Ad hæc etiam, summa electarij dosis ab authoris præscripta perpendenda est, ac id statuendum, tot dosium cumulorum explere totum electarium oportere, quot doses fuerant eorum simplicium à quibus in hoc purgandi vis emanat. His ita intellectis, atque toto electarij pondere ita posito, simul suppertanda ea omnia sunt, ex quibus electarium confici scribunt, spectandumq; quantum desit, ut desideratum pondus expleant, ac tantum mellis, si modo adiungi mel debet deesse, & addi oportere pronuntiabis. Sed exemplo rem patefacio. Sit diaphœnicum Mes. paratum

am, in quo mellis certum pondus non praescribitur. Aute omnia spectare oportet, quae simplicia hic sunt, a quibus in hoc electarium purgatorium vis derivat, deprehendens autem duo, turbitib, ac scammonium. Videndum est scorsum quae nam horum suprema sit dosi. Atq; turbitib ait Mes. lib. simpl. exhiberi a drach. i. ad duas, atque adeo summa eius dosi duae erunt drachmae: assumit autem in hoc electario drachmas eius trigintaquinque: eruat ergo doses turbitib ipsius decem, & septem cum dimidia, pro quibus ponas decem, & octo doses: id enim parum refert. Videnda deinceps est suprema scammonij dosi: ea ex libro simpl. duodecim est granorum: atq; ideo singula drachma quinque explet doses: in hoc igitur electario quod scammonij recipit drac. duodecim, sexaginta erunt eiusdem doses, quis si supputabis cum decem, & octo turbitib dosibus, colliges simplicium solventium doses in diaphoenico Mesug esse in uniuersum octo supra septuaginta. In totidem ergo totum etiam dimidi electarium ubi confectum erit, praedabis. Atque eius dosim ab aureis iij ad 7. ac propterea summam dosim esse decem drachmarum cum dimidia Mes. scribit. pronunciantur ergo totum electarium id pondus octo, & septuaginta dosium ut expleat oportere, atq; adeo unciarum fore vnius supra nonaginta. His ita positis, supputanda simul omnia sunt, & pulueres, & reliqua, quae auctor enumerat, deprehendensq; expleat summam drachmarum ducentarum, & duarum supra quinquaginta, hoc est fere unciarum viginti octo. Tunc vero si quantum ab uncijs viginti octo ad unam supra nonaginta deest, id est uncijs tres, & sexaginta supplementis addito melle, eo redactum erit electarium, ut ex auctoribus praescripto drachma illius decem cum dimidia, id est aurei septem possint tuto exhiberi: id, quod tamen in robustioribus erit corporibus obseruandum. Hac ergo esset in compositis solventibus, mea quidem sententia, obseruanda norma, ubi certa mellis mensura ab eorum auctoribus non praescribitur. Sed & in lenientibus compositis similem quoque legem non importunam existimo: nempe ubi adnotaris quot sint simplicium alium subiacentium doses, & quo itidem pondere totum exhibeatur electarium: tunc etiam supputatis, & speciebus, & ceteris, quae ab auctore ponuntur, videbis statim quantum mellis adijcere sit oportunum. Quod si quis non quadrare normam hanc compositis scriptorum medicamentis asserat; quando si ea supputes, mellis interdum plus, interdum minus assumitur quam haec regula doceat: non equidem distimur: neq; illorum tamen formulas improbamus, quum liceat ea quae, ut libet, medicamenta construere, modo ne in ijs exhibendis modum excedas: at ubi certum mellis non est praescriptum pondus, nullam arbitror certiore hanc dari posse normam, quam quis sequatur. Constat profecto vulgatam seplasiarum consuetudinem, qua tribus D puluerum uncijs mellis . lib. i. generatim adiunguntur, nulla aut ratione, aut auctoritate fulciri: quando si rationem quaras, nihil in promptu habeant praeter diamoschem exemplum: auctoritas vero contra docet, interdum triplum, quandoque sexcuplum, aliquando etiam tantundem mellis assumi, exemplo Triphera magna Auicenn. dyacydonites, ac hiera simplicis. Quum si modo auctoritas, atque exemplum sequendum esset in purgantibus pro exemplo diamoschem non est usurpandum, quod non purgat, sed potius dyacydonite illud purgatorium. atque adeo prudentius agi videretur, si in purgantibus binis puluerum uncijs, ad libr. mellis unam adderentur. Est ergo vulgata ea lex inconstans, si & rationem quaeratur, & auctoritatem. Porro veterum aliud etiam ius-

A se consilium animaduerto: optasse enim potius videntur, ut melle addito electarium mediocrem consequeretur consistentiam, neq; plus iusto crassius esset, aut liquidius. Ita Gal. interdum coquendum mel docet, ut non manus inquiet: Ita & Mes. in hiera Hermetis addendum ait mel quantitate, qua fiat maza: sed incerta admodum haec quoque lex videtur, quando pulueres ex quibus electarium, alij humoris plurimum, alij parum exiguus, atq; electaria aliqua praeter pulueres, succos quoque, & liquores alios recipiunt, id quod seplasiarum consilium de mellis mensura, non mediocriter perturbet, nisi longo vsu certam mellis mensuram obseruauerit, qua medicamentum, neque dissuatur, neque plus iusto crassescat. Illud certe peritiores pharmacopae aduertisse atque vsu longo obseruasse testantur, tribus generatim puluerum uncijs unci mellis libra commixtis electarium mediocrem assequi consistentiam, reiectis interea succis, lacrymis, gummi, fusi. bus, pinguibus, atque alijs omnibus, quae in puluerem redigi non possunt, reiectoq; etiam succaro, & rebus ceteris quae leui humoris momento dissoluant, qualis pentha: haec vero omnia neq; in mellis, neque in puluerem serie ponuntur: sed scorsum, paratis reliquis, suo pondere ab auctoribus praescripto assumuntur. Verum, ut dicebam, quum neque ratio vlla, neque certa auctoritas huius consuetudini assipuletur, non facile ego quidem illi assentiar, quum de purgantibus agitur medicamentis, secus quum de alijs quae purgandi vires non habent: in ijs enim non tantum interest plus mellis aut puluerum sumas, a quibus non tantum periculi imminet, aut noxa, & ipsis, nostra etiam sententia, vulgata consuetudo perbelle quadrat, siue addas pro vna mellis libra duas puluerum uncijs astate, tres vero hyeme, ut aliqui faciendum censent: siue etiam quouis anni tempore eadem pares mensura.

C Haec ergo de mellis mensura uniuerse sint dicta. Quod si non melle, sed succaro medicamentum conficere sit animus: tunc si mollius electarium velis, eadem ratione, & mensura saccarum quae mel, usurpandum puto: distinguendumque eodem pacto purgatorium ne sit, an non in purgatorijs enim a regula hic a nobis tradita non tuto discedere vllum puto: quum in non purgatorijs vulgata tamen consuetudo satisfariat, secus si solidius medicamentum velis: tunc vero non electarium amplius, sed quia in morsulos effigi solet, morsuli etiam nomine nuncupatur, hic autem sat erit si unam pulueris vnciam aut drachmas sex librae saccari vni adijcias, sed tunc liquores, si qui in parando ex iisdem speciebus electario sumendi erant, pretereundi sunt: veluti in electario de quo modo agitur praetermittenda esset maza, alioqui vix aut ne vix quidem solidesceret. Atque haec satis.

Expendenda nunc essent simplicium, & rerum cum quae in hoc electarium de aromatibus veniunt facultates, conferendaq; ijs, quas toti electario a Mes. ascribuntur vires. Sed egeret res haec longiori animaduersione: praesertim si quis cur tot addantur, rationem postularet. Illud ergo nunc dixisse satis esto, non temere Mesuem tam multiplex ex hoc medicamento praesidium polliceri, corroborandi ventriculi, & cordis, & discutendi status, quando si singula perpendas, ea eiusmodi viribus insigniter pollent: poterant vero etiam pauciora simplicia idem praestare: sunt enim ex his nonnulla earundem prorsus facultatum, atq; adeo assumpto uno praetermitti alia poterant. Verum si uti, & in tberiaca atq; antidotis illis magnis, vitio vertendum non est, quod plura assumantur, quando tamen pauciora possent satisfacere, ita in hoc atq;

MESVÆ DE ELECTARIIS

atq; alijs non est ut paucioribus agi posse quispam con-
 tendat, redduntur certe plurimum vsuum, quæ plura reci-
 piunt, quam quæ pauciora: præsertim quod insunt singu-
 lis præter rebus manifestas qualitates, innata illa forma,
 ex quib. singulis singula, ac mira proprietates emanant,
 ex quibus demum committis, ac fermentato, ut auunt,
 electario peculiaris forma alia insurgit à prioribus for-
 mis varia: earum tamen omnium vires suo veluti suum
 amplexas, & longe quam illa singula admirabilior.

M E S V E.

ELECTARIUM ex Gemmis ad frigi-
 dos affectus cerebri, cordis, ventriculi, he-
 patis, vteri, efficacissimum: nam melan-
 cholicos sine causa manifesta tristes, nudi-
 dos, solitarios iuuat, exhilarat, ad mores probos
 inuitat, emendat cordis tremorem, tyncopē, ven-
 triculum à frigida intemperie imbecillum robo-
 rat, & coctione tum eius, tum hepatis meliore
 reddita, corpus bene coloratum, & odoratum
 efficit, ob id sumptum Regibus, & magnatibus
 magis in vsu est.

Accipit verò margaritarum albarum drac-
 mas † duas: saphiri, hyacinthi, sardidis, granato-
 rum, smaragdi fragmentorum, ana drac. vnam
 & dimidiam, zedoariæ, doronici, corticum ci-
 tri, macis, seminis † ozymi caryophyllati, ana
 drac. ij. coralli rubri, electri, limaturæ eboris, ana
 drac. vnius partes duas: ben albi, & rubri, caryo-
 phyllorum zingiber. piperis longi, spicæ nardi,
 folij, croci, cardamomi, ana drach. vnam, trochi-
 scorum diarodon, ligni aloes, ana drach. quin-
 que, cinnamomi, galangæ zurumber, ana drach.
 vnam, & dimidiam; auri argenti foliorum, ana
 † aurei dimidium: motchi bont drach. dimidiā,
 ambrae drach. duas. Confice cum melle embli-
 cato, & † melle rosato colato, ana, vel etiam sac-
 charo rosato si solidum facturus es, non melle.
 Datur ab aurei semissem ad aureum vnum cum
 aqua buglossi, & vino odoro.

† Al. drach.
ij.

† Alfelonia
mich.

† Vetus ha-
ber aurij.

† Colatura
glenitabul de
rofi.
a hoc addit
ost.

CHRI.

PRÆSENS electarium habetur in vsu, sub
 diuersis tamen formis: quia nonnulli eo ali-
 quando vtuntur remouendo aromata calida, ali-
 quando èt nihil remouendo, nec addendo. Pri-
 mo vtuntur pro febricitantibus, & in cā calida,
 Secundo modo in causa frigida, & valet ad ea,
 quæ scribuntur in textu, & dicitur electarium de
 gemmis à gemmis in ipso intrantibus, & domi-
 nantur gemmæ lapides preciosi. Vnum hic no-
 tabimus pro euitatione cuiusdā erroris, ferè ab
 omnibus aromatarijs commissi. Est enim, quod
 zurumbeth cum h, & zurumbet sine h reperitur
 scriptum apud bonos auctores, & est zurubeth
 per h scriptum radix similis cypero eandē habēs
 virtutem sicut, & zedoaria. Sed zurumbet sine h
 est illud, quod dicit Serapio ex speciebus scilicet
 odoriferis in virtute sua simile cassiæ lignæ, &
 cubebas, quod èt ponitur, vt vult Possidonius lo-
 co cinnamomi, & istud zurumbet intellexit hic
 Mes. & non aliud, simile zedoariæ. propter quod
 errant aromatarij ponentes loco zurumbet radi-
 cem illam rotundam, sed melius facerent ponē-
 do loco zurumbet cassiam ligneam, vel cubebas
 in eodem pondere, vt satis patet per Serap. cui
 magis credendum est, quam multis alijs.

NE hoc in tabernis inuenitur, alijsque, & eo pos-
 sūt carere homines. Gemmis enim in antidotis
 non sunt vsi antiqui: nec ego libenter vtor: siquidem,
 quæ eis contritis ad confortandum vis? Et si qua etiā
 sit bonas perfringere oporteret, non ramentis quibus-
 dam vti, quibus nulla præterquam coloris cum veris
 gemmis conformitas. Similiter argenti, & auri folia
 non nisi ad decorem, & ostentationem puto condu-
 cere.

MARGARITAS.) Nō in toto sperno, sicuti Coraliū,
 HYACINTHI.) Aue. prima parte li. i. ex eo, & gra-
 nata medicamentum parat. SARDINIS.) Sardinum
 lapidem eum puto, qui nunc Corneolus dicitur.
 ZEDOARIA.) Radix nunc vulgo nota, antiquis, vel
 incognita, vel sub alio nomine scripta. Doronici.) Do-
 ronicum vocant etiam antiquis non notum.
 ALFELENIENSCK.) Id est, ocimum. CARABE.)
 Succinū lannē dicitur. BEEN albū & rubrū.) Radi-
 ces de quibus Arabes, olim ex Armenia ferebantur,
 nunc in Italia inuenta, sed, vel alia, vel nō æqua bo-
 na, HEYL.) Cardomomi species, FOLII.) Et hoc ca-
 remus. Greci malabathrum vocant. TROCHISCI
 diarodon.) Horum cōpositionem habes infra. GA-
 LANGÆ.) Radix, vt nūc nouissima, ita prisca igoo-
 ta. Zurumbet. Satis nō cōstat, apud Arabes. Quidam
 faciūt speciē Zedoariæ, aliqui arborē, vt videri potest
 apud Serap. Aue. herbam. AMBRA.) Res noua,
 quam non tanti facio quanti alimatur. Medici post
 Gal. Ambar vocant, de qua latius inferius agam. vbi
 Diambriā declarabo: sicuti, & de moscho in diamu-
 cho. SVCCVM empticorū.) Cū recentes habere non
 valeamus, poterūt qui parare voluerint, ex siccis, bene
 vino vel aqua maceratis, succum exprimere, GEL-
 ENIABIN.) Rosaceum vel mel, vel saccharum intel-
 lige.

MANA

Sic parandum est hoc electarium ad frigidum dictarum
 partium affectus salubre, ad calidos vero, & cum febre
 coniunctos ablati aromatis componendum est, nisi datur,
 vt lib. 12. meth. vinum calidum odorum tenuium partium in
 tyncopē etiam cum febre, & à bile flaua à maciā mordē-
 tet vbi vero succis, & spiritibus ob tenuitatem, corporis ra-
 ritatem facile multum distillat fit tyncopē, vt nec vinum re-
 nue, sic neque hoc electarium conuenit, nisi ablati aroma-
 tibus. karum est in tabernis, & si gemmis his facultas aliqua
 dictis partibus roborandis apta inuit optima gemma sunt
 leniganda, non fragmenta, & rasura quædam veris gemmis
 solo colore affines, & earum, vel purgamentū, vel si gignū-
 tur in terra, & aluntur gemmæ metallorum modo (ve chy-
 mistis placet) gemmarum sunt velut rudimentum à natura
 excoli cceptum, nondum absolutum. Quamuis autem hos
 gemmarum pulueres Greci veteres non simpliciter autem
 esse efficaces Arabū experientia probauit. nec à Grecorum
 piacitis abhorret, cum etiam integrum iaspidem videntem
 è regione stomachi appetitum, roborare iptum alimur. Gal.
 lib. 9. simpl. & margaritæ, & corallium virtutibus non oblectur
 valent. Auri vero, & argenti folia, an ad decorem addantur
 tantum, & sumptum, ostentationemque, an vires præterea
 aliquas medicamento, vt Mesues vult, afferant, docuit in sim-
 plicibus. zurumbeth à zedoaria hic separatim cum detidere
 tur zedoariæ illi facultate similis duplum est in teendum.
 Cum emblicas recentes habere non possumus, quarum loco
 puluere excipias, vt quidam legunt. (vt in simplicibus dic-
 tum est, & post in conditis) ex siccis vino, vel aqua probe
 maceratis succum exprime: id electarium siccum, & pauere
 Parrhisij hodie seruatur: potest tamen cum saccharo in
 aqua buglossi (cui infusa sunt myrabolani emblica) soluto
 percoqui in formam siccam, & uicari in ossas quæ angu-
 las, vel rhomboides, vt cum melle in electarium molle.

SYLV.

ALBARVM margaritarum. Margaritas
 quanquam aceto resolutas Romanus olim
 luxus in conuiuia traduxit, Plinio auctore
 lib. 9. an tamen in medicina vsus etiam
 tunc, vel antea venerint, non constat. Fuere ea Arabi-
 bus inter cardiaca medicamenta reposita, ac possunt cer-
 te in siccitate putredine amolui, atq; adeo, quod auunt
 Arabes.

COST.

cyb.

Arabes vitales spiritus illustrare, quum puriores remaneant spiritus putridis vaporibus ressecatis, & ressecatis: sed ascribunt ijs etiam occultis in venena potestatis nonnihil, quod non aspernantur, qui naturæ vires non derident. Earum ortus, nunc ex Indiarum historijs late patet. Quibus eadem ornamentis gratia expetuntur, quaruntur candore, magnitudine, orbe, lauore, ac pondere excellentes, in medicina satisfaciunt candidissima, grauissima, & quæ nullum passæ artificium, in ijs equidem quæ muliebris ornatus gratia perforantur, præcipua pars auferitur, intima scilicet, & quæ veluti illius est centrum. ob id non negligenda eorum obseruatio qui non perforatas petunt. Porro quum ad medicina vsum soleant margaritæ lapideo mortario teri, & porphyritide tabula leuigari, dum teruntur autem, ac leuigantur ex mortario tabularum corradit etiam nonnihil necesse sit: longe præstare arbitror si aceto, aut limonum acido potius resoluantur: ut enim in hac ita resolutas nihil sordium cadit; ita & acutum, & limonum acidus ille succus opportunus plerumque in cardiacis est affectibus: atque, si forte importunus, addito liquore alio pro medicæ spopo, & obtundi, & auferri eius vis omnis potest, & præterea igne aut sole extrahi quicquid humoris in se paruo licet negotio: ut una margaritarum substantia remaneat.

Fragmentorum. Gemmarum vsum in medicina in cordis affectibus, & ubi veneni aut pestilentij vi-
 tæ quidpiam inest, Arabes probant: multi tamen ex recentioribus non probant, quod ijs. Græci non sint vsi in antidotis. Cur autem & quo pacto cordi hæc profunt? An forte densando, ac adstringendo (sunt. n. veluti limum) arcant a corde noxios vapores; At qui quæ ita densant, dum obstructions faciunt, putredinem quoque maiorem faciunt. & multis adstringendi vis maior inest quam gemmis, quæ in hunc tamen vsum non veniunt. An forte quia insigniter exsiccant, & siccitate putredini obstruunt? At pumex longo est quam gemme siccior, qui in hunc vsum non cadit. Neq; venenum omne desiccando curari debet, quod fit etiam ex siccitate, ut quod ex dipsade: & ex frigiditate ut ab opio: & ex calore ut ab euphorbio: & ex humiditate ut ferè à fungis, sunt. n. si nihil aliud quam mucus: & ex secundis qualitibus, puta ab arsenico quod corrodendo agit, & ex tertijs, ut à cantharidibus, & lepore marino, & à proprietate substantiæ, ut à regulo. Caterum ad hæc. Gemmis antidoti loco vfos fuisse veteres Dioscor. & Galen. constat testimonio, saphirum epotum ad icterum scorpionis commendantium, eæ vero in cordis affectibus, quamquam manifestis interdum qualitibus operæ ferre possunt exsiccando: ob obscuras tamen præsertim proprietates solent usurpari, quas illis inesse non negent Græci, Iaspidi, atque alijs id genus occultas vires interdum ascribentes: quare etiam in pestiferis, & cardiacis affectibus promiscue omnibus ab Arabibus longa experientia edoctis assumuntur, non siccitatis, aut manifeste illius qualitatis gratia, sed ob occultas vires. At quo pacto, dices? ubi hæc contuse, ac in tenuissimum illum pollinem deductæ sunt, vires adhuc inesse illis possunt à proprietate? Dicam, quo pacto, & lapis cyanus, & purgatoria alia ut lib. can. vniuers. diximus, expurgant tamen vi pollent, ita & hæc agere à ratione non esse alienum. Ita autem, & quod obijcitur, hæc dum obstruunt putredinem quoque augere, non puto esse necessarium, sicuti & bolus armena longe quam hæc viscidior, neq; obstruit, neq; putredinem offert maiorem. Porro fragmentorum nomine, se-

A plasijs hæc quinq; veniunt gemma, saphirus, hyacynthus, sardonius, granata, smaragdus: adduntur vero etiam corallia, & margaritæ, sed hæc gemma non sunt. In his autem deligendis consulendi gemmarij peritissimi, quamquam etiam illud maxime ambigo quid nam sardinis voce intelligendum sit, an corneola ut Manar. quum ex Alberto constet differre hæc inter se, qui de corneola, & sardine veluti diuersis agit rebus: quid item pro granata sit usurpandum, an vulgaris granata, an carbunculus, quem vulgo rubinum vocant, est. n. ut ait Albertus, carbunculi species granata. At vero, ut ingenue dicam, quamquam inesse admirabile gemmis vires verisimile est: non multi tamen fortasse detrimenti medicina futurum est, si & earum vsum omittatur, id quod si per me liceat, ego profecto semper consuluerim, quando, & vix fieri potest quin quæ ere, & marmore etiam porphyritide sunt duriores, terendo, ac leuigando eris, aut marmoris secum aliquid non ferant, & suppetit amplissima stirpium, atq; aliarum rerum copia, quibus uti pro antidotis licet. Unum hic de saphyro omnittendum non est, quum Plin. lib. 37. Cap. 9. aureis punctis notari illum scribit, non errare tamen, aut cum cyaneo lapide saphyrum confundere: si enim eos consulas quibus gemmas poliendi est cura, priusquam poliuntur, inesse illi aurea illa interdum puncta intelliges. Cap. 172.

Zedoaria. Zedoariam vocat Serap. lib. Simplic. Zurumbeth, & radicem esse ait figura aristolochiæ rotunda colore autem zingiboris: hæc fere, & Auicenna de Zedoaria verba faciens. 2. Can. At rursus idem Serap. alibi zurumbeth arborem libani montis esse dicit: additq; alia, quæ Paulus de Arnabo lib. 5. & Auicenna de Zarnabo. Scribit deinceps de zurumbeth Auicenna & radicem esse ait cypero similem, quæ & status disticiat, & vim alij ac caparum halitum emendet, & ad alia multa utilis fit. Agit postremo etiam de zeduar, seu zedar Auicenna. atq; idem esse dicit ex Dioscorido quod Algeduar ser. Atque adeo res insigniter est intricata. Sed extricabitur paucis. Zurumbeth primum Serapionis idem est quod Auicenna zedoaria seu gieduar, ut Bellunensis vertit: atq; id collata vtriusq; historia plane docet. Secundum vero Serapionis zurumbeth Pauli Arnabo est, & Auicenna zarnabum: huic enim ascribit Serap. quæ Paulus suo Arnabo, & subdit arborem esse Libani montis, ac reliqua, quæ de zarnabo Auicenna de zurumbeth vero Auicenna. & eiusdem zedar seu zeduar, nihil Serapion. Sed hæc nullius aut pauci sunt vsum: illud multi si quid zedoaria, quid zurumbeth, quid Arnabo, quid zeduar sit, intelligamus. Profecto quum zedoaria nomine nobilis ea radix vsuueniat zingiberi non dissimilis, digitali crassitudine, odore iocundo, sapore acri & subamaro, colore fere buxo: hæc nos quia aristolochiæ instar rotunda non est, non esse Auicenna. aut Serap. zedoariam, sed Auicenna. eiusdem zurumbeth putabamus. quam scilicet radicem esse cyperi ait, & vini, alij, ac caparum halitum emendare. obseruare scilicet quotidie est, vulgatam hæc zedoariam, vini, alij, ac caparum halitus gratia expeti, ne de veteri statibus quicquam dicam, quos ea valenter discuti experimur, quas dotes omnes suo zurumbeth. Auicenna. ascribit. Confirmabat autem sententiam hæc nostram, quod Mauritano Idiome vulgarem hæc zedoariam nunc etiam zurumbeth vocari audiebamus. Caterum dum hæc perpenderem, occurreretq; dum hæc radicem tracto, rotunda illa radix, quam zeduar admixtam lorype-dem seu zoppam vocant, hæc rursus dum intrinsecus deprehendo

MESVÆ DE ELECTARIIS.

deprehendo longam, & vulgatam zedoariam loripedis huius esse appendicem: neq; has sapore, colore, odore, aut re alia differre. hoc ingenue fateor me à priori opinione, ita dimouit, ut vulgarem zedoariam ego quidem legitimam ab Auicenn. & Serap. descriptam pro certo habeam: sed rotundum illud capitulum, zedoaria, longam vero appendicem, zumbeth vocabulo veluti diuersam rem fuisse ab Auicenn. nuncupatam, ignaro scilicet, ex quali nam planta aut regione eiusmodi radix proueniret, quod nunc quoq; post tot novos inuentos orbis ignoratur. Neq; obitare illud puto quod zedoaria ea loripes adiuncta longa appendice aristolochia rotunda similis non sit, quando seorsum inspecta qualis scilicet plerunq; ad nos fertur, & Auicenn. puto, ac Serapionis tempestate offerebatur, aristolochia faciem habet. Ex his primum quidem illud sequi arbitror, quum in Arabum prescriptionibus zedoaria, & zumbeth eodem sepe loco expectantur, non aliud tamen quam vulgatam zedoariam cum longam tum loripedem esse assumendam. dein vero etiam vulgatam curcumam non esse, quod aliqui suspicantur, Auic. zumbeth. neque enim curcuma fetentem halitum emendat, neque insignem illam croceum colorem fuerat Auicenn. prætermisurus. Videtur autem curcuma cyperi potius Indi esse species de qua Dioscor. nempe, & Zingiberis effigiem ita præfert, ut nihil magis, & manducata amaro sapore est, & ea tenuiora coria depilantur ac croci colore inficiuntur, quibus manica sunt, quas ebrotbecas vocant, atque adeo croci, & psilotri vim reddunt. Sane, quod superest, quid Græcis zedoaria sit dicemus in costi historia quid Pauli arnabo, & Auic. zarnabum, quid item Auicenn. zeduar fateor ego certe ignorare. illud vero satis constat falli eos, qui Arnabo Pauli aut zedoariam, aut Vnguenti esse speciem putant, aut qui vulgarem zedoariam Auicenn. zeduar esse existimant.

Alfelenimich. ocymum caryophyllatum interpretantur. Verum quum ocymi species tres colat Italia, maximum, medium, minimum, quodnam caryophyllatum sit, ambigitur. Atque alij minimum esse aiunt, vulgo basilico gentile alij maximum. Nobis minimum caryophylli odorem parum certe refert, maximum vero citrum potius quam caryophyllum redollet, minimum tamen illud caryophyllati nomine intelligi pro certo habemus, quando maximum ipsemet auctor paulo post citratum vocat, ubi de Diamoscho.

Corallorum. Corallum propinasse veteres ad internos affectus aliquos docemur ex Dioscor. ad sanguinis reiectiones, ad vrinæ difficultatem, & lienem ipsum commendante, & ex Galen. 7. de comp. med. per loca. Arabes vero etiam ad venena traduxerunt non frustrato euentu. ad quem rsum, & Dioscor. in Græco Matthioli codice vsurpat. Commendatur in cordis affectibus præsertim, exiccando equidem putrescentes absumere vapores potest, ac præterea non absq; occulta vi innatum calorem iuuare, quod vel ex eo persuademur, quod stomacho admotum eius dolorem (ut aiunt) leuat, & colitionem procurat. Rubri tantum, & nigri meminit Dioscor. sed spectatur, & candidus. Sint vero tres hi diuersarum specierum, ob Brasouoli viri grauiissimi obseruationem quis ambigat: is enim eadem planta album, & nigrum, & rubrum ac nigrum spectasse affirmat. Sed vere, siue id veluti naturæ sit lus, quæ diuersarum specierum sunt, coniungentis; siue vnus esse putes speciei immaturi tantum, ac maturi ratione differentes, distinguuntur hi non colore so-

lum, sed substantiæ crassitudine, densitate, durtia, & proceritate: crassiores sunt rubri, minus nigri, & his minus albi: rubri densissimi, nigri minus, albi rari, & spongia instar intus cavi, ac à lateribus foraminulenti, duriores rubri, minus duri albi, his rursus minus nigri, proceriores nigri, qui cubitum etiam superant, rubri breuiiores, & his inferiores albi: quæ omnia differre hos specie inuunt. De coralli ortu plura Plin. lib. 3. Verum an mollis sit prius quam colligatur, an baccas proferat, commodiori fortasse loco alius: audio certe secus se habere. Nunc quod ad hunc locum pertinet, quæstione dignum puto, an corallus in medicamenta vsurpandus, vrendus sit, vel terendus. Plinius equidem ad tormina, & vesicæ calculum vrit, & ubi foris admouet etiam vrit. nostri tamen reyns ac porphyritide lapide laugant. sed cuiusnam autoritate terant non sat scio. Satius vero ipse arbitror vsu dei, quali vsos veteres docemur. quamuis ipsius etiam Pliny testimonio difficile vratur.

Limaturæ eboris. Qui vero ebore cavere nos putant longe falluntur. Videre est Venetijs elephantium dentes frequentissime, interdum tricubitales, ex quibus peccines, & alia multa conficiunt, ut propterea septuaginta laborandum non sit, ut verum ebur inueniant. Eboris scobe, quam limaturam vocant, vsus est Dioscor. ad reduktas: an tamen ore consumperint veteres, non constat. Vbi Arabes sunt p. sim, & exhibent nunc ad albas mulierum fluxiones multi successu non prorsus irriti. & vis certe illi astringens à Dioscor. ascribitur, cuius forte gratia in hoc electario à Mesue recipitur, ob ventriculi, & cordis robur eligenda autem scobes. ex quam albissimo ebore, & tunc deradenda quando vii est animus lauganda tamen in porphyritide tabula priusquam vrare. Sane autem vritur nostra tempestate ebur, & pro spodio vsurpatur à pharmacopœis multis. Sed neque quod veterum vllus vsu eo sit vsus, noui: neque quis posteriorum vrendum docuerit hactenus deprehendi.

Been albi, & rubri. Been album, & rubrum, ut scripsimus alias, dum in Auic. meditaremur, vulgatas Cayotas albas, & nigras esse suspicor. His hic quoque veteres, quod legitima planta appareant.

Auri et argenti. Auro, & argento Arabes vni corroborandi cordis ex substantiæ proprietate ascribunt, præsertim auro. ut ex Serap. videre est, & ex Auic. 2. can. & lib. de virib. cordis. Sed miras Chymistæ vires auro tribuunt tuenda vitæ, & producenda. ut quosdam ego norim, qui potabile nuncupatum aurum putant morbis omnibus aduersari. Quamquam vero non respondet large promissioni euentus, longa tamen experientia obseruasse videntur Arabes, cor, auri deuorato puluere, muniri, & vires sumere. Deident tamen nonnulli, & incoctile esse ipsum clamant, contra max, ut ab innato nostro calore superetur, atq; adeo ineptum, ut præstet, quæ illi ascribuntur. Nos vero ineptum certe illud fatebimur ut alat, non tamen vs in corpus agat medicamenti instar. quis autem ignorat medicamenta non euinci, sed contra quam alimenta euincere? At vero quibus auro atq; argento vti in medicina est animus, abstinendum ab adulterato, & chymistarum capitella experto, quando vix fieri potest quam ex calcantho, atq; id genus alijs ex quo capitellum, aliquid vitæ contrahat. Vbi autem purissimum delicti generis, aut tenuissima limula corradendum, terenda autem deinceps prophyritydie in tabula scobes: aut, quod commodissimum est, foliato vteris, in tenuissimas scilicet

Cap. 11

Confessio
Serapionis
Nam ex eo
est

De electo

De electo
De electo
De electo
De electo

MA

SYL

et lamellas ducto, quale ad inaurandum traducitur, A quod & hic auctor exposcit.

Melle emblicorum. Manar. succum legit. sed vulgata leetio verior. utitur enim frequenter melle emblicorum Mes. in hoc genere medicamentorum. Eius conficiendi modus non aliunde sumendus, quam ex ipsomet Mes. & lib. simpl. ubi de emblicis, & hoc lib. dist. 4. ubi de conditis. appellat autem emblicorum nutritionem. Quod vero parat Rhafis, quum chebulos quoque recipiat, non est mel emblicorum. Huius mellis loco usurpavi potest non incommode saccharum emblicorum, qui conditi Venetis ex Syria quotidie offeruntur.

Geleniabini. Geleniabini ex rosa, mel est, aut saccharum, in quo condita sit rosa. violatum in quo viola. Non faciunt ex auctoris prescriptio, qui mel rosaceum vulgare ex rosarum infuso hic sumunt, sed ex tota rosa parandum, quo pacto & saccharum, quod docet li. 5. Avic. tract. 7. saccharum vero rosaceum hoc loco opportunum, quod ex Mesua sit institutum dist. 4. Horum ergo alterum, aut mel aut saccharum ex auctoris precepto percolandum, & quod effluxerit colo, usurpandum.

M E S V E.

ELECTARIVM ex Granis tinctorijs ad cordis palpitationem, syncopem, mentis alienationem, seu desipientiam, mœrorem sine causa manifesta. facultates enim nostrum corpus dispensantes mirifice roborat. Accipit ꝑ serici succo granorum tinctoriorum recenter tincti libram vnam, succi pomorum dulcium, & aquæ rosarum, ana libram vnam, & dimidiam, vigintiquatuor horis macerandam, deinde paulisper his incoquendam, donec liquores isti rubeant. Quos expresso, & abiectione serico coque cum sacchari optimi ꝑ libra vna, & dimidia ad mellis crassitudinem; ab igne depofitis, sed adhuc calentibus, misce amigne crudæ minutim concisæ drachm. iij. quæ quata, iniice puluerem sequentem, ligni aloes crudi, ꝑ cinnamomi crassi, ana drachm. vj. ꝑ lapidis cyanei loti, & præparati, margaritarum albarum, ana drach. ij. auri boni foliorum drachm. vnam, moschi laudatissimi scrupulum vnum. Datur ab aureo vno ad aur. ij. & dimidium.

Conficitur atherm.

ꝑ Serici tinctorum ex thesm.

ꝑ Serici tinctorum ex thesm.

MAN. IN hac quoque nūquam iactarem pecunias, nā neque in serico vocato, neque in cocco, vel baphico, vel cheremes nūcupato, agnosco vim nisi cōstringentē: colorisq; rubri rōne, lædere potius v̄ cor quam iuuare, spiritus, & sanguinē trahēdo, propter similitudinem. Cyanei vero rōne, vomitum, & secessum citabit, quod præ exigua eius quantitate perficere non valens, lædet magis, quam iuuabit. **ALGESGVES.** Desipientiam vocant Arabes. **S E T A M.** Bombyx latine dicitur. Darteni) Cinnamomi genus intellexit.

SYLV. IN simplicibus eadem hæc cōpositio in lapide cyaneo à Mesua describitur, ponderibus errore librariorum nō parū deprauatis. Efficacissima multorum etiam Regum ac Reginarum in Gallia testimonio est probata maxime, in quibus, vel longo morbo fessis, & iā moribundis, vel ab eo reualecentibus, natura languet: et si quibusdam maxime improbari audiam dicentibus coccum baphicam solum adstringere, & suo colore rubro sanguinem, & spiritum similitudinis rōne magis ad se distrahere, & dissipare, quā cō-

gendo firmare: præterea lapidem cyaneū vomitu, & deiectione purgatorij naturam turbare tantū, & humores melancholicos exagitare ob quantitatem tam exiguam non vacuare. Quæ obiectio momenti non est maioris: q̄ de thabarbaro in electario precedenti, vtrumque. n. largiore copia sumptū, est purgatorium: parciore vero, alia sua substantia roborat, purgatrice imbecilla ne mouet quidem corpus, vel tantillū. Rationabilius obijcerent, hæc purgatoria, cum inferiora sunt ob paucitatem, verū in humorem eum, quem attrahere nata sunt. Sed id verum est, vbi sola sumūtur, non castigata aliorum hanc noxam prohibentiū mixtione. **ꝑ Sericum** autem rufum, & crudum tingitur succo ex granis tinctorijs recentissimis extracto: id triduo siccatum maceratur vno die aquæ rosarum solus lib. tribus, vel aquæ rosarum, & succi pomorū dulcium, ana lib. vna, & dimidia, calfactumque modice in uase duplici lauatur, exprimitur, expressus liquor cū sacchari lib. vna, & dimidia percoquitur ad mellis crassitudinem. auferitur igni, & calido adduntur, quæ Mesues docet. Siccum idem medicamentum usurpari hodie uideo.

SETAE. Sericum latinis à loco, ex quo alias. Seres enim India Orientalis vrbis antiquissima, à qua in uniuersum orbem serica opera ferebantur. A v r m i c u l u s quos bombyces vocant, sponte in arboribus nullo cultu conficiebatur, ut & nunc in Taprobana referent Lodouico Rom. & in Calabria Italia, ut alij affirmant. Sed longe melius sericum, quod cultum sensit. Hoc sumendum in medicinae usum. Neque autem serica fila, quæ interdum sumi vidimus, opportuna sunt: sed ipsimet folliculi deligendi probatissimi, nullum passi artificium, detracta externa, & interna veluti aranea, & de trahēdo vermiculo priusquam sponte vel vi intereat, ex eo enim ut putredinis aliquid sericum contrahat, necesse puro. Sed de serici viribus plura Avic. lib. de virib. cordis, & plura Serap. Commendatur ad affectus cordis, & ad alia multa. Sunt tamen hæc de re controuersia. Ac primum de eius temperamento, quod Arabes calidum, & siccum faciunt ordine primo. Contra persuadet ratio inter frigida reponendum, quando bombycis alimentum mori sunt folia, quæ frigida. Utitur præterea Mes. hoc in loco serico infuso ex cocco: At contra, Avic. ne infuso utamur, interdicit. Adde quod Manar. quæ vis in serico aut cocco nisi astringens? Sed, & coloris rubri ratione lædi ab his potius quam iuari cor videtur, dum spiritus, & sanguis trahuntur ob similitudinem. Verum ad hæc pauca. De temperamento, ac de mori folijs an sint frigida non constat. amara eorum dem sunt, quo sapore indicari caloris nonnihil solet. sed neque id refert, quando à bombyce deuorata, in alimentum eiusdem animalculi temperamento proximum ut vertantur necesse est, quod an calidum sit vel frigidum ignoramus. constat tamen enim alto caloris habere non in nimum. At bombyces certum est non mori tantum, sed & ficus folijs ali, ut in Aegypto, & Syria. nos vero vesci cimis vrbica vidimus. quare alimenti vnus gratia frigida serico temperies ascribi non potest. Quod vero Avic. infusum colore non admittat, de eo intelligendum quod coquendo inficitur, ut in vestium usum fieri solet. id enim vritur serē. et crudum expetit Avic. non coctum. quale scilicet, & Mes. infici enim potest, præterquam coquantur. quod quidem quo pacto fiat, mox explicabo. Nūc quod de serici, & cocci viribus Manard. obijcit, ut illi satisfaciam esto ut astringant tantum, at quanti usus in cordis corroboracione sunt astringentia? Sed non id solum, verum etiam exiccant, & alia possunt multa to-

COST.

Mesua. Q tuis

MESVÆ DE ELECTARIIS

tius substantia proprietate, que norunt Arabes longa observatione. Neque vero quanquam rubrarum rerum inspectio spiritus ac sanguinem potest concitare, ingesum tamen rubrum aliquid idem facit. ridiculum enim hoc est, ac si in se sanguini, & spiritibus videndi sensum, & de visis iudicandi rationem quis dicat. Atque, ad quam partem attrahit hoc? quid ex ea noxæ? Si ubi quis sericum, & coccum assumat ad ventriculum commovere sanguinem, & spiritus dicat, proderit forte id cordi, dum refrigerij præbet occasionem, & ventriculo dum illius eorum concussu seuetur color: si ad corpus concurrant, vitalis itidem calor intenditur, id quod corporis adauget robur. Sed de hac re satis. Nunc quod ad sericum pertinet quo in medicina est vitæ, ubi coccum delegeas, de quo mox, probat simum, contusumque maceraveris fontana aqua, cui quod magis placet, stillatitia ex boragine aut melissa; ubi etiam tantisper efferverit, ut eius vis in aquam transmigret: solliciti tunc optime antea expurgari, & in minimas partes dissecti in calidum id decoctum injiciendi, & macerandi, ut cocci colorem probe suscipiant: quod sericum fiti spacio. Extrahendi autem tunc ne diuturna mora putrescant, & expressi desiccandi non ad solem. Sed roget al quis ad inficiendum cocco sericum quantum cocci, & aqua sumendum? Id Mes. non docet, si tamen inficiorum exemplum sequamur, solent ij pro singula serici libra, cocci uncias tres aut quatuor in id aqua macerare, ut aqua immersum sericum digitorum quatuor mensura exuperet. Satisfacere vero hoc in loco eadem potest ratio. sed mea quidem sententia, præstabit coccum liberalius sumi. ita enim eius colore, & viribus sericum magis saturabitur, & præstantius reddetur medicamentum.

Chermes. Chermes Arabum idem esse cum tinctorio cocco de quo Dioscor. nulli dubium, qui expenderit que Serap. de chermes. Hoc Plinio etiam adnotante, libr. 16. ab ilice ac quercus specie produciuntur vulgato aquifolio arbori simili, & videre certe quotidie est Venetis cum cocco foliola spivis horrida qualia aquifolio, & glandis quercinis similes, & earum calyculos. Vulgo grana nuncupatur, & ad lanea ac sericea inficienda opera summo est precio. Sed aliud nunc in eundem usum venit ab Arabum Chermes longe diversum, idem tamen apud vulgus sortitum nomen. Granum est seu verius cum ad radices pimpinella illius quam cum aceto prima mensa Italia usurpat, cocco plus minusve crassum, sed oblongum, transversim striatum, purpureum, & purpureo humore plenum. hoc mensa serè Iulio ineunte eius pimpinella radicibus colligitur, & aceto inspergitur, vel luyro aut aliqua alia pinguedine inungitur, & exiccatur: idque protinus. si enim prorogetur, cum radium, tum huius collectio, nasci aiunt cortice vel lio inani, & nullius usus, animalcula quadam alata cimici similia, evolutantia, brevis tamen vita. Sed, & ubi exiccatum est id granum, cimicis nigrioris faciem quandam habet, sed compressius est, intumescit autem si in calida aqua maceraveris, et sui ipsius recentis figuram resumit, quod eos docet falli qui animalcula ipsa esse putant. Quo Italia vitur, præsertim ex occidentalibus Indis, ut audio, affertur. Sed, & in Hetruria, & Umbria colligitur probatissimum, pusillum tamen. Sane autem quod ad hunc locum facit, errant qui vulgatum hoc chermes in hoc electario sumunt, quod non norunt veteres sine Græci, sine Arabes. neque aliud hic sumendum quam, quod granam vocant, latinorum coccum, & ipsissimum Mauritanorum chermes.

Lapidis lazuli. De hoc supra lib. simp. Hic de præparandi huius ratione opportunum est, ut dicamus. Mes. lib. simpl. teredum atq; abluendum trigiesies docet Dios. Vri aut ut chalcitidem, & leuani ut cadmiam quo pacto autem utatur chalcitis, et cadmia abluatur docet lib. 5. Sed longe nobilior est artificium quo hodie paratur hic lapis: qui eo interdum redigitur pulchritudinis ac puritatis pectus gratia, ut auro ipso quadruplo sit præcior. Vritur huius vase (cruibulum vocant) ut si ille addeat, tunc in vas aliud in quo humanum sit locum recens aut acetum inuentur, sit que hac ratione friabile. Abluuntur debite frigida, & pura aqua, atque exiccantur teritur aneo mortario, & tabula prophytide ad leuorim: paratoque ex mastice terchinthina, & colophonia, & propoli pusillo solidiori, & qui non dissolvit, totus in pusillum, colligitur lapis, tum in lita in laterum siucelâ amphioré vitro inveni statim tepida aqua, pusillum quicque in eandem iniecitur, & manu pariter tractatur, rursus effuse in aliam scuteham tepida aqua, atque pertractato in ead, & tunc pusillo, ad tertiam scutellam, & quartam, & deinceps si libet ad decimam vidis. ac servata singulis in scutellis aqua in quibus pusillum tractasti, videlicet subsidere cyanum lapidem puriorem in prima, minus purum in secunda, & tertia, & deinceps ultima, cetera enim sordes que lapidi inerant, pusillo inhiarent. Infunditur tum in lita, & tenuiter vase singulo, aqua, & quod subsedit colligitur, desiccatur, & servatur. Terebinthina hac est abluendi, & parandi huius lapidis ratio, quam sequi pharmaco- pæos velim: neque enim ijs assentiri possum, qui marmorea tabula tritum ita sordidum in pusillos consingunt. Ceterum dignum animadversione hic est, an ræle cyanus lapis in hanc antidotum recipitur, quæ non surgandi, sed roborandi cordis gratia paratur. Quæ enim exigua sit eius lapidis portio, & minor quam quæ possit expurgare ventrem oportet atque adeo corpus potius offendi quam iuvari. Verum Manardo hac obijcienti cæcum lapidem cyanum ea mensura assumptum quæ non expurgat, ventrem subversurum, nisi colligatur, at colligatur hic multo, ut aromati acceffione, ut propterea perturbare nullo pacto possit: præstare autem insita proprietate cordi auxilium possit. Illud etiam hic quaerendum de huius lapidis mensura, ana dr. xij. sumenda ut in lib. simpl. an. aus. ut hoc loco in omnibus fere possum codicibus legitur. Iudicio nostro quæ lib. simpl. sapientes quosdam eius drac. vij. tui antidoti libra adunxisse offerat insigni cum auxilio ad afflicti melancholicos, & ad eorum imitationem ipse quoque sum hoc parat: subesse hoc in loco errorem arbitrandum, & drac. xij. pro duabus reponendum.

Ambra crudæ minutim, &c. impressi codices fere omnes habent dr. sex, & paulo post ligni aloes crudi, & darseni ana drach. iij. sed legendum ambra drach. iij. ligni aloes, & darseni ana drach. sex. Ita scilicet in lib. simpl. & in impresso Mediol. ac manuscriptis omnibus legitur. Dignum autem animadversione est quod ambra crudâ exposcit, & in calidum mel injeci iubet ut dissolvatur. Est etiâ colla ambra? Ac, quid interest, dissolvatur ne calore an terendo? Cur in electario de gemmis & sequentibus antidotis de cruda ambra aut eius liquefactione nihil? Sane de ambra cruda neque hic alibi, neque alius quod ipse observarim: atque adeo suspicari licet cruda vocè pro grisea vocabulo irrepisse: deligunt enim. Aue. & nostri grisea, si in cruda legendum sit, cunct Mes. ne ambra sumas quæ extrahendi odoris gratia liquori calido alicui immersa fuerit, qui forte eius temporis vulgaris mos erat, ut & de xilaloe, probatissimum ergo deligit.

deligit, à qua odor artificio non sit extractus. Quod autem liquefaciat, non terat; non parum certe interest, ut ne eius odor diffuatur, qui terendo magis euuoluit. Sed, & hoc ad ambra delictum facere arbitror, ut eam scilicet deligas qua liquefaciat, talis autem pinguis est, & qua vetustatem non sensit, qua enim arida seu ob aratem seu alia quavis de causa, non facile liquefit. ne interea illud quoque fileam, admoneri nos, ut purissimam deligamus, cui nihil sit permistum, aduterari enim solet gypso, ut monet Auicenna. & xilaloos scobe atque arborum mosco ut Agricola. ac qua eiusmodi est non preapte liquefit. Ob has ergo fortassis causas crudam ambra ut calido in melle dissoluitur, quod quinquam in electario de gemmis ac alijs sequentibus non repetit, memoria tamen pharmacopoeo tenendum est in omnibus, in quibus praesertim multum ambra assumitur, neque enim si probatissima est facile teritur, ob leuorem. Teritamen itidem potest cum alijs aromatis, & saccharo sicuti etiam moschus: sed minus facile, si, ut dixi, probatissima est. Tunc vero non statim tota puluerum massa addenda, sed paulatim, & industriè terendo commiscenda. atque in calidum mel, non calidissimum tamen, ne ambra, atque alia id genus pinguis rursus coeant, omnia iniicienda, & rudicula agitanda, ut exactissime permiscantur.

MESVE.

ELECTARIVM xyloaloes morbos cordis, ventriculi, hepatis frigidos sanat, & partes ipsas roborat. Ob id cordis palpitationem, syncopen sanat, exhilarat, coctionem iuuat, ac inde, & odore suo halitum oris commendat. Accipit autem ligni aloes crudi, rosarum rub. ana drachm. viij. caryophyllorum, spica nardi, macis, nucis moschatae, galliae moschatae, cubebae, cardamomi vtriusque, mastiches, cinnamomi, cyperi, schoenanthus, zedoariae, behen albi, & rub. folii, serici crudi, margaritarum, coralli rub. succini, citri corticem, & foliorum, ozini caryophyllati, fisymbrii aquatici, menthae sicca, piperis longi, zingiberis, ana drachm. iiii. ambrae drachm. i. & s. mosch. scup. vnum. excipe melle emblicarum, & miua aromatizata. Datur à drachm. i. ad drachm. iiii.

MAN. DE cubebis non constant inter se Arabes nam Serapion putauit esse oxymyrsinè, & sic esset Rufus. Auicenna Carpesion, & sic essent festuca quaedam non semina. Quibus vero nunc utimur, semina aromatica sunt, quae satis hic congruere videntur. **SQVINANTH.** Floris videlicet scheni. Afferuntur autem nunc non flores, sed ipsa absque floribus planta. **MIV A.** Ex cotoneorum succo confecta, de qua inferius.

COST. **L**IGNI aloes crudi. Agallochum, & Xilaloen vocant de quo Dioscor. lib. 1. Porro quum decem huius differrentias esse dicat Symeon Sethi, fortasse oleastrum Rhodium quod pro agallocho superiori seculo usurpabatur inter eas erat. qua tamen res, ut se habeat, probatissimus agallochus, Indus est. quum enim cetera species si cerebro suffiantur, propter dulcedinem, ut ait Sethi, pediculos gignant, solus Indus

ob sui acrimoniam eorum ortum prohibet. Triplex autem Indus est agallochus, ut in India Commentarijs Lud. Rom. qui in Taprobana oritur, praestantissimus, Calampat vocatur: secundo precio est Loban: tertio Borchor. Calampat manu tractatum miro odore fragrat, quare illius studiosissimi, & auro opulentissimi Indi regis pro delicijs habent, quo fit, ut raro ad nos eius quidquam afferatur. Quo vulgo utimur, loban esse crediderim, quem scilicet ex flumine quodam arripi Lud. Rom. ait. At vero quid crudi agallochi nomenclatione hic Mes. velit, quum digladietur inter se recentiores, exponam quod sentio. Agallochi ortus natales atque historia sunt superiori aetate quantum coniectari possumus incerta, & longe quam nostro tempore obscurior. hinc ex deliciarum hortis (paradisum vocant) idum aduehi maiores nostri existimauerunt. hinc etiam, quia raro eius arboris quidpiam ad nos affertur, cuius extrema superficies exesa carie aut limo non sit obducta; emanasse illud videtur quod Serapion, & Simeon Sethi de eo prodidere. consuesse scilicet Indos, excisos eius arboris ramos multo puluere obruere conciliandi odoris gratia, quo quandiu incorruptum est, cavet, ut Sethi ait; aut delibrandi causa ut Serap. Sunt autem haec iudicio nostro fabula, quando paradysi quidem locus ignoratur: recentem autem agallochum rationi consentaneum est odoratissimum esse: & quibus instrumentis ex arboribus absinduntur rami, ijs etiam delibrari possunt. alioqui certe, quod tanto supernacaneo humore is affluat qui conmatum humorem obruat, ut aiunt, aut quod tantus cortici insit lentor eius gratia ferro detrahi non possit, adduci non possunt ut credam. Hinc ergo ob incertam xilaloos historia ac ob probatissimi penuriam, illius aetatis homines varia suspicatos fuisse, proptereaque, ad quos forte exigua tantum frustula afferentur qua inodora essent, excipiendi odoris gratia decocta, & adulterata existimasse, ac crudi exquirendi diligentiam inualuisse etiam existimari. Quae quidem si ita se habent, crudi agallochi nomenclatione eum qui ignis vim expertus non sit, intelligi à Mes. & Nic. Myr. ps. erit arbitrandum. In agallochi tamen delectu nostra tempestate qua multi, & crassissimi eius arboris, rami ducentarum etiam librarum pondus aequantes aduehantur, ubi grauisimus, odoratissimusque agallochus occurrerit, de adulterio, aut elixatione nihil redendum erit.

Macis, nucis moschatae. Nucis moschatae, & macis ortus, ut ex India Commentarijs legere est, in Bādan seu ut alij Bachian est Moluchanum. Arbor est si planta, & foliorum imaginem spectes, nostra regia nucis non dissimilis, quoniam alij persici faciem illi ascribunt. fructus triplici tunica obducitur, extrema crassa quale putawen est nostratis; secunda tenui retis instar, quam macis vocant quem hic auhor exposcit, tertia testacea, qualis etiam nostris in st. putamine amoto. in hac intruditur nux qua moschata vocatur, à muschi odore. Feruntur ad nos integra saccharo condita nostratis; bus duplo interdum crassiores, suauissimae autem, & odoratissimae. Ex his eorum opinio excluditur, qui macis nucis huius florem asserunt, debiscentem quidem primo, fructu vero maturecente coequentem, contra enim ratio docet debiscere illum quum maturescit ob siccitate oportere aliorum exemplo: praeterquam quod historia fides illis refragatur. Errare etiam constat qui macis Arabū, macerem Graecorum putant. est enim ut diximus macis nucis moschatae, macer vero non fructus sed magnae cuiusdam radis cortex, ut Plin. lib. 8. atque ille etiam crassus ut testatur Diosc. quare, & Auic. quū Talisafat

Mesua

Q ij

ca

MESVÆ DE ELECTARIIS

ca omnia ascribat qua Diosc. suo macheri, de maci postea diverso agit loco. Tuere tamen ante Serapionem qui de hac quoque re ambigerent, ut ex eius historia patet.

Squinanthi. Iuncum odoratum vocat Diosc. Galenus. 7. de comp. med. per loc. iuncum odoratum rotundum. Quum de hoc dissentiant peritiores aratis nostri herbarij, si recte tamen intueare, vulgare squinanthum ipsissimum est odoratum iuncus de quo Diosc. Ideo Plin. atq; alij quanquam enim calami fasciem refert dum crebris à radice nodis insurgit, circumuehientibus ut in arundine foliolis, quod tamen ijs includitur non est caui ut in arundine, sed solidum iunci modo, quod eos resellet qui hunc ipsum calami aromaticum esse prodidere. Neque vero cappillamenta ea radicum radices esse arbitror, quibus veteres utebantur, inodora enim sunt & insipida, sed crassior ille est caudex cui culmi insident: quem frequenter vident qui iuncum frequenter tractant. hac pars est odore, & sapore insigni veluti etiam caulis ipse medius qui foliolis arcte contegitur, nisi modo vetustate contabuerit. Flores huius iunci frequentissime nos vidimus quales fere habet cyperus, deciduos, odore, & sapore cum fo ijs pari, quamuis nunquam rose odorem senserimus, id quod in recenti fortasse tantum observatur. Cetera quae oblatre huic videntur opinioni Matthioli refellit.

Sylmbrij. Duplex sisymbrium, campestre, et aquaticum. de campestri hic mentha amulo intelligit, quod rursus duplex ex Theoph. 6. de hist. plant. & 5. de caus. pl. sylvestre, & sativum. illud describit Diosc. & reperit Matthioli in valle Anania. hoc habemus passim menthae facie odore, ac sapore tam proximum, ut nihil supra, sed folia tamen illi rotundiora, crispata, ferre lanuginosa, & acrimonia atque odor longe acutior quam in mentha. Degenerat hoc neglecto cultu in mentham odore, specie vero quasi in calamintem, ut Theoph. 2. de caus. plant. quem emulatur Plin. lib. 19. recte ille quidem Theophr. ut puto, mentum assiquutus.

Cap. 7.
Cap. 8.
Cap. 10.

MESVÆ.

ELECTARIVM lætificans Hamech filij Zacchariæ ad affectus cordis, ventriculi, hepatis, quas partes etiam roborat palpitationem cordis emendat, valenter exhilarat, coctionem iuvat, proindeque oris, & corporis reliqui odorem commendat, coloremque viuidum facit. Accipit vero rosarum, ligni aloes, ana drach. vj. macis, nucis moscatae, galliæ moscatae, cardamomi vtriusque, ana dr. ij. cinnamomi, croci, ana drach. ij. & semiss. cyperei drach. v. caryophyl. mastiches, spicæ nardi, asari, ana drach. ij. Excipe melle emblicarum, aromatiza moschi granis xv. Datur à drach. j. ad drachm. 3.

MANA. HÆC compositio satis cōferre videtur ad ea, quae laudatur, & nihil est in ea obscuri præter duo cardamomi genera, quæ etsi, ut quomodo apud antiquos vocentur, nesciamus, an ea quib. vulgo utimur, & per se bona sunt, & satis hic congruentia. Aliam eiusdem lætificantis compositionem habes ab ipsomet Mesue cap. de Melancholia, à Raze, & Nicolao, & alijs. Fertur, & alia sub Galen. nomine, quam tamen nondam apud illum legi.

SYLV. LÆTIFICANS compositio hæc apud Rasim (quem Hamech filius Zacchariæ vocatum quidam volunt) est lib. 5. continentis, quibusdam tamen

mutatis: alia eidem lib. 9. ad Almans. cap. de melancholia multo præstantior isto etiam Mes. cap. de melancholia alia Mes. & Nicolao ex Galen. (quo tamen lib. nondum legi) citata: alia denique Nicolao Salernitano vltus frequens. Hic vero descripta, quanquam in vltu non sit, tamen ad ea, quæ pollicetur est efficax: horum omnium loco frequentius vltu est elect. Iguificans Conciliatoris differentia 196.

CARDAMOMI. Cardamomi historiam tam CANGUSSE ac varie tractarunt omnes, ut quid hoc sit adhuc ambigant peritiores. Serapion cardamomum id vocat quod Dioscor. cardamomum, cardamomi voce aliud intelligens. Plinius lib. 12. quatuor facit cardamomi genera. Arabes duo maius, & minus; ac præterea etiam de beyl mentionem faciunt, quod tertia cardamomi species videtur. Vix patitur nunc quod granum paradysi, & melegretam vocant quanquam id etiam verum esse cardamomum negant. Nesci tam intricata re nihil certi pollicemur. Vulgatum tamen cardamomum nihil fortasse obstat, quo minus legitimum censeamus, de quo Graeci si enim cardamomum semen est, ut ex Damocrate colligitur earmine de Theriaca; estque album ut ex Paulo. & folli nō includitur, ut ex Galeno. 2. de antid. ubi detrahendum ait folliculum, atque hæc omnia in vulgari sunt cardamomo. At obijciunt non esse acre, non amarum, non frætu contumax, non capiti feriens, quas in eo notas Dioscorid. optat. Ego vero, quanquam non semen solum, sed etiam folliculum, quod semen includit, describitur à Diosc. (conueniunt enim hæc voces, plerumq. oclusum, fræctum, non semini, sed folliculo) ut tamen has notas semini concedam conuenire, sicuti, quod eas habet probatissimum esse cardamomum esse maxime, ita quod ijs caret non statim negarim esse legitimum. sed, si cetera consentiant, cardamomum esse dicam, sed minus probatum. Ita ergo vulgari nostro, si non acre est, non amarum, non frætu contumax, non capiti feriens, deesse optimi notas dicerem, non esse tamen legitimum ac verum affirmare non ausif. vetustate enim, imo celi solique conditione, quæ alias esse solent præstantissimo odore ac sapore, & substantia diuiori, inodora insipida friabilia euadere quotidiana, docemur experientia. At vulgato cardamomo neque odor nec acrimonia prorsus desunt: amarorem vero abesse non mirum, quæ in optimo, & recenti leuis esse solet. subamarum enim est Diosc. At non est frætu contumax. Plinius quod maxime laudatur, acutis angulis, & contumax fricanti esse ait: atque adeo non friatum, sed fricatu difficile quod optimum est facit, id quod in angulorum acutiem, ut ita dicam, referendum est fricantis manus offendentem non temere ergo suspicari quis posset esse mendum in Dioscor. Sed est tamen vulgare cardamomum frætu etiam contumax, si digitis ac dentibus, non autem ferreo pistillo experiaris. Ceterum, ut hæc se habeant, pro cardamomo, & hely hic expet ro, ac pro maiori, & minori, quod interdum exposcunt, non aliud quam vulgatum, sapore tamen atque odore maxime præstans est assumendum.

COST.
Cap. 11.
SVLV.
COST.

MESVÆ.

ELECTARIVM ex Citro, cor, & ventriculo roborat, coctionem iuvat, oris halitum commendat, flatu crassos dissipat. Accipit autem corticem citri aur. xx. caryophyl. ligni aloes, cinnamomi, macis, galangæ, ana

ana drachm. ii. cardomni, zingiberis. ana drach. j. moschi drachm. v. melle excipitur. Datur ad vnc. v.

MAN. PLACET mihi hoc commixtum, cui si apponeretur citra condita, stans esset, nec minus utile. GALANGÆ ER Radix nunc nouissima, quam, vt supra quoque dictum est, apud Græcos nondum euidenter inueni.

SVLV. IN vsu non est, sed cortex citri saccharo tum liquido, tum sicco conditus ad cordis, & ventriculi robur, & coctionem probiorē diligenter manditur per se, vel alijs mistus: odore. n. aromatico, & calore mediocri, & tota sua substantia dictis partibus confert: huncque feci loco miscere præsentī compositioni, vt sit suauior, nec minus efficac. præstiterit. Moschi largior quantitas hic est; suffecerit. n. scrip. dimid. Ad hæc in dosi pro vnc. v. legerem drach. s.

POST. CORTICVM citri. Citri quum partes sint quatuor, extimus cortex, caro, acidum, & semen: de horum temperamento dissentiunt scriptores miro modo. Gal. 7 simp. in semine ait acidam aut siccam vim præuallere, uterij sit ordinis siccantium & refrigerantium: corticem siccum secundo excessu, in calore autē aut temperatam, aut paulo infracarnem crassi succi, & pituitosam ac frigidam. At Auic. 2. Can. corticem in primo ordine calidum in secundo siccam; carnem calidam, & humidam in primo: acidum in tertio frigidum, & siccum: semen calidum in primo, & siccum in secundo. Verum idem Auic. in lib. de viribus cordis aliter, nempe corticem calidum, & siccum ordine tertio: acidum tertio frigidum, & siccum: carnem primo humidam, & calidam: & corticem tertio calidum, & siccum statuit atq; ita res admodum est varia. Caterum, quinquā non ignoramus Manardum alioqui doctissimum lib. epist. xi. longe aliter sensisse, & Auic. vt eius moris est, erroris damna esse: si liceat tamen nobis proferre, quod sentimus, neq; ob vnus Galeni auctoritatem aliorum iudiciū tam parui estimandum censo, vt qui à Galeno dissentiunt, statim falsi omnes sint iudicandi: neq; minori notandus culpa esset Galenus, si modo tam prompte liceret de magnis viris ferre sententiam. Quis vogo citri semen acidum esse dixerit, vt Gal. ait? Quo pacto idem semen amarum, ex Galeni lege, frigidum tertio est ordine? At idem Gal. eodem in loco dissentienti huic vim ascribit: non dissentiunt autem que frigida, sed quam mire illud varium? semen initio in tertio siccantium ordine collocat, postmodum secundo gradu siccum pronunciat. Cur autem acida pars omisa est à Galeno? Hæc erant etiam à Manardo perpendenda. A. e. autem vt breuissime nos rem explicemus. De citro subesse in Galeni libris mendum ob hæc que modo dicebamus, semper sumus suspicati, confirmant vero id suspicionem hanc nostram, quod Serapio de eodem longe aliter ex Galeno, quam vulgata eius lectio habeat neq; autem irrepsisse hunc in Galeno errorem nunc tantum, puto, sed iam multo antea, quando, & Aetius, & Paulus in eadem sunt culpa. Ergo de citri partibus ita sentio. Extimum quidem corticem, qui & acris, & feruidiusculus est gustu, non solum calore temperatum, sed primo etiam ordine calidum cum Auicenna: non attingit tamen tertium ordinem, vt auctor lib. de viribus cordis siccum vero etiam ordine secundo cum Galeno, & Auicenna. puto. Caro autem, aut cum Galeno frigida atq; humida est, nempe pituitosa, aut forte (quod magis placeat) calida, & humida primo ordine. dulcis equidem est, neque, nisi crassiori constaret substantia, tam promptum pituita generanda esset alimentum. Acida porro pars,

A insigniter acida quum sit, tertio ordine cum Auicenna refrigerare, & siccare potest. hæc vero etiam scripsisse Galenum arbitror, nempe que in vulgata lectione semini ascribitur, de acida hæc parte dici verisimile est: quum Serap. ex Galeni auctoritate in secundo gradu collocet. semen vero tantum abest, vt frigidum tertio excessu putandum sit, cum vulgata Galeni scriptura, vt contra in primo saltem ordine calidum cum Auicenna. poni debeat. amarum enim est mediocriter, non tamen in gradu tertio calidum dixerim, vt auctor libri de viribus cordis siccum vero idem esse in secundo gradu alijs assentiar. Atq; hæc de citro. Sande autem, quod ad hunc locum pertinet, quales nam cortices citri assumendi in hoc antidoto, sicci ne an recentes, in quo habere quosdam video, apertum fiet is, qui norint maiorem longe acrimoniam, atque odorem inesse recentibus quam siccis, deligendi ergo recentes. ita vera in syrupo de corticibus citri bieme auctor recentes iubet assumi.

MESVE.

ELECTARIUM dulce ex Moscho, ad frigidos cerebri affectus, melancholiam, & ei connatam tristitiam sine causa manifesta, vertiginem, epilepsiam, paralytiā, oris torturam, seu spasmodum cinicon, cordis palpitationem, pulmonis affectus, & spirandi difficultatem. Accipit autem croci, doronici, zedoariæ, ligni aloes, macis. ana drachm. ij. margaritarum aio. serici crudi vsti, & electri, corallij rubri. ana drachm. ij. & semiss. galliæ moscatae, ozimi citrati. ana & drachm. ij. & semiss. beæ albi, & rubri, folij, spicæ nardi, caryophyllorum. ana drachm. j. zingiberis, cabebæ, piperis longi. ana drachm. j. & semis. moschi scrup. ij. Excipe mellis crudi quadruplo, vase vitreo conde: datur à drachm. j. ad drachm. ij. Amara autem fiet, atque ad prædicta efficacior, & præterea ventriculi humores etiam putres potentius absumet, si addantur absinthij, rosarum. ana drachm. iij. aloes lotæ drachm. iij. castorij, ligustici. ana drachm. j. cinnamomi & iemiss.

CONFECTIO de Musco. i. compositio de musco dulci. denominatur autem à musco propter muscum qui ingreditur compositionē ipsius: & dicitur diamuscum dulce, quando est sine aditione rerū amararum, quæ ponuntur in fine huius descriptionis, & dicitur diamuscum amarum, quando aloes, & alia amara ponuntur in ipso: & ipsius esset efficaciam maior, est. n. istud electariū conferens debilitati cordis: & ad oēs egritudines melancholicas absque febre turbulādo spiritus cordis, & cerebri, exacuendo sensus intrinsecos, princ. paliter cereb. ū confortando: vnde summe confert oibus passionibus frigidis cerebri, & neruorū, & plura habet alia inuamenta, quæ ponuntur in litera. Dosis autē eius est à dr. j. vsque ad ij. secundū quod corpora sunt debilia, vel robusta, de mane ante cibum ad minus per duas horas, stomacho bene vacuato à superfluitatibus quanto plus est possibil. In oibus operationibus supradictis efficacior est diamuscus amarus, quā dulcis, sed dimittitur propter displicentiam eius in gustu: & tēpus assumptionis eius, & dosis Mesua. Q iij eius

Conf. de musco dulci. + herabe. + uicust. non habet muscator. + drach. iij.

MESVÆ DE ELECTARIIS

Stannum eius esset eadem sicut de diamusco dulci, vel minus. Restat descriptione eius legendo verificare particulariter, declarando quæcumq; simplifica cõponentia ipsum; & primo. R. croci: est calidæ cõplexionis in secundo gradu, & sicca in primo, & est medicina valde cordialis prouocans ritum. *Doronigi* Doronigi est radícula parua, saporis dulcis, & est calidæ, & sicca cõplexionis in tertio gradu portatur ad nos de partib. oriëntalibus. *Lignū aloes* Istud est lignū odoriferū quod portatur ad nos de partibus India: proprietatē magnā habet ad stomachū frigidū, & ad cerebrū, & est calidæ, & sicca cõplexionis in secundo gradu, licet siccitas sit maior caliditate eius. Sophisticatur, & adulteratur, vel alteratur per decoctionē eius in aqua, & sic tollitur virtus eius: ideo studiū est de crudo habēdo, quia crudū est melius coctō: & ideo mirandū est quod Auic. nō facit de ipso capitulū in secundo can. vbi de simplicibus tractat. *Macis* Macis, multi dicūt, quod est cortex exterior nucis moscata: alij, quod est cortex alterius arboris productis aliū fructū, & asportatur de partibus India: medicina est aromatica, stomachalis, iuuans ad digestionē cibi, & ad eius retentionē. est calidæ cõplexionis, & sicca in secundo gradu: sed siccitas eius superat cū virtute styptica. Ambarū margaritarū. i. crassarum, & minutarū, crasse tamen oīno sunt meliores, & perfectiores. aliter, et melius, perforatarū, & non perforatarū: artificialiter aut perforantur, & efficiuntur magis parua, & clara; ex eis ēt reperiantur aliqua perforata; quas puto tamē ex artificio perforatas fuisse. Nō perforata cõplexionis sunt frigida, & sicca versus primū gradū cum virtute aliquā absterfua sed perforate participāt plus de virtute styptica, quā nō perforata; quia in perforatione & practica resoluitur plus, si qua humiditas est in eis, sicut præcise euenit de gallis quercus perforatis, quia perforatae sunt magis sicca cū maiori stypticitate. Oēs margaritæ a proprietate sunt cordiales, resistentē corruptioni sanguinis circa cor. Cõferunt ēt tremori cordis, & iuperfluæ calefactioni eius: ideo cõmuniter ponūtur in confectionibus febricitantiū, & debiliū in virtute portātur de vltra, marinis partibus, & ibidē iuxta litora maris repriuntur. *Seta cruda* Seta cruda adusta, dixit cruda quia virtus eius extrahitur per decoctionē in aqua, sicut dictū est de ligno aloes, demum vitūtur illa aqua cum virtute iua. vnde cruda est melior. & nō adusta est maioris efficacæ, si cum artificio subtiliter teratur, vt minutim ipsā incidēdo, demū pistando ipsam cū margaritis, sicut dicit Serapio in suo de simplicibus in c. de seta. ipsa est calidæ cõplexionis, & sicca in primo gradu: est medicina cordialis purificans spiritū, & sanguinē, et ipsos clarificans, et vnit virtutē, & a proprietate cõfortat, producitur a quibusdā vermiculis, qui pascuntur de folijs moris celsi. *Charabi* Charabe: gūmi est cuiusdā arboris nominatæ ibex romana, coloris citrini cū aliquā rubedine cõgelatū. & sūt ex ea pater noster. virtutē, & proprietatē habet ad se attrahēdi paleas, & festucā, sicut magnes attrahit ferrū, vnde in Arabico tantū est dicere Charabe, quantū rapiens paleas in latino. Est calidæ cõplexionis ad primū gradum, sicca in secundo s̄m Auic. confortat stomachū prohi-

bendo vomitū, & nausē, & prohibendo humiditates malas congregatas in eo, & a proprietate cõfert cardiacæ, et tremori cordis. Coralli rubei tres sunt species ipsorū, rubei, albi, & nigri, & sūt radices, & rami cuiusdā arboris nascentis in fundo maris, in partibus Africa, efficiuntur nodosi ab aqua marina; & cum exeunt ad aerem indurantur, immo petrificātur. meliores sunt rubei, qui cõter habentur in vsu, & sunt frigida cõplexionis in primo gradu, & sicca intra secundum. a proprietate cõfortant stomachum, & remouent mala accidētia ipsius, immo sola ipsius suspensio ad collum ex directo iuper stomachū curat dolores ipsius, & prohibet vomitū, & nausēam, sicut suspensio ligni crucis ēt curat epilepsia, & hæc sunt verba Galeni, autoritate Auic. secundo cano. c. de corallo. & ex hoc mouentur matronæ bene doctæ ad suspendendum corallū rubeum ad collum infantium, ad prohibendum vomitum lactis ipsorum, qui plurimum venit ex dolore ventoso, vel alio in eorum stomachis generato. cõfert ēt febricitantibus prohibendo resolutionem spiritū, & cor misce confortando, vnde in cõfectionibus cõmuniter apponuntur. Gallia muscata, hæc est quædam medicina cõposita cuius descriptio sub nomine confectionis galliæ muscatede ponitur a Nicolao in suo antidotario: reducitur tamen ad formam trochiscorū, & sic cõseruatur: raro tamen habetur in vsu per se sola, sed ingreditur confectiones præciosas, & antidota magna, & componitur ex gallis, & aromatis alijs, & musco. vnde denominatur a gallis, & musco. virtus autem, & complexio, quæ reultat in ea est calida in primo, sicca in secundo gradu. mirabiles operationes habet in confortando principalia membra, & plura alia posita a Nicolao in suo antidotario. Fiunt autē trochisci aliquando de gallia muscata, quorum descriptio ponitur ix Almanforis c. de prouocatione menstruum, & ad educēdum partus. quorum dosis in puluere albo subtili accipiēda est vsque ad drach. j. & ego iam diu vidi in his certam, & veram experientiam in facilitando partum difficilem, & ipsū absque nocimento foetus, vel mulieris accelerando, immo etiam in educēdo foetum mortuum, & secundinam. Ozimi, idest basiliconis caryophyllati tendentis ad aliquā citrinitatē, & illa est expositio vera, nam ozimum idem est, quod basilicon citrinum, idest caryophyllatum cum aliquā citrinitate habens odorem caryophyllorum, & virtutem. Est enim duplex ozimum, habens flores nigros, & caryophyllatum, quod etiam in multis locis reperitur. vnde citrinati conuenienter posset exponi, idest de illa cõtrata vbi nascitur basilicon caryophyllatum habens folia, & flores recentes ad aliquā citrinitatem. & est calidæ cõplexionis in secundo gradu, & est magis conueniens, quam ozimū caryophyllatum. iuuat vero ad digestionem cibi crassi, & est difficilis ad digerendum. Confortatiū est cordis, & aperitiū oppilationum hepatis, summe cõfortat cerebrū, desiccando superfluitates phlegmaticas multiplicatas in eo, sed principaliter iuuat ad aperiēdū oppilationes factas a phlegmate i carunculis, vel in naso, solo odorato, vel quolibet aliter pparato, vt attrahēdo eius

eius aqua distillata per nares, vel eius succum, si-
cut fit cōter de aqua maiorana. Behē al. & rub.
radices sunt, quę portantur de India, & de eis sūt
alba, & rubea: Rubea tñ sunt magis cordiales,
quam alba, vtręque sunt calidę complexionis,
& humidę in secundo gradu, sed quando defie-
cantur diminuuntur ipsarum humiditates, & re-
centes comeduntur, vel conditę cum zucchero, vel
cū melle augmentant sperma, Et hic memorā-
dū, quod behen scriptum per h, & per duo ee, est
radix alba, & rubea, de qua nunc dictum est, sed
ben scriptum solum cum vna litera e, absque h,
est semē cataputię, quod est medicina solutiua,
de qua dicitur inferius. Folij sunt eius duę spe-
cies scilicet aquosum, quod nascitur in aqueis lo-
eis, vel in aquis dulcibus absque radice in aqua,
sicut lenticula aquę, & est aliud arborosum, qđ
nascitur ex arbore quadam in partib. Indię extra
aquas, similitudinem in virtute habet cum spica
nardi, & istud folium arborosum, est illud, quo
vtimur in medicinis nostris, quia laudabilib. est
alio, & est calidę complexionis, & sicca in secūdo
gradu odorem habet aromaticum, & virtutem
habet confortatiuam membrorū principalium
in oībus operationibus ipsorum a proprietate,
conseruat pannos a corrosione tinearum tpe g-
stiuo, dicunt tamen aliqui, quod folium non est
aliud nisi folia plantę producētis caryophyllos.
Spice duplex reperitur, scilicet spica nardi, & spi-
ca celtica seu spica inda, quę idem est cum spica
nardi: spica romana, quę idem est cum spica cel-
tica. vtręque est aromatica cum odore acuto, ca-
lida est in primo gradu, sicca in secūdo. cōfortat
stomachum frigidū, & efficit odorem bonū, &
confortat cerebrū, & prohibet descensū reuma-
tis ad partes pectoris, vel pulmonis: aperit oppi-
lationes hepatis, & stomachi, & plura alia habet
iuuamenta, quę vide ab Auic. secundo cano. c.
de spica. Qñ aut spica absolute profertur, intelli-
ge semper de spica nardi, seu spica inda, quę est
idē cū illa; quia magis aromatica: & quia omnes
operationes habet pfectiores, quā spica celtica,
vel romana: quę pro eadem assumitur. Caryo-
phyllorum. non sunt caryophylli. deferuntur ex
India, & sunt calidę complexionis, & sicca in se-
cundo gradu. Frustra aut caryophyllorū satis de-
ficiunt a virtute, & operatione ipsorum: ipsi sunt
principaliter stomachi cōfortatiui virtutis dige-
stiuę: & hepatis: & stomachum, & cerebrū cō-
fortant, masticati. & retenti in ore odorem oris,
& totius corporis efficiunt bonum. Zingiber ra-
dix est cuiusdam plantę, quę affertur de partibus
Indię: calidę complexionis in secundo gradu:
humidę in primo dum est recens: sed post colle-
ctionē cōtinuē priuatur humiditate, & efficitur
sicca complexionis in primo gradu: & tūc calidi-
tas eius augetur æqualiter in ipso ad tertiu gradū:
zingiber aut conditū cū melle siccius effici-
tur siccitate mellis: nō sic aut conditum cū zuc-
charo: diuersificantur aut radices zingiberis sñ
diuersitatē loci in quo oriuntur: nō tamen spe-
cie differunt: quia vbique eadem est planta pro-
ducens zingiber: & est optima medicina ad cale-
faciendū stomachū, cerebrū, nucam, & omnia
membra neruosa: & mire cōfert omnibus do-
loribus ventosis, & factis a materia phlegmati-

ca post euacuationē, velociter, & a proprietate
vigorat operationē turbidā, vt inferius appare-
bit. conditū autē cū zucchero confert paralyti-
cis, & stomacho debili. Cubeba sunt fructus eu-
uidā arboris, seu grana quę adā, similia piperi ni-
gro, quę afferuntur de partibus Indię, & sunt ca-
lidę complexionis, & sicca in secūdo gradu, con-
fortatiuę multū omnium virtutum cerebri, &
maxime masticata, & diu in ore seruata, spiritus
claros faciunt; sunt valde potentes in aperiendo
oppilationes hepatis, & ipsū mire confortāt. Pi-
peris longi. fructus est arboris, qui affertur a ter-
ra multū remota in India, calidę, & sicca cōple-
xionis vltra tertiu gradū: sed caliditas eius supe-
rat siccitatem. Reperiuntur aut tres maneries pi-
peris: licet ab eadem arbore producantur: est. n.
piper longum, quod colligitur qñ incipit matu-
rari: est vltierius piper nigrū cum est perfecte, &
vltimo maturum: denigratur aut ex forti incē-
dio solis in partib. illis, nā in partibus orientali-
bus oritur. Est et piper album, quod est medium
inter piper longum, & nigrū ex parte maturita-
tis ipsorū. Nā sic euenit de pipere lōgo in exem-
plo loquenco, sicut de borachijs scilmorum, qui
elongantur post ipsorum natiuitatē ex humidi-
tate superflua. Est aut piper nigrum calidius, &
siccius albo, & album calidius, & siccius lōgo. &
in longo est maior stipticitas. omnis maneries
eius calefacit summe stomachū, musculos, & oīa
membra neruosa, oppilationes aperiendo, & hu-
miditates superfluas phlegmaticas deficcādo, &
masticatū cū passulis attrahit phlegma a partib.
cerebri: & vocem raucā clarificat masticatum,
& retentū in ore. Musci est. n. res odorifera mul-
tum, quę reclusa reperitur in quodam folliculo
in quo oritur: & sic extrahitur a quodā animali,
assimilato gazelo in partibus Indię, & est calidę
& sicca complexionis in secūdo gradu: licet ca-
liditas superet siccitatē: mirabiliter subleuat vir-
tutes cordis, & cerebri prostratas, portando etiā
virtutes aliarum medicinarum ad membra ip-
sa: & ab ipso denominatur presens electarium,
quoniam sensibilis quantitas ingreditur cōposi-
tionem eius. Est. n. muscus theriaca venenorū,
& maxime Napelli. Cōfice cū melle crudo: & sit
quadruplū ponderis omnium scilicet supradictorū
aromatum: vnde ad libram mellis ponatur
tres vncię de supradictis aromatis. proportiona-
biliter secundū descriptionē: pondera particu-
lariter supposita in litera: quā per te ipsum lege:
quia clara est: & hic specificatiuę ponitur quan-
tū mellis requiritur ad hoc electarium conficiē-
dū: quod non facit in alijs elect. subsequētib. sed
superius quantum fuit expediens declarauī.
Mellis aut, quod melapum vocatur, quia ab eis
producitur cū depascuntur ex rore super florib.
melli fluis adherente: & est calidę complexionis,
& sicca in fine secūdi gradus: licet caliditas su-
peret siccitatem. In iuuenibus aut cōuertitur in
choleram: si eo superflue vtuntur: & in senib. in
benignum sanguinē. In super habet virtutē for-
titer absterfiuā maxime phlegmatū: & aliarū su-
perfluitatū contentarum in stomacho: est et op-
pilationū aperitiuū, & maxime cum sit crudū.
Nam per decoctionem viscositatem aliqualem
acquirat: & est cōueniens ei, qui fungos veneno-
fos

Culiba.

Tiper.

Muscar.

Demelle.

E. h. u.

Folij
dus. spicę

Spica.

Caryophyl.

Zingiber.

MESVÆ DE ELECTARIIS.

fos comederit: & ei, qui opulenti sumperit: per se solum non est sapor usus eius bonus: ponitur autem ad componendum aromata, & ad ipsa dulcorandum in electariis quibus. cōiter admiscetur, ut delectabiliora reddantur in gustu, & ad faciendum alias operationes dictas superius cum virtute sua. Dosis autem dicti electarii est, usque ad drach. ij. de quibus dispositionibus dictum est superius in principio declarationis huius electarii, & similiter dictum est in vno notabili anteposito tempore, & horas assumptionis. Est autem drach. ix. pars vnicæ. Cōplexio autem dicti electarii resultans ex suis simplicibus componentibus ipsum est calida, & sicca, & eam primam operatur, licet etiam a proprietate plura alia faciat iuamenta. Restat transire ad declarandum simplicia, quae ingrediuntur in additione huius electarii diamulsi, posita in fine ab auri. Sed vocatur diamulsi amarus sicut superior vocatur diamulsi dulcis. Et cum dicit absinthij, diuersificatur absinthij sui diuersitate loci, & proprietate in quibus oritur. Et ideo denominatur absinthij Romanum: & istud est melius alijs, vna tamen, & eadem est species: quod autem in montibus, & in locis saxosis oritur est melius, quam paludosum, vel quam id quod nascitur prope mare. herba est nota satis, quae suo acuto odore, vel amaro sapore cognoscitur: calidæ complexionis est iuxta secundum gradum, & in siccitate ipsum transcendit cum stipticitate: quidam tamen ponunt ipsum calidum in primo gradu, quia in fine primi gradus: & quidam in secundo, quia in principio secundi gradus: & sic et dicunt ipsum esse siccam in secundo gradu, quia in fine secundi gradus: quidam in tertio, quia in principio tertij gradus: habent enim gradus medicinarum latitudinem magnam, & sic potest discordia authorum diuersimode gradus medicinarum accipiendo, faciliter declarari. Nam declarandum est modo iam dicto. Vtilis, & efficax medicina est absinthij in reducendo appetitum prostratum, & in confortando virtutem digestiuam stomachi, & hepatis, & membrorum: oppilationes aperit meseraicarum: color est corporis bonum efficit, & mire subuenit cachexia, & habitudini malæ cum qua est equalis admixtio coloris citrini cum albo: virtute lenem habet in soluendo cholera subtili cum phlegmate aquoso permixta a stomacho, intestinis, & hepate, non tamen ulterius extenditur virtus eius. Et dosis eius in infusione seu in decoctione eius quatuor vnicæ. est usque ad vij. in puluere autem ab vna drach. usque ad ij. & in succo a duabus drach. usque ad tres. Et omnibus prædictis modis cum adest dosis debita leuis fit solutio vtrius rarissime tamen vtimur eo solo nisi aliquem prædictorum modorum: admixto autem sapor vtimur ipso: non quantitate, vel pondere quo sensibilibiter soluat, sicut in additione presentis electarii ponitur. Possent tamen omni modo assumi, & summe confortat in dispositionibus dictis, si non esset eius displicentia in sapore, & est in odore. Rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in operationibus suis, & cordialis, & odorifera. Sunt autem ex eis albae, & rubrae, & planae, & crispae in folijs suis. rubrae, et planae sunt meliores albis, et crispis, et magis odoriferae, et cōplexio omnium ipsarum est in primo gradu frigiditatis modicum ipsum ascendens in gradu stipticitatis, et maxime dum sunt

ficca, quia recentes in dictis gradibus remittunt. Rubra tamen minus, quam albae sunt frigidae, & in siccitate remittuntur. Coniungitur etiam in eis manifestata stipticitas, & aliqualis caliditas propter ipsam amaritudinem cum dulcedine quadam. Vnde diuersae operationes possunt ab ipsis provenire: tamen operatio ipsarum principalis est remittere caliditatem superfluum cordis, & hepatis. prohibere resolutionem spirituum in membris principalibus, & quaeunque membra principalia relaxata confortare, & maxime stomachum. Reprimunt vndique vapores ascendentes ad caput virtute solutiua leuissima habet succus recentium, vel ipsarum decoctionum, quia a siccis tollitur omnis virtus solutiua, quae est in eis, & dosis sicci earum est ab drach. ij. usque ad ij. admixti cum zucchero, & dosis decoctionis earum recentium est ab vnicæ. ij. usque ad ij. sed his duobus modis raro vtiuntur eis pro solutione faciendâ, quia leuissima est earum solutio cum displicentia aliqua in ipsarum sapore, & quia non solum rosae recentes reperiuntur, loco autem succi, vel decoctionis earum vtimur cassia, vel tamarindis, vel manna, quia illarum copia magnam habemus. Soluit autem succus, vel earum decoctio materiam cholericam sanguinem purificando ab eo, & ipsum aquosum remittendo a calore superfluo, vtimur saepe aqua ex rosis distillata, quae aqua rosata vocatur, in epithimatis cordis, & hepatis: & alijs cōplexionibus calidis, & oculorum, & omnium aliorum membrorum. Ad et vtimur saepe rosae conditis, cum zucchero minutim incisus, quae mixtura vocatur zuchcharum rosatum, & confortat aduersionibus oris, & linguae, & stomacho calido, & aliquando alijs membris cum aqua hordei colluendo vel gargarizando, vel quomodo libet aliter assumendo. Et aliquando imo sapissime, vtimur rosae conditis cum melle minutim incisus, vel cum zucchero, & melle simul admixtis ad solem positus, & parum decoctis, quae mixtura vocatur mel rosatum cum folijs, vel colatum, & huius mellis rosati usus est valde cōis, & conueniens est abstergendum, & exiccandum materias phlegmaticas putridas contentas in stomacho, ac et intestinis. Calefacit virtute mellis. Et infrigidat aliquantulum virtute rosarum, sed omni modo deficiat, vincit autem apparenter caliditas eius frigiditatem, & non transit virtus eius ultra regiones hepatis, assumpti in forma electarii nunc dicta. Sed si assumatur cum decoctione aliqua, aut aquis distillatis inferius declarandis, cum virtute sua usque ad regiones venarum pertransit, & illo modo dosis est, usque ad vnicæ. ij. sed raro per se solummodo sumitur, licet cum alio syrupo permixtus in eodem pondere, & mensura, sicut apparet in cura phlegmaticae febris, vel tertianae nocturnae, quibus in principio mel rosatum est summe conueniens, diuersis tamen modis, & potionibus vtriusque est videre: non tamen minus constringit, deficiat, & calefacit stomachum, isto modo preparatum, quam cum rosae incisus, vel cum zucchero admixtum in modo plus, cum eius virtus transiret ad profunda: & sic generaliter in usu vtriusque locorum ab ipsis, qui practica insequuntur: & geleniabini. i. mel rosatum vocatur ab omnibus authoribus medicinae. Vtimur etiam rosae siccis in lotionibus, facellis, embrocationibus, in electariis, pilulis, & pulueribus, & alijs, quae mirabilis operationem efficiunt cum suis qualitatibus

Absinthium.

Rosa.

Aqua ros.

Zuccharam rosatum.

Mel ros.

Rosatum in aqua ros.

bus primis, & ipsarū sūpticitate. Sed magis ope-
 rantur ēt a forma specifica, membra principalia
 confortando, & spiritus cū suis odoribus suavis-
 bus, & amenis. Et fit ēt ex rosis recētibus oleum
 rosatum: nam fit, vt plurimum cum oleo oliua-
 rū perfecte maturarum, & istud cōmuniter est
 in vsu ad repercutiendū virtute rosarum mate-
 rias fluentes, si ex ipso inungantur, & virtute olei
 aqualiter resoluendo, vnde in principio contu-
 sionū est optima medicina. Fit ēt oleum rosatū
 ex oliuis immaturis, vel non perfecte maturis,
 quod vocatur oleū omphacinū, & istud est mag-
 is repercussum, frigidum, siccū, & sūpticum,
 quam aliud dicitur: non tamen nisi magistraliter
 preparatur ab aliquo. Fit tertio oleū rosatum
 ex oliuis complete maturis ad inxtū cum rosis,
 & aliquantulo salis, & istud est fortius in desiccando,
 & ēt resoluendo cum virtute leniter cō-
 pressiuā: & ista de rosis sufficiant qualitercūque
 paratis, seu administratis, & si hic prolongauit ser-
 monē, breuitate vtemur in posterum cū in mix-
 tis, de rosis faciam mentionem. Aloes optimi. i.
 succotrinū, inter oēs alias species aloes succotri-
 num est melius. Abluti. i. loti cum aqua endiuic,
 vel aqua pluuiali, sicut cōmuniter fit ad remo-
 uendum acuitatem ipsius, & nocuenta, quæ ex
 ipso accidere possunt, maxime de fractura seu
 aperta venarū, sed ex lotionē ipsius frangitur,
 & debilitatur satis virtus eius solutiua, sed addi-
 tur eius virtus in cōfortādo virtutes membrorū
 intrinsecorum, & maxime stomachi. Eius autē
 potentia soluendo nō transit vltra regiones he-
 patis nisi cū alijs medicinis solutiuis admixtum:
 vel cum alijs vigorantibus eius operationē. Non
 ablutū autē vigorosius soluit, minus tñ membra
 cōfortat. Et ideo cū ponitur in isto electario, est
 abluendum cū aqua pluuiali, vt eius acuitas, &
 solutio remittantur, licet quantitatis eius, quæ
 ingreditur in additione eius electarij non sit po-
 tes ad soluendum ēt si ablutū non esset, conside-
 rata dosi, quæ ipsius dēt assumi assignata super-
 rius. Et notandū, qd de aloe varij varia dicūt. Est
 .n. quorundā opinio, quod aloe tripliciter variat-
 tur solū in nomine, & in suis partib. per decoctio-
 nem ad ignē: dicunt .n. quidam ipsum esse succū
 cuiusdā herbe in vltimam partibus adiuuent-
 tæ, qui ad ignē randiu decoquitur, quod ad soli-
 dā formā reducitur, & quod eius pars superior,
 in decoctione est aloe succotrinū, & illud est pur-
 rius, & melius alijs: pars autē media est aloe hepa-
 ticum, & istud sequitur in bonitate post succo-
 trinū: vltima est pars infima, quæ dicitur aloe ca-
 ballinū, & istud est minoris bonitatis alijs su-
 pra dictis. Et hæc opinio pluribus creditur, & pro fir-
 mo tenetur: non tñ traditur a doctoribus medi-
 cinæ aperto sermone. Alii autē dicunt, & affirmāt
 prædictā opinionem clarissimis rationibus impu-
 gnādo, quod aloe est (vt dicitur) succus inspiss-
 latus ad ignē, vel ad solem tēpore æstiuo diuer-
 sarum herbarū, non tamen aliter adiuicē differ-
 runt nisi secundū, quod diuersitas est in vuis, &
 consequenter in vuis: dicunt .n. quod herba ex
 cuius succo fit aloe hepaticum in bonitate per-
 fecta est, post aloe succotrinū: & vltimo in boni-
 tate est herba ex cuius succo fit aloe caballinū, si-
 cut .n. vna, & vna multum differūt in sapore, &

A in bonitate ipsorū, non tamen adiuicem differe-
 runt genere: & vt sic quilibet succus prædictarū
 herbarū ad perfectionē decoquitur de per se, &
 huic opinioni est plus adhaerendū. Vnde alii di-
 cunt, quod prædictæ tres herbe diuersificantur
 secundū diuersitatem loci, vel patriæ in quibus
 oriuntur vel crescunt, & sic subiequēter diuersifi-
 cātur species aloes, sicut cōtingit in diuersitate
 vuarū, & vini secundū diuersitatem situs, & loci in
 quibus vna oriuntur, & fiunt, vt patet de vinis
 collectis in partibus vallis Armeniæ inferioris,
 & ēt de vinis collectis in vallibus, secus, quæ sunt
 media in prædictis. Et hæc opinio non discrepat
 in prædictis a recto tramite veritatis, quælibet
 tñ species aloes est calidæ, & siccæ complexionis
 in secundo gradu, licet siccitas superet calidita-
 tē, quia ascendit ad tertium gradū. Aloe autem per
 se solū non assumitur, propter pericula, quæ
 exinde accidere possunt. Est .n. principaliter so-
 lutiuum materiei cholericæ cōtenta in stomacho,
 & meleraicis, ac ēt in intestinis, multū tar-
 dator eius operatio, vt a xii. horis, vt plurimū vs-
 que ad xxiii. horas, & dosis est vsque ad drach. ii.
 & s. secundū potentias corporū assumētū ip-
 sum, sed nō consulo vsū eius, nisi alijs medicini-
 nis admisceatur. Habet insuper virtutē desiccati-
 uam humiditatum, & putredinū stomachi, ac ēt
 intestinorum, sed prouocat hæmorrhoidas, ideo
 ad eas dispositi non assumant, & aliquando est
 abstinendum ab ipso tēpore frigido, ac ēt multū
 calido, sicut Meue expresse declarat in capitulo
 proprio. In oibus operationibus autē aloe succo-
 trinū est potentius, & vigorosius alijs, & maxi-
 me in soluendo. Cum autē aloe in aliqua descri-
 ptione absolute profertur, intelligendū est de aloe
 succotrinū tanquam de meliori, & magis perfe-
 cto. Castorei, est .n. pinguedo inuoluta in quod
 dam folliculo iuxta testiculos cuiusdā animalis,
 & in meridionalibus partibus reperitur, & est ca-
 lidæ cōplexionis in tertio gradu. siccæ in secūdo
 gradu. virtutē habet calefactiuā, & confortatiuā
 neruorum cū manifesta resolutione materiarū
 contentarū in eis. Et ideo cōfert spasmo humi-
 do repletionali si mēbrum spasmatū ex eo linia-
 tur. Confert ēt superfluo pruritu puerorum, ac
 et a epilepsiæ, ipsum mire pōt subuenire, si col-
 lum, & nuca inungatur eisdē operationes efficit
 manifeste si abluatur, & sumatur vsque ad dr. ii.
 sed non vsitatur, a medicis de per se nisi admix-
 tum cum alijs medicinis cōpositis, Keisin. i. leui-
 stici planta est satis nota nascitur iuxta tumulos
 sepe, & est calidæ cōplexionis, & siccæ in secūdo
 gradu; vtitur in oibus medicinis eius semine
 non folijs, vel radice, quæ efficacius est: habet .n. vir-
 tutē appetitiuā oppilationū, & desiccatiuā humi-
 ditatum contentarū in stomacho, & resolutiuā
 ventositatū crassarū, & forticatiuā digestiuā vir-
 tutis cū caliditate, & aromaticitate sua. Et si ip-
 sius seminis puluerizati exhibeat alicui in aetate
 pfecta vsque ad dr. j. cum aqua graminis, vel ab-
 sinthii, mire educit vermes, & ascarides, tamen
 quantitas prædicta debet minui in pueris. In fe-
 brientibus autē febre cholericā nō sic secure cō-
 ceditur. Cinnamomi, duæ sūt eius maneries, est
 .n. cinnamomū, qd est subtile multum, lōgum,
 perforatū, aromaticū valde, & cū multo sapore.
 Est

De oleo n. f.

De oleo

De oleo n. f.

Aloe per se
solum assumi
non debet.

Castoreum

Mirabile in
epilepsia.

De Keisin.

Mirabile in
vermibus.

De cinn.

MESVÆ DE ELECTARIIS

ES. cortex interior cuiuscā arboris odoriferi valde, & istud vocatur proprie cānella, perforatū est, & tale est perfectius in omnibus operationibus suis. Est aliud quod vocatur cinnamomū, quod est crassum, & est cortex exterior arboris in partibus Indiae. vtrunque est calidæ cōplexionis, & siccæ in secundo gradu, sed caliditas eius superat siccatē: prerogatiuā habet super omnia aromata ad confortandū virtutē digestiuam in stomacho, & ad exiccandū, & prohibendū putrefactiones in eo: ac etiā ad aperiedum oppilationes hepatis, & aliorum membrorum. confortat cerebrū, & alia principalia membra, & est multæ prouocationis, & maxime menstruorū. odorem oris efficit bonū, & totum corpus redolere facit, & hæc est declaratio descriptionis præsentis electarii, cui de melle crudo ad ipsum confortandū proportionaliter addi debet secundum quod in hac additione aromatum factum est supra.

ADDITIONO.

AVICENNA quinto can. habet plures descript. diamusci, sed non sunt in vsu. Similiter Halliabas. & Serapio in proprijs antidotarijs habent descript. diamusci dulcis, & amari, parū ab ista differentes. Rasis etiam. ix. ad Almanforem, & in diuisionibus ponit diuersas descript. diamusci, quæ non sunt in vsu, quia ista, quæ est Mes. videtur alijs nobilior, ideo apud oēs plus in vsu habetur, & dulcis plus quam amara, quamuis sit maioris efficacitæ ad ea, quæ describuntur, tamen propter eius malum gustum à modernis relinquitur.

ozymum citratum quod.

ERRAVIT comment. circa illa, quæ hic dicit de ozymo, nam per ozymū citratū intelligere debemus mellissam, & nō duas res scilicet per ozymum basiliconem, & per citratum ozymum caryophyllorum: nā quādo reperitur ozymum caryophyllatum nō intelligimus ozymū, & caryophyllos, & quādo reperitur ozymū carminum nō intelligimus ozymum, & ciminum. Similiter nec per ozymum citratum debemus intelligere duas res vt iam dictum est. Sed debemus considerare oēs species ozymis & per illud quod habet odore citri, debemus capere pro ozymo citrato, quod est melissa, vt iam dictū est, quia si fricemus folia melissæ, habebunt odorem citri. Præterea vide Simonē Ianuensem, qui dicit circa expositionē istius vocabuli turungem quod Arabice est idem, quod citraria, est autē citraria melissa, aut ozymum citratū, quod habet odorem citri. Auicenna etiam loco iam allegato in sua descript. habet ozymum citratum, & sic bene considera errorem multorum.

SYLV.

ELECTARIUM diamoschu dulce, multis in vsu est: amarum, ob saporis ingratinē, nulli: humores, ac spiritus tenuat, atque purgat, principesque partes roborat. Margaritarum, non albarum, sed ambarum quidam legunt scilicet crassarum, & minutarum, vel integrarum, & perforatarum, quarum crasse, & integræ præstantiores sunt. Datur autem mane horis duabus ante cibum; affectibus quoque cerebri pulmonisque pituitosis confert, vertigini, paralyti, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmaati. Secunda Actuarij compositio diamoschu viribus eadem cum ista, licet simplicibus multis variet, vt aliorum diamoschu. Iisdem prope simpl. constat elect. ex xylaloe, & idē promittit. Mel quadruplum erit, si pul. creti vnc. iij. lib. mellis singulis miscantur sit autem id mel purū, aut despumetur. Hodie autem electarium sit solidum ex faccha. coct. lib. j. & pul. vnc. j.

COST.

MOSCHVM odoratum non norunt veteres Graeci. Nunt ex recentioribus Aetius, qui de eo me-

Eminis lib. 16. nouit, & Symeon Sethi, qui eius historiam conscripsit, sed fusius hac de re Serapio. nouissime etiam M. Paulus Venetus, Odoardus Barbosa, & Pighasetta in suis de Indiarum rerum commentarijs de hoc plura. Inter omnes conuenit moschum esse animalis aliquid: sed quale sit animal, quidue ipse sit moschus, non conuenit, quum alij animal. caprea speciem afferant, alij cato comparent: alij paruum dicant, alij magnum: alij cornua, vt caprea duo, alij vnum tantum, vt monocerosi tribuant: alij binos ex inferiori mandibula dentes veluti apris inesse testatum reliquerint: alij quatuor, ex vtraque maxilla binos, atque hos alij ternum digitorum, alij palmi longitudine esse dicant. Sed in tanta tamen varietate plerique consentiunt animal esse caprea simile. quod quidem persuadet nos, vt Brasauolo credamus qui Ferraria id fuisse scribit, capreolo, & figura, & multitudine unguibus, & agilitate, & cuius celeritate simile, sed eo interdum minus, quinquam, quia is de dentibus, aut cornibus nihil, cogimur etiam hic habere. Est vero de moscho quæque, qui ex hoc sit animalis varietas. Aiuunt ad eius animalis umbilicum vomitum nasci vbi in Venetiam agitur, seu vt Alii sicut Cadenius Venetus, singulo pluvio, tunc vero agrotare, cibo potuque abstinere, humi cerebro volutari, atque ad saxa, & arbores vomitum fricare, vt dissumpatur, & sanies effluat, quod autem effluit sordidum esse, sed vbi conuerterit satore deposito bene olere, atque hunc esse probatissimum moschum, quem iacola studiose perquirunt in regum vsu, sed, & varijs præterea artibus eius præda intendere, eoque capto vomitum cum corio abscondere etiam immaturam, terti autem tunc odoris, sed vbi libera aere suspenderit, ac decursu temporis veluti concocta fuerit, odoratissimam. Qui autem inter secandum sanguis effluit, seruari scribitur pro optimo moscho, ac crebris ad vulnus admotis hirudinibus, quod sanguinis animalis reliquum est cum vita exurgere, & exulsum, ac desiccatum cum eius, qui inter secandum fluxerat portio nuda commixtum in vesiculis ex eiusdem animalis corio paratas conijcere, quæ ad nos afferuntur. Atque hæc illi. Contra tamen, qui cetera pendiam orientaliū regionum, & vbi vbi Lusitaniam admodum scripsit eo pacto confici negat, fieri autem ex eius animalis sanguine ac caribus contritis, & in vesiculis coniectis, cuius rei signum esse, quod cum moscho essum interdum confracturam frustula inueniuntur. Hæc ergo sunt, quæ de moscho odorato hæcenus deprehendimus, quæ certe de re, quid statuendum sit incerti sumus, quinquam enim refragatur posteriori hinc opinioni Arist. 13. scilicet. probl. nullum animal esse odoratum scribens præter pantheram, quod & Theophr. 6. de caus. plant. præter pantheram tamen etiam cercopitbeci est genus quoddam, sunt & sebellimi sponte sua odorati, non dicam bekuarum sensu, sed hominum, atque adeo moschi animal odoratum esse nihil obstat. Ceterum bis nunc prætermisissis, atque vt, vt se res habeat, probatissimus est moschus, qui (vt Lud. Rom.) ieiuni hominis naribus admotus statim sanguinem elicit, atque, vt Simeon Sethi, qui in pelium madentem demissus, vbi in eo paululum dimiseris, grauior euadit.

Ocimi citrati. Ocimum est latifolium, quod citri odorem prorsus refert. Sed quid sumendum? foliæ an semen? Arbitror semen, vt in superioribus quoque. folia enim quinquam dum recentia sunt præstant ea odoris gratia, desiccata tamen parum olent, est enim illis odor in superficie. Confiat cū melle crudo. Ita, & Auic. cordiaca ferè omnia crudo melle excipit, vt dicebam, obstat, qui

CHR. t p t fi h ta p & ca qu tu ra pe tis rū gn du bil tu rec qu cor

qui spiritibus nostris affines eos etiam augere plurimum videntur. Sed deligendum purissimum mel quale Hispanum ex Valentia, & Creticum.

Aloes optima abluta. Aloes sumit lotam, quia ventriculum magis roboret, quam non lota. Quot modis autem haec abluatur nos alibi fusijs ubi de catapotijs alexandriae. Quod ad hunc locum facit, quia aloca hic optima, & ablutam possit, existimat aliquis velle aloes, quae ex aqua cum speciebus aromaticis sit parata. neque enim si ex simplici aqua, aut pluuia, aut fontana lotam vellet optimam adiunxisset: quando quae optima est, minimum sordium habet, neque eget, ut abluatur. Sed verum quum aloes non elota etiam optima, ventriculo minus sit amica quam, quae lota, simplici aqua ablutam non esse hic importunam puto, quamquam si ex aromaticis speciebus lotam sumas, non erraturum etiam te arbitror. Sed quando de ea re non meminit Dioscoridus, simplicem satis accretionem pro certo habeo.

M E S V E.

DIASATYRION analepticum, & nutritorium phthisicis, heclicis, vel aliter consumptis, & emaciatis. semen auget, venereque incitat. Accipe radicem satyri plenarum, & recentium libra vnam, tere, coque exacte in lacte ouino dulci quantum satis esse videbitur, ad lactis consumptionem. Postea tere pistillo ligneo cum vncijs tribus olei recentis amygdalarum dulcium. Deinde syrupum ex succi buglossi cocti, & despumati libris ij. succi pomorum dulcium vnc. xij. cum sacchari optimi lib. iij. coctum superfunde, melle percoquendo. Postremo ab igni deposito inijce cinnam. dr. v. been albi, & rub. ana drac. ij. ligni aloes drac. iij. croci, santali flaui, tragacathi, gummi arabici, ozymi caryophyllati, cubebae, macis ana dra. j. & s. repone in vase vitreo. Da ab aureis tribus ad aureos v.

CHR. **D**VAE descriptiones sub eodem titulo describuntur, quae in modo compositionis, & virtute aequaliter variantur. Est enim prima descriptio, quae hic ponitur maioris efficaciae, & virtutis, corporibus consumptis, & exiccatis, & phthisicis, & heclicis, & similibus si absque febre consistant, maxime talia corpora humectando, cum hoc eriuuat ad coitum multiplicandum, & incitandum: descriptio autem subsequens est maioris potentiae in faciendo virilis membri erectione, & appetitum ad coitum incitandum, & multiplicandum, & semen spermaticum augendum, & est, quod magis habetur in vsu, & praeparatum reperitur. Notandum, quod ambae nomen accipiunt radice herbe, quae vulgari nomine testiculus vulpis appellatur: & est herba in nostris partibus satis nota, habet radices ad similitudinem testiculorum vulpis; & in compositione huius electarij magna eius pars ingreditur in primo videlicet de his duobus: sed secundum electarium est magis delectabile ad gustum, & licet cum zucchero componatur, & hoc possit ad formam verae confectionis reduci, tamen sub forma electarij praeparatur, quia melius conseruatur propter succos, & lac, quae ibi ingrediuntur, & sic efficacius est operatur: communiter in apothecis praeparatum reperitur,

A & sic etiam magis habetur in vsu, & pro coitu incitando. Conuenit illud electarium, heclicis, & consumptis, si absque febre consistant, exiccationem corporis prohibendo sua virtute humectantia, aequali leui infrigidatione, & fortificatione resolute virtutis, multiplicatum est coitus, & haec est eius principalis operatio, propter quod habetur in vsu: generando ventositatem in vasis terminalibus, vel adiuuando virtutem digestiuam in eis conuersione sanguinis in materia seminis: vnde fit augmentum in semine, & in virilis membri erectione, ut prius dictum est. Sequitur eius descriptio. Testiculorum vulpis. Sciuntur a patre suo, hoc est a stipite suo, haec radix dicta testiculus vulpis est calidae complexionis, & humidae circa secundum gradum, multiplicans ventositatem, & prurium in genitalibus membris, vnde est causa erectionis virge, & a proprietate incitans ad libidinem est secundum omnem usum ipsius. Terauntur, & coquantur cum lacte ouino, scilicet dictae radices testiculorum vulpis: est. n. lac frigidae complexionis, & humidae in primo gradu, licet humiditas superet frigiditatem ipsius, & ideo conuenit heclicis, & consumptis, diuersificatur tamen lac in diuersitate specierum animalium, a quibus emulgetur, non tamen, quod exeat extra latitudinem dictae complexionis, nisi extra vera diu moram contrahat, & inde acetositatem acquirat, ex quo efficitur frigidius cum siccitate aequali. Lac. n. muliebre siue humanum est medium inter omnia genera lactis, plus appropinquans temperamento complexionis, & potius ipsum immediate sequitur lac caprinum; lac autem ouinum, & vaccinum de frigiditate, & aquositate minus participat. Sed asininum lac frigidius est, & humidius omni alio lacte: & ideo non ita conforme ponitur humanae naturae. Et potest faciliter separari omne lac in tres substantias complexionum diuersarum. Est. n. in eo pars casealis, quae est frigidae complexionis, & sicca, & est pars butyrosa, quae est temperatae complexionis attingens circa primum gradum caliditatis, & ad primum attingens humiditatis: est vltima pars serosa, quae est frigidae complexionis, & humidae licet Mef. ipsam ponat calidae complexionis propter virtutem solutiuae, quae est in ea, Gal. autem iij. de simplici medicina dist. 3. c. vlt. ponit hanc scilicet serosam partem esse frigidae complexionis expresse. Sed illorum concordia faciliter habetur: nam Mef. solum considerauit quasdam partes ipsius aquositatis nitrosas, & salias, quibus mediantibus virtutem habet aequaliter solutiuae, & sanguinis purificatiuae, & illae sunt calidae. Galenus autem alias partes considerauit aquosas, quae sunt manifeste alterantes ad frigidum, quae sunt multo plures partibus praedictis nitrosis, & salis, vnde tota eius complexio resultat ex dictis, frigida, & humida praedominatur in ipsa serositate iam dicta: tollitur autem illa nitrositas, si de nocte teneatur ad aerem. Olei amygdalini dulcis. Amygdalae dulces, calidae sunt complexionis versus primum gradum, sed amarae sunt calidioris complexionis, transeunt primum gradum siccitatis, & sic olea quae fiunt ex his, appropinquat complexionibus earum in caliditate, & humiditate in dulcibus, & caliditate, & siccitate in amaris.

B Cuiuslibet lactis copiam.

Trer lactis substantia diuersa sunt complexionum.

Succi buglossae, id est linguae bouis, herba est nota,

Marginal notes on the left side of the page, including 'Diasatyrion' and 'Vae in vobis'.

Marginal notes on the left side of the page, including 'Diasatyrion'.

Marginal notes on the left side of the page, including 'Diasatyrion'.

Testiculus vulpis.

Cuiuslibet lactis copiam.

Trer lactis substantia diuersa sunt complexionum.

Amygdala.

Buglossa.

MESVÆ DE ELECTARIIS

nota, quæ lingua bouina vulgariter dicitur, & est E
calidæ complexionis versus primum gradum, &
in humiditate appropinquans versus gradum se-
cundū, & est medicina cordialis conferens alpe-
ritati gutturis, & canna pulmonis.

Prima.
De canna.
Succi pomorū dulcū, hæc poma, vt appiola,
& similia, sunt multum cordialia, frigida cōple-
xionis versus primum gradum, & humidæ circa
secundū. Zucchari boni albi, quod alio nomine
mel canne vocatur, ipsum est calidæ cōplexionis
versus primum gradum, humidæ etiam in eodem,
dum est recens: & cū antiquatur, gradū primum
siccitatis acquirit, & eius humiditas exiccatur:
vnde per se ipsum assumptū in stomachis calidis,
& cholericis, ac febre acuta febrientibus cōuer-
titur in cholera, & maxime, quando cum vino
lauatur, vt ipsam præparari faciunt medici igno-
rantes. Cinnamomi subtilis, & electi, de ipso di-
ctum est in diamusco. Behen albi, & rubei, dictū
De sandalo. est in diamusco: Croci, dictam ibidem. Sādali cit-
trini, sunt tres species sandalorum, alborum, ru-
beorum, & citrinorū, asportantur de partibus In-
diæ. Et sunt ligna cuiuscūq; arboris, quæ in quodā
flumine capiuntur cū ex multitudine aquæ lu-
perflue argentur, & crescunt. & quælibet sanda-
lorum species de prædictis est frigida cōplexio-
nis in secundo, sicce in primo; tñ secundū. Gal.
frigidity sandalorū rubeorum est maior, quā al-
borū, & citrinorum; & sic in omnibus operatio-
nibus magis collaudantur, sunt enim medicina
cordialis, & aromatica, conueniens superflue ca-
lesfactioni cordis, & ipsius debilitati, & reuoluto-
ni, ideo ipsis multum vtimur in epithermatibus
cordis, & maxime citrinis, & rubeis. Dosis huius
electarij est vsque ad quatuor aureos. Et hic no-
ta, quod aureus est aliquantulum plusquam dr.
sicut florenus nouus est maioris ponderis, quam
florenus antiquus læpissime numeratus, qui flo-
reni ponuntur in sigillo. Vterius est notandum
quod eū quærimus humectationem in corpori-
bus exiccatis, debemus istud electarium exhibe-
re de mane in dosi prædicta, cum conditionibus
obseruatis abiq; alia conditione superius ante
dictis, & quandoque cum pulpa caponis, quan-
doque cum carne testudinis, vt superius dictum
est. Cum autem quærimus augmentū in coitu,
& virilis membri erectionem, ipsum exhibere de-
bemus vespere ante coenam, & cum modico vi-
ni subtilis, & odoriferi: prædicti autem electarij
simul compositi, & fermentati complexio quæ
resultat, est temperata inter calidum, & frigi-
dum, humida tamen, ad secundum gradum at-
tingens.

Galien. lib. 9. simpl.
SYLV. **H**OC inter electaria confectioem de testiculis
vulpis appellabat Mesues: Rarum vñ est: nec
salubre heclicis, aut alia febre laborantibus, nisi aroma-
ta tollas: quæ conditio præcedenti etiam addi possunt
ad venerem plenius augendam. Venerem vero, quæ
excitant, humida sunt ad secundum ordinem, calida
temperata, & flatulenta. Vult autem Mesues eam ra-
dicem sumi, quæ superior est, ac plenior, non eam,
quæ flaccida est, & vetustior, alterius ceu parens.
Quantum autem vtriusque vires differant, leges in
Dioscoridis cynosorchis ad renutriendum autem, da-
tur vnc. semisse mane horis duabus, aut tribus ante
cibum: ad venerem uero, dormituri, aut etiam ante
coenam.

SATYRIONVM. Satyrio duplicem radicem non **COST.**
ascribit Dioscorid. scilicet vna est vera affinis hæc planta,
quare Arabum interpretes pro archi vsurpant. archi
autem Serapionis interpretis canis testiculorum: satyrium
vero vulpis testiculum vocat. Hic assumendus orchis
duas habens radices canis testium amulas. Vt autem in
animalibus minoribus testes solidiores, & succi magis
pleni quam in antiquis, ita in his antiquior radix est ru-
gosa, minor autem solida, & succo plena. vñ est ergo pa-
trem, id est antiquam, & recentem deligit Mesue. Hanc
autem in ouillo le. He dulcis, quam decoqui iubet, acidum
lac cauet. Dioscor. autem ex quo hæc desumi videntur,
Tribalæ mulieres in caprimo eam bibere affirmat ad
stimulandos coitus. Et est sanè caprimo lac, ventricu-
lo aptus, nullum tamen pinguis, ac si itus magis exci-
tans, inus rei gratia à Mesue hic puro prætermisso ca-
primo fuisse delectum. Venerem enim, in cuius usum hæc
paratur antidotus status præsertim excitant. Porro quod
subdit super addendum syrupum, ex succo buglossi collecto,
& despumato, quo pacto despumandi sint succi, & syru-
pi suo loco.

MESVÆ

DIASATYRION alterum senten-
tauguet, ac promouet, veneremque
arrecto valenter pudendo concitat.
Accipit autem lib. j. radicum eryn-
gij in aqua cicerum secunda coctorum, quæ
cum radicem satyrii plenarum, & recentium vn-
viii. radices traphani domestici vn. iij. radices dra-
contij vnc. ij. terantur, & adiectis olei sesamini,
& satyri & vaccini. ana vnc. iij. exacte igni lento
coquantur, lactis vaccini, vel ouini quantitate
sufficienti ad iustam crassitiem, tunc adde mellis
despumati ℥ lib. sex, succi cæpæ libram vnam, &
semissem, perfecte coctum vbi erit, ab igne de-
posito adde hunc puluerem, scinci caudarum, &
lumborum drach. viij. seminis erucæ, nasturtij,
pastinacæ, napi, asparagi, zingiberis, & cinnamo-
mi, piperis longi, & linguæ auis. ana drachm. iij.
cum prædictis misce. Postremo adde strobil-
lorum depellatorum libram vnam, & dimid. a.
pistaciorum depellatorum vnc. x. cerebrotum
passerum vnc. ij. misce omnia probe, aromatiza
drach. vna moschi boni. Datur ab vnciæ semisse
ad vnciam vnam cum vino generoso, & puro,
sed pauco.

HOC est efficax, & mirabilis operationis ad **CHR.**
multiplicandum coitum, faciēs virgæ ere-
ctionem, ventositatem generans, & prurium in
genitalibus membris. Et hæc est principalis eius
operatio. Assumitur de sero per duas horas ante
coenam cum vino calido, licet etiam conuenienter
assumatur, & melius de sero cū itur dormitū cū
pauco vino. Eius dosis est vique ad dra. vj. sed, vt
efficacius operetur debet assumi tribus diebus
continuis hora, & modo prædictis. Et sumatur
iterato si expedit, sed in vitimis senibus, & haben-
tibus calidū naturale valde debile, frustra assumi-
tur. Dicitur ergo confectio, id est compositio,
quia ad formam electarij reducitur. R. scaculi.
eryngij, & est radix calcadrappe, supra quā oritur
fungus, qui dicitur caldarella, & est calidæ cōple-
xionis in primo, ad secundū gradum in humiditate

tate ascendens. Iſæ radices per ſe ſolæ aſſumptæ propter ipſarum dulcedinem, & etiam conditæ cum melle ſunt multum delectabiles, efficaciſſime operantes ad coitum incitandum. Et ſic à multis habentur in uſu, & multo fortius operantur, ſi cū aromatibus quibuſdā cōdiantur, ſicut cōter ſit, & præparant cortices aromatarij, habēt tamen prædictæ radices alias operationes efficere. Elixant in aqua cicerum, quorum eiecta fuit prima aqua. De cicerib. quædam ſunt alba, quædam ru-
 bea, & quædā nigra, & ſunt calidæ cōplexionis, & ficcæ in primo gradu, licet nigra, & ru-
 bea ſint calidiora alijs, & ſilueſtria calidiora domeſticis. Cicera uero recentia dum ſunt in folliculo ſuo ad maturitatem attingentia, non in gradu ſiccitatis alicuius, ſed humiditatis ab aucto-
 rib. reputantur. Debent tamen prædicta cicera multum decoqui, ut talis humiditas ſit multum ventofa, & inflatiua, & cum hoc portatiua aliarum medicinarum ad genitalia membra. Nam quādo parum decoquuntur, ipſa eſt abſterſiua prohibens inflationem, & ventofitatem generari. Aqua ſimplex eſt frigida, & humidæ complexionis in ſecundo gradu. Teſticulorum vulpis, dictum eſt in præcedenti electario. Radix raphani eſt calidæ complexionis in ſecundo, humidæ in primo, ſed eius ſemen eſt calidæ cōplexionis in ſecundo, ſiccæ in ſecundo, & eſt radix multum nota, prouocatiua vomitus. Luſ plani, ideſt ſerpentariæ, uel dracontæ, & eſt herba nota, calidæ, & ficcæ complexionis verſus tertium gradum. Olei ſeſami. i. de granis ſeſami, arbor eſt cuius ſemen eſt calidæ complexionis in primo, & humidæ in primo ſimiliter gradu, licet eius humiditas ſuperet eius caliditatem. Butyri vaccini recentis, eſt calidæ cōplexionis, ſeu tēperatæ, humidæ tamen in primo gradu. Succus cepæ humidæ. i. recentis, & ſit calidæ complexionis, & humidæ in ſecundo gradu, multiplicatiuæ ventofitatis in genitalib. mēbris, & ad coitum faciūt, Caudarum ſcinci cum renibus, & ſumme. Scincus eſt quoddā animal ſimile lacertæ, degens in ripis aquarum iuxta flumen Nili, & eſt calidæ complexionis, & humidæ in primo gradu, habet autē uſus ipſius proprietatem mirabilem ad coitum incitandum, ideo Sacerani multum utuntur ipſo. Seminis erucæ, eſt calidæ complexionis, & humidæ in ſecundo, dū eſt recens, in ſiccō autem ſemine eſt ſiccitas verſus primum. Lingua auis. i. ſeminis, & eſt ſemen diluagrefis, quod eſt calidæ complexionis, & humidæ in ſecundo gradu licet humiditas ſuperet caliditatem. Bauciæ. i. paſtinacæ, & aſſumitur ſemen ipſorum, quod eſt calidæ complexionis, & humidæ in ſecundo gradu, licet humiditas ſuperet caliditatem. Aſparagi ſupple ſeminis, & eſt calidæ complexionis verſus primum gradū, ſiccæ tamen in ipſo. Pinearum mundatarum ſunt etiā calidæ cōplexionis in primo gradu. Faſticorum mundatorū ſunt etiam calidæ cōplexionis in primo gradu. Cerebrorum paſſerum, licet cōmuniter omne cerebrum per cōparationem ad alia mēbra reponatur in cōplexione frigidū, & humidum: tamen cerebrum paſſerum eſt calidæ cōplexionis in primo, in humiditate vincens caliditatē primi gradus, animal eſt calidiſſimū,

A ideo non mirum ſi eius cerebrum eſt calidum. Doſis eius eſt uſque ad drac. vi. cum bono uino odorifero, & ſubtili. Vinum antiquum eſt calidæ cōplexionis in primo, & humidæ in illo diuerſificatur autem complexio uini caliditate, & ſiccitate propter diuerſitatem uinorum, & antiquitatem, uel nouitatem ipſorum, & diuerſitatem patriæ, in qua naſcuntur.

A D D I T I O.

Nicolaus habet aliam deſcriptionem diaſatyri-
 nis, quam ſecundum plurimum diſpenſant aromata-
 rij Galliz. In præſenti electario ingreditur ſecacul, de
 qua radice qualis ſit, diuerſe ſunt opin. doctorum.
 Nam præſens commentator dicit, quod ſecacul eſt
 eryngium, contra quam opinionem eſt Lumen aro-
 matoriū, & Luminare matos, & alii moderni, qui
 dicunt, quod ſecacul eſt ſigillum S. Mariæ, & quod
 non ſit eryngium probant per Serap. qui diuerſa facit
 capitula in ſuis ſimplicib. de ſecacul, & eryngio.
 Serap. & Au. in proprijs antidotarijs de conditis di-
 cūt, quod ſecacul ſunt radices ſicut zingiber, & aſpo-
 tantur ex India: & ſit ex eis ingiba, ideſt cōditum, cū
 eſt recens in loco ſuo, & eſt ſublime valde, & dicunt
 ultra: apud nos uero ſit ſecundum hunc modū, Ma-
 deſit in primis in aqua calidæ, donec mollicetur, & c.
 per quæ uerba ſatis intelligere poſſimus quod carent
 illis, & quod ſolum reperiuntur in India, quæadmo-
 dum zingiber, & myrobalani, & ſic de alijs. Similiter
 credo, quod in iſtis partib. non reperiuntur, ſed loco
 earum accipiunt communiter moderni ſigillum S. Mariæ,
 & non eryngia cum ſint frigidi, tamen Arnaldus de
 Villa noua in tabulis, quæ medicū informāt, cum
 ignoratur egritudo, exponit, quod ſunt radices,
 quas prouinciales girolas uocant, & galli Excreuiſe:
 C quas potius acciperem quam ſigillum S. Mariæ, ſecū-
 dum rei ueritatem ſecacul caremus.

HÆC eſt, quæ in communem uſum parata inue-
 nitur. SECACVL.) Non eſt Eryngion, ut mul-
 ti putant: ſed eſt radix, quam geniculū uulgo uocāt, à
 multitudine geniculorum: herbā uero eius fraxinellam,
 quoniam fraxini folio conſtat, ego uero uero eſſe,
 quam Polygonatum uocant Dioſ. TESTICVLV
 vulpis.) Orchys ſcilicet. RADIX raphani.) Domeſti-
 ci potius, quam ſylueſtris. Luſ plani.) Dracontium ma-
 ius, uidetur ad hæc aptius. LINGVA auis.) non vna
 lingua loquuntur Arabes. Serap. enim linguā paſſe-
 tū, autem uidelicet ſalaciſſimam in hunc uſum ad-
 hibet. Auicenna medullis adnumerat. Recentiores
 rem quandam in fraxino reperiunt.

MAN.

MISTA hæc conditura, quæ promittit, potenter
 præſtat: nā calidis, humidis, flatuofis ſerè cōſtat
 quæ maxime ſunt idonea Gal. lib. 3. ſimplicium, ad
 ſemen non ſolū augendū, ſed etiā promouendū. Ci-
 cerum autem decoctū ſecundum miſcetur, quod flatu
 inuet, & cum vretica ſint cætera, ducunt ad partes ge-
 nitalia. Pro ſucco autem cepæ mallem miſcere ſucco
 bulborū, qui flatulentia ſunt, & uenerè excitant Gal.
 li. 6. ſimpliciu: quod & Martialis inuuit hoc diſticho.
 Cum ſit anus conuax, cum ſint ubi mortua
 membra,
 Nil aliud bulbis, quam ſatur eſſe potes.
 Vel radices ſolę ex aqua, aut lacte coctę melle deinde
 conduntur: radices enim primo melle ſi percoquan-
 tur, mel coctione tam longa vretur.

SYLV.

SECACVL Secacul, ut ex Serapione, & ex Meſue
 noſtro, ubi de conditis agit, planta eſt ex Indis al-
 lata, cuius folia, piſi, flores, colore viola, ſed maiores,
 uere, & ſingulo menſe prodeunt: radix pollicis craſſi-
 tudine, indicis autem longitudine: ſimilis zingiberi: ſo-
 Meſua. R vis

COST.

MESVÆ DE ELECTARIIS

vis cineritis, intus nervosam habens substantiam, quam matricem vocant, qua detracta caua remanet, ut barundo: primo ordine calida, & humida. Hac seculum est descriptio, quam si perpendas, non potest eryngium esse seculum, quod folia pisi non habet nec flores viola, radices vero ei pollice crassiores, cubitales, adde, & secundo ordine sicca, ut idem met. Serap. diuersum de eryngio caput alibi facit. Neque etiam cum polygono conuenit (quod Manar putat) folio, flore, aut radice, folium huic Laurinum, flos albus, radix dodrantalis, nulla intus matrice. Neque etiam cum maritimo critico, quod recentiores, quum neque folia pisi, neque flores purpurei: radix euerem cubito etiam longior, a zingibere longe diuersa. Incognitum ergo nobis est seculum Mesue, & Serapionis. Eius loco pastinacam, quam bacciam vocant usurpare licet, quamuis in eadem antidoto eandem quoque exposcat.

In aqua cicerum. Abijciendam aquam precipit, in qua cicerem primum incoxeris, quod scilicet, ut puto saluginosi nonnihil habet eius superficies, cuius gratia renes, & vterum expurgat, & interdum aluum subducit. Parat, & Paulus ex cicere medicamenta ad impotentiam Veneris lib. 3. sed discrepant, quales deligendi sint, albi, rubri, an nigri. Vnus probauit rubros, alij tamen albi magis placent. Parum autem interesse nos arbitramur utros hic delegens, sicut in eodem sapore omnes, & ob id viribus ferme isdem. Rubri tamen videntur magis alere, cuius rei gratia, ut copiosius semen gignant verisimile est, sed, & status excitare hi videntur plures, quod concoctum difficilius. Parum tamen referre arbitror utros delegeris. Aiuunt nonnulli si album cicerem aqua calida infundas per noctem, & eam ieiuno homini propines, lentiginem facere. Sed his reclamare videtur ratio, quando quicquid virium in aqua migrat ex cicere superficie migrat, qua saluginosa est, quod autem in cicere Veneri ferre suppetias potest, ipsa est caro, qua alit, & status parit, fortasse ergo, si modo his experientia ostendatur, non ciceri, sed aqua status multos excitanti acceptum id est referendum, quod aiunt.

Testiculorum vulpis. Testiculum vulpis interpretatur Serapionis satyrium vestit, orchyn vero testiculorum canis, quare hic opportunum esset satyrium contra quam Manard. sentiat, sed quia satyrio caremus, assumendus orchys.

Radice Raphani. Errant, qui radicem illam acie herba Vngarica antiquis ignota, sumunt pro raphano, neque aliud quam vulgare raphanum, seu album, ac domesticum, seu nigrum, ac syluestre est hic opportunum. Hoc quorundam opinione ad excitandum Veneris desiderium ob id valet, quod semen augeat, nobis praestare id videtur potius ob status, & illos aciores, quos gignit, quod & cepa, quam hic itidem exposcit succosam, id enim intelligit per humidam cepam. Neque pro hac ut bulbus assumeretur renuo: placet enim ea opinio, sed ignotum adhuc bulbum video, neque ascalonia cepa bulbis esse potest, ut quidam opinantur, si Theophrasto habendum, qui libr. 7. de ascalonijs, & bulbis seorsum agit.

Caudarum scinci. Si scincus terrestris est crocodilus, ut ait Dioscor. scinco legitimo caremus, qui enim ex Alexandria Aegypti Venetias feruntur, aquatici sunt ex Nilo crocodilo certe facie non dissimiles, sed magnitudine longe impares, vix enim crassitudinem pollicis, & dodrantalem longitudinem equant. Plinius ergo in Nilo hos nasci affirmans lib. 8. cap. 5. esse contra venena, atque ad inflammandam venerem virorum praeci-

Fortasse scincus in Nilo nascitur: vix tamen extra aquam scincus videtur si qui haec scripsit: quater

puum antidotum scribens, propius ad veritatem accedit, quam Dioscorid. terrestrum crocodilum ipsum vocans. Nempe, crocodili duo generam videntur in Aegypto; maximus ancipitis vix animal, duodeviginti interdum cubita longitudine excedens, ut Plin. ait, homini infestissimus: alter fere cubitalis, innoxius, per vias passim oberrans lacerti in modum, numquam autem in aquis visus, praeter hos duos, quos Venetijs frequenter vidimus, & tractamus, alium terrestrem esse crocodilum non constat, solus scincus superest crocodili facie (ut aiunt,) in Nilo nascens, quod testatur Plinius, & mercatores, qui Venetias ipsum conuehant, hic autem, ut puto verus est scincus, & falso terrestris dicitur, quod inuere visus est Plinius lib. 28. a quibusdam vocatum esse dicens crocodilum terrestrem. Sane autem quo scinci pars in usum recipienda, dissentunt scriptores. Plinius rostrum, & pedes vino albo epotos Veneris cupiditates accendere literis tradidit, & laterum carnes ad id esse efficaciores, atque ad rostrum pedes, & latera in usum. Dioscorides carnes, quae renes amplectuntur ad idem probat: quod, & Galen. de med. simpl. facult. & Paulus lib. 7. & alij fere omnes. Mesue vero rostrum caudas, renes, & umbilici sunt usurpat, sumen autem, aut pingue est, quod ad umbilicum: aut ipse venter totus: ea enim voce, qui ex Arabico sunt interpretati, etiam ventrem appellant. Auicenna primo eius sal, secundo loco carnem, tertio carnem suminis, id est ventris, quarto, qua circa renes, ac maxime omnium eorum adipe probat. Quo sit, ut res sit varia. Nobis tamen, quum vim, qua scincus Venerem excitat etiam a totius substantia proprietate perpendimus, totum animal ad id opportunum videtur. Tutius tamen putamus, si, quod plerique consentiunt, caro, qua ad latera, ac renes, abiecit careris assumatur, neque autem audet usurpandum hoc esse animal, quando referent Plinio, Sextus medicus plusquam drachma pondere eptum in vini hemina perniciem asserere tradidit.

Erucæ. Erucæ duplex, latifolia, & angustifolia, hanc syluestrem nunc posse videtur Diosc. quum de erysimo agens ipsi syluestris erucæ folia tribuit. Colitur haec in hortis passim, & in incultis etiam sponte copiose oritur, & ad Veneris usum utriusque semen sumi potest.

Linguae auis. Linguam auis nihil esse aliud quam fraxini semen, confirmatur ex Serapionis praesertim historia. Comendatur hoc Arabum multorum testimonio recit ante Serap. ad Venerem, & erucendum semen. Quare quamuis Serapio interdum passerum salicium ancillarum linguam salaces reddere testetur, solet tamen fraxini semen propria quadam nuncupatione lingua auis vocari, atque id hoc loco puto usurpandum, non passerum linguam: quam si vellet Mesue mentionem de passerum cerebro hic faciens, distinde, ut puto, explicasset.

MESVE.

ELECTARIUM Diagalanga, ventriculi, & hepatis intemperiem frigidam sanat: ob id decoctionem inuau, ructus acidus compellit: & status crassos potenter dissipat, atque ab eis natas inflationes: oris halitum commendat, ac gigni prohibet. Accipit autem galangae, ligni aloes, ana drac. vj. caryophyll. macis, lignustici, ana drac. ij. zingiberis, macropiperis, piperis albi, cinnamomi, calami aromatici, ana drachm. vnam, & semiss. calaminthes

nos scincus, quod alio modo Martius dicit Venetijs dicitur scincus saluberrimus. Cap. 8.

CHI

Galaga.

Valerian.

Melissa.

Ligust.

Vincetum.

causalis galanga

laminthes sicca, menta sicca, cardamomi, semi-
apij, feniculi, carui, ana drachmam vnam, sac-
chari albi vnc. decem, mellis despumati, q. s. Da-
tur a drach. duabus ad aureos duos.

CHR.

HAEC est confectio. i. cōpositio magne effi-
caciae cōtra materias phlegmaticas in sto-
macho cōtētas, & in alijs mēbris nutritiuis: vē-
tositates crassas resoluit, digestionē cōfortat, ca-
lidū naturale viuificando: & eructationes aceto-
sas cōsumit: & oris odorem bonū efficit: & dosis
eius est de mane ieiunio stomacho, vsque ad tri-
iij. cū modico vino odorifero, ac etiā sine ipso:
debet assumi per duas horas ad minus ante cibū.

Et hic notandū, quod solum radix galange de
mane masticata, & in ore retēta, humiditatē salū-
ualem, & catharalem summe desiccāt, cerebrū
cōfortat, calidū naturale viuificat, & omnē fe-
torem oris prohibet, & obrundit: ideo vsus eius

folius multum cōfert in regionibus frigidis tē-
pore hyemis, iuuat etiā diminutam digestionē
in hepate, radix est herbæ calidæ complexionis,
& sicca in tertio gradu. Calamēti sicci, quia sic-
cum est siccoris cōplexionis, quā recens. Repe-
ritur autē calamētū montanū, & calamentum

fluuiiale, vtrūque est calidæ cōplexionis in tertio
gradu, sicca versus secundū; sed montanum est
calidius, & siccius fluuiali. Est autē alia species ca-
lamenti, quæ nepita vocatur, habens folia mino-
ra, quā calamētū: & est eiusdē complexionis

cum calamento prædicto, & maxime cū mon-
tano. Mirabilem habet operationem calamētū
contusum, & emplastrū ad sedandum dolorem

ischiatricum præmissis euacuationibus necessā-
rijs, & versus declinationem ipsius: succus eius
interficat lūbricos, & vermes qualitercunque ad-
ministratur. Mēta sicca, intellige de mēta dome-
stica, quæ conceditur, quæ nō transit secundum

gradu caliditatis, & est sicca cōplexionis in pri-
mo, quā nō est recens: ideo dixit sicca, quia recēs
in humiditate superfluit. Heyl. i. cardamomum,
vel species eius, & sic reuera est. Alij dicūt, quod

est quoddā aliud granū, quod est simile meleg-
heta, aromaticū. est calidæ cōplexionis in secūdo
gradu, & sicca versus prædictū gradu: portatur
et de partibus Indiae. Seminis apij, herba est nota

in partibus nostris, & est domesticū, & syluestre,
domesticū autē est magis in vsu, licet syluestre
sit potentius habens in se plures species, vt ponit
Serap. in suis de simplicib., maior est virtus in se-
mine, quā in folijs, stipite, vel radice, & sic vt plu-
rimum, & generaliter in semine cuiuslibet her-
bæ maior est virtus: & est calidæ cōplexionis, &
sicca in tertio gradu: Feniculi scilicet feminis,
& est domesticū, & syluestre, quod est magis acu-
tum, & est illud, quod ponitur in medicinis cō-
plexionis calidæ in tertio, sicca in primo. Feniculi
autē domesticus, qui cōmuniter comeditur, recens,
& siccus est minoris caliditatis, & sic-
citatatis, imo est cum dulcedine quādā: syluestris
autem cum acuitate, & mordicatione. Anisi, scilicet
feminis, quod est notū, & est calidæ cōple-
xionis, & sicca in tertio gradu. Calami aromati-
ci, nascitur in India, & est calidæ cōplexionis in
principio secūdi gradus sicca in fine secūdi.
Zucchari tabarzet, id est albi secūdū, quod in cā-

nis nascitur in quadā cōtrata in partibus Dama-
sci, Babiloniae, & Indiae, & ideo, quod hic in par-
tibus nostris de nouo conficitur, licet sit albis-
simum; tū non est bonū, neque conueniens, & de
cōpositione eius dictū est superius: & est calidæ
cōplexionis ad primum gradū attingens, humi-
dæ versus principium, dū est recens; sed dū an-
tiquatur ita, quod trāseat annum, gradū siccita-
tis acquirat resoluta humiditate ipsius: nominat
etiā ipsū quidam mel cannae, quia in cannulis
nascitur, quæ similitudinē habent cū cannulis,
quæ saginam producunt: & nascitur et zuccha-
rum in partibus Apuliae: sed in bonitate alijs non
adhæret. Damascenū autē est longe melius alijs,
notandū, quod zuccharum est prohibendū fe-
brientibus, & in corporibus multū calidis, quia
de facili inflammat. Mellis despumati quantum
sufficit, & de ipso dictum est in Diamulco.

LAUDO hanc communiter. n. paratur. Cauendum
tamen puto in æstate & in valde biliosa tēperatu-
ra. CALAMVS aromaticus. Ad nos hoc tempore, vt
supra etiam dixi, nō defertur, sed eius loco radix que-
dam venditur, quam non credo zius cannae esse, nec
ex India adferri, siquidem, & recens multū aliquan-
do videtur, & exiguo nimis venditur. MELLIS. Nūc
cum solo saccharo conficitur, magnaue vi inflatio-
nem pellit.

NVNC ferē cum solo saccharo cōponitur, aut sicca
seruatur, per se; aut cum vino decoctionis galā-
gæ horis duabus ante cibum datur: inflationem quæ
potenter depellit. Vitanda æstate, & calidis naturis,
ac morbis. Etiam radix sola hyeme in regione frigida
commansa idem præstabit.

CALANGAM duplicem habemus crassorem, ac
tenuiorem. Innci species videtur si appendices spe-
tentur, quæ cum vtriusque sunt frequentissime. Legitimā
autem vtriusque esse, quæ circumfertur, collata serapio-
nis, & Anic. historia patet, & eandem non esse acoro,
& galanga diuersis tractantes locis. Quo fit, vt de discorida, quæ inter recen-
tiores est maxima a nobis præterea non sit laborandum.
Carui, Carum Gal. in tertio calfacientium, & exicean-
tium ordine ponit, ex quo carotarum semen carum non
esse demonstratur, quod nulla acrimonia præditum vix
primo ordine calfaceve posse videtur. Nobis carota bœen
Arabum potius videntur, verum autem carum quod
vulgo carui nomine vsurpatur.

Calami aromatici. Mira, & de hoc discrepant re-
centiores. Vulgatum ego carum acori radicem puto cū
doctissimo Manar. vsurpari tamen etiam posse pro ca-
lamo.

MESVE.

DIARHODON commune, ventricu-
lum, & hepar roborat, coctionē ob id
iuuat, & dolorem horum a calenti, &
acti, ac mordente bile mitigat. Acci-
pit rosarum rub. drach. f. xxx. trochiscorum dia-
rhodon, trochisco, ex spodio, glycyrrhizæ, ana
vnc. sem. f. caryophyllorum, trium fantalorum,
gallia moichatae, ana drachm. iij. spodii, croci,
mastiche, Thigni aloes, ana drachm. ij. asari,
spica nardi indicæ, macis cardamomi, semi por-
tulacæ, lactucæ, f. sercos, scariolæ, cucumeris,
cucurbitæ, melonis citrulli, margaritarum alb.
ozymi, caryophyll. rasuræ eboris, tracaganthi,
Mesua. R ij gum.

COST.

SYLV.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

MAN.

SYLV.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

COST.

Galanga.
Calament.
Menta.
Anisi.
Feniculi.
Carui.
Zucchari.
Mellis.
Saginata.
Canna.
Diamulco.
Serapio.
Anic.
Acoro.
Galanga.
Discorida.
Carota.
Carum.
Calami.
Mesua.
Gum.
Trochisci.
Spodium.
Glycyrrhiza.
Fantalorum.
Gallia.
Mochata.
Aloes.
Asari.
Spica.
Nardi.
Macis.
Cardamomi.
Semi.
Portulacæ.
Lactucæ.
Sercos.
Scariolæ.
Cucumeris.
Cucurbitæ.
Melonis.
Citrulli.
Margaritarum.
Alb.
Ozymi.
Caryophyll.
Rasuræ.
Eboris.
Tracaganthi.

MESVÆ DE ELECTARIIS

¶ al. s. r.
¶ s. r.

gummi Arab. ana drac. i. camphuræ † drac. i. & femiss. molci scrup. dimid. excipe syr. rosato, † & aqua rosarum, datur ab vnc. dimid.

CHR.

DIARHODON ponuntur duæ descriptiones, una ponitur à Nicolao in suo antidotario, quã vocant diarhodon Abbatis, altera secundum præsentem descriptionem Mes. quã magist. Thomas de Garbo suavis practice declarator præparari faciebat, asserens, quod idem faciebat Gentilis de Fulgineo magister suus, & hæc duæ descriptiones virtualiter in operationibus suis, quasi in idem redeunt: quia in cõponentibus modicum variantur, & mihi etiam hæc descript. Mes. plus placet, & licet ad formã solidæ confectionis possit reduci, quia cum zucchero præparatur; tamẽ in forma electarii generaliter ab omnibus conficitur, & sic in vsu habetur. In hoc tñ consideratur displicentia multa, vel cõplacencia assumptis in forma plus confectionis quã electarii, licet maior operatio, vel efficacior, ut plurimũ fiat ab electario, quam à confectione præparata. Primo propter meliorem fermentationem aromatum, quæ fit in electariis, quæ fieri non potest in confectione. Secundo, quia de aromatibus plus poni debet in electario cõstruendo, quã in cõfectione, quæ de nouo conficitur, & sic cõiter fit. Tertio, quia melius, & facilius operatur, vel euaporat, & transit virtus electarii ad mēbra remota, quã virtus cõfectionis assumptæ, ut in passionibus pectoris, & cerebri satis est clarũ. Et hoc verificari potest in oĩbus cõfectionibus, & electariis. Istud electariũ est multum efficax ad confortandum membra debilia relaxata, ac debilitata, ex ægritudine calida, & cholericã, quæ præcessit, & maxime nutritiua, ut hepar, & stomachũ, cum in ipso remanent punctiones à cholera mordicãti. Est in super oppilationũ aperitiuum, malæ cõplexionis calidæ, remotiuum, sitis extinctiuũ, ad digestionem iuuatiuum, & appetitus incitatiuum. Et sic est cõfert debilitati renum, & ipsorũ doloribus pũgitiuis. Et dosis ipsius est vsque ad drac. iiii. cum diuersis aquis destillatis, & sũ exigentiam dispositionis, pro qua exhibetur: obseruata regula de mō tpe, & hora assumptionis, dicta superius in electario de aromatibus, quod scripsit Gal. Vterius aduertendũ, quod isto electario multũ utebatur Thomas de Garbo in corporibus conualescentiũ ab ægritudinibus calidis, & maxime à tertianis nothis, in quibus remanserat aliqua cõplexio mala calida in nutritiuis membris, cũ ipsorũ debilitate, & oppilatione, maxime in hepate, & renibus, & cũ querebat alterationem maiorem ad frigidum, ipsum de nouo construi faciebat minuendo de aromatibus calidis, quæ ingrediuntur compositionem ipsius, & tñ ipsum vocabat diarhodon sine arombaribus. Tenebat. n. aromatarius suus aromata cuiuslibet electarii, quod penes eum erat in vsu, vnde omni hora poterat, & subito omne electarium conficere. Quando autem sine aromatibus illo modo conficitur, tunc similitudinem habet cum electario de tria sandalis, & satis conuenit cum operationibus illius.

MANA.

HAEC non paratur, sed alia cum Abbatis cognomine quam Nicolaus describit. (TROCHISC.) Hos inueniens inferius. Spodij.) De hoc scribam infra

rius, atque pariter de Berberis. SCARIOLA.) Species est (ut puto) sonchi, minus spinosa. Per citrulum ego intelligo cucumeris speciem, quæ colore, & forma citrum æmulatur.

VNVM est Gentili de Fulgineo, & eius discipulo Thomæ de Garbo usurpatum. Alterum est diarhodon Abbatis à Nicolao descriptum, alijs in vsu. Elect. molle hoc fingere potes solidum pro vario sumentis palato. Sunt, qui hoc releuatis à febris biliosis, ut tertianis nothis esse saluberrimum dicant, quia totum ventrem inferiorem, atque adeo renes ipsos roborat, obstructa liberat, intemperiem calidam tollit, appetentiã excitat, & sumitur cum aquis destillatis cichorii, eupatorii, &c. pro vario scopo. Si vero magis est refrigerandũ, recens componatur, & aromata vel tollantur, vel multum minuuntur, ut cum electrium santal. facultate multum conueniat: hic autem syrup. seu iulep rosatus fit ex sacch. clarificato in aqua infusionis rosarum, & aqua rosata: & deinde percocto ad aquarum consumptionem, tuncque reliqua sunt addenda, & fiat compositio, vel liquida, vel in buccellis. De hoc syrupo ante actum est. Alij lib. v. aquæ rosarum feruentibus lib. ij. rosarum recentium macerant, manibus expriment: idem opus iterum & tertio repetunt: deinde cum sacchari clarificati lib. iiii. aquam hanc percoquant in syrupo.

SYLV.

GVMMI tragacanthi. *Que nũc pro gummi arabico, & tragacantha usurpantur, non fruuantur medicos expectato euentu. Atque cum afferatur nunc legitimus acacia succus Venetias: non est itidem à ratione alienum gummi quoque ex acacia de promptum ferri, quanquam in eo etiam ambigunt. Quod autem tragacantha non liqueat lingue subdita, ut scribit Dioscor. liqueat vero gummi arabicum; non cogit nos, ut gummi vulgatum tragacantham esse putemus, aut eam esse illegitimam, quando eadem permixto melle liqueat, ut velle Dioscor. videtur. Cur autem utraque hæc gummi, & tragacantha hoc in loco sumantur, si quis roget, id fieri dixerim, ut eo glutine aromata rectius excipiantur.*

MESVÆ.

AROMATICVM rosatum, cor, ventriculum roborat, appetentiã excitat, & cõtionem iuuat, nauseam, & vomitum tedat, viscerum humiditatem excrementosã abluunt. Accipit autem rosarum tubrarum † drac. vnam, & dimidiam, ligni aloes macis, galangæ, caryophylli, zingiberis, trochilicorum diarhodon, nucis moschatae, galliæ moschatae, ana † drac. ii. & s. glycyrrhizæ rase † vnc. i. cinnamomi drach. iiii. cardamomi, spicæ nardi, ana drac. i. syrups rosati, & syr. corticum citri quantum sufficit. Sunt, qui aromati- zant moschi scrupul. dimid. Datur à drachm. iiii. ad drach. v.

IN mala temperatura frigida magis hoc mihi probatur, quam sequens; non tamen in communi vsu est, sicut id quod sequitur.

IN vsu non est licet intemperaturas frigidas efficacius sanet quam quod sequitur vsu frequentissimum.

ROSARVM rub. *Docedi sunt septasarij quo paulo rose exiccate sint seruandæ, nempe vineis citissime eroduntur, & promptissime enauescit earum odor, et vires. Desiccandæ ergo sunt ad solem obiecto linteo, seu ut alij furno leniter calido, ne urantur, & in vitrea ampóra ponendæ, cuius os seorsim obturatum diligentissime seruabuntur integro colore, odore, & viribus plures annos.*

MAN.

SYLV.

COST.

Aromaticum
Rosatum d.
Syrupus Gal.

al. s. r.

CHR.

MAN.

SYLV.

Syrupi ros. Non explicat, ut neque in precedenti, qualem syrupum rosaceum sumas, præstabit autem ut ex stillatitia aqua confectum accipias, sed eo modo parata, ut lib. simpl. nos docuimus. Ita, & in precedenti, & in sequentibus consuleverem.

M E S V E.

aromaticum
Rosatum de
Siculis Galen.

et al. semp.

CHR.

ROSATVM Gabrielis, cerebrum, cor, ventriculum, atque adeo totum ventrem inferiorem roborat, appetentiam excitat, coctionem iuvat, ventriculi humiditatem excrementosam, & ab ea putredinem omnem corrigit; ob hæc re valescentibus, & imbecillis mire subuenit. Accipit vero rosarum rubrarum drach. xv. glycyrrhizæ rase drach. vij. ligni aloes, sandalorum citreorum, ana drach. ij. cinnamomi drach. v. macis, caryophyllorum, ana drach. ij. & semissem, gummi Arabici, tragacanthi, ana drach. ij. & scrupula duo, nucis moschatæ, cardamomi, galangæ, ana drach. j. spice nardi † drach. ij. ambre scrup. duo: moschi scrup. j. syrupi rosati, & syrupi corticum citri quantum sufficit.

MAN.

ISTVD est famosum, & efficax, & preciosum electarium, quod generaliter est in vtu, & ubique præparatum reperitur secundum istam descriptionem; posset etiam ad formam confectio- nis reduci, cum zucchero construendo, & aqua rosata, sicut in forma electarii hic describitur, quæ construatur cum iuleb rosato: & utroque modo hac descriptione utimur, licet in forma electarii fortius operetur propter causas superius assignatas in diathodon prædicto. Valet principaliter istud electarium contra debilitatem virtutis digestivæ stomachi, & eius defectio- nem, omnia membra nutritiva confortat, illa vigorando, & confortando in operationibus suis. Est insuper optimū medicamen, & expertum contra superfluam mollificationē stomachi, exiccando humi- ditates corruptas, & putridas contentas in eo, & est confortativum virtutum cordis, & cerebri, excitat appetitum sopitum, & maxime in con- ualescentibus, talia corpora subleuando, & ad ve- ram sanitatem reducendo: & est satis temperata cōplexionis, licet caliditas, & siccitas prædomi- netur in eo, & dosis ipsius est à dr. ii. usque ad tres observato semper canone, & notabili superius posito in primo electario de aromatibus, de tē- pore, & hora assumptionis cuiuslibet electa- rii non solutiui, & ideo ibi est recurrendum. Si quis autem vellet istud electarium cum melle componere, & non cum zucchero, posset: & tunc esset maioris calefactionis, & absterisionis, sed cum ipso non componitur, nec habetur in vtu.

SYLV.

PARVM calidum, ideoque securius in temperatu- ra, & hora calida dari potest, quam præcedens. **S**YRVI rosati. Paratur. & absque his solidiori for- ma, cū solo saccharo, simulque, & delectat, & iuvat.

Apetentiam excitat, coctionē iuvat, conualescentibus, & debilibus mire subuenit. Idem prope pollent apud eundem Mesuem descripta, aromaticū minus, stoma- chicum rosatū, aromaticum moschatum, aromaticū caryophyllatum, aromaticum cardinum, & aroma- ticum Galæ Mesue adscriptum. In vtu est frequentis- simo, parum calet aere calido, & temperatura calida, tutius est prædicto, sed fere cum saccharo in aqua ro- sarum soluto, forma solida coquitur, sicq; magis ca- let, ac siccat: delectat tamen, ac iuvat. Melle autē ex- ceptum terget quidem magis, sed etiam fit calidus.

SANDALORVM mazabari. Citrinos intelligit, odoratiores, qui ubi aliud spectatum auctor non præ- ceperit, sumendi semper, quum sandalorum fit mentio.

COST.

M E S V E.

ROSATVM minus, cor, & ventricu- lum roborat, & eorum flatus, & ab his inflationes dissipat: recipit enim rosarum rubrarum drach. x. ligni aloes, sandalorum citreorum, ana drach. ii. cinnamomi vnc. dimid. mastiches scrupula quatuor, ambre scrup. duo, moschi scrup. vnum, syrup. rosati quantum sufficit.

HOC quoque parum calidum, præcipue si tenea- mus sandalos tales esse, quales scribuntur. Nullibi tamen quod sciam paratur.

MAN.

M E S V E.

AROMATICVM moschatum ce- rebrum, cor, ventriculum roborat, ob id contert epilepsia, palpitationi cor- dis, & syncope, suffocationi quoque ab utero, oris odorem commendat. Recipit li- gni aloes dr. vii. † cinnamomi crassi dr. x. ambre dr. ii. moschi scrupulos duos, syrupi rosati quan- tum sufficit.

† dar seni ele-
#.

QVO pacto conveniat præfocacioni, cum eximio suo odore uterum sursum trahat, non video, nisi exigua admodum quantitate.

MAN.

DAR SENI electi. Secundum Serapionem est cinnamomum. Sed mirum est, quod hæcenus dixe- rit, cinnamomum, nunc utatur alio nomine. Ego po- tuius intelligerem Aspalathum, quem Arabes vocant Darisahan.

MAIVS in hoc, quum in superioribus moschi est pondus, ob id moscatum vocatur, non inutile ad eos affectus ad quos à Mesue commendatur, si Xilvaloes, cinnamomi, ambre, moschi, ex quibus conficitur, vnes expendas. Et ambigit Manar, an ad uterū præfocatio- nem conferat, quum suo odore sursum potius trahat. Et certe sicuti fetidis odoribus ad naves præfocatorum ad- motis præfocatio saepe curatur, ita laetias etiam non præfocatos à benevolentibus frequenter observamus. Sed vni tamen dolissimi pæce, neque semper benevolentia naribus admota præfocatis efficiunt, neque fetida sem- per profunt, sunt enim multa quas à præfocacione reuo- cet moschum ambra, atque id genus alia naribus admo- ta, & qua item suffusa fetidis rebus utero adiumentur, sed generatim tamen cinnamomum, quod odore est sua- nissimo, conferre in præfocacionibus commansum solet, solent, & caryophylli, nux moschata, anisum, zedoaria, Mesua.

COST.

R ii j atq;

MESVÆ DE ELECTARIIS

atq; alia eius generis, ob id forte, quod dum celerrime eorum vis in vniuersum corpus perfertur, celeriter quoque ea praestant, qua merito acrimonia, quam habent praestare solent, reserandi, scilicet vias flatibus, qui frequenter inunguntur cum praefocatione, & intemperies corrigendi frigiditas, atque humiditas calore suo, & siccitate ferè enim praescantur, quibus vteri humoribus frigidis scotent, & humidiori vtero sunt, ne etiam putridos ac veluti venenatos vapores sileam, qui saepe praescant, quos haec odore incundo temperant. Ita ergo, & hoc antidotum vteri praefocationibus conferre à ratione non est alienum, praesertim pauca, vt Manar. ait quantitate assumptum: secus si ad nares admoneas, aliter nempè odore incundo vterus ad superiora potius conuertitur. Quare solent cox. s moscbum alligare, quae in id genus effectiui sunt prona, quamuis, vt dixi, id non sit aequè in omniuis perpetuum. Ceterum admiratur vsum Manard. cur Mesue cinnamomum mutata hic voce darseni nuncupet, quod haetenus cinnamomum vocauit. Et est certe vniuersa varietas plurimi in medica materia momenti, qua de diuersis agi rebus iniecit suspicionem. Sed si hoc interpretis non est vitium, quod putat, colligit ex varijs scriptoribus haec Mes. in aromatum autem delictu, imo in ipsa reum nuncupatione, quamuis in re consentiant, differre inter se medicos, non est nouum. Quam ob rem quanquam varijs interdum vocibus vtitur latinus Mesue, probatissimum tamen cinnamomum semper expetere pro certo quidem habeo, id vero erit, quod odoratissimum, et accerrimum; tunc autem id sit, aut crassum non interest, quamuis alijs crassum, alijs tenue magis placeat. Quare, quod ad hunc locum pertinet, darseni voce, non quod Sylius, crassum cinnamomum velle Mesuem puto, sed absolute cinnamomum, quanquam autem electum addit, ipso tamen non admonente, probatissimum semper est delictum.

MESVÆ

AROMATICVM Caryophyllatum, cor, ventriculum, & reliquum ventrem inferiorem roborat, nauſeam, & vomitum sedat, flatus dissipat, putredinem humorum in ventriculo arcet. Recip. caryophyllorum drac. vij. macis, zedoariae, galanga, fantali citrei, trochiscorum diathodon, cinnamomi, ligni aloes, spicae nardi, piperis longi, cardamomi, ana drachm. j. rosarum vnc. dimid. glycyrrhizae, galliae moschatae, ana drach. ij. folij, cubebae, ana script. dimid. syr. de cythro quantum sufficit. Datur à drach. iij. à drach. v.

MANA. DIFFICILE est hoc praeparare, quia caremus folio: elegans tamen esset, si bene pararetur.

SYLV. QVIBVSDAM in vsu est, proximum viribus aromatico Gabriellis praedicto, sed eo calidius: vtendum vero praecipue cocta, & vacua à putri, aut frigida ex dictis partibus materia. Quidam cum saccharo in aqua rosarum dissoluto electarium formant solidius.

COST. CARYOPHYLLORVM De caryophyllo meminit Paul. lib. 7. meminisse, & Galenum Serapio testatur, à quo sumpserit Paul. sed eo Galeni lib. quos nunc habemus, de his nihil. Egit Pli. libr. 12. de caryophyllo, sed quum esse grano piperis simile eserat grandius, ac fragilius; suspicari licet, non esse id, de quo Arabes, & vulgatum, quod equidem neq; granum est, neq; piperis sa-

ciem habet. Sanè autem quum huius odorem, & nomen amuletur vulgatus ille, & pulcherrimus flos, quem caryophyllon vocant, antiquis, vt video, ignotus. (neque enim pblox Graecorum est, vt doctissimi quidam viri sentiunt, quando illum ob solum colorem in coronas expetitum, carere odore Plin. lib. 21. testatur, nos ter vero odoratissimus est) memini quosdam carnosum illud corpusculum, quod senescente flore in eius floribus medio veluti fructus quidam longiusculus extuberat, esse earyophyllum contendisse, sed nostras carere odore ob certum frigus, quum Indon sit odoratissimum. Audia etiam alios, Indi citrij florem, qui decussis foliis remanet, hoc esse caryophyllum suspicari. Sed vana haec, esse ex India comuentarijs plane constabit, ad qua confugient studiosi, quibus huius ortus, & historia desideratur.

MESVÆ

AROMATICVM Nardinum, cor, ventriculum, hepar, renes, & caetera viscera roborat, & vesicam: coctionem iuuat, ob id oris, & sudoris odorem commendat; flatus dissipat, tamen veneris appetitum excitat: respirationem facit liberio- rem. Recipit autem spicae nardi drachm. ij. rosarum rubrarum vnciam dimidiam, cubebae, ligni aloes, macis, caryophyllorum, cinnamomi, folij indi, anisi, corticum citrij, trochiscorum diathodon, & galliae. Sebellinae, ana script. iij. styrobilorum, amygdalarum ex corticatae, ana drach. quinque, gummi Arabici, tragacanthi, ana drachmas ij. moichi scriptu. dimidium, syrui rosati, q. s.

MAN. HOC quoque videtur non bene posse parari. GAL- LIAE sebellinae. Quare hanc inferius.

SPLICAE. Triplex est Dioscoridi Nardus, Inda, Celtica, & Montana: atque Inda in sum alia montana est laudatissima: alia fluminalis iuxta Gangem fluuium proveniens, qua, & Gangitis: alia samphantica ex utroque loco ita nuncupata, huius oleus, omnino vilissima; neque in vsum admittenda. Montanam autem iuxta Indam duntaxat generum esse ait, Indam peculiari nomine ob id nuncupatam, quia in montis regione Indos spectante oritur, & Syriacam in regione eiusdem montis, qua ad Syriam spectat reperit. Hanc colligo ex Dioscoride: hanc tamen etiam hic serupulus, quod, & Syriacam Pli. lib. duodecimo, in ipsa oriri Syria scribit, & inter Syros, ac Indos deserta Arabia, Persis, atque alia magna intercedunt regiones, quae ultra quatuor mille miliaria expleant, absurdum autem videtur, ex tam longinquo loco id transferri nomen. Ceterum quod ad Plinium pertinet, esse in Syria quoque nasci Nardum multisquis ille vir scribit, non is tamen Syriacam etiam nuncupari Inda speciem, negat, neque à ratione alienum est, in Syria nardum nasci, quanquam id nondum exploratum est nobis. De Inda autem illius Syriaca nuncupatione, cum doctissimo Matthiolo potius sentirem, Syriacam eam ob id nuncupari, quod in Syriacae regione oritur, esse. n. Prolem teste in India mons, qui à Gange fluuiio ad Syriacam extenditur. Sed de prima Nardo satis. Celtica autem nardus Itala est, eadem Romana, & quibusdam Gallia nuncupatur, in Liguria alpinus, atque albi quoque frequens, vt obseruavit Matthiolum. Tertia Nardus montana.

tana, qua & Thylacitis, adhuc ignota est peritioribus nostrae aetatis herbarijs. neque deesse in Dioscoridis codice mendum videtur, ut de ea nihil certi proferre liceat. Sed subeunt etiam Nardi nomen, ac veluti genus, qua Lauandula, & Spicum vocatur, in Italia hortis passim culta. vsurpanturque eadem a quibusdam nardi loco. Sed quantum haec a nardi specie absint (id quod ostensum est ab alijs) tantum errare eos constat, qui in nardi locum ea vsurpant, praesertim quando in Celtica, quae ad manus facillime est, nullus est accusatorum locus, quare legitima non censetur. Subijt etiam phunnardi syluestris nomenclationem, sed alia, & haec stirpis est species, neque locus est, ut de ea plura afferamus. Porro nostra haec aetate, & Inda offertur, licet raro probatissima, & Celtica. sed ubi spica mentio sit, Inda praesertim, si eius optima sit copia, deligenda: sin minus, Celtica, quam optimam habere paruo negotio possumus, uti praestat, quam Inda non optima. Optime autem Inda, ut ex Dioscoride colligere est, nota ea sunt, ut sit quam maxime recens, & leuis, largam gerens comam, sano colore, perquam odorata, ac cyprium redolens, breui spica amaro sapore linguam siccante, & quae diu in sua odoris gratia permaneat. Celtica vero ea optima censetur, quae maxime recens, incundi odoris, numerosis radicibus, densa, plena, nec fragilis. In hac autem deligenda, quum cauendum admoneat Diosc. ne aliam huic similem herbam assumamus, qua hyrculus vocatur, graui odore, candidior, folijs breuibus, sine caule, & radice, neque amara, neque odorata: nunc tamē quid hyrculus sit ignoratur. At vero, quae nardi pars vsurpanda, quum alij radicem, alij spicā, alij caulem assumi velint, difficile est statui. Galenus porro 1. de antid. in Andromachi theriaca spica nomine radicem intelligendam scribit, ita scilicet ob similitudinem cum spica nomenclatam. Et 6. simpl. spica silentio praetermissa radicis vires explicat. Sed contra Diosc. ex Marcelli versione obijciendas radices censet veluti inutiles. Et Galen. 9. de comp. med. per loc. Philonis antidotum expendens cretici nardi drachmam assumens, quem falso radicem ait dici, Philoni subscribens, nardi spicam verius nomenclari quam radicem, atque adeo spicam non radicem, statuit vsurpandam. Ceterum ut pauca dicamus. Nardi pars, quae in medicina expetitur, duas sunt, radix, & caulis. id enim de Celtica nardo Dioscorid. monet, atque utrunque horum, & caulis, & radix tam sp. & simile est, ut utrunque spica appellari possint non incommode. quia, & caulis tam profundo solo nascitur, ut non perperam radicis vox illi etiam interdum conueniat. ut eum in Celtica quotidie videmus, alius emergit caulis, id quod, & Inda fieri verisimile est. non sunt certe (sententia nostra) ij audiendi qui totam sub terra latitare, & totam radicem esse eam contendunt, quum coma, quam partem nardo Inda ascribit Dioscor. pars sit caulis non radicis. Haec igitur quum ita se habeant, ut ego puto, quum quaeritur utra pars deligenda, radix ne an caulis, non absurdum existimo, si quis utrunque assumendum dicat. est enim caulis radicis veluti pars quaedam, sapore quoque, ac odore pars una inferior altera non est. quamuis, & summus caulis, & tenuiores radices a crassiori radice adnascens, & odore, & sapore ceteris partibus cedant, id quod Marcellum fortasse impulit, ut obijciendas a nardo radices putaret licet sensu a Dioscorid. sententia, alieno, qui auferendum lutum iubet, non radices. Igitur de nardi parte deligenda, ita statuendum putamus. cui rei qui sensus consilium non respiciunt, facile assensuros spero. Non temere ergo Galen. inter-

A dum radices probat, interdum etiam caulem, quam spicam vocant.

Galliae Sebelliae. Describet huius compositionem postea in distinctione de trochiscis.

Cinnamomi. Cinnami quidam legendum putant. esseque hoc aiunt cinnamomi speciem vitioris. sed hoc non est, ut pluribus resellamus. Summa esset inscitia spreto optimo cinnamomo deligere vitiosum. legendum ergo, cinnamomi. An vero cinnamum differat a cinnamomo, explicabitur postea.

M E S V E.

DIACYMINON, ventriculum, & viscera reliqua calefacit, coctionem iuuat, flatus in dictis visceribus naros dissipat. recipit autem cymini pridie in aceto macerati, & siccati drach. x. zingiberis, cinnamomi ana ꝑ vnc. dimidiam, cayophyllorum, ligni aloes, macis, ana drach. ij. & dimid. galanga, piperis longi, cardamomi, ana drachm. ij. moschi serip. dimid. mellis despumati. q. f.

SATIS inflationi mederetur, sed pauperes tantum non faciunt inflationis redemptionem, praesertim cum aliud minoris emere possint, quod ex Nicol. parant: sed & aliud, quod ipse Melanferius scribit.

DIACYMINON Nicolai minoris constat, & vsu frequens est, praesertim cum saccharo forma solida, quia gratius quam cum melle, forma molli, licet inefficacius. Visumque flatu a pituita crassa, aut frigiditate naros dissipat, ob id colicos lenat, & singultum praefocantem ex plenitudine, praesertim flatuum crassorum. ructum acidum emendat, obstacula liberat.

ADHVIVS emulationem suam Dyacimimum componit Nicolaus, quo vulgo vtuntur. Quum autem cyminum sit duplex satium, & syluestre, ad haec autem ammi quaeque Aethiopi cymini nomen subeat, hic satium est sumendum omnibus notum. Cyminum vero Germanis vulgo in pane vsitatum caron est, quod officina carni vocant, non inutile quidem ad affectus, quorum gratia hoc paratur electarium; sed non ipsum tamen, quod hic expetitur.

M E S V E.

DIANISON, intemperiem frigidam ventriculi a pituita cruda, vel etiam flatibus sanat, & tussim diurnam a frigida causa genitam. recipit anisi drac. xx. glycyrrhizae, mastiches ana ꝑ vnc. j. fcc. aculi, cari, macis, galanga, zingiberis, cinnamomi ana drac. v. trium piperum, calaminthes, pyrethri, casia, ana drach. ij. cardamomi, cayophyllorum, cubeborum, croci, spica nardi, ana drach. ij. & dimidiam, sacchari vnc. ij. mellis despumati. q. f.

HOCCNON minus utile est quam praecedens, & minoris emitur. CARVI. Caros vocatur a Dioscoride.

VEL

MESVÆ DE ELECTARIIS

SYLV. **V**EL cum sacchari libra vna in aqua rosarum soluta, & pulueris vnc. i. fiat electarium solidum, vel siccum, vt fore fit. Forma etiam solida cū saccharo in aqua rosarum soluto paratur, preciosum est, ac efficacissimum: spiritus, & multos, & pueros efficit: calorem natium senibus auget: mulieres ob intemperiem frigidam, humidam, steriles, reddit fecundas.

COST. **F**OENICVLI. Foeniculum, & sponte oritur, et fertur. dulcis ac minus acre est, quod fertur, praesertim quod prima messe colligitur. Habemus in Italia etiam foeniculum barbaricum nostrate longe crassius, & dulcius, sed nostrate praesertim syluestri, quod longe efficacius est ego semper libentius vtor, quamuis non desint qui barbaricum sola inspecta magnitudine magis probeat.

MESVE.

DIAMBRA, cerebrum, cor, ventriculum, ac ventrem reliquū inferiorem calfacit, & roborat, exhilarat, coctionem iuuat, affectibus vterinis, & omnibus alijs frigidis prodest, senibus ob id ac mulieribus salubre. Recipit vero cinnamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis moschatae, folij galangae, ana drach. iij. spicae nardi, cardamomi vtriusque ana drac. j. zingiberis drac. j. & s. fantali citrei, ligni aloes, piperis longi, ana drach. iij. ambrae aureum vnum: moschi drac. s. excipitur syrupo rosato, & aqua rosarum, datur aureis iij. aut iij.

† vtr. habet drach. ij.

MAN. **P**RAECLARA est haec compositio. si bene praeparatur, sed praeciosa. ego ea sepe vtor praesertim in mulieribus, & senibus.

COST. **A**MBRAE. Ambrae Serapio fungi maritimi speciem putat ab eius fundo vbi nascitur, quum mare aestuat sursum eruti. Alij maris spumam dixere, vt Auic. testatur. Ipse vero Auic. cui subscribit Symeon Sethi, & Auer. 5. Col. bitumen, quoddam in mari ex suis fontibus emanans, & vbi induruerit in littora cictum putat. Incole Palandura Indi maris insula, quod in lib. navigationum refert Pighassetta, auum quarundam sterius esse arbitrantur in mare, vbi aestuat e seropulis receptum. esse vero id triplex, album, quod Porambar vocant maximi precij, fuscum, quod Puambar albo vilius, & nigrum adhuc vilius, quod Pimambar. primum aiunt parum mari fluisse: secundum diutius, atque ob id esse fuscum: tertium a balenis deuoratum, & excrementum, propterea nigrum. Alij rursam balena semen esse aiunt dum in Venerem vult exidens, & conuulsum esse vero illud maioris precij, quod ad eius animalis dissecti lumbos reperitur. his vero illud astipulari videtur, quod vbi balena sunt multa, illic etiam magna ambra copia colligitur, vt in Britannico mari; atque illud, quod Marocchi incolae aiunt balenam ambara nuncupare. Ceterum si mihi de hac re proferre liceat, quod sentio, quamuis fungos interdum valde odoratos, & moschum olentes in Pisani collibus obseruarem; & aliquorum animalium sterius odoratum esse non ignorem, quale scilicet est viuerre illius, quae testa perambulata, ac ex vituli stercore rosarium, depasti per dies plures, cyprinum nuncupatum puluerem se passisse quidam familiaris meus alias pro certo mihi significauit, ambrae tamen nihil esse horum, vel fungum, vel sterius.

E vel certi semen, vt aiunt, id docere videtur, quod bituminis more, caloris vi ambrā, quae probatissima est dissoluitur, illorum nihil dissoluitur. aridet ergo nobis Auicenna, & Symeonis opinio scaturire ambram veluti bitumen ex maris fontibus. Quae tamen res quo tandem pacto se habeat, in ipsa deligenda non conueniunt scriptores. Serapion albam reprobat, probat ceruleam. Symeon rubram, & pinguem extollit, afferique ait ex silache urbe: subalbidam vero ex Sicheon oppido Arabiae salicis delatam non ita probat: ac nigram, quae ex piscibus, damnat. Auicennas, & nostri griseum querunt: Nobis vero si odoratissimam, & pinguem, quae calore facile liqueat inuenieris, parui praeterea faciendus color videtur. Illud vero maxime querendum puto, sit ne ambrā qua vjui sumus, naturalis an fictitia, solent enim eam, vt Auicennas docet ementiri ex gypso cera ladano, & probata ambrā, atque vt scribit Agricola, ex benzoo, cera candida noui examinis, carie fraxini, & arborum muscho. aut ex styrace, ladano, & xilaloos ramentis, addito vtrouque muscho aut cibeto. Sed fraus (ait Agricola) facile deprehenditur, quia natua non ita celeriter equis mollescit, vt fictitia, & hac ab illa difert colore atque odore.

Folij. Folium, quod, & malabathrum, alias cognitum, & in vnguenta odorata expetitur nunc ignoratur. Sunt qui Betel seu Betre, aut Tembul Indorum, folium verum putent. sed hos refellit Auicenna. de folio, & Tembul diuersis agens locis. Huius loco non aliud usurpandum quam spica, earundem, vt Dioscor. ait eum eo vtrumque.

MESVE.

ELECTARIUM de Cinnamomo coctione iuuat, etiam pituitae putredinem prohibet, distributionem alimenti in corpus promouet. recipit cinnamomi subtilis drach. xv. cinnamomi crassi, cymini, enulae campanae ana vnc. s. galangae drach. vij. caryophyll. piperis longi, cardamomi vtriusque, zingiberis, macis, nucis moschatae, ligni aloes ana drachm. iij. croci drachm. j. sacchari vnc. v. mellis despumati. q. s. vel sacchari tenuissimi triti duplo ad pulueres tenuissimos pondere excipiunt, & siccum seruant. Quidam moschi scrupul. duos miscent puluerando, vt cerebrum, & cor magis roboret. Datur a drachm. i. ad drach. ii.

† vtr. vtr. drach. ij.

DARSENVM. Ecce quod arsenum non est cinnamomum, ideo expono, vt supra. ENVLAE. id est helenij. accipiendae radices, vt Dioscor. docet, exsiccate. ET quandoque. Si hoc modo cum saccharo misceatur, erit multi vsu ad escas condendas, specierum vocatarum loco.

MAN.

ELECTARIUM de cinnamomo dulcem pituitam in ventriculo, & primis venis coquens, & appetentiam excitans est inusitatum. Dignum tamen in sum recipi, praesertim si puluere illo saccharato escarum specierum vocatarum loco condiantur.

SYLV.

CINNAMOMI quum Galeni etiam tempore summa esset inopia, sunt qui nostri quoque temporibus verum cognosci negent. quod aliqui ea praesertim ratione asserunt, quia non cortex, sed lignosum nigulatum est.

COST.

Diosco-

Dioscorida. & Galeni testimonio. cinnamomum. Ceterum, cinnamomi quidem plantam lignosam esse ridiculus sit qui ambigat, neque enim cortex solus pullulat: at odoratum illud cinnamomum, quod Galeni tempore vsurpabatur, id esse lignum, quod cortice obducitur, neque Galenum scripsisse vquam animaduerti: neque ut credamus verisimile est, quum id omni, & sapore, & odore sit aestimatum. est enim hoc a nobis diligenter obseruatum in canella ramo, quem crassitudine pollicis, sesquicubitali, habet sereni. Dux Sabaudia. Sed, & Theophr 9. de hist. plant. non in ligno, sed in cortice gratiam esse, proptereaque quod radici proximum est, quia minimū corticis, plurimum autem ligni habet, esse deterrimum: summa vero cacumina plurimum corticis ligni parum habentia praeseri literis commendat. Ergo eorum opinionem, qui vulgatum cinnamomum ob id legitimum esse negant, quia nudus sit cortex, infirmam esse satis constat. Pugnans vero, & aduersus eos, qui ita sentiunt Indianū commentaria, quibus docemur cum alibi, tum praesertim in Batuan, & Chalanghan, in Zelian, & Mutir insulis optimum nasci cinnamomum. Quamquam autem in eius delineatione huius historiae auctores variant, quem alij fruticem esse asserant, alij proceriorem salice arborem, & largiori soma ramos ternos, quaternos, & serentem, longitudine cubitales, digitali autem crassitudine, ac lauri folio, sed latiore: alij eare fructu, alij ferre fructum asserant; in eo tamen omnes conueniunt: detracto cortice, qui solis aestu finditur, atque absistit lignum reijcti, vocari autem incolarum idiomate caumana, vocabulo nostra voce non longe dissimili, quasi lignum dulce, cau scilicet lignum, mana dulce significat. Mirum ergo videtur, ut nostro hoc tempore ignotum adhuc cinnamomum quis dicat. Quod tamen si quis pertinacius tueatur, non esset a medicis laborandum, nisi id etiam erroris sequeretur, quod ubi in antiquis antidotis cinnamomi fit mentio, casia duplum semper assumitur. At qui si antiquorum tempore cinnamomi penuria erat: vixque apud summos Imperatores erat legitimum: eius temporis medicos in antidotis, quibus nunc vtimur, vulgatum cinnamomum admisisse putandum est, quale scilicet posset reperire: adeo ab eorum praescripto eos discedere, qui in componendis medicamentis constitutum ab eorum auctoribus pondus non seruant. Porro autem, quod ad hunc locum pertinet, mira hic est confusio. Cinnamomi primum tenuis, & electi drachmas quiddecim poscit, dehinc addit darseni, quod cinnamomum esse ipsum ex Serapione docemur. Vocare ergo alterum horum probabile est. Respondent ad haec nonnulli diuersa expetere Mesuen, prius scilicet probatissimum cinnamomum, dehinc crassius, & vilius. Vocari autem hoc posterius darseni cinnamomum, quare, & vocem, quae in vulgatis codicibus sequitur, cymini, immutandam, & legendum cinnami. Differre vero eas inter se voces patet ex Serap. cap. de cinnamomo: ubi quintam cinnamomi speciem a Diosc. pseudocinnamomum vocatam, cinnamum ipse appellat. Sed, & Bellunenensis in eadem fuit sententia, & Rafis, & alij. Ceterum, ut semel dicam, ineptissimus sit, qui praeter optimum, & praestantissimum cinnamomum, eodem loco etiam viliissimum petat iisdem praeditum dotibus, sed ignauum: Abhorret a medicinae maiestate sarrago ea importuna: neque assentiendum est villo pacto ijs, qui ita sentiunt. Est ergo, ut cinnamomum a cinnamo differat, quod docti non admittant, quibus cinnamum pro cinnamomo absolute sumitur: Scribonius enim antiquus auctor latinus hieram simplicem describens, loco cinnamomi cinnamum scribit, quod & poetae: Sed, ut dixi, differant haec inter se: at

A adduci non possum, ut credam post optimum falsum etiam Mes. petere, ac rem sedare, arbitror potius vocem darseni vacare, siue id scriptoris, siue interpretis vitio euenit, legendumque constanter, ut in vulgatis codicibus omnibus, cymini. non abhorret. n. cyminum ab eo vsu, in quem hoc medicamentum paratur. Quod si expurganda non sit ea vox darseni, immutandam tamen dixerim, legendumque cum Manardo darsisaban, quod aspalathum significat. Huius autem loco, quia legitimum vix appareret. poni vitex poterit, quousque veri copia fuerit.

M E S V E.

ELECTARIUM de † Baccis myrti, † De Gram. myrti, ventriculum, & hepar firmat, eorumque coctionem iuuat, ob id henteriae, & dyenteriae hepaticae confert. Recipit autem † baccarum myrti tenuissime tritarum lib. j. myrobalarum nigrarum, bellericarum, imbricarum in aqua cydoniorum, & vino odorifero semel feructactarum ana drachm. viij. feminum † anisi, cymini, apij. aceto horis 24. maceratorum, † anis. & siccatorem † ana drach. v. Additur id totum electario de aromatibus, excipitur in iua aromatizata. Datur cum syrupo decoctionis cydoniorum.

V T I L E quidem esset, non tamen in vsu est.

M A N.

MYROBALANORVM. Aliqui myrobalarum nos purgatos in vinum, & succum cotoneorum feruere incipientes, iniiciunt, & quam primum extrahunt. Nobis magis satisfaciat, si in idem vinum, succum vetepidum myrobalani indantur, permittanturque quantum feruere inceperint. ita enim rarefacta paulatim eorum substantia macerantur ferè, ac mollescunt longiuscula in eo succo mora: & igne, quidem ac purgatrices partes adueniente feruore foras trahuntur, astingenti vero maiori etiam facultate imbuuntur, dum in eo cotoneorum succo diutius immorantur. Exiccandi vero tunc myrobalani, & in vsum ducendi.

C O S T.

M E S V E.

ELECTARIUM Diacalaminthe Galeni humores crassos, & lentos tenuat, flatum etiam crassos dissipat, singultum inde natum vehementem soluit, coctionem, & alimenti in hepar, & corpus reliquum distributionem peculiariter iuuat, affectus partium ventris inferioris frigidus sanat, & rigores febrium, spina illita: vrinas, & menses mouet. Recipit autem calaminthes fluuiialis, & montanae, feleleos, petroselini, ligustici, ana drac. vj. zingiberis dr. iij. feminis apij, summitatum thymi, ana drach. ij. piperis nigri † vn. j. & s. melle despumato excipienda ad drach. j.

† drac. vj.

CALAMENTI fluuiialis i. pulegij, errore comuni Arabum. Galenus non ponit zingiber. SISELEOS. (scilicet PETROSELINVM.) Verum ad nos non portatur: id vero quod sub eo nomine vulgo venditur, imbecille satis est: ego loco veri vtor olusatri semine. ALHASCE. id est, Thymi. CHEISIN. id est, Lygustici. P I P E R I S. Adde, & longi piperis, & auge pondus, ad drachmas videlicet viginti quatuor.

M A N.

H O C

MESVÆ DE ELECTARIIS

SYLV. **H**OC etiam Auic. 5. can. ex Gal. sumptum describit, idem cū Mesue. nisi quod pro thymo miscet xylobalsamum, sed uterque à Galeni diacalaminthe recessit non modo pondere, sed etiam quod hic pro pulegio, calaminthem fluuialem communi Arabum errore scribit, & zingiber addit, cetera Galeno cōsentit, vsui est interdum Italis. Quod vero Nicoll. describit, hodie magis est in vsu. Anudotum diacalaminthe Gal. lib. 4. san. tuendæ, coctionem imbecillam iuuat, et alimenti in corpus distributionem, crassa tenuat, læta incidit, et terget, ciet menses, et vrinas, flatus dissipat, rigores febrium arceat spinæ illitum. R. calaminthes Cretensis, aut ex regionibus editis, pulegij. Cretici, petroselinij Macedonici, feseleos Massiliensis. ana vnc. ij. s. apij, cacuminū thymi. Cretici vel ex regione alta, et sicca ana vnc. iiii. libyistici vnc. xvj. piperis grauis vnc. xx. octo. Quod lignosum est, ac durum, ex herbis abijce, et folia tenuissima, et virentissima, et in summis herbis nata accipe. Flores item, et cum his festuce herbarum minutissimæ, omnia simul tundantur, cribentur tenui cribro, vt in totum corporis habitum maxime digerantur, & citissime siccum reponne, et salis vice vtere in obsonijs, pitillana, et alijs vice piperis, vel melle optimo curiose despumato excipe: Mesues ac Nicolaus paucis mutatis vel adiectis, Galenum sequuntur suo diacalamento, & Actuarius, nisi quod pondera multum immutat.

COST. **G**ALENI in vctum est 4. de tuenda val. Sed hic nos alia addit, vt zingiber, alia immutat vt pro pulegio calaminthem fluuialem: in quo tamen, erroris non est accusandus, quando eiusdem hæc sunt vsus: & Galeni Diacalaminthe redditur efficax. Sane calaminthe species tres facit Diosc. ac præter eas non temere Cattaria quoque reponitur, vulgo nota, folijs melissophylli, cattis mire expetita, ad flatus, & frigidas ventriculi ac præsertim vteri imperies efficax. Hæc autem licet vbi copia non fuerit calamintes prima montana, aut nepitella Tuscorum, qua secunda est species, aut aquatici illius sifymbrij, quod tertiam esse à Diosc. descriptam speciem arbitrantur.

MESVÆ

ELECTARIVM Diatrion pepereon commune, stomachum, & ventrem calfacit, calore suo coctionem iuuat, ob id ructus acidus curat, & compefcit dolores ventriculi à pituita multa crassa, cruda. Recipit trium piperum ana aur. v. zingiberis, thymi, anisi, ana aur. ij. spicæ nardi, † amomi, ana aureum vnum, cassiæ, alari, enulæ siccæ, seminjs apij, & semin. feseleos, ana aureum dimidium. melle despumato excipe. Datur à † drachm. j. ad drach. ij.

CHR. **I**STVD electarium secundum descriptionem præsentem communiter est in vsu, & vbiq; preparatum reperitur, est enim magnæ efficacit in calefaciendo stomachū, & omnia nutritiua: ab eis mala complexionem frigidam quantumcunque superfluentem desiccant, & maxime humiditates putridas in stomacho, digestionem vigorat, & prohibet generationē phlegmatis crudi, & confert in mundificando ventrem, & ventositates dissoluit crassas, & ipsas prohibet generari. Imo dolorem in stomacho à phlegmate vel crassa ventositate subito resoluit. præmissa tamē vniuersali euacuatione, & in ægritudinibus materialibus est conueniens, & obseruata regula de modo, hora, & tēpore assumptionis ipsius, vt a-

lio:ū electariorū nō soluentū, posita superius, & dosis eius est vsque ad dr. ij. Eius aut complexio quæ resultat ex cōponentibus ipsū est calida, & sicca tertio gradu. Hæc. i. thymi. herba est nota, calidæ, & siccæ complexionis in tertio gradu. Amomi. est semen valde minutū, aromaticū, calidæ, & siccæ cōplexionis in tertio gradu, & portatur de partibus Indiæ. Cassiæ. i. lignæ, ipsa est radix cuiusdā plātæ odoriferæ calidæ, & siccæ cōplexionis in secūdo gradu. Est hic notandū, quod qñ in libris auctorū cassiæ reperitur absolute prolata, debet tunc talis descriptio medicinæ in qua ipsa ingreditur cōsiderari: & si sit medicina solutiua siue lenitiua, tūc debemus intelligere de cassiæ fistula q̄ lenitiua est, & ipsā cū diligētia suo loco declarabo. Si aut nō est medicina solutiua seu lenitiua, tūc debemus intelligere de cassiæ lignea, de qua dictū est ad præsens: & est medicina multū prouocatiua vrinæ, & menstruo:ū, & omnium oppilationū aperitiua, & maxime hepatis. Seseleos. i. siler montanū, & accipitur semē eius, herba producens ipsū est valde nota, & est calida, & siccæ cōplexionis in secūdo gradu. Ista herba sū cōmunem modū administrationis eius, & ipsius vsū, multū iuuat ad impregnandū. suffumigū aut factū ex illa herba vel ex semine ponitur cōferre ad matricē, desiccā. lo humiditates concurrētes in ea, oppilationes aperiendo, remouēdo, & ipsā calefaciendo. per experientia pluries visū est, qd̄ facit impregnari, si postea rationalis coitus subsequatur. Et hic nota, vt recitat Auic. eadē seseleos, & Serapio in suo de simpl. eodē. qd̄ homines, & alia animalia querētia impregnari, hanc herbā perquirunt, & ipsā comedūt, & post eius cōfectionē post vsū animalis sibi cōformis in coitu, subito impregnantur. Enulæ siccæ, dicitur sicca, q̄ est maioris desiccationis quā qñ est recens, immo in recenti enula aliqua est humiditas tenax, & viscosa. Nota quod Auic. in v. can. habet vñā descrip. quæ videtur quasi esse eadē cū ista. Mes. habet hæc. Auic. vero nō. Auic. habet xylobalsami, Mesues nō. in reliquis cōcordant in simplicibus eius. Nōnulli tamen addunt aliqua simplicia, & habent talem ordinem. Recipe spicæ, ameos, amomi, cinnamomi, & sic addunt duo simplicia, scilicet, ameos, & cinnamomū, quæ hic nō ponuntur, quia credo futere, addita vltra auctoris intentionē. Gal. iiii. de regim. sanita. habet vñā aliam descriptionem, parum tamen ab hac differentem, quæ non est in vsu.

HÆC cōpositio pōderibus, & multis simplicibus adiectis, q̄ dānat Gal. à Galenica differt. In vsu est frequēti quibusdā, purgato prius corpore. calida sicca est ad gradū tertiu. pituitā crudā, & flatus ab ea crassos vacuat, & gigni prohibet: Antidotū diatrion pepereon, Gal. lib. 4. sanit. tuēdæ dandū eis, qui male coxerunt, ob recens ventris frigus, & succum pituitosum, ac cruditatē in primis venis habentibus. R. autē trion pepereon ana drac. quinquaginta, anisi Cretici, thymi Attici, zingiberis nō pertusū ana dr. vij. Hoc est simplicissimū minimeque medicamentosū ac ex partū varijs cōpositum: simplicius adhuc, si tollas Zingiber: cōpositū magis, si anisi, thymi, Zingiberis ana dr. xvj. misceas. Actuarius pōdera mutat, semen lini addit, melle excipit: Alterū medicamentosus ad fluxiones a capite in pectus, recipit ammi, feselei, libyficum, enulā, spicā nardi, cassiā. qualis propemodum est Mesue

COST.

De fluxione

SYLV.

MAN.

g. c. quo

sue descriptio, nisi amomum, cinnamomum, asarij, apij semen reciperet, & ponderibus variaret, melle despumat, idem excipit; Galenus mellis non meminit. Eo adhuc paulo mendicamentosius est apud Nicolaum, ob additum melanopiper, leucopiper, macropiper, marathrum, hyssopum, crocum, trochiscos hedycteos, betonicam, rutam, vt interim poderum varietatem omittam.

Amus, copiam factitij, à quo falsedinem per artem remouent, vt sit ad tormenta habilis.

HOC affine est diospolitico Galeni, quod coctio- SYLV.
nem iuuat, flatus dissipat: hypochondria turgida, & inflata cruditate, & flatu liberat, si omnia tenuissime trita sint, & cribrata: recipit cymini Aethiopi in aceto maxime acri macerati, post modice frixi in vase fictili probe cocto, rutæ modice siccata, piperis longi veri, & integri vel albi, ana, nitri dimidiū, trita misce: sicis vtete, vel melli cuso e despumato misce. Si vero nitri par alijs pondus accipitur, & crasius teritur, aluam subducit. Diospolitico quasi Iouis ciuem dicas, vocatur Paulo lib. 7.

COST. **D**ESCRIBITVR hoc etiam à Galeno 4. de tu. val. ex triplici pipere, aniso, thymo, Zingibere, quod Venetis ex saccharo paratur frequentissime. Sed eo Valentius, quod hic Mes. scribit. Porro autem Piperis historiam Dioscoridi, Theophrasto, Galeno, ac prisca illis uis ignotam fuisse deprehensum est nostra tempestate ab ijs, qui Indiam lustrarunt. Huius dus. si figuram spectes, species sunt, rotunda, & longa. At rotundum piper aliud caudatum est, & quam acerrimum, nuper Lusitanis cognitum, vocantque pimienta del Rabo. idest piper caudam habens, quod amomum esse nonnulli putat: de qua re nos postea: aliud sine cauda vulgatum, quod & ipsum immaturum alijs viride, alijs album est: sed vt autumo, recens est viride, exiccatum vero album, ac ubi maturuit nigrum euadit. Rotundum vulgare (caudatum enim ex quali oriatur planta nondum deprehendi) ex sarmentoso frutice gignitur, cui proxima, quibus adnascitur, arbores sunt pro pedamento, densis à terra ramis, ac folijs hederaceis fructus racematim profert: quamuis alij spicatum oriri in agris offerant, sed racemos piperis vidimus nunc ex indis allatos, aceto maceratos, & tanta acrimonia praeditos, vt fauces vel leuissime degustati violenter admodum exurent. Longi piperis plantam hederæ itidem in modum sarmentosam esse aiunt, & vicinis arboribus circumuolui: sed folijs mori, fructus, vt videre passim licet, à salicis ac anellanae nucis uilis sunt non dissimiles. sed an racematim ipsi quoque prodeant, nondum deprehendi. Porro plura alia piperis vice vsu veniunt Indis, vt ex India commentarijs legere est passim, & sapore scilicet, & acrimonia non dissimili: sed an ea tamen inter piperis species reponenda, asserere non possumus, qui plantarum, & fructuum ipsorum historiam ignoramus. De triplici autem pipere non leuis inter maximos medicæ materia antihores controuersia est. Dioscorides infirmius album, hoc vero acrius nigrum, ac utriusque etiam acrius longum facit. At Gal. 8. de simpl. medic. fac. infirmius longum, longo acrius nigrum, ac nigro acrius album putat. atque adeo mive hi inter se discrepant. Vere tamen gustantibus nobis, longum infirmius, nigrum acrius, ac medio inter longum, & nigrum loco album residere semper est visum. Dioscoridem tamen, ac Galenum hallucinari ob id non dixerim, quos aliud alio fortasse antiquus degustante id scripsisse pro certo habeo, quod sensu explorarunt.

AEMVLATVR Galeni diospolitico, de quo **COST.**
4. de tuenda valet. sed hoc Mesue fortius, & magis medicamentosum, Cymini autem carmeni nuncupatione nil aliud quam Aethiopicum cyminum intellige. Serapion enim Dioscoridis historiam referens, Carmenum vocat, & regale, quod is Aethiopicum, & regium. tale semper deligendum, vt quod ori gratius, & praestantius. Italis autem v. u. venit. Apulum non ignatum aut infirmum. Quod superest, quum nigrum rubrum petit; si haberi rubrum non potest, vsurpare licet album. atque si naturale desit, tuto factitium sumes, de quo nos lib. simp. Mes.

M E S V E.

ELECTARIVM de seminibus coctio-
nem iuuat, obstructions aperit, ob hæc henteriam sanat, & dolores viscerum à flatibus excitatos placat. Recipit seminū cymini, anisi, foeniculi, cari, dauci, ammeos, apij, amomi, aceto horis vigintiquatuor maceratorum, & siccatorum, ana dra. vj. cinnamomi, zingiberis, macropiperis, feseleos, galangæ, ana dr. v. cardamomi, spicæ nardi, caryophyll. ana drac. iij. libylici drac. iij. melle despumato excipiuntur, vel duplo sacchari adiecto ꝑ puluis sit laui-
mus.

M E S V E.

ISTA confectio que formam electarij reduci-
tur, vocatur de seminibus, propter diuersas species seminum, quæ ingrediuntur compositio- nem illius, & confert passionibus quibus confert diacym. iam dictum. sed est magis calefaciens, & oppilationum aperitiuum, quam diacym. Serapio in proprio antidoto habet vnum electarium de seminibus, quod tamen parum ab isto differt. similiter Anic. in v. can. habet confectioem vnam de seminibus multum differentem ab ista.

ALIA hæc est ab ea, quam Diaspermaton Græci **MAN.**
vocat. FAC sicut suffus. Redigenda videlicet omnia in tenuem puluerem, quo vti poteris eo modo, quem in confectioe de cinnamo docuimus.

OMNIA loco specierum vulgo dictarum vsur-
pantur, simile viribus diacymino, sed calidius, obstruetaque valentius aperit: est enim efficacissimū, & quibusdam in vsu, Quod à Serapione in Antidoto describitur, parum ab hoc differt: plurimum autem, quod Auicennas describit quinto canone, vti, & quod Gal. & ceteri Græci vocant *ἄρσενον*.

AMOMI. De amomo interdum meminit Mes. sed **COST.**
amomū verum adhuc latet, ni fallor. ac de Apulo

DIACYMINVM ad eadem, sed in-
efficacius. Accipit cymini pridie aceto macerati, & siccati, drachmas xx. zingiberis, thymi ana drachm. iij. piperis, cinnamomi, ana drachm. ij. ammeos dra. j. & dimidiam, foliorum rutæ siccatorum, nitri rubri, ana vnc. dimid. excipe melle despumato.

DIOSPOLITICON non valde differt à diacy-
mino: constat enim ex pari portione piperis longi, cymini, rutæ, nitri. **BAVRACH**) id est nitrum. quod nunc ad nos non adfertur: sed loco eius habe-

MBSVÆ DE ELECTARIIS

lo quidem illo semine, quod ex Gargano monte affertur, non est ut plura dicam, satis reprobato ab alijs. ita, & de pede columbino Serapionis. De Aethiopico vero pipere, quod ad Lusitanos ex Benin regno affertur, caudatum, cubebis non dissimile, etiam habeo an verum sit amomum, quod placere aliquibus magnis alioqui viris intelligo. acerrimum nempe id esse aiunt, ut eius semuncia selibra efficaciam Indici piperis expleat, quod nobis argumentum præbet in quarti ordinis excessu calefacere. at amomo acori temperamentum ascribitur, quod in tertio calidorum ordine ponitur à Galeno, & Paulo. Adde, & quod nullus in Aethiopia nasci amomum scribit, sed in Armenia, Media, & Ponto Diosc. quibus locis caudatum piper prouenire adhuc non constat. Sane autem qua nam amomi parte viderentur veteres, recentiores ambigunt. Dioscorides equidem succulis potius uti videtur, quam semine. Contra de semine meminit Gal. 9. de comp. med. per loca, in medicam: utis Asclepiadis ad hydropem, & in Hera stomaticis, & 7. de comp. per genera. Sed quantum video, utroque, & semine, & succulis uti sunt veteres, quod patet facit Diosc. scribens deligendum recens, candidum, vel sub rubrum, quod nec astrictum cohæreat, nec conuoluatur, sed solum diffundatur, seminis plenum, cuius paruis simile, graue, odoratum, modo cariem non contraxerit, acere, gustu mordens, simplici colore non euariante. Id vero, & Andromachum in Theriaca velle puto, quum de *πορρωτοσ ἀμύμον*, de racemoso amomo meminit. Atque hæc de amomo. Hic Mes. semen exposcit, sit enim ex seminibus præsertim hoc medicamentum, unde, & nomen sumpsit. Eius loco si quis acorum, id est qui calamus aromaticus vulgo nuncupatur, osumat: unaque cum reliquis aceto infundat (qua arte attenuandi, secundum cretiosiores humores, tollendique obstructions maioris medicamento comparatur) non tenere fallurum existimo.

M E S V E.

DIACYDONIVM ventriculum firmit, coctionem iuuat, vomitum biliosum, & pituitosum sistit, colorem corporis floridum efficit. Recipit autem carnis cydoniorum in vino coctorum, & mellis despumati ana lib. iij. percoque igne lento, tunc adde cinnamomi, caryophyllorum, cardamomi, galangæ, ana drachm. j. † cinnamomi crassi, drachm. iij. zingiberis, piperis longi, macis, ana drachm. iij. Si autem affectus est calidus, coquenda sunt cydonia cum aceti parte tertia vel dimidia, addito interdum succo malorum granatorum acidorum pondere cydoniorum dimidio, interdum etiam succo citri quarta parte ponderis ipsorum addito. Idque vel sine speciebus, vel cum spodij, oxyacanthos, rosarum rubrarum, trium santalorum, seminis oxalidis portione æquali, vel etiam cum alijs pro vario medicorum scopo. Aromatizant interdum moscho, interdum caphura, aliquando utroque, conditurque nunc saccharo, nunc melle.

CHR. **H**OC electarium maxime est cõueniens cuiuslibet fluxui venteris, ut dysenterie, diarrhææ superflua, & lienterie, si ante cibum assumatur vsque ad quantitatem drach. iij. & quanto plus

antiquatur, tanto plus confert, & si à pueris, vel alijs propter eius duritiem, & soliditatem masticari non posset, conuenienter posset mollificari, siue in mortario conteri cum vino simplici, vel cum iuleb rosato, ut in formam electarij reduceretur, & fortius operetur. Recipit caenium, id est pulparum cytoniorum, id est medullarum intrinsecarum sine cortice, & sine granis. cytonia prima sic sunt vocata frigida complexionis, & sicca in primo gradu, cum virtute styptica, & odore aromatico: unde aliqualis caliditas viget in eis, maxime cum sunt perfecte matura. Coquuntur in vino, quia plus habent stomachum confortare, licet communiter decoquantur in aqua: hæc autem est frigida complexionis, & humidis, in qua frigiditas superat humiditatem.

F **H**ANC nunc etiam mulierculæ parant cotoneatâ vocantes. Medici vero Diacytoniæm vocant.

HOC duplex diacydonium ex electarijs huc iure optimo translulisse mihi videor, hodie succum hunc coctione, & saccharo misto cogunt, vocantque gelatinam, rem perlucidam pulcherrimam, & gratissimam. Idem varie purgatorium fit ab eodem in electarijs, hoc modo.

DARSENI. legendum arbitror *darisabam*, ut *aspalathum* velit. Ineptis enim puto eorum, qui *cinna*num, id est crassum, & vile cinnaomum à medicina abdicandum, sumendum aiunt. Sed quia *aspalathum* raro habemus, probatum pro eo cinnaomum poni potest, aut, sibi bet, vitex, quanquam medicamentum futurum est ingratis. Parantur nunc melle, & saccharo cotonea mala varijs modis. Commendatur autem præsertim, quod gelu vocant, elegantia gratia, pellucidum enim est, & aspectu pulcherrimum, quod etiam coniectis in eo cotonei crassioribus frustis nunc parant longè gratius. Fit, & solidum quod *Centenise* vocant album, & elegantissimum sed summo haberi nunc pretio in Hispania intelligo album, & minime solidum, quod paratur ex coctis in aqua cotoneis, & expressa aqua saccharo albisimo in puluerem redactis commistis ac diutius agitatis. Medico autem vsui elegantiâ hæc sæpius satis facit, & propterea pharmacop. in his quoque studium non tenet expetit. Num scribit Mes. quod suspensio non vacat, quum ait: & quique inuitat necessitas, ut coquantur cytonia in aceto ad causas calidas, innuit acetum refrigerare. At contralis de eo est non leuis, calfaciat ne an refrigeret. materia certe ex quo fit, vinum est natura calidum: effluvia item causa calida est, putredo. atque adeo frigidum ipsum esse non potest. Sed paucis, de eius temperamento plura Gal. lib. de simpl. med. fac. Inter omnes serè conuenit constare ex eterogeneis partibus acetum, & mixta esse natura frigida, & calida: frigidam autem excellere. Videtur tamen res etiam astimanda pro vini differentiâ, ex quo fit, ex generoso vino generosum, & acerrimum est acetum, quod caloris effectus præstat euidentiores, in ore, ac ventriculo, quod linguam abradit, quod item pituitam non attenuatrico solum, sed etiam calfacitricè vi expugnat. Sed quicquid tamen hæc de re statuas, non errat hic Mes. acetum ad calidos effectus addens, quando statim subdit adiungi etiam mali punici acidi, aut citri succum, qui frigidus est, & potest accerti, si calidum sit, calorem moderari.

M E-

MAN
SYL
MA
SYL
CHR
MAN
SYLV
COST.
M E-

MESVE.

DIACYDONIVM factum cum succo cydoniorum appetentiam languentem excitat, ventriculum, & hepar roborat, coctionem iuuat, & retentionem, ea adstringendo. Recipit succi cydoniorum, & mellis deipumati ana lib. iij. aceti boni, puri, libr. ij. coque igni lento continenter despumando ad mellis crassitudinem. Tunc insperge piperis longi, zingiberis, cinnamomi, ana vnc. j. caryophyllorum, ligni aloes, ana vnciam dimidiam, moschi drachm. j. partem tertiam. Fit interdum etiam cum alijs aromatibus, interdum sine aromatibus, pro varia vrentium necessitate. Fit etiam cum saccharo, alii quoque aliter parant.

MAN. NVNC noto quodam artificio succum cogelant, gelatinam que vocant, colore pulcherrimum, translucentum, & gustu sapidissimum.

SYLV. DIACYDONIVM huic simile habet Nicolaus Salernitanus in vsu frequentius, quam hoc, quod nonnulli quoque parant, sine aromatibus tamen potius. Diacydonium preter dicta Mesue est quadruplex in Syrupis, & conditum cydoniorum, seu miua aromatica, hoc est succus ad mellis consistentiam coctus, & multis aromatibus conditus.

MESVE.

CONDITIONVM de pomis salubre ad cordis, & stomachi imbecillitatem, coctionemque iuuandam, recipit carniū pomorum dulcium, & redolentium, intus, & foris purgatorum, & in frustra incisorū, libras sex: sacchari albi boni lib. quinque, aquæ rosatæ libras duas, ligni aloes drachmas quinque, santali flauī drachm. tres, caryophyllorum drachmas quatuor, cinnamomi drach. quatuor & dimidiam, ambrae drachmas duas, moschi drach. vnius partem tertiam. Eodem modo coediuntur poma accida, & parua, & aromatica, & dulcia.

CHRI. ISTVD Electarium confert debilitati cordis, & melancholicis, & his, qui tristantur sine causa manifesta.

MAN. ARABVM inuentum est mala adeo cordi congrua, quod certe vix credo, maxime vbi hoc modo parentur, quo hic vir iubet, quid enim habent cordi congruens preter odorem? quem certe deponunt cum a coruce separantur, & multum coquuntur.

SYLV. SACCHARO etiam condimus hodie cerasa, corna, vnam oxyacanthæ, vnam ribes nostratis, & ex his, vt ex cydonijs, & fructibus alijs gelatinam, vt vocant, coquimus. ex ribes vero omnium gratissimam sanis, & febricitantibus.

COST. ADDVCI non potest Manard. vt credat poma cordi conferre. At quum eadem astipulante experientia melancholicis affectibus profint, suadere hoc poterat non temere inter cardiaca medicamenta repone. Sed preter odorem, (Ait Manard.) nihil inesse

A ipsis, quod cordi conferat: abiecto autem cortice hunc auferri. Nobis vero etiam sapor astimandus plurimum videtur, qui superest, cuius presertim gratia agunt; temperata enim quum sint, que dulcia, ad humorum temperiem facere verisimile est. quare cor addimatur.

MESVE.

CONDITIONVM ex persicis ventriculi ardorem mitigando ipsum roborat, sitim extinguit, tetrum oris halitum, emendat. Accipit persicorum, prope modum maturorum intus, & foris purgatorum, & succi persicorum aliorum ana libras iij. sacchari albi libras duas, tere persica in medullæ consistentiam, coque cum syrupo, vt in condito ex cydonijs diximus. Vbi coctum erit, pulveriza super ipsam ligni aloes, santali flauī ana drachmas duas, cinnamomi, cubebæ, macis, ana drachm. iij. moschi scrupulum dimidium. Et cum sit sine aromatibus, salubre est, ac expertum.

MAN. NESICIO quomodo sitim extinguat, si tot aromata apponantur.

SYLV. VT sitim extinguat, & aliter refrigeret, humectet, tollenda sunt aromata.

COST. PARANTVR Genua pulchro artificio solida ofsa ex persicis, & saccharo, vt etiam ex cotoneis, persicam vocant, stomacho, & ventri vtilis, sed maioris vsus electarium, quod hic Mesue docet, ob aromata, que tamen, vbi sitis gratia paratur, omittenda sunt, id quod ipse Mesues innuit, quum ait, quandoque confici sine speciebus.

MESVE.

ELECTARIVM Regium, cerebrum, cor, thoracem, ventriculum roborat. Accipit strobilorum excorticatorum vncias octo, amygdalarum similiter purgatarum vncias sex, sacchari libras quatuor, aquæ rosatæ libram vnam, & dimidiam, olei amygdalarum dulcium recentis, & rosati, ana vncias tres, cinnamomi drachmas octo, & semissem, caryophyllorum, & santali citreorum ana drac. iij. & ligni aloes drac. iij. ambrae drac. i. moschi scrupulum dimidium.

MAN. EGO utroque horum vsus plerumque sum, sed à primo amoui oleum, ne vomitum moueret, & à secundo sandalos, qui multis non placent, quandoque addens cucurbitæ, & peponium semina, aromata etiam prout mihi vitum, moderans.

SYLV. A B hoc tolle oleum, ne sit vomitorium si vti libet.

COST. OLEI rosati amygdalæ recentis, & dulcis ana vnc. iij. Perperam additur ana; cætera rectè habent.

MESVÆ DE BLECTARIIS

bent, & in codicibus aque omnibus leguntur. Docet autem Mes dist. 12. quo pacto ex amygdalis dulcibus rosaceum oleum paratur; atque id hoc loco esset usurpandum. sed elegantissime conficitur in hunc usum hac ratione. Purgantur amygdalæ, & cum recentibus rosis minutim secta amygdalæ, & in patella calefacta sacculo includuntur, ac prælo subiiciuntur, emanat oleum mire odoratum, & dulce: id hoc loco maxime opportunum puto, quamquam, neque semper ad manus sunt recentes rosæ, neque ex amygdalis dulcibus oleum servari diutius potest, quin rancidum evadat. Sunt qui oleum in hoc electario prætermittant ob periculum nauseæ. Nos vero cum tot aromatis, oleum quale diximus, & quale etiam Mes, conficit, ventriculo amicum, & minime vomitorium putamus. Non ignoramus tamen eo iniuncto oleo, fore, ut dum id prompte, ac celeriter rancidum evadit, electarium quoque ipsum ingratum cito fiat. Quare eos laudo, qui oleum tunc solum addunt, quum vti electario est opus, sed neque eos damnarem, qui sandalos excipiunt, ut plurimum ingratos: nisi maior sanitatis habenda esset ratio, quam palati.

MESVÆ

ELECTARIUM Regium alterum, idem pollet, nam ipsum complent stibylorum excorticatorum vnciæ sex, amygdalarum dulcium etiam delibratarum vnc. iij. aquæ rosarum lib. j. & dimidia. rosarum rubrarum vnc. j. & dimidia, santalorum citreorum drachmæ tres, & dimidia, sacchari libræ quatuor, ambræ drach. vna, moschi scrup. semiss.

SYLV. VSVI esse potest sublatis santalis, ferè ingratissimis aromatis etiam diminutis, & in eorum locum semine cucurbitæ, & melonum addito, vel alio, pro varijs scopis.

MESVÆ

CONDITIONUM ex fructibus appetentiam excitat, & bilem flavam ex ventriculo deturbat, eiusque intemperiem calidam corrigit. Accipit carnis cydoniorum, & pirorum austerorum, & malorum acidorum. ana lib. j. coque ex aceto forti, in quo rhus viginti quatuor horis maceratus fuerit, deinde addita lib. j. omphacij ex acinis cum seminibus multum, diuq; tritis expressi, & carnis forborum immaturorum vnc. v. omnia cum sacchari libr. iij. coquuntur ad mellis crassitudinem, tunc adduntur succi ꝑ baccarum oxyacanthæ ꝑ vnc. ii. spodii, seminis oxalidis ana ꝑ vnc. i. percoctum conde vase vitreo. Datur à drachm. duabus ad drachm. tres cum aqua frigida, & succo citri, aut succo ribes, aut alio eiusdem naturæ.

ꝑ berberis.
ꝑ al. legunt
drac. ij. vult
ana drachm.

MAN. EFFICAX est. neque insuaue, si bene præparatur. SVMACH.) Græci Rhun Syriacum vocant. PYRORVM ponticorum.) idest, saporis astringentis & acerbi.

EFFICAX est ac iucundum: dari autem potest ab vnc. j. ad fescunciam, cum nullius in eo simplicis vites sint formidandæ. **SYLV.**

STRENVE astringit, & refrigerat, ut propterea Mes. non temere dosim trium drachmarum præscribat. Non ergo Sylvijs consilium satis tutum puto exhibentis fescunciam, præsertim cum citri, aut ribes succo, ut Mes. iubet: præstat enim interdum idem repetere cum securitate, quam audacius semel sumere, & periclitari. **COST.**

MESVÆ

ELECTARIUM de oxalide Galeno adscriptum ad intemperaturam calidam totius, ut in febre æstuosa, vel solius ventriculi, aut hepatis, syncopem, cordis palpitacionem, ebrietatem. Recipit xyloaloes, cubebæ, ana ꝑ vnciam dimidiam, rosarum rubrarum, corajli rubri, margaritarum albarum, santali citrei, ꝑ auellana Indicæ, ana drachm. duas, baccarum oxyacanthæ, seminis citreoli, seminis cucurbitæ, seminis cucumeris, ana vnc. semiss. ꝑ seminis oxalidis, seminis portulacæ, & buglossi, ana drachmas tres, & semissim, spodii electi, gummi Arabjci, tragacanthi, ana drach. iij. boli Armeni drachm. i. & semissim, caphuræ drac. i. excipe succo citri, aut omphacii coctione inspissato. datur à drach. ii. ad vnciam dimidiam cum aqua frigida.

Confectio alia G. & est confectio de acetosis faciens ad tremorem cordis, & stomachi caliditatem, & æstuationem, & ad feruorem stomachi, & sitim, & fumosam eructacionem, & oris ardorem, & hepar inflammatum, & febrem, & syncopim, & ebrietatem. **G.**

FAVFEL secundum Serap. est auellana indica, arbor cuius emittit cannulas, in quibus est faufel sicut dactylus, & arbor ista non est in terris Arabum, postea dicit auctoritate Isaac bernaram, quod defertur ex siza, & est frigida, & fortiter styptica, & fortificat membra, & virtus eius est sicut virtus sandalorum rubeorum, quæ quando non reperitur, ponitur loco eius ex sandrub. & medietas ponderis eius ex coriandro recenti. **CHRI.**

NON esse Galeni. Camphora, & Sandali ostendunt. FAVFEL.) Fructus quidam astringens, antiquis incognitus, nunc auellanam Indam vocant. Bolo armeno caremus, falsum apothecarij passim habent. Caput aliud ferri ex orientali plaga, quod nec ipsum esse verum Armenicum puto. **MAN.**

GALENO id male tribui indicant santala, & caphura, & auellana Indica, cubebæ, spodiū Arabum, idest ebur vstam (nam Græcorum spodium, idest cinerula, metallicum est excrementum pompholygi congener in corpus non recipiendum) margaritæ nusquam quod sciam, Galeno appellatæ, vel usurpatæ. **SYLV.**

GABRIELIS est non Galeni. Appelles autem de acetosa, idest oxalide, ut Syluius, aut de acetosis ut alij, nihil refert. Illud autem magis quid sit faufel, ac quid. **COST.**

quid
dam
eum
lana
nuel
fauf
rem
fauf
oble
toru
face
lent
ab a
MAN.
N
sunt.
COST.
Q
bram
enim
paret
facit
& v
autem
mus,
subdu
C
qua,
gran
dimic
vafe.
CHRI.
H
pro ec
tame
electa
ficatio
sunt f
du, qu
mæ tu
MAN.
V
si pro
SYLV.
FLV
fuit
quo m
prius i
bus fru

quid eius loco sumi debeat. *Aiunt Arabes faufel* Indam esse auellanam, & fructum nos alias habuimus, eum moscat: nucibus repertum qui foris nostratis auellana duriori cortice oblecta faciem haberet, intus vero nucleum amygdala. sed raro id ad nos venit, neque an faufel sit constat. Huic loco quid usurpandum sit, habemus, atque ut alij iudicent, relinquimus. Meminit de faufel *Auic. 2. Can.*

M E S V E.

CONDITIONUM ex prunis ventriculi ardorem, & inde natam sitim extinguit, febres mitigat, aluum soluit. Accipit carniū, prunorum nigrorum, oblongorum, & mediorum, subdulcium, elixatorum in aqua, cui portulaca incocta fuit, lib. ij. sacchari albi lib. j. aquae violarum lib. ij. coq; igni lento ad crassitudinem, reconde vitreo vase. Da ab aureis quatuor ad sex aureos.

MAN. NON displicet, modo stomachus non sit valde debilis. *M V Z O R V M,* id est, quae dulcicida sunt.

COST. QVVM hic variant miro modo codices, non est improbanda vulgata lectio, quae habet, sacchari libram unam, aquae violarum libras duas; quanquam enim sacchari mensura comparata prunorum mensura parior videtur; corpulentia tamen prunorum plurimum facit ad electarij consistentiam. Sed erit nihilominus oris, & ventriculo gratius si libras duas sacchari assumas. Aque autem violarum nomine infusum intelligendum putamus, quod & alij; est enim electarium hoc, ut ait *Mes. subduktorium.*

M E S V E.

CONDITIONUM ex forbis ventriculum roborat, immodicam purgationem sistit. Accipit carnis forborum propomodum maturorum coctorum in aqua, cui rosae prius incoctae fuerint, & cortices granatorum, lib. iij. mellis, aut sacchari lib. ij. & dimidiam, coque ad crassitudinem, & reconde vase. Da vnc. j.

CHRI. HOC sepe vtebatur Thomas de Garbo in fluxibus ventris superfluis, ante cibum assumpto eo in quantitate castaneae crassae: praeparatur tamen cum zucchero, & non cum melle in forma electarij loco diacitonite sine aromatibus, & efficacius operabitur quam ipsum. Sorbe autem sunt frigidae complexionis & sicca in primo gradu, quando non sunt maturae. Et sic est finis primae summae de electarijs delectabilibus.

MAN. VEHEMENTER adstringunt, & ad eum usum communiter paratur. id facturum vehementius, si pro forbis mespila accipiemus.

OLV. FLVOREM alui immodicum sistit ante epulas sumptum, praesertim cum saccharo conditum, in quo malicorij vnc. ij. aut tres, rosarum vnc. iij. aquae prius incoctae fuerint. Ex mespilis vtriusque, & similibus fructibus idem fieri potest.

ASVMENDAE sunt decocti ex rosis, & malicoria **COST.** lib. iij. atq; adeo legendum cortices granatorum, non corticum, longe diuerso sensu. Rosae autem sint sicca: recentes enim exoluunt, & opus Mesue intentioni contrarium moliantur.

SECUNDA PARS
PRIMAE DISTINCTIONIS

De antidotis amaris magnis.

THERIACA diatesaron, id est ex quatuor, ad affectos frigidos, tum cerebri, ut epilepsiam, paralyfin, spasmus cynicum, id est oris torturam; tum ventriculi, ut inflationem, & ab eo dolorem, tardam coctionem; tum denique hepatis, ut hydropem, cachexiam, obstructionem; praeterea mortui scorpionum, & potioni veneni confert. Recipit autem gentianam, baccharum lauri, myrrham, aristolochiam rotundam, singulorum portionem aequalem; trita curiosa omnia melle despumato excipiuntur. Datur ab aureo dimidio ad aureum vnum.

HAEC est secunda pars principalis primae summae, in qua auctor determinat de antidotis. id est de medicinis compositis, seu conuenientibus diuersis aegritudinibus, his tamen reductis ad formam electarij, vel solidae confectionis. Et primo incipit a famoso electario, quod dicitur

CTheriaca: reperiuntur. n. theriaca duae famosae descriptiones, & aliae quamplures, non sic famosae. Prima est, quae dicitur fuisse Galeni, quam ponit Nicolaus in suo antidotario, & Auicenna. 5. can. tract. primo. & denominatur ab eis, quia ipsi fuerunt inuectores illarum descriptionum, commendatur, & praeparatur, & sic plus generaliter habetur in usu theriaca Andromachi, quam theriaca Galeni. licet in simplicibus componentibus eas parua sit differentia. Ponit autem Auicenna loco iam dicto laudes, operationes, proprietates, & virtutes; per longa verba dictae theriaca Andromachi, verificando particulariter simplicia ipsam componentia, ad quem locum recurrendum est pro eius notitia. Dicitur autem theriaca sublimior medicinarum propter eius excellentiam: dicitur etiam theriaca a thero serpente propter trochiscos theri, qui ingrediuntur compositionem eius, ponuntur autem dicti trochisci in quinto can. Auicenna. & habet insuper theriaca praedicta diuersas operationes efficere, secundum diuersitatem suae aetatis, seu suae confectionis, & constructionis. Declarat autem Auicenna loco iam dicto, quod theriaca habet diuersas aetates, sicut & quaecunque composita, & sic diuersimode operantur secundum diuersitatem illarum aetatum, habet enim primo infantiam, secundo pubertatem, tertio adolescentiam, quarto senectutem, & ultimo decrepitem. In infantia autem, quae est aetas eius, incipiendo a die suae constructionis, & nouae compositionis perdurans usque ad annos tres, est ista stupefaciua mortificatiua calidissima. *Mesua.* S ij ditatis

Dua theriaca de sc. famosa.

Theriaca Andromachi.

MESVÆ DE ELECTARIIS

ditatis innata, & quanto plus appropinquat suo principio, tãto plus habet suas operationes efficiere, in aetate aut̃ pubertatis iam incipit habere virtutes principaliter cõtra venena calida, & frigida, & contra morsus animalium venenosorum, & contra quamplurimas alias dispositiones, & ægritudines, de quibus Auic. loco iam dicto, & alij auctores de ipsa loquentes asserunt, & affirmant, & talis etas pubertatis est à tertio anno vsq; ad nonum, vel decimũ, vel (secundum quod antiquis describitur) à quinto anno vsque ad quintumdecimum. In etate aut̃ senectutis, completas habet, ac perfectas operationes suas. & tunc est in potissimo suo esse cum mirabilibus suis operationibus, de quibus Auic. mentionẽ facit loco superius allegato, & talis etas est à vigesimo anno vsque ad trigessimũ. Post sequitur mors ipsa, quæ etas decrepitas, quæ est, si rationabiliter pot̃ nuncupari, in qua est ablatio cuiuslibet operationis ipsius. Et licet Auic. in can. prædicto loco, & c. allegato longiores ponat etates theriacæ prædictæ, quia plura aromata ponebantur in ea, quam Archigenis temporibus fiebat, nunc tamen dictæ etates sunt ei magis conuenientes, & congruæ, & modernis medicis practicantibus magis conformes, & vsuales. Et hic nota, quod si quis diligenter aspiciat mentem Auic. Gal. & aliorum omnium antiquorum auctorum. theriaca Andromachi, ac etiam theriaca Gal. & quælibet alia theriaca composita efficaciores, & pot̃iores habebat operationes ipsorum tẽporibus, & etiã Archigenis quam habeat modo: vel aliqua ex prædictis habeat tẽporibus nostris. Et hoc idẽ euenit electarijs omnibus propter defectũ quantitatis aromatum in constructione ipsorum, & electariorum. Nã ad li. mellis ipsorum tẽporibus in theriaca, & sic in quolibet alio electario poni faciebant dra. iij. aromatum, Nunc autem ne assumentes ipsam abhorreant, solum poni facimus drachmas duas aromatum, & ut minus expendant, & ideo non est tanta efficacit̃, nec laudes suæ ex ipsa sequuntur, ut eorum temporibus sequebantur. Operatur aut̃ theriaca cum est fermentata perfecte post annũ quintũ suæ constructionis, quia ante dictũ tempus vsus eius non est nisi ad somnum pronocandũ cum complexione sua calida, & sicca, quæ vltra secundum gradum modicum accendit, quæ resultat ex simplicium commixtione componentium eã: vincit tamen siccitas caliditate ipsius. Operatur etiã à forma specifica, aut à proprietate suæ specificæ formæ insequentis mixtionem simplicium cõponentium eam, & cuiuslibet de per se, qua complexione calor naturalis vigoratur, & spiritus. Vnde prædicta theriaca generaliter oĩbus passionibus, nisi, immo quibuscunq; dispositionibus nostris in corporibus, in quibus nõ est superfluus excessus caliditatis est utilis, & conueniens, licet plus frigidis quam calidis temporibus: quantitate cõuenienter exhibeatur, & maxime in declinatione ægritudinum materialium, & post ipsarum digestionem, ut in sine feb. phlegmaticæ regulariter exhibetur, vacuo tamen stomacho à superfluitatibus, & à cibo, & corpore mūdificato diligenter. Sic etiam post eius assumptionẽ nõ est cibus, vel

*Electarijs per
fectura exi-
stis tempore
Galeni quon-
dam.*

potus, vel aliquid aliud assumendum, nisi transfatis ad minus quinque horis; & illis elapsis, pot̃ tamen conuenienter exhiberi theriaca, & similia cum aliquo paruo potu, ut vino, vel aqua stẽchados, vel maiorana in passionibus frigidis capitis, ut virtus eo citius euaporet ad caput, & sic et̃ cum aliquibus liquoribus frigidis temperatis, ut cũ aqua buglossæ, seu melissæ in passionibus cordis venenosis; sed tutius est sine aliquo potu ipsam assumere. Vltimo pro laudibus, & operationibus eius, & modo, & tempore recurrendũ est ad Anic. loco superius allegato, quo diffuse tractat omnia superius allegata prædicta, & maxime circa theriacam Andromachi, quæ omnia intelligenda sunt esse de Theriaca Gal. insuper notandũ, quod theriaca non solũ est ægritudinum curatiua, sed etiam est sanitatis preseruatua, & etiam illius conseruatiua, & dosis eius communiter in prouectis etate erat quantitas lupini, quæ erat pondus dr. j. Et hæc etas, & esset, quando theriaca esset cõstructa cum lib. mellis vn. iij. aromatum, sed hodiernis temporibus dosis eius est dr. j. vsque ad dr. j. s. propter defectum, & diminutionem aromatum ingredientium cõpositionem ipsius, ut superius dictum est.

THERIACA dicitur, quia ad morsus valet ferarũ. *Theriaca dicitur, quia ex quatuor, præter mel cõponitur. Antiqua est, & valde utilis. Mulo medici addunt ebur, & vocant Theriacis, sublimemq; esse dicunt ad preseruanda, curandaq; iumenta, ut videre potes apud Absyrtum, & Vegetium. MYRRHAM.) Hoc tẽpore apud nos reperire bonam, est difficile. Cum melle, MEL sit quadruplum specierum in hac, sicut in alijs similibus.*

THERIACA dicitur, quia valet ad morsus ferarũ. *Addito ebore diapente faciunt Absyrtus, & Vegetius mulo medici, iumentis seruandis saluberrimum, à circunforaneis pro magna theriaca passim venditur.*

CONFICE cum melle. *Quod Manard. quadruplum mellis ad specierum pondus addendum ait, ex vulgata, & communi consuetudine emanat: quæ in huius generis electarijs admitti potest: in purgatorijs sercus: aliunde enim mellis desumenda mensura est, ut nos supra admonuimus.*

MESVÆ

TRYPHERA antidotus Saracenicæ magna coctionem ventriculi, & hepatis suo calore iuuat, ob id flatu dissipat, humores in ventriculo, & alijs visceribus putres absumit, oris & corporis reliquodorem, & colorem commendat, lassitudinem tollit, sanitatem præsentem tuetur, & morborum generationem prohibet, venerem auget, hæmorrhoidas sanat. Recipit autem myrobalarum capularum, Indarum, embli. bellericarum, citrearum ana dra. v. cinnamomi, trium piperum, & eryngij, folij spicæ nardi, cardamomi vtriusque, castiæ, & lepidij, cypeti, apij, linguæ auis, caryophyllorum, behen vtriusque, zingiberis, ana drachm. ij. nucis moschate, macis, sesami excorticati. ana drachm. iij. amygdalarum ambarum. ana drachm. v. ligni aloes, mastiches, rhabar.

CHRIST.
MAN.
SYLV.
MAN.
COST.
SYLV.

† 201g.
† 1770.
† 1800.

rhabarbari, feminis foeniculi, ana drach. ij. ozimi, menthae siccae, origani Persici ana drach. j. & semissem. Myrobalani frigentur cum butyro recenti, ceterae species cum oleo amygdalino: melle excipiuntur omnia: datur a fel quidrachma ad drac. iij. addunt aliqui turbiti drach. v. † moschi drach. j. partem quartam, seu grana quindecim.

CHRI. **TRYPHERA** Graece est dicta delicata Latine Sarracena, quia a Sarracenis inuenta. Nicolaus in proprio antid. vna aliam habet descrip. differentem multu ab ista, quae in Gallia magis in vsu habetur, quam ista Mesue. Setaragi quid sit vide apud Serapionem proprio cap. vbi dicit auctoritate Gal. quod virtus eius, et sapor, & odor sunt similia virtuti saporis, & odori nasturtij, nisi quia est minus desiccatum, & sic loco setaragi Indi, possumus ponere semen nasturtij.

MAN. **TRYPHERA** quasi delitiosa vel voluptuosa. **SETARAGI** Indi. Est Lepidum dicit Auicenna, quo Indum est, scilicet parua, subtiliaque ligni.

SYL. **TRYPHERA** Sarracena Nicolai Gallis est vltior Tryphera autem idest delicata, dicta videntur per antiphrasim; sunt enim ob amaritudinem ingratae. Arabum inuentum esse ostendunt myrobalani, & alia quaedam: alij hominem iuuenem reddentes interpretantur. Annos duos seruant. possunt cum sacchari libra vna in vnciam solidum fieri electarium.

COST. **TRYPHERAE** vox Scribonio largo medicamenti est nomen causticam vim habentis. Arabibus laetum videtur significare. Expositum autem hic setaragi, quae vox Auic. lepidum quoque significat. Sed setaragi tamen quod est lepidum, non est Indum. Indum autem idem Auic. esse ait ligni frusta parua, & tenuia, ac cortices instar caryophylli. Quare non assentiendum Manardo videtur setaragi Indi nomine lepidum hic usurpanti: quid vero setaragi Indum sit, ex Auic. descriptione non habemus, sed si Bellunensem quis spectet qui in 5. Can. Auic. vbi interpretis verterat castia, seu Inda castia, sytragi ipse est interpretatus; setaragi castia odorata speciem esse forte indicabit. Sed vere neque eadem est vox setaragi ac sytragi: neque quod Bellunensis Arabicam vocem restituerit, probat id esse castiam Indam: quin antiquum interpretem castiam perperam posuisse potius significat, neque enim immutanda erat lectio, si sytragi castia erat Inda. Adde quod vbi de castia Auic. de hoc setaragi plane nihil. Quidquid tamen sit, quod ad hunc locum pertinet, si aut setaragi omittas, aut pro eo nucem moschatam, aut quid tale reponas, arbitror non fore piaculum, neque enim purgatoria haec sunt, de quibus adeo sit verendum. Sane meminit hic de origano Persico. Eius loco quia Persicum non habemus, Creticum licebit sumas.

MESVE.

TRYPHERA antid. moschata eadem promittit, quae prior, sed imbecillius, recipit vero myrobalanorum cepularum nigrarum, embl. bell. piperis nigri, & longi, zingiberis, castiae, spicae nardi. † ana drachm. v. feminis anethi, feminis por-

ri. ana drachm. ij. feminis † dauci, rosarum rubrarum, cinnamomi, nucis moschatae, caryophyllorum. ana drach. j. & dimidiam, macis, cardamomi maioris, galangae, ligni aloes, moschi. ana drach. feminis, nasturtij drachm. x. excipitur melle despumato, datur a drachm. ij. ad drach. iij. adduntur interdum scorix ferri nutrita † † vnc. j. drach. ij.

Tryphera muschata quam fecit Alcanzi, experta mirabiliter ad mollificationes, & ventositates stomachi, & viscerum, haemorrhoidarum, & ad corruptionem complexionis, & seditatem coloris cutis, & addit in coitu.

BAVCIA. Est pastinaca domestica. **MAN.**

SEM. Bautia. Bancia nomen tamen sylvestri quam **COST.** domestica pastinaca ascribit Serap. efficacior autem est in omnibus sylvestris, quam domestica Dioscoridi: quo fit ut hic, contra quam Manard. sylvestris potius usurpanda sit, quam domestica.

Scorix ferri. Antiqui codices legunt vncias ij. neque longe est ab huius auctoris instituto, qui in sequenti triphera tantundem scorix addi iubet, quantum pendent cetera. Errant, qui scorix ferri loco eiusdem squamam sumunt, quae malleo deicitur, est enim scorix in inutile recrementum: spongiosum, globosum, quod ferrarij fabri abijciunt: squama vero excrementum vtile est, quod in fusorias fornaces micellum liquefit, & vtile reddit ferrum. Porro scorix ad leuorem trita, & aceto macerata vsus est Gal. 9. simpl. ad externos aff. Etus, sed quod is, vel vllus Graecorum intra corpus assumendam dederit, nondum obseruauit. Frequenti tamen experimento Arabum, ac posteriorum deprehensum est saluberrimum esse medicamentum, & magni vsus in internis viscerum ac praesertim lienis obstructionibus. Eius paranda hic est modus, ut tritam in fontana aqua diutius abluas, & qua emergent sordes effusa aqua abijcias, & alia rursus iniecta aqua tantisper insistas dum forsordium nihil amplius emergat. tum accerrimo aceto infundenda, ac ut aiunt, nutrienda dies circiter quinque, ut in Tryphera minori Phanonis Mesues docet. & in leuorem redacta exiccanda, & reponenda. Hac vero etiam ratione squama, & scobes, & ferri, & aris vbi opus fuerit, sunt paranda.

MESVE.

TRYPHERA antid. Gal. eadem omnino promittit. Recipit omnium myrobalanorum ana drach. x. zingib. & mallichis, cinnamomi, caryophyllorum. ana drachm. vii. galange, spicae nardi, atari, croci, femi. foeniculi, anisi, apij, ammeos. ana † vnc. s. costi, piperis nigri, & longi, castiae, ana drach. iij. nucis moschatae, cardamomi vtriusque, macis, calami aromatici, ligni aloes, ana drac. ij. † behen albi, & rubri, † rad. piperis, cyperi, ana drac. iij. & semiss. ambre drach. i. moschi † scrup. i. frigentur myrobalani cum oleo amygdalarum dulcium, melle despumato omnia excipiuntur. Scorix ferri in aceto nutrita aliquando additur a Galen. ad mensuram omnium, vel dimidii. Datur a drac. i. ad. ii.

Tryphera Galen. confortans stomachum, & calefacit ipsum. Et confert ad ventositates, & Mesue. S iij hamor-

ANT. *Sic legit.*

MAN.

COST.

† drach. iij.

† albulfarum, aly santali. † drach. s. partes dua.

ANT. *hae habet.*

MESVÆ DE BLECTARIIS

hæmorrhoidas, & humorem crudum, & adiuuat desiderium coitus. Et clarificat colorem, & calefacit renes, & confert ad ventositates matricis, & fluxum, qui per hæmorrhoidas.

MAN. **N**ON credo esse Galeni, cū neque behen, neque ambram, neque moschum agnouisse videatur. (ALSULFUMEN.) Difficile est de his barbaris diuinare dictionibus, potes tamen sumere ocimum. Inter pres Auicennæ exponit radicem piperis. Quidam textus non habent hanc dictionem.

SYLV. **N**ON esse Galeni, indicant simplicia Galeno indicata, & incognita, myrobalani, abra, moschus, galanga, caryophylla, nux moschata, macis.

COST. **T**RYPHERA G. Esse puto Gabrielis. Obscura autem hic est vox alsulfumen. Eius loco Manar. ocimum admittit. ceteri piper nigrum, atque id forte non inepte, significat enim ea vox Arabibus, radicem aut lignum piperis: quæ tamen quia à nobis ignoratur, sumi eius loco piper potest.

MESVÆ

TRYPHERA antid. minor Phenonis. ventriculum, hepar, renes, vesicam roborat, ob id fluorem alui, hæmorrhoidum, menses immodicum cohibet. sanguinis corruptionem, & cruditates, & in ventriculo putredines humorum emendat, colorem bonum reddit, ac formæ corrumpi cœptæ vitium redimit. Accipit autem myrobalanorum cep. Ind. belleric. embl. nucis moschata, ana drach. v. nasturtij, asari, origani persici, piperis, thuris, ammeos, zingiberis, † fructus tamaricis, spicæ nardi, schænuanthus cyperi, ana † vnciam dimidiam, scorix ferri diebus quinque in aceto nutritæ † drac. xx. myrobalani assentur in butyro vaccino, & cætera inuoluatur oleo amygdalarum dulcium, aromatizetur moschi drac. i. melle despumato excipiantur. Post sex menses datur à drachma vna ad drachm. iij.

MAN. **C**ARMEZIT.) Est fructus Tamarisci: magnam vim habet in adstringendo, quæ hoc desiderant, & præcipue mulierum redundantes menses.

SYLV. **E**X his omnibus sola ferri scoria, & fructus tamaricis aperte adstringunt, spica nardi, & alia quædam imbecilliter. Eademq; multo plus calore suo, & essentia tenuitate menses, ac hæmorrhoidas promouerint, quam adstrictione leui steterint: ob id in hos affectus duos, ea omnia tollerem, vel horum partem bonam, neque solum pondus minuerem. Ad affectus alios frigiditati succedentes, & menses, vt vocant, albos, esse possit salubris: non autem ad eos qui calorem sequuntur, nam putredo humorum, & formæ corruptio, qualis in elephantiscis, calorem ferè sequitur, rarius caloris imbecillitatem: licet hac mixtione integra mirifice valere ad mensium corruptionem, & florem eorum, ac hæmorrhoidum immodicum vsum suorum affirmet author Luminaris maioris. Scoria autem in aceto nutritur, dum eo diu maceratur, aliquoties mouendo, vt docemus in nutritione li. 2. pharmacopœiæ.

COST. **Q**UÏ commendat hoc electarium Mes. ad alui mensium, hæmorrhoidum fluorem, & ad sanguinis corruptionem, videntur tamen in hoc sola ferri scoria, tamaricis fructus, & spica aperte adstringere, & alia quædam imbecilliter, atque eadem calore suo, & tenuitate substantia aptiora, vt menses, ac hæmorrhoidas promoueat quam leui adstrictione sistant, sed & humorum, ac formæ corruptio qualis in elephantiscis, calorem ferè sequitur, raro autem caloris imbecillitatem, quo fit vt bona horum medicamentorum pars, aut omnia sint tollenda. Hæc ferè Sylius. Sed tanti viri pace, myrobalani ferène adstringunt qui huius medicamenti, & tripherarum omnium sunt basis. Sed & ex assatione adstringentia vis extollitur, acrimonia vero, & discoloria, ac reseratrix facultas deprimitur, quod Mes. libr. Can. satis explicauit præsertim vero aerem, & disseccantem illorum vim reprimit temporis diuturnitas, quo etiam obliteratur quicquid caloris assationis vi concipi in hoc poterat medicamento. Aptum ergo est ad sistendum aluum, menses, hæmorrhoidas. Sed & elephantiscis conferre potest: quanquam enim putridorum humorum colluies in ijs nonnaturalis caloris vim sequitur, ob innati tamen præsertim caloris augeatur inopiam, non coquentis, digerentis, & superfluum humiditatum affluxum desiccantis: dum vero corroborant hæc adstrictione sua intestina omnia, & principes gignendi sanguinis partes muniant, ne affluentes aliunde humores prauos prompte suscipiant, innatum etiam calorem ad uuant, & sanguinis probi generationem procurant. atque adeo elephantiscis quoque conferre possunt. ne interea etiam id silentio pertransiam. corruptos humores hoc medicamento myrobalanorum videor sum interdum deturbari, id quod ad sanguinis probi generationem maxime facit.

MAN. **C**ARMEZIT.) Est fructus Tamarisci: magnam vim habet in adstringendo, quæ hoc desiderant, & præcipue mulierum redundantes menses.

MESVÆ

TRYPHERA alia minor ventriculum, & hepar firmat, lienterix confert, & hæmorrhoidibus malignis, & formæ corruptæ. Fit ex myrobalanorum Indarum, belleric. embl. singularum portione pari: hæc butyro vaccino inuoluta frigentur, melle emblicarum excipiantur, aromatizentur mosco. Addant alij, cyperi, thuris, asari, feminis apij, & nasturtij, ana script. i. scorix ferri nutritæ partes tres.

EFFICACIOR videtur scoria ferri addita, quæ nutriri dicitur, quando in aceto mandet longo tempore.

INVOLVANTVR in butyro vaccino, & frigentur. Non vna est myrobalanos assationis ratio. Alij, quod Seruator, & Sylius, eos succo aliquo adstringenti veluti cotoneorum maceratos, & linteo exsiccatos sartagine assant, vt ne urantur. alij confractes butyro illitos frigunt eadem sartagine: atque posterior hic modus Mesue præscripto magis respondere videtur, qui de maceratione nihil. Arbitror tamen maceratos primum, postea exsiccatos, debinc illitos butyro, assari posse non præter authoris mentem quanquam de maceratione non meminit: ex hac enim primo, postea etiam ex fritione eorum adstrictio magis augetur, atque adeo ad ea efficacius medicamentum redditur, quæ author querit.

M E S V E.

DIACURCUMA magna ventriculi, hepatis, lienis, morbos frigidos, ob id diurnos sanat: & quæ his succedunt symptomata, obstructions, hydropica cachexiam, colorem corporis fœdum, humorum in ventriculo corruptelam, à flatibus crassis inflationem, dolorem quoque renum, & vesicæ à causâ frigida, vel obstructione mitigat, vrinamque prouocat. Recipit autem croci, asari, seminum petroselini, dauci, anisi, opij, anacardij, ana drachm. vj. costi, myrrha, casia, schœnanthus, carpobalsami, rubiæ, succi absinthij, succi eupatorii, olei balsami. ana drachm. ij. calami aromatici, cinnamomi, ana drachm. j. & semiss. scordij, scolopendrij, succi glycyrrhizæ, ana drachmas ij. & dimidiam tragacanthi drach. j. melle despumato excipitur. Datur a drachma vna ad drach. iij.

ISTVD est electarium magnum, & denominatur diacurcuma à quadam radice, quæ nominatur rubea tinctorum. Et à quibusdam dicitur quod curcuma est species chelidonie, sed hic sumitur pro rubea tinctorum. Valet principaliter ad omnes agridudines frigidas antiquas, factas à materia frigida, & maxime hepatis, & splenis, cum quibus coniungitur debilitas virtutis digestiue, seu sanguificæ cum oppilatione ipsius, aperit enim oppilationes ipsius, & hepar calefacit, & virtutem digestiuam corroborat, colorem totius bonum efficit, & mortificatum bene viuificat: vnde eius principaliter operatio est in corporibus cachecticis, idest ad hydropisim preparatis, & sic in tali dispositione principaliter communiter vtimur: valet etiam in passionibus renum, & vesicæ frigidis, & etiam stomacho, & aliis in litera positis. Cachexia enim est dispositio prima ad hydropisim, in qua color corporis incipit dealbari, & aliquantulum citrinari, substantia corporis mollificari. Et dosis eius est à drach. i. vsque ad drach. iij. Et potest simul assumi cum modico vini subtilis, vel cum aquis aperitiuis calidis conuenientibus hepati, de quibus inferius mentionem faciemus. Et vsus eius potest esse continuis diebus pluribus, nisi in tempore magni febris, & in corporibus quamplurimis febrilentibus, nisi cum eo administraretur electariū minus calidum, vel frigidum, vt cum diarhodon abbatis, vel cum triafandalis, & assumendū esset cum aquis temperatis, vel frigidis, vt cum aquis radichij, seu lupulorū, vel endiuia, seu seminum communium, vel cum vino aqua limphato. Sumitur hic eupatorium: herba est nota, conferens multum malæ complexionis frigida hepatis, & oppilationi eius, secundum omnem modū administrationis, & maxime in aqua distillata, & sic habetur plus in vsu, et est calidæ complexionis in primo, sicca in secundo: sumitur & lingua ceruina, herba est nota, quæ multum valet in passionibus frigidis ipsius splenis, & oppilationi, & durtitici eius: & est calida, & sicca complexionis in

A secundo. Et nota, quod licet reubarbarum ingreditur huiusmodi compositionem, non tamen efficitur solutiuum propter paruum eius quantitatem, quæ ingreditur, & leuem dosim, quæ assumitur ex toto composito.

MELIVS est hanc dimittere, quia non bene conficitur. si quis tamen conficere eam velit, videat vt habeat verum eupatorium: nam quod passim videntur, mendax est. Sed & verum meon. & scordij non agnoscunt, vt oleum balsami taceam. Scolopendrium est, quam vulgo citrach appellant.

MAN. *Si i quod quod auos* Græcis potest vocari: nam curcuma est Arabica, idest rubea: alijs placet curcuma esse chelidonium à cuius colore flauo huic antidotos sit nomen, vel corrupte pro *Mauro*, quem capit largiorem.

EX croco nuncupari hoc electarium puto, corrupta voce, recte autem diacrocoma, saepe enim ex eo, quod primo loco in medicamento sumitur, ea Arabes denominarunt. Ita electarium de gemmis, alchermes, de xilaloe, de citro, de galanga, diarhodon, caryophyllatum, nardinum, et alia multa, quamuis non omnia. Non venit hunc in locum curcuma, aliudque est curcuma ab erithrodano Mauritanis, contra quam nonnulli sentiant. Porro autem, vt de croco aliqua. Crocum tota ferè Italia colit: sed copiosissimum, & probatissimum mittit Aquila Venetorum. Adulterari interdum audio salite bubula filamentis. sed adulterinum ab ijs, qui syncerum sepe tractarunt solo intuitu deprehenditur, est enim adulteratum colore minus viuido, & maceratum aqua minus inficit. Numeratur inter cardiaca. Vias scilicet spirituum calore, ac substantia sua tenuitate laxat, & peruium corpus reddit, spiritus frigidus, & sopitos calfaciens excitat, turbulentosque, ac crassos depurat vi, quam insignem habet disensoria, & eosdem natura nostræ gratiores facit incundo odore, atque astringentia, quam mediocrem habet facultate, solidas cordis partes corroborat. Copiosius tamen assumptum in interitum etiam perducit, arbitror ob nimiam spirituum dissipationem. Obseruatum etiam est, qui croci sacculo puluinaris, aut fixati vice vsi sunt, oborto insigni capitis dolore cum incredibili grauitate, interijisse. nempe dum sui tenuitate in intimos cerebri anfractus penetrat, & calore vaporum copiam secum ducit, opplet adeo caput, vt ocluso spirituum transitu suffocentur. Porro planta ex qua crocum, nulli non cognita est: sed & hæc duarum specierum: maior & minor. maior post autumnum aquonem, minor vere ferè primo floret, vulgato illo, & flore, & solijs, & radice longe minor, eadem tamen in omnibus facie, hoc nos frequenter vidimus, & collegimus in monte S. Iuliani Pisis, & coluimus in hortulo nostro Landa plures annos. Sane meminit hic de eupatorio Mes. Manardus vero legitimum reperiri dubitat. Sed nunc Mesue eupatorium agnosci satis constat, estque id herba Iulia, de qua lib. simpl. Meminit & de balsami oleo, quod licet vix apud summos reges reperiat, nos ipsi tamen habemus munere Iosephi Parpallioni nobilis Nouariensis, & medici præstantissimi, ex Cayro, vbi multos egit annos, delatum, quum autem eius non esset copia, pro eo expressum ex myrrha oleum satisfaciat.

MESVÆ DE ELECTARIIS

MESVÆ

† hoc adlin
Syl.

DIACURCUMA minor idem pollet, † (sed imbecilius.) Recipit spicæ nardi, myrrhæ, casia, croci, schoenanthi, costi, cinnamomi ana, melle despumato excipiuntur.

ANT. habet.

Diacurcuma minor valens ad ea sicut maior. Recipe spicæ, myrrhæ, casia, croci, floris schoenanthi, costi, cinnamomi, ana confice cum melle despumato, & est bona, & experta.

MAN.

MINOREM hanc quivis parare potest: non multum enim errabit, qui herbam Schani pro flore receperit.

SYLV.

Hæc ab usu recessit, & quæ maior, & minor, tam Auicem. quinto can. quam Serapioni in antidot. scribitur.

COST.

NON desunt iunci odorati flores pro hoc parando medicamento, sed ut & Manard. sumi folia possunt etiam opportune.

MESVÆ

† marmatu.
† drachm. ij.
† ad drach. ij.

DIAMORVSA præstat quæ diacurcuma: nam affectus ventriculi, hepatis, lienis frigidus, proindeque chronicos sanat; hydropem, frigidam ventriculi intemperiem, ac inde natam crudorum succorum copiam, & dolorem. Recipit autem croci, acori, ana drach. ij. myrrhæ, drach. iij. baccharum lauri, drach. ij. & s. dauci cinnamomi, casia, cymini carmeni, carpobalsami, schoenu anthus, semin. apij, anisi cardamomi, spicæ nardi, menthæ sicca, † marrubij † ammeos, ana drach. j. costi, trium piperum, ana † drac. j. melle despumato excipitur. Datur à drachma vna ad † dr. iij.

CHR.

DIAMORVSA raro in usu habetur. hæc descriptio videtur concordare cum illis, quas describunt Auic. in quinto can. & Serapio in proprio anti. & appellatur apud istos istud electarium hamorufia.

MAN.

DAUCVS est trium specierum. Eligendus est Creticus, cuius flores & semina alba. ACORI. de hoc quid sentiam, infra notabo. MARMACVR. idest Melysophyllon.

SYLV.

ELECTARIUM hamorufia dicitur Auic. quinto can. & Serap. in Antidotario.

COST.

SI legitimum est balsamum, quod ego habeo, proficillo scur vulgatum carpobalsamum, atque etiam xilobalsamum eodem, licet inferiori, odore, saporeq; prædita legitima non sint censenda, non intelligimus: qui tamen secus senserit, pro carpobalsamo cubebas poterit usurpare.

MESVÆ

† drachm. ij.

DIALACCA magna ventriculum, & hepar roborat, hepatis obstructions aperit, eius scirrhum dissolvit, & his nascentem cachexiam, & hydropem sanat, urinas mouet, lapidemque renum, & vesicæ frangit. Recipit laccæ lotæ, rhabarbari an. † drach. ii. spicæ nardi, mastiches, schoenu anthus, costi, myrrhæ, croci, cinnam. bdellii, seminum

E apii, anisi, ammeos, feniculli, succi absinthii, succi eupatorii, sabinæ, asari, aristolochiæ, gentianæ, hyssopi sicca, amygdalarum amararum, rubiæ, † ana drach. i. & s. piperis nigri, zingiberis, ana drac. j. myrrham, & bdellium vino infunde, cetera tere, omnia melle despumato excipe. Dabis ab aur. i. ad aur. ii.

† vulg. ab
dit casia
cinnam. sicut
nardi.

DIALACCA maior est, efficax, & experta, & quasi consimilis operationis cum diacurcuma maiori, sed magis, & plus appropriatur passionibus renum, & vesicæ, & lapides frangit per vias urinae educens. Et dicitur dialacca à quodam gummi quod vocatur lacca, quæ ingreditur eius compositionem. Et modus assumptionis eius, & tempus, est secundum regulam datam in electario de aromatibus secundum deser. Gal. Et dosis eius est sicut dictum est de diacurcuma. Est aut lacca, Gummi quod portatur de Arabia, & est calidum in primo, siccum in secundo, coloris citrini rubei, & cum ea tingitur sericum quantum ad colorem cremufi. Abiuitur autem secundum quod hic convenit cum decoctione schoenanthi, & aristolochiæ, per quam abluitionem acquirit subtilitatem, & apertionem maiorem. Saurina. Arbor est nota, calida, & sicca versus tertium gradum, & est multa apertionis, & prouocationis. Bdellium gummi est arboris in terra arabum, & est calidum, & siccum in primo cum virtute molliuatiua, & resolutiua, & est bdellium Syriacum. idest de Syria, & est Iudaicum, & melius.

CHR.

Dialacca
da.

Gummi

Lacca alba
gummi.

Saurina

Bdell.

Hactutius vitur, quæ Diacurcuma: omnia, quæ in ea ponuntur, nota sunt, solum attendendum, ut lacca sit quod dicunt Græci καύρακος, quia arte alia paratur, qua passim infectores vituntur.

MAN.

SYLV.

Διαύρακος, Græcis diceretur: id gummi sæpe adulteratur, eoque infectiores passim vituntur, sericum colore Kermesino tincturi. Hæc tutior est, quam diacurcuma. Lauanda autem hic lacca decocto schoenu anthus, & aristolochiæ, ut essentia tenuitate assumpta valentius aperiat calida primo gradu, sicca secundo. Cymas, seu summitates schoenu sustuli, quod hæc cum floribus sumantur, quibus sunt inferiores.

VVLGATAM Laccam, gummi, scilicet illud rufum, pellucidum, mirrha aspectu simile sive uolens, quosdam ligneos inuoluens, verum esse cancamum Græcorum, fatebitur qui Matthioli commentaria in Dioscororum, fatebitur qui Matthioli commentaria in Dioscororum, legebat. Esse vero eam laccam quoque Arabum, de qua scilicet Auicem. & Serap. ex Isaac sententia, pro certo habeo. Quanquam enim (quod quis obijciat) nunc eius usus ad inficiendum est nullus; erat tamen superioribus annis, sicuti ex fide dignis, & expertis artificibus intelleximus, multus, & frequens: immo color, qui ex lacca, pertinacius inhaeret, quam qui ex cocco, vel chermes, quamuis minus sit floridus. Omissa est nostra ætate ob chermes copiam, cuius paucos ante annos erat inopia. Ex illius reliquijs ubi serica opera infecerant, parabantur pastilli nullius inferioribus usus, sed à pictoribus appetiti, sicuti innuit Serapion: quod nunc quoque fit ubi infesta sunt serica ex chermes: ex reliquijs enim ipsius eodem exemplo pastillos parant in pictura usum. Ergo qui laccam illam nullius esse aiunt ad inficiendum usus, falli puto. Quanquam vero infecturam ex lacca, chermes

COST.

MAN

SYLV.

COST.

ebaymes vocari Serap. affirmat, hoc tamen non persuadent Arabum laccam ebaymes fuisse: vocabatur enim ebaymes etiam tinctorum coccum, quod grauiam vocant: neque ebaymes nostrum, de quo supra, lignorum circumuolutur surculis, ut lacca Arabum: sed, ut dicebamus, ad pimpinelle radices. neque etiam aspectu est rubrum, ut lacca Serapionis, sed purpureum. Ex his ergo constare puto pro lacca in Arabum medicamentis, vulgatam laccam naturalem, verum scilicet cancamum Gracorum, esse vsurpandum, non autem ebaymes nostrum, quod non norunt Graci, aut Arabes: neque vulgarem sanguinis draconem, quo insectores non vtuntur, ac ne norunt quidem. Vtrum autem in medicina vsus fumendi surculi, an gummi, quia Arabes interdum ligna laccæ, seu laccam lignorum exposcunt, sunt qui non mediocriter ambigant. Sed solum gummi accipiendum abiectis surculis docemur ex Serapione. is enim explicans quo pacto abluenda sit lacca, ubi contusi surculi sunt (vna scilicet cum gummi) superiecta calida aqua ex aristolochia, & unco odorato, agitari iubet pistillo, & quod postea resederit abiecta aqua siccandum: ac si pellucidum fuerit reponendum vitreo vase, sin minus, repetendam purgationem, ut pelluceat. Ex his, quum surculi non subsideant, sed emergant, solum autem gummi subsideat, ut illos quoque cum aqua abijcias, puto oportere. Non ergo ut eos sumas, iubent Mauriani, quando laccam lignorum petunt, sed ut probatissimam deligas admonent: duplex enim affertur lacca, crassior quadam lignosis surculis non aduoluta, sordida, & opaca: alia, qua surculosa est, longe lucidior, purior, & omnino præstantior, hanc ergo docent, ut deligas abiecta crassa, & sordida. Porro ex quanam arbore lacca proueniat, & quid sit, quum Serapion ex Rasis sententia rorem ferè esse aserat collectum in mespilo, recentiores tamen, qui Indiarum lustrauere orbem, lacrima esse aiunt (quod verisimile est) arboris iuglandi nostræ similis. Audio tamen vsus esse Ventis ramulum, cui utraque hæc inerant, & lacca & caryophylli, quasi ex eadem arbore vtrumque proueniat.

MESVE.

DIALACCA minor, eadem potest, (sed inefficacius.) Fit ex laccæ lotæ, croci, costi, schœnu anthus, rubiæ, aristolochiæ longæ, glycyrrhiæ, piperis, ana drach. vna, & dimidia, rhabarbari drachmis tribus, myrrhæ, bdellij, ana drachma vna, mistis vt in priore.

MAN. Hæc quoque bona est, & facilius, quam prima parari potest.

SYLV. **ACTVARIO** describitur *ἄκων* duplex, ex his duabus ferè sumpta: vt hæc, & aliorum aliq, ab vsu recesserunt.

COST. **ARISTOLOCHIAE** longæ. De Aristolochia satis lib. simpl. Quod hic rotundam assumendum nonnulli aiunt, legique in castigatioribus textibus rotundam, non negamus, nosser manuscriptus longam habet, ut & impressi omnes, neque id multum facerem, vtram sumas, quando quæ author de hoc medicamento pollicetur, ad eadem longa satis est opportuna.

MESVE.

ELECTARIVM ex Rhabarbaro, obstructions potenter aperit, & inde natos affectus, icterum, febres putridas etiam inueteratas, formæ corruptionem sanat. Recipit rhabarbari, succi eupatorij, succi absinthij, ana drachmas v. myrrhæ, croci ana drachmam vnam, spicæ nardi, asari, casia, schœnu anthus, fumarix, seminis anisi, apij, amygdalarum amararum excorticatarum, ana drach. s. melle despumato.

PLACET mihi & hæc, si bene paratur: multum **MAN.** enim in mulieribus valet, quibus ob malam hepatis temperaturam ad frigidum, retinentur menses.

AMYGDALARVM amararum. **AMYG.** **COST.** dala amara ex planta sunt congeneri illi, qua dulces profert: sunt tamen qui persici nucleos earum loco assumant, quos, quanquam non ignoro plurimi esse vsus ad eadem ferè, ad quæ amygdala amara, perperam tamen agunt, qui vsurpant, ubi harum copia est: substitui tamen possunt in inopia. Ex amygdalis seu dulcibus, seu amaris detrahendus est cortex, non calida aqua, sed cutello. Puluerabis autem eas facile, si in mortario positas momento scriptoriæ chartæ, qua nunc vtimur, veluti tegas, & parumper pistillo tundas: excipitur enim in chartam oleosi illarum humoris nonnihil, atque abiecta charta in tenuem postea duci puluerem possunt. Sed præstat forte, cum rebus alijs in puluerem antea redactis conterere. ita enim quidquid olei terendo effluit, in pulueres illos excipitur, & facultas amygdalarum integre serua. ur.

MESVE.

ELECTARIVM diacoston, obstructa viscera liberat, & inde natum dolorem mitigat, hydropem gigni coeptum persici prohibet. Recipit costi amari, casia, cinnam. ana drachm. v. asari. drachm. iiii. rhabarbari, schœnu anthus, seminis apij, anisi, ana drach. iiii. croci, aristolochiæ, myrrhæ, ana drach. ii. mellis despumati q. s.

POTENS hoc est in quavis temperatura frigida, & humida, & in obstructione: procurandum tamen vt verum costum habeamus. **MAN.**

COSTI, &c. Costum quum triplicem faciat **Dio-** **COST.** scor. Arabicum, Indum, Syriacum, nostra hæc ætate nihil habent seplasia, quod veri, legitimeque costi faciem referat sine controuersa. De vulgata sane radice, quam ex Gargano Apulie delatam, amarum costum officina vocant, non est, vt verbum faciam, quando vna lenitate excepta nulla prorsus in ea spectatur costi nota: insipida enim est, ac inodora, & nulla illi demum gratia inest, quum tamen costus, & excelleret acrimonia cum leuicula amaritudine, & odore maxime commendaretur, quem etiam in odoratis vnguentis vsurpant; iure ergo a peritioribus pro costo non admittitur. **Osten-**

MESVÆ DE BLECTARIIS

Oscendunt alij Venetijs magnam quandam radicem ex Indijs allatam, densa substantia, colore nigro, & leui amaritudine, & costum dulcem vocant, sed & hac odore caret, & acrimonia dulcoris saporis ve alterius vix quidquam prodit degustata. Allata etiam nuper est ex Indijs radix alia crassiora zedoariam magnitudine duplo superans, albo, si transversim seces, pulchro quodam fibrarum ordine distinctam a medio veluti centro ad extimam superficiem ductarum, vt in rhabontico: atque odore hac leui aut nullo, acrimonia autem quum lingue admoues, tenui, amarore vero vbi paululum degustaris tam insigni ac pertinaci, vt vix tandem sautes abluto ore expedias, qua omnia nos persuadent abesse radicem hanc a legitimo costu plurimum. Afferitur etiam ex Indijs radix alia zingiberis amula, foris alba, intus subcrocea, cupressi odorem quum manditur referens: atque hanc legitimum esse costum nonnulli putant. Verum, quum huic leuissima, & acrimonia, & amaror, & odor insit, dissentire ego quidem ab illis cogor: suspicor vero Indi cyperi potius esse speciem, quam costu. Consultius autem mea quidem sententia alij odoratam vulgarem Angelicam radicem, alij etiam vulgarem zedoariam costu species putant. Inest sane Angelicæ radici præter eximiam odoris suauitatem, insignis quoque acrimonia, & amaritudo leuis, est & zedoaria acris, ac leuiter amara, & odore suo ferit caput, qua costu sunt legitimi qualitates. Ceterum de Angelicæ quidem hoc obstrare videtur, quod illi tanta acrimonia non inest, vt exulceret, quod præstrare costum Gal. testatur. De zedoaria vero multa sunt, qua non temere obijcias. Ac primum, quum costus suauissimo esset odore, sapore vero acris magis, quam amaro; inesse hæc zedoaria non videntur. graui enim potius odore est, & amaritudine, longe quam acrimonia maiori: quum etiam costus exulceret Galeni testimonio, zedoaria non exulcerat: atque quum costum helenij radice adulterari scribat Dioscorid. radice quoque vt sit magna, & vegeta oportet: talis enim helenij est radix. Ad hæc, siue Arabicum, siue Indum costum dicas, grauis hæc est radix colore potius luteo, quam albo, quum Indus, atque Arabicus sint leues, atque hic candido colore, is vero nigro, quod si Syriacum dixeris, grauis enim zedoaria est, & buxæ colore, qua duo Syriaco costu Dioscorid. inesse testatur: atque zedoariam non ex Syria, sed ex India afferri constat. Tot ergo, & tam varia sunt de costu opinioniones, de quibus quidem si & nobis proferre liceat, quod sentimus, prætermisissis alijs, non temere agi videntur, qui Angelicam, & zedoariam inter costu species recensent. Equidem quod ad Angelicam pertinet, quum obijcitur non tanta eam vigere acrimonia, vt exulceret, Galeni verba puto diligentius perpendenda, neque enim is costum ait exulcerare, quando manditur, sed, si ex illo, & oleo corpus conficitur, scilicet calefacta olei, & costu vi particula, non difficile est summam quoque abradi cuticulam: solet enim vel sola interdum friëlio, vbi sit asperior, idem præstrare. Adde vero etiam costu huius nostratis acrimoniam ex italici soli clementia posse imminui. De zedoaria vero quanquam non sum nescius de hac, & costu seorsum egisse Auicem. & Serap. incertos fortasse ac nescios eandem duo illa rem esse, coniecturam tamen non mediocrem hac faciunt, vt eandem esse cum Syriaco costu zedoariam putent, grauitas, color buxæus, odor non vulgaris, acrimonia, amaror, doteque alia multa experimento comprobata quales costu ascribit Dioscor. vt est excaustoria, urinas

ciere potest, vteri afflicto, atque eius, & ventris flatibus mure confert, ac ne reliqua particularim prosequar, collato sapore eadem posse docemur, qua costus. At autem odorem non suauem esse, atque acrimoniam esse amarore inferiorem. Mibi vero ac palato multorum (quod aliorum pace sit dictum) suauissimus est odor, acrimoniaque ipsa longo exiëssu, quam amaritudo superior, atque vix quidem amaroris quidpiam ea degustata percipio: linguam vero profundius, & diutius feruere sentio. An vero tam sit acris, vt exulceret, experiendum esset, vt etiam de Angelica diximus, addito oleo, ac confricato ex ijs corpore, neque vni gustatu fidendum, ac seruo certe, qui illi inest, consentire hac etiam in re videtur. De helenio autem cui similem esse costum oportet, ne plura dicam. Ceterum helenium, de quo Dioscor. quale sit non noui, nostras vero præter crassiorum illum, vt ita dicam radicis caudicem, appendices quoque digitali crassitudine habet plures, qua zedoaria magnitudinem emulgentur, sed illud etiam dixerim, quod si exiccata helenij radicem dissectueris, color in extimo cortice nigræ autem spectabis, qualem in zedoaria. Nihil ergo obstrare hætenus videtur, quo minus costum esse zedoariam putemus, atque non illum sane Arabicum, vt nonnulli sentiunt, grauior enim est zedoaria, neque prorsus candida, sed Syriacum a Dioscor. vocatum, buxæ enim colore est, & est grauis. At ex India (autem) non ex Syria offertur. Fateor deesse hoc ad notas a Dioscor. ascriptas. Suspiciari tamen licet, Dioscoridis tempestate aut Syriam huius generis costum coluisse, aut ex Indijs in Syriam translationem frequentiori, quam nunc commeari, Syriaci nomenclationem suscepisse: alioqui autem quod in alijs quoque obseruare est, Dioscoridi costu historiam non admodum paruisse ex eo constat, quod de planta figura, atque historia cuius hæc est radix, ne verbum quidem. Sed quid hoc loco sumendum pro amaro costu, quem Mesus petit? Est ne etiam dulcis costus? Meminere certe Arabes, & de costu dulci, qua voce quid intellexerint, fatemur ignorare. Quidquid tamen id fuerit, eius loco & vniuersè pro costu, si per me liceret, a zedoaria, & Angelica non abstinerem, quoad costum amarum, & dulcem legitimum aliquis ostenderit.

Calami aromatici. Quod vulgo calamum odoratum vocatur, legitimum esse acorum, non possum ego certe non sentire cum Manardo, pro qua sententia Matthiolus quoque pugnat. Hodie vero etiam Turæ acorum vocari audio. Calamum autem aromaticum intelligo præstrare in Aegyptijs, & Asianis efficitur ea prorsus facie, quam Dioscorid. delineat, vocarique cassab offerri, est autem cassab canna. Sed mirum quod cum tam frequenti nostrorum mercatorum negotiatione Venetijs hætenus sit ignotus. Eius vice quum & Gal. & Paulus muscum arboreum substituant, qua tamen longe vniuersim inuicem differunt, non errabis fortasse si vulgato hoc calamo aromatico, vero scilicet acoro vtare, minori tamen portione, quando acorum tertio ordine calefact, calamus in secundo reponitur.

MESVÆ

LECTARIUM a nobis inuentum, ventriculum, & cætera viscera roborat, & calefacit: ob id lenteriam, diarrhoeam, dysenteriam hepaticam, & alios dictarum partium affectus frigidos sanat, & immodicam medicamenti purgantis vacua-

vacua
que
ta. sp
ch. a
ris in
facti
ric. h
mos
tij to
ch. v
balau
mari
ij. T
ca. fi
myr
miu:
rupo
MAN. SIC
S ch
chula
voca
tas by
COST. C
truse
ignora
rum t
blasta
alijs
garita
E
tat. I
rum
rum.
& s.
vij. c
mis,
tagin
gant
licce
sa. D
rum.
MAN. M
noan
COST. S
re
quo D
sanda
quam
mult:
tarijs.
spina
rus: c
latibus

vacuationem sistit, & hemorrhoidas, flatus quoque discutit. Recipit ligni aloes, galliæ moschatae, spicæ nardi, cyperi, calami aromatici, ana drach. ij. cymini Carmeni aceto vigintiquatuor horis infusi, & assati, drach. iij. feminis porri torrefacti drachm. j. & dimidiam emblicarum belliric. succo t̄ intybi infusarum, & tostorum, nucis moschatae, ana drach. ij. & semiss. feminis nasturtij tostorum drachm. vj. seminum vuarum drach. v. sem. myrti tenuissime tritorum drach. xxvi. balauitij, concharum vstarum, thuris, fructus tamarici, ana drachm. ii. & semiss. ammeos drach. iij. Tere omnia, & frige in vino odorato, & sicca, frige iterum aqua cydoniorum, aut baecarū myrti, & sicca: iterum tere subtilissime, excipie miua aromatica. Dantur drachmæ tres cum syrupo cydoniorum, aut myrtino.

A habet. sandalia nulla acrimonia: & nullus aut certe exiguus calor, ut in confesso est omnibus.

Sem. rosarum. Rosarum semen quamquam Plinio id luteum nuncupatur, quod capillamentis rosarum infidet, vere tamen id est semen, quod in rubro calyce, quum maturauerit, durum ac veluti acinus reperitur. Hoc contra, quam Manard. ego potius vterer, ubi semine sit utendum efficaciter ad fluorem album muliebrem, ac ad gonorrhæam prasidio, ut quotidianum experimentum docet. Sane quod ad huius electarij calcem aut fricentur ex omphacio; legendum dubio procul. frigentur. ut etiã in superiori; ita enim maior adstringendi vis medicamento comparatur, quod anthoris fuit propositum.

M E S V E.

B ELECTARIUM Alcanzi, ventriculorum, & hepar calfacit, & roborat, obid appetentiam excitat, coctionem iuuat, flatus dissipat, vomitum pituitosum, & ab eo virium dissolutionem emendat. Recipit autem rosarum, costi, spicæ, ana t̄ vnc. dimid. florum t̄ granati syluestris vnc. vnam, nucis moschatae, calami aromatici, caryophyllorum, macis, cardamomi, ana drach. iii. & semis. t̄ zingiberis drach. ii. myrobalan Indorum, emblic. belliric. ana drach. vj. granorum myrti libram vnã, balauitij, thuris, conicum citri, fructus tamarici, ana t̄ vnc. semis. Feruescant semel omnia in vino generoso antiquo, t̄ ost siccentur, feruescant deinde semel in succo cydoniorum, excicenturque in vase terreo vitrato, terantur tenuiss. miua excipiantur. Dantur drachmæ t̄ tres cum syrupo cydoniorum.

† drach. iij. † alchelin. † Volg. add. cyper. drach. ij. trium piperum ana drachm. ij. & i. † drach. iij. † drach. ij.

M E S V E.

MAN. SICVT Alchol. in tenuissimum puluerem. Per conchulas adustas, intellige cooperacula paruarū conchularum, qualia apud nos multa, ut quæ piperata vocant, & similia: quanquam meliora essent, quæ blattas byzantias vocant, & Græci onychas, hoc est, vngues.

COST. CONCHYLARVM adustarum. Hoc medicamentorum genere vsi sunt, & Græci, sed extrinsecus. Arabes etiam intrinsecus. Hic quanquam non ignoro Manardum virum scientia præstantissimum, eorum testas, quæ capparotia vocant, siue onyches, id est blattas byzantios vsurpare: mallet tamen ego cum alijs, margaritifera conchis uti, quas Serap. ubi margaritarum desit copia, vsui proponit.

F LORVM Alchiel. credo legendum esse alKilchil, quod vocant Arabes granatum syluestre.

F LORVM alchelin. Rosmarini florem interpretantur. neque importunus certe est ad vsu, qui ex hoc electario expetitur. Manardus tamen alchilchil legendum putat, estque id syluestre punicum malum: ut propterea Manar. sententia author balauitium quarat. Ceterum infra etiam balauitium pesit Mesue, atque adeo cadit Manardi coniectura, ni ipsi fallimur: sumendi ergo iudicio nostro rosmarini potius flores.

MAN. **COST.**

M E S V E.

E LECTARIUM alterum confirmans ventriculum, & viscera alia roborat, fluorem alui à causa calida, vel medicamento nimis purgante sistit, appetentiam excitat. Recipit t̄ nucleorum myrti læuissime tritorum t̄ vnc. j. & s. rosarum, spodij, hu, trium piperum, santali, balauitij, gummi alli, ana drach. j. & s. granorum granatorum assatorum drach. vij. coriandri infusi in aceto, & assati t̄ vnc. semis, feminis rosarum, semi. oxalidis, semi. plantaginis, ana drachm. ij. trita probe omnia t̄ frigentur ex omphacio, vel succo myrti, & aceto, siccenturque, excipiantur deinde miua acetosa. Dantur drach. ij. vel iiii. cum syrupo cydoniorum acidorum.

D ELECTARIUM ex Lasere ad febres antiquas, & circuitus repetentes, ut quartanas (quotidianas) somnum grauem, tremorem, venenosos morsus. Recipit t̄ liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, foliorum rutæ siccorum, ana t̄ vnc. dimid. melle despumato excipe. Datur à drach. j. ad aureum vnum in febre cum oxymelite per horã ante accessionem; contra venenum, cum vino calido.

confid. de alca. † asa. † drach. iij.

MAN. MAGNAM vim haberet adstringendi, si bene pararetur. Seminis rosarum.) Quid sit, vide in nostris epistolis.

COST. SANDALORVM. Sandalum non desuere ex recentioribus, qui aspalathum esse crediderunt: de quo Diosc. sed horum sententiam hæc resellunt, quod de sandalo, & aspalatho diuersis locis Serap. agit: quod, quem aspalathus, ut ait Dioscor. surculosus sit frutex, multo s̄ spinis horrens, sandalum, ut ex india commentarijs legere est, arbor est procerã magnitudinis, neque spinas habet, aspalathus rubens odoratus, albus inodorus: contra sandali albi rubris multo odoratiores, aspalathus acris const. t̄ partibus, ob quas calefaciendi nimis

I STVD electarium licet non sit in vsu: tamen vrebatur eo quidam magnus practicus, & bonus experimentator versus declinationem vniuersalem febris quartanæ periodicæ: dabat enim de ipso ante principiu paroxyfmi per horas duas vsque ad drach. j. s. cum vino subtili pauco, & calido

CHR.

M E S V Æ D E E L E C T A R I I S

lido tribus vicibus. subsequenter in die quietis exhibebat de omnibus myrobalanis pulverizatis, usque ad drach. iii. cum vino subtili, & quandoque cum melle in forma dactyli de mane ante diem, fricatis tamen prius dictis myrobalanis, sic pulverizatis cum oleo amygdalino dulci pro ipsorum rectificatione, ut dictum est supra: soluit enim ventrem comprimendo, & enacuat principaliter materiam melancholicam, & subsequenter cholericam, & phlegmaticam, & generaliter omnem materiam adustam, leuiter tamen. Est tamē electarium displicibile multum, plus ratione fetoris à se, quam ratione saporis. valet etiam à proprietate morsibus animalium venenosorum, si assumatur in dosi predicta eodem modo, quo dictum est, scilicet fetida, est gummi cuiusdam arboris in partibus Indie, calidum, & siccum in tertio cum multo fetore. Quidam autem dicunt, quod assa est succus herbae insipifatus, & in illis met partibus adiuuentus.

MAN. **L**ASER, vel opus Cyrenaicus Dioscoridis est res, quam Arabes vocant assam: non deferitur ad nos nisi fetida: Optimum est subrubeum, splendidum, myrrham referens non porrum, & quod facile dissoluitur in colorem albu. Sunt qui putent benzoin nunc vocatum esse vetum laser.

SYLV. **V**TILE est hoc electarium in declinatione vniuersali quartanæ, horis duabus ante accessionem, ad drachmam vnam, & s. cum vino tenui calido. Malo opum Cyrenaicum vulgo, assam aromaticam (quam dictum beniouin quidam putant) miscere, si proba habetur, quam Medicam, vel Parthicam virus olentem, ob id assam fetidam vulgo dictam. Proua autem fuerit subrubra, splendida, myrrham referens odore, non porrum, & soluta facilis in album colorem.

COST. **Q**UANQVAM non desunt, qui vulgatum benzoinum assæ speciem esse pro certo habeant; hic tamen fetidam assam sumendam puto. præfertur enim apud Serap. fetida bene olenti in omnibus. Caput nunc affertur probatissima.

M E S V E.

ELECTARIUM Anacardinum ad ventris totius inferioris, & cerebri affectus frigidus, sanguinem reddit puriorem, & inde spiritu animali reddito purgatiore, & tenuiore, sensus omnes, apprehensionem, intellectum, & memoriam iuuat, coloremque viuidum corpori tribuit. Recipit autem piperis nigri, & longi, myrobalanorum, capularum, emblic. belliric. Indarum, † castorij. ana drach. ii. costi, anacardi † melanthij, sacchari boni, ana drach. sex, cyperi drach. quatuor: tere anacardos per se deinde alia excipe butyro vaccino, & melle simul coctis portione equali. Datur post sex menses ad drachm. duas cum aqua sceniculi, & apij, quo sumpto, vitabis laborem, iram, coitum, ebrietatem.

CHR. **I**STVD electarium rarissime habetur in vsu propter excessiuam eius caliditatem, & dicitur, quod est confectio sapientum exacuens intellectum, memoriam reparans superfluitates maxime in stomacho, & cerebro repertas con-

sumendo. Conueniret corporibus frigidissimis in complexione, & quâdo quæreremus aliquam inflammationem in spiritibus cum calore febrili, & dosis eius est à drach. j. ad drach. j. & s. cum aqua sceniculi, vel cum modico vini albi: sumenti tamen se oportet summe cauere à labore, ira, coitu, & ebrietate, & similibus, sed tutius est ipsum non assumere, quam velle febrem inducere propter timorem aduentus putridæ, vbi quæreremus solum ephimeram. Anacardi, sunt fructus cuiusdam arboris calidæ, & siccæ complexionis in quarto, qui fructus habet similitudinem cum corde auium paruarum, habentes intra se ruberbinem quandam ad similitudinem sanguinis: & nascuntur in Sicilia in montibus igneis, qui quotidie comburuntur, & ab ipsius denominatur hæc confectio anacardina. Et hic notandū, quod ibi fructus dum sunt recentes condiuntur cum melle, quia ponuntur in ipso post liquefactionem ipsius, & sic diu morantes in eo, illud tale mel vocatur anacardinum mel, & habetur in vita absque dictis anacardis, quia ingreditur in aliquibus electarijs, ut inferius apparebit, & illud tale mel intensiorem gradum caliditatis acquirit, & siccitatis, quam esset in ipso simplici melle. Burungis est nigella, semen muatum, & paruum, & reperitur in partibus nostris, & est calidæ, & siccæ complexionis vel fus tertium gradum. Vltimo ponit modum compositionis ipsius cum butyro propter myrobalanos, & cum melle, ana partes æquales, & vsus ipsius non est conueniens ante sex menses, ut malitia anacardorum remoueatur propter fermentationem, & debet assumi cum aqua sceniculi, vel apij.

A D D I T I O.

Confectio anacardina à multis authoribus describitur, diuersis tamen modis. Nam Auic. in Serap. tres habet descrip. ab ista differētes, similiter Serapio, & Haly. 10. practica vnam habent descrip. que etiam est multum differens idem Mel. cap. de ægritudinibus neruorum habet vnam aliam descriptionem. Vnū tamen notabis, quod multi aromatarij falso dixerunt, quod debemus hic dicere vinum debedust duas res intelligentes per ista duo vocabula. falsa tamen est eorum opinio, nam Auic. in præsentī confectioe habet loco iunde bedust castoreum, similiter & Serapio, & Haly, habent iunde bedust. id est testiculi castorei, & sic boni authores volunt, quod per iunde bedust intelligamus castorei. Circa burungi dicemus; quod aliqui volunt dicere, quod sunt cubebæ, ut voluit Luminare maius reprehendens lumen aromatariorum, qui dicebat, quod burungi, id est sem. nigellæ, eadem tamen ratione probauimus, quod sit nigella, qua probauit, quod debemus dicere iunde bedust. nam Auic. Serapio Haly. habent in præsentī descrip. semi. nigellæ, & non cubebas.

HAC perratō vniuersi, nisi ad febrem in frigidioribus morbis prouocandam. (BEDVST.) Intelligit castorium. (BVRVNGI.) Pro hoc pone Melitophylon, vel Erysimon. Aliqui tamen intelligunt erucam agrestem. De Anacardo non video Græcos inter simplicia medicamenta scripsisse: inuenio tamen eis vsos, & vocare

conf. Man. card.

q. vnde bedust. Ser. † Vulg. non hab. melanthisum. sed durangi. bar. sar. lauri. ana drach. vi. hoc durangi aliqui cred. hab. burungi. id esse autem melanthisum.

SYLV

COST.

MAN

MAN

& vocare Anacardia. Auertros reponit inter noua medicamina. Paulus describit Theodoretum, quã per Anacardia vocat.

SYLV. **VITABIS**, & cetera immodice calefaciẽtia, & vacuaotia, quia calidissima est, solisque multũ frigidis secura. Nam spiritibus accensis, febres excitat diarias, à quib. sepe transitur in putridas, vel heclicas: se- rã aut vsurpatur ad febreẽ excitandã in morbis frigidioribus. Datur aut post sex menses, cum, si vis anacardorum seruendo expirauit, ante namq; vii est periculosum. Ant. dianacardon Acl. ad veruginosos, comitiales, difficulter spirantes, & ileosos, mentes pellit, incipientem hydropem, & cachexiam sanat. recipit anacardorum, epithymi, acori, piperis, saxifragiã, malliches, iris, myrobalani, singulorum quadrantẽ: croci, casig. folij, spicẽ nardi, mei, agarici, iunci odori, rheis, singulorum sextantem, aloes sextantem, caryophyllocum voc. i. mellis quantũ erit satis. Mel vero anacardiu. i. cut incoctũ sunt anacardi recetes, & reuictũ, vsu frequens est, in cõpositionibus pfectis, vt post leges.

PGST. **PERIS** nomen, quod inter species piperis maxime excellit intelligendum: illud nigrum est acruis, & odoratus, & albo, & longo, vt propterea errent qui albũ aut esse sumendum. Beinsler castoreum est, cur interpret non dixerit latine, vt in superioribus, ignoro. Durum- gi quid sit nescimus, pro eo nigella vtetur, vt etiam aliq; habet eum Serap. in descriptione quadam Anacardiu. a confect. onis, nigrã lam.

DISTINCTIO SECVNDA,
de Medicinis opiat. **M E S V E.**

ANTIDOTVS Philonis efficacissima, & expertissima ad sedandos vehementes, & lethales partium dolores, ventriculi, coli, hypocondriorum, hepatis, lienis, renum, vteri, excitatos à crudis humoribus aut flatu crasso, aut amborum causa intemperie frigida: valet etiam ad suffocationis periculum, singultum vehementem, vrinã difficultatem. ob hæc à morte impendente vindicat. Rec. autẽ piperis albi, hyoscyami albi. ana dr. xx. opij drac. x. croci dr. v. spicã, pyrethri, castorei. ana dr. j. mellis despumati quadruplo omnium excipe. Addunt aliqui moschi scriptulum vnum. Datur quantitas ciceris, aut fabã parua, cum liquore aliquo conuenienti.

SECVNDA distinctio est de medicinis Opiatis, quã ad iormam electarij reducuntur, & dicuntur Opiata, quia in eis ingreditur opium, vel alia medicina stupefaciua præferentes in virtute similitudinem cum opio, vel cũ eis insimul ingreditur opium ponuntur etiam cum istis aliq; medicina multum calida, quã habent corrigere maius opij, & aliarum similitum. Et hæc est secunda pars principalis superius diuisa, in qua determinat de electarijs opiat, quorum vsus non est conueniens nisi in casu magnẽ necessitatis, & cum cautela, vt dictum est supra in expositione theriacã Andromachi.

A D D I T I O.

Notandum, quod duã famosã descriptiones ponuntur ab auctoribus de Philonio, & vbi que generaliter preparantur, vna ipsarum ponitur à Nicolao, quam vocat Philonium Romanum, & eam ponit Amic. 5. can. qui ipsam describit, & adducit auctoritatẽ Gal. in lib. x. tractatũ. vbi tale Philonium Romanum summe commendat, & fuit inuentum à Philone medico Romã, & prin-

cipaliter conuenit ad somnũ inducendũ, & ad sedandum acutissimos dolores, & magnos, & plura alia iuuamenta habet, quã ponit Nicol. Ibi ergo cum ipsum exponemus prædictã descriptionem aperte declarabimus. Alia famosa descrip. quã multũ habetur in via, ponitur à Mel. inferius ca. de spuro sanguinis a pectore, & vocat ipsum Philonium Perficũ, quã inuẽtum fuit a Peris. in expositione illius literã nõ procedã, hoc Philonium est multẽ virtutis, & excellentis vtilitatis, & principaliter ad omnẽ fluxũ sanguinis vndeunque emanet, & maxime a pectore, vel a matrice, vel ab hæmorrhoidibus, est et sedatiuum dolorũ in- trinsecorum, & omni prouocatiũ, licet nõ tantum quantũ Philonium Rom. & vsus eius debet esse ad minus transactis sex mensibus à die cõstru- ctionis, nã ante esset timor de opio, & alijs medi- cinis stupefaciuis, & hæc fuit vna regula genera- lis, in qualibet medicina opiatã, quod inueterata, vltra quatuor annos non sic vigorosa operatur. Dosis aut Philonij perfici, & similiter Romani, est sicut cicer, de sero post cenam vna hora trãsa- cta cum modico vini, vel sine ipso, cũ querimus somnum prouocare. Cum aut intendimus, sedare dolores seu fluxũ sanguinis prohibere, nisi vacuo stomacho à cibo, & superfluitatibus, non est exhibendum, neque post .i. horas est eibus assu- mendus, vt de theriaca dictũ est. Insuper multum laudo, qd Philonium non exhibetur nisi post vni- uersales euacuationes, & ille canon regularis, & verus in qualibet medicina stupefaciua, cuius Philonij perfici hæc descriptio. Re. papaueris al- bi, alias piperis albi, & est melior litera, & de pipe- re dictũ est. Sed papaueris, tres sunt species, est. n. papauer. album. i. quod habet semẽ album, quod est domesticum, & hoiulanum frigida, & sicca complexionis in secũdo gradu. Et est aliud, quod habet semen nigrum, frigida, & sicca cõplexio- nis, in tertio gradu, ex iucco cuius papaueris nigri, qui colligitur per incisionem eorũ capitum, dum talia papauera sunt recentia, fit opium, qui succus est frigida, & sicca cõplexionis in quarto, sicut est ipsum opiu. Est, & aliud papauer, qd habet semen rubeum similiter, quod attinet alicui caliditati: sed est siccũ in tertio, & tale semẽ non est in vsu Hyoscyami tres sunt species, .i. seminis. Nam quãdam sunt semina alba, quãdam rubea, & quãdam nigra, sed species rubei, & nigri sunt omnino fugienda tanquã venenosa, & non sunt in vsu medicina, & sunt frigida, & sicca cõple- xionis in fine tertij, licet rubeũ sit minus frigidũ. Qui vero facit semen album est in vsu medicine, & est frigide, & sicca complexionis in tertij prin- cipio, est valde notum, vulgo deus caballinus vo- catur. Terrã sigillato, opij. ana dr. xi. fatharagi. i. thapsiã, croci. ana dr. v. castorei, spicã. i. nardi, eu- phorbij, gummi est cuiusdam arboris in partibus profundis India, & est calidũ, & siccum in quar- to, ita quod est calidius, & siccus quolibet alio gummi, & vsus ipsius per se est magni periculi, quia est medicina venenosa, soluit tamen phleg- ma à mēbris remotis, & dosis eius è chirath vnũ, quod est pondus granorũ quatuor, & non admi- nistratur nisi cum medicinis corrigentibus, vt si per noctẽ infundatur in succo citri, aut aqua hor

Mesua. T dei,

Tres papaueris species.

Tres sp. seminis.

MESVÆ DE ELECTARIIS

dei, sibi admiscendo quartā partem mastice. Pyrethri, radix est herbae nota, calida, & sicca complexionis in tertio, & quae radix in ore retenta attrahit phlegma à capite, & mordicat linguam, & palatum. Margaritarum non perforatarum, charabae, ramichana dr. j. Ramich est compositio facta ex gallis quercus; & passulis, ut ponit Serapio in suis simpl. c. de ramich. & gallae sunt notae, & sunt frigidae, & siccae in secundo cum multa stypticitate, passulae pariter sunt notae, & sunt calidae in secundo, & humidae in fine primi. Camphorae vne. i. mellis cocti q. s. Et quando assumitur pro constitutione sanguinis debet assumi in dosi supra scripta cum aqua plantaginis, vel eius succo, vel cum aqua rosata, seu aqua portulacae, seu succo acretae, vel cum vino pontico, ista sunt de praedicto Philonio dicta, &c.

MAN. **V**SVS horam admodum prudentem desiderat medicum, non adeo audacem, ut ubi opus non est, eis utatur: nec adeo timidum, ut quoties vrget necessitas, eorum usum reformidet.

MAN. **V**TERE hoc tanquam vero Philonis medicamine, & dimitte alia. **INVENTIONE** propria. Scilicet Philonis. **CASTORIVM** Galenus non ponit Dosi eius, ut cicer convenit pueris: ut faba parua, debilibus: ut auellana, prouectioribus ac robustis.

SYLV. **S**IC Philo medicus Tharsensis praestantissimus scripsit elegiaco carmine elegantia sed enigmatib. de industria obsecrato, apud Gal. lib. 9. comp. phar. secundum partes: nisi quod euphorbium habet. Mesues vero castoriū: in ceteris, & ponderibus idem sunt. Hoc ferè primum anodynorum antidotorū celebre extitit. Huic aut quidam ademerunt. alij addiderunt, nonnulli et ponderibus euariantes, magnam fecerunt numerum antidotorum anodynorum principaliū, quae etiam antidoti colicae vocatur, ab affectu maximos dolores experiente. Ex aromaticis tñ dictis medicamentis Philo solam nardū imposuit: qui vero illius aetate extiterunt, alius aliud, nonnulli plura adiecerunt, ut schenanthos, cassiam, cinnamomum, amomū, costū: alij loco croci crudos humores, & dispositiones crudas coquentis, alia et coquentia, myrrham, castorium iniecerunt alij etiam femina haec, sceseleos, apij, anisi, cumini, dauci, petroselinī, ameos, ut medicamentū amaritudo horum suauitate obtunderetur, utq; medicamentū facilius distribueretur, & vrinas moueret, & humores crassos, si essent, tenuaret. Hoc Philonis medicamentum, & similia post annum à compositione sumenda sunt, ad annum usque decimum: ad quod usque tempus stupefaciendo sensum partus, dolorē tollunt efficaciter, post languidi sunt viribus. Gal. lib. 22. meth. Dosis est adulus, auellanae magnitudo: minoribus, fabae: pueris, cicercis: cū potione conuenienti. Quod dā addit moschi serup. vnū. Aetius, Paulus, Oribasius, Actuarius, Mesues, sic ut Philo componunt: nisi quod Paulus, & Actuarius, & Mes. piperis albi inijciunt dr. xx. Oribasius xv. hyosciami autem dr. xx. Mesues & Oribasius, seu Paulus dr. viii. & Mes. castoriū pro euphorbio miscet: excipitq; mellis despumati lib. ii. Philonis medicamentū aliud facit Mesues in opere medico, c. de sputo sang. longe ab hoc diuersum, quod Persicum appellat. Haec antidotus frigidante immodica neruorum spiracula (per quae spiritu animalis sentiendi, & mouendi vim transferes distribuitur) cōtrahit, & densat: ob idq; illi spiritui viam pracludit, quomodo compressio violenta, & diuturna neruorū à vinculo, sessione, innixu, tumore aliquo praeter naturam. Vbi vero partes sentire desinunt, dolere non possunt, cum citra sensum tactus dolor non fiat, ut docet Hipp. in lib. de Natura hum. & Gal. lib. de elemētis. Hac ratione dolores oēs sedare opium, & ex eo composita, dicitur, abusu. s. loquentibus, cum proprie anodynū sit ne-

Galienem.

Paulus.

quaquam. Hi vero dolores, praesertim colici, saepe tam sunt vehementes, ut quosdam syncope sustulerint, alios ad consciscendam sibi mortē impulerint: ob id Philonis antidotum à morte liberare dicitur. Opiata, & ob opium stupefacientia medicamenta ante sextū mensem non vrinda, post sex annos imbecilla sunt. De usu recto huius, & similitum Gal. abunde lib. 12. methodi, & aph. 31. lib. 6. Dolores oculorum, &c. & nos lib. 3. nostrae methodi. quamuis dolores hos à causa frigida procedentes iuuet Philonis antidotus, tamē quia dispositionem horum causam auget, parum tuta est in his affectibus: nec adhibenda, nisi summa necessitate: in calidis vero dispositionibus dolores tutius sedat, & horum saepe causas vna abigit. Cū multis ex causis expirandi difficultate adueniat suffocationis periculū, id cui esse remedio haec antidotus scribitur, videtur esse quod à cordis, aut pulmonis incendio prodit: ut eger, scilicet afflate magis, quā expirare cogatur, & cito multū inspirare. Nec singultum ab intempere frigida sedare videtur, sed eum, quē mordax. & calidus humor, vel piper, vel aliud excitaat, praesertim quibus ventriculi est magis sensibile, qualē singultū Gal. saepe se expertū ait. Vrinae difficultatem intellige, quae ob loci mordacem multum acrimoniam sit, siue ea sit à pure, seu bile, seu arenulis, seu pituita salsa, seu calculo vesicae, seu qualitate alia loci mordente. Dum n. scilicet vesicae stupefacit, non dololetur, sed periculosus est usus, quia, ut virium aliquid retineat quando ad vesicā vētum erit, sumi vehemens, aut largū, & partibus quas per meat noxium, oportuit, nisi per meatum vrinariū inijcias. Sed neque in his dispositionē sanant: sed datur, ut quiescētē interim dolore vires oēs multū prosteruētē per apprehensionē, spiritus animales conquiescant, & somno et conciliato instauerentur, quibus cōfirmatis, nec alius dissipatis aeger, possit dispositionis remedia sustinere. Eadē ratione in ardētibus, & mordentibus vrinis semen papaueris, hyoscyami, & similia hodie miscent apozematis, conditis, & aliis horū remediis.

F Alterū est Philonicū antidotū Mesue in sputo sanguinis, quod Persicū vocat, forte quod in Perside sit inuentum: quō Nicolaus suum Philoniū vocauit Romanū, quod Romae in usu celeberrimo fuerit. Praeter dicta Philonii huius medicamenti opera, haemorrhagiam omnem potenter sistit siue sputo fiat, siue vomitu, siue ex vtero vel haemorrhoidibus. Somnum item conciliat, & per se refrigerando, & per accidens sopito dolore somnum intertempente. Vrindū vero non est Philonium, nec aliud opiatum ante mentes à compositione sex, & horis 3. ante cibū est sumendum, vacuo scilicet omnino vētriculo, & factis prius totius vacuationibus idoneis. Castoriū omittit Gal. vide lib. 9. comp. ph. local. Pueris datur cicercis quantitas: debilibus, fabae paruē: grandioribus, & robustis auellanae.

G Alterū est Philonicū antidotū Mesue in sputo sanguinis, quod Persicū vocat, forte quod in Perside sit inuentum: quō Nicolaus suum Philoniū vocauit Romanū, quod Romae in usu celeberrimo fuerit. Praeter dicta Philonii huius medicamenti opera, haemorrhagiam omnem potenter sistit siue sputo fiat, siue vomitu, siue ex vtero vel haemorrhoidibus. Somnum item conciliat, & per se refrigerando, & per accidens sopito dolore somnum intertempente. Vrindū vero non est Philonium, nec aliud opiatum ante mentes à compositione sex, & horis 3. ante cibū est sumendum, vacuo scilicet omnino vētriculo, & factis prius totius vacuationibus idoneis. Castoriū omittit Gal. vide lib. 9. comp. ph. local. Pueris datur cicercis quantitas: debilibus, fabae paruē: grandioribus, & robustis auellanae.

VARIAT nonnihil à Philonis antidoto, quod Gal. 9. de comp. per loca affert: neque enim is castoreum ponit, neque mellis mensuram praescribit. Sed & Gal. si de tanto viro dicere liceat, à Philonis mente recedere illic videtur, neque enim spica nomine Philo nardum Indum petit, ut arbitratur Gal. sed Creticum, quae ipsum est Dioscorida pbn. Indā autem spicā nullus adhuc prodidit in Creta nasci. Sed nonne illic et scribit Gal. sibi plane repugnantiā? quum Philo nardum petit, qui falso radix nuncupatur, subscribit Philoni Galenus, & nardum fundum vere spicam dici ait, falso autem radicem. At contra 1. de antidotis, falso vocari spicam asserit: neque enim esse spicam, sed radicem. Verum haec perpendant alij. Quod ad hunc locum facit, non temere etiam spica pro pbn, in hoc sumitur medicamento quanquam praeter auctoritatem Philonis sententiam, sed recipit tuto potest, ut etiam Mesue recipit. Ita, & castoreum non importune adijcitur, quod opij maleficium castigat.

Lib. 12. meth.

Lib. 3. methodi cap. 7.

COST.

ME-

MAN. SYLV. COST. I op. ac tur fib du ve con que tur ba de. nis me sin qu eti cor tib de vt ex ter dei Sec pa erg ho na sue pra ale re p ton ing coll Dic feru nec fall so est qui an

M E S V E.

ALIA Philonia antidotus descripta ab Hamech filio Zachariae, carundem virium. Recipit melanthij, castorij, piperris, ammeos, baccarum lauri, cymini, foliorum rutae, calaminthes, opij, hyofciam, cortic. rad. mandragorae, partes aequales, melle excipe. Alij scribunt, opij partes duas, croci, partem vnam. Datur a dr. ij. ad aur. ij.

MAN. **N**IGELLA.) Melanthion, Gith. Non tamē quod vulgo sic vocant; id enim est melampyron, sed semen odoratum. Placet, vt apponatur crocus, & sint omnia equalia. IN alio.) Nam duo aurei opij, plus essent, quam sit opus.

SYLV. **V**IDE TVR. in hac descriptione crocus desiderari, quam coniecturam, & suspensionem ingerit alia lectio: & certe si crocum, & alia habet equalia, est praestantior. Piorum vero latius sum persecutus, quod antidoti opiate medicum desiderant prudentem, non autem temerarium in dando, ubi opus est, neque formidolosum, si eius utendae necessitas contigerit.

EDST. **I**D NON praterendum silentio, hyofciamum hoc in loco sicuti, & in superiori antidoto album sumi oportere; nigrum enim, & visum veneni vires habent, & insaniam faciunt. Sane quia hic, & in superioribus, & sequentibus passim de castoreo meminit, non importunum, si ex eius historia aliquid afferatur. Castoreum ex fibro ancipitis vitae animalis abscinditur, folliculi sunt duo selibrae interdu pondus singuli aquantes, ad imum ventrem positi. hos quia penem vtrinque excipiunt, constans semper viget opinio eius esse animalis testes, quos etiam sibi abscindere, quum a venatoribus agitur, non nescium illorum quare gratia, vulgus pro certo habuit. id literis Aelianus pro historia commendauit. 6. de historia animal. quod ferē, & Plinius lib. 8. vulgi opinionem sequentis: sed has esse fabulas, & Dioscorid. admonuit, & Plin. lib. 3. 2. obseruatione Sextij medici: sunt enim hi, vt in sue, adeo astricci spine, vt auelli nequeant. Sed hos non esse eius animalis testes dissectione etiam compertum est; habent enim suos ij testes intra corpus gallinaceis non maiores, neque a superioribus partibus in hos folliculos, aut ab his in penem vllus meatus deriuare conspicitur. Mtathioli diligentissimi testimonio, vt in alijs. Sed habent hos etiam femina, emanatque ex ijs tanquam ab vberibus oleosus quidam liquor graui- ter olens, quem frequenter sibijpse lambit fiber, lingua deinceps sese secati more delingens. Non sunt ergo testes. Sed neque renes, eos enim intus habet. Neque vesica, vna enim vni inest animali vesica, non dua. Quae nam ergo ea sit animalis pars haecenus non constat. Porro si hos folliculos feces, duplex spectatur substantia, externa solida, & carnosae, & interna cerea vbi exsiccata fuerit, vtraque in medicina vsu venit. Sed adhaeret praeterea (quod Gesnerus aduertit singulis ijs folliculus alter maximi digiti longitudine, albo, & pingui humore plenus, substantia molli, & mellea, putridi casei sectorem referens, acris, & liquore cereo maioris folliculi ingrator. De hoc autem, vt ex docti Hermolai versione colligitur (hoc enim obscurauit Ruellius) meminisse etiam Dioscorid. constat. quum disseca cute castoreum iubet auferri vna cum membrana quae melleum liquorem continet, & siccatum potui dare, neque enim de maiorum folliculorum liquore intelligi hoc potest, qui supra ab ipso Dioscorid. cerea comparatur non melli, & vere cereus est non melleus. Sed de castoreo satis. Cuius quidem, si quis roget quenam, vsurpanda sit pars, carnosae, cereae, an melleae: Arbitror omnia posse vsurpari, nempe Dio-

A scor. castoreum absolute cum membrana liquorem habente melleum, exiccatum potui exhibet. P. astet tamen fortasse liquorem melleum paruorum folliculorum, qui alijs partibus ingrator est, & facidior pro externis linimentis vti: caetera in antidotis vsurpare. Est vero hic etiam summe aduertendum, quod ad detestum facit, cauendum castoreum, quod est rancidum: quando id die vno necat. Auicenna testimonio. Sed cauendum etiam quod adulterium senserit. Dioscorid. equidem tempore adulterabatur addito gummi, aut ammoniaco cum sanguine, & castoreo, nunc vero, vt etiam Sextij tempore eiusdem animalis renibus, fractis inde testium folliculis, atque in saculo sano cereum illum liquorem mentiente fucari auit. Probatissimum castoreum. delineat Dioscorid. a quo non est discendum, quarendum autem Ponticum, caeterorum praestantissimum, & vt Strabo ait, magis medicamentosum; tale vero etiam Damocrates in mithridatica antidoto exposcit.

M E S V E.

ZAENE A frigidam intemperiem sanat, flatus dissipat, & sedat inde natos dolores ventriculi, coli, vteri, dentium: vrinam item difficultati medetur, & fecundas facit mulieres, potum, & pessum cum lana, & oleo liliorum collo vteri impositum. Recipit castorij, opij, piperris, macropiperis, galbani, costi, cinnamomi, phu, mei, dauci, alari, croci, aequalis partes: excipitur melle despumato: alijs, sapa. Datur aur. j.

† vulg. ad dit m. g. r. h. a.

LICET istud electarium non sit in vsu, laudo tamen eius vsu in doloribus ex materia catarrhali frigida, & humida tenendo super dentem, quantum est granum fabellae illius electarii semel, aut bis in die, tenendo deglutionem eius propter opium, praemissa tamen digestionem, & vniuersali euacuatione illius materiei. habet insuper sedare dolorem stomachi, & renum, & vesicae, & intestinorum a ventositate crassa, vel a materia phlegmatica: summe confert colicam ventosam. in qua phlegma multum in intestinis continetur, euacuatione tamen semper praemissa. Et mirabiliter confert mulieri sterili, & quae cum difficultate impregnatur, bibuū, & iuppositum in matrice cum lana in forma crassi stili, & cum oleo de lilio non tamen ultra tres horas teneri debet, nec saepe continuari, nec innouari, timore opij, a quo est fugiendum, nisi in casu magna necessitatis, vt saepe dictum est. Et licet medicinae excessiuae caliditatis ingrediantur in descriptione omnium, in quibus ingreditur opium: virtus tamen opij longo tempore durat, & viget eius potentia cum virtute excessiua suae complexionis frigidae cum eius occulta proprietate: & in sui malitia aequaliter remittitur a virtute medicinarum, qua virtute deducitur ad membra, & loca, ad quae per se solum transire non posset, vsus autem huius electarii non debet esse nisi post duos annos scilicet elapsos post eius constructionem, vsque ad septem annos, indispositionibus antedictis. In dolore autem dentium conuenit post sex menses ad obtundendum aequaliter sensum, qui est in radice dentis, & ad exiccandum materiam illam.

CHRI.

Alisue. T ij EGO

MESVÆ DE MEDICINIS SOLVTIVIS

MAN. **E**GO multoties hac vsus sum, præsertim in vteri
 afflicto, & fauis profecti. CVM rob. per hanc
 distinctionem significant. Arabes omnem succum
 crassorem factum: cum vero simpliciter proferunt,
 rob. vini, intelligunt.

SYLV. **P**VRGATO corpore, & cõcta quadrantenus ma-
 teria, denti dolenti imponi potest ter quater die,
 sed non diu, vt per horam tantum, citraque degluti-
 tionem ne opium simul deuoretur. In steribus etiam
 ob vteri intemperiem frigidam, quæ semel extinguit,
 aphor. 62. l. 5. Pello inditur semel in die per horas tres,
 aut quatuor, & alijs diebus sequentibus idem. Nam
 nouasse periculum est, propter opium, cuius vim cali-
 da in partes deducunt: frangere omnino non possunt
 nisi tempore longo. Ob id tutius ab anno post com-
 positionem secundo ad septimum: sed in dolore den-
 tum à sexto mense vsurpari potest ad sensum obtun-
 dendum. Manardus hoc sepe vsam se contra sterilita-
 tem scribit non infeliciter. Abj. Azaraut antidotum;
 alij egeteam: saginea tu vocant.

M E S V E.

ATHANASIA magna, obstructio-
 nem hepatis, & lienis liberat, dolorem
 sedat, tum dictarum partium, tum ven-
 triculi, renum, hæmorrhoidum, quo-
 modo Philonium antidotum. Thracem pul-
 monesque expurgat, ob id asthma, & antiquam
 tussim iuuat, hæmorrhagiam, diarrhæam, lien-
 teriam antiquam, dysenteriam cohibet. Hepar
 autem lupi, quod tota sua substantia morbos he-
 patis iuuat, huic mistum Galen. voluit. Nam re-
 cipit hepatis lupi, eupatorii, croci, mitræ, castor-
 rii, costi, cardamomi, spicæ, nardi, opii, papaueris
 nigri, hyoscyami albi, cornu dextri capræ,
 vel (vt alii legunt) cerui, portiones æquales: teren-
 da terantur, & alia in vino liquefiant: excipe om-
 nia melle despumato, & post sex menses vtere
 ab aureo dimidio ad aureum vnum, cum vino
 dulci, & grato, aut cum sapa, & succo intybi, &
 apii.

CHRI. **S**VMITVR hic hepar adibi. l. lupi, quod est ca-
 lidum, & humidum versus secundum valet
 à proprietate in passionibus hepatis, & maxime
 in oppilationibus, secundum quod asserit. Gal-
 quem allegat Mes. in hoc cap. Cornu dextrum
 capræ, alias cerui, & est melius, quod est frigida
 complexionis in primo, & sicca in secundo, &
 etiam à proprietate operatur in passionibus su-
 pradictis, licet etiam conferat sua tripticitate cui-
 libet fluxui sanguinis, & maxime menstruorum.
 Rob. idest sapa est calide, & humidæ complexio-
 nis in primo gradu. Endiuiâ vero dum recens,
 est frigida in primo, & humida infra primum,
 cum vero est sicca, est frigida infra primum, &
 sicca in eodem. habet insuper virtutes diuersas
 frigidæ, & calidæ, quibus mediantibus operatur
 in diuersis materijs, licet frigiditas superet eius ca-
 liditatem, quæ est remissa.

MAN. **A**DIP. Lupi. DE cornibus capræ. Sic. & Anic. cu-
 ius hæc est descriptio. Alias habes à Pau. & Oriba-
 sio, sed & à Nicolao, quæ parata communiter inueni-
 tur: & est in astringendo longè quam hæc efficacior.
 A Paulo etiam alia scribitur, quæ Oribasij esse dicitur,
 nullibi tamen cornu mentio: alioqui nemo nisi super-
 stitiosus dextrum potius, quam sinistrum apponeret.

EFFECTA Antidoto Athanasie contraria tribuit
 Mesæes, vt theriacæ, & alijs opiatis medicamen-
 tis. Nam quæ obstructionem liberat, hæmorrhagiam,
 & vacationes alias sitientibus sunt contraria. Item
 sensu stupefacto dolorem sedare, & crassa, lentaq; ex
 thorace expectorare, causis pugnant. Illud, n. frigidum
 cogentis opus est: hoc calidi dilatantis, accedente vi
 tenuante, incidente, tergere. Sed id facile recipies, vbi
 medicamentum hoc, vt alia eius generis multa, anima-
 lium more temperiem per ætates mutare: didiceris,
 sed contraria illis modo. Nam animalia primo calida
 sunt, postremo, frigida. Hæc vero medicameta primo
 frigida, deinde calida euadunt. Effecta igitur frigori
 efficit à sexto mense ad annos tres cum aqua plâtagi-
 nis intybi, rosarum; caloribus ab anno tertio, ad decimum,
 victa iam frigidiorum vi à calidis: sumpta cum vino
 dulci, sapa, succo apii. Athanasie antidoti, & ambrosi-
 siæ, passim meminit Gal. in lib. san. tuendæ, & metho-
 do, in quibus theriacæ eas comparat: sed non descri-
 bit, nisi quod Mithridatis athanasiam, antidotum ab
 hac multum diuersam, sine hoc hepate describit lib. 2.
 Antidotorum: ob id, an hepar lupi Athanasie misceri
 voluerit, compertum non habeo. Quid autem de he-
 pate lupi cõsuerit Gal. in hepatis affectibus, in noctis
 simplicibus abunde expressimus.

Cornu cerui, & capræ vsta, & si opus est, lota idem
 pollere docet Gal. lib. 1. simpl. & lib. 4. c. ph. p. Atha-
 nasia autem idest immortalis, dicitur, vel quod longo
 tempore efficax perduret, vel potius, quod homines à
 morte, ex venenosâ iectu, mortu, vel causa alia ma-
 lefica vindicet, quæ vis est precipua Athanasie Mithri-
 datis, à qua, vel h. m. illa videri potest denominata,
 quæ magna quoque dicitur, quod pluribus cõsistat sim-
 plicibus, quam parua Serapioni, & Haly etiam descri-
 pra, & Anic. ex quâ hæc descripta est. Quæ autem à Ni-
 colao describitur, est ad stringentior, & consuetior. In
 Athanasia Pauli ex Oribasio sumpta, cornu nulla est
 mentio superstitiosum autem est dextrum potius, quam
 sinistrum imponere.

AFFECTVS contrarios eodem præsidio tolli pos-
 se non mirum, atque adeo, quod Athanasia obstruc-
 tiones liberet, & eadem hæmorrhagia, diarrhæa, lien-
 teria aut qua, & dysenteria conferat, quod dolorem sedat
 stupefaciendo, & crassum ac lentum humorem pituato-
 rum ex thorace trahat. Opj, papaueris, hyoscyami in se-
 dare dolorem potest dum stuporem sensit, vt particulæ in-
 fert, & fluxiones sedat refrigerando atque incroscendo.
 Ad hæc vero celeriter obvianda reliqua adu. no. medi-
 camenta calore prædita: ea enim viscidos, crassosque hu-
 mores, ac vapores concoquendo, disseccando, attenuan-
 do, discutendo, ac etiam euacuando per insensilem per-
 spiratum, meatus expediunt, & celerimum frigidis ip-
 sis medicamentis iter parant: atq; adeo contrariorum
 medicamentorum ratione, idem compositum in dica-
 mentum contrariæ affecta obit: non dicam, vt Symplicius
 vno tempore vnum, alio aliud, sed eadem semper: quæ
 quam enim non sum nescius in huiusmodi anti. dotis stu-
 pefactoria priori atate maxime vigere, minus autem po-
 stea, non aboletur tamen prima adate transacta eorum
 vis, præsertim opj, quod plures annos integras vires ser-
 uat: sed caloribus concoquentis actione minuitur tantum,
 ac temperatur; & quod vnius aut duorum erat medica-
 mentorum proprium, in antidotum totam per minimas
 eius partes diffunditur, tunc vero stupefacit, non opium,
 non hyoscyamus, sed Athanasia ipsa ac Philonium, opj,
 & hyoscyami, & reliquorum omnium simplicium for-
 mis, ac viribus in vnam veluti nouam formam totius
 compositi redactis.

ME

SYLV. **D**...
 tussim
 de nar
 inde t
 lum se
 neno p
 ana do
 mi alb
 rura;
 goræ;
 midia
 ses vte
 MAN. **M**...
 difficil
 nenda
 nis igne
 cis, opi
 nis, ana
 mellis e
 SYLV. **F**...
 polle
 dicat h
 videtur
 ritiam
 mum e
 quante
 insuau
 sulphu
 simplic
 nes eis
 resistit
 potius
 franga
 corum
 rit. Ma
 randi.
 D...
 citrinu
 expert
 quam
 vero e
 odor, a
 pacto e
 neque
 suas vi
 C...
 opij, f
 rha, t
 prehe
 Ha
 betur
 tris he
 ista M
 Mesu
 STY
 Smit
 te que
 ciens,
 quam

MESVE.

DIASVLPHVR confert febribus diuturnis, vt melancholicis, phlegmaticis, thoracem, ac pulmones purgat pituita crassa, lenta, pure: ob id tussim antiquam, & difficultatem spirandi inde natam leuat, splenis duritiem minuit, & inde natam hydropem, vrinam mouet, calculum frangit, morsibus venenatis, & potio iam veneno prodest. Recip. autem piperis albi, & longi, ana drach. vj. sulphuris flauis, thuris, mei hyosciami albi, myrrhæ, styracis, cardam. ana drach. viij. ruta, costi. † cassiæ, ana drach. v. opij, mandragoræ, ana drachm. iij. croci, drachm. ii. & dimidiam: melle despumato excipe, post sex menses vttere.

MAGNAM vim habet in dolore renum, & spirandi difficultate, in quibus locis paratur: nec difficile esset vbiq; parare, quarcunque enim in eo ponenda, nota sunt. Sunt qui hoc pacto parent: Sulphuris ignem non experti, hyosciami, cardamomi, styracis, opij, myrrhæ, costi, rutæ ana drach. x. croci, piperis, ana drach. iij. cassiæ drach. xij. libyatici, drach. iij. mellis quantum sat sit.

FVERIT hæc antidotus efficacissima ad ea, quæ pollicetur, Sulphur viuum autem vbiq; Gal. prædicat hic citreum, seu flauum, quod ignem expertum videtur: quemadmodum & viride, pallidum, & cineritum in cannas coniectum, & ab his formatum. Optimum existimatur quod chymistæ sublimando (vt loquantur) purgant, & tenuant, odorisque & saporis insuauitate exuunt. Opera prope omnia hic adscripta sulphur solum præstat, vt vires eius legenti in nostris simplicibus patebit. Tamen, quæ illi adduntur, actiones eius reddunt meliores, quorum plurima venenis resistunt. Sunt & in eo stupefacientia quædam mista potius, vt aliorum valenter calentium vehementiam frangant, quàm vt stupefaciât: ita vt vis eorum paucorum sexto mense tracta, multis calentibus elanguerit. Magnam vero vim habet in dolore renum, & spirandi difficultate.

DELIGENDVM sulphur ignem non expertum, quàm maxime splendidum, ac minime lapidosum: citrinum autem ex Authoris iussu: aut si etiam ignem expertum sumas (neque enim de hac re Mesue quicquam) quod viuet, ac prapingue spectatur. Chymicum vero ex quo per sublimationem, vt aiunt, extractus sit odor, ac sapor quanquam potentissimum ad multa, nullo pacto ego admitterem, vt Sylius: cui enim neq; odor, neque, quod maxime refert, suus inest sapor, de esse, & suas vires verisimile est.

MESVE.

CONFECTIO ex Styrace, alui immodicum fluorem biliosum, aut pituitosum sistit tinesum à causa frigida natum sanat. Recipit styracis liquidi, opij, † assari hyosciami albi, castorij, croci, myrrhæ, thuris partes æquales, melle sufficiens comprehenduntur.

Hæc confectio de styrace interdum in vsu habetur. Rasis 9. ad Almansorem cap. de fluxu venteris habet vnam aliam descr. non differentem ab ista Mesue nisi in vna re, scilicet in croco: quia Mesue habet hic crocum, Rasis autem non.

STYRAX verus lachrima est, humiditatem non retinens nisi dum manibus atrectatur. Fit vero arte quædam miscella, quæ grauis est, & somnum faciens, quam hic puto Mesuen intellexisse, & esse quam liquidam vocant. Vide Dioscorid. si tamen

A hoc melius intelligere velis, lege Gal. in lib. de Antidotis.

PER styracem liquidam à Mesue intelligi miscellam quandam grauem, & somniferam putat Manar. ex Diosc. Gal. antidotis. SYLV.

STYRAX liquida liquor est, qui ex mirra sit aqua conspersa, ac expressa, vt docet Serap. fl. lxx autem Dioscoridi vocatur, sed quid sit quod ad nos hodie offeratur styracis liquida nuncupatione, & quo pacto paratur, ignoramus. Hic, si per me liceret, solium, & verum styracem sumerem, qui haberi probatissimus potest, & in fluxionibus etiam commendatur: præsertim, quod myrrha, ex qua liquidus ille conficitur huc etiam venit, aut certe, si quid velis styraci liquido magis simile, oleum sumes ex myrrha caloris vi expressum. COST.

DISTINCTIO TERTIA de Medicinis solutiuis.

MESVE.

MEDICAMENTA purgantia sunt quædam aloë, alia colocynthide, alia turbiti, nonnulla scammonio, alia alijs. De quibus ordine nobis dicendum est, Primum de hieris.

TERTIA distinctio de medicinis solutiuis, quarum quædam conficiuntur cum aloë, quædam cum colocynthide, quædam cum turbiti, quædam cum scammonio, & quædam cum alijs medicinis solut. fortibus, quædam cum pluribus ex eis, sicut inferius per ordinem apparebit. CHRI.

MESVE.

HIERRA picra idest amara Galeni, facultatibus multis insignibus efficac. Siquidem calcit, tenuat, incidit, terget, siccat, obstructions aperit, humores, ac status, prauos, crassos, lentos, poris corporis tanquam spongiæ cauernullis imbibitos separat, digerit, expurgat commode. Magis autem purgatrix est cum aloë illota, sed minus roboratrix, contra vero, quæ cum aloë lota paratur, minus aluum subducit, magis ventrem roborat, affectibus capitis, ventriculi, hepatis, renum, vteri, iuncturarum, & cæterarum partium frigidis, mire confert, humorem ab his partibus frigidum aut putrem vacuando. Recipit cinnamomi, mastiches, assari, spicæ nardi, carpobalsami, croci, † xyloaloes, cassiæ, partes æquales, aloes duplum pondus omnium, Quidam addunt schenū anthos, alij absinthium, alij alia. Quidam melle excipiunt, alij sine melle in trochiscos fingunt cum aqua bdelij, & tragacanthi.

† al. xyloaloes.

HIERRA picra nomen habet amaritudinis, quia ipsam principaliter ingreditur aloë, & dicitur hierapicra, à hiera quod est sacra, & picra quod est amara, & huiusmodi hieræ Galeni, duæ reperiuntur descriptiones posite, & inuenta à Gal. quæ ambæ in idem redeunt: vna ponitur 7. therapeutica, c. 12. alia ponitur 6. de regimine sanitatis. c. pen. Est. n. hæc hiera magni iuuamēti in passionibus stomachi principaliter, quib. abundat humor cholericus subtilis imbibitus in poro sitatibus stomachi cum admixtione phlegmatis aquosi: habet et multas alias utilitates efficere, quas auctor ponit in litera, & Gal. locis allegatis. Vtus autē eius, & modus præparationis est triplex. Primo solum in forma pulueris, & tunc assumitur cū vino, vel iure pulli, vel cū aqua menta, vel Mesue. T iij hordei,

CHR. Hierapicra vnde dicitur.

Hiera præparatio triplex.

MESVÆ DE MEDICINIS SOLVTIVIS

hordei, vel alio liquore conueniēte, & in tali forma ipsam describit: & eo utebatur Gal. quia efficacius operatur. Secūdo in forma pillulari, & sic cōiter practicantes generaliter vtuntur. Et iste modus adinuentus fuit, cum pp amaritudinē pulueris, tum, vt maior ē morā in stomacho contrahens, à remotis magis attrahat. Tertio in forma electarij cū melle, & sic describitur hic à Mesue, sed non est in vsu, & in hac hierapicra Gal. non ingreditur aliud solutiuum, nisi aloē non lotum, de quo diffuse dictum est in diamusco, & qualitercunq; præparetur in debita dosi, tardat solutionem à xij. horis vsq; ad xxiii. Nunc transeo ad descr. hierapicrę. Galeni positę 7. therapeut. que est illa, quę cōiter habetur in vsu, & est quasi cōsi similis cū illa, quę ponitur 6. de ingenio sanitatis, derelinquendo præsentē hic positā à Mesue, quia satis ab illis variatur, & isto modo nō habetur in vsu. Rec. cinnam. mastichis, asari, spicę. s. nardi, croci, xylobalsami. ana dr. vj. aloes dr. centum. Et illa est vera descriptio pul. hierapicrę Gal. secūdo quod ipse ponit in locis alleg. Medici autem, & aromatarii hodiernis temporibus de aloē ponūt solum duplum ponderis aliorum aromatum, & non plus, cum hanc hieram conficiunt. Et mouentur maxime propter hanc descr. ibi positam à Mesue, quam ipsi reducunt ad formam pillularum: ideo minus solunt. Et dosis hierę Gal. in locis alleg. est vsque ad dr. i. Dosis autē eius, quę hodiernis temporib. præparatur est vsq; ad dr. i. & s. & si sit in forma electarij, vt ponitur hic, dosis eius est vsque ad vnc. i. sed illo modo non habetur in vsu. Auic. in 5. can. Haly. x. practicę, & Serapio in proprio antidot. eādem habet descript. differentem tamē in vno, quia Mesue habet hic xyloaloes, alij vero carpobalsami. Vnum tamen notabis, quod hæc descr. hierę picrę q̄ dicit Mes. fuisse Gal. non reperitur in aliquibus lib. Gal. ad nos translatis, licet Auic. & alij affirmant Gal.

MAN.

AB hac cepit veluti ab antiquiore, & à qua reliquę nomen acceperūt, cuius permixtio tempore Galeni Romę vocabatur picra. Galenus accipit solū sex res, dimittens xyloaloes, & cassiam, & pro carpobalsamo ponit xylobalsamam: & auget aloem: pro sex einm drach. aliorum, vel centum, vel 20. aloes apponit. ET est resolutiua materiarum malarum grossarum. (Hastamen oportet attenuasse, & discussisse. ALOE autem sit duplum pondere.) Ferme triplum esse debet, quia pro 36. drach. illorum, centum Aloes, vel cxx. adijciendę sunt.

SYLV.

Lib. 7. meth.

ANTIDOTYS hiera idest sacra ab operibus diuinis, & mirabilibus, picra idest amara, ob aloem, vnde & hiera dialoes etiam dicta est à Galeno describitur lib. 6. fam. tuen. lib. 7. meth. & lib. 2. & 8. comp. ph. ad purgandum maxime ex ventriculo, intestinis, venis meleriacis bilem flauam, & pituitam nō modo tenuem, tunicis ventriculi altius infarctam, sed promptius eam, quę in eius spatio innatat. Cum autē vis eius purgatiu hepatis non superet, qua ratione affectibus frigidis capitis, & aliarum partium tam remotarum cum Mesue confert? Vt phlebotome à toto corpore vacuat, non primo. sed succedente in locum vacuati sanguinis alio sanguine ex reliquo corpore: sic vacuato per hieram ventre inferiore, successione quadam aliarum partium excrementa, aut mole sua tuere, aut vi partium expultrice mitti videntur: nec alienum fuerit ab hiera, si non valenter, saltem leniter trahi, vt momento vacua ad semel accepto, ferri in ventre perseverent: quo in clysteribus paulo acro-

ribus saepe fieri probauit Galen. Quę res tibi si non ad plenam satisfacit, in memoria reuoca ventriculi actionem toti corpori communem. In quo si multa est excrementosa materia, ea chylo mista, in corporis dictas partes cū sanguine tandē distribuitur, & partes ipsas tali excremento onerat. Si uero cōtra excrementis omnibus his biliosis, pituitosis, putribus omnino est ventriculus, & perfectius coquet, & alimentū in corpus purū transmittit, quo partes singulę uelut recreatę, & meliores redditę. quod in se habent excrementosum coquent, si coqui habile est. aut si tota substantia est ab alendo iam alienum, excernēt. Omitto uentriculi cum cerebro cōsensum maximū, & oculis. Vis igitur hierę huius à Gal. nō inueniēte (nam multis ante ipsum annis celebrata est, vt es lib. cap. ph. p. colligere potes) sed vsu crebro celebratę, est maxima. Sicque Romę Gal. tempore parabatur: Cinnamomi, xylobalsami, asari, spicę nardi, croci, mastichis Chia. ana dr. vj. aloes drachm. centum. Sed centum drach. ipsius magna nimis mensura est visa Galen. aliorum proportione lib. 2. compo. ph. p. Ob id præstantius medicamentum feceris, si minus aloes inijcias, vt drac. xc. qua tanquam optima, se vsu Galen. aserit. Interdum drac. lxxx. miscebat, cum gratiorem sed calidiorē volebat: interdum contra etiam cxx. cum purgantem magis. Aloe autem non lota, magis vacuat: magis roborat, ventrem minus vacuat. Crocum item partius misceri vult Gal. vt drachm. v. præsertim quibus medicamento vtentibus crocū caput ferit odore, vt nobis ante mittionem. His etiam suffecerint croci dr. iiii. Sex vero croci drac. Galenus miscebat mollioribus male per menses purgatis, & aloes dr. lxxx. & carpesium loco asari: interdum vtrūque. Vtebaturque non in his solis, quib. dolet caput per cōsensum stomachi ab humore bilioso morsu, sed et in his, qui suffusionum phantasmata, & symptomata patiuntur ex simili stomachi affectu, & quibus alius supprimitur, & quib. ructus ē fumosus. Cinnamomi penuria inijsio optime cassię duplum nihil virtute ab inualido cinnamomo abest, à generoso multum superatur. Quidam carpobalsamū loco xylobalsami: alij vtrūque. alij et xyloaloes, cassiā, schęnu anthus addūt. Dosis summa est dr. vnus cū aquę cyathis tribus: minima est semidr. alius in medio p̄tate, corporis magnitudine, cōsuetudine: seu minima est vnus cochlearis paruum: diocris, duorū paruorum: maxima duorum cochlearium magnorum cū aquę tēperatę cyathis duob., aut tribus. aut in catapotia fingitur. Dat. Act. à dr. i. dr. ii. Hodie eius sicce (quę vtilior est) ē vnc. s. cum dc. i. diap̄hēnici ex hydromelite ē mulieri innoxie propinati vidimus. Gal. item, vel siccum puluerem exhibet, vel melle exceptum, vt gratior, durantiore, purgantiore: licet tunc ventrem minus roborat, quia mel stomacho malum est, & roborantium vim dissoluit. Mes. puluerem tacuit, trochiscos expressit, alij quoque in catapotia fingunt, quod propter multam aloes amaritudinem egre puluis ex vino, uel iure pulli, uel aqua hordei, uel alio liquore deuorari queat: nec multo facilius cum melle excepta ex hiera hæc, siue bolis deglutienda sit, siue liquore (ut puluis solet) dissoluta. Adde, quod catapotia ex hiera ob moram in uētriculo longiorem à remotis partibus trahere magis possunt: minimum, si potu deuoratur. Nam sic à uentriculo cellerrime, & effluit, & expellitur. Si bolo autem samitur ut consistentia, sic mora in uentriculo, & uiribus in uacuando est media. In hac antidoto autem sola est aloes purgatrix, & tam imbecilliter, ut uix hora post duodecima uacuare incipiat, duretq; eius uacuatio interdum ad horas 24. quę consuetudo est tardius, & imbecillius uacuantium, cum ualentia mox vires suas exerant, & non multo post terminent, nisi quantitate immodica hypercatarsin moliantur. Cum autem Galeno hiera ad cinnamomi, mastichis, asari, spicę nardi, croci, xylobalsami. ana drachm. vi. addat aloes

cos

Capit
Capit

aloes dr. centum, dr. j. sicca probe purgat. cum vulgaris officinarum hiera hæc sicca dr. j. & s. parum sit efficax, quod aloem ad omnia simplicia simul sumpta duplam tantum misceant: cum apud Gal. fere sit tripla: nam pro aliorum sex: ana dr. vj. quæ sunt xxxvj. miscet Gal. aloes drac. centum, & interdum cxx. Quæ vero Gal. hiera melle excepta est, vnc. i. mediocriter purgat, in qua sunt pulueris drac. ii. Cum enim tribus pulueris vncis miscenda sit lib. i. mellis, in tribus autem vncis dra. sunt xxiiii. in li. vnc. xii. sequitur, vt in qualibet hieræ mellitæ vncia sint prope pulueris dra. ii. Addidi prope, quod pulueres ipsi cum melle iuncti pondus augent. Cum autem mellita Galeno purgatoria magis dicitur, qua sicca, leuiter atigi in Mesue aloeli. 2. Ab hac autem hiera velut antiquissima incepit. In quam xyloaloe, & cassiam inuexit: & pro xylobalsamo, carpobalsamum. Actuarius autem pro spica, xylocassiam. Mel vero quantum spices, vt vnc. iiii. huic hieræ, & aliis medicamentis, quorum aloes est basis, miscendum quidam contendunt: & hieram Iulio, aut Iuano faciendam, in hordeo que sepeliendam volent per sex menses, vt fermententur: ætas alioqui vites ei admittit: nec vtendam ante hanc fermentationem, seruarique integras omnes hieras à sex mēsisbus ad annos quatuor. Hieræ Andromachi initio lib. 8. c. ph. Schœnuanthus, xylobalsami, mastiches, croci, nardi, Indici, asari, cinnamomi, singulbrum drac. vi. aloes lotæ drach. cētum: simul leuigata reposito, datoque ieiuno a cochleario vno ad duo, cum aqua frigida, aut calida exathis à duobus ad quatuor: alii singulorum sex dr. octo miscent: alii aloes drac. lxxx. multi præter illa sex etiam schœnuanthus addunt. Asclepiades Andromacho consentit, nisi quod aloes simpliciter scribit, & horum simp. vñ. i. vel ii. id est dr. vii. & semis. miscet, & opobalsamum pro xylobalsamo, & schœnuanthus omittit. Aloem quidem cum Andromacho lotam: alii illotam ponunt: cum lota minus aluum subducatur: quia multum virtutis medicamentose lauando deponit, sed tunc conuenit magis febrili non valida, sed admodum remissa laborantibus, quibus etiam hieram ex aloes illota citra euidentem noxam multi dederunt, in aliis febribus noxam maximam ex ea sunt experti. Nam aloes etiam lota est maxime aduersa his, qui intemperie calida, & sicca laborant, sine prauis humoribus: deinde his, qui sicca, & frigida: in totum his, qui ex solis qualitatibus partem aliquam habent vitiatam. Nam intemperies cum humoribus, medicamentis illos vacuantibus indigent: quæ sine humoribus sunt à medicamento ex aloes in marcorem omnino perueniunt. Vbi igitur humiditas parua ventriculi tunicas irrigat: picra ex aloes utilis est, humiditatem vacuans parua, quæ nauisam maiorem, aut minorem excitat. Eam autem noxiã humiditatem sola aloes vacuat sua vi purgatoria non valente, sed quæ ex ventriculi regione, quæ attingit, vacuare possit: si tamen largior sit exhibitã, ad iecoris partes peruenit, non tamen vacuat totum corpus aloes. Hieram quoque ipsa valet ad purgandum ventriculũ prauis humoribus, præcipue tenuibus, & biliosis, & coctionem impediētibz, iuuat etiam ventriculũ intemperie humida citra humorum laxatum, vt ligamenta, seu nerui colligantes articulorum laxantur: omnium autem præstanũs. est remedium his, qui bilem altius inter tunicas ventriculi receptam habent. Datur etiam tuto, phlegmone ventriculi, iam cocta post declinationem scilicet, nullo autem phlegmonis tempore. Hieram picram alii habent sicca. alii melle non cocto modice exceptam lib. j. sani tuen.

COST.
Cap. 110.
Cap. 111.

HIERAE simplicis authorem fuisse Antonium Musam, qui Tiberij tempore vixit, testatur Scribonius, quamuis Gal. 8. de comp. per loca in Andromachum referat, qui etate Neronis fuit. Parabatur ex aloes triente, id est vncijs quatuor, croci, cinnamomi, nar-

di, asari, xylobalsami, mastiches, singulorũ denarijs sex, est vero denarius pars vncie septima Galeni tempestate longe maior aloes quantitas addebatur aliorũ proportionem: nepe ad sex singulorũ drachmas, aloes drachma centum, quam mensuram interdum ipse imminuit, sumens octoginta, aut nonaginta, interdum auxit ad drachmas centũ, & viginti pro vario scopo purgãdi magis, aut minus, quare non erant hic Mesue aloes sumendã præcipiẽs duplo pondere ad reliqua, neque Galeno repugnat. Summa equidẽ mensura drachmarum centũ, & viginti fere triplam proportionem seruat ad alia, sed minor, quasi duplam, cuius author est Gal. Castigans vulgatam qua centum drachma sumebantur, hoc autem pro Manardo sit distũ. Detraxit vero et Gal. croci drachmã dolorem capitis veritus, qui sape ex eo prouenit, ac pro aloes non lota lotã etiã quandoque substituit ex Andromacho, quæ ventriculo magis conferat, minus autẽ expurget. Porro autem hoc in medicamento duo tantũ sunt, qua purgãdi vim habeant, oloes atque asari. Galenus tũ quasi asaro facultatẽ inesse purgatricem ignorauerit, aloes vim totam ascribit. Est tũ basis ipsamet aloes, ex qua et nomen picræ, id est amara obtinuit, & eius gratia cætera adduntur. Quando .n. triplex illi inest vitium, tarditas in purgando, imbecillitas, & vis qua venas recludit, accelerant, ac eius vim intendunt cinnamomũ, nardus, crocum, xylobalsamum, calida omnia, & tenuiũ partũ, adde, & asarũ tenuiorum simul, & purgatorum, prohibet vero ne venas aperiat mastiche, atq; adeo nõ fortuito, sed cõsultissime paratũ id est medicamentum, ad quod tũ alij alia pro suo quicq; si opo addiderunt, veluti xyloaloe, cassiam odoratũ: iucum, absinthiũ, de quibus et Mesue meminit, neque hæc temere, quã aut purgatricẽ vim intendũt, aut purgandi celeritatẽ, si & bdellium, & dragacintiba, quæ alij addunt admonente Auicenna, vitium aloes oppugnant, quo sanguinem detrahit. Apte vero etiã mel additur à Gal. quod ventriculo gratis redditur medicamentum, & magis subduclorium. Ceterum vbi hieram excepturus ex melle, de mellis mensura non leuis est questio. Gal. equidem pondus non explicat. Ac si vulgatã sequere consuetudinem, addẽdum esset mel quadrupla proportionem, vt exemplo Diamoschi agunt. Auicenas tamẽ tantundẽ addi interdum, ait: atque adeo lōge minus, quã fieri in alijs consueverit. Sane de mellis mensura, regulã qua eius quadruplũ, aut triplum addunt non carere periculo in purgatorijs, supra ostendimus. Quod aut ad hunc locum pertinet, quanquam illam etiã hoc in loco Syluius sequitur, cum Auicenna potius flavem in picra .n. multa est aloes copia: præstat vero aloes eadem fere opera quæ mel, conseruandi, & species excipiendi lentore suo ne distillant, quare minori quoq; mellis mensura est opus. At roget nos aliquis, an regula à nobis antea allata hic sit opportuna? Non est opportuna, quoniã hieræ huic mel litã dosim Gal. Aut Mesue non tradunt. Docuimus autẽ antea conferendas basis, & cõpositi doses, atque eo pacto mellis mensurã elici. Age autem inquiramus nũc hieræ, & simplicis, & mellitã dosim, quã hic silentio inuoluit. Galenus porro (de simplici primum ago) 2. de comp. per loca drachmanũ se vnã ad summum exhibere testatur. Andromachus ex 8. de comp. per loca, cochlearia duo i. drachmas duas præbuit. Serapio drachmas duas exhibet, quod & Paulus, hierarum omnium summum pondus dicens drachmas esse duas. Nostri vero drachmas etiam tres dant absque noxa, quibus aspiculatur authoritas, & ratio. Scribonius equidem dari ait cochlearia duo, vel tria. Ratio vero id docet, quãdo hiera drachma vix habet scrupulos duas aloes, atque hæc minori quã

Cap. 1.

Cap. 2.

quã

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

quàm drachmarum duarum pondere fere non exfoluit. Ergo summa hiera simplicis dosis drachmarum erit trium, neque Galeno hac in re assentiendum, praesertim (quod quis admiretur) qui hiera ex colocynthide longe valentioris medicamenti drachm. iij. aut etiam quinque dedisse proficitur. 1. de comp. med. per loca. His de hiera simplici, ita constitutis eius etiam qua melle excipitur dosis facile innotescit. Si equidem mel tantundem addas cum Auicenna, sex drachmarum mensura erit summa, si quadruplum, drachmarum erit quindecim. Atq; hac ratione ipsa docemur, à qua quotidianum non dissentit experimentum. Vnum hic superest explicandum, qualesnam humores hiera educat, crassos ne an tenues? Mesue ijs verbis.

Et est resolutiua materierum malarum crassarum, & viscosarum, videtur ipsi purgatricem crassorum humorum vim tribuere. Manar. vero attenuasse, & diffecuisse antea oportere admonet: atq; adeo sponte sua id non praestitiram. Sed vere id non vult Mesue, quod velle Manardus innuit, hieram crassos, ac lentos humores soluendo educere, at eos dissipare, & attenuare aseruit, si rem perpendas. De solutione vero postmodum agit quum subdit.

Et perficitur ab eo solutiua bona. Si tamen etià de purgatrice vi intelligas, quanquam non negem crassos humores, vt hiera educantur, secari prius & attenuari oportere: id ipsum tamen praestare hiera quoque ipsa solet ob cinnamomi, spicae, croci, carpobalsami, & asari vires, ac propterea, vtro modo Mes. verba intelligas non errat, quod Manardus innuit.

M E S V E.

HIERA Hermetis cum dracunculo maximarum, & certiss. est virium ad cephalalgiam, hemiplegiam, vertiginem, paralytin, epilepsiam, tremorem spasmus cynicum, dolorem colicum, nephriticum, vterinum, arthriticum, Vacuat enim humores tam tenues, quam crassos, & lentos, à capite, ventriculo, neruis, iuncturis, & reliquis partibus. Recip. autem aloes vnc. j. trochiscorum Alandhal aur. octo: turbit, agarici † dracunculi vtriusque sicci, iridis, sagapeni myrobalanorū cepularum, citreariū, Indarum, ana lesqui drachmam: zingiberis, cinnamomi, mastiche, bdellij, ellebori nigri, eupatorij asari, cassiae lignae, salis Indi, castorij, croci, apij, liguttici, † cocci gnidij, stoechados, ana drach. i. scillae affatae drach. ii. & dimid. scammonij drachm. ii. Curiose omnia terantur: gummi, & succi vino odoro pisso luan tur: pulueres succo cucumeris agrestis comprehendantur. Siccentur iterum, eodem succo, & pauco nucum oleo excipiantur, & siccentur, postremo melle despumato † omnia comprehendantur. Datur post sex menses à drac. j. ad dra. ij.

† Luf.

† f. m. m. c. v. rem.

† Vult. quantitate, que hat totum sicut pasta.

MAN.

SYLV.

ALANDAL.) Hos habes infra ab ipso Mesue de scriptos, qui tamen Hermetis tempore non cōponebantur. LVF.) Dracontium. SEMINIS meze-reon.) id est cocci gnidij, chamaeleae videlicet.

DESCRIPTA etiam Mesue in simplicib. cap. de dracunculo, potentissimum, & efficacissimum est medicamentum, vbi remedijs alijs mala hec contumacia non cesserunt. Trochisci Alandhal inter trochiscos describuntur, quos tamen tempore Hermetis nondum compositos scribit Manard. sed sine testimonio. Hi autem colocynthidis loco in compositione veniunt tutius, qua ipsa colocynthidis, nisi mistis probe castigetur.

HAEC scripsit, & lib. simp. de aro: in eo varius, quod hic trochiscorum Alandhal drachmas duodecim, id est aureos sumit, illic colocynthidis drac. viij. Neque temere colocynthidis redacta in trochiscos maus hic adiecit pondus, quando castigata hoc pacto minus est efficax. Ad dit etiam hoc in loco bdellium, quo eadem colocynthidis magis castigatur, & elaterij vis obtunditur, quo inuolui omnia praecipit. Strenue expurgat hoc medicamentum, quod certe simplicium expurgantium, & fortium, & imbecillium sylum habet. In eo conficiendo, quod ait, tritura bona terenda omnia. Studendum, vt singula seorsum, aut cum alijs crasse, aut subtiliter terantur, prout quaeque postulant: pro quae petenda regula ipsomet Mesue tradita lib. Can. vniuer. quas non est, vt hic particulatim referamus. Illa nunc inquirenda multi momenti, & vsus, quia iubet Mesue hoc medicamentum ex melle confici, dosim vero praescribit à drachm. vna ad duas, an dosim intelligenda post adiectum mel, an ante: quantum vero etiam mellis sumi habeat. Equidem si rem perpendas, addito melle praesertim ex communi consuetudine proportione quadrupla, duae huius medicamenti drachmae vix aluum moueant, nedum non exquise purgant: absque melle autem in robustioribus corporibus non excedat modum: id quod persuadeat nos mensuram praescribi absque melle. Contra tamen, si in sequentibus hoc pacto dosim statui, quis putet absque melle, si vnum est, vt longo intervallo modum purgatio frequentissime excedat. Sed dicā paucis quod sentio. Quum simplicia ex quibus hoc paratur medicamentum excepto sagapeno, mastiche, bdellio, euphorbio, scilla, quae duci in puluerem non ita possunt, drachmarum septem, & quadraginta pondus attingant, id est vncia sint quinque, & drachmae duae, atq; adeo ex vulgata consuetudine binas fere mellis libras desiderent, futurum est, vt adiectis sagapeno mastiche, & reliquis, in totum electarium duas pendeat libras cum dimidia, & singula drachmarum duarum dosis vix drachmam specierum contineat dimidiam, quae perturbare quidem ventrem possit, non possit tamen exoluere atque exquise expurgare. Quamobrem, aut Mesuem meticulosum esse atque ignarum medicamenti vnum confiteri oporteat, aut vulgatam consuetudinem huic loco esse importunam, sed arbitrandum, expertum ipse Mesue huius medicamenti vires, ac propterea referenda est culpa in consuetudinem potius artificio, & consilio expertem, quam in auctorem. Quarenda ergo alia componendi ratio qua scopum attingamus auctoris. Ea erit regula à nobis in superioribus tradita, quam certe, qui in usum traduxerit, carere omni culpa obseruabit. Sunt purgantium hic simplicium doses, si recte expendas, fere quinquaginta duae cum dimidia, aloes videlicet, quatuor cum dimidia, trochiscorum Alandhal doses decem, & octo, possunt enim scrupuli eorum duo exhiberi, turbit, agarici, & quae eo ordine sequuntur non plures quam duodecim; ellebori, euphorbij, asari, seminum meze-reon doses fere sex; scillae vna, scammonij decem, ac propterea, quod dicebam, doses, quinquaginta duae cum dimidia, adieslo vero elaterio, quo inuolui omnia iubet Mes. ad sexagesimum etiam numerum accedunt. Huius vero electarij vbi confectum est, drachmas ad summum duas exhibet, quo fit, vt totum pendere oporteat drachmas vicenas, & centenas. Sunt autem si ingredientia omnia supputes, drachmae vix septem, & quadraginta, atque ideo, quod deest, id est drachmas septuaginta tres resarciendam est melle. Sunt vero haec vncia octo, & drachmae duae, quae si melle suppleueris, confecti

COST.

† Vult. ad in aqua adstanti.

† Vult. habet drachm. j.

† Vult. j.

confecti in hunc modum medicamenti dosi summa erit drachmarum duarum ex Mesue prescripto, & integra fiet expurgatio. Caterum video, quid hic obijciant: tam paucum mel tantum specierum cumulum non excepturum. Ego vero illud perpendi velim, quod auctor iubet, tantum mellis ad dendum, ut totum fiat sicut pasta, quibus verbis, ut passillum fiat (præter omnium sententiam hoc dico) præcipere Mesue in suspensor, non electariis, quod vocant, neque mirum, quando aloetica hæc amara in electarij formam redacta assumpturo admodum ingrata esse solent: minus autem passilli modo, quia minus dissolvitur, ergo quam passillum velit auctor non multum mellis est opus, fortasseque ostia illa vicia satisfaciunt, quod si non satisfaciunt, sunt enim quedam interdum aridiora, quæ humoris plurimum exurgunt, piaculum non erit, ut tantum iudicio tuo adiungas mellis, quod ad conficiendum passillum sit satis, aut ut pro hieræ simplicis exemplo tantundem mellis adijcias. Sed de hac re satis. Qui hæc hiera ex communi instituto parata usuri sunt, ea scilicet qua quadruplum, aut triplum suscepit, audaciores esse possunt, & drachmas etiam sex interdum propinare, qui vero ex Mesue institutorijs vna, aut altera drachma sufficiat. Vnum superest inquirendum, quum Mesue mezereonis semine exposcit, quid sit sumendum. Ut nos lib. simpl. dicebamus, ignotum est Mesue mezereon, sententia nostra, & aberrare eos, qui cocum quidem illud esse aiunt, ex eo constat, quod Mesue sive mezereon s folia traducit in usum, non fructus. Hæc tamen seminis loco, si quis vicini, aut maioris, aut minoris semen reponat, quod isdem sepe viribus valet arbitror non valde erraturum, pro drachma autem vna mezereonis, quæ integra, eius est dosi vicini maioris grana tria, aut minoris quinque assumas oportebit, si modo constitueris eo uti illius seminis loco, quod ignoratur.

M E S V E.

HIERA Archigenis omnibus descripta, confert affectibus melancholicis, & ex pituita crassa natis, & vertigini, epilepsie, spasmo, hydrophisi incipienti, voci ob humiditatem multam rauca, dolenti alpera arteria, difficultati spirandi, pfora, lepra, & cæteris tuberculis à crassa materia nascentibus; aut seroso excremento; ventriculo intestinis, mesaræo, vterio à flatu dolentibus, aut prædictis humoribus. Datur aliquando potui cum iure decocto, adiecto etiã castorio ad siliquas tres. Dolentibus autem spinæ, renibus, illibus, inguinibus cum decocto apij: ad itchiadem, & similes articulorum affectus cum aqua centaurij, adiecto etiam elaterio, idest cucumeris agrestis succo, & colocynthidis, pulpa, ad siliquas quatuor. Morfos denique à cane rabido, ab hydrophobia, idest aquis formidatis securos reddit, datur cum aqua abrotoni, præcipue adiecta drac. vna, pulueris cancrorum fluuiialium vstorum. Recipit autem pulpa colocynthidos drach. † duas, prassij, itachados eilebori nigri, chamedryos, schammonij, leucopiperis, macropip. ana † dr. duas, scillæ asithæ, euphorbij, aloes, croci, gentianæ, petroselini, ammoniaci, opopanacis, ana dr. j. polij, cinnamomi, sagapeni, myrrha, spicæ nardi, schœnu anthus, calaminthes montanæ, aristolochiæ rotundæ, ana dra. ij. cum melle sufficienti excipiatur omnia. Datur ad aur. iij. cum

A decocto epithymi, & vuarum passarum mundatarum.

NON est in usu, sed hieralogodion est multum in usu est alia hiera picra Gal. quæ ponitur à Nicolao in suo antidot. quæ est multum differens à hiera Galeni posita 7. therapeut. nec reperitur, vbi Gal. eam describit. & tamen illa est, quæ generaliter habetur in usu, & sic vbi que secundum illam descript. habetur in viu, & fit in forma electarij, secundum quod ibi describitur: quidã tñ reducunt ad formã pilularũ, quæ aliquo loco non sunt scriptæ, & dosi earũ est à dr. i. vsque ad dr. i. & s. Et dosi hieræ picræ Gal. reducte in forma electarij, vt comuniter fit, quia vsque ad dra. i. de mane digesta in ateria. Et illæ pilulæ de hiera picra Galen. quæ à Nicolao describitur summe cõueniunt oĩbus dispositionibus capitis, vel passionibus dependentibus à materia frigida, & doloribus aurĩ, oculorũ, & dentũ. Cõuenit insuper descẽui catarthi, & passionibus frigidis stomachi, & omniũ nutritiuorũ, & est passionibus matricis, & est multis aliis cõsimilibus, cuius nũc ponã descript. R. cinnamomi, spicæ nardi, croci, schœnanthi, assari cassiæ lignæ, xylobalsami, carpobalsami, violarũ, absinthij, epithymi, agarici, rosarũ, turbitũ, colocynthidis, mauchis, ana dr. iij. alias vnc. viij. mellis q. s. pro compositione electarij, sine vini pro cõpositione pilularũ. Sunt autẽ solutiuæ, quæ ingrediuntur cõpositionem huius hieræ picræ, & hieræ Archigenis, & hieræ logodion, non obstant, quod aliqua ex eis fuerint superius declarata, & alia quædã sunt declaranda. Colocynthis est medicina multum effrenitans in soluendo, amari saporis, indigens multa refectione secundum, quod ponit Mesue, est. n. solutiũ pomũ plantæ venosæ ad magnitudinẽ pomi aranzi subalbidi: iuxta quã plantã nulla oritur herba, & est calidæ cõplexionis vltra tertium gradũ, & siccẽ in fine secũdi. Solut phlegma principaliter attrahendo à remotis mēbris, non tñ per se sola est exhibenda quantunq; correctã. Et dosi eius, quæ ponitur à Mesue capitulo proprio est à chirat. vi. vsque ad x. Chirat autem est pondus quatuor granorũ hordei. Sed illa est nimis magna dosi hodiernis tẽporibus qualitercũque assumeretur. Epithymũ est flos, vel radix cuiusdã herbæ calidæ, & siccẽ in secundo. Solut humorẽ melancholicũ principaliter, & licet nõ sit in usu ipsũ per se solũ accipere, tñ eius dosi est dr. iij. vsque ad dr. viij. decoctionis autẽ à dr. v. vsque ad drac. xx. quia est lenis solutionis. Absinthiũ est herba nota leuissime solutionis, calidæ cõplexionis in primo, siccẽ in secundo, soluit leuissime choleram subtilem, & aquosam ab intestinis, meseraicis, & ab hepate, assumitur à quibusdam succus eius, qui est amarus valde, & horribilis. Et dosi eius est à drac. ii. vsque ad iij. Et in decoctione, seu infusione cũ aliqua expressione ab vnc. v. vsque ad vnc. viij. Scammonea est succus cuiusdã herbæ in pisatus in forma lupinorum reducitur, & ab India, & Anthiochia sic transportatur, & eius vius per se solum non est cõueniẽs propter eius ventositatẽ, & potentiam in soluendo, nec cũ aliis medicinis admiscetur, nisi post debitã eius correptionẽ cum pomo cytonij,

CHRI.

Colocyn.

Quid sit chirat.

Epithymus.

Absinthium.

Scammonea.

† Dof. ad in aqua abrotoni.

† Dof. ad in aqua abrotoni.

† Dof.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

Diagridium

nij, vel caulibus in pasta, vt præcipit Mesue, & sic correctâ vocatur diagrid. & est calidâ, & siccâ cõplexionis in tertio, soluit principaliter cholera, sed nocet stomacho, & hepati, nō correctâ. Et dosis eius cū est correctâ, est à granis v. hordei vsque ad xij. Et ipsius solius administrationem oēs prohibent. Et cõsulo, quod medicina, in quâ

Turbith

ingreditur retardetur, quantū est possibile. Turbith est radix cuiusdā plantæ in partibus Indiæ, calidâ, & siccâ cõplexionis in tertio: soluit principaliter phlegma, & est multū in vsu, maxime in passionibus iuncturaru, & assumitur cõmuniter cū zuccharo, & zingibere in forma pulueris secundū illam descript. R. turbith albi, & gūmofi, dr. j. vel vsque ad dr. j. s. zing. vnc. j. zucchari, dr. s. & in mane assumatur cū iure pulli, vel galli, vel aliquo liquore conueniente. Et hic nota, quod zingiber est correctiuū, vel velocitat eius operationem, quoniã de se est tardi motus. Et eius dosis in subtilitã est à dr. j. vsque ad ij. vt ponit Mesue, & in decoctione à dr. ij. vsque ad iij. Sed istæ doses tẽporibus præsentibus sunt nimis magnæ, & eius assumptio est abominabilis, & debilitat stomachū. Agaricus est fungus quidã adhaerens cuiusdã arbori maximæ, & multū nascens in Pedemontium, & est calidâ cõplexionis in primo, siccâ in secundo, soluit principaliter phlegma crassum, & cholera rubeã à cerebro, & à mēbris neruosis, ac est à pectore, vsus tñ eius per se solū non est multum conueniens, sed admixtus cum alijs medicinis, vt in electarijs, & pilulis, vt cõmuniter fit. Dosis tñ eius in substantia est à dr. j. vsque ad dr. j. s. In decoctione vero siue infusione est vsque ad drach. iij. Et nota, quod agaricus qualitercunq; assumptus inducit vomitū, sed longe minus in decoctione, vel infusione, quia non sic adhaeret parietibus, & vijs stomachi, vel villis inducens nau seam, & corrigitur cū mastice, & sale gẽmæ, vt præcipit Mesue. Sagapenu est gūmi calidū in tertio, & siccū in secundo, soluit humores viscosos, & phlegma crudum trahit à longinquis membris, non tamen per se solum vtitur eo. Et dosis eius est à dr. s. vsque ad aur. j.

Agaricus

Sagapenu

Euphorbium secundū rei veritatem est gūmi calidum, & siccum in quarto, & per se solum non est conueniens, & soluit phlegma crassum. Et eius dosis est à granis iij. vsq; ad xii. Aristolochia rotunda est perfectior, & potentior longe in soluendo, & vtraque est calidâ in tertio, & sicca in secundo, soluit superfluitates phlegmaticas, & per se solū vsus earum nō est conueniens. Helleborus vnus est albus, omnino fugiendus, quia à tota specie est mortiferus: alter niger, qui solus nō est in vsu, sed admixtus cum alijs medicinis, principaliter soluit melancholiam, & cholera crassam, & phlegma viscosum fortiter attrahens à remotis, est tamen multum prouocans vomitū, & est calidâ, & siccâ cõplexionis in tertio. Et dosis est ab vnc. j. vsque ad vnc. ii. sed melius est, vt fugiatur nisi correctus, & admixtus cum alijs medicinis. Restat nūc alia declarare, quæ nō sunt solutiua posita in descriptione hieræ Archigenis. Et primo per exituras apostemata intelligit, quæ veniūt ad sanem. Vltimo est memorandū, quod vsus prædictæ hieræ Gal. qualitercunq; as-

Aristolochia

Helleborus

sumatur, debet esse præmissa aliquali digestionem, seu præparatione humorum in stomacho cum assumptione mellis rosati colati, vique ad quantitatem vnus vnc. pro vice, duobus, vel trib. diebus ad minus, vel cū alio leui digestiuo. Similiter, & ante assumptionem hieræ picræ Gal. in qua ingrediuntur plura solutiua, & fortia, vt eã describit Nicol. etiam est præueniendum digestiuo, appropriato secundum quod expedit. Et dosis huius hieræ Archigenis descriptione Pauli, quia est melior vsque ad aur. iij. & Archigenis descriptione vniuersali est vsque ad vj. & confert multis, & diuersis passionibus, vt dicit Mesue: quas tu ipse legendo considera.

EX Auicenna ad verbum. Pulpæ colocynthidis dr. ij. Aliqui libri habent dr. xxij. alij vnc. j. C. A. P. A. E. MVRIS assatæ. id est scille.

HERA hæc ad verbum ex Auicenna descripta longè præstantissima multo aut valentior fiet, si colocynthidis pulpæ vnc. ii. aut dr. xx. doz miscatur, vt quidam codices habent. Quod ad hydrophobiam symptoma perniciosissimū eorum, qui à cane rabido sunt morfi, attinet, lege Gal. in lib. de cõmodis theriacis, de puluere autē cancerorū fluminalium vsuorū mura Gal. l. i. simpl. prædicat ex Aescrione. Magni præterea est faciendâ decoctorū ratio varia pro vario affectu, ex quibus hieram propinat. His uerò affectibus omnibus valenter opitulati hanc Hierã vemo inficiabitur, qui simpliciu, & plurimorum, & efficacissimorū eius naturam perpendit. Doses tamen minuet, & his ferendis nostratium corpora sint imparia. Valet igitur ad congestam, vel fluentem pituitam, aut melancholiam, & affectus omnes inde natos in quauis corporis parte, auribus, dentibus, collo, & cet. Eius lo co quidã utuntur hodie hiera Logadii, quam Paulus Aëtius, Nicolaus, & alij plerique describunt. Ante rūtutū harū hieratum tam potentium usum, apparãda est materia, hoc est tenuanda, incienda, tergendã, fluxilis reddenda, & meatus sunt apertendi, per quos est vacuandum: in summa corpus fluidum est faciendū, quod tũd, & salubriter purgandum est.

LEGENDVM proculdubio colocynthidis drach. xxij. vt in antiquis codicibus, non, vt in alijs dra. ij. Qui enim ad crassos præsertim, & crudos humores educendo hoc paratur medicamentum, hunc potissime vsus colocynthidis præstat, & ea debet præcipua hic esse basis, sumendi vero trachisci alanahal opinione nostra, quãdo vix aliquid est in hac simplicium serie, quod colocynthidem exacte castigat. Ita, & genuina lectio est, qua addit. scãmoneæ, leucopiperis, macropiperis, omnium ana dr. ii. non autem, vnc. ij. neque enim ea præstaret medicamentum, quæ oportet, si tantum scammonij adderetur, sumendum vero, & hoc cotoneo paratum dixerim, veluti pituitosis humoribus expurgandis Tralliani consilio aptissimum, de qua re supra. Si omnium hic soluentium summam colligas, animaduertes doses exple-re ferè septem, & triginta, quas tu dicito quadraginta parum enim refert. Exhibet autem Mes. huius vbi confectum est, medicamenti aureos quatuor. i. drachm. sex, quare totum electarium, vt ducentarum, & quadraginta drachmarum pondus expleat, oportebit. Sunt vero ingredientia omnia drachmæ vix sexaginta, ac propterea superest, vt reliquum. i. centum, & octoginta drac. mel-le expleas. i. vncijs viginti additis. Tunc melle ea mensura adiecto tuto exhiberi poterunt huius electarij drachmæ sex, quod auctor præscribit.

ME-

MAN. C me est v SYLV. A pri sim por præ sam da, ab i mu. in p deti beot mu salis qua mor He ctio add COST. I b omis men Hæc v. q. gna gnif qua dan do, opop mac is, uani tiam sic mel tior, & b Sed duo, rum colo arifl & t ijs q into verio

M E S V E.

HIERA Archigenis Paulo aliter descripta, recipit prasij, agarici, chamædryos, pulpæ colocynthidos, stœchados, ana aureos ꝑ decem: opopanax, sagapeni, petroselini, aristoloch. rot. piperis albi, ana aureos quinque: cinnamomi, spicæ nardi, polij, croci, ana aureos quatuor. Sicca terantur, ꝑ liquores frangantur, hydromelite infundantur, & omnia melle excipiantur. Datur ad ꝑ aureos iiii. cum salis triti drachma vna, & aqua multa.

OMNIVM ad aur. v. Auicenna xx. Paulus x. Post polium Paulus addit. myrrhæ: INFVNDE in melle. Paulus in mellicrato per noctem vnâ & sicca. COMPONE eam cū aqua mellis. Paul. cum optimo, & reponne in vase vitæ, vel plumbi. Et modus hic est omnibus hieris communis: Addatur salis dr. i. & si vis, vt magis purget, adde scammonium.

AVREOS decem pro quinque scripsi, quod Paulus dr. x. habet Auic. xx. Absurdum item esset in prima simplicium classe aur. v. scribere, & in secunda similiter aur. v. Omnia enim illa simplicia si eodem pondere conuenirent, vna classe conclusisset. Paul. præterea spicæ nardi subscribit myrrhâ à Mes. omisam. Addit Paul. arida simul tundenda & incernenda, sed opopanax, & sagapenum (quæ gūmi malè ab interprete Mesue vocantur, vt in simplicibus doceamus.) & myrrham contusam per noctem vnâ multa in pila macerat. Postea leuigat, & siccis miscet. Melle dein de optimo excepta omnia, vase vitæ, vel plumbeo reponuntur. Hęc ratio omnium hierarū est communis: summus ipsarum modus est, denarii duo cū salis denario vno, & mellis heminis duabus: & aqua quanta satis est. Si vehementiores vis, quibus scammonium nō inest, iniiciantur, & his singulis obolus. Hęc Paulus. Quæ Pauli verba me mouerunt, vt dictioni Mesue liquorum in hydromelite infusionem adderem.

IPSISSIMA est hiera Archigenis, quam describit Paulus, à qua in eo differt hiera Antiochi, quod omittit marrubium, & loco aristolochiæ rotunda sarmenaceam sumit. Hic in Mes. quum ait colocynthidos, stœchados, omnium, ana aur. v. pro aureis x. irrepit aur. v. qui error facilis fuit ob nota Romana, x, cum, v, congnationem, quarum altera decem, & altera quinque significantur. Post spicam Paulus etiam myrrham ponit, quæ hic prætermittitur, culpa, vt arbitror, librarij. Quadam addit Paulus de parandi huius medicamenti modo, nempe quæ arida sunt esse tundenda, & incernenda: opopanax autem, sagapenum, & myrrham contusa maceranda in melle per noctem, dein leuiganda, & ijs, quæ arida sunt admiscenda, exceptaque melle seruanda vitæ vase, aut plumbeo; quam rationem communem esse ait hieris omnibus. Hęc vero breuissime etiam perstringit Mes. dicens, tere ex medicinis, quæ sicca sunt, & gummi conuassa, & infunde in melle. In dosi præcipue discrepat, exhibens aureos quatuor, hoc est drachmas sex, quum Paulus summum eius, & hierarum omnium modum esse dicat drachmas duas. Sed vere irrepit, & hic mendum, legendumque aurei duo, non quatuor, quum enim soluentum medicamentorum hic bases sint serè triginta septem, agarici decem, colocynthidos quindecim, sagapeni, et opopanax decem, aristolochiæ duas, eorum vere pondus aureos quinque, & triginta pendeat: cætera sesquialtera proportione ijs quodammodo respondent, atque adeo non potest, quanto huius medicamenti plus quam aureos duos, & alterius dimidium exhibere. At dices, differre tamen ad-

A huc Mesue à Paulo exhibente duas vix drachmas. Factoer, non errat tamen Mesue, quando integra, vt dixi, dosis essent aurei duo cum dimidio, at, & Galen. hiera sua ex colocynthide drachmas quinque semel exhibuit. Sed, & hic mellis, quo excipiuntur omnia, habenda est ratio. Equidem, si vt communis fert consuetudo, tribus speciebus vncijs, mellis adiungas libram, excepto opopanax, sagapeno, & myrrha, quæ terenda non sunt, cætera drachmas pendunt centum, & triginta sex cum dimidia, id est vncias quindecim, & drachmam vnâ cum dimidia, atque adeo mellis lib. quinque exposceret, essetque totum electarium librarum serè sex cum dimidia, possent autem tunc exhiberi vncia plusquam dua, quum totius medicamenti doses non plures sint, quam triginta septem, sed hæc Mesue, aut Pauli mens non fuit, ac propterea sequenda hic non videtur vulgata consuetudo. At neque tradita à nobis in superioribus regula

B hoc in loco satisfacit, si legamus, vt legendum puto, dosim esse aureos duos, nempe quum basis doses in vniuersum sint triginta septem, electarij autem dosis duo sint aurei: huius totius pondus esse oportet aureorum quatuor, & septuaginta, at qui, si omnia supputes ingredientia, nonagenarium, & senarium attingunt numerum, quod fit, vt non modo locus non sit addendi mellis, sed de speciebus potius detrahendum videatur. Secus autem, si, vt vulgata habet lectio, legamus aureos quatuor, ita enim quum totius medicamenti compositi pondus esse oporteat aureorum centum, & quadraginta octo, desissent aurei septem, & quinquaginta, supplendi melle, id est vncia circiter nonis, desunt enim tres drachmas, quæ sanè mensura, quanquam, consiciendo electario non est satis, satis tamen esse posset excipiendis, ac seruandis speciebus, & pastillo conformando. Ceterum, quando, vt puto, error in contextu est, neque huius medicamenti dosis maior esse potest, quam aureorum duorum, quid agendum? quantum mellis addendum? sequenda ne vulgata regula, quæ mellis quadruplum adiungit? Iudicio nostro præstabit, vt exemplo Auic. tantundem mellis addas, vt is in hiera simplici, quanquam hic non est aloë, vt in illa, poterunt que tunc huius medicamenti aurei duo exhiberi, cuius, si vulgatum institutum sequere, liceret duas vnc. propinare.

M E S V E.

HIERA Diacolocynthidos à Rufo inuenta; caput, ventriculum, & corpus reliquum purgat humore crasso, & lento, & atra bile. Obid mania, melancholia, epilepsia, paralyti, spasmo cynico, vertiginosis confert, ac vlcibus malignis fistulosis, cancro, elephantia, flatu quoque discutit: ventriculum roborat: coctionem firmat. Recipit autem stœchados, agarici, chamædryos, ana drachm. decem, colocynthidos drachm. xx. (alii legunt colocynthidos trochiscorum alandhal, ana drach. vigintiquinque;) sagapeni, opopanax, ana drach. octo, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis (albi) ana drach. v. cassiæ drachm. vii. cinnamomi, croci, spicæ nardi, myrrhæ, polij drac. quatuor. Myrrham vino infunde, cætera tere, & melle de spumato excipe.

EST multum similis hiera Rufi, ab Auicenna, & Paulo positæ. TROCH. Alandhal. Paul. Sicyonis, id est elaterii: certum enim est hoc trochiscos Rufi non fuisse cognitos. OPOPANACIS, hoc non apponit Paul.

S I O E-

MAN.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

SYLV. **STOECHADEM**, agaricum opopanax, in hiera
 Ruffi Ephesij medici praestantissimi, quae etiam co-
 locynthidem recipit, Paulus omisit: ponderibus praeter
 ea cum Mesue non consentit, multum autem in cae-
 teris similes sunt hiera Ruffi a Mesue, Auicenna, &
 Paulo descripta. Hieram diacolocynthidos Nicolai
 quidam parat: ego autem hieram diacolocynthidos
 Antiochi, Pachij, a Scribonio descriptam, & mire ee-
 lebratam & post eum a Galeno in lib. c. ph. p. compo-
 no, & omnibus componendam suadeo: cuius vires sunt
 a Pachio, Scribonio, & alijs approbat. Ad lateris do-
 lorem, epilepsiam, maniam, melancholiam morbum,
 scotoma, cephalicam, suspirium, vocis abscissionem,
 subitas praefociones, incubura, tetanum, spasum
 cynicum, conculsum corpus ex ictu, & lapsu, tremore,
 paralyfin, arthritidas, dolores spinae, mammaram du-
 ritias, canerosque earum, & ulcera in his caecoethea,
 stomachi imbecillitatem, ructum acidum, inflatio-
 nem, tormina, naueam, stomachi saluam, colicum
 dolorem, menses suppressos ex decocto artemisij, aut
 dictamni. Has eius vires Scribonius ex Pachij lib. ad
 Tiberiu Celsare scripto deiecit, & probauit. Coitat
 autem: stoechados, marrubij, chamaedryos, agarici, colo-
 cynthidos singuloru dr. x. opopanax, sagapeni, pe-
 troselinij, aristolochiae rotunda, piperis albi, singuloru
 dr. v. cinnamomi, spicae nardi, myrrhae, folij, croci, sin-
 gulorum dr. iiii. opopanax, & sagapeni mortario ter-
 untur, adiecto melle tenui, idest, quam liquidissimo:
 trita caetera, & cribrata melle ad comprehendendum
 sufficienti cum his excipiantur, vase vitreo reponantur.
 Vbi aut affectus sunt curatu difficiliores, aut natura
 sua aut ex diuturnitate, adde praedicto ponderi colo-
 cynthidis dr. xx. opopanax, & sagapeni singulorum
 dr. quatuor. Hoc autem medicamentum non solum non
 nocet stomacho, sed etiam reficit eum, ac confirmat
 supra omnem opinionem: haec Scribonius. Detur puluis
 ex liquore aliquo, vel in catapotis a scrup. s. ad scrup.
 ii. cum melle vero a dr. ii. ad dr. v. Haec eadem est cum
 ipsa Ruffi a Mesue scripta, nisi quod polium pro folio (&
 casiam pro marrubio habet, & ponderibus non nihil
 variat. Hi trochisci Ruffi incogniti fuerunt, uti Gale-
 no, qui eo longe fuit posterior: ob id eorum loco sunt,
 qui elaterium misceant. Hieram Logadij plus alijs bilē
 atra trahit: recipit myrrhae, spicae, scilla torrefactae,
 euphorbij, ammoniaci, bdellij, zingiberis, aloes, stoecha-
 dos, hyperici, chamaedryos, singuloru vnc. epithymi
 vnc. ii. cinnamomi vncias iii. veratri nigri seicunciam:
 petroselinij semunciam, scrupul. ii. amomi, folij In-
 dici, casiae piper. triplicis, castorei, opopanax, medul-
 lae colocynthidis, sagapeni, singuloru semunciam:
 aristolochiae dr. i. mellis modum, qui tibi videbitur.
 Actuarius. Huic multum affinis est hiera Logadij scri-
 pta sic ab Aetio, pulpe colocynthidis dr. xx. scilla assatae,
 agar. ammon. scamoni, corticis, ellebori nigri, hyperici,
 singulorum dr. i. epithymi polypodij aridi, bdellij,
 aloes, chamaedryos, casiae, marrubij, singulorum dr.
 viii. myrrhae Troglodyricae, piperis albi, & nigri, cin-
 namomi, croci, opopanax, sagapeni, castorei, petro-
 selini, aristolochiae, singulorum dra. iiii. melle excipe:
 datur a dr. ii. ad dr. iiii. Huic eandem facit Aetius hier-
 am Galeni, nisi ponderibus differret, & praeterea ha-
 beret stoechadē & piper longū: Recipit. n. pulpa co-
 locynthidis dr. viii. scilla assata, agarici, ammoniaci,
 scamoni, corticis elleb. nigri, stoechados, hyperici, an.
 dr. xvi. epithymi, polypodij sicci, bdellij, aloes, chamae-
 dryos, marrubij, casiae, ana dr. viii. in alio vnc. ii. myr-
 rhae Troglodyricae, sagapeni, croci, aristolochiae, pi-
 peris albi longi, & nigri, cinnamomi, opopanax, ca-
 storei, petroselinij, ana dra. iiii. mellis, quae sufficit. Huic
 Aetii descriptioni si adieceris, polij, gentianae, pulegij,
 spicae nardi iūci odorati, ana dr. iiii. aut ex hiera Gal.
 ab Actuario descripta, aristolochiam longā, & zingi-
 ber sustuleris, & pro ainga stoechadem: pro portio pra-
 sium, idest marrubij scripseris: medicamentum habe

E bis celebre triginta duobus constans simplicibus, ad
 contumaces morbos omnes efficacissimum, & tutis-
 simum: ex hiera alius Ruffi, Antiochi, Iusti, Logadij
 Archigenis a Galeno excerptum cuius meminit lib. 8.
 c. ph. p. & lib. meth. 12. Ab eo autem non fuisse descri-
 ptam miro, cum praesertim hieram dialoes lib. 2. &
 8. c. ph. p. describat. & utrobique hiera diacolocynthi-
 dos meminerit, nisi forte descripsit in lib. de com. ph.
 purgantiu, quem aliquoties in opere praedicto pollice-
 tur, nondum tamen visus nobis est, aristolochiam ta-
 men rotundā, & longam habet hiera Iusti. Alia vni-
 cam ex tribus, & hiera Ruffi Aetio habet chamap-
 pytin: huius rei, dum haec scriberet, me admonuit Sigis-
 bertus medicus Romae doctissimus, & diligetissimus.

PVLCHRE, & copiose de hac Syluis, quem tu vi-
 de. In aliquibus discrepat ab ea, quam describit alij
 Manardus: aut verior hic censuratur, quam apud Paulu
 sicynia voce elaterij intelligit, quae ipse mot se se explicat.
 Paulus colocynthid. interiore interpretatur, quare in
 hoc non discrepat a Paulo Mesue. Sumenda autem sententia
 nostra, castigata, & in trochiscos redacta. Non meminit
 de dosi Mes. sed sequenti Pauli consilio, qui hieram om-
 niū modū esse aut drachmarū duarum. Pro melle autem
 addendo non quadrat hic regula nostra, uti neque in su-
 periori, quod dosim electarij antior non praescribit. Quar-
 re poteris tantumdem mellis adijcere. Auicenna in hiera
 simplici imitatione, licet ubiq; tunc commode duas huius
 drachmas Pauli lege, seu aureos duos exhibere. Quod si
 in vidgatū malis institui sequi, quia simplicia haec, de-
 traho opopanax, sagapeni, myrrha, quae dissolueda no-
 terenda (quamuis enia Mes. de sola myrrha id iubeat
 culpa arbitror librarij, agendum tamen, & in opopanax
 & sagapeni) drachmae sunt octo, & octoginta, idest vnc.
 cia nouem, de sunt. n. duae vix drachmae: vix vero additis
 & adiecto melle ad libras tres proportione quadrupla:
 totum electarium libras pendebit ferē quatuor: propter
 ea, quia basis doses sunt ferē triginta sex, agarici septē
 eum dimidia, colocynthidis viginti, opopanax qua-
 tuor, sagapeni quinque, licet drachmas. etiam duode-
 cim fortioribus corporibus exhibere.

MESVE.

HIERA nobis inuenta purgat vtram-
 que bilem, & pituitam, status crassos
 cerebri, & ventriculi, & corporis re-
 liqui dissipat: ob haec visioni imbecil-
 la confert, ac caeteris affectibus causas illas se-
 quentibus. R. aloes dr. xv. epithymi, costi, ana dr.
 v. euphorbij, croci, spicae nardi, chamaedryos, ana
 dr. vi. agarici dr. ix. caryophyllorum dr. ii. calami
 aromatici, mastiches, casiae, ana dr. vii. xylolal-
 lami (ali xylaloes) drac. iiii. piperis albi, & nigri
 gentianae, ammomi, ar. drach. i. scamoni in
 malo cydonio cocti drachmas ii. mellis q. s. Da-
 tur aur. i.

HÆC inter magnas connumeranda est, & multi-
 vsus licet nullibi parata inueniatur.
In hac, quod, & in reliquis, mellis triplum, aut qua-
 druplum sumunt: sed licet opinione nostra, tantundem
 mellis adijcere, ut in hiera simplici Auic. erit que tuta
 dosis drachmarum etiam in robustis corporib.
 specierum vero absque melle binas etiam drachmas tu-
 to exhibebis. Quare, quod Mes. dosim vnius aurei si a-
 tuat, priorē suspicionem nostram fouet, dosim hic, & in-
 ter eam alibi a Mesue praescriptam intelligendam de
 speciebus absque melle. Regula autem a nobis tradita
 de meo.

COST.
 MAN.
 SYLV.
 COST.
 M
 tur
 rix
 dem
 cui
 lyl
 oliu
 rad
 scis
 per
 for
 mur
 bus
 in l
 ceru
 igno

de mensura mellis, hic non quadrat, quia specierum pondus longo intervallo exuperat pondus drachmarum sexaginta, quod ferè esse debet totius huius electarij, cuius doses ferme quadraginta.

M E S V E.

DIAMANNA nobis descripta celebris, præsertim ad febres acutas, & multum ardentes. Nam cordis, ventriculi, hepatis, sanguinis intemperiam calidam, & feruorem, & sitim extinguit. Recipit manna bonæ, & recentis, († casia, ana) vnc. quatuor, tamar Indorum inimaturorum vnc. sex, medullæ casia, † sacchari violati vnc. sexdecim, succi intybi, apij, malorum dulcium, acidorum, & acidodulcium, succi acidi, citrorum ana vnc. † iii. In quibus purgatis prædicta tria dissolue, cola, vt munda sint omnia. Præter hæc accipe radicem intybi, apij, ana vnc. iii. foliorum lupuli, adiantialbi, ana vnc. duas, prunapassa centum, violarum vnciam vnam, & semisem: rosarum vnciam vnam, spicæ nardi drac. iii. coque hæc libris tribus aquæ fontanæ ad dimidias, colato adde sacchari lib. iii. aceri boni lib. j. semel seruesant. Adde colatum prius, & percoque ad mellis crassitudinem: postremo addentalarum citreorum, rosarum, spodij, succini, oxyacanthæ, seminis portulacæ, semi. oxalidis, semi. melonum, citreoli, cucurbitæ, cucumeris, ana dr. iii. ligai aloes dr. iii. cubebarum dr. v. caphuræ drac. j. reponere vase vitreo. Datur æstate cum aqua frigida, ab vnc. j. ad vnc. ii.

MAN. SYLV. COST.

ALSEACOSTVM. Per alseracost Arabes intelligunt speciem mannae. Tamarindorum. De his licet nulla apud antiquos mentio, viles tamè sunt in bile coerenda. Foliorum lupuli. Hic puto subesse errorem, intelligendosque asparagos eius potius, quàm folia. Seminum communium. Hæc dici solent maioribus.

MAN.

OPEROSA hæc compositio, & quæ paucioribus idem præstare posset: cui calida pauca miscentur, vt frigidis in corpus spargendis viam parent. Pro folijs lupuli sume ipsius asparagos, & prima germina, vel summa cacumina. Valentius fiet, si in libras singulas acceperit scammonij semunciam.

SYLV. COST.

MEMINIT hic de spodio, quod sepe, & in superioribus. Pro spodio autem in ijs, quæ assumantur cauendum à vero spodio, de quo Diosc. lib. 5. in ararijs officinis inuento, cauendum item à pompholyge eiusdem cum spodio generis, vsurpandumque ante spodium, cuius conficiendi rationem ibidem docet Dioscor. ex folijs myrthi cum floribus, & bacis maturis ex syluestris oliuæ ter mite, & alijs pluribus. Arabes ex barundinis radicibus vtilissimum conficiunt, vt Auic. 2. Can. Alij ebur vident; alij nodos quosdam ad rhomboidis piscis cutim repositos, atque alij alia, quæ sane omnia si per me liceret, abdicarem ab vsu medicinae, quamquam foris admoneri posse non nego. In ijs ergo, quæ assumuntur, vbi spodio vti animus est, barundinis radicibus vtilis vti potes cum Auicenna, atque ijs etiam hoc in loco. Addit Mesue ad huius medicamenti calcem, camphoram, quæ quidem quum Græcis fuerit ignota, nota tamen Serapioni fuit, & Auicenna, im-

COST.

mo & Symeoni Sethi, qui de materia medica græce inter postremo scripsit. Lis est inter recentiores bitumen sit an lacryma. Ac bitumen nonnulli esse aiunt, quia ardeat. Sed & resina, & lachryma vident. Constat autem ex Serap. Auic. Symeone, ac postremo ex Iadarum navigationum historys lachrymam esse arboris Indæ miræ magnitudinis, ac proceritatis, resina more stylantem rupto cortice, seu sponte, seu arte. Sed de huius quoque temperamento dubitare licet. Consentunt omnes, tertio esse ordine frigidam, & siccam, nam & inflammationibus, ac calidis affectibus, & doloribus ex calore admota confere, quod frigiditatis argumentum præbet. Contra tamen quum odore caput feriat, gustu sit acri, ignem prope admota facillime concipiat, ac retineat (nam & in aquis ardet) ad hæc exposita aeri aqua ardentis instar euanescat, cuius rei gratia seruatur in vitro phyllij, aut milij semine obruta: inesse illi insignia caloris semina persuademur. Quamobrem quicquid illi sentiant viri grandissimi, quorum ego auctoritatem maximi semper faciam, camphoram summe esse calidam ipse quidem suspicor, neque tamen frigiditatis producere effectus à ratione alienum puto. Quum enim paruum suarum tenuitate, & calore meatus corporis citissime permeet, & rarefaciat, vt calidiores dissent vapores, atque subeunti frigido aeri locus datur, probabile est, atque hoc pacto per accidens à calido frigus inducatur. Sed & eodem modo medicamentis adiunctam frigiditatis (non enim seorsum in refrigerandi vsu adhibetur) præstare frigiditatis opus existimo: dum enim sui tenuitate frigiditatis viam parat, facitq; vt alie penetrent, quid mirum, quod calida ipsa refrigerij tamen vsu afferat? Sed hæc satis. Probatissimam, & sinceram, vt dignoscas, docet Sethi, superpositam aut pani calido humectari, quando est syncera: sin minus, esse falsitiam. Nostri simulissimo exemplo panem adhuc calentem, quum ex furno extrahitur, aperiant, & in eo camphoram includunt, si paulo post medeat, optimam putant, si exsicceat, adulteratam. Deligi debet candore, luce, puritate, odore præstans. Multis eius odor ingratus est, vt moschi, ambra, & aliorum id genus odoratorum, ob id, solent nonnulli hanc tunc tantum adijcere, quum vti medicamento animus est, & exploratum, qui vsus est huiusmodi odorum ferre, quod quidem in alijs forte non improbem, sed in hoc, in quo tam exigua illius portio ponitur, quæ vix sui sensum faciat, præstare a bituro statim addi, quod dum fermentatur (vt aiunt medicamentum, eius vires in vniuersum diguntur. Terenda autem camphora ratio est, vt antequam in mortario mortarium, quod vsurus es, olei amygdalini momento rotum illinas, post diligentissime lineo panno abstergas: colliges enim facillime camphoram, neque mortario inhaerebit pertinacius.

M E S V E.

TRYPHERA Persica, quod apud Persas experta sit contra febres acutas, intemperiam calidam ventriculi, hepatis. Morbis omnibus ex humorum vitione natis confert, in Aestate pestilenti, & Autumno: sitim sedat: iterum calidum ex obstructione sanat. hypochysim à vaporibus biliosis vitium incommodantem discutit.

Mesue. Y Recipit

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

*vulg. legitur
succo lupuli
lib. 3.
† Et reseruum
ana dr. viij.*

** Alias dr. ij.
† Alias lib. ij.*

Recipit autem succorum solani, intybi, apij, lupuli, purgatorum. ana lib. ii. Quibus immitte violarum recentium, aut siccarum † libram vnam; fulliculorum senæ vncias duas; agarici vnciam. j. pruna Damascena, quinquaginta: cassuthæ semunciam. myrobalanorum cepularum, citrearum, Indarum, frixarum in oleo violato, aut amygdalarum dulcium. ana † drach. ii. spicæ nardi drach. iii. coque igni prunarum lento, donec † libra vnica supersit: cui iniice epithymi drach. xl. Myrobalani autem oleo amygdalarum dulcium merisæ semel ferueant, tollantur ab igne, colentur. In parte colati dissolue tamar Indorum recentium vnc. iii. mannae scunciam, pulpæ cassiæ vnc. iii. sacchari violati vnc. xii. cola, vt munda sint à seminibus, & alijs in parte reliqua, & acetati libra vna coque igni lento sacchari albißimi libr. iii. Adde, quod prius in succis est dissolutum, misce, percoque ad mellis crassitudinem. Postremo adde paulatim thabarbari boni vnc. ii. myrobalanorum citrearum scunciam, cepularum, & Indarum. ana vnc. i. bellericarum, emblicarum. ana dr. iii. sem. fumaricæ, trochiscorum diarhodon, macis, mastiches, cubeborum, spodij, fantali citrei, feminum quatuor. ana dr. ii. & dimid. anisi dr. iii. spicæ nardi, drach. ii. inuoluantur oleo violato, & reponantur vase vitreo. Datur ad vnc. j. cum aqua frigida, & succo intybi, vel solani.

MAN. **C**VSCVTA.) Amplexis caulis herba est, quæ linum amplectitur, & videtur esse quam linodera Theophrastus vocat: licet apud Græcos in medicorum usum (quod quidem meminim) venire non consueuerit: Est autem magnæ similitudinis cum vocato epithymo.

SYLV. **H**AEC antidotus tryphera, id est delicata, vsu rara est opinor, quod simplicibus multo paucioribus nobis licet affectum idem assequi: præterquam quod componendi modus, & longus est, & negotij plenus. Præterea myrobalanis recentibus caremus, à quibus vis plurima medicamenti expectatur: quamquam & simplicia alia, quam plurima recipiat, quæ bilem vtræque, & præcipue atram, aut expulsionem apparent, aut etiam trahant, & vacuent: vt interim taceam mista refrigerantia non pauca, & quædam partibus principis robur afferentia.

COST. **M**VLTA hic digna sunt animaduersione. Ac primum quum succus solani, intybi, apij, lupuli, quem primo loco proponit, librarum octo pondus aquet, quod in hoc succo violas, senæ folliculos, agaricum, pruna, myrobalanos, eoque coqui imperet, vt in vnam succus redeat libram, suspectum est. quando tanta succi consumptio fieri coquendo non potest, nisi diutina admodum coctione, qua eorum purgantium medicamentorum vim exolui necesse est, quæ omnia ex ijs sunt rebus, quæ diutius coqui non sustinent. Hic vero etiam quum violas summi iubet, vel recentes, vel aridas, id scribit, quasi nihil intersit, quales eas sumamus, quasi que recentes aridis non sint præferenda. Sed illud quoque, quod myrobalanos, ex oleo violaceo frixos sumit, non prorsus satisfacit, quando ingratum, aduersumque ventriculo est id olei genus. Quum etiam, postquam myrobalanos cum violis, & reliquis eo, qui semel aduonuit, rursus myrobalanorum meminit, atque vt in

oleo dulcium amygdalarum leuiter ferueat, præcipit, atque hic alios expectat myrobalanos, an de superioribus agat, non constat. Atque, quum, postquam myrobalani ferbuerint, percolandum ait, & in eius, quod superest parte vna dissoluit tamarindos mannam, cassiam, saccharum violaceum imperat, alteri vero acetum, & saccharum commisceri, dubitare est an sermo sit de oleo, in quo secundo loco myrobalani, vt feruerent, iusserat, an de succi reliquijs superioribus. Quid etiam feminum nomine intelligat, à quibus id ait esse purgandum, in quo tamarindi, manna, cassia, saccharum violaceum ferre dissoluta? Tandemque postremo thabarbarum, myrobalanos, & alia addit, absolutisque omnibus, vt oleo violaceo inuoluantur medicamentum, & vitreo vase feruetur iubet; quo iussu quid velit, obscurum est. Hæc igitur, ea videntur, quæ nisi explicentur, rectam huius medicamenti compositionem possint omnino perturbare. Ceterum paucis. Quum tam diu in propositis succis proposita medicamenta coqui iubet, vt leui feruore coquantur iubet, non veram coctionem, sed infusionem potius quandam innuens, qua etsi purgatricis vis aliquid dissipari necesse est, eius tamen facultatis plurimum illo in succo recipitur, fortasse autem (id quod ego maxime fieri probarem) non statim cum prædictis succis ea coquenda medicamenta vult iniici, sed postquam simul diutius (vt ad dimidias) concocti fuerint, & non iam quasi formam ea coctione acquisierint, & pruna & sena, & reliqua sunt ex ordine addenda, ita vt postremo loco viola iniiciantur. Atque hæc quidem, recentes, si haberi possint (has enim priori loco deligit) sin minus etiam arida sumenda sunt, quæ licet lenius minus possint, educere tamen, vt Mesues lib. simpl. ait, dissoluendo, aut certe refrigerare, & medicamenti calorem possunt temperare. Quod vero myrobalanos oleo violaceo frigi velit, id quidem non temere: nam eiusmodi oleo comparari myrobalanis lenitatem, cauerique, ne hæreant intestinis lib. simpl. admonemur, sed quando vulgare oleum violaceum nauseam facit, incunda est alia eius parandi ratio, quam & de oleo rosaceo in superioribus docebamus, nempe, vt exuta cortice amygdala violarum recentibus floribus aliquoties sternantur, vt postquam eorum vim, odoremque exceperint pralo supponantur. ita profecto eiusmodi exprimetur oleum, quod neque odore, neque sapore insuauis erit, neque ventriculo aduersum, iam vero, postquam ij succi cum propositis myrobalanis in eiusmodi oleo frixis ferbuerint, vt vna tantum succi supersit libra, addendum tunc ex auctoribus præscripto epithymum: id vero in puluerem arte deductum, vt puto. Seruandusque hic cum epithymo succus. Progrediendum deinceps, & quia subdit myrobalanos oleo amygdalino esse immergendos, vt semel ferueant, debine ab igne auferendos, & percolandos, velle arbitror, vt alios summamus myrobalanos, quorum quod nullum præscribitur pondus, mutilum ego quidem codicem esse existimo: sed si tamen superiori exemplo, prædictorum trium myrobalani generum drachmas duas, oleo ex amygdalis dulcibus recenti inieceris ea mensura sumpto, vt myrobalani immergantur, sique, vt semel ferueant, effeceris, & percolaris, aperta quidem sunt reliqua, & te non erraturum existimo. Superest enim tum vt vni huius olei portioni tamarindos recentes, id est succulentos, mannam, cassiam, & saccharum violaceum misceas, cum altera vero parte, vna acetati libra addita, ternas albißimi sacchari libras des igne leni percoquendas: priorem autem partem tum à seminibus tamarindorum, & cassiæ,

*† Aliqui etiam
sumunt sem.
apij dr. ij.
† Aliqui
habent. Cost.
lib. alij.*

MAN.

COST.

fiat, tum a fœculis manna purgare oportet. Permiscenda autem tandem hæ sunt, olei, unaque commissurum simplicium partes, & ea succi libra, cui epithimum commissum fuerat, addita omnia simul ad mellis crassitudinem coquenda. Cui postremo demum loco rhabbarum, myrobalanos, & reliqua ea simplicia, quæ author subdit, exacte sunt commiscenda: fierique medicamentum consistentia paulo crassiori: quod deinceps oleo violaceo linitum in vitreo vase servandum est ad propositos usus. Atque ita quidem si hoc paratur medicamentum, fore ipsius existimo, & ex ancharis sui mente confectum, & præditum qua sine molestia purgabit, non dissimili ab ea nuncupatione, quam tryphera, id est (ut interpretantur) delicata obtinuit.

M E S V E.

ELECTARIUM Alharif, saporis incundi, in ætate faciendum, purgat ventriculum, hepar, & corpus reliquum: vitu corpus vitandum, & iuvenile reddit, & feruat. Recipit vero myrob. citreatum. cepul. Ind. partes equales. tere (cribra) oleum amygdalarum dulcium super funde. q. s. in iola triduo, fr. ca. saepe manibus: oleum novum suffice quantum abluatur. Iterum eadem triduo continenter tere in aqua fontana, in qua sacchari partem decimam dissolueris, affusa identidem panca aqua. Hoc fac, donec myrobalanorum sapor ingratus auferatur, post sicca in umbra. Accipe reliquæ huius massæ drach. xv. turbith. drach. sex. anisi, mastiches. ana drach. ij. spicæ nardi, & semi. apij. ana dr. i. & s. violatum siccarum drach. vij. & sacchari albi, & candefacti. ana drach. decem. Excipe melle despumato. Datur à drach. tribus cum aqua calida.

Aliqui enim solum dr. iij. turbith. & dr. iij. anisi. & dr. iij. mastiches. ana dr. iij.

MAN. CONFECTIO alia. Neutra harum, neque ego usus sum, nec vidi medicorū veterem NABETH. Quidam intelligunt zuccharum, quod candum vocant. Sed videtur alias res apud ipsum Mesuen, infra de conditis. Alij potum ex ficis, dactylis, & saccharo.

COST. MYROBALANOS obstruere insigniter, & adhaerere vetriculo, ac intestinis, atque his partibus asperitatem inferre, admonuit lib. simplicium: sunt vero etiam ingrati admodum saporis. Docet ergo, quo pacto hæc vitia auferas, quod & lib. simpl. verbis serme ipsidem, quem tu adi locum. Sed est hoc loco, ut dubites. Quum enim huius purgatorij medicamenti basis sint myrobalani, & turbith: primum quidem, quod myrobalani artificio tanto, ut Mes. præcipit, suo sapore spoliati purgare corpus valeant, non videtur consentaneum rationi: tum etiam, quum mediocri horum dosis saltem sit drachmarum (possunt enim adnotante Mes. à tribus ad sex vsque drachmas exhiberi) turbith autem duarum, erunt quidem, si rem spectes, totius huius medicamenti doses octo, myrobalanorum quinque, turbith vero tres: totius autem electarij pondus drachmarum est quinque supra quinquaginta, cuius numeri octava pars sunt drachma septem: quomodo igitur hic ternas tantum huius medicamenti exhibet drachmas, quod integræ serè uncia pondere summi tunc potest? Sed & ex simplicibus, quæ hic proponuntur, quid sit nabeth, non constat. Caterum ut his satisfaciamus, licet myroba-

lani, si quis diutius insisterit terendo, tractandoque non saporem modo, sed cum eo etiam vim purgandi omnem tandem, ut amittant necesse est: an tamen si quod hic iubet, contritis ipsis oleum amygdalarum dulcium affundatur, id olei lentor efficiet, ut minor fiat virium effluxio, atque dissipatio? Alioqui etiam, quamuis hoc medicamento purgari ventriculum, & corpus scribat hic author, id quod efficere myrobalani ac turbith solent, hoc ipsum tamen medicamentum non tam ad purgandum, quam ad robur ventriculo conciliandum videtur proponit: quare & trium tantum drachmarum exhibet mensura, imbecilliori videlicet, quam ut valide expurget: fortasse etiam quum ex aqua calida propinet, non enacuationem omnem, sed per vomitum querit, quæ & leui sumpto medicamento fieri potest, & maxime olei vi largius excepti in myrobalanis. Itaque cur tantopere myrobalanos tractet, teratque, curque medicamenti huius ita compositi assumendi tam exiguum præscribat pondus, ex his apparet. De nabeth vero, quod aliqui disputant, verum sit, aut saccharum vulgo candidum, quod plerique conueniunt, aut potum ex ficis, dactylis, & saccharo aqua incoctis ad consistentiam mellis redactum, utrumque opportunum putamus.

M E S V E.

ALTERVM electarium Alharif eorundem virium, prætere: ventriculum roborat, & cæteras partes nutritorias frigidæ, appetentiam excitat, coctionem iuuat, propter hæc colorem corporis, & odorem commendat, iuuentutem tuetur, canos remoratur, & spiritibus tenuatis, & purgatis visum, & reliquum sensum omnem, & cogitationem exacuit, venerem excitat. Recipit myrobalanorum, cepul. nigrarum, & citreorum. ana partes duas, emblic. bellenc. ana partem. j. & s. tere cribra, ut nuper dixi præpara. De hac massa accipe drach. xiiij. turbith drach. vii. zingiberis, cardamomi, mastiches, cinnamomi, ligni aloes, caryophyllorum, piperis, cubebarum, galangæ, macis, semin. apij. ana fescquidrachm. spicæ nardi scriptula duo, strobilorum sacchari albi, & candefacti. ana drachm. xii. excipe melle despumato. Dantur drach. tres cum aqua calida.

† al. partes tres.

† al. dr. viij.

COST. TAM panca hic quoque est myrobalanorum mensura, & tam multa commiscetur, ut his, præsertim sicut expetit author, tam multipliciter præparatis vim illam purgandi huic medicamento comparari vix credendum sit. purgare tamen prima viscera, & consecutione quadam corporis quoque vniuersi inutiles succos minuire non est a fide alienum. quo nomine, dum facta quoque pauca spirituum dissipatione robur concoctici facultati acquiritur, præstare & reliqua potest omnia, quæ hic illi ascribuntur. & venerem etiam antea ex crudorum succorum copia languentem illis concoctis, proptereaque innato calore adiuto, excitare. Sed strobilorum etiam qui addunt, esse id videtur, ut ad venerem exuscitent vires, dum seminis copiam adaugent.

Mesua.

V ij ME.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

M E S V E.

ELECTARIUM Indum maius, purgat ventrem totum inferiorem, atque adeo iuncturas pituita etiam putri, flatusque dissipat, & affectibus inde natis, dolori colico, & nephritico, & ventriculi, & aliorum viscerum. Recipit cinnamomi, caryophyllorum, ipicae nardi, rosarum, † casia, macis, cyperi. ana drach. iij. santalorum citreorum drach. ii. & s. ligni aloes, nucis muschatae. ana dr. ii. turbiti boni, albi, gummosi, arundinacei, drach. l. sacchari, penidiorum. ana vnc. xx. galangae, cardamomi vtriusque, asari, mastiches. an. selquidrachmam: scammonij boni, & in malo cydonio decocti dr. xii. omnia cum oleo amygdalino fricentur. Post succi cydoniorum, & granatorum, & apij, & foeniculi. ana lib. 5. coque cum melle ad spissitudinem idoneam. & misce aromata. Datur ad aur. iij.

† Casia fistula
intelligitur.
quia le-
uissimum
est purgatiuum
inuenit ali-
qui indigeni.

CHRISTVD electarium est famosum quod generaliter ab omnibus, & secundum praesentem descr. preparatur: ponitur subsequenter descriptio electarij Indi minoris, quod multo plus habetur in vsu. Et hoc electarium Indum minus, est magnae efficaciae, & utilitatis in soluendo ventre à superfluitatibus phlegmaticis putridis corruptis, & maxime à membris nutritiuis, à iuncturis, ac etiam in soluendo similiter materies cholericas, licet sit maioris potentiae, & plus conueniat in soluendo phlegma, quam choleram. Est etiam conueniens in resoluendo, & subtrahendo ventositates crassas, vnde multum confert doloribus stomachi, colici, & renalibus, oppilationes aperiendo: habet, & alias virtutes, quae ponuntur in litera. Sed hic notandum, quod quidam aromatarij reducunt tam descr. electarij Indi maioris; quam minoris, ad formam solidae confectionis cum zucchero vltimate decoquendo. Et dosis confectionis solidae Indi minoris est vsque ad dr. iij. In hac descriptione sumuntur penidij. fiunt hi ex solo zucchero vltimate decocto, & ex longa agitatione continue dealbantur, & sunt cal. & sicce complexionis in primo gradu. Succicitorum. Citonia nota sunt, & sunt frigida, & sicce complexionis in fine primi, & ex ipsis fit vinum per eorum expressionem, quod est valde constrictiuum cuiuslibet fluxus ventris, & maxime cholericus, decoquitur tale vinum cum zucchero, & fit iuleb, quod vocatur miua simplex, quod lymphatum cum aqua chalybeata, assumptum de mane, similiter dictis fluxibus confert. Adduntur etiam quaedam aromata huic iuleb, quando decoquitur, & aromatizatum vocatur miua aromatica, quae confert debilitati stomachi, & maxime virtuti digestivae eius, & contentivae. fit etiam ex eorum pulpa decocta cum zucchero quaedam confectio solida, quae vocatur diacitonite sine aromatibus, cuius vnc. j. assumpta ante cibum confert cuilibet fluxui stomachi, & intestinali, & vomitui, & confert si post cibum assumatur, sed cum difficultate masticatur, potest pistari, & preparari cum miua simplici, & sic assumi in pondere dicto. Etiam ex pulpa citoniorum

A fit diacitonite cum quibusdam aromatibus calidis, vt zingib. pipere, cinnamomo, & alijs cum melle. Succigranatorum, quaedam enim sunt dulcia, & ista sunt frigida, & humida in primo cum aliquali leni caliditate, ratione dulcedinis: acerosa vero, & muza sunt frigida, complexionis vltra primum, flores eorum qui dicuntur balaustiae sunt frigidae complexionis in primo, & siccae in secundo, est enim vinum dulce granatorum multum in vsu: decoquitur cum melle ad electarium construendum. Et dosis huius electarij Indi maioris per se solum est vsque ad dra. vj. distemperatum cum decoctione communi, vt dicitur inferius, vel cum aqua foeniculi, vel apij, vel cum aliquo liquore conuenienti, vel in forma dactyli assumpti cum zucchero, & saepe admiscemus hoc electarium Indum maius, siue Indum minus cum casia, vel manna, ad velocitandum operationem casiae, vel mannae, verbi gratia, cum in principio aliquarum agnitudinum quarimus aliquantulum mouere materiae absque hoc, quod tota sit commota, exhibemus de casia vnc. i. s. de electario Indo, & maxime de minori dr. iij. Casia licet sit principaliter purificatiua sanguinis, etiam euacuat phlegma, & talem medicinam distemperamus cum decoctione communi, vel cum aqua hordei, vel alio liquore conuenienti, & si ipsum in dicto pondere admiscemus cum manna, de ipsa manna accipimus vsque ad vnc. ij. Vltimus est notandum, quod licet Mesue ponat dosim huius electarij Indi maioris esse vsque ad aur. iij. hoc veritatem haberet, quando ad libram mellis ponerentur vnc. iij. aromatum, sed quia his temporibus ponuntur ad lib. mellis vnc. ii. solum aromatum, ideo potest augeri dosis vsque ad quantitatem superius dictam. Vltimo, soluo hoc dubium, diceret aliquis, in Indo maiori est maior potentia scammoniae in soluendo choleram, quam turbiti in soluendo phlegma, & consideratis vtriusque ponderibus, & eorum potentia, & tamen dictum est, quod Indum maius à predominio soluit phlegma: hoc idem dici posset de Indo minore licet quantitas turbiti amplietur in eo, & tamen non additur quantitas scammoniae. Dicendum, quod scammonia non solum euacuat choleram, sed et adiuuando operationem turbiti, & illam velocitando, euacuat phlegma. Turbiti autem non sic est adiuuans, & velocitans operationem scammoniae, & est principaliter turbiti phlegmatis purgatiuum, & solutiuum, & sic apparet solutio ad dubium, non obstantem, quod potentia turbiti multiplicatur, vel duplicatur, & non additur quantitas scammoniae: vnde ad dubium facilius respondetur, & per consequens apparet, quod Indum minus est vigorosius ad soluendum materiam phlegmaticam, & magis conuenit in dispositionibus frigidis, quam electarium Indum maius, & vt sic habetur in vsu minus. Et cum à medicis absolute profertur electarium Indum docti, & experti aromatarij intelligunt Indum minus.

EST minus potens ad purgandum, quam diaphenicon, si in diaphenicon non sit Scammonium per coctionem castigatum, & in hoc fit. Si vtrobiusque hoc erit efficacius.

DOSIS eius est aur. iij. Illa dosis exigua est, vix puer sufficiens; grandioribus enim, ac robustis potest integrari.

SYLV.

COST.

MAN.

gra vncia dati. Ego in expurgandis renibus eo vtor, A cum casia succo ita, vt huius sex, illius iii. drachma misceantur.

SYLV. **P**OTENTIVS est diaphœnicon, si neutrum accepit scammonium, aut si vtrumque aequaliter accepit, idemq; coctum ambo, uel crudum. Grandioribus dari potest vnc. i. pueris uero Mesue dosis. Huius dr. vi. casia dr. iii. simul dabat Manar. ad renes expurgandos. Penidia miscent purgantibus uentriculum, intestina, uenas magnas, ut hinc, & diaphœnico: non autem his, quæ à remotis partibus attrahunt.

COST. **D**VAE sunt huius electarij bases, scammonium, & turbit. sed quum scammonij doses summa sint sexaginta, id est drachma duodecim, turbiti uero non plures, quam viginti quinque, id est drachma quinquaginta; præcipua etiam basis scammonium est, quo pacto ergo ad pituitosos præsertim humores hoc medicamentum Mesue commendat? Scammonium certe bilem maxime educit, non pituitam. In memoriam subit, quod Trallianus lib. 12. de cura tertiana nothæ, scribit scammonium cotoneo malo incoctum non modo bilem, sed pituitam potius euacuare, atque id quamquam nullum forte alium auctorem habeat, non uidetur tamen etiam à ratione alienum, ubi coctæ fuerit pituita, & diffusa, ut ait Trallianus: præsertim uero quum alterius alicuius medicamenti ope adiuuatur. Ergo quod hoc medicamentum pituitam præsertim expurget uersimile est; maxime, quod non scammonium solum, sed turbit. & attenuantia multa recipit in eum usum idonea. At uero quia hic scammonium quærit in pomis coctum, dubitauit, in quoniam pomis sit decoquendum, cotoneone au alterius generis. In libro equidem simpli. ubi de scammonio, postquam de cotoneo meminit, ait Pauli testimonio interdum decoqui malo acetoso, ac pontico, quo uelle uidetur aliud pomum, quam cotonei genus. Sed hæc nunc sunt, nusquam alterius pomum, quam cotonei Paulus meminit pro scammonio coquendo, neque aliud Mes. inuit, quam cotoneum immaturum: tale enim astringente uic magis præditum castigando scammonio etiam magis aptum, quam quod maturum ac dulce. Ergo, ubi scammonium pomis incoquendum, nunquam aliud, quam cotoneum malum deligendum. Sed quantum hic mellis sumendum? Profecto si regulam à nobis traditam spectes, quadrare hic non potest, quoniam maius est ingredientium, quæ uocant, pondus, quam ex basis, & confecti electarij collatis dosibus colligatur. Quum enim basis hic sint turbit. & scammonium, sint uero turbit. doses viginti quinque, id est drachma quinquaginta, & scammonij sexaginta, id est drachma duodecim; sit etiam, ut doses electarij totius esse debeant octoginta quinque, exhibet autem confecti electarij semunciam, id est tres aureos, quare, ut totum compositum uncias pendeat quadraginta duas cum dimidia, oportebit. At ingredientia, si uelut suppetes, septuaginta sunt uncia, atque ideo expectatum pondus superexcedunt. Sed neque uulgata regula quadruplum mellis sumens est opportuna. Est enim specierum pondus detracto saccharo, & penidijs, ut faciunt, drachma plus centum, id est uncia undecim (superant autem tres drachma) quæ libras mellis tres, & uncias octo exigunt. Sunt uero præterea sacchari, & penidiarum uncia quadraginta, ac deinceps succi libra dua, quæ omnia si coniungas, conficies medicamentum libras pendens ferme quatuordecim, aut saltem duo decim si succi coquendo prius absumentur, cuius propterea quum hic doses basis non plures sint quam octoginta, exhiberi possint uncia ferè dua, aut saltem sesuncia, longe ab

authoris sententia, aureos tres summum modum præscribentis. Itaque, ut semel dicam, quod ad calcem huius electarij legitur.

Decoque cum melle ad spissitudinem. Vereor legendum, decoque ad spissitudinem mellis, atque adeo nihil hic esse addendum mellis, alioqui certe summa hæc sacchari, & penidiarum mensura uenit, quæ excipiendis speciebus, & conficiendo electario sit satis.

MESUE.

ELECTARIUM Indum minus eadem promittit, recipit turbit, sacchari. ana drach. c. macis, piperis, zingiberis, caryophyllorum, cinnamomi, cardamomi, nucis moschate. ana drachm. vij. scammonij. drac. xij. misce cum melle despumato. Datur ad aur. iij.

MINVS hoc à maioribus nostris neglectum est, cum tamen satis efficax sit, & adeo delicatū, ut possit sine melle in pulueris forma cum iure forberi.

HOC minus est calidum, & simplicius, sed est ualentius ad purgandam pituitam ac etiam bilem flauam, quam utrumque uacuat. Quamuis n. turbit phlegmagogus in hoc largior phlegmagogum hoc electarium magis faciat: tamen & maius etiam est phlegmagogum turbiti adiuto à scammonio bilem primo, & per se purgandi, sed etiam pituita uacuationem inuante. Ob id electarium Indum si absolute scribitur, hoc minus, quia efficacius, & tam delicatum etiam sine melle, ut eius puluis possit cum iure forberi à multis intelligitur: estque in usu frequentiore, quia efficacius pituitam expulsionem paratam, & bilem mistam purgat, & minus calefacit. Ob id salubre in quotidianis febribus nothis à mista bile. Potest dari ad drach. iij. uel etiam quinque minus, ut maius ad dr. vi. non solum aur. ii. cum Mesue. Nam hic singulis mellis libris miscet pulueris vnc. iii. nam tantum duas: quod si quis vnc. iii. misceat, ut hodie fit, dosis Mesue placet. Ferè miscetur casia, manna, & aliis imbecilliter uacuantibus, ad actionem earum celerandam, & augendam. Manardus in affectibus renum sex dr. Indi maioris, & dr. iii. casia exhibet: ac robustis dat vnciam integram, & dosim Mesue uix pueris sufficere ait. Si autem diu ante usum est seruandum, misce scammonium: si autem mox utendum, diagrimum quod uocant.

SVNT summa huius medicamenti doses non plures, quam centum, & decem, scammonij quidem sexaginta, turbiti autem quinquaginta: totius autem electarij mensuram præscribit Mes. aureos tres, id est semunciam, atque adeo ex constituta à nobis regula, ubi confectum erit medicamentum, ad uncias quinque, & quinquaginta, ut perueniat oportebit. Non excedit autem ingredientium pondus uncias duas, & viginti, quo fit, ut due supra viginti uncia, quæ desunt, supplenda sint melle: tunc autem confectum erit medicamentum, cuius summa dosis aurei tres erunt. Ex uulgata uero consuetudine quadruplum mellis sumente, quia species excepto saccharo uncia sunt tredecim, opus erit libras quatuor, & totidem uncias mellis adiungere. pendebitque totum compositum libras sex, & tres uncias, at licet tunc eius aureos etiam septem propinare præter authoris præscriptum. Sane autem quamquam præcipua in hoc basis scammonium est, pollet tamen ad pituitosos humores, superioris exemplo, sumendum uero scammonium erit cotoneo incoctum, quod uix nihil hic est aliud, quod eius uolentia castigetur, pro qua re ad Mesuen lib. simpli. ubi de scammonio.

Mesua.

V iij ME-

MAN.

SYLV.

COST.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

M E S V E.

*Confusio de da
Histic.*

ELECTARIVM diaphœnicum à filo ze-
zar descriptum, purgat clementer, & tuto
humorem crudum, & bilem. Ob hæc cõ-
uenit febribus complexis, & diuturnis, do-
lori ventriculi, & colico, intemperaturæ harum
partium frigida. Recipit autem phœnicon † cy-
rhon. i. dactylorum fuluorum, aceto per triduum
maceratorum dr. c. penidiorum † hordeatorum
dr. l. amygdalarum purgatarum dr. xxx. turbith
dr. xxxv. scammonij drac. † xii. zingiberis, piperis
longi, foliorum rutæ siccorum, cinnamomi, ma-
cis, ligni aloes, anisi, scœniculi, dauci, galangæ. an.
dra. ii. & s. Tere omnia probe, despumato suffi-
cienti excipe. Datur ab aureis tribus ad septem.

† *R. p. r. u.*
† *S. k. i. r. i.*
† *x. x. g.*

CHRI. CONFECTIO de dactylis, & est diaphœni-
con solutiuum in operationibus suis, aliqua
liter conuenit cū electario indo maiori, sed istud
plus cõfert febribus compositis, chronicis, & de
materia mixta. & vsus eius est maioris secu-
ritatis. euacuat n. materiã cholericam, & phlegma-
ticam virtute turbith, & scãmoneæ. & potentius
soluit materiã cholericã, quam Indũ maius, vel
minus, licet et satis potenter euacuet materiam
phlegmaticã, & eius dosis vsque ad dr. iiii. per se
solum. & põt etiam cum casia, vel manna admi-
sceri in dosi dicta in electario Indo sumuntur hic
dactyli, qui sunt calidæ cõplexionis in sine primi
gradus, & humidæ in principio primi dum sunt
recentes: & dum exiccantur, primum gradũ sic-
citatatis acquirunt: conueniunt maxime peccoris
dispositionibus, sicut, & ficus sicca.

MAN.

BENIGNA satis est, & tota per hanc purgatio. Ga-
lenus tertio simplicium medic. misceri ait purga-
toria medicamina cū dactylis, & aliis astringentibus,
vt occultetur sapor, tollatur abominatio, & fastidium
stomachi. Ego ponere scammonium non coctũ, quia
per dactylos, & aromata satis castigatur. Nec creden-
dum his, qui dicunt, quod per dactylos vetatur. ne à
longinquo humores trahat: siquidem cū vapores ad
caput mittant, simul et purgatoriam vim ad ferunt.

SYLV.

*genialis sup' ius lego, i. dactylos fuluos, quo colore sunt
immaturi, vt maturi flauiores, aut iam nigricantes.*
Hanc aut grecam vocẽ an recte diuinã à Mes. usurpa-
tam, & ab interprete corruptã, lectoris cãdido iudicio
committã. Neque interpretatio Arabicæ familiæ mihi
repugnat: keyron. n. (sic namque scribunt) immatu-
ros aiunt significari, & ob id astringentes magis. Sic
tamar Indorũ keyron, i. immaturorum, vt interpretantur:
qui licet sint species dactylorũ syluestriũ tamẽ
dum sunt immaturi, & accerbiores. quales ad nos as-
feruntur colore fuluo; non sunt, vt vinum *αἰγῆ*, id est
fuluum igneũ, medium Hip. & Gal. dicitur, sed nigri-
cant. Id põt vocari diaturbith, quanquã est aliud dia-
turbith in simpl. c. de turbith, multo hoc valentius, &
periculosius, præsertim si turbith horis 24. maceratum
sit succo cucumeris agrestis, & scammoniu acciperit.
Viribus conuenit cū electatio Indo maiore, sed cle-
mentius purgat, & bilem magis per scãmoneum: sed
et non ignauiter pituitam per turbith: ob id febribus
complexis, vt tertianæ nothæ ex bile flaua, & pituita
conuenit. Datur ad dr. iiii. per se. Frequenter cū casia,
& manna. Quidam diaphœnicon minus vocant, cui
immittuntur scammonij dr. xi. vel xii. maius autẽ, cui
induntur dr. eiusdem tres, & xx. vel xxiiii. Descripta
erat prius in simplicibus ex Zezar ca. de turbith (basis
.n. eius est turbith, & scammonium) eadem omnino
nisi, quod vno tantum die dactylos ibi macerat, & zin-
giberis, piperis longi, foliorum rutæ siccorum. an. dr.
iij. scribit, aucta horum trium dosi, & ommissis simpli-

E cibis, reliquis. Penidia autẽ & dactyli, hic, & in alijs
purgantibus miscentur, vt lentore suo purgantia retin-
cantur, ne in longinqua prompte ferantur. Adde q̄
ibi penidiorum tantum scribitur, non vt hic penidio-
rum hordeatorum, quod interpretantur, ex saccharo
albo & optimo cum aqua decoctionis hordei sex ho-
ras infuso, & cocto ad iustam consistentiam. Drach.
scripsi, vbi Mesues ponebat partes, quod ita facilius
intellectu esset descriptio, neque res mutatur: quam-
quam & Gal. & veterum plerique pondus, aut men-
suram nomine partium indefinitam quandoque scri-
pserunt contenti singulorum simplicium proportio-
ne. Potestque pro drach. semunciam, vel unciam, vel
felibram, vel libram, vel pōdus aliud quoduis, sed vni-
cum sumere. Magna ratione autem dact. li, & in alijs
adstringentia alia scammonio in varijs purgantibus
miscentur: sic. n. rhu succum carnẽ mali cydonii, car-
nem palmularum, seu phœnicon myrta mastichem,
& similia scammonio, & alijs multis purgantibus adie-
cerunt, quæ stomachum astringendo roborarent, &
grato sapore medicamẽti abomina bilem qualitatem
regerent: effecto autem quid possent purgantia mon-
strarent. In his enim substantia purgatrix exigua, sed
validis prædita viribus, mista alteri substantiæ pluri-
ma, sed imbecilla, sumpta gustu non percipitur: agit
tamen efficacius pauca hæc, quam plurima alia lib. iij.
simpl. cap. xiiii. Sic cydoniis scammonium recte mi-
sceri docet lib. i. alimẽtorum. Crudum autem miscen-
dum hic, quia per dactylos, & aromata satis castiga-
tur, & non impeditum, vaporibus longe transmissis
à longinquis trahit: quamquam etiam penidia suo
lentore turbith, & scammonij substantiam in corpus
distribui prohibent: Sauonarola tamen vapores ab
his eadem virtutes præditos omnino non prohibent.

MEDICAMENTVM ex dactylis conficiunt, *COST.*
& Aetius lib. iij. & Paulus lib. viij. sed longe ab
*hoc diuersum, tum ob alia, tum quod n̄ solum scammonium
apponunt: in hoc præter scammonium, etiam tur-
bith. Atque hic certe, quum turbith partes trigintaquin-
que sumat, scammonij vero duodecim. (ita enim legen-
dum ex antiquioribus, & castigatoribus codicibus, &
ex lib. simpl. vbi de turbith) existimari quis præcipuam
basim huius medicamenti esse turbith. res tamen contra
se habet, si eorum medicamentorum vim spectes. Tur-
bith dosim integram docuit Mesues lib. simpl. esse drach-
marum duarum, scãmoneij vero quintam drachmæ vnius
partem, quare quum hic turbith doses sint sepe decem, &
octo; scammonij sunt sexaginta. Scammoniu ergo præci-
pua basis, contra quum multi sentiant. Errauit ne ergo
Mesues hoc medicamentum ad pituitosos humores propo-
neus? Non errauit, quando vt lib. simpl. & paulo ante
aduertimus, scãmoneum etiam pituitam trahit. Dioscori-
de testimonio: immo Tralliano authore magis pituitam,
quam bilem in cotoneo coctum quale hic assumendum
puto. quamquã enim aliqua quæ hoc in electario turbith
noxas castigant, scammonij quoque violentiam possunt
nonnihil imminuere, nihil tamen ipsum aque castigat ac
cotoneum. præstat autem eo semper vti, quam castiga-
tissimo. Porro autem cetera, quæ hic veniunt, si perpen-
das, turbith gratia adduntur. Quum enim triplex illi
vitium insit Mesue adnotante lib. simpl. imbecilla. s.
& tarda est actio, ventrem subuertit, & nauseam
conciat, sui vsu corporis siccitatem inducit: triplici
quoque remedio opus habuit, acceleranda fuit, & robo-
randa eius actio: corroborandus ventriculus: retunden-
da vis exiccans. Acceleratur ergo actio zingibere præ-
sertim hoc enim sui partium tenuitate in profundo corpo-
ris meatu turbith vires promouet, vt crassum, & visci-
dum humorem trahat, suapte alioqui natura tenues
tantum*

tantum succos educens. Adduntur secundo loco piper, ruta folia, cinnamomum, piper longum, xilaloe, zingiber etiam ipsum, semina anisum, & feniculi, dancum, galanga, secundi vitij gratia. corroborant enim hac ventriculum cum grato odore, ut statum distensoria. Ita vero, & masti. be sui ad restrictionem ventriculi solet roborare, cuius officij gratia palmulas quoque addi existimo: his enim Galeni test. monio 3. simp. med. facul. & obscurandi ingrati medicamentorum saporis, & ventriculi roborandi causa veteres utebantur. macerata autem haec aceto proritanda quidem natura ob acetum magis apta videntur, quod medicamentosum quendam suporem suscipiant; substantia tamen tenuitatem maiorem sortiuntur, qua medicamentum profundius subeat. Amygdalis vero, & penidijs siccitatis noxa auentitur, cuius procreanda vitium turbat quoque ipsi inest. Atque ita constat, non temere, sed consulto fuisse. Hoc a Mesue confectum electarium. Ceterum multa hic sunt de quibus ambigunt, ac primum, quales nam palmulae, seu dactyli deligendi, an ponderandi aceto macerati, vel priusquam macerentur, quot dies macerandi: inbet enim lib. simpl. vno die macerari, hic vero per triduum, quid penidia sint sabiri, quales amygdala sumenda, dulces an amarae, sunt enim amara medicamento magis, quam dulces, ac postremo quantum mellis sic assumendum. Ad qua, ut breuissimè satisfaciamus. Dactylos Mesue Keyron exposcit, quae vox, Syluio etiam auosante immaturum significat. & vere aptiores immaturi sunt, quod asserunt, magis. immaturi ergo diligendi, i. minus sili. Hos vero meo consilio, non (quod alij sentiunt) ante ponderabis quam aceto macerentur, sed antea maceratos, ut hic, & lib. simpl. plane iubet, & ratio exposcit, quando satis multa dactylorum copia est aliorum proportione ex quibus hoc conficitur medicamentum. Neque obstat, quod aiunt, fore maiorem accepti copiam quam dactylorum: id enim medicamenti actionem longe adiuvat, ut crassiorem pituitam trahat, quam maior palmularum cumulus trahi non permittat. Neque illud etiam persuadeat, quod aiunt Serapionem, & Auic. post scriptum earum pondus infundere, non autem antea, quando longe ab ijs differt Mesue descriptio. Sunt ergo palmula ponderanda, antea macerata. Quantum vero temporis aceto infundenda? Arbitror, quod auctor ipsemet hic explicat per triduum: corrigendum scilicet locum libri simpl. ex hoc loco: nam hoc pacto, aceti vires magis exurgunt, & medicamentum pituitosis humoribus educendis redditur efficacius, alioqui futurum longe imbecillius ob ipsarummet palmularum, & ob penidiarum ac amygdalarum lentorem. De penidijs autem, quod sequitur, non est, ut plura dicam, qui Arabum idioma professi sunt, penidia sabiri interpretantur qua ex aqua hordeacea. eiusmodi autem essent sumenda ex auctoris praescripto: sed quando talium copia non est, parum interest, ut qualia quotidie parantur, sumas. Quales vero amygdala sumenda? Quanquam non nego amaras dulcibus magis esse medicamentosas, sumenda tamen hic dulces, quae siccitatis noxam a turbiditate magis castigant, cuius gratia amygdalas puto hic recipi: alioqui etiam absoluto amygdalarum nomine dulces semper intelliguntur. Quod superest, de mellis mensura paulo difficilior est questio. Qui vulgaram consuetudinem sequuntur, & mellis quadruplum addunt, quia detractis dactylis, penidijs, & amygdalis, cetera, quae teri possunt, drachma sunt duae supra septuaginta. i. uncia octo, libras mellis duas, & uncias

A octo eos addere oportebit, ac propterea quum dactyli, saccharum, & penidia drachma sint centum, & octoginta. i. uncia viginti, totum electarium pendebit libras quinque. Tunc vero quum summa totius basis doses hic non plures sint quam septuaginta, & octo, atque adeo totius confecti electarij totidem esse doses oporteat, si libras quinque in octo, & septuaginta partes disseces, erit dosis singula drachmarum vix septem, praeter Mesue praescriptum, qui aureos dat septem, & esse ait medicamentum securitatis. At ex regula nostra obseruatione, secus. nempe quia doses basis octo sunt, & septuaginta, summa autem confecti medicamenti dosis drachma sunt decem cum dimidia, multiplicatis, ut aiunt, drachmis decem cum dimidia, in octo & septuaginta, redditur numerus drachmarum octingentarum ac decem, & novum, idest unciam nonaginta, & vnius: tantundem ergo totum electarium esse oportet: pendet vero ingredientia omnia drachmas ducentas, & duas supra quinquaginta. i. uncias octo supra viginti: propterea, quod deest ad vnum supra nonaginta numerum, idest uncias tres, & sexaginta supplendum est melle, addenda scilicet libra mellis quinque, & tres unciae, euadetque hoc pacto medicamentum tale, cuius summa dosis drachmarum erit decem cum dimidia, ex auctoris praescripto, & quo non est descendendum.

MESUE.

ELECTARIUM ex psyllio cholagogum, ob id febribus solutu contumacibus, acutis, & ardentibus, & cephalalgia, ac vertigini a bilis vapore nascenti, & ictero, & intemperiei calidae hepatis confert. Recipit autem succi buglossi domestici, & syluestris, intybi, apii, coquendo despumatorum, ana lib. ii. quibus misce vigintiquatuor horis castuthae, anisi, folliculorum fennae, ana vnc. semiss. adianti albi manipul. vnum, succi fumarie vnc. iii. asari vnc. iiii. spicae nardi drachm. ii. semel feruefiant. Praeterea adde violarum viridium, vel siccarum vnc. iii. epithymi vnc. ii. & semel quoque feruefiant. cola, exprime, colato psyllii vnc. iiii. macera xxiii. horis, in singulas rudicula agitando, post exprime totam muccaginem, in cuius libr. iiii. coque igni lento saccha. lib. ii. & dimid. scammonii in malo cydonio cocti vnc. iii. & dimidiam. Coctis omnibus his adde pul. trochiscorum diarhodon & de spodio, & de rhabarbaro ana vnc. i. trochiscorum oxyacanthae vnc. dimid. Datur a drach. iii. vsque ad aur. iii. Hamech hoc electarium de trochiscis appellat. Addunt aliqui aceti lib. i. & dimid. alii violarum lib. i.

ISTVD electarium facit ad multos effectus quos auctore refert. In eo sumitur psyllium, quod est semen minutum cuiusdam plantae, & habet partes diuersas: nam eius pars intrinseca est valde praua calidae, & sicca complexionis in quarto, habens in se virtutem venenosam occultam: sed eius pars medularis, & media ac etiam corticalis extrinseca, & frigida, & humida complexionis in secundo gradu, & istae sunt multae,

&

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

& sensibilis quantitatis, vnde totius complexio, quæ resultat est frigida, & humida iuxta secundum gradum, & per admixtionem aliarum partium adinuicem re. nouetur ventositas, & illa superflua caliditas, soluit enim psyllium lubricando, id est, lubricum principaliter faciendo, & humorem cholericum cum sua frigiditate refrenat: licet vius eius per se solum non sit conueniens, nec vsuatur ab aliquo. Et dosis eius psyllij per se solum est vsque ad dr. iij. assumpta solum ipsius mucilaginosæ expressione. Sumitur etiam cascuta, quæ est herba adhaerens super linum, & alio nomine vocatur podagra lini, calidæ complexionis in primo, sicca in secundo. Sumitur etiam Sena, & folliculi eius sunt, qui habentur in vsu, est enim cal. & sicca complexionis in fine primi, soluit choleram adustam. Et dosis eius in puluere est vsque ad drach. j. & s. in infusione à drachm. iij. vsque ad vj. sed ab assumptione eius caueat habens caliditatem renu, & paratus ad excoarationem vesicæ. Capillus veneris, herba est nota nascens iuxta fontes aquarum, iuxta etiam puteos, satis temperare complexionis, tamen aliquis caliditatis, & siccitatis est versus primum, virtutem habet aperitiuam, purificatiuam sanguinis, soluendo choleram à stomacho, & intestinis: sed per se sola non habetur in vsu, quia minimum dosis eius, requireretur vsque ad li. j. sed in decoctionibus, cum quibus aliæ medicinae distemperantur, confert: & sic habetur in viu, & eius aqua destillata multum confert passionibus pectoris calidis, & frigidis. Et sumiterra, est frigida versus primum gradum cum admixtione caliditatis, quæ est herba in superficie folioru eius, qua mediante soluit, est autem sicca complexionis versus secundum. Soluit leniter choleram, & humores adustos, purificando sanguinem. Confert scabiosis à phlegmate falso, & maxime syrampus, & aqua, & succus eius, & syrampus eius magis habetur in vsu, & dosis succi est vsque ad vnc. ij. & dosis decoctionis eius est vsque dr. x. & dosis pulueris est vsque ad dr. iij. sed non est in vsu, nisi in succo, vel in syrupo, vel in aqua destillata, quæ cum syrupo admiscuntur, & sic non soluit. Et dosis huius electarij est vsque ad drach. iiii. obseruata regula posita in electario de aromatibus Gal.

A D D I T I O.

Post electarium de psyllio ponitur quoddam electarium, quo utebatur Gentilis propter singularia, eius iuuamenta podagricis, & generaliter in omnibus doloribus iuncturarum, & debet sumi in mane, & eius dosis est vsque ad dr. viii. cum vino lymphato, vel aliquo liquore conuenienti, vel in forma solida dactyli, quod melius est, & potest sumi semel in hebdomada. Cuius hæc est descriptio. R. turbiti boni vnc. j. & s. hermodactylorum vnc. i. & sunt calidæ, & sicca complexionis in principio secundi gradus cum aliquali humiditate viscosa, dum sunt recentes, sed sic non habentur in vsu. Soluunt phlegma crassum, maxime à iuncturis, & ideo summe conueniunt podagricis, & doloribus iuncturarum. Et dosis eo-

rum est à drach. j. vsque ad ii. cum eorum correctione sibi admiscendo tertiam partem dosis, sed per se solum non habetur in vsu. zingib. vnc. i. esula, quæ ab Auic. vocatur icebrâ, & à Mesue ascebram dr. iiii. herba est nota in partibus nostris fortiter soluens, sed per se sola non habetur in vsu: sed solum radix eius præparatur in medicinis, & à rusticis comeditur cum quarunt solutionem, & non curantes de quantitate assumptionis ipsius, quandoque moriuntur. est etiam vomitus pronocatiua, & est calidæ, & sicca complexionis in tertio. Soluit principaliter à iuncturis humores crassos, & etiam à cerebro, & a nervis. & dosis eius est vsque ad dr. i. zucchari lib. i. & reducatur ad formam electarij, vel solida confectionis. Si quis tamen vellet, vt vigorosius soluat, & maxime in materiam cholericam, adfat scammonæ correctæ dr. i. Et tunc dosis esset vsque ad dra. vi. qualitercunque præparatur, & sine alio potu.

R E C I P E succi buglossæ. Boraginis videlicet, & bugiossi vulgarij. ACCIPIATUR eius viscositas. Id est, eorum succorum. in quibus succus hic psyllij per diem, & noctem remansit. Hæc enim est viscositas de qua vult pro singulis 4. libr. apponi sacchari libr. ii. s. DOSIS. Potes integram vnciam tuto dare.

S E M I N I S psyllij drachm. trium mucago sumpta soluit bilem lubricando, & calorem eius obtundit frigida sua substantia, vt ipsi volunt, licet Dioscoridi; & Galeno tantum refrigerare dicatur. Scammonium crudum quidam miscent, quia coquentium, quod si coctum, iterum coquendum miscet, leniet tantum medicamentum, non etiam soluet. Dari tuto potest ad vnc. j.

D E psyllio in lib. simpl. satis. Nunc illud explicandum, quod author in psyllij mucaginem coqui scammonium iubet, cotoneo tamè antea incoctum. Quid enim repetita collione est opus, si coctum iam, & optime erat castigatum? Atque, cur vt coquatur imperat, si id seruendo rursum in grumos coit, vt. xperimento docemus? Ad hæc paucis. Non recoquit scammonium, vt ipsum castiget. antea satis castigatum: sed vt eius vires in vniuersum medicamentum aque digerantur. Non coit autem scammonium seruendo, si induratus fuerit pharvacopæus deligendum primo loco probat ssumum est scammonium, de hinc vero tritum, atque id quidem sententia mea: mediocriter, mucagini, aut liquori alteri, quæ author iusserit, frigido inspergendum, & spatha exacte permiscendum: ita fiet, vt quum serbuerit, non coeat. Sane autem quum huius electarij dosim aureos tres, id est, semunciam Mes. præscribat, putat, & Manardus, & Sylvius integram vnciam modum non excedere, quæ res estimanda diligentius. Quum enim scammonij, quod hic ad vncias tres cum dimidia sumitur, doses maxime sint centum quinquaginta septem cum dimidia; totum autem ubi confectum est electarium, vncias pendeat octoginta quinque. i. libras septem, & vnciam vnam; si has libras septem in partes centum, & quinquaginta septem cum dimidia secueris, non attingit singula pars semunciam. quo fit, vt ego Manardi, cui syluij consilium non probem: rationem vero cur à Mesue in hoc deuenit, non intelligam.

ME-

De sumiterra.

ve
ni
ci
co
vn
ad
MAN. S
bu
qu
vo
sis
SYLV.
F
mi
mi
bit
luc
ch
In
fici
ge
pli
cer
bu
ma
Me
COST.
I
xx
ro
ide
reg
cu
uer
de
cia
dis
eni
eti
bie
co
cep
ag
abi
vic
ru
pr
rut
suf
fen

MESVE.

ELECTARIVM Episcopi excrementa statufque corpore toto educit. ob id dolorem colicum, hypochond. & iuncturarum leuat, renes, & vesicam purgat, venerem excitat. Recipit scammonij Antiocheni, turbith albi, ana drach. vj. caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, nucis moschatæ, emblicorum, polypodij, drachm. ij. & dimid. sacchari vnc. vj. excipe melle despumato. Datur ab aur. ii. ad tres.

MAN. SCRIBITVR ab Auicenna ferme eodem modo, & vocatur Episcopi. Conficiuntur, & ex his speciebus placente cum saccharo, quæ aliquando nihil, aliquando nimium purgant, vel quia scilicet, aliquando videntur, vel non bene inuicem miscetur species. Dosis ab aur. ij. vsque ad iij. Potes, & hanc excedere.

SYLV. **H**OC elect. Episcopi pro electoph. cum Auicennæ interprete appellauimus, à quo tamen cardamomum, & piper huic descriptioni adduntur, cætera similis est. Vacuat bilem scammonio, & pituitam turbith. Quidam eo vtuntur ad purganda corpora in lue Hispanica, in omnibus corporibus, licet melancholicis minus conueniat, quam electariu Hamech. In hoc vnc. vj. mellis cum æquali saccharo cocti sufficiunt. Si autem saccharum pulueratum vis inspergere, largiore tum melle opus esset, ac dosi etiam ampliore. Ex his speciebus, & saccharo confectæ placente nihil purgant. interdum vltis scilicet speciebus, est quando immodice purgant, iisdem simul male committis. Potest tuto dari largius, quã scribat Mes.

COST. **D**OSES huius medicamenti, si perpendas, non plures sunt quam trigintaquinque, scammonij xxx. turbith tres, emblicorum, & polypodij dua: est vero prescripta totius electarij dosi maxima aueritres, id est, semuncia: quos sit, vt totum ipsum compositum ex regula nostrâ esse debeat vnciarum decem, & septem cum dimidia: sunt autem ingredientia omnia vncia nouum, atq; adeo vncia octo cum dimidia desunt supplementa melle; fietque hoc pacto electarium, cuius si semunciam exhibueris, summe expurgabit. Non longe ab hoc discrepat hoc in medicamento vulgata consuetudo, quia enim species excepto saccharo tres sunt vncia; addenda etiam mellis lib. i. sed hoc ita confectio pharmaco, licet vti paulo liberalius.

MESVE.

ELECTARIVM Hamech purgat bilem vtramque, & pituitam saliam. ob id affectibus inde natis, impetigini, psora, lepra, cancro exedenti, & similibus mire confert. Recipit myrobal. citrearum vnc. iiii. cepularum, & nigrarum, rhabarbari, ana vnc. ii. agarici, colocynthidos, polypodij, ana drac. xv. absinthij, fenæ, ana vnc. j. (in alio drachm. vj.) violarum drach. xv. epithymi vnc. ij. anisi, rosarum, sceniculi, ana drac. vj. succi fumarie lib. i. pruna sexaginta, vuarum passarum mundatarum vnc. vi. Macera dies quinque sero lactis sufficiente in vase vitreo strictioris, & obturati, semel deinde feruefiant, manibus fricentur, &

AN. SYLV. COST.

E colentur. Colato adde cassiæ fistulæ purgatæ vnc. iiii. tamar Indorum vnc. v. mânæ vnc. ii. Frica manibus, cola, percoque ad mellis crassitiem cū sacchari lib. j. & 5. scammonij vnc. j. & 5. Postremo adde myrobalanorum citrearum, cepularum, Indarum, ana vnc. dimid. bellericorum, emblicorum, rhabarbari, seminis fumarie, ana dr. iiii. anisi, spicæ nardi, ana dr. ii. Datur ad dra. ii. vsque ad aur. ii.

ISTVD electarium habetur in vsu. In eo est **CHRI.** polypodium, quod radix est herbæ notæ, & est calidæ complexionis in tertio, & sicca in secundo. solutiu est humoris melancholici, & phlegmatici, & mucilaginosi, & maxime à iuncturis. Et dosi eius est vsque ad dra. iiii. sed per se solum non habetur in vsu. Prima sunt nota, frigida complexionis versus principium secundi, & humidæ in secundo, leniter cõprimendo euacuant choleram, quæ in intestinis reperitur. Et dosi ipsorum est vsque ad dra. vj. Infundatur in aqua calidæ, & de ipsa dictum est in prima descriptione, vbi de lacte discossimus. Cassia fistula, est medicina, quæ leniendo euacuat principaliter choleram, & subsequenter phlegma. sanguinè purificat à materiabus adustis, & per se sola multum habetur in vsu generaliter vbiq; locorum, quia sine nocumto operatur, ita quod pueris, & prægnantibus dari possit. est calidæ complexionis versus primum gradû, & humidæ in primo, & dosi eius dissemperatæ cum decoctione communi, est vsque ad dra. ij. vel cum aliquo liquore conuenienti præparetur: & in forma datyly, seu electarij, & dosi eius est vsque ad dra. j. s. & non requiritur digestiuum in assumptione eius, & sepe datur in principio egritudinum materierum cholericarum ad aliqualem minorationem materiæ. Tamarindi. similitudinem habet cum prunis, & sunt frigida, & sicca cõplexionis versus secundum. comprimendo euacuant, sicut pruna. & dosi eorum est vsque ad dra. iiii. sed per se solum non habetur in vsu. Tereniabin. sunt species mânæ, quæ non reperiuntur, sed loco ipsarum accipimus mannam, & est ros qui de nocte cadit in ægypto super frondes aliquarû arborum; & est calidæ, & sicca complexionis, & humidæ in primo. leniendo euacuat choleram purificando sanguinem, & dosi eius in forma portabili, vel solida est vsque ad dra. iiii. vsque ad beneplacitum assumentis ipsum, & damus aliquã **H**do sicut dictum est de electario indo.

PRIMA hæc compositio communiter paratur, licet non omnes eam bene parent. Vbi bene parata sit, vtramque bilem, & pituitam facile purgat. præcipue si maiori quantitate detur quam iubet Mesue: vncia enim absque periculo exhiberi potest. **MAN.**

CONSVETISSIMVM est hoc medicamentum **SYLV.** in affectibus melancholicis, mania, melacholia, alphis nigris, cancro, elephantia, & cutis vitij, psora, lepra, impetigine, quæ effecta Mesue peculiariter tribuit electario sequenti. Tuto datur vncia Manardo ad pruritus, maniam, melancholiam morbum, elephantiam, psoram, lepram. Scammonium hic crassius tritum quidam volunt, vt coctionem aliquam sustineat ad malitiam eius castigandam. Si autem coctum

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

coctum esset (quod dicitur de iis, quasi lachrymulam Graeci recentiores appellat, Arabes corrupte diagrion) non coqueretur, ne vim purgatoriam perderet. Eodem modo in electario rosato, in his enim crudum scammonium miscetur, quia coquendo corrigitur & his quae diu seruantur ante usum in ceteris scammonium coctum ponatur.

COST.

SVNT hic aliqua, quae seplias torquent. Primum, quum de infusione agens serum lactis assumit, neque quod nam serum, aut quam mensuram, exprimit. Aiterum, quum per dies quinque infundit, deprehensum enim est diuina observatione serum tam longo tempore situm contrahere, ac scire, ac corrumpi. Tertium, quia rhabarbarum cum alijs infundit, & demceps coquit, quod tamen modicam coctionem sustinet: an autem praestet ipsum seorsum infundere, deinde postquam effervuerint alia ipsis permiscere? Ad haec, quum manibus fricari ea iubet, quae fuerant insusar: an fricanda omnia, & casia, & tamarindi, an aliqua tantum? atque id, an oleo rosaceo, an amygdalino? Posivemo quum scammonium addendum, & coquendum iubet, quale nam scammonium sumendum, crudum ne, an coctum, ut in electario de psyllio? Adde etiam cur scammonium in medicamento coquit, quod seruire coire in grumos solet. Sed declaremus haec paucis. Servi delectum semel docuit lib. simpl. ubi de sero, primas enim tenere admonuit caprinum, ex iuveni capra, & nigra, bono pabulo nutrita, & recens facta, recens autem emulsum sit lac, & expressum serum boni odoris, & saporis sui non alieni, & non corruptum, hoc autem quum interdum ex lacte, a quo extractum butyrum est, fiat, interdum ex integro lacte; opportunum hoc in loco, quod ex non ebutyrato extrahitur, ob myrobalanorum asperitatem. Secerni autem solet oxymelite, coagulo vitulino, sicus lacte, cynara, ac rebus alijs acerbis. in medicina vero usum praesertim oxymelli commodum est, habesq; eius extrahendi rationem ab Aetio lib. 2. ex Galeno, & nonnulla item ex Galen. 4. de rat. viii. in ac. Porro huius ita delecti, & percolati diligentissime seri, quantum sumendum sit, quia mensura certa definiti non potest, aestimandum iudicio pharmacopae: videtur autem sufficere, si ita submergantur omnia in eo maceranda, ut serum quatuor digitos supereminet. alij librarum quinque mensuram satisfacere etiam observant. Hac ergo mensura seri constituta, infusionis inchoanda, & paranda gratia, calcaciendum est serum ipsum, ita scilicet caloris vi rarefiant simplicium medicamentorum meatus, & subit facilius serum: deinde in ipsum, quae praecipit author iniicienda omnia, etiam rhabarbarum, de quo mox dicam: olla autem angust: sit oris, ut ait Mesue, & ocludatur ne quid expiret, ad praesertim usque terminum dierum quinque. At acescere (aiunt) tam longo spatio temporis serum, ac contracto situ corrumpi. Tu vero ne situm contrahat, ne acescat, aut corrumpatur duplici artificio prohibebis: alterum est, ut quotidie ollam saepius agites, alterum, ut levi calore ad praescriptum usque tempus semper foueas: quare quum autem operosum hoc est, & leuicula potius coctionis speciem habet, Mesue tamen consilio quadrare ob id videtur, quia ocludi ollam iubet, ne quid expiret: at ex frigido sero nihil expirare potest, sed ex calido: hoc pacto ergo vitabis situm, acoris, & putredinis periculum: ne id etiam silentio praeteream, serum quod oxymelite extrahitur, ob mellis, & aceti vires ab acore, & putredine diutius vindicari. Non ergo damnandus Mesues, quod ea inscribit, quae arte assequi non possis, quod aliqui hic faciunt.

Cap. 96.
Comm. 6.

Et vero, ut cetera prosequar, ubi ad praesertim tempus macerata ea fuerint, tunc subiecto igne agendum, ut ferueant: sed ubi seruire primum ceperint, remouenda, quod Mesue admonet, quum seruire vno ut ferueant, iubet, hoc pacto autem rhabarbari vis non exoluitur, atque adeo opus non erit, ut ipsum seorsum infundas, vel coquas, quod nonnulli faciunt. Percolato deinceps sero addes casiam tamarindos, & mannam, & atque haec in eo manibus, aut iudicula dissoles diligentissime, haec vero fricatio est quae Mesue petit, non autem quod somniant, ex oleo amygdalino, aut alterius generis. neque enim de oleo quicquam meminit, neque casia, tamarindi, aut manna oleo egent. Rursum autem hoc percolato per laxius colum sero ex casia, tamarindis, & manna, ubi refrixerit, saccharum addes, & scammonium tenuissime trita: vitere autem in terendo scammonium ea diligentia, & artificio, de quo lib. simpl. ubi de scammonio: sit vero scammonium coctum, aut crudum, ut libuerit, quando hic author utrum sumas non explicat, sed nobis coctum magis satisfacit, quod minus habet noxae, offeretque reiterata in sero coctio non eius castigationem, sed aequalem illius virtutis distributionem in medicamentum vniuersum. His ita peractis, & optimi oranibus permixtis ignem subijcies, deinde coquuntur ad mellis consistentiam: neque verberis, ut scammonium coeat: quando, ut supra diximus, si optimum delegeris, & in frigidum illud serum conieceris, agitandoque exacte commiscueris, & leuem ignem, ac purum subieceris, ut author in electario rosaceo docebit: concretere non potest. Sint ergo de proposito medicamento haec satis. Vnum superest addendum, quum Mesue dosim summam drachmarum trium statuat, experimento tamen deprehendi, integram vniuersam modum non excedere, quod alij quoque aduerterunt. Suspicio autem deprauatum codicem, quod sequentis medicamenti ab hoc non longe variantis exhibet etiam sex drachmas.

MESVE.

ELECTARIUM alterum Hamech. purgat melancholiam, & vltos humores alios; ob id confect maniae, melancholiae, vertigini, obliuioni, & vitijis cutis, qualia sunt psora, idest scabies, lepra, alphi, idest morphea, cancer, elephantia, imperigo. Recipit myrobalanorum nigrarum, cepularum, thij, ana drachm. xx. thymi, calaminthes, polypodij, agarici, glycyrrhizae, buglossi, ana drachm. x. stechados, chamapityos, spinæ albae, anisi, ana drachm. v. pruna, zizypha, myxa, ana lxx. vuarum passerum mund. libr. i. coque in aqua sufficienti ad partem tertiam, in qua igni lento ad mellis crassitatem percoque & sapae lib. ii. mellis lib. i. scammonii vnc. ii. Dat. a drach. & iii. ad drachm. vi.

CONFECTIO alia qua scribit Hamech. confect hoc electariū omnibus dispositionibus, quibus conuenit primū, & est solutiū materielū magis cholericatū, & adustarum, quā praedictū, quia abiq; additione in isto additur scammonia.

MA
SYL

COST

CHRI

MA

nea. Et dosis eius est à dr.ii. vsque ad dr.v. In eo est bedegar, idest spina alba, & est cal. & sic. cõplexionis in primo gradu, nascitur in sepibus cum aculeis valde pungentibus, & est multũ prouocatiua lactis, secundũ omnem modũ assumptionis ipsius, Sebesten est, fructus arboris parua habens corticem exterius, & nucleum interius, & est æqualis in actiuis, sed in passiuis est humidã cõplexionis, in primo; & ingreditur in decoctione cõmuni, & pectorali. Iuubã sunt notã, calidã & humidã, in primo gradu, & sunt pectorales.

ADDITIO.

Ista secunda confectio Hamech nõ est in vsu, mirandum est, quod Mesue in presenti confectioe habeat myrobalanos nigros, & Indos, cũ idem sint, nam cap. de myrobalanis dicit, nigri sunt illi qui nominantur Indi. sed credo, quod sit error scriptoris.

MAN. HANC nunquam vidi parari. Bedegar Dioscorides *ἰνδὸν καὶ μύροβαλον*, id est spinam albam vocat. IVIVBÆ. idest zezipha. Sebesten. Myxa. ROB. lib. ij. Intellige sapam.

SYLV. ALII legunt à de ii. ad dra. v. Indi myrobal. nigris addebantur, cum tamen eadem sint. Mesue in simpl. ob id sustulimus. Hoc in vsu non est, tamen esse possit loco superioris, quo maxime vtimur hodie ad luem Hispanicã *ἰνδὸν καὶ μύροβαλον* Diosc. & Gal. idest spinam albam cum omnibus Arabum interpretibus, in locum bedegar suffecimus.

COST. QVVM myrobalani nigri ijdem sint Indi, videtur lectio deprauata, quando ait, myrobalanorum, uacare scilicet videtur. nigrorum. Sed quod alij quoque animaduertunt, myrobalani chebuli Serapionis testimonio, ubi maxime maturuerint nigri sunt, atque ij probatissimi, immaturi vero citrino colore, & minus probati. quare chebulos hic probatissimos, & nigros exposcit: neque vllus est error. Aut certe si irrepit mendum, pro citrinis, nigrorum vox reposita est, & citrini addendi; nam, & hi ad exustam bilem, & cutis affectiones maxime faciunt, ad quã electarium commendatur. & in superiori citrinos non omisit. Sane hic de bedegar meminisse, est verò hæc, si Serapionis historiam spectes, spina alba Dioscoride, quid tamen spina ea sit alba legitima, non constat inter peritiores, neque satis Italia nota ea est planta. Eius vice carduum benedictum, aut carlinam vulgarem putarim non esse importunam.

MESVE.

ELECTARIVM Rosatum cholagogum clemens, ob id salubre biliosis affectibus, arthritidi calidã, cephalalgia calidã, vertigini, oculorum dolori, ictero. Recipit autem succi rosarum rubrarum perfectarum lib.iiii. sacchari lib.j. & s. manna pura, & recentis vnc.vj. scammonij Antiocheni vnc.j. & s. Coque flamma lenta ad mellis crassitudinem. adde tunc trochisc. spodij vnc.i. galli, croci, ana drachmas duas, trochiscor. oxyacanthã dra.iiii. repone vitreo vase. Datur ad drach.v.

MAN. HOC carere non possunt qui pilulas aggregatiuas modo Mesue parare volunt, preciosumque est,

& delicatum. Aliud modo Nicolai communiter ab omnibus paratur, & sub nomine elect. de succo Rosarum agnosatur.

EO in formandis catapotiiis (quã aggregatiua vocant, & de hermodactylis minora, & à Mesue inuenta) vtendum est, non elect. de succo rosarum. alias in vsu est raro, vt Nicolai electarium de succo rosarũ est vsu frequentissimum. Hoc tamẽ celebre est, ac delicatum. Diarhodon Alexandri Tralliani cholagogum citra molestiam cephalalgiam, arthritidẽ, vertiginem oculorum dolores, icterum, & ceteros affectus calidos, & biliosos mire leuat. Succu rosarũ rub. lib.i. scammonij vnc.i. agarici semunciam, pipereis dr. j. Mellis vnc. vi. cum succo coque ad crassitiem: tunc prædicta cetera læuiganda. Alterum eiusdem ex succo rosarum vnc. iii. scammonij vnc. i. lactis tithymali dr.iii. mellis Attici lib. i. ac podagricis, ictericis, tertianariis, oculorum doloribus tuto dari, quia citra angorem purget, prædicat. Aliud ex Nicolao, & Mesue descriptum uobis ad dictos affectus, coque sacchari lib. i. & s. in succi rosarum rubrarum lib.iii. ad mellis crassitiem: tunc adde scammonij vnc. i. trium santalorum ana semunciam: gallie moschata, trochiscorũ oxyacanthã ana drach.iii. manna vnc. vi. caphura scrup. i. forma testellas, aut cum melle sacchari loco coque, & serua. Rhodomeli catharticum Aduarii ex succo rosarum, scammonio, agarico, melle.

SYLV.

QVO pacto coquendum sit scammonium, ne coeat, CO diximus in superioribus, nunc id admonuisse sit satis, præter authoris propositum, facere qui scammonium in puluerem redactum postremo addunt loco cum speciebus, incoqui enim author iubet omnia leui, & puro igne, scammonij præsertim gratia: quando cetera non ita refert, quali coquantur igne, sumendum autem crudum scammonium, si Mesue verba spectes, Antiochenum absolute diligentis, sed non temere etiam cotoneo incoctum (quã sua est scammonij castigatio) adhibebis, ac quietiq; illi collectio, vt eius vires in vniuersum medicamentum aq̃ue digerantur.

MESVE.

ELECTARIVM diabryonias Democriti, cerebrum, & neruos purgat excrementis, ob id epilepsia, paralyti, vertigini, & aliis cerebri, & neruorum frigidis affectibus medetur. Recipit radices † bryoniae purgatã, & trita lib. v. † sapã uuarum passarum lib.iiii. scilla affata, strobilorum depellatorum, ana sesunc. nucis moschata, cardamomi, macis, zingiberis, ana dr. ii. cayophy. piperis longi, flechados, ana drach. i. & dimid. seieleos, salis gemma, gallia, ana drach. i. spica dra. s. agarici dr.iii. † Datur post sex menses à dr. ii. ad dr.iiii.

Conf. Sic. Alphejera.

† Alphejere. Mellis. Passularum.

† Vt. addit. Strobilorum dr. s.

RADIX Alfesara. i. vitis alba, veluti ostensum est capite proprio in annotationibus supra simplicita, ubi iisdem verbis hæc scribitur præparatio. DOSIS eius à duabus drac. vsque ad iii. vsq; ad v. scriptis ipsemet, sed potes etiam tuto plus exhibere.

MAN.

PRIVS descripsit omnino similiter in cap. de alphejera. i. vite alba, seu bryonia, ubi dosim drach. j. scribit, quamuis etiam drach. vi. esse possit Diatribith Mesue idem promittens. hic non repetitur. Potes tamen si utendum tibi est, ex simplicibus requirere.

SYLV.

EADEM ferè lib. simpl. Mes. ubi de vite alba. In agarici mensura differt, quod illic drachmam unam,

COST.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

nam, hic tres sunt, & relius. hic ad summum dr. iij. E
cofetti electarij exhibet illis quinque, quod item relius:
licebit enim ut hunc etiam modum aliquantulum ex-
das. Lis est de melle passularum quid sit. Nobis autem,
seu mel sumpseris, in quo passae vix incoxerint, seu etiam
melligenem qua ex ijs aqua incollis exprimitur; vtrinq;
opportunitate videtur.

MESVE

Conf. Man-
na

Uulg. manna
pura. Et retit-
tu. Et ita lo-
quendum.

ELECTARIVM mannae Galeno inuen-
tum, cholagogum, benignum, & delica-
tum, ob id morbis omnibus biliosis salu-
bre: recipit mannae thuris, & recentis lib.
j. in lib. j. succi rolarum rubrarum dissoluedam,
& coquendam iustitenter igni lento, tunc ad-
de scammonii vnc. i. malliches dr. 3. Datur vnc.
v. compositum hoc celebre medicamentum (in-
quit Galenus) ex simplicibus temperatura, &
proprietae maxime idoneis.

CHRI.

CONFECTIO de manna inuentione Gal.
quod vocatur diamanna. istud est famosu
electarium, quod est multum in vsu, non tamen
reperitur vbi Gal. ipsum describat. Est principa-
liter solutiuum cholerae citrinae cum facilitate,
& sine molestia, & est mirabilis operationis etiã
a proprietate, & ad gustum etiam est delectabi-
lis valde. Confert etiam habentibus hepar cali-
dum, renes, vel alia membra cum dominio hu-
moris cholericis, vel adutti, & dosis eius est, a dra-
ch. iij. vsque ad vi. potest etiam permisceri cum ca-
sia, vel cum manna, vt vnc. i. s. casia vel drach. ii.
manna. secundum virtutem assumentis. Eius
haec est descriptio. Recip. mannae purae, scammo-
neae antiochene, tamen corrigi debet, & vocatur
diagridium. reliqua vero sunt nota.

MAN.

EGO Hanc apud Gal. non reperi, si tamen Galeni
est, per mannam intellige aereum mel, sic enim
ipse nominat lib. 3. Aliment. Manna autem apud eum
est thuris puluisculus.

SYLV.

SCAMONIUM hic castigatum misceri quidam
volunt. Datur a dr. iij. ad dr. vi. vbi Galeno scribitur,
non legi, si tamen legeris, mel aereum vocat quod
Mesues mannam. Nam ei, vt Dioscoridi manna thuris
aliud est. Meminit huius Mesues in simplicibus
de manna.

COST.

GABRIELIS est, non Galeni. Quod autem purga-
triciis manna loco, thuris mannam hic Syluius pro-
ponat, ab eius auctoritate (vt puto) mente dissentit. Tum
enim sordidissimam thuris partem relicta puriori gleba
in eorum qua assumuntur vsu trahere a ratione alien-
num est; tum quando ad educendum bilem hoc proponi-
tur medicamentum, purgatricem eius vim tantum thuris
copia supra modum retundere, fini proposito non respon-
det, tum quando scammonii violentia mastiche addita
satis castigatur, finisra eiusdem insituti gratia aliud
adiicias.

MESVE

Conf. Man-
na

ELECTARIVM Diacoccu gnidii hy-
dragogum. in hydrope efficacissimum,
recipit foliorum thymeleae preparato-
rum partes decem, carnis cydoniorum in
aceto coctorum, & iacchari, ana partes octogin-

ta, & manna partes quadraginta, olei ex cocco-
gnidio partes duodecim. iaccharum, & manna
dissoluantur in seri lactis, cui insulus erit agaric-
cus, partibus triginta. misce carnem cydonio-
rum, coque igni lento ad mellis crassitudinem.
Puluis foliorum thymeleae misce praedicto
oleo reliquis addatur. Dantur dr. iij.

CONFECTIO Almezereon. i. laureola. est
medicamen benedictum ad hydropisim a-
quolam, qua vocatur ascites. educit enim aquã
citrinam cum fortitudine: ipsum tamẽ cum ma-
gna cautela est exhibendum, & solum robustis,
fortibus. & dosis eius est, vsque ad dr. iij. minor
autem possit debilibus exhiberi. Recipit foli-
orum almezereon, idest laureolae. herba nota
in partibus nostris, & est species lacticinij calidae,
& sicca: complexio in quarto, in solutione edu-
cit cholerae citrinam. Oleum almezereon sit
sicut oleum chamamelinum. reliqua sunt super-
ius declarata.

ADDITIO.

Mezereon secundum Diosc. est chamelga, vel coc-
cognidion. & est planta habens folia sicuti oliua. lau-
reola vero habet folia similia foliis lauri.

SCIS quid intelligendum per mezereon, ex iis quae
a me alibi adnotata sunt. FOLIORVM Almeze-
reon preparatorum.) Eo scilicet modo quo ipse do-
cuit cap. proprio. CARNIVM cydoniorum elixirum
in aceto vini, & zucharo ana partes lxxx.) Supra di-
xit lxx. Terenabini xl. Supra dixit lx. Nos hoc tempo-
re multum veremur mezereum, & quae ex eo compo-
nuntur, & propterea hanc non parant speciarum, non
inutilem tamen futuram his, qui aqua intercure la-
borant.

VIOLENTVM medicamentum in ascite viro-
rum robustorum tantum experiendum. Oleum
hoc prius descriptum est, atq; hoc electarium in sim-
pl. cap. de thymelea. preparanda autem folia, vt in
cap. eodem docuit, & postea docebit alkekengi. Cy-
doniorum partes septuaginta in simplicibus scripsit,
& mannae partes sexaginta. Hoc autem contingit ob
notas, vel a latas, vel luxurias, vel transpositas. Nam
lxxx. i. octoginta, si vnum x. tollas, mannae septuaginta
& xl. idest, quadraginta si transponas lx. idest sexa-
ginta fient, vtrobique igitur simile pondus est scriben-
dum.

IGNOIUM esse mezereon Mesue satis lib. simpl.
ostendimus. Eius folia hic etiam usurpat non fru-
ctus, quod docet non esse coccum gnidium. Eadem re-
fert quae illic Mesues, quamuis illic cotoneorum, & sac-
chari sumat partes septuaginta, hic octoginta, arbitror
librarum osentantia. Ea hoc in loco obscura sunt, quo
pactio preparanda mezereonis folia, & quantum aga-
rici sero insundendum. Macerandum autem est, succo
seridis, aut portulacae, aut solani, aut herberoru ex Mes-
u praescripto lib. simpl. Agari vero quantitas medici in-
dicio estimanda. Vbi purgationis gratia in facienda
medicina insunditur agaricus, vulgatus serẽ mos est
non minus, quam succi, aut Villatitia aquae vncias
tres, aut quatuor pro singula agarici drachma assime-
re. atque hoc pacto infusum medicorem consistensiam
adipiscitur. arbitror ergo eandem hic normam esse op-
portunam. atq; adeo, si vncijs feri triginta hoc in medi-
camento sit opus, vnciam agarici vnam satisfacturam.
Sed

Sed & hic vereor, ne serum quod hoc in loco expeditur A paucum sit pro parando electario, & excipiendis his om- nibus, cui suspitioni si forte experimentum respondeat (quod ipse ignoro) non temere tantum serui adijctio quan- tum erit opportunum.

M E S V E

ELECTARIUM Alsebram pituitam, & melancholiam purgat, & aquas. Reci- pit alsebram boni, myrobalanorum ci- trearum. ana ꝑ vncias duas, & trita, & creta mergantur succo feniculi, & insolentur dies quinque, affundendo saepe succum nouum, siccatum reponere vase vitreo. Datur à drac. i. ad dr. ii. cum saccharo, & aqua calida.

MAN. QUID sit alsebram, vide proprio capite inter sim- plicia, nunc plantam pro ea accipiunt lino simi- lem, quam esulam vocant.

SVCCI feniculi.) Vereor ne hic sit menda, siqui- dem vbi de hac planta inter simplicia agit, succum aliquem frigidum secum misceri iubet, vt portula- ca, vel intybi.

SYLV. HANC attingit in simpl. cap. de alsebram. i. esula, vbi succum intybi, vel portulacæ, vel similiten frigidum expetit, vt hoc loco legendum non esse feniculi suspicio sit vehemens.

COST. De scebram maiori; & minori plura diximus lib. simpl. Hic sumendum minus, vulgata, scilicet pi- tyusa, maius enim ipsemet Mes. reprobat, sumendus autem eius radice cortex. Quod vero macerat hoc me- dicamentum succo feniculi humidi, non caret suspicio- ne, quorsum enim id? extrahere ex sicco feniculo suc- cus potest? sed & lib. simpl. scebram refrigerantibus castigat, non calfacientibus, quale feniculum est. Non possum ergo Manardo non asseriri mendum hic esse, & me etiam indice prestabit, vt qui hoc paraturus est medicamentum, seridis succum deligat, aut portula- ca, aut quod Mesue subdit, acetum in quo cotonea incocta fuerint, aut macerata. Quanquam autem de electarij hanc sectionem inscribunt, hoc tamen me- dicamentum post diutinam nutritionem exiccat, & exic- catum propinat, nulla mellis, aut sacchari, aut succi, quo excipiatur facta mentione, ita etiam in superio- ribus de biera simplici non mellita egit, & hieram Hermetis in pastillum, non in electarij formam duci præ- cepit.

M E S V E

ELECTARIUM de Eupatorio, ad isternum, & hydropem incipientem, re- cipit succi eupatorij, rhabarbari, ana drachm. ꝑ iii. croci drachm. ii. laccæ, se- minis cassutæ, cacuminum schœnuanthus, se- mi. citreoli, cucumeris, portulacæ, succi ab- sinthij. ana, ꝑ drachm. iii. scammonij in cydonio cocti drach. ii. & s. tere curiose. Datur aureo vno cum lacte camelarum, aut aqua casei alcherigi. Quod si calor adest, succo solani, aut intybi, aut volubilis reprimere.

EVPARATORIUM accipe, non quod vulgo sic vo- cant, sed quam apud nos agrimoniam nuncu- pant. Posses dare plusquam aureum, si conficeretur. SEMINIS cuscutæ.) Nescio an semen colligi possit, scio tamen non colligi. Et volubilis. Lupum salicta- rium intellige, quem lupum vocant, aliq enim volubi- les vocatæ impensius calent.

MAN.

PER volubilem, lupulum salictarium. i. lupulum. intellige, alia enim volubilis species nimis calent. Eupatorium est agri monium, potest dari etiã maior mensura: semen cassutæ non colligitur, an colligi possit, obserua.

SYLV.

ALIVD Eupatorium est Mesue, & aliud Gra- corum, & Auicenna, vt in lib. simpl. fusius. sumenda hic herba Iulia. Aemulatur autem in huius medicamenti descriptione Serapionem per omnia. So- lum addit sumendum lacte camelarum, aut aqua casei alcherigi. Sumere autem ego caprinum serum. Do- sim vero medicamenti huius non esse exiguam, vt Ma- uar. ac Syluius inuunt, acprehendes, si doses soluen- tium, quæ bases huius sunt compositi, supputaris. Sunt eæ succi eupatorij, & rhabarbari ana drachm. iij. idest doses saltem quatuor, scammonij drachm. ij. s. idest do- ses maxima duodecim cum dimidia, atque adeo doses in- vniuersum sexdecim, ac fere decem, & septem, pen- det vero totum compositum drachmam. xxv. cum dimi- dia, iuxta eam lectionem, quæ cimorum sebanu an- thos, semp. citruli, cucumeris, portulacæ, succi absin- thij sumit ana drachm. ij. quæ vera est & antiquorum, codicum castigatum lectio, ac si legas ana drachm. iij. ad drachm. xxx. attingit. Ergo quum ex castigata le- ctione non plures sine drachma, quam xxv. si has, quæ summe sunt, & maxima doses, in sexdecim, & fere decem, & septem partes diuiseris, non potest maior esse singula dosis, quam aurei vnius, quam dosim Mesuem & Serapion statuant. Iuxta alteram lectionem, aureum paulo superabis.

COST.

M E S V E

DIAPHISALIDON, efficacissi- mum ad hydropem, & cachexiam, & affectus hepatis, lienis, iunctura- rum, lubricitatem partium nutrito- riarum, formæ corruptionem, hamorrhoi- das. Recipit succorum ꝑ lapi salictarii, ꝑ inty- bi, apij, purgatorum, ana lib. iiii. In quibus my- robalan. citrearum, cepul. ana drachm. xij. emblicor. drachm. l. Indarum, belleric. ana drachm. viii. agarici, ireos. ana drachm. decem. absinthij, cassutæ, radice apij, feniculi, anisi. ana drachm. quatuor. vuarum passarum munda- tarum drachm. lxxx. coquantur igni lento ad consumptionem dimidij succorum, frica probe manibus, cola. Vni huius parti ad- de tamar Indorum cheyron, & cassia fistulæ ana vnc. viii. manna vnc. iii. cola, & munda. Alteri succorum parti adde penidiorum hor- deatorum lib. iiii. misce omnia simul bis, ferue- fiant, tunc adde olei sesamini recentis vncias xv. percoque ad mellis crassitudinem, ab igne depositis adde troch. diarhodon, troch. de eu- Mesua. X pat.

Abulcasi

† Volubilis. † Intybi Syl. ꝑ sim reponit per andi- ma. & thoma- liti mac. greek.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

pat. troch. de absinth. trochif. de rhabarb. ana vnc. i. & s. ireos vnc. j. agarici, foliorum thymeleę nutritorum in aceto. an. aur. viii. scammonij, succi eupatorij, succi absinthij, croci, laccæ lotæ, myrobalanorum citrearum, cepularum. an. aur. iiii. spicæ, anisi. an. aur. ii. turbith. vnc. vj. cum olei thymeleæ iiii. vnc. omnia prius inuoluta prædictis misceatur. Datur à dr. iiii. ad dr. iiii. cum aqua intybi.

CHRI. **A**LCHELENGI est medicamen magnum propter compositionem multorum simplicium, & propter eius efficaciam. In eo sumitur Ireos. Et hic vtiliter est notandum quod succus ireos, dum est recens, assumptus in pondere dra. iiii. à corporibus fortibus, vel quantum media testa oui capere possit, mirabiliter educit aquam in hydrope, & permiscendo cum zucchero leuissime bulliat, vel cum melle, secundum quod exprimitur, & cum assumptione ipsius solius modo iam dicto vidi plurimos curatos, sumendo bis quolibet mense, cū regula superius dicta, de tali succo meminit etiam olei sesamini recentis, & si tale oleum non habes, pone oleum de amygdalis dulcibus, quia fere eiusdem est virtutis, & complexionis.

MAN. **T**ROCHISCOS hosce omnes habes infra loco suo. ACCIPE succum volubilis. Intellige & hic lupulum vocatum. Est medicamen vehemens, sed non conficitur.

SYLV. **Q**VIBVSDAM in vsu est ad ascitem, & corporis colorem cineritium, & plumbeum, & hepatis cachexiam, quæ hydropis est initium. Hic per volubilem potius cum Manar. intellige lupulum, quæ eam, quæ vitibus circumplexa fert campanulas, lactariam & purgatricem, quam Mes. interpretis intelligit. Cum saccharo vel melle confici potest bis in mense sumpta, multos hydropicos sanauit. Trochisci diaphysalidon Pauli septimo ab hac compositione diuersissimi.

COST. **D**IAPHYSALIDON, hoc medicamentum vocat Syluius, deceptus similitudine vocum, alcheleugi, & alchehengi, id est solani vesicarij ex quo diaphysalidon Pauli: at hic solani vesicarij mentio nulla. Efficax est medicamentum si perdendas. Cuius autem volubilis succum exposcat, Mesue quia ipse non explicat, consulenda historia volubilis in lib. simp. Deprehendens autem illic, magnam volubilem præponi ceteris & deligi, non lupulum, quare & hic, & in superioribus ubi volubilis absolute meminit, non aliud quam magnam illam sumendam etiam rationi est consentaneum. Potest tamen lupulus, cuius quotidianus est vsus, accipi non incommode, id quod mihi maxime satisfacit.

MESVE.

ELECTARIUM Dyacydonites cholagogum, & phlegmagogum, colicos affectus, & alios partium nutritorum iuuat. Recipit succi cydoniorum lib. iiii. mellis lib. ii. scammonij sesunciam, galliæ caryophyllorum, zingiberis, mastiches, piperis longi, cinna momi, nucis moscata. ana dr. iiii. misce. Datur ab aur. j. ad aur. iiii.

Si vis cholagogum fieri, & phlegmagogum,

adde scammonij drach. xv. turbith drach. xii. Si vis tantum esse phlegmagogum, omisso scammonio misce turbith drach. xxv. enici excorticati dr. xv. Si bilem atram vis eo vacuare, prædictorum loco misce elleborum nigrum, epythymum, aut polli podium, melle, vel saccharo excipitur, fit cum cydoniorum nunc succo, nunc carnisbus, nunc ambobus simul.

NON præparatur, nec est in vsu secundum præsentem descr. sed bene est in vsu secundum descr. positam à Nic. in suo antid. superius. Et hic vltimo notandum, quod inter omnia electaria solutiu dicta illa, quæ magis generaliter sunt in vsu conuenientia materibus phlegmaticis, seu frigidis febricitibus, vel non febricitibus, sunt electarium Indum maius, & minus, quod plus conuenit, & electarium diaphanicon solutiuum, & de istis dictum est, & de dosi, & modo assumptionis. Electaria vero solutiu materiei calidæ, seu cholericæ, quæ etiam febricitibus, & non febricitibus conueniunt, & quæ principaliter sunt in vsu, sunt solium duo scilicet electarium, quod dicitur diamanna superius positum, & declaratum, & aliud est electarium de succo rosarum positum à Nicolao: quæ duo satis conueniunt in modo solutionis & dosi, & possunt prædicta omnia per se sola assumi, vel in forma boli cum zucchero, vel admixta cum casia, & manna in dosi debita secundum exigentiam, vel cū aquis destillatis appropriatis, vel cum decoctionibus communibus, vel alijs dicendis inferius.

GRÆCI aliter conficiebant, vt apud Paulam licet agnoscere Mellis Tabarzet. Ita genus quoddam sacchari Arabes vocant.

ID non est in vsu, sed quod à Nicolao scribitur. Electarium Indum vtrunque, & diaphanicum phlegmagoga sunt etiam in febribus elementia Diamanna, & electarium de succo rosarum Nicolai etiam in febribus sunt cholagoga idonea.

VTIMVR etiam interdum in delicatioribus cotongo, in quo scammonij sit incoctum, leuique id & facili subductione præter alui strigmenta bilis, & pituita nonnihil detrahit. Quando autem hic secundo loco Mesues, quod medicamentum ex cotongo simul cum bile pituitam educat, addendum esse ait turbith, cauendum tibi est, ne id ita intelligas, vt præter sesunciam scammonij in priore diacydonite assumpta, alius quoque addas scammonium: ita profecto aucta huius mensura inducenda bile generosius, quam antea efficies, non etiam pituita educenda vim illi conciliabis, succo igitur, melle, galliæ, caryophyllis, reliquisque præter scammonium speciebus assumptis eo quo præscripsit pondere, turbith & scammonium addes noua hac quam secundo loco præscripsit mensura. Quæ quidem, si hoc ipsum medicamentum esse debet pituita quoque efficax purgatorium, male Syluius pro drachmis quinque, vt vulgata versio constanter legit, quindecim reponit. Docet hic etiam tertio quomodo cotoneum ad pituitam educendam vtile efficias, ac pro scammonio cui cum pari pondere, vt addas, iubet itaque prius scammonij pondus sesuncie proponere tibi existimo: alioquin enim quinque drachmas cum enici accessione expurgatrix pituita facultas parum potest.

potest adiuuari. Quarto autem loco, quum ad atra bilis A
excretionem elleborum, epithymum, & polypodium cy-
donio commiscet, licet horum nullum prescribat pondus,
errare tamen nullo pacto poterit, qui Mesue lib. simp. ubi
de his ipsis agit, doctrina insitit.

DISTINCTIO QVARTA
De Conditis.

MESVE.

CONDIUNTUR plantarum nunc ra-
dices, nunc furculi, & similia, nunc flo-
res, nunc denique fructus. De quibus
omnibus ordine nobis dicendum est.

Primo autem quibus modis fructus conditi ha-
beant.

NVNC omnia melius condiuntur, quam docerit
Mesues, vel sciverint antiqui.

CONDIRE est sapidum, & palato iucundum red-
dere, idque alimentis maxime conuenit, ad me-
dicamenta vero transfertur, ambo autem saccharo
vel melle vel utroque condiuntur. & dulcorantur, ut
gulę & stomacho sint grata, & diu seruari possint in-
tegra. & recentibus proxima, non ut vires eis nouas
queamus, nisi quas saccharum, aut mel, & coctio af-
ferunt, preterquam dum etiam aromata conditis ip-
sis admiscemus. Condiuntur autem radices, teneri cau-
les, furculi, germina, flores, fructus quarundam planta-
rum, semina quoque non pauca, & cortices non mo-
do fructuum, sed lignorum etiam. Quę vero condi-
enda sunt, si amphora sint, quam ut vis condimenti co-
quendo ad intima usque penetrerit, vel si quid intus a-
lienum continent, in frusta prius seccantur, & purgan-
tur, intus, & si est opus, etiā foris: minora uero quanta
sunt, condiuntur. Conditio uero hęc nouisse ad medi-
cum pertinere præter Mesuem, abunde ex Gal. lib. ali-
mentorum colligere licet, atque etiam ex lib. c. ph. p.
Illic enim obsonandi, & obsonia parandi artem me-
dico necessariam ait: hic fructuum, aut potius ex his
succorum variorum condituram docet, quod magni
sit momenti alimenta, vel medicamenta condimentis
agro iucunda facere, nihil aut parū minuta ipsorum
facultate. Condiendi uero, seu ut vulgo loquimur, con-
ficiendi vocabulum latius nobis patet, ut etiam quę
igni clementer coquatur, & quę sale, & aceto seruen-
tur, confici dicamus. Contra item conditi nomē neo-
tericis medicis in angustum sic est coactum, ut illius
appellatione ea veniant sola, quę conferuis, (ut vulgo
vocamus) pulueribus cordialibus, saccharo multo mi-
scentur in grumos exiguos & semisiccis. Quę confi-
stentia ægis est grauior, quam conseruarum per se,
quam succorum per se.

PLANTARVM fructus, quorum recentium non
semper est copia, sole desiccati, aut sale, acetone ma-
cerati, alias, ut nunc quoque, seruantur in ciborum ac-
medicamentorum vsus. Inuentum est etiam, recentes diu-
tius seruari, si in melle recondentur, aut si obducentur
cera, aut creta, quibus corrumpetis aeris vis excluditur.
Sed quę hac in re custodie gratia diligentia adhibebatur,
translata postea est ad palatum, & eod perducta res est,
ut non fructus modo, sed partes quoque plantarum, etiam
duriore, mandendo veniant, & maiori quam recentes,
gratia sint edendo, saccharo, mellene incocta, atque, ut
aiunt, condita. Ex his uero alię nullo præcedente arti-
ficio recentes condiuntur, ut flores, ut fructus molli &
sapida substantia præditi, qui in intima sui partes calore
rarefactas saccharum, & mel facile admittunt. alię quę
duriore, aut horridiori consistant sapore, non sine macera-
tione diuturna, qua molles fiunt, & sapores prauos depo-

nunt. Ita quidem oliuę, & lupini dulci aqua macerati
edendo fiunt, ita nucę, castia purgatoria, myrobalani, rha-
barbarum, & radices varię, quę saccharo, aut melle con-
diuntur, ita (quod magis admirandum) Guaiaci lignum
maceratum diuturno tempore in aqua, quam forte vo-
cant incoctum saccharo deposita duntie edendo fuit. Cę-
terum quęcunq; maceratione, & coctione egent, ut con-
diuntur quum sapore proprio, propterea quę suis viribus
spolientur, cur etiam paruis earum sapore vsus spectetur,
expectatoque auxilio plerumq; medicos frustrentur, pla-
ne appareat. Quamobrem, quando ne hæc suo fructu ca-
ueant, medicina non parum interest, si in condiendis rebus omni-
bus, vel maceratis vel etiam non maceratis, humor qui
ad sacchari mellisque expurgationem, ac coctionem vsur-
patur, pro fontana aqua, aut stillantius esset conditio, ut i-
liquor, aut succus, aut decoctum. Ita profecto, si cui rosas
condere animus est, disioluit aqua rosarum saccharo, &
odore, & sapore, & viribus eas longe præstitura alijs.
certum est, nona vi in eius locum, quę macerando, aut co-
quendo abire solet, restituta.

MESVE.

CAEPVLAE myrobalani conditię sto-
machum & ventriculum firmant, ap-
petentiam inuitant, coctionem promo-
uent, rationalem animę partem vege-
tam reddunt, & sensificam, quapropter vitium
quoque clariorem, & vsu crebro iuuetutem diu-
tuentur. Accipiendę uero sunt humide, & recē-
tes si harum est potestas, vel saltem arte, & indu-
stria idonea humectata, quę stylo passim com-
punctę coquantur ex aqua igni lento, donec te-
nerecant. His in asserem immixtis aqua exprima-
tur. Deinde biduo hydromelite mergantur. De-
inde igni lento clementer coquatur, vase vitreo
recondantur, ac melle, cui incocto fuerint, mer-
gantur. Dantur post sex menses. Arte autem sic
humectantur. inunde his aquam plurimam, in
sola dies octo, deinde separatim obue arena hu-
mida quarto quoque die nouanda, aqua sape
superfusā, donec tumefiant, & humectentur, id-
que vel in doho, aut alio uase magno fiat, vel in
fossa quandam subterranea magna, & loco hu-
mido.

¶ Tertio in
simp. Mes.

CHEBVLI scilicet myrobalani conditi, ma-
xime dum sunt recentes, ut diutius, & mel-
lius conferuentur, incitant appetitum prostratum,
iuuant digestionem, clarificant sensus intrinse-
cos, acuiunt visum, & corpus in iuuentute & sani-
tate conferuant, & materiam phlegmaticam pri-
mo, secundo choiericā leuiter exprimendo eua-
cuant. Et communiter dosis est vnus de mane
ieiuno stomacho, & possunt continuari singulo
mane ad beneplacitum assumentis, sunt enim
tatis in gustu placibiles cum dulcedine, & aroma-
tica ponticitate.

CHRI.

EX Aegypto adferuntur conditi, sed quia cassā re-
dolent, ideo diligentiores speciatij aqua mada-
ca cum saccharo iterum condiunt. ARS autē. Hac
arte potes quaslibet res aridas, quasi recentes facere.
CAEPVLAE ex Aegypto conditę in Italiam afferuntur,
quia uero cassam olent, speciatij aqua mada-
ca Mesue. X ij factas

MAN.

MAN.
SYLV.

COST.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

factas rursus faccharo condiunt. Humectatio autem earum, quam docet Mesues, suspicionem quandam ingerit, recentes non fuisse Damasci tunc temporis, nisi dicas Mesuen addidisse hanc humectandi rationem, ut etiam exteris consuleret, siccas ferè recipientibus. Hac autem arte possis fructus quoque alios sicciore recentibus similes reddere. Quinetiã pruna passa modice cocta, cõpuncta, in aquam frigidam mox coniecta, tumere multum vidimus, nec minus si quis ea passim pũcta sine coctione aqua frigida biduo maceret, quod & vna passa, & fructus alij, atq; adeo pisces ipsi verum testantur. Hydromeli autẽ, cui incocta sunt, his exemptis percoquendũ est ad aqua consumptionem, post eo melle mergantur, vt in cerasis, & fructibus alijs, quos codimus, integros facimus eos. n. quantum sufficit coctos eximimus ne vrantur, aut distabescant. Humorẽ deinde per se percoquimus, cũ faccharo in syrupo consistentiam, & fructibus vasi ad repositionem impositis superfundimus, sic. n. fructus integriores manet: & cocto probe syrupo fideliter seruatur. Vna mane ieiuno dari potest singulis aliquot diebus. Placent n. sapore austero & per conditurã dulci, & nonnihil aromatico. Quae autẽ recentes sunt coditae, sunt praestantiores: ac diutius seruantur q̃ post humectationem conditae. Ventriculum roborant, vt auctera reliqua: appetentiam inuitant sacco stomacho, vt caetera adstringentia, & contracto: coctionem iuuant per ventriculi roborationem, & suo calore modico, quem aromatica qualitas incidat, & faccharum, coctioque acquisiuit, facultatẽ animalẽ, perficatur ventriculum syncretiorem reddit, ob id vegetiorem. Nam lux sicca, anima prudentissima. Ventriculi autẽ maximum est cum cerebro consensus, & affectus suos hæ partes inimicem cões faciunt. Proba autẽ coctione prima, si reliquae non errent, corpus belle nutritur, & iuuenili simile diu perseuetat, neque humoribus excrementosis est obnoxium, nec inde orientibus morbis. Vt. n. siccitates aeris imbris in totum sunt salubriores, sic corpora sicca sunt à morbis ex putredine orti tutiora, quã humida, vt docet Gal. lib. p. de temper. & lib. meth. 3. Ex his patet, quae prius diximus, eas in pretio maiori apud medicos haberi quã sint merita, cum ex nostris fructibus non pauci, vt oliuẽ Colymbades, vt nuces conditae, vt persica Corboltana, vt cydonia condita, vt pruna Damascena, & lorrana, & Daelylia quae vocamus, si condiantur eadem praestare possint. Quibus si quid exiguum desit, vt qualitas aromatica in his myrobalanis sane quam exigua, per poma dulcia & odora, & alia prope infinita, impetiri prompte poterit.

COST.

CHEBYLI. Purgandi facultas qua myrobalanis non conditis inerat per macerationem, in liquorem macerationis materiam excipitur, calorisque, si qua inerat vi aduentitio illo humore exoluta, sola est superflua terrena, acerbaque substantia potestas, quae dum acerbitate cogere ventris substantiam potest: compescere quoque & vomitum, & fluorem alui potest: dum vero superfluum humorem ventriculi desiccet, & absumit, appetentiam excitat, qua imbutus ventriculus sensum suctionis, & famem non sentiebat, potest quinetiam coctioni operam ferre, non semper tamen, sed vbi acriori caliditate ventriculus laborabat: fit enim coctio moderato calore: potest etiam sensus, mentemque reddere vegetiores, quod coctione rite celebrata prauis ex cibis non scatent vapores, qui in cerebrum delati perturbant: aut etiam si forte scatant, corrugato, & ocluso acerba illa qualitate superiori ventriculi ore cobibentur.

MESVE.

EMBLICAE myrobalani conditae ventriculum roborant, eius substantiam, & facultatẽ contrahendo, & intemperiem humidam corti-

gendo. Hæ autem aqua affusa soli exponenda donec tenerescant, & humectentur, tunc expressæ, vt priores, hydromeliter biduo macerantur. post igni lento coquuntur; coctæ vbi parum refrixerunt, mellis albi quarta parte adiecta reconduntur. Sunt qui praeterea condiant aromatis, cinnamomo (xyloaloe) cardamomo, croco, moscho, gallia, & similibus.

EMBLICI. i. f. myrobalani conditi, hæc est alia species myrobalanorum, qui leuiter comprimendo simul euacuant cholera, & phlegma. habent etiam plures alias virtutes, & maxime circa stomachum. Et dosis ipsorum est vnus. Vterius est aduertendũ, quod sicut istae duae species myrobalanorũ condiantur, ita & aliae possent codiri, & habere operationes suas proprias efficere.

MODVS hic ostendit, quod neque in Damasco habeantur recentes.

DATR vna semel tota dieb. aliquot, vt superior. Hæ autem duae species quia sunt amplae, ad condendum sunt aptae, & item sanæ. Ob id et conditæ afferuntur raro bellelicæ, & nigrae recentes conditæ afferuntur & vires habent à Mesue adscriptas, ipsae recentes, aut illis proximæ, non autem quae ligno, aut verius lapidi siccitate, & duritie persimiles in officinis habentur. Vide igitur ne opinione magis, quam veritate ad ductus has myrobalanos tanti facias, & ægros quantumuis opulentos sumptum parũ necessario, ne dicã noxio, ipse oneres. Quã sim veros iudicare possunt, q̃ vsu harum multo, parum admodum profecerunt. His autem si vtendum sit malis contusas accurate praebere, quam dentibus parum probe commanfas deuorari, ne sua dura substantia ventriculũ ledant, & coctionis vi diutius resistant, adeo, vt ne horis quidem quatuor (quantũ tempus harum coctioni tribuere selenne est) percoqui possint, & forsã vix semicoqui. Nuces myrtificæ, hoc est, vnguentariæ, vulgo moichate cum nullam moschi qualitatem olfactui praefertant, recentes conditæ ad nos Lusitanorũ nauigationib. ex India couehantur, nostris iuglandibus ampliorib. persimiles, cortice viridi, carnosio, & alio lignoso, inter quos est macis, & sub lignoso ipsa nux muschata nobis vsu sicquens ad ventriculi robur, & intemperiem frigidam, conditam integram dono mihi iucundissimo dedit Bertrandus, in iunmo Parrisiensi senatu Praefes consultiusimè pariter ac equissimè.

EMBLICI conditi. Ad condiendos myrobalanos, pruna, & fructus omnis generis quem seci suat, maceratione est opus, quae molles fiant. Macerandi autem materia cõmunis aqua est dulcis, interdum ex varijs plantis stillatitia: immo, & ardens, & quae capitellum vocatur, & vinum, pro varia rerum, quae maceranda sunt natura. Exponi autem quandoq; solent ea quae macerantur, solis radijs, vt laxatis moderato eo calore maceranda remeatib. attenuatoq; liquore macerationis materia, eisdem liquoris facilior, et in profundiores partes fiat penetratio, quare recte hic Mes. iubet, vt myrobalani maceranda soli exponantur. Sed solarium radiorum vices praestabit etiam equinus simus, calorem lenis thermae, aut consimilis. Sane autem, quum mellis condiri hos myrobalanos iubeat Mesue, non erabis tamen si faccharo coctas quo ferè conditi ad nos feruntur: quamquam, si cum aromatis sit, quae ratione, frigida sua natura exuti etiam calefacere possunt; mel potius quã saccharum deligendũ est, quod calidius censetur, quod sane mel, quando Mes. tabaret expetit, hoc loco, & album quidam interpretantur: non tamen tanta est candoris habenda ratio, quanta saporis: immo album mel non vsquequaque probatur, sed solum.

Tamquam
pauca
CHRI.
MAN
SYLV.
CHRI.
SYLV.
COST.
220

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

liditatis, & siccitatis in stomacho, hepate, corde, & renibus, sed sunt duræ digestionis, & mali nutrimenti, & maxime cruda, & non condita.

SYLV. **P**OMA condienda sunt odora, hæc vero condita saccharo, partium principium intemperiem calidam siccam emendant refrigerante vi sua, & humectante odore autem etiam vitalem spiritum instaurant. Quam ergo syncopen, & palpitationem emendent, ex his patet: quanquam deposito cortice, & coctione odoris magnam partem deponant.

M E S V E.

PERSICA condita ventriculum calidum, & cor firmant, sitim sedant, oris fetorē emendant, condiantur, vt cydonia.

CHRI. **P**ERSICA condita sunt frigida complexionis in fine primi, & humida in secundo, & conduntur sicut citonia: stomachum tamen calidū, & cor confortant complexionem ab eis remouendo, & sitim extinguunt, si cum saccharo condiantur.

SYLV. **H**ÆC quod frigida humida odorata sint, imbecillas partes has ab intemperie calida sicca roborant, sitim extinguunt à calida, vel sicca, vel vtraque cā nasci solitam, vt lib. j. simp. c. 30. præcipue cum saccharo condita, vt lib. 7. simp. c. de melle. odore præterea cor ipsum, spiritumque vitalem recreant, & oris odorem tetrum præcipue ex putribus in ventriculo humoribus procedentem tegunt.

M E S V E.

CITRA condita ventriculum, corque roborant, coctionem iuant, oris halitum commendant. Cortices citrorum tam magorum, quam volamanus capere potest, carne purgari lixiuo claromergantur ꝑ dies nouem, mutatio ad diem quintum: post merge aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant: tunc vase mundo, aqua fontis plurima coquantur, donec tenerecant, aquosa deinde substantia ab his expressa in vase lapideo mergantur 24. horas, iulepo sufficienti ex saccharo albo, & aqua tripla constante, post coquantur igni lento, ad penidiorum consistentiam. Extracti ex iulepo cortices, vase vitreo reponantur, superfuso singulis vicissim velut incrustandis iulepo rosato ad mediocrem, seu sacchari candefacti crassitiem cocto. Sunt qui ambra, & moscho aromatizant. Datur post mensē.

SYLV. **C**ITRA condita stomachum, & cor confortant, & digestionem bonam faciunt, & oris odorem. habent tamen diuersas complexionis secundum diuersitatem partium eorum. Nam cortex exterior est calidæ complexionis in fine primi. Caro autem eius est frigida versus primum, & humida in primo. pars vero eius magis intrinseca acetosa, & acris est frigida complexionis in fine secundi gradus, & sicca in primo. Grana autem eius sunt calida in primo, sicca autem in secundo. Et eius complexio resultans ex omnibus partibus est frigida, & sicca in primo, licet frigiditas superet siccitatem. Condiuntur

antem cortices, cum saccharo, vel cū melle, & sic calefaciunt, & confortant principaliter digestionem stomachi, ac etiā cor ponuntur etiam minute incisi, quando sunt mollicati, seu conditi cū saccharo in confectionibus cordialibus, vt inferius apparebit. Sic etiam conduntur cortices aranciorum solū, cum melle, & illo modo calefaciunt stomachum, desiccant humiditates in eo, ipsum confortando in virtutibus suis, & illo modo multū habetur in vsu, & cortices aranciorum attinent alicui caliditati, & siccitati, sed minori, quam cortices citri. Condiuntur etiā partes carnois, de qua fiant confectiones delectabiles in diuersi formis, & etiam in compositis.

Nuces cōditæ dum sunt virides, & acerbæ sunt frigida, & sicca complexionis in primo. Cum autem ad completam maturitatem perueniunt caliditatem acutam acquirunt in secundo, & siccitatem in primo cum nitrositate quadam, linguam vlcerante, & vntuositate multa. Et modus, & tempus præparationis earum, & cōdiendi eas est dum sunt virides, quia non aliter conduntur quam pira, & poma, vt in litera ponitur aperte: & aromatarij, sint bene docti in præparando eas cum melle, caryophyllis, & alijs aromatibus. & valent ad stomachum confortandum ita, quod a ieiunantibus multum habentur in vsu, sic amygdalæ recentes, & arancia parua præparantur ab aromatarijs peritis.

A D D I T I O.

Modus condiendi citra habetur etiā ab Auic. & Haly, & Serap. Sed & Serapio in proprio antidoto. habet conditum nucum, quod apud multos habetur in vsu ad ea, quæ dicuntur in textu. Vltimo hic describam quoddam electariū mirabile de nucibus, & à quibusdam practicantibus multum habetur in vsu: valet enim principaliter debilitati, ac frigiditati eius renem, & relaxationi matricis, & superflue humiditati eius. Confert etiā fluxui antiquo menstruorum, immo est eius curatiuū aliquali euacuatione præmissa, & confert cuilibet dolori ventoso frigido in nutritiuis, iuuat etiam ad digestionem cibi in stomacho. Et dosis eius est de mane vacuo stomacho à superfluitatibus cibi vsque ad dr. iiii. Cuius descriptio est hæc. Rec. florum nucis vnciam s. anisi vnc. j. feminum agnicalli, foliorum rutæ, calamenti, cyperi, cymini ana vnc. j. s. Ligni aloes, macis, caryophyllorum ana dr. i. Carui, ameos ana vnc. s. rosarum rubearum, seminū lactuæ, semina portulacæ, balaustrarum, ana vnc. i. s. sandalorum alborum, & rubeorum, nenupharis an. vnc. i. myrobalanorum chebulorum, & emblicorum ana vnc. s. sacchari q. s. Agnus castus arbor nota non faciens fructū, calidæ complexionis in primo, sicca in secundo, habet mirabile proprietatē ad desiccandum sperma, prohibes desiderū ad coitum, & virgæ erectionem, & ad suffumigationē eius ad matricē tollit omnes eius appetitus. Et si rami eius sternantur in lecto iuxta renes omnino prohibet pollutionē. Nenuphare, vtinur solum floribus eius, nascitur in paludibus, & aquis dulcibus stagnorum, & sunt frigida, & humida complexionis in secundo, multum confert ad somnum prouoc.

prouocandum secundum omnem modum ad ministracionis. Reliqua vero simplicia sunt superius declarata.

MAN. **CORTICES** vel soli conduntur, pulpa abiecta, & calidi sunt, vel sola pulpa extimo abscisso cortice, & frigidis, vel vtrouque. & ferè temperati. SICVT habet.) Ad mediocrem videlicet.

SYLV. **CONDITI** cortices hi in cõpositiones cardiacas Cobid recipiuntur, quia cor roborant & calificant. Conditur etiam caro quibusdam idem pollis, sed refrigerat, vt ambo simul condita sint temperata, eodem modo conduntur cortices aranciorum. & li monum, quos vocant, quinetiam ipsi fructus parui tioni conduntur interdum. Vt virentes multum nutes, & amygdalæ, & alia pleraq. Lactucarũ, buglossi, carsi, brassicæ, asparagorum, & aliarum herbarum multarum teneri adhuc caules, à multis hodie conduntur, saccharo, & iucundissime eduntur. Semina quoque non pauca, si magna sint, interdum depellata, si parua, quaha tulit natura, saccharo ad syrapi consistentiã cocto, his manu subinde motis, succussis, conficatis paulatim cochleari affuso incrustantur, & ceu testorio quodam vestiuntur, quo modo citri corticẽ

Melues vestit, succussa tamen solim pelui, non etiam manibus versatum: & nos aranci corticem minutim sectum, & cinnamomi vulgaris integimus, & caryophyllam, vocamusque saccharum aranciatum, vel cannellatum. Idem in cortice cucurbitæ sit, carbassatumque vocant. Inter semina veto ferè incrustantur amygdalæ frequentius dulces cum surfure parum terendo siccatæ, pistacia, strobili, nuclei persicorũ, prunorum, cerasorum, bombacis, coriandrum, anisum, anethum, fœniculum, carum, cuminum, ami, semen agni, cannabis, amõmum, cardamõmum, cardamũ, cardumoni, eruca, erysimum, sinapi, vrticæ, cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli semina, papaueris albi semen, absinthij marini semẽ, quod barbouinã vocat, & semen contra lumbricos. Sed ex his minora manibus subiguntur, maiora pelui succussa integuntur saccharo, primum, vt dixi cocto, ad postremum paulo crudiores, vt laues, & polita sint facie. Fructus, aut saccharo, aut melle, aut ambobus conduntur, interdum integri, & cum seminibus, sed ferè imperfectis, interdum seminibus purgati. Ex fructibus siliquæ nõ pauca adhuc tenera, & virides, ac molles, nondum ob scitatem lignosæ, & exuccæ conduntur, sic ceratium, casiam Arabum, siliquam raphani, erucæ, sinapis, leuicõij omnis, er, simi, cardamomi cuiusdam, à quibusdam conditi videmus. vt gratiora sint, & viribus imbecilliora, quod ante maturitatem decerpuntur: sic & siliquastrum pyramidale dũ viret, quidam condunt, non expectata maturitate per quã iubet semine plano, flauo iura crocante feruidissimo turgida, ventriculo frigido saluberrima, zingiberis conditi vice. Fructus vero alii quibus est plus carnis, frequentius conduntur vt ab exteris, sic à nobis. Externorum autem prius conditaram declarabo, quod pauci sint, & quorum declaratio lucem affert necessariam zingiberis condendi prædictæ humectationi. De myrobalanis ergo conditis dicendum est, post ad fructus nostrates transibimus, in quibus sermo & prolixior, & nobis multo vtilior est futurus. Nam myrobalani conditæ maioris, quam pro merito fieri hodie videntur, quasi pars pretii sit eas è loaginquo venisse, & ob raritatem apud magnates magis in pretio sunt, q̃ ob singularẽ aliquam facultatem, cum nihil aliud, quam valenter adtingere deprehendatur, vt faceam, q̃ aliqui cocti sunt distillates, vt nescias, an ventriculo coquendi sui difficultate plus ob sint, quam adstrictione roborando profint. Non addo, plurima ex adstrictentibus, immo verius omnia quatenus adstringunt, & proinde siccant, nonnullas ventriculi imbecillitates, vt que ab intemperie sicca proueniunt, cadere, vt Gal. libr.

A Meth. 7. demonstrat. Qua limitatione adhibita, sunt vera, que à Mesue scribuntur.

PRÆ, Poma, Persica, &c Nunc omnis ferè generis fructus conduntur saccharo, aut melle in palati gratiam. Alij quidem acerbiore, nondumque ad perfectam magnitudinem euecti, nempe quicunque durioris sunt corticis, vt inglandes nutes, pinei nuclei, auellana, vt etiam myrsinica nutes: alij integra magnitudine, ac ferè maturitate, quibus tenerior est cortex, vt cerasa acida, quas amarenas vocant, armoniaca mala, pruna, persica, pira, poma: quoniam etiam ex olerum fructibus cucurbita, melones, ac cucumeres, tum adhuc exigui, tum ad iustam magnitudinem perducti: suum vero in naturam seruantes, valde tamen, coctione saccharo, aut melle refracta, tunc vero ferè abolitam, quoniam maceratione est opus, est autem ea opus, quoniam id quod condendum est, vel duriori est substantia, vt citri cortex, ac caro, vel ingrato sapore prætitum, vt polygona, rilaix, acrior, quam vt sit edendo, vel vtroque modo ineptum. & substantia quam permixtare saccharum condendo nequit, & sapore ingrato, vt nostrates nutes. In condendo citro, cuius meminit, qui aqua stillatitia corticis, aut strobili duranti in saccharum dissoluit, sanè ad ventriculum, corque roborandum, ad vrisque emendandum halitum efficax reddet, ad quos vsus lixiuo per dies nouem maceratum, saporeque, & odore proprio spoliatum valere parum admodum potest.

M E S V E.

ERINGIVM conditum renes calfacit, venereum excitat, flatus tamen vetriculi dissipat, sic autem conditur. Radices eius ample, albæ, teneræ, a cortice cineritio, & ligno interpurgatæ, frustra pollicaris magnitudinis sectæ, vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectat (vt mox in zingibere condito dicam) fracta intus, vnde lignosa portio exarsa est, coquantur in æquali pondere sacchari, & duplo melle, vel melle solo, sed triplo. Cuius addatur aromatum pondus iustum. Datur ab vncia vna ad vncias duas.

DIXI supra quid esset, videri tamen potest ex modo loquendi Mesue, quod ipse aliam rem intellexerit. Nostri pro eo condunt eringium.

CVRSIM seacul Mesue interpretatur eringiu, lege in nostris annotationibus in Antidotarium. Que vero aromata & quanto pondere addi possint, ex sequentibus conditis colliges, quamuis & sine his solo melle aut saccharo, aut vtroque condita hæc radix sit odorata Dioscoridi, & gustu aromatico. Datur dormituri, mox etiam à cibo, & ante cibum tuto sumi potest etiam largiore mentura. Radices cynosorchis, & serapiadis, & vtriusque satyri similiter in eodem vsu hodie conduntur. Nam hæc omnes etiam Dioscoridi ad venereum proniores reddunt: Melues autem hæc radices hoc modo condit.

SECACVL. Non est seacul eringium, vt alias ostendimus. solet tamen eringium atate nostra illius loco ad excitandum Venrem sumi non pro suis frustrato euentu. in quem vsu ad Mesue mentem possinaca vteris eandem virtutem, vt mox subdet.

M E S V E.

ZINGIBER conditum intemperiem ventriculi frigidam, & humidam sanatur, & ab ea tardam, & deprauatam coctionem, quæ cibos in acidam cruditatem corrumpat. vilcerum lubricitatem corrigat, flatus dissipat, alimenti in hepar, & corpus rel.

COST.

AND

MAN

SYLV

Seacul.

† Saccharo re continet. † Specierum alefanginarũ.

MAN.

SYLV.

COST.

MAN

SYLV

MESVE DE CONDITIS

reliquum distributionem celerat. sic autem fit. E
Zingiberis recentis, si haberi potest, sin minus, saltē arte humectari pars vna coquitur, vt eringium, cū mellis partibus tribus, & sacchari parte vna. Sunt qui zingiberis humectati, & eringij portionem æqualem simul condiunt, sitque delicatius. quidam præterea cōdiunt aromatibus, alij aliter. Humectandum autem zingiber albū, purum, recens, aqua affusa primum, deinde arena obritum, vt in cepulis myrobalanis mox dicam.

CHR. ZINGIBER habet cum non est conditum quādam humiditatem vltra suam naturalē siccitatem, & ideo conditur, & præseruatur. Cōditur autem cum zuccharo iolo, cum est viride, & præparatur in partibus orientalibus, & illud est melius, licet etiam præparetur, & condiatur dum est siccum, sed non est sic delectabile, nec iuuatiuum. Et vsus eius est magis conueniens in hyeme, quam in æstate, & magis senibus, quam iuuenibus, & ab ipso caueant febrientes, & habentes renes, & caput calidum.

MAN. ZINGIBER conditum ex Ægypto adfertur, & viride vocant.

SYLV. ZINGIBER viride, nobis etiā vulgo dicitur. quia recens saccharo conditum, ob hæc delicatius affertur ex loco natali Arabia, & Troglodytica in Ægyptum, & inde ad nos. Hyeme, & seni est, & aliter frigidis salubre, calidis natura aut morbo, & æstate, est noxium.

COST. ZINGIBER. zingiberi quod apud nos iam aridum conditur, non est gratia, quæ condito quom est recens, sunt tamen qui nostrum ad calcificandum valentius esse existiment, superfluo humore, qui recenti merat, iam assumpto, quare etiam acrius videtur nostrum externo. Ceterum quia dum maceratur ad condiendū, alieno humore imbuitur, danāū non puto quod a. n. nisi forte in decocto Zingiberis ipsimet Zingiber fuerit maceratum. Sed neque acrimonia condito nostrati maior inest, licet cum substantia duritie (quæ, ne celeriter mandatur, efficit) suam acrimoniam magis, quam recens primo gustatu ostendat.

MESVE.

DIAZINGIBER, idem pollens quod zingiber conditum, sic fit. Sacchari albi partes octo, mellis albi partes quatuor. Saccharum aqua & melle solutum coquatur quantum necesse. tunc zingiberis boni, albi, leuissime puluerati partes tres curiose misceantur.

MAN. VIDI ex puluere aridi, & saccharo parari veluti offas, sfficaces in calcificando ventriculo, & inflatione, discutienda.

SYLV. ELECTARIUM hoc fuerit, vt vocant, tamen ob rei affinitatem & virium conditis iunxit. Potes etiam saccharo in aqua soluto, & cocto puluerem hūc comprehendere, & in offas, aut tabellas, vt vocant, formare, idque ventriculo frigido fuerit salubre, & inflationi discutiendæ.

MESVE.

RADIX pastinacæ idem potest quod radix eringij, & similiter conditur.

Tragopogon Græcè, pastinaca latinè. Condiuntur etiā elixa cum melle & aceto. & non inutiliter ad mensas venit.

CONDITVR etiam ex melle & aceto elixa, sicq; in mensas non inutiliter venit. alij quoq; aliter. Radices etiam dauci, cari, fefari, raphani, panacis hortensis, apij, & similiter calidæ, in pituitosis hominibus idem præstant etiam tantum frixæ, vel ex iure carniū, aut cum butyro largo coctæ. Quin & raparum, & naporum radices ex paucis aromatibus condita, & sumpta, viribus sunt proximis, ari, dracontii, assatorum, bryonix, in dos hermodactylorum, gentiana, asphodeli, præonia vtriusque radices conditæ fuerint efficacissimæ. Eleuui autem radix saccharo, aut melle condita partes nutritorias roborat, obstructa liberat, petti resistit. Haftenus radices domesticæ, quas vires condita habeant, dictum est: nunc exoticæ sunt dicendæ.

RADIX. Pastinacam cum secacul pares habere vires scribit, quo eam quoque status ventriculi dissipare, renes calcificare, & excitare venerem putat, quæ illi munera tribuebat. at pastinacam tamen status excitare, & ex nomine conferre ad venerem apertum est. Ceterum licet pastinaca sponse sua excitet status, qui partibus ventriculo inferioribus communicati tentiginem faciunt; additis tamen aromatibus ijs, qui in condiendo secacul veniebant, cum statuum procreatione ventriculum quoque calcificare apte potest, & præstare cetera, quæ illud præstat.

MESVE.

ACORVS conditus cerebri, & neruorum affectibus confert. conditur, vt eringium. Quin & singulis eius partibus duæ eringu boni adduntur.

ACORVS conditus confert multum egritudinibus frigidis neruorum, & cerebri, & paralyti, & similibus, & modus condiendi est, sicut dictum est. fit tamen ex acoro electarium pretiosum, quod vocatur diacorus. cuius descriptio ponitur à Mesue in par de appropriatis, sum. iij. capi. de egritudinibus neruorum, vbi pro eius descriptione, virtutibus, & operationibus, nunc est recurrendum. & illud electarium est multum in vsu, & valet multum mollificationi lingue diu in ore retentū, sicut debet fieri in omni electario, quod assumitur pro passionibus capitis, vt fumi, & vapores possint commode euaporare ad cerebrum.

ACORVS vulgaris non est verus acorus, sed radix axytis, vt constat ex pictura vtriusque apud Diosc. quandoque suspicatus sum radicem, quæ à speciatiss calamus aromaticus dicitur, esse veram acorum.

ACORVS Indicus iam notior, & galanga maior dictus sumatur, non nostras palustris. Frigidis cerebri, & neruorum affectibus saluber est sumptus, & ore diu retentus, qualis vsus est rectus eorum, quæ his capitis affectibus prodesse volumus, vt inde vapor in cerebrum prompte tollatur. Idem pollet electariū diacorum à Mesue descriptum in sua praxi, capite de affectibus neruorum. Nostrum tamen acorum officinæ conditum habent, sed inutilem omnino censemus ad neruorum, & cerebri frigidos affectus. Quapropter dammandus est, atque abijciendus, ne post hæc medici parum periti hallucinentur, & eius vsu ægros prodant, ac in sumptum non necessariū conijciant.

ACORVS

COST.

MAN.

SYLV.

COST.

CHR.

CHR.

MAN.

SYLV.

MAN.

SYLV.

COST. **A**CORVS. Pro acoro, siue galangam, siue calamum aromaticum quis condiat, cerebro & nervorum affectibus utile parabit conditum. Verum, quia hęc auida afferuntur, maceranda sunt, licet macerationis Mesue non meminerit in condito ex secacul, ad cuius rationem acorum condiri iubet. Nostrium autem vulgatum acorum, quamuis non omnino inodorum, aut insipidum, quia tamen paludem refert, prorsus omittendum.

M E S V E.

SACCHARVM rosatum, ventriculum, & cor, & viscera reliqua firmat, ipforumque intemperiem humidam emendat. fit autem sic. Folia rosarum albarum, vel rubrarum nondum perfectarum in umbra siccantur, donec iporum humiditas excrementosa resoluatur. teruntur tunc in mortario lapideo. additur sacchari albi triplum. reponuntur vase vitreo, aut vitriato pergamina operculato. mensibus tribus insolantur in die saepe agitantur, folia auferuntur, seruantur. Sunt qui rosas omnino imperfectas condunt, ut valentius adstringant. Sunt item qui rosas non terunt, sed forficibus incisas cum saccharo manibus curiose confricant, post insolant.

CHR. **Z**UCCHARVM rosatum est multum in vsum processu febrium acutarum de materia subtili cholericam permixtum cum aqua frigida. prohibet enim vehemens incidium in eis, sitim extinguit, & resolutionem spirituum prohibet, maxime dum est recens. Non est autem conueniens, ut quidam practitantes ignorantes ipsum exhibent, in principio febrium, stantibus oppilationibus, & materia cruda. Et dosis eius esse potest, vsque ad unciam. j. s. cum vno cyatho aquae frigidae tempore congruo. Et antiquatum confert phthisicis, sanguinem, & saniem reijicientibus, vel expuentibus in quacumque summa & pondere, ut recitat Auic. x. tertij autoritate Gal. de quadam muliere, quae cum solo zuccharo rosato ex phthisi curata fuit, dicens, quod ipsa assumpsit pondus incredibile. & distemperatum cum aqua hordei confert fluxui dysenterico, & similibus passionibus.

MAN. **N**UNC sunt alij modi faciendi zuccharum rosatum. pulchrius enim & suavius fit ex succo rosarum in formam placetarum saccharo redacto, quod & vim quandam retinet ciendae alui. amouendi tamen semper sunt a rosis vngues.

SYLV. **C**VM agat hoc loco Mesues de floribus saccharo, aut melle conditis ad dulcorationem, & conseruationem, rectius rosas saccharatas, aut mellitas appellauerit, & eodem modo violas, & flores buglossi, & rorismarini saccharatos, aut mellitos, vel ut hodie omnes appellamus, conseruam rosarum, violarum, buglossi, rorismarini, quam saccharum, aut mel rosatum, violatum, buglossatum, rorismarinatum. Quin & hodie aliter nobis fit horum sic appellatorum vnum. quodque. Nam rosas tantum rubris exunguatis recentibus tritis in mortario lapideo duplum sacchari hodie miscemus, mox citra insolatum reponimus, vase tamen non ad eumulum repleto, ut feruendi sit locus, nec foras exiliat. Saccharum rosatum fit saccharo soluto in aqua aequali rosatum albarum, vel melius in succo rosarum rubrarum exungularum, & cocto ad iustam consistentiam. Id vero postremum vires quasdam aluum mouendi retinet. Sunt qui saccharum in aqua infuso nis, aut coctionis rosarum rubrarum siccatum solutum

coquunt, sed hoc, ut praecedens rubrum est, & tanto praestantius eo, quod ex aqua rosarum fit album, quanto rosae rubrae etiam a Mesue albis praefertuntur. Intemperiem calidam emendat, & partes, spiritusque a calore dissolui periclitantes cogendo firmat, praesertim recens, & sitim extinguit: ob haec febribus biliosis iam coctis prodest ad rescuciam, cum aqua frigida triplo: initio autem obstructionum, & cruda adhuc materia, nocet. Antiquatum vero sanguinis sputo, & sequenti hoc sputum phthisi prodest, ut mulier quaedam largo huius vsu, a phthisi perianata narretur quorundam testimonio. Idem aqua hordei dissolutum dysenterias lenit. Rosas tum siccas, tum recentibus, tum harum succo, & aqua ambarum quoque decocto, vel infuso varie vitimur, ut in syrups praecipue audies. Rosas autem rubras intellige, nam albis non vitimur nisi destillatis, dum recentes sunt, quod sicca nihil oleat, contra quam rubrae. Sunt praeterea qui rosarum, & aliorum florum conseruam faciant ex folijs florum purgatis, non tritis, saccharo optimo, & siccissimo puluerato alternatim instratis, deinde insolatis, coque gratissimam, quod tritura floribus odorem fere auferat, vel saltem minuit.

COST. **Z**UCCHARUM ros. Qui rosas nunc condunt, non (ut iubet Mesue) eas arefaciunt, sed recentes, ubi vnguem absciderint, celerrime contundunt, ac saccharo albo commiscunt, ad consistentiam syrups perducto. admirandum ergo non est, si sacchari rosati vulgaris vsus non ita ventriculum confirmat, ut de eo Mesue pollicetur. ab humidiori profecto rosarum recentium substantia terrenarum partium vis retinetur, quarum desiccandi, & corroborandi est munus. Et elegatia quidem vulgare illi praestabit, quod ex aridis fit rosas: pharmacopoeorum tamen esset, rosas ea quoque ratione parare, qua hic praecipit. Ad huius emulationem nunc quidam elegantissime integram condunt rosam, nempe ubi in umbra aruerit, saccharo ad consistentiam decocto immergunt, distinctisque priusquam refrigeretur, stylo ligneo eius foliis reponunt ea soliditate, qua non inficit manus. Interdum etiam non ineleganti, neque ingrato vsu, saccharo rosaceo subducendi alui, ac si reuocet etiam purgandi facultas conciliatur, dissoluto saccharo ex senna, aut alterius rei purgantis decocto.

M E S V E.

SACCHARVM violatum bilis incendium, sitimque extinguit, aluum subducit. fit ut rosatum, nisi quod violae paulo diutius, & in umbra siccandae, & cum saccharo insolandae.

CHR. **Z**UCCHARVM violatum est magis infrigiditatum, & extinctiuum sitis, & caliditatis, quam rosatum. sed non est sic delectabile. & praeparatur, ut rosatum. valet etiam asperitati, & siccitati gutturis, & cannae pulmonis, linit enim & alterat, & aperit vias illas. vnde confert in synanchia cholericam, & in pleuresi, & similibus passionibus. Et dosis eius est vsque ad unc. j. cum aqua hordei. vel sume ipsum paulatim lambedo. Vbi vtiliter est notandum, quod sicut tam rosae, quam violae, conduntur cum zuccharo, ut apparet in litera, sic etiam & multo magis cum melle, & sic habent diuersas operationes efficere, sicut mel a zuccharo differt in complexionem. vitur autem melle rosato sicut dictum est superius in diamusco, sed melle violato tantum in dysenterijs ad alterandum, & abstergendum phlegma, cum alijs,

M E S V E D E C O N D I T I S

alijs, quæ ponuntur, vt inferius patebit, & apparebit.

MAN. **I**NDICENT tamen viola &c.) Dubium est mihi hoc, siquidem vis earum facile resoluitur, quare potest addendum negationem vt scilicet intelligamus, non esse soli exponendas, vel longo tempore adferendas.

SYLV. **V**IOLARVM humiditatem excrementosam sic cado vult absumi, vt in simplicibus docuit, quam sunt qui putant ob id quod vim earum facile resolui indicant, minus diu siccandas in umbra, & insolandas. Valentius refrigerat quam rosatum, sed ingratus. Fauces item & asperam arteriam lenit & dilatat, ob id biliosa cynanchæ, & pleuritidi salubre est, si per se paulatim lambatur, vel eius vncia vna cum aqua hordei paulatim sumatur. Horum violæ nigrae, seu purpureæ florum vsus est etiam in melle violato, & syrupo violato multiplici. Flores violæ nigrae recetes cauda, & viridi cœu caliculo purgati, in mortario lapideo triti duplo saccharo miscentur, max vt. conferua rosarum reponuntur, aut cum Mesue triplo saccharo, aut melle. Efficacius fit saccharum, & mel violatum ex violarum recentium succo, aut infusione multiplici.

COST. **Z**uccharum violatum. In hoc parando sunt, qui rotum violæ florem detractio pediculo sumant, quos ex Mesue redarguas, qui rosarum more conditi violas scribens, vt violarum sola foliola detractio calice, cui insidebant, condiantur, etiam monet. Et est sanè huius ad hunc modum parati sacchari maior gratia in sapore, odore, colore, licet vbi calix simul contunditur, quod ea pars insipida, & inodora frigidior est, & humidior, efficacius eos præstare vsus posse videtur, ad quos hoc saccharum commendatur. Verum quamcunque partem condendam sumptis, monet Mesue, vt viola quando recentes inutilis succi plurimum habent, antequam condiantur, staccescere paululum in umbra permittantur, id vero magis, quam quum condenda sunt rosa. Esse tamè suspectum hoc potest, quoniam, quum ad bilis incendiū, sitimque restinguendam, atque ad leniendam aluum redundans ille humor plurimum momenti habere possit, curandum est, vt non modo magis, sed longe minus arefeant, quam rosa, quarum vis firmandi viscera, humidamque corrigendi intemperiem ariditate adducuntur. Sed vereatur fortasse Mesue ne cum tanta humoris copia violaceum saccharum situm contrahat, ac corrumpatur. ob id enim, vt postquam conditum est, diutius insoleatur, monet.

M E S V E.

SACCHARVM buglossatum cor ipsum roborat, eiusque tremorem, & syncopem sanat, maniacos & melancholicos iuuat. fit vt violatum.

CHRI. **Z**UCCHARVM buglossatum. accipiuntur flores, & condiantur cum zuccharo, & est multum in vsu tale zuccharum. Est enim multum conueniens debilitati cordis, & ipsius tremori, & omnibus passionibus melancholicis, resistens superflua resolutioni, & calefactioni, maxime permixtum cum zuccharo rosato, margaritis, corallis, & alijs cordialibus medicinis, de quibus dicetur inferius. Et dosis eius est vsque ad vnc. j. Et eodem modo preparari poterit zuccharum melissatum, & valet sicut illud, non est sic in vsu.

MAN. **V**ERA buglossus dicitur, quam nostri vulgo boraginem vocant, quæ tamen in antiquo herbario Apuleio adscripto, corago vocabatur.

EDATVR ad vnciam vnam per se, miscetur autem sepe alijs cardiacis, vt saccharo rosato, margaritis, corallis, & similibus. Similiter fit ex floribus boraginis etiam recentibus, & capitulo, cui inseruntur purgatis, in mortario lapideo tritis, addito sacchari duplo, aut cum Mesue triplo.

Zuccharum buglossatum. Sunt & boraginis florum sola sumenda foliola, vt in violis. asperior enim ille apex, qui in medio flore insidet, & calix, qui solus ambit. si simul condiantur, minus gratum conditum reddunt. neque tamen si detrahantur, quidquam illius detrahunt facultatis, quam illi hic auctor ascribit.

M E S V E.

SACCHARVM rosinarinum cor, ventriculum, cerebrum roborat, flatu pellit. fit vt rosatum.

ZUCCHARVM Malchilil. i. boraginat. quia factum cum floribus boraginis est multum in vsu. Et valet sicut zuccharum buglossatum. Et istorum duorum sæpius fit admixtio simul. Et sic habetur in vsu, & maxime in passionibus superscriptis in zuccharo buglossato. Et dosis eius est eadem cum illa.

A D D I T I O.

Zuccharum alchilil, id est zuccharum quod fit ex floribus rosinarini, quæ alio nomine corona montis vocatur. Simon lanuensis in suis synonymis dicit Alkelilgebel. id est rosmarinum, & est species libanotidis.

LEGE Alchilil, & est rosmarinus. Appellant autem confectioem, quæ ex floribus eius paratur, dianthos. Solent tamen aliud parare, secuti Nicolaū, cui aromata multa adduntur.

FIT ex floribus rosinarini, & harum partium intemperies frigidas suo calore corrigit, quo etiam flatu dissipat. Saccharum quoque cichoriatum fit, seu conferua florum cichorii recentium ad partium nutritiarum intemperiem calidam, & obstructions. Fit item ex floribus persici chologoga, & hydragoga. ex floribus saluæ ad frigidus affectus cerebri, & neruorum, & floribus genitæ nostratis ad obstructions renum. In his sacchari condituris, & in sequentibus ex melle his respondentibus singulis libris sacchari, aut mellis adduntur rosarum, violarum, & aliorum florum vncie iij. vt triplum sit saccharum, & mel. hodie autem fere duplum tantum miscent, vt fit valentius, licet ingratus. Quinetiam flores capparis sale conditi seruantur, & flores genitæ nondum aperti aceto, & sale seruati primis epulis capparum loco sumuntur, magno successu nec ingrato sapore.

Saccharum rosinarini. Rosmarini flores conditos dianthos vocant excellentia quadam, qua reliquos ferè superare videntur, tum quia sui parte omni odore, & sapore præstant amplius, quam ceteri; tum gratia, atque vsu. Eadem diligentia hic quoque vt in superioribus detrahendum est quidquid præter foliola illa summa superest. licet enim partes eius floris omnes sapore odoreque præstant, duriora tamen reliqua sunt, & concellu difficiliora, & minorem cum palato gratiam inueniunt. Nicenum dianthos præstantissimum est. Qui venticis alibi de hoc parant, vbi deteriore florem hunc regio parit, si saccharum ex aqua eorundem florum stillatitia, vel ex decocto dissoluerint, plurimum illi roboris comparabunt.

M E

MESVE.

MEL rosatum sic fit. foliorum rosarum, vt dictum est, in umbra siccatorem, partes duae in mellis boni partibus sex coquantur clementer quantum oportet. Sunt qui foliorum loco, succieorum, & mellis portionem aequalem ponant, & coquant. Alij foliorum, & succiana partem vnam, & dimidiam, mellis partes tres.

MEL rosatum est calidae complexionis. & est multum in vsu. & licet superius de ipso dictum sit, tamen hic etiam vtiliter replicabo: fit enim ipsum cum substantia rosarum, quandoque cum solo succo ipsarum. Et his duobus modis ad formam electarij reducitur cum delectatione multa in eius assumptione. quandoque colatur & ad formam syrapi reducitur. Et his modis est multum in vsu, qualitercunque preparatur. Nam virtutes efficacissimas habet. Est enim digestinum materierum phlegmaticarum contepta in stomacho, & melaeracis, ac etiam in intestinis, absteriuum illarum, confortatiuum virtutis digestiuæ stomachi, calefaciendū ipsum. & eius virtus non transcendit regionem hepatis, & vtinur eo maxime cum syrupo simplici acetoso, vel composito in principio febrim phlegmaticarum cum aqua feniculi, vel endiuia, secundū quod cum phlegmate est multa, vel nulla admixtio cholera, dando in dosi, v. j. vtriusque syrapi, non tamen conueniret in febre pure cholericā. Et eius dosis in forma solida est vnc. j. & s. siue sit cum substantia rosarum, siue cum succo. & ipsius colati dosis per se solum est vsque ad vnc. ij. si expedit cum aqua simplici actualiter frigida, seu calida secundum tempus anni. Et hic notandum quod tempore veris vtile digestiuum materierum phlegmaticarum, ac et ab agitudine præseruatiuum, & sanitatis conseruatiuum corporibus impotentibus, & alijs quibuscunque querentibus purgari, vt illo tempore comuniter fit, est mel rosatum sex diebus assumptum de mane in aurora cum hac decoctione. Recipe passularum, anisi, liquiritiæ, capillorū vneris ana vnc. i. mastice grā. vi. fiat decoctio, vel cum decoctione ex radice apij, feniculi, & petroselinij. Et hoc erit maioris prouocationis, & aperitionis, sed prima pius utebatur Thomas summus practicus.

DICITVR hoc primum, mel rosatum cum folijs. **D**ET sunt qui ponunt, mellis & succi rosarum. Hoc dicitur mel rosatum colatum.

FOLIA rosarum, & violæ flores. & buglossi, & rosmarini, vt saccharo, sic melle condiri diximus, vt delicatiora sint, & seruati queant. Viribus autem tantum differunt, quantum mel, & saccharum. Porro id mel rosatum non modo hac conseruat, seu elect. molli. aut eclegmatis forma seruat, rosas tuis, sed etiam syrapi, cum scilicet colatum est. Primum genus mellis rosati Mesue, sunt qui appellant mel rosatum cum folijs, seu non colatum, secundum ex succo, scilicet ac melle, mel rosatum colatum, tertium vero ex ambobus mixtum. Hic autem mel rosatum ex tritis rosatum folijs recentibus facimus. Id vero postea igni liquatum, linteoque percolatum, mel colatum vocamus. Rectius ex infusionis multiplicis rosarum recentium, & mellis pari mensura in syrapi consistentiam mel rosatum colatum coquant, & quo plures sunt infusiones, eo valentius, ex rosarum autem siccatum infusio-

A ne non fiat, nisi medicus imperet. Secundā mellis rosati speciem non ex æquali succo, & melle cum Mesue coquit Actus, sed succū rosarum exungularū melli triplum miscet, ac insolat, aut colatū coquit, cui assine est Diosc. ex succo rosarum, & melle rhodomeli, quāquam quomodo fiat, & qua vtriusque mensura, non addat. nec dissimile est Pauli rodostactum ex duabus succi rosarum exungularum partibus, & vna mellis coctis simul despumado ad partis quartæ consumptionem. Id mel rosatum colatum ex largiore succo, vt triplum, aut multiplice infusione cum paucō melle liquidius, & potabile, fluxiones calidas, & febres ardentē etiā in accessionis vigore datum larga copia, tēpestiue, & cocto iam morbo febres acutas sepe exemplo soluit sudore, aut acrium & calidorum succorum per aluū deiectione. Coquit mel rosatum vtrumque in partibus nutritorijs pituita & terget (non enim hepar transcendit eius facultas) coctionemque suo calore modico inuat, affectibus autem solū biliosis insalubre est, vt mel. Idem sex maturinis à quibusdam datur vere ipso cum decocto ex vuarum passatum, anisi, glycyrrhizæ, adianti albi, ana vnc. i. mastice grā. i. x. vt pituitam probe apparet purgatiō in latis sed egrotare timentibus, aut etiam cum egrotantibus.

MEL ros. *Quo p. allo hoc paratur plurimum habet* **COST.** *mententi. ex rosis semivividis confectum non se-*
rum. rosarum rosaceum, de quo proxime agit vi-
scera corroborandi adstringendo vim habet. at ex succo
vel infuso præsertim multiplice etiam deterget, & pur-
gat.

MESVE.

MEL violatum, buglossatum † rosmarinatum, fit vt rosatum, nisi quod † rosmarinato sunt, qui aromata adijciant. **† mel albi. † alchil.**

MEL violatum est etiam multum in vsu, & solum vrimur eo in clysterijs cum oleo, & decoctione herbarum, vel cum aqua hordei, & alijs ad leniendum, & alterandum, & aliquantulum ad abstergendum, & maxime acute febrientibus, & de ipso ponimus vsq; ad vnc. ii. cum casta, vel puluere de zuccharo, quandoque cum benedicta, quandoque cum hiera picra vsque ad vnc. s. secundum exigentiam. Et modus condiendi est, sicut de melle rosato.

MELLIS violati vsus est frequēs clysteribus, quoties abstergendum, refrigerandum, lubricandum: reliqua duo sunt rara. frequens tamen florum buglossi vtriusque, & rosmarini conserua, quā prius saccharum buglossatum, & rosmarinatum, Mesue vocari diximus, pro floribus buglossi, & rosmarini, saccharatis, seu saccharo conditis. Mel passulatum quod voeant, quod ex vuis passis calente aqua maceratis, coctis, colatis, ad mellis crassitiem recoctis, fit, est frequēs in Mesue compositionibus, vt eclegmate pined. elect. diabryonias. id nos inter sapsas reticimus, mel item emblicarum scilicet myrobalanorum, hoc est, quo hæ sunt condita, & seruantur.

DISTINCTIO QVINTA

De speciebus loch.

MESVE.

ECLEGMATVM quædam sunt iucunda, alia sumentibus ingrata. In vtroque genere describam ordine celebriora; vt salubriora in particularium morborum curatione.

HÆC est quinta pars principalis, in qua Mesue determinat de Loch, quod similitudinem quædam habet in modo substantiæ cum electarijs,

M E S V E D E C O N D I T I S

ctarijs, de quorū numero quādam sunt delectabilia, & quæ ad gustū horribilia: & quare dictū sit Loch, dictū est superius. Pro cuius intellectu est aduertendū, quod vna, & eadē descriptio potest reduci, & preparari, si fiat cum zucchero in forma cōfectionis, in forma electarij, & in forma loch, differunt tñ in modo substantiæ, & quodāmodo in modo operationis. Nā per vltiorē, vel minorē decoctionē, & admixtionē quorundā viscosorum fit in eis variatio sensibilis, & manifesta: Requiritur enim ad cōfectionem construendam maior coctura zucchari, vt per ipsum induretur, ad electariū vero minor. ad loch autē multo minor, omnibus, sed in ipso loch, vt plurimū quādam viscosa ingrediuntur, vt adherentia faciant in ipso meri. Sed coquitur quidem loch modicum plus quā iuleb, & minus quā electariū. vt mur. n. loch solū in passionibus pectoris, & pulmonis, & in illis quæ sunt, in meri. Cōfectionibus autem, & electarijs generaliter vtitur, in quibuscunque passionibus, & in quibuscunque mēbris existant, vt declaratum est superius. Plura autē loch sunt cum melle, quā cū zucchero, quia fortius abstergit, aperit, adhaeret, & caetera.

SYLV.

ECLEGMA id est linctus, thoracium, & pulmonicum est praesidium, ex medicamentis ferè dulcibus, & tergentibus, ac etiam glutinosis. interdū amaris, & acris (quæ valida sunt) parcius coctis, quā electario liquido, vel solido conueniat. Hæc autē humore multo in rem, praesentem idoneo sunt diluenda: praesertim cum crasso, & lentum pus aut pituita similis ex thorace, aut pulmonibus educenda est. Quæ enim consistentia sunt. vt aspera arteriæ affectibus quibusdam conuenire possunt, ita crassa, & lenta thoracis, & pulmonis extremēta magis molestantur, quā promoueant.

M E S V E

Loch de pino.

ECLEGMA ex pincis nucleis, tñsm antiquam, sputum glutinosum, asthma, & spirandi ex partium spiritalium angustia difficultatem iuuat. Recipit vero nucleorum ꝑ drach. xxx. amygdalarum dulcium, auellanarum assatarum, tragacanthi, gūmi Arabici, glycyrrhizæ, & succi ipsius amyli, adianti albi, rad. ireos, ana dr. iij. carnis daulyorum ꝑ fuuorum dra. xxxv. amygdalæ ū amararum dr. iij. ꝑ sapæ vuarum passarum, sacchari albi, butyri recentis ana ꝑ dr. iij. mellis q. s. fume velut lambendo vnc. i.

ꝑ drach. xxx.

ꝑ X Arum.
ꝑ mellis pas-
sularum.
ꝑ dr. iij. q.

CHRI.

LOCH de pino est multū in vsu, & vbiq̃ preterentē descript. senibus, & antiquis tussiteribus, & alijs, in quibus materia phlegmatica continetur in pectore, & pulmone. Est enim conueniens ad viscositatem sputi, & ad difficultatem anhelitus, seu asthma factum ex materia cruda, & debet in ore pro cura illarum passionum teneri, & paulatim lambendo deglutiri, & maxime ieiuno stomacho, & dosis eius est pro qualibet vice dra. iij. & eius complexio est calida versus primū, cum pauca siccitate. Quū dicit auellanarū assatarum, reperiuntur domestica, & syluestres, domestica tñ sunt meliores, & sunt calida, & siccē in primo cum ventositate quadam; assatæ autē sunt sicciores. amyllum est succus frumenti inspissatus non bene maturi, & est calida, & humida cōplexio-

nis versus primum. Mellis passularum, id est in quo steterunt passula amotis nucleis earum. **H**O C apud omnes paratur. MELLIS passularū. **MAN.** i. in quo bullerint passula vique ad liquationē. **S**V MATVR quasi lambendo vnc. j.) Errant nostrī medici, exiguum quid iubentes homines horum deuorare **Z**VCCHARI tabarzet. & paulo post mellis tabarzet.) Dubitari ergo potest in quo differant. Dicendum per mel intelligi succum ipsum, ex quo per cocturam fit saccharum, quod tamen nondum exiccatum sit. Zuccharum vero, id quod iam plene exiccatum est. Serapion conficit cum melle.

EIVS eclegmatis semuncia ore contenta, paulatim deglutita portione sui liquidiore in pulmones deuiuat, pituitaque multā crassā, leniā incidit, tenuat, terget, ob id habile expul reddit, ac etiā pus. Quapropter pulmonis, & thoracis affectus ab illorum quantitate, vel qualitate natos curat, vt empyema, asthma, spirandi difficultatem ob plenas pure, vel pituita asperas arterias, & pulmonis carnes. peripneumoniā quoque, & pleuritidē iuuat declinante iam febre, calfacit. n. ad primum gradū, & siccat. Praestantius aut multo fiet (vt dixi) si a postemate thoracico diluatur, vel pituita vulgari, aut decocto hordei, vel brassicæ, vel simili, vel hydromelite, vel oxymelite, nisi vicus, aut tussis adsit. Mel tabarzet album potius, quā cū Manar succus ipse, ex quo per cocturam fit saccharum, quod si album est, tabarzet quoque vocant. Serapio conficit cum melle. Farina etiā seminis lini torrefacti, vel nō tolli, cum melle optimum est eclegma tussipuerorum. Hæc eclegmata, quæ etiam inuicem misceri possunt, proscopis medici varijs, hodie magna parte intercedunt, & ex hypoglottide alba, saccharo Cado, electario diagraacanthi, & syrupis pulmonicis, & thoracis eclegmata sūt à medicis, forte, quod antiquate hæc vires suas, & saporis gratiam amittunt, vel quod cōpositis nō fidunt. Eclegma de alijs brassica, radice arī, dracunculi ixeos, & alijs multis fieri possunt, quorum quædam in Nicolai antidotis postea describemus.

SYLV.

ECLEGMA. *Vt strobilos, amygdalas, & reliqua* **COST.** in hoc eclegmate esumpta vt qua prædita sunt leniendi, coquendi, & detergendi ad vetusta tussim, quæ ex crassioris pituitæ sic copia conferre posse ceruū est, ita gūmi, amyli, & palma ū fructus substantia, quæ admodū lenta sunt, crassifacere potius sponte sua possunt. Sed hæc superioribus ad eorum vniendas, & seruandas vires adduntur, vt quæ efficiunt, ne in ore contenta tā prompte liquescant. Quū autē hic adiantū sumit, an eo arido, atque in puluere redactō vtendū sit, an recenti, atque integro in melle, in quo excipienda sunt reliqua, incolo, non constat, sed vere, quū ad attenuandū, detergendumque, atq; res ad refecandas sputo vias hoc paratur medicamentū, non nisi recens, atque integrū ex vsu est: recens quidē, quod aridum vim habet astringendi adnotante Mes. lib. simpl. integrum autem quod facultas attenuandi, quæ in superficie sita est, vt contundendo terendoque exoluatur necesse est. Sed & pro melle passularum, quod hic itidem quarit vna passa cremorem quæsiq̃ melligenem ex pinguis simis passis exempto gignit per diu in aqua maceratis, & decolūis expressum potius, quā quidpiam aliud intelligi existimo, nam melle omnia postremo excipit.

M E S V E

ECLEGMA papauerinum iuuat tussim, & gatturis asperitatem a catarrho calido, tenui (quem sputum liquidum indicat) eum enim coquit, & crassat. confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi. Recipit autem papaueris

CHRI

MAN

SYLV.

COST.

Loch de pino.

paueris albi drachm. xxv. amygdalarum dulcium depellatarum, nucleorum pineorum, gummi Arabici, tragacanthi, succi glycyrrhizæ ana dra. x. amyli, feminum portulacæ, lactuca, cydoniorum, ana drachm. iiii. croci drach. j. penidiorum alborum vncias quatuor, syrupi papaueris præsertim albi, & nigri cum semine lactucæ, & violis facti. q. s.

A drachmarum duarum pondere eius semina assimpserunt. supore corripit quandoque accidit.

M E S V E.

DIACODYVM Galeni simplex catarrhum à cerebro in pulmones tenuē, & inde natam tussim, & insomniam iuuat. Sic paratur. Capita decem papaueris magnitudine mediocri, & humidorum, ac sicco: ū media, in aqua † pluriā sextatio vno macera † (ad biduum,) si autem sint sicciora, diutius: si humidiora, horas 24. post coque ad ipsorum dissolutionem, seu ad duarū aquæ partium consumptionem, cola, & cum sapa dimidio prunis pereoque, si catarrhus tenuis in alperam arteriam, pulmones, thoracem, impetum minatur, & insomniam, tunc enim mel, quia sua acri substantia tenuat materias, noxium est, cum hæ sint nimis tennes. Cum vero materia largior in pulmone, vel thorace collecta, est tergenda, & tenuanda, & habilis ad expuitionem reddēda; mel miscendum, quod prædicta præstat, & præterea dormire facit, si ambo scopi concurrant; mel, & sapa miscenda. Datur autem drac. j. aut plus minus, si affectus postulat, ore retinetur, & quantum eius est salua solutum, cum ea paulatim deglutitur. Si autem per id nature impetum vis sistere, & sanguinis reiectionem à visceribus thoracis, cuique huius libræ miscebis, acaciæ rubræ, hypocistidos, myrrhæ, croci, balaustij, ana drachm. j. † ramich, drach. iiii. vt. Sunt, qui diacodym simplex loco mellis coquunt cum penidijs, alij cum saccharo. Vbi autem affectus magnopere calidus est, ac mordax; fit ex capitibus papaueris nigri ad quinquaginta, interdum ex albo simul, & nigro, addendo tunc loco mellis penidia, aut saccharum.

Confectio de tussu.

† Vel fontana per tubos plumbei non defluentis. † Julg. diem ac nullum. si sint succiati.

† ramich. in trachifas.

A D D I T I O.

LOCH de papauere secundum intentionem Mesue est diapapauer, sed secundum intentionem medicorum, aliud est diapapauer, & aliud Loch de papauere, tamen vnum pro alio potest dari, ipse Mes. in sua practica habet plures descript. loch de papauere, quæ non sunt in vsu.

C

MODVS confectiois, idest compositionis CHRI.

Mode lacur secundum intentionem Gal. & vocatur diacodyon, multum habetur in vsu licet non reperiatur vbi Gal. eam descripsit, dicitur autem lacur, quod græce idem est, quod papauer, nam magna pars papaueris ingreditur. Et habet, quasi eadem virtutes, & operationes, quas habet supra scriptum loch dictū diapapauer, & eodem modo, tempore debet sumi, sicut illud; principaliter tamen confert his, qui insomniam, & vigiliarum instantias patiuntur, & catarrhi descensum subtilis, & acuti ad partes pulmonis. Et conuenit tussis sicce, extenuatis, & consumptis, & eius complexio est frigida versus primum, & sicca infra primum cum stypticitate manifesta. Cuius hæc est descriptio. Recipe decem capita papaueris, & aquæ sextarium vnum, & est pondus lib. ij. s. aut iii. lib. in medicina, quandoque reperitur sextarium olei, & est pondus lib. i. quandoque reperitur sextarium mellis, & est pondus lib. iii. Et prohibet eius confectioem cum melle, sed vult cum zuccharo, quia mel multum calefacit, & subtiliat, & plus acuendo materiam fluere facit. Hypocistidos, est succus barbæ hircinæ.

A D D I T I O.

Mes. inquit, quod confectio de lacur secundum M A N. intentionem Gal. est diacodyon purum, & sic est secundum veritatem, ipse vero Gal. traç. 7. mya. Mesus. Y mi.

CHRI. **L**OCH de papauere, seu diapapauer est multæ utilitatis, & efficacæ in materiis calidis, & subtilibus catarrhosis, & maxime salis, & acutis, & quæ à capite fluunt ad guttur, & ad pulmonē, inducendo asperitatem cannæ, & caliditatem in ea, & summe confert tussis sicce ex dictis causis, lenit enim partes illas materias in crassando, vnde prohibet fluxum earum ad pectus, est etiam somni prouocatiuum, vnde virtus confortatur, prohibet enim ascensum vaporum acutorum ad caput in febribus, vnde multum conuenit eis, & doctis eius est vsque ad drach. iiii. omni tempore paulatim lambendo, sed melius vacuo stomacho. Saluo cum quæritur somnum prouocare, vel materiam subtilem in capite contentam in crassare. In his enim duobus casibus, rectum est assumere de sero vna hora post cibum, & eodem modo de mane sumpto prandio. Et eius complexio est frigida versus primum, & humida in ipso. Simplicia autem ipsum componentia sunt superius declarata.

MAN. **H**OC quoque solet ab omnibus componi. ET sic proprie. Non ex hoc componunt, sed ex eo, qui inter syrpos nominatur.

SYLV. **I**N catarrho calido tenui (qualis est salis, & amarus, & acer) in pulmones procumbenti, & tussis indæ sicca est efficac multum. Nam crassat ab eo materia expui potest, quæ prius ob tenuitatem tussis elidebat, nec spuebatur, prohibetque nouam affluere: somnum item conciliat, tum refrigerando, tum in febribus calidos vapores in caput tolli prohibendo: frigidum enim humidum est ad primum gradum. Sumitur lambendo ad drach. iiii. hora j. aut circiter à cæna, si somnus quæritur, si vero materia tenuis in capite contenta est, crassanda etiã hora vna post prandium, ad prædictos vero affectus, horis quibuslibet, ante cibum tamen rectius sumitur, dicta prius quantitate, nec admodum sape, ne ventriculum offendant præsertim frigidum humidū. Cum syrpo papaueris fit hodie, non cum isto à Mesue hic obiter descripto.

COST. **P**APAVER. S vsus simplicissimus est eius seminum esus, & inuis caloribus varijs regionibus frequens, quin, & ex eius semine ad dimidiam circiter unciam confuso, & ex lactuca aqua, liquoreve alio expressa lactea substantia ad somnum, febres, & distillationes saepe vsurpatur, adduntur, & alia ad varios vsus. Nigri papaueris vsus ad actiorem distillationem magis, quam albi iuuat: sed non aque eius: vni est vsus, nam & ex eo optimum inter narcotica valentissimum conficitur, & qui

AN.

LV.

OST.

me.

MESVE DE LOCH

mir. habet diacodion, & ibi docet cōficere secundum varias intentiones, vt docet hic. Mesue ipse tamen c. de phibisi quasi in fine habet confectionem de iacur: sed multum differt ab ista, nec est in vsu. Nicolaus in suo antidot. habet diacodion, quod similiter in vsu non est. Auic. 3. can. fen. x. c. de tussu habet describ. medicaminis diacur. Alexander similiter iatros in secundo lib. habet confectionem diacodion. item Serapio in proprio antidot. habet describ. diacodion simplicis, & compositi, quæ non differunt ab ista Mes. nec a descriptione Gal. posita loco supradicto. Mes. tamen in additionibus presentis descriptionis de iacur, habet rubeam, per quam intelligere debemus rubeam tinctorum, habet etiam heufistidos siue haufistidos, & est succus plantæ, quæ dicitur barba hircina, ergo est hypocisthidos.

MAN. **R**ECIPE decem papauera.) Melius est recipere ea, quæ nondum dura sunt, nec tamen valde mollia, quæ enim siciora sunt, parū habent succi, quæ humidiora, multum quidem sed incoctū, propterea & quæ in locis humidiorib. orta sunt repudiāda. Sint autem magnitudine mediocri: si enim maiora sint, aqua erit augēda: si minora, capitū numerus. **AQVAE** (sextar.) id est. *z. s. luv.* ET sit aqua pluuialis) Galenus, vel fontis, non per plūbeos canales defluens. **TYNC** decoq; ea vsque dum discōcta sint.) Galenus veluti marida. ET aquæ duæ partes.) Hæc verba sunt superaddita. Oportet aut, vt misceatur ex rob quantitas) Sitræ, vel vino cocto, vel dulce. ET non conuenit in hac intentione mel.) Galenus, misceri autem oportet huic pharmacodum coquitur glycyrrhizam, vel succum eius. ET si velis medicamen abstergens, tunc mel est conuenientius.) Adde ex Gal. sicut enim his, qui somno egent, melius est ea, quæ sit per sitræum, ita his quos oportet expuere, ea, quæ per mel optima, quoniam materias, quæ sunt in pectore, ad expellendum habilitat, dabis autem alteram earum, cui opus esse cognoueris. ET quandoq; sit medicamen ex vtrisque.) Ex eo scilicet, quod per mel, & ex eo, quod per sitræum paratum est. Adde ex Galeno, & si æquales fuerint intēiones equaliter miscebis, si inæquales, inæqualiter. **DOSIS** eius drac. j. Gal. duo cochlearia magna, vel plus, vel minus iuxta ætatē, horam. Si omnia ad frigidum vergēt, dabis minus, si ad calidum plus. Respicies quoque destillationis quantitatem, & qualitatem. SI autem velis.) Hæc Crito. **HEVFISTIDOS.**) Lege hypocisthidos **BALAVSTIAE.**) & Ramich.) Non hæc Crito.

SYLV. **E**CLEGMA hoc viribus, & vtendi modo conuenit cum papauerino. Est autem scriptum a Gal. lib. 7. c. ph. p. inter arteriacas antidotos, vbi varias eius compositiones etiam ab eodem factas describit ad scopos varios, aliqui enim diacodium simplex cōponunt ex capitibus papaueris, viridibus solis aquæ pluuiæ inditis, & donec intabuerint, coctis, quibus abiectis mel Atticum solum immiscēt, percoquuntque ad spissitudinē mediocrem, quæ lingi possit, quantum aut aquæ, capitum, mellis post dicitur. Alij addunt crocum Cilicium, succum hypocisthid. & acaciā. Capitibus papaueris centum viginti, quidā aquæ sextarios viginti infundunt, vt quisque sextarius capita sex habeat. Alij, vt Crito, capitib. octingentis, sextarios octoginta, vt quisque sextarius capita decē habeat. Alij sextario capita octo tradunt. Alij sextarijs tribus capita nescio quō incoquant octingenta. Alij vt Heras, his tribus sextarijs capita centū viginti. Galeno aut aquæ hæc paracior tam multis capitibus iudicatur. Capita præterea papaueris viridia Andromachus, & Heras iniiciunt, capita vero papauerum syluestrium octingenta aquæ sextarijs octoginta Crito coquit ad tertias, exprimit, addit mellis lib. 10. Quod si variā magis placet, croci, mirrhæ, hypocisthidos, acaciæ, ana dra. xij thuris drac. vj. adde cum Crutone, quorum nullū addebat Gal. Heras coniecta capita in vas fictile aqua pluma fido macerat cū croci. dr. j. nodulo ligata, coquit ad tertias,

tollit ab igni, exprimit, percolat, addit mellis sextariū vnū, coquit in duplici vase ad spissitudinē, tunc addit acaciæ rufæ, succi hypocisthidos, ana drac. j. Addunt alij myrrhæ in passo solutæ drac. j. Galeno placet aqua simplicissima, sicque parat, nullo alio addito. Soranus capitibus centum quinquaginta addit aquæ sextarios viginti, siue maceratione coquit ad dimidias, exprimit, reliquias abiecit, addit mellis sextariū vnū, & croci myrrhæ, hypocisthidos, acaciæ, ana drach. j. obolos tres, quæ linteolo ligata suspendit in lebetæ cum melle coquenda. Damocrates papaueris syluatici, & quod non feritur capita viridia (quæ *sed v. s. vocat*) semen rubens, nodum nigri habentia, iustæ magnitudinis, centū viginti in ollam no uam oris lati inditis aquæ pluuiæ sextarijs tribus 24. horas macerat, igne leni coquit, multū exprimit, addit mellis Attici lib. iij. rursus coquit igne leniori ad mellis Attici nō liquidi spissitudinē, refrigeratū vase vitreo reponitur. Datur my steri mensura sub noctē, aut die ore cōtinetur, donec liqueat. tūc sensim deuoretur: Galenus aut, vt sequitur, composito a se frequenter probato vtendum confet. Capita papauerum mediocria decem (nā si grandiora essent, pauciora iniici oporteret, si minora, plura) in aquæ pluuiæ, vel simplicis sextarium vnū, vt Crito: aut capita quindecim in aquæ sextarios duos, vt Soranus, aut modo inter vtunque medio, c. octo, vel nouem in sextariū vnū conijce, macera, si humidiora, & melliora sūt horas 24. si duriora, & siciora, diutius vno die, etiam ad tridū, quod tempus Heræ est perpetuum. Multum autem sicca, quia succi modicum habent, reijce ac ē multū humida, præcipue ex locis humidis, & palustribus, qm licet multum habeant succum, quia tamen crudus est, atque aquosus, inualidus iudicatur. Finis autē coctionis sit, non tertiam, aut quartam, aut talem aliquā partem re. iniqui, sed cum primum omnino intabuerint, vt eorum succum exprimere possis: superfluum enim est amplius coquere. Miscebis vero mellis Attici mensuram dimidiam, & coques igni fumi experti ad mellis Attici consistentiam. Aquam pluuiam quidam deliquor, quia in putridam qualitatem non mutatur, tibi abunde sit fontana, si pluuialis deest, eaque pura, & omnis permissionis experta. Fugienda vero, quæ per canales plumbeos defertur, fœces enim aliquæ plumbi, & vitia in ea reident, vnde, & qui sedimentum ipsius biberint, dysenterici fiunt. Datur dormituri in catarrho acri, & tenui ex capite in asperam arteriam, tussis excitante somnum prohibente. Ad quem conciliandum non modo diacodyon, sed et medicamentum, quæ opio cōstant, sæpe coacti damus. Sed tunc diacodyon cum tapa id est vino cocto mellis loco, aut cū vino dulci, aut potius Thereo, Creticoque coquendū, & aqua, donec ad dimidias peruenerit. Miscebis et glycyrrhizan, aut si desideratur, eius succum ex Creta delatum. Mel aut fugiendum est, quia cum sit naturæ tenuantis, fluxiones ipsa admodum tenues intēdit. Si vero multus humor in pulmonem fluxerit, vt is prompte spūto excernatur, diacodyon cum melle vtius est. Si aut, & somnus conciliandus, & iputū aquæ prouocandum est, ambo æqualiter miscenda. Si alterum præpollat, & maiore auxilio ob id egeat, plus eius, quos requirit, miscendū: Mensura vero mediocri est duorum cochlearium iustæ magnitudinis, augendo aut minuendo pro corporis sumpturi magnitudine, ætate, parti anni, regione: calidioribus, augendo, frigidioribus, minuendo. Hæc paulo iustus ex Galen. libro septimo, comp. ph. p. tradidi, vt lector intelligat tum vāriam rationem componendi diacodyon medicis veteribus fuisse, tum quam fideliter, & compendiose ex Gal. sententia hanc compositionem, variam eius condituram, vires, quantitatem, vtendi tempus, Melues sit mutatus.

DIACODYON. Papaueris decoctum in diaco **COST.** dyone vbi destillationis puris in thoracem suspicū est, commiscet rob, quæ vox absolute succum significat. nosiri sapam ex Galeno hoc loco vsurpant. Manardus vero etiam syræon id est carisarum cremorem, quem tamen vbi tenuis in thoracem destillatio imminet habere suspicū licet: præstat enim carisarū cremor coquendi, molliendi, & detergendi vi, quæ non antea opus est, quā vbi iam irrepserit in pectus humor. Sic ex Galeno Mesues ple nituline thoracē iam obsidēte absterfionis gratia mel affumit, non prius. Tunc vero nobis etiam syræon maxime probaretur. Cuius parandi rationem quæ non eandem omnes sequuntur, ea probatur maxime, quæ pinguium carisarum

eatior libra quinque aqua sextarij sex, id est libris duodecim, aut circiter decoquitur, ut superius sextarij duo. Sane illud hic mirum, quod ubi haeserit thoraci materia, mel ea ratione comendat, quod somnum conciliet, quam facultatem inesse melli nulla suadet ratio, quod acris substantia quum sit praeputa, crudos, frigidosque attenuare succos solet, quibus inducebatur somnus. Sane, quid etiam acacia rubra sit, quam hoc loco quarit, non constat, nisi forte immaturam intelligat, ut enim sylvestrium prunorum immaturorum succus rubicundior est, in aturo-rum vero nigror, ita & de acacia esse verisimile est, de-liquit ergo immaturam acaciam, ut qua maioris astringen-tis particeps ad sanguinis reiectionem usus quoque sit maioris.

M E S V E.

DIAMORON phlegmonas oris par-tium, ut columella, faucium, & eas a quibus impendit suffocationis peri-culum, sanat. Fit autem hoc modo. Succum mororum domesticorum, & batinarum ana lib. j. & s. cum sapa, & mellis, ana lib. i. igni lento coquantur ad mellis spissitudinem, reponuntur. Simplex hoc fit a quibusdam: ab alijs, praesertim necessitate magna coactis, adduntur aluminis, myrrhae, croci, omphacij. ana portio-nes aequales.

CHRI. **D**IAMORON secundum presentem descripti- onem praeparatur, sed quae describitur a Ni- colao in proprio antidot. item Mes. in practica ca. de synanche habet aliam descript. ex Autori- tate Alex. & in eodem c. habet aliam, qua dicit diamo- ron, quam Gal. composuit. Galenus vero tract. 6. myamir, describit duas descript. quarum vnam ipse composuit, alteram Andromachus: Haly. x. practicae similiter. Serapio in proprio antidota- rio sub descriptione rob. describit praecipue illam quam describit Mes. hic.

MAN. **H**VIVS communis usus, & vulgaribus quoque notus est. Quae currunt secundum semitam. Quia scilicet dicuntur sycamina, quasi sico mora. ET mororum de feni. id est rubi. Galenus facit ex his vel ex illis, & dicit, quod ex his, est melius. **ROB.** Non ponit Galen. ET mellis. Succus per se melior est phlegmone incipiente, quia scilicet tunc intentio medici est solum ad repellendum. Sed quia toto anno conservari non potest, ideo mel miscetur: in sequentibus enim phlegmones tempo- ribus utilior est compositio cum melle, dum scilicet mixta est intentio ad repellendum, & resoluendum. **ANA lib. j.** Galenus quintam partem mellis miscet in mediocri. **MYRRHAE.** Qui composuit pharmacum, miscuit, & crocum, & myrrham. Crocus enim stypticus est, myrrha vero discutit, & ad profundum meat. Aluminis sicci, agrestis. Galen. Ego in principio aliquando misceo rhum, id est sumachum, aliquando omphacium, & si haec non ad sunt, vel rosas siccas, vel balauustias, vel citrinos, vel gallam, vel corticem granatorum, picam, vel thuris, vel hypochifidos, vel leutisci succum, vel, ut in summa di- catur, aliquid adstringens, quod non sit de astringentibus. Ut vero haec congruant in principio, ita postea non ege- mus aliquo horum, sed ad concoquendum sat est ad- dere myrrham, crocumque, ubi vero concocta fue- rit, miscendum, quid discutiens, ut aphronitrum, vel pistrum, vel sulphur, vel syreon, incocto origano, vel

A hysopo, vel pulegio, vel aliquo tali. **ANA partes aequales.** Placet Gal. ut sint mellis lib. j. succi lib. s. cro- ci, & myrrhae. ana dr. j. & s. omphacij dr. j.

DIAMORON Nicolai vsu est frequentius, hoc SYLV. rarius, in gargarizatu cum aqua hordei, vel pla- taginis, vel rosarum, vel alia ad oris phlegmonas. De Diamoro Galeni abunde egimus lib. 4. nostri & meth. Phlegmonae vero suffocatorię sunt, cynanchae praeser- tim, quae fauces occupant. Galenus quintam partem mellis miscet mediocri, ut sint succi lib. v. mellis lib. j. croci, & myrrhae, ana dr. j. & s. omphacij dr. i. Myr- rha, & crocus coquant, praeterea crocus repellit, ut thus, alumen, omphacium, balauustum, malicorium, flos rosarum galla, & alia adstringentia, quae interdum miscet Gal. initio, ut in fine, ad coctam dissoluendum, sapa, nitrum, sulphur.

DIAMORON. Mora sine arboris sint, sine ru- **COST.** bi vulgaris, vel Idei, vel etiam humillimi, quum dulcia sunt, matura iam sunt: tum vero amissa acerbitate astringentis expertia, & potius lenientia, quare etiam subduunt alium. Non ergo in hoc de moris conficiendo ad arceolas initio gaturis, fauciunque inflammationes medicamento usurpanda sunt dulcia, qualia in vetusto codice Mes. scribuntur. Sed ea est vox (dulcia) ex- pungenda. Eadem vero etiam ratione Oest. anj institutum cuius meminit Galenus, collecta mora per triiduum obser- uandi, inutile ad initia earundem inflammationum exi- stimo, qui experimento didicerim, & mora, & cuiusvis generis fructus simul asseruatis ex putrido quodam con- cepto calore maturitatis, dulcorisque speciem quandam adipisci, acerbitate plane remissa, atque pristino sapore immutato. At non inutile tamen id ipsum fore arbitror, ubi iam ad statum processerit inflammatio, quando miti- gantibus iam, concoquentibusque est opus. Ob id etiam, praetermittendum esset initio mel, si modo seruari in to- tum annum is succus posset sine melle. Id quod si quis, eo per laeam linguam expurgato, in vitreaque phiala as- fuso oleo diligenter occlusa tentarit, non male cessuris ar- bitraver: licet non sim ignarus eiusmodi parandi succi illius rationem accerbitatis, astringentisque non parum detracturam, ob terrenas partes seorsum derelictas.

M E S V E.

DIAMORON, id est de nucibus, a Grecis di- **Conseil de su- co TURCO.** ctum, medicamentum est efficax ad catarrhum acrem, & tenuem a capite in asperam arteriam, pulmones, tho- racem, a quo phlegmone, suffocatio, mors im- pendent. Librae quatuor succi ex corticibus nu- cum viridum, diebus canicularibus extracti, se- mel feruescunt, tunc mellis libris duabus, additis, coquantur ad mellis crassitiem, idque medica- mentum pueris, mulieribus, & natura humidis salubre est. Quod si sit phlegmones initium, ad- stringentium aliquid miscendum est, ut rosa, ba- laustium: si in statu erocus, & mirrha; si in decli- natione, nitrum, & sal ammoniacus, & similia.

Alexander ca. de synanche habet hanc ean- **CHRI.** dem descriptionem. Haly. x. practicae, simili- ter. Serapio in proprio antidot. habet hanc ean- dem descriptionem, sed sub nomine rob.

HOC inuenit Galenus, & dicit habere vim mul- **MAN.** tum excellentem inter reliqua **composita** pharma- **Mesue.** **Y ij ca.**

MESVE DE LOCH

ta. DEFLUIT, & ad cannam pulmonis.) Copula, & E abolenda est. ET humidis natura.) Debilimus mente, ait Galenus.

SYLV. **H**OC Diacarion Galeni inueterum, vires habet eadem cum diamoro ad omnes oris phlegmonas, & cynanchas, sed efficaciores, vt ex Gal. lib. 4. nostrae meth. in antidotis stomaticis.

COST. **M**ODVS confectionis. Inflammationes faucium, aliaque eiusmodi vitia initio cohibere astringentia, acerbata, austera, & acida possunt omnia: quo nomine, & vna immatura, & punici mali, & oxyacantha, quam berberim fortasse vocant, & corni, & mespili, & sorbi: imo, & humiliorum plantarum generis multarum succi conferre possunt, vt platanis oxalidis, portulacae. Galenus etiam de viridium nucum corticis succo periculum fecit, admonitum tum sapore, tum tinctura, quam inducit pertinacem, subire enim alius in eam observamus, proptereaque a profundis partibus in remotiores confluentem humorem repellere validius potest. Idem ergo limonum succum, quo abolerentur maculae succi nucum, validius praestare posse aliquis censet. Sed huic licet adsit tenuitas, qua in interiores penetrat recessus deest tamen terrena vis substantia, qua in succo nucum affluit, ob quam etiam mali punici totius cum malicorio, & decoctum, & expressus succus, succo eiusdem acinorum synaero in hunc usum magis praestat. Sane, quum in eclegmaturum vna id maxime observandum sit, ne quae his ipsis commiscetur talia sint, quae si labantur in ventriculum, illi sine ulla ratione aduersa, importune fortasse diacarion inter eclegmata hoc loco reponitur, praesertim cui mirum, amromiacum sal, idque genus alia commiscetur. Sed cum diamori commemoratione incidisse diacarij mentionem admirandum non est, quod est illi usu non dissimile. Manardus, quum Mesue ait diacaryon, si cum dimidia mellis parte conficiatur, conferre humidis natura, observat ex Galeno conferre debilibus mente, quod est perpendendum.

MESVE.

ECLEGMA de scilla, materiam crassam, lentam, coctam, difficilem in partibus respirationis, expelli faciliem strenue reddit, & natam inde spirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat. Recipit succi scilla, melis despumati partes conuenientes, coquendas ad eclegmatis consistentiam. Vtere lambendo.

CHRI. **I**STVC loch est multum in usu. Et eius iuuenta maxima sunt senibus, & decrepitis, in quibus abundat materia crassa phlegmatica, & viscosa contenta in pectore: facit enim eos facile expuere, subtiliando, incidendo, desiccando, & oppilationes viarum aperiendo, & alias utilitates habet, quas author ponit in littera. Et eius complexio est calida, & sicca, vltra secundum gradum. ideo cauendus est eius usus in iuuenibus, & acute febrientibus, & in passionibus calidis. Et dosis eius est vsque ad drach. ii. vacuo stomacho.

MAN. **C**OMMUNITER conficitur, & est valde efficax ad crassam materiam, & tenacem.

SYLV. **H**VIC simile est eclegma Antonij Musae ex Aesclepiade ad crassa, & lenta ex pulmonibus vacuanda, pleuriticis, empyis, asthmaticis, senibus salubre.

Scilla: crudae succum expressum cum mellis Attici eadem mensura prunis incoque. Da myrti mensura ante, & post cibum. Sed Mesues melli despumato miscet. Id eclegma calidum siccum ad secundum gradum, incidens, tenuans, tergens potenter, asthmaticis, senibus, & caeteris pituitae crassae, lentae, vel etiam puris copiam in pulmone, vel thoracis spacio habentibus. Calidis autem natura, vel ex febre nocet. Datur ad dr. ii. ieiunis.

LOCH de scilla, duplex, esculenta, & medica, vtraque acris, sed esculenta nostrati capae inferior acrimonia, Galeni obseruatione, ea quasi eius nobis esset copia, & eclegma paratur, mollioribus, pueris illo opportunius parabis, quod ex modica sit scilla acerrima, & amarissima. Medio loco stabit, si ex capae nostrati conficiatur, quam qui asthmatici colicam exhibent, non temere exhibent.

MESVE.

ECLEGMA ex radice bryoniae idem pollet, eodemque modo paratur.

ET hoc cum sit valde potens, non paratur, quam edoque ego confici iussi, & vix inueni, qui voluerit, vel potuerit vim eius ferre. Alfescera, intellige vitis albae radicem.

EIUS compositio est in simp. cap. de Bryonia ante descripta: & quamuis in usu non sit digna tamen recipi, praesertim quibus Galliae partibus scilla desideratur. Nos etiam saepe ex ari radice, & etiam dracunculi simile eclegma paramus, valentissimum ad hos affectus, vt etiam in simplicibus docet Gal.

LOCH alfescera. Bryonia, quam albam vitem vocant, scilla cedit acrimonia, & amarore, quare eo exacto, quod fit ex scilla, minus etiam ingratum hunc fore existimo, dignumque propterea, qui in usum inducatur.

MESVE.

ECLEGMA sanum, & expertum inuenimus, ad tussim, raucedinem a frigore, vel pituita crassa, thorace, aut pulmone comprehensa. Recipit cinnamomi, hyssopi siccae, glycyrrhizae. ana dr. s. zizypha, miza. ana xxx. vuarum passerarum a semine purgatarum, ficuum passerarum siccatum, dactylosum pinguium. ana vnc. ii. foenu graeci drac. v. adianti albi manipulum, seminum anisi, foeniculi, lini, ireos, calamithes. ana dr. iiii. coque omnia in aqua ad lib. ii. consumptionem, colatum coque cum penidiorum lib. ii. ad mellis crassitudinem, tunc adde nucleorum pineorum depellatorum dr. v. amygmundatarum, glycyrrhizae, tragacanthi, gummi Arabici, amyli. ana dr. iiii. ireos dr. ii. Misce omnia probe, donec album fiat medicamentum. Datur a dr. v. ad dr. x. & lambendo sumitur.

LOCH sanum, & expertum melioris potentiae in incidendo, & subtiliando materias crassas, & viscosas, quam loch de scilla. Et dosis eius est vsque ad dr. iiii. & eius complexio est calida, & sicca vltra primum. Est. n. mirabile in suis operationibus. Sumit ficus siccas, quarum est complexio calida

calida in fine primi, & sicca in principio eiusdē, habet virtutem absterfuam cū nitrositate quadam, & prouocatione, & apertione, & caueatur ab ipsarum vsu, quia multiplicant pediculos, & scabiem. Semen lini est calidæ complexionis in primo, & humidæ versus ipsum, tendens satis ad æqualitatem in siccitate, & humiditate.

A comparatum frigidi habet rationem, ita quæ tepido constant calore calidiorem corrigere inflammationem possunt.

M E S V E.

ALIVD nostrum idem promittens. Recipit feminis papaueris drac. x. glycyrrhizæ drac. vii. myxa viginti, feminum psyllij, † & cydoniorum, ana dr. v. coque lib. iii. aquæ ad dimidij consumptionem, colatum percoque cum sapæ, & penidiorum, ana vnc. iiii. ad iustam crassitudinem; deinde misce tragacanthi, gummi, ana drac. v. papaueris albi, trium granorum, ana dr. ij.

† al. granorum al. granorum citoniorum

PER tria grana secundum quosdam intelliguntur tria semina ex feminibus quatuor maioribus frigidis, scilicet semina melonum, citruli, & cuc. vt est in tryphera persica superius descripta.

CH R.

VALERET hoc in calidis destillationibus, suauisque esset, quamuis non conficiatur.

MAN.

TRIA semina, melonum, citruli, cucumeris, vt in tryphera Persica. 4. semi. hæc tria, & semen cucurbitæ intellexit.

SYLV.

LOCH aliud nostrum. Hoc ad gutturis caliditatem longe est superiori commodius, punici mali, cottonet, & frigidorum seminum nomine, sed, & psyllium interna parte refrigerare obseruatur, de qua re alias.

COST.

M E S V E.

ECLEGMA ad gutturis intemperiam calidam, & asperitatem, & inde natam tussim. Recipit glycyrrhizæ drachm. xv. passifarum pinguium purgatarū vncijs duas: zizypha, myxa, ana xxv. coque igni lento in aquæ lib. iiii. ad † lib. iiii. consumptionem, adde cassiæ fistulæ vnciam vnā. colatum, & feminibus, ac † membranis purgatum percoque cum penidiorum libra 5. sapæ vncijs quatuor, ad iustam crassitiem, tunc misce farinæ fabarum vncias duas, lambe, vt alia.

ECLEGMA phthificis saluberimum sed etiam hecticis, & aliter consumptis, pure, & sanie pulmones purgat, & tussim lenit. Rec. autem feminis papaueris albi, feminis lini torrefacti, spodij, croci, amygdal. dulciū. ana dr. iiii. amygdali, tragacanthi, gummi feminis cydoniorum, feminis citruli. ana dr. vi. feminis nasturtij torrefacti amygdalarum amararum, fabarum. ana dr. j. & penidiorum † dr. lx. Hæc aqua fontana dissoluta coquantur, deinde cetera misceantur. Dantur dr. ii. cum hydromellite.

† al. dr. lxx.

Nec hoc confectum inuenies, scio tamen nonnullos vsos.

MAN.

VELLEM nasturtium, & amygdalas amaras tolli, si hectica adeit, & hydromeli valde aquosū propinari.

SYLV.

LOCH bonum. Paruipenderem, quod hic quidam alioqui docti viri, amygdalarum amararum drachmam vnā suspectam habent, vbi hectica adeit, ex ijs enim tam parca mensura sumptis, cum papauere, spodio feminibus citoniorum, & citruli, quæ inter frigida censentur, longoq; intervallo amygdalarum amararum copiam superant, quum ea præsertim primum caloris, siccitatisq; non excedant gradum, quid accedere periculi potest? Sed neque (quo etiam dubitant) nasturtij torrefacti eodem pondere adiectionem plus asferre discriminis posse existimandum; quando, & torrefactione insita vis ignea euanescit, & rerum aliarum multarum, cum frigidarum, tum temperatarum, commixtio, retundere caloris, huius vim potest.

COST.

Mesue. Y 3 sed

MAN. HOC paratum vbiq; inuenies: & calidius, & potentius eo, quod de pino, minusque insuaue, & propterea ego eo libentius, quam illo vtor.

SYLV. HOC eclegma idem potest, quod ex scilla, & pino: sed potētius incidit, tenuat, terget: est etiam grauius, minusque calidum, & siccum est, vt in fine primi gradus. Has autem vires habet à substantiæ tenuitate adiāt, siccum: & etiam calidorum, cinnamomi, hyssopi, ireos, sed à frigidis, vel tēperatis fractorum. Ad drac. quatuor dedisse sufficit, si febris abest, & celi caliditas, nec sumpturus calido sit temperamento.

COST. LOCH sanum. Esi Zizypha crassiores humores reddere authoritas est multorum, quæ tamen matuta sunt, dulcia sunt, & concoquere cum leui tenuitate apta, neque hic cum tam multis substantiæ tenuiori præditis temere vsurpata, quæ quia lenta sunt substantia, vt etiam sebesten, gummi, aliæque eius generis, cogunt reliqua, vt diutius in ore perdurent, sensimque medicamenti vis in thoracem elabatur. Sed etiam, quod de Zizypharum aiunt crassitudine, de acerbis, non autem de maturis puto intelligendum.

CHRI. LOCH ad caliditatem, & asperitatem pectoris non est in vsu: sed loco eius assumitur Loch de diatragacantho positum à Nicolao, vel loch de papauere, de quo dictam est superius.

MAN. NON est in vsu apud nros. CHESMES pinguiū. id est, passifulas. SEBESTEN. id est, myxa: græce Cassiæ fistulæ) eius, scilicet qua recentiores vtuntur ad alium leniendam. ASCOFFIS.) A feminibus videlicet, & his, quæ inter ea mediant.

SYLV. HVIVS loco eclegma papauerinum vsurpetur, vel tragacanthi à Nicolao scriptum.

COST. LOCH ad caliditatem. Quæ hic assumuntur, asperitati quidam omnia, vt quæ lenia sunt, prodesse possunt, at quomodo singula, quæ caloris non sunt expertia, calidiorem gutturis, et pectoris intemperiem possunt corrigere, obscurum est, fortasse autem, quo modo imbecillia sortibus contraria sunt, ita imbecilliter calida valde calidis, atque sicuti id, quod remisse calidum est calidiori

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

Sed hic torrefactum (quod additur) lini semen, ipsumq; etiam nasurtium torrefactum frigida aqua paululum macerari oportet ad eius incendij extinctionem, quod torrefactio inducit. Tunc fortasse aptum hoc erit medicamentum purulentis etiam bellica febre detentis. Sed rursus quid spodij loco assumendum? curque verendum non est, ne amyum, tragacantha, gummi, penidia, quorum est vis incrassandi, puris excreationem remorentur? Forte autem non tam consulendum est excepto iam in thorace puri, quam de stillationi, qua continenter irritat, qua crassificatione eget, ut id quod est exceptum attenuatione, & detensione. Spodium autem ignotum medicamentum si quis praetereat, parum intererit.

MESVE.

EGLEGMA ad asthma, & tussim antiquam, humorem enim crassum tenuat. *Rec. scillae assatae drach. quatuor, radices ireos dr. ii. hvssopi, prasilij, an. dr. j. myrrhe, croci. ana dr. s. melle excipe.*

MAN. Multum potens, & à nonnullis conficitur.

SYLV. **V**ALIDISSIMUM est, sed etiam ingratiissimum, quia amaris, & acris prope omnibus constat, ob quae multum etiam calet. Multo adhuc fiet valentius, si radicem ari, aut dracontij reciperet, & mellis loco terebinthinā. Validum item, & ingratum, ex radice bryonię, quod quędam Mesue exemplaria hoc loco etiam habent.

COST. **L**OCH ad asthma. *Præstantissimum hoc ad usus eos existimo, ad quos commendatur. Myrrba vero hic, & in superioribus quoque astrictor, a facultatis, cohibenda fluxionis gratia additur, ad quam à Dioscorid. probatur. Crocum autem, tum, ut leuiter astringit fluxioni confert, tum caloricam facultate, quod iam fluxit concoquit, priuatim vero in thoracis affectibus adeo efficax deprehenditur, ut sint, qui cum ad scrupulum dimidium etiam unum cum dimidio mosebi grano, & optimo vino calido assumptum curare astmate laborantes memoria prodant.*

MESVE.

EGLEGMA de amygdalis ad intemperiem multum ficcam pulmonis, & thoracis, & tussim inde ficcam. *Recipit amygdalarum dulcium, & amararum, seminis lini torrefacti, nucleorum pineorum, anisi, tragacanthi, gummi Arabici ficci, & radices glycyrrhyzae. ana dr. j. & s. sacchari, penidiorum. ana dr. tres excipe mellis, & succi feniculi simul coctorum quantitate sufficiens.*

CHRI. **L**OCH de amygdalis non est in usu, nec preparatur. *Ultimo nota, qđ ista prædicta loch superius posita, & illa, quę etiam ponuntur à Nicolao, possunt, & debent adinuicem permisceri, aut aliqua ex eis, & sic ab expertis practicantibus sapissime fit, propter diuersas intentiones, quas habet curando perficere, v.g. quando fit per mixtio loch de pino, vel loch sani, quę duo loch sunt calidę, & sicca complexionis habendo respectum ad materiam crassam phlegmaticam cum loch de diatragacantho, & diapapauere, quę sunt*

E frigida, & humida complexionis, cū habemus intentionem ad materiam calidam, & subtilē exasperantem cannam, & guttur, imo etiam ipsa per miscemus cum zucchero violato, cū quarimus alterationem maiorem ad frigidam, & prædicta Loch omnia sunt solutua. Et de eis hæc sufficiant.

GRANORVM vini.) Lege pini: nec hoc paratur licet vtile sit. **MAN.**

LOCH de amygdalis. *Succus feniculi non inepte hic sumitur, sunt enim qui eius decoctum (succo imbecillius) contusis amygdalis dulcibus excreanda ex ffore pituitę, & sedanda siti vtile obseruarint.* **COST.**

DISTINCTIO SEXTA
De syrupsis, & succis.

MESVE.

SYRVPVS, aut simplex est, vt iuleporum species, vel ex multis compositus, ob effecta, & plurima, & maxima. item syrupsorum aliqui sunt species oxymelitis, alij etiam aromata recipiunt.

HAEC est sexta pars principalis huius antidotarij, in qua author determinat de diuersis speciebus syrupsorum, iuleb, & succorum. Est enim syrupsus nomen arabicum, & græce idem est, quod potio, potiones autem multū diuersificantur adinuicem. Et primo in modo substantię penes crassitiem, & subtilitatem. Secundo in modo compositionis, & simplicitatis earum, nam differentia est inter syrupsum, iuleb, rob, robub, aquam, succum, & decoctiones, quę omnia includuntur sub nomine potionis. Etiam de syrupsis, quidam est simplex, & quidam compositus. Et iterum quidam ex pluribus, quidam ex paucioribus, iuleb autem est simplex: diuersificatur etiam syrupsus per vltiorem decoctionem, quę plus requiritur in construendo iuleb, quam syrupsum, differunt etiā, quia syrupsus indifferenter pot sunt componi, vel cum zucchero, vel cū melle. Iuleb autem frequentius, imo quasi temper ex solo zucchero. Et hic notandum, quod in qualibet libra iuleb, dum est perfecte coctum, non remanet vnc. j. liquoris aquę, vel succi, sed in lib. syrupsus remanet, vnc. ii. vel circa liquoris, decoctionis, & hoc quia non tanto tempore syrupsus decoquitur, quanto iuleb. Ex quo fit, quod in lymphando syrupsum, minor quantitas aquę requiritur, quam in lymphando iuleb, cum sit crassioris, & tenacioris substantię ipso syrupsus. Rob autem proprie est succus vuarum vltimate decoctus, sicut vinum coctum, vel melius sapa, quandoque tamen corrupte sumitur rob pro succo alicuius plantę, vel fructus. Robub proprie est succus inspissatus à sole, vel igne alicuius plantę, vel fructus, vel alterius rei, à qua succus premi potest, dummodo spisseret, vt dictū est. Aqua proprie est de stillatura subtilis alicuius herbę, fructus, aut floris, aut alterius rei, si fiat in alembico, vel alio simili mō, virtute ignis, vel solis, vnde sic etiā aqua, quę pluit, destillatur in aere,

in aere, & aqua quae fluit etiam ab arboribus, & maxime a vitibus. Nam virtute solis non multum superfluetis principaliter egreditur talis liquor.

Decoctio autem est aqua simplex, vel aqua destillata, in qua radices plantarum, flores, frondes, fructus, herbae, & aromata, quaecunque aliae res separatae, vel mixtae per aliquod spatium decoquantur, post quarum colaturam aqua illa dicitur decoctio. Dicitur etiam potio omnis medicina distillata, quaecunque sit illa cum quocunque liquore, decoctione, aqua, vel vino, unde decoctiones etiam commode cum vino construi possunt, sicut cum alijs liquoribus, secundum exigentiam cuiusdam dispositionis. Construitur etiam medicinale vinum ex herbis, & aromatibus, quod etiam potio nominatur. Principalis autem operatio cuiusque syrupi est materiam malam, crassam, adhaerentem separare, & imbibitam ad superficiem attrahere, & sic ipsam ad expulsionem preparare. Subsequenter etiam ipsorum operatio est alterare complexionem ad contrarium eius, ad quod est alterata praeter naturam a materia faciente morbum.

Iuleb autem non solum habet materias digerere, sed & caliditatem extinguere, & sitim remittere, & somnum prouocare, & maxime ratione admixtionis simplicis aquae cum eis admixtae, alias etiam utilitates habet perficere, quas suo loco dicemus, & maxime iuleb rosatum, de limonibus, de citro, vel violatum, quae plus conueniunt in dispositionibus calidis non pendentibus a materia. Et licet iuleb possit cum quibusdam aquis destillatis lymphari secundum necessitatem, & exigentiam, tamen communior est ipsorum, & modus lymphandi est cum aqua communi proportione quadrupla ad iuleb. Et ulterius nota, quod aliquando non minus bene est permiscere syropos cum aqua simplici, aut aliqua decoctione, quam cum aquis destillatis propter earum saporem, & odorem horribilem, & hoc dico, quando cum illis aquis possumus complere intentionem nostram. Praeterea aduerte, quod si sit repletio cibi, aut potus in stomacho, non debemus dare syrupum, timentes ne cibis ducatur indigestus ad hepar, & causet oppilationem, & pariter stante repletione malorum humorum in stomacho, debemus exhibere syrupum valde aperitiuum, timendo de transitu eorum ad hepar, quare in casu illo praeuentendum est regulariter operando cum lenitiuis. Cuius oppositum agunt sine ratione operantes praeplenitudine humorum sentientes grauedinem in stomacho, currunt ad maluatium, & sic faciunt, quod materiae indigestae subtilitate a vino portentur ad hepar. Et in similibus casibus cauendum est ab assumptione theriacae, vel alterius rei, vel electarij calidi aperitiui, &c. In hoc ergo sexta distinctio ne primo incipit a iuleb, secundo a syrups simplicibus, & subsequenter continuat, tertio, & ultimo a succis, quos ipse vocat robur, & partes in legendo patebunt.

MAGNA pars eorum, quae in hac distinctioe scribuntur, sub his potioibus contineri videntur, quae Graeci *αδία, ηρι αφελουμα* suauia videlicet, & vtilia vocant. Sed & ad *προποματα* hoc est, verbum verbo, praepotiones.

PRIMUM iulepa Mesue describam, quod conditis rosarum; & violarum sint affinia. Deinde syropos, & succos fructuum conditis quibusdam fructuum consistentia, & viribus multum similes. Postea syropos ex succis herbarum post eos, qui magis sunt compositi. Syroporum autem simplicium, praesertim ex succis fructuum, typus, & imago quaedam a Galieno delineata lib. 6 c. ph. p. vbi succum mororum batiorum, pyrorum agrestium, cydoniorum, vini musti ex melle coquit, & item potiones quaedam Graecis *αδία αφελουμα, ηρι προματα*, id est suauia, vtilia, praepotiones dicit, & alia quaedam mox dicenda. Genus iuleporum, vna est simplicium syroporum differentia, alia syroporum simplicium nomen usurpant.

SYLV.

DE SYRVPIS. Syropos simplices vocat, in quibus praeter saccharum, aut mel vnus tantum aliquis simplex liquor assumitur. Compositi sunt, in quibus vel varij generis liquores, vel vnus liquor, in quo tamen parando simplicia multa sumuntur; vel praeter liquores alia veniunt.

COST.

M E S V E.

IULEPVM rosatum febrium, thoracis, & ventriculi incendium, caloremque flammum extinguit, sitim inexpletam sedat. Recipit aquae, in qua rosae sunt maceratae lib. v. igni lento coquendas cum sacch. lib. iij. Datur cum aqua frigida.

Modus operationis, id est modus compositionis iuleb, conferens adustioni febrium, ducunt famose maneries. Prima est iuleb rosati, quod est conueniens ad extinguendum sitim febrilibus acute, & ad remittendum caliditates in eis, non tamen hoc est operans principaliter ex eius complexione, sed ex complexione aquae simplicis, cum ipsa adhibeatur in quadrupla portione, vt superius dictum est. Et tale iuleb est frigidae complexionis versus primum, attinens alicui siccitati cum stypticitate quadam ratione rosarum, vnde est confortatiuum stomachi relaxati, & hepatis supercalefacti, ac etiam cordis, resistens putredini facienti febrem, & ideo tempore pestilentiae longe plus conuenit, quam iuleb violatum: nam ipsum est aromaticum, resistens venositate, & corruptioni aeris, habet etiam somnum prouocare prohibendo sua stypticitate fumos acutos ad caput ascendere. Et eius dosis est vsque ad unc. ii. cum proportione quadruplici aquae frigidae. Et modus compositionis eius est duplex vnus cum aqua infusionis rosarum secundum, quod in litera ponitur, & talis modus non est in vsu.

CHRI.

Alius modus est cum succo extracto ex rosis, dum sunt recentes, vel cum ipsis rosis recentibus, vel cum aqua rosata, & sic generaliter est in vsu: quia sic clarius perficitur. Hic autem est aduertendum, quod aqua frigida, quae iuleb permisceatur, si sit ex fonte viuo, vel ex cisterna, id est perfecta colata, vel ex puteo abundante cum venis aquarum, & fundo arenoso, non debet decoqui: si autem sit mala, crassa, & palustris, rationabiliter est decoquenda antequam cum iuleb permisceatur, iuxta sententiam Auic. 2. sen. prim. c. de aqua. Notandum, quod oleum oliuarum, & dulce ponitur quandoque in parua quantitate in ampullis quarundam aquarum, & in decoctione, & alijs vinis, & liquoribus, vt in vino granatorum, & citoniorum, vt natans,

Iuleb rosa. compositio duplex.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

natans, & permanens in superficie eorum cum sua viscositate melius, & diutius conferuetur, ne aer exterior ingredi possit, & ne virtus eorū facilliter exhalare possit. Et sic docet hic author pro conseruatione decoctionis rosarum, & violarū,

ADDITIO.

Istud iuleb est multum in vsu, non sub nomine iuleb, sed sub nomine syrui rosati ex infusione rosarum.

MAN. **I**VLEB recentiores Græci zulapon vocant. Primum hoc iuleb ex infusione rosarum, Paulus hydrososatum parat, coctis lib. iij. rosarum, in sextarijs. v. aquæ, & duobus mellis.

SYLV. **H**OC iulepum refrigerat ordine primo, & leniter siccatur, & adstringit: ob id ventriculum, & hepar, & cor ignita, & à calore dissoluta roborat. tum refrigerando ad temperiemque reducendo, tum substantia harum partium triplicem in vnum cogendo. Idem etiam putredini febres gignenti resistit, siccitate subamara, & aromatica qualitate. Propterea in febribus pestilentibus est longe præstantius violato, ut quod venenis, aerisque corruptelæ sua qualitate aromatica resistit. In febribus quoque somnum conciliat tam per se refrigerando, & humectando (nam cum aqua quadrupla sumitur) quam per accidens, dum vapores calidos, acres ab humoribus putrescentibus ad caput elatos in somniam excitare solitos, adstringendo, & per frigus cogendo meatus prohibet. Quanquam, & refrigerando putredinem in præsens remittat, eique, ut dixi, aromatica qualitate resistat: sium eadem ex causa sedare certissimum est, tum à calido, tum à sicco, tum à calido, & sicco simul natam, quia rosas, & aqua refrigerat, & humectat aqua: nec solū situm animale in ore ventriculi sedat, sed et naturalē in singulis corporis partibus calefactis, & siccatis, & inanitis, quæ actionem saccharum essentia tenuitate iuvat, & dulci, sapore hepatis iucundo. Quomodo inum, vel acetum aquæ mistū situm magis, & citius exunguit, quam horum trium per se quodque, ut abunde probat Gal. lib. 1. simp. ca. 30. & alijs. hoc iulepum ex rosarum rubr. siccarum infusione aliquando in vsu est, frequentius tamen ex infusione rosarum recentium, sed nomine syrui, non iulepi, de quo mox. Hydrososatum Paulus ex coctis libris quatuor rosarū in aquæ sextarijs quinque, & duobus mellis componit. Aqua vero sit optima, qualem Galenus describit primo sanitatis tuendæ, & ex (si valenter est refrigerandum) prius calefacta, post niue, vel aliter refrigerata, ut idem docet lib. methodi. 7. vel eius loco aqua destillata tuo proposito idonea. potentius fiet hoc iulepum ex succo rosarum recentium, vel etiam earundem infusione multiplici, & sacchari libris duabus.

COST. **M**ODVS operationis iulep. *Stillatitia rosarum aqua præsertim qua balneo diligenter elicitur, & maxime qua priori loco destillat, diluta rosarum, quod infusum vocant non est odore inferior, & superior est gratia. nam, & colore est purissima, & pellucida fontana aqua, & sapore minime amaro, quare nunc exstillatitia ipsa aqua non ex diluto zulapium rosaceum elegantissime paratur, maiori etiam ad eum assuetum vsu, ad quem commendatur à Mesue, refrigerandi. saccharo autem purissimo est ad hanc rem opus, quod sæculentum calidius est, & siticulosius. Mesues huiusmodi zulapij mox meminerit.*

MESVE.

IVLEPVV violatum febres, phlegmonas, pleuritidem, asperitatem gutturis, & thoracis, tussim mitigat: fit ut iulepum rosatum.

MODVS iuleb violati fit eodem modo sicut rosati ante dicti, primo cum violis siccis infusus, & madefactus cum aqua simplici, sicut de rosas ipse describit: talis modus non est in vsu, nisi cogente necessitate. Alio modo cum violis expressis dum sunt recentes, vel decoctis in aqua, & isto modo etiam non est in vsu. Tertio modo cum aqua violata destillata, & cum zuccharo, & iste modus generaliter ab omnibus est in vsu, & tale iuleb est frigida, & humida complexionis versus primum, & ideo plus conueniens acute febrentibus, & habentibus hepar calefactum, & costis & asperitati cannae, & gutturis, & pleuresi, & tussis sicce, quam iuleb rosatum: sicut etiam de per se, & propria sua complexione est magis somni pro uocatum. Et eius dosis est vnc. ij. cum quadrupla proportione aquæ simplicis.

GRÆCI iozulapon vocant, atque in hunc modum conficiunt: Viol. vnc. iij. in tribus sextarijs aquæ per diem macerant. excolatæque aquæ lib. iij. sacchari adijciunt.

VIOLAE sicca aqua macerantur, cui saccharum vineoquitur, ut violarum vnc. sint tres, aquæ sextarijs tribus horis 24. macerentur, colatum coquitur cum sacchari lib. tribus, vel aquæ ex violis recentibus destillatæ, vel infusionis violarum siccarum, aut potius recentium lib. 3. sacchari libris tantum duabus, non tribus, quorundam more percoquitur: *ισχυρα* Græcis recentioribus dicitur, & *ισχυρα* Actuario, quod est idem est, violarum succus saccharatus. Paruarum autem est vinum ex aqua violarum destillatæ, quod tamen à plurimis hodie paratur, & coquitur minus quam syrupus refrigerat, humectat primo gradu, febribus acutis, tussis sicce, affectibus calidis siccis partium thoracis, & ventris inferioris salubrius, & somniferum magis quam rosatum.

MESVE.

INFVSIO rosarum, & violarum hoc fit modo. Foliorum rosarum, & violarum recentium lib. sex, horis octo macerentur libris quindecim aquæ calfactæ in vase terreo vitrato, strictioris operculato, postea colantur. Eadem aquæ iterum calfactæ, rosarum, & violarum recentium tantundem immittitur, tandiu maceratur, colatur, id si velis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene operculato dies quadraginta insola, vocaturque id zuccharum rosarum, aut violarum.

OPERATIO infusionis rosarum, & violarum, hic docet præparare rosas, & violas, eas in aquas infundendo, ad hoc, ut illa infusio sit conueniens ad construendum iuleb violatum, vel rosatum: licet ponat modum infusionis de ambabus simul. Et iste modus esset conueniens, quando earum aquæ non possent reperiri. Et si quis vellet, posset istos duos iuleb simul componere.

ADDITIO.

Hæc operatio infusionis rosarum, aut violarum est illa, de qua fit syrupus rosatus, ex infusione rosarum, etiam illo modo fit infusio violarum pro faciendo syrupum violatum ex infusione violarum. Et quando prædicta infusio est completa, potest conseruari in vase vitreo, & non in vase terreo, quia putrescit, & in hac infusione zuccharo dissoluto, & cocto secundum artem, possunt fieri confectiones, & alia, ut diarhodon descriptæ communi: & ita de alijs.

MAN. Si quinq̄ roses mutentur, addito saccharo, fiet syrupus, quem nunc rosatum solutiuum vocant nostri bononienses mucharum.

SYLV. Ex hac infusione fit syrupus rosatus & violatus ex infusione rosarum, & violarum: Infusiones vero iuxta seorsum faciendæ sunt: quamuis simul breuioris sermonis causa doceantur. Possunt tamen simul infundi ana, vt ambarum vires mistas habeat. Si vero quinq̄ roses, vel violæ mutantur aut etiã frequentius, & addito saccharo percoquantur syrupus fiet rosatus, vel violatus purgatorius: & eo magis, quo plures factæ fuerint infusiones violarum, vel rosarum omnium: maxime tamen purgatorias experimur quoniam, quas vulgus incarnatas vocat, à carnis percutim colore, quæ omnium sunt odoratissimæ dū recentes sunt. cito enim odorem amittunt, & syrupus ex his purgatorius magis est reces: post mensem vero sextū, paruatū est viriū. Eius ex infusionibus quinq̄, sunt qui dant vnc. sex, nos ex nouē infusionibus ab vncijs duabus ad tres. Si autem ex vna infusione, vel duabus fiat syrupus, est rosatus, aut violatus, absolute dictus. Post expressas autem rosas, & violas, magna abiectum est, & aliæ recentes quoque sunt immittendæ. Frequentius autem ne corrumpantur, eius infusi libras quinq̄ cum sacchari libris quatuor per albumina clarificatis, igni lento coquantur ad syrupi consistentiã. Quod si infusionis, & sacchari, ana libras quatuor cum Nicolao sumantur, citius percoquetur. In febribus calorem extinguit, ob id situm sedat, & ventriculū roborat. Huic affine est Aetij, & Pauli hydrosolatum ex rosarum exungulatarum libris quatuor in aqua sextantis quinq̄, & mellis sextantis duobus coctis ad tertie partis consumptionem, aut insolatis: sed cito corrumpitur, nisi loco frigidissimo seruetur. **MAN.** Actuari dosibus ab hoc parum variat. alij syrupum violatum, vt & rosatum ex succi violarum libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus, vt iuleb ante scriptum componunt cæteris efficaciorē. Alii huius succi vnc. 46. 8. 12. cum sacchari libra vna coquant, vt in saccharo violato, & rosato ex violis, & rosis integris. Alii penuria recentium violarum, aridas infundunt, aut coquant, aut aqua ex violis destillatam coquant, vt ex omni iulepo syrupū faciunt, maiore tamen coctione adhibita. Qui vero syrupus fit ex aqua destillata, vel infusione violarum, & rosarum siccatū, paruarum est viriū. Cōtra vero ex infusionibus multis recentium violarum, vel rosarum albarum, rubrarum, præcipue autem (vt dixi) incarnatarum, a quas, & bilem purgat, estate salubriter ab vncijs duabus ad vncias quatuor: sunt qui ad vncias sex, paucos anisi, aut feniculi aut cinnamomi addito, ne flatu in ventre moueat, & liquoie idoneo. Præstantior autem multo est hic syrupus rosatus purgatorius, quam qui ab Auicenna componitur ex succi rosarum libris duabus, mellis libris quatuor scāmonii tosti vncia vna coctis ad spissitudinē. Si autē libras infusionis dimidia incoquantur lib. vna sacchari, minus soluit nē syrupus: si libra libras mediocriter: si infusi libras vni, & dimidia sacchari libra vna incoquantur mire soluit. Coqui etiã cum melle in hyemem potest. Qui vero ex succo rosarum clarificato coquitur cū aqua portione sacchari, vncijs tribus, etiã alium comprimēdo soluit, sed multo clemētius, quam qui ex multis infusionibus rosarum recentium. Qui denique ex infusionibus tribus rosarum siccatū sit syrupus, sicut rosatū vnc. iiii. singulis aquæ colandæ libris iniciantur, valenter adstringit, & ventriculum roborat, à neotericis inuentus, & syrupus rosarum siccatū appellatus. Purgatorius quoque aquarum, & biliosus succi fit syrupus ex 4. 5. 6. infusionibus florū recentium perfici: idemque odorosus, in poris iucundi, mouice calidus. Ex hisdem floribus saccharatus, seu cum saccharo contusis, conserua, vt vocant, eodem modo purgatoria est

præsertim recens. Vis enim ignea, & purgatrix ab his omnibus facile vanescit.

Operatio in infusione. Quamuis hic de diluti ex rosis, & violis parandi ratione simul agat, non simul tamen parari possunt; præuertunt. n. violarum flores rosarū exortū longo intervallo. Quod autē hic ad certum aqua pondus certā florū purtē præscribit, non eodē modo nunc observatur, alij tantundē vtriusque sumunt, alij non observato pondere tantū florū infundunt, quanto recte dilui possunt. Sed præerea quū Mesues bis infundat, nosiri etiã sæpius, præsertim vbi non tēperandi tantū, sed expurgandi quoque gratia paratur. noues enim, & sæpius nonos flores prioribus expressis, & abiectis eidem diluto adijciunt, maiori semper vi addita. Noni aliquos, qui florū copia largiori vsi, tertia, quarta ve maceratione easdem vires dilutis cōparent, quas alij nona. Porro dilutum hoc ad senas vncias assumptū aluo biliosa educit excrementa multa, nuncupatus rosaceus solutiuus, ad quaternas obseptus vncias copiose expurgat, diluū tamen, nisi sumatur largius sex vnciarū pondere, id vix efficit. at syrupo tamen purgandi, quæcunque illi inest, vim à diluto cōiulari certū est. Sed tribuentū hoc fortasse est deservoria facultati, qua saccharū præstat. neque. n. ad purgandū at vabē di tantū vi est opus, sed etiã extergendi. Sane vbi de aqua rosarum, & de purgandi facultate mentio incidit, non silebo purgandi vim, & succo ex recentibus rosis expresso, & stillatitio ipsarum liquiori pertinaciter inbavere. qui enim succum ad vncias quinq̄, vel stillatitū liquorem ad vncias decem sumpserit, sæpe vidimus detractis biliosis excrementis copiose expurgari, qua res etiã adiecto sero sæli. ius cedit.

M E S V E.

CIVLEPVM alterum rosatum fit ex aquæ rosarum libris tribus, sacchari libris duabus.

IVLEB, quod fit ex destillatione rosarum est illud quo sæpe vtimur, quod ab Auicē. in v. can. duob. modis describitur, vno modo zuccharo clarificato cū aqua cōmuni addunt pro omni lib. zucchari sic clarificati, vnc. ij. aquæ rosarum quem modum etiã posuit Serapio in proprio antid. Et hoc modo factum non habet tātas utilitates. Secūdo modo describitur ab Auic. vt hic describitur, qui modus est vsualis.

HOC est in vsu, & dicitur iuleb rosarum, ex quo haque commixto fit suauissimus potus, ad calorem, & ad sitim amouendam maxime idoneus, quo tamen antiqui non vtēbantur, quia nec aquam rosatā norant, nec hunc sacchari vsū.

ID iulepum est hodie vsu frequentissimo in febribus, & siti aquæ quadruplo mistum, quia suauissimum, paratu facilius, & clarius, quam præcedens. Id quia **REGI NOSTRO FRANCISCO** in vsu est frequenti, iulepum Regium à Medicis Patrii sossibus appellari ceptum est: idque solum medici hodie in suis placitis absolute requirūt. Veteribus ignotum, rhodostagma, seu aquam rosarum, & hunc sacchari vsū nescientibus. Quibusdam vero vni libras sacchari in aqua communi clarificatē adduntur aquæ rosarum vnc. ii. vt sit ex aqua rosarum pauca, & multa communi compositum. sed id inefficacius.

IVlepalid rosatum. Per aquam an succum intelligat, vt proxime de violis exprimit, an stillatitiam aquam, non constat; constat tamen hoc destillationum non fuisse ignarum. Sed vtro modo paretur non erit dissimilis efficacis.

M E

COST.

CHRI.

MAN.

SYLV.

COST.

MESVE DE MEDICINIS SOLVTIVIS

M E S V E.

IVLEPV M de succo violarum fit ex succi violarum lib. tribus, coctis cum sacchari lib. ij. similiter fieri potest ex succo rosarum, estq; purgatorium.

IN cōmuni vsu est id, quo multi, parū considerantes, in ventris fluxibus, quasi adstringente alium videntur: cum tamen contrarium potius operetur, quod ex succo rosarum fit, & syrupus rosatus dicitur.

SYLV. **I**Dulcopum ex succo violarū, & rosarum, & ceterorū est præstantissimū, quod plantarū succus ipsarū velut quidā sanguis est. lacundius est ex florū infusione, minus efficacis nisi multiplex fiat infusio, & flores recentes sint: iucundissimū, & maxime imbecillum ex aqua destillata: in febre ardenti, & itū stomachi, aut thoracis, fit inexplata. Ad idem valet Actuario rosachar, id est succus violarum cū saccharo coctus, bilis actimonia obtundens, idemque ob lentorē thoracis vitiis est aptum, & aqua cum saccharo cocta, & aqua cum floribus nymphæ, & saccharo cocta, bilis ardorem mire frangit, & refrigerat.

COST. **I**Vicp de succo violato. *Quod dicebam, quia, contra quam in rosis, stillatitia viola in aqua pa. n. odoris, ac pristina in virū retinet, propterea hoc Iulapū ex succo violarū semper illi, quod est stillatitia fit aqua præferre.*

M E S V E.

IVLEPVVS zizyphorum asperitatem gutturis, & tussim iuuat, sputum tenue, quia in crassat, facilius expelli facit; ob id raucitati, & plevituti cōterit, fit ex zizyphis magnis, & pinguibus centū coctis in libr. iij. aquæ ad dimidias; quæ id li. ij. reliquæ cū sacchari lib. j. percoquantur in syrupum, id est, iulepum simplex.

CHRI. **I**Vleb iuibinum id est de iuibis nō est in vsu, secundum hanc descrip. in forma iuleb, sed bene in forma syrupi, vt dicitur inferius, & haberet virtutes, & operationes in litera positas. Dicit, fiat syrupus id est iuleb simplex: sicut iuleb qd lymphari debet cū aqua hordei, vel capillis veneris, vel cum aqua simplici clara secundū exigentiam dispositionis, cum exhibetur in dosi conuenienti, & condecanti.

MAN. **Z**izypha græce, & latine dicitur, & serica: Gal. nihil fecit: recentiores in vsu habent sicca, nec ego ea in totum respuenda puto.

SYLV. **N**ON est in vsu, quamuis in hos affectus fuerit efficaciss. cū aqua hordei, vel adiantu, vel communis. Eius loco in vsu est syrupus zizyphorum post dicitur. Syrupus zizyphorum simplex ad catarrhum tenuem in pectus, ad sputum liquidius in crassandū modice, fit ex zizyphis centū coctis in aquæ pluuiialis lib. iiii. ad dimidias: colatam percoquitur in syrupo cum sacchari lib. i. postea compositus scribetur valentior.

COST. **I**uibinum. *Zizypha quum ad perfectam crevere magnitudinem, adhuc tamen si hærbo suo succo turgēt, solent multi clybano committere arefacienda, & ubi arefacta manibus oleo illitis perfricant, in medicos usus reponere. quæ huius sunt generis crassefacere humores posse arbitrandum est, ad quem usum hic usurpantur: alias vero quum attenuatione est opus, videntur arbitrator ijs, qui sua in arbore maturuerint, & dulcibus, & acerbis expertibus, qualia in loch sano, & experto de siderantur.*

M E S V E.

SYRVPVS de pomis cor imbecillum roborat, ob id syncopem, & cordistremorem sanat, fit ex pomorum dulcium, & acidiorū succi, ana lib. v. coquendis ad dimidij consumptionem, deinde biduo residere permittendis donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus. Quidam huic succo nondum per residentiam purgato immergūt sericum crudum, cocco baphica recenti tinctum, donec is rubescat, & cocci ac serici facultatem recipit, atque est præstantior.

SCis, quid superscripserim de malis. Paul. ex dulcibus parat, & vocat hydromalum.

SYRVPVS de pomis simplex quibusdā in vsu, alijs compositus post dicendus, magis Efficacior erit, si poma dulcia augeas, quod illa odore cor magis roborat, aut Pauli hydromelū ex cydonijs odoris, & aliud ex solis dulcibus pomis ostendunt, vt contra Sero pio ex solis pomis acidis: acida enim purgedinem probibent appetentiam inuitant, sitim sedant, ventriculum post vomitum biliosum roborant. Ne autem acciperent panum ab infectioribus tinctum in chermes cum alumine, & alijs, quod illud chermes a saccobaphicæ cocci sit diuersissimum, vt dicemus in syrupo corticis citri. Hæ compositiones ex fructibus syrapi sunt, quia minus coquantur iulepis, aut affines, quia simplices, minus tamen clara.

De pomis. *Conferre imbecillo ex caliditate cordis, hic poterit manifesta qualitate, qua refrigerat. Ob autem de serico meminit, qui existimant sericum occultam proprietate eidem viseri conferre, non eos ego sanè contempserim. Sed in imbuedo ex chermes serico, pro chermes tinctorum granum dubio procul sumendum, nō vobis nisi pimpinelli a nunc ea voce nuncupati, & veteribus ignorati. in serico autem ad medicos usus insciendo ea seruari desidero, quæ supra, quum de consuet. alchermes ageremus.*

M E S V E.

SYRVPVS de pyris ventriculum roborat, & cibum in eo continet. fit syrupus de pomis.

Syrupus de pyris confortat stomachum, & stringit materiam, & eius modus est sicuti syrupus de pomis.

Avic. in v. canon. habet descript. eandem cū ista. idem in quarto canon. fen. prima cap. de cura morbillorum laudat ipsam sub nomine syrapi de altelea & sunt altelea pyra, vt exponitur in suis synonymis.

LICET non sit in communi vsu, efficaciam tamen haberet si ex congruis pyris pararetur, in his, que Meius dicit.

PRO varia pyrorum natura varie sunt eius vires: in hunc aut adstringentia pyra. nō tamē acerba, sed solū austerā, aut subausterā Mesues accipit, quæ refrigerando, & adstringendo ventriculū à calore imbecillum, vt in febribus, roborat, & cum cibi tenax non fit, sed vomitu, aut deteccionē mox excernat. firmata retentrice, & osculo ventriculi utroque adstricto cohibet. In vsu non est, tamen saluberrimus fuerit.

DE pyris. *Supra condita pyra probabat etiam ad cordis robur, quod illi ex proprietate forma tribunt, qua etiam eius semina, & folia venenis aduersa veteres obseruarunt. Quia autem quæ ventriculo robur conciliant dicuntur, serè astringentia sunt, propterea pyris hic vten-dum erit austeris. alioqui non tantundem hic valebit syrupus, quantum de coronis, quod hic proxime scribit.*

ME-

M E S V E.

SYRVPVS de cydonijs idem pollet, & eodem fit modo.

CHRI. **I**VLEB optimum, licet non sit in vsu nec preparatur, tamen mirabiliter operatur in constringendo omnem fluxum ventris hepaticum. Et ego iam vidi multos curatos cum eo, premiffa iam leui mundificatione cum casia, vel manna, praesupposito regimine cibi, & potus, & aliorum, vt expedit. Debet assumi in dosi conuenienti, cum aqua extinctionis chalybis semper thomacho vacuo. Et sufficit, quod aqua sit dupla ad ipsum iuleb.

MAN. **E**Thunc vocat Paulus, hydromalon. Recentiores quidam factum ex malis, malozulapon, hoc

SYLV. **D**Ysenteriam hepaticam mire sanat, modice per casiam, aut mannam vacuato corpore. Sed valeorior est ex succo cydoniorum pariorum, quae mascula vocamus, & quae acerbiora sunt, quam ex succo itrubiorum seu pragrandium, quae foeminae vulgo dicuntur. Hoc recentiores quaedam *βυλβυλον*, & *αυδωριον* vocant. Alijs miua cydoniorum simplex dicitur, nec postea Mesue scribatur miua sine speciebus, & cum speciebus. Paulus etiam hunc hydromalon vocat.

COST. **D**E Cydonijs. Parandus hic esset ex recenti adhuc atq; eo modo quo supra dicebamus expurgato succo. Vbi enim inueterascit, ac rescit, neque astringendo tunc tantum valet quantum antea.

M E S V E.

SYRVPVS de persicis intemperiem calidam ventriculi, & inde natam sitim compefcit, orisque foctorem, fit vt syrupus de pomis.

MAN. **E**T hic non inutiliter parari potest.

SYLV. **S**yrupus ex succo persicorum praesertim minus humidorum (qualia nos Coriboliana vocamus, quod in Corbolij territorio, & plurima, & praestantissima proueniant) profecto fuerit praestantissimus. & multo vtilior, non minus iucundus, quam persica ipsa condita, refrigerat, humectat, ob id intemperiem calidam sedat, & sitim, & odorem iucundis tetrum oris odorem tegit, & epistram emendat, eum, qui a corruptis in ventriculo humoribus, vel viceribus excitatur, non eum, qui a putredine humorum, vel partium in pulmonibus, faucibus, ore toto, nardus prouenit, quia vel in has partes non fertur in his vix momento manet, adde quod qualitate aromatica putredini resistit.

COST. **D**E persicis. Persici odor in tenuibus eius partibus sius decoctione euanescit, vt oris foctorem eo emendari vix credam, nisi forte dum calidorem ventri, uli intemperiem corrigit, corruptela etiam nidoroza aduersetur.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo oxalidis febribus biliosis, & pestilentibus saluber est, cordis & ventriculi flammam calorem extinguit, ipsaque roborat, fit vt syrupus violarum.

MAN. **A**VICENNA vocat omnem lapathon acetosam. Videtur autem apud Dioscoridem sola illa lapathon species, quam vocant oxalida.

A **S**yrupus item ex intybi succo ad hepatis intemperiem calidam, & obstructionem, accipit succi intybi purgati lib. viij. sacchari lib. 5. & dimidiam, coque in syrupum. Sic fiat syrupus ex succo cichoriorum, lactucae, portulacae, betae, brasseae, buglossi vtriusque, eupatorij, absinthij, sumatiz, hyssopi, mentae, marrubij, arthemisiae, & similibus herbarum tam frigidarum, quam calidarum, & temperatarum. Possis etiam sacchari quantitatem succo aequalem in aqua a qua prunis liquare, & per pannum laneum colare, mox percoquere, etiam ultra aquae consumptionem, ad consistentiam, scilicet, pendiorum, quae vocant, aut sacchari rosati, mox a prunis deposito saccharo sic per cocto, succos huiusmodi residendo puros, paulatim miscere, parum coquere, & seruare. Potes et succos parum coctos, residendo purgatos colatos simul cum saccharo, vel iam clarificato, sed simul clarificando, sine aqua coquere in syrupum, sed coctione tam longa vis succorum, praesertim refrigerantium, prope tota corrumpitur, quod prior modo non ita accidit. Quando autem, in syrupum succus est coquendus, modo potteriore prius residendo est purgandus, deinde ouorum albuminibus, postea cum melle, aut saccharo coquendus ad mellis crassitatem, aut circiter, vt seruari possit.

SYLV.

B **D**E succo acetosae. Syrupi huius frequentissimus nunc est vsus, neque in eo conficiendo aliud, quam oxalis vsurpandum. Sed & oxyn quod acetosam trifolium vocant, si quis parato ex eo syrupo in vsum traduxerit, potest ad omnes eos vsus tantundem posse, quantum ex oxalide.

COST.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo cucurbitae febres ardentis, biliosasque reliquas, gutturis asperitates, & pleuritidem emendat. Cucurbitam magnam maza inuolutam clybano coque, eius expressi succi lib. v. cum sacchari lib. iij. percoque.

C **M**AGNAS vires hic habet in siti, & magno incendio extinguendo.

MAN.

Nobilis quidam nostras, in peregrinatione Hierosolymitana loppe ardentissima febre correptus, a Medico iudaeo est confectum hoc syrupo perlanatus, id obiter addendum putauit, vt lector intelligat multa in Mesue praestantissima medicamenta velut neglecta iacere, quorum vltus est saluberrimus. Hic ergo sitim, & vehementem febrium ardorem potenter extinguit magna frigiditate, & humiditate. Gutturis haec asperitas calidam, & siccam expirationem per febres ardentis sequitur, pleuritis ab omni humore fit, frequentissime tamen a bile, vt apho. 33. lib. 6. ob id biliosis, & calidissimis morbis pleuritidem biliosam tanquam acutissimam, & calidissimam hic commemorat.

SYLV.

EX succo concurbitae. Nunc audio cucurbitam excanari, & indito illi saccharo leniter coquendam temperato clybano committi, collectum vero in ea liquorem ad propositos hoc loco affertur vsurpari. Hoc ipsum in memoriam mihi ducit melonem Indum anguria nomine agnium, cui si factum in superiori parte officio saccharum immittitur, dissoluitur, & anguria succo quo multo affuit commixtum, potum ad refrigerium, & sedandam sitim opportunissimum praestat. Sane, syrupum ex succo cucurbitae etiam ad pleuritidem commendat, quam tamen quantumuis biliosam transacto eius initio, quo cohibenda erat fluxio, frigidioribus hisce rebus adiuuari posse dffidimus.

COST.

M E S V E.

SYRVPVS de prunis valet idem, quod syrupus de violis, & similiter fit.

HIC

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

MAN. HIC præter hoc quòd infrigidat, aliuum etiam lenit: loco eius vrimur diaprano simplici, sicuti & duobus de granatis.

SYLV. EIVS syrupi, vt prunorum, varia est natura: si enim dulcia sint, aliuum subducit: eius autem loco Diapranu simplex usurpamus: si autera sint, aliuum cohibet, nisi summis epulis sumptus, si maris partibus ventriculi superioribus, deorsum pellat. Si acida sint, refrigerat, humectat, incidit, tenuat, appetentiam excitat. Dulcicida vero Mesue videtur intelligere, quæ parum aliuum subducant, & magis refrigerent modo violarum.

COST. SYRVPVM ex prunis lib. simpl. esse ait inuamenti notum, quod intelligendum. Sunt enim pruna omnia, & acida refrigerantis facultatis. An vero ex succo; an ex stillatitio liquore hic sit parandus, quum non explicet, quia succus, si quis illis saccharum coquendum indiderit, densari in gelu solet, vt usurpandus videtur liquor: quem quidem, quum nos destillatione eliciimus, refrigerando, largius autem epotum etiam subducendo ventri, non imbecillum agnomimus.

MESVE.

SYRVPVS de granatis acidis febres biliosas, & quæ ex pituitosis flammam multam inuehunt, iuuat.

MAN. PAVLVVS rhoiton parat ex par. iij. succi, & vna mellis. Sunt qui immergunt setam, quia videlicet putent habere magnam vim in roborando corde.

SYLV. EX succo purificato granatorum acidodulcium, vel acidorum simul, & dulcium, vel acidorum tantum, aut acidorum maiori portione, cum saccharo, fit hic syrupus, vt præcedentes, quia refrigerat, humectat, & obstructa non nihil liberat, essentia tenuitate biliosis febribus est efficax, sed etiam pituitosis (qua sapor acidus etiam incidit) & præcipue multum infaminatis. Nam, vt ligna viridia a gre incenduntur, sic pituita putredo vix vritur: vbi autem accensa omnino est, modo aliarum ardet: quod & Hipp. causus pituitosus, & hybernus declarat. Syrupus ex succo omnis oxalidis, idem pollet, vt post leges. Paulus perid. parat ex partibus tribus succi granatorum, & vna mellis. Sunt, qui sericum mer gatis, putantes id magnam vim habere roborandi cordis.

COST. DE granatis. Vt punici acidi succus morbis, quos dærior, & tenuior bilis excitat, dum refrigerat, & crassefacit, opportunus est: ita ijs diversus, quos pituita frigida, aut crassa: recte ergo quum syrupum ex punicis acidis valere ad pituitosas febres ait, subdit, si magna illis iungatur inflammatio: esse ve. o ea solet ex salsa pituita, qui humor biliosam amulatur naturam, & febres interdum ardentes procreat: quare in pituitosis febribus nisi ex salsa sint pituita, abstinendum hoc erit, quod vt refrigerare, & crassefacere, ita efficere potest, ne humor concoquatur.

MESVE.

SYRVPVS de granatis dulcibus, sitim, tussim, pleuritidem iuuat, sit vt prior, præstantior euadit, si succo maceratis sericum cocco baphica tinctum.

SYLV. SITIM à sicco sedat humectando: minus eam, quæ à calido est, quod dulce in ventriculo calido prompte in bilem tranam vertatur, & sitim inde excitat, si videlicet e calte dulcia sunt, vt mel. aliud autem sentiendum de minus dulcibus, sunt enim in dulci sapore ceu gradus quidam maioris, & minoris ratione distincti. Et pituita dulcis in 1. gradus, lac in 2. glycyrrhiza in 3. mel, & sanguis dulcis. in 4. ob id mel quæ summe est dulce, a calore vel suo, vel alio prompte amarebit, glycyrrhiza autem recess etiam diu coqui potest

citra periculum adustionis: vnde & ipsa Græcis adustio videtur, quod sitim sedat, lac coqui diutius potest, pituita diutissime. Quatenus autem dulcia tergent, hic syrupus asperitatem gutturis lenit, si ab humore sicco inæquale est, & humectando, si à siccitate exasperatum est: quoniam item dulcia tergendo sputa promouent: in omni autem pleuritide facile spere est saluberrimum, & quo citius, & largius spiritur, eo breuior, & tutior est pleuritis. Cor præterea roborabit hic syrupus, si succo huic sericum crudum grano tinctorio, (Mauri vocant) infectum immiseris donec succus ruber euadat. Nam vt utrumque, sericum inquam, & cocco baphica vim cordis roborandi habere creditur. Possit eadem ratione cæteris huius generis syrupis hoc ipsum misceri, non huic, & syrupo de pomis tantum.

DE granatis dulcibus. Dulcis punici succus, vt dulcis est, sitim vix sedat, sed in adustione, id est, in MESVE.

SYRVPVS ex corticibus citri stomachum firmat, & oris gratiam commendat. Corticum citri 1. libras vnas, in aqua fortis lib. v. coquitur ad duarum librarum consumptionem, & cum sacchari 1. lib. i. percoquitur in syrupum, condiendum moschi granis quatuor. Alij corticum quantitatem iustam in iulepum probe coctum projiciunt, & fit delectabile. Quod si aqua, cui cortices citri sint incocti, sericum cocco baphica tinctum maceratis, præstantior euadet.

SYRVPVS de corticibus citri non est in viliu, nec preparatus reperitur. Et hic nota, quia in præsentis syrupo fit mentio de seta tincta in chermes. i. in grana: reperitur etiam in quibusdam alijs descript. chermes scripta per s, & non per r, & sunt passulæ sine nucleis.

CVM bene paratur, cerebrum etiam, & cor confortat, si intemperie frigida laborant.

Cerebrum, cor, stomachum, & reliquum etiam ventriculum, si frigida intemperie laborant, calore aromatico roborat iste syrupus, & cortex conditus, siue humidus, siue siccatus, diligenter mansus, & ore contentus, vel deglutitus. Nobis, vt dixi citrorum desiderio non paratur, sed eius loco saepe vrimur eo syrupo, in quo ipsi cortices citrorum conditi seruantur. Quia vero est odore iucundo, tetrum oris halitum regit, & obtundit, præsertim qui à corruptis in ventriculo humoribus effertur. Nam à partibus alijs ori vicinis odorem foedum, nec multum, nec diu dissimulat. In idem vitium cortex citri conditus est efficacissimus, siue ore contineatur, siue etiam præmâus deuretur: præsertim aere frigido, aut temperato, & in ventriculo intemperie frigida potius, quam alia quauis: nam manifeste calfacit. Odorem vero huius syrupi aromaticum moscho addito auget, vt etiam partes principes valentius roborat. Quamuis autem calidus sit, tamen pestilentibus morbis, & veneno resistit, partes præcipue roborando. Ne autem accipe panum sericum tinctum chermes, rem à nostra natura, & cocci alienam non solum per se, sed ob aluminis, & aliorum tincturæ panni huius necessarium mistam malignitatem. Miscetur hic syrupus saepe alijs compositionibus ad cerebrum, cor, stomachum roborandum. Idem pollet conditura corticū citri liquida. Nam sicca minus est efficax, quæ sit corticibus in saccharum prope percoctum iniectis. Fieri similiter potest syrupus, & conditura ex corticibus limonum, & aranciorum: sed postremo quod amariore sunt, aqua macerando sunt ante dulcorandi.

DE corticibus citri. Magni hoc est usus ob comoda, quæ dum corporis spiritus eius odore recreantur.

evantur, principibus membris atque uniuerso corpori A
frigido aliquo vitio detentis affert: praesertim addito mo-
sebo. Sed mulierum gratia, quarum plurima offenduntur
mosebo, parandum hoc est etiam sine mosebo.

M E S V E.

SYRVPVS ex succo citri acido, bilis flauae, &
februm ab ea, aut viscerum phlegmone or-
tarum, ardorem flammeum potenter extin-
guit, ac sitim vehementem, ebrietati resistit, verti-
ginem iuuat, febribusque pestilentibus, praeter-
tim constitutione astatu venenosa, & pestilentia
opitulatur. Sic fit. Succo citrorum acidi lib. xij. in
vase vitrato coque igni prunarum lento ad ter-
tia partis consumptionem. cola. residere donec
clarescat, permitte. Clari succi lib. vij. percoque
ad iustam crassitudinem cum iulepi clari, & pur-
gati lib. v. Aut si astatu est, insola, donec aquosa
eius substantia consumetur.

CHRI.

ISTE syrupus est multum in vfu, & maxime
tempore pestilentiae, & alijs feb. mala quali-
tatis: nam resistit corruptioni aeris, & vene-
nositati aeris complexione, & proprietate,
confortat stomachum debilem, & supercale-
factum, & cor prohibendo resolutionem spiri-
tuum, & infectionem ipsorum, & remittit in-
cendium superfluae caliditatis humorum. extin-
guit sitim, & sic somnum mire prouocat, & eius
complexio principalis est frigida ultra primum
cum leuissima siccitate, & aliquali humectatione,
quae longe maior efficitur ex permixtione a-
quae frigidae purae in duplici quantitate. Sic ergo
apparet, quod ipse est principaliter digestius
materiei cholerae, & subtilis, superfluae calidi-
tatis, sicut etiam syrupus acetosus simplex. Con-
fert in super ebrijs, & habetibus vertiginem, pro-
hibendo ascensum vaporum ad caput. habet &
alias operationes, quas tu ipse discernes. Recipe
succo acetositate citri, &c. Et infunde super ip-
sum de iuleb claro, & depurato. i. de zuccher. lique-
facto claro, & praeparato cum claris ouorum, vt
faciunt aromatarij, vel aliter ex iuleb claro, &
depurato. i. ex iuleb rosato, perfecte completo,
lib. ij. & vtraque expositio est bona. reliqua, quae
ponuntur in litera, sunt clara. Et eius dosis com-
muniter fit vsque ad vnc. ij. cum aqua frigida, vel
aquis cordialibus buglossae, melissae, vel endiuiae,
& hoc, vel plus, vel minus de vna, vel altera illarum,
secundum quod quaerimus maiorem, vel
minorem extinctionem, aut confortationem vir-
tutis. Et si sumatur talis syrup. pro digestionem hu-
moru, semel tantum in die sumitur cu proporti-
one duplici aque. Si aut sumitur pro extinctione
sitis, & caloris febrilis, sic potest sumi pluries in
die stomacho ieiuno, & vacuo, & celebrata di-
gestionem cum proportione quadrupla aquae.

A D D I T I O.

Nota, quod pauci sunt aromatarij, qui sciant
facere istum syrupum. immo omnes facientes
hunc syrupum, diu in forma syrupi non possunt
conseruare: sed congelatur tanquam geiea, &
hoc aduenit imperitia facientium. Sic igitur est
faciendum. Accipiatur illud, in quo acetositas
reperitur citri, & ipsam petia subtili leniter expri-
mas, & non violenter, exhibet liquor clarus non
macilaginosus. Accipe igitur de dicto liquore

quantitatem dictam, zucchari albi bene clarifi-
cati, & debito modo cocti quantitatem, vt supra,
& cum eo pone acetositatem, & soli expones. Sol
enim consumet paruo tempore humiditatem
superflua acetositatis citri, & remanebit clarum
tanquam aqua, hoc enim modo faciunt Cypriani.

PARAVI instar huius ex limonibus & inueni
placidum ac vtilem. Et confert ebrietati; vertigi-
ni. Biliosae. MAN.

SAPOR acidus refrigerando vehementiam bilis potenter
obtuondit, praesertim mistus aqua frigida, cum aqua du-
pla huius syrupi vnciae duae propinquantur, vel eius loco aqua
buglossae, intybi, melissophylli, vel alia pro scopis varijs. cor,
ventriculorum, & partes alias ab intemperie calida imbecillas
firmat, & dum spiritus calore immodico tenuatos resoluui
prohibet, ac ipsorum putredini & humorum, & aeris tora-
sua substantia resistit, per accidens naturam roborat, febre-
que pestilentibus, aut gigni prohibet, aut genitas emendat. Re-
frigerando item ac humectando (nam per se frigidus ac mo-
dicus humidus, duplo autem aquae assumpto vtramque qua-
litatem intendit) februm maxime biliosarum incendium
compescit, & sitim ac somnum conciliat. Quoniam postre-
mo vapores minuit, extincto calore vaporem causam effe-
ctricem ebrietatis potu iam vino potente, & vaporoso, re-
primit frigiditate. Quae de causa nonnulli cum vinum mera-
cius libere cogantur, ob ventriculi imbecillitatem, ab eo ne
caput vaporibus calidis teneretur, aquam superbibunt: alij
pomum, aut pyrum, aut aliquid simile postremum ingerunt:
alij ore tantum ea continent: alij ore aperto respirant, vt va-
porum a vino calidorum pars magna cum expiratione foras
exhalet, non deferatur in caput, vbi spiritibus mista pro suo
impetu, errabundo motu spiritus ipsos animales dimoueat,
vt inde nobis appareant communia ebriorum symptomata,
Inter quae vnum quoque est vertigo, cum scilicet omnia cir-
cumagi videntur. Cui syrupus iste etiam succurrit, & visis,
quae vapor nunc biliosus nunc ab us a ventriculo, vel etiam
toto corpore elatus in caput, & spiritui visorio permittus
nobis mentitur, quales multa ieiunis quibusdam, omnibus ve-
ro febrem deposituris crisi per vomitum aut haemorrhagiam
narium accidunt. Citrea mala septentrionalis Gallia cum de-
sideret, hunc syrupum ex prouincia, & Gallia Narbonensi
coemit. Possis tamen ex succo limonum (quos plurimos, &
integerrimos praedictae regionis quotannis transtmittunt)
illo non multo inferiorem, magis tamen refrigerantem, &
penetrantem coquere. ambo praeterea cor, & stomachum
roborant, & spiritus resoluui prohibent. nec malus fuerit ex
succo aranciorum indidem magna copia huc anno propè
toto delatorum.

SYLV.

MAN.

V. J. J. E.

C. I. S. T.

L. S. P. R. G. S.

Syrupus item acetosus simplex, & de granatis acidis, fa-
cultate refrigeratoria huic est affinis, virtus alijs longe in-
ferior. Iulep, clarum est saccharum aqua dissolutum, coctum,
cum albuminibus clarificatum, vel iulepum accipe cum suc-
co citri factum, aut rotarum. Potes etiam saccharo lib. ij. in
aqua triplo ad penidiorum consistentiam coctas illi syrupo
incoquere, post insolare dies 40. vt diutius feruetur. Si con-
tra bilem sumitur, mane detur eius vnc. ij. cum dupla aqua:
si ad sitim, & calorem febrilem, longe a cibo frequenter die
sumitur vnc. ij. cum aqua quadruplo.

ACETOSITATIS citri. Frequens huius quo-
que, & non paruus, ad eos affectus, ad quos Me-
sue proponit, est vsus. Si autem recens expressus succus
lanae lingua excoletur, decoctione non egebit quam eius
expurgandi gratia Mesue instituit. licebitque addito sac-
charo semel tantum coquere citra virium iacturam, quam
repetita coctione fieri necesse esset.

COST.

M E S V E.

SYRVPVS de Omphacio ventriculorum
roborat, etiam praegnantium, ne aliarum
partium excrementa facile recipiat. ob id
cholerae morbo medetur, intemperiem
calidam ventriculi, febres biliosas, sitim vehemē-
tē extinguit; venenis resistit. Fit vt syrupus ex suc-
co citrorum. Nonnulli condiunt caryophyllis.

SYRVPVS de acresta vsus esset conueniens vo-
mitui superfluo assumptus immediate post
cibum

Strap. de
acresta.

Mesue.

Z

cibum

COST.

CHRI.

MAN.

SYLV.

COST.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

cibum in dosi vnc. ij. cum modico aquæ extin-
ctionis ferri, vel chalybis, & fluxui ventris, vel ca-
lido, vel acuto cum relaxatione, & excoiatione
intestinorum assumptus ante cibum in dosi præ-
dicta cum eadem aqua frigida tempore calido,
& calida tempore frigido: præmissa tamen aliquali
euacuatione cum casia, vel manna, vel cum rha-
barbaro affo, seu cum myrobolanis affatis, si talis
fluxus, vel vomitus est dependens à materia pun-
giua, vel mordicatiua. Et hic notandum, quod
in quolibet fluxu ventris illa que dantur ad con-
strictionem statim, debent exhiberi ante cibum,
oppositum autem fieri debet in vomitu. Valet et-
iam vsus eius appetitui magno prægnantiss. est
enim frigida, & sicce complexionis in primo, cum
stypicitate multa, & confortatione membriû;
vnde multum lauda vsus eius.

pulmonem, & viscera calefacta, & relaxata, &
lumme confert superfluo fluxui vrinae, & diabe-
ti. Est enim complexio myrti frigida in primo,
& sicca in secundo, cum caliditate quadam, & le-
ui aperitione. virtus autem huius syrapi resultat
frigida versus primum, & sicca medicum vltra
primum, & dosi eius est de mane vacuo isto ma-
cho vtique ad vnc. ij. lymphatum, cum aqua sim-
plici, vel ferrea, vel alia destillata, secundum exi-
gentiam dispositionis.

MYRTEON vocat Paulus: magni vsus in
fluente aluo.

Hæmorrhagiam omnem cohibet, sumptus cum
aqua chalybeata, vel plantaginis, siue à pulmone
est, siue ab utero, siue à renibus: habet quoq; reprimi-
t, & oem immodicâ vacationem, quia refrigerat,
siccat, adstringit. Eadē opera omphacosacchar pitat,
Viscera ab intēperie calida imbecilla, & soluta robo-
rat, tussis à defluxu calido, & acri medetur dictis quali-
tibus, & suo lentore velut incrustando munies fan-
ces, ac guttur: fit ex succi myrt. i. myrti haecatū lib. xii.
coctis ad tertiae partis cōsumptionem deinde colatis,
& quiescēdo purgatis lib. vii. quibus affunde sacchari
clarificati li. v. percoq; igni lento in syropū, vel si aritas
est in sola vsque ad partis aquose cōsumptionē sic Me-
sues, & Serapio cōponunt. Parrhisi aut, quod myrtos
parū recētes habemus, ex ipsis in aqua rēperatis & co-
ctis paramus, sed imbecilliorē. Hic ventris fluorem ēt
antiquū sistit, & creatū sanguinis, quæ, vt præter effi-
cacius adstringentiū catalogū, rosas, rhoas, cacia, hy-
pocistidem, balautia, oxycātham, baccam, mēspila,
carnem cydoniorum, succum granatorum, mastichē,
santalā, ebur vltum miscēt, cū horū vnum, aut saltem
paucā sufficiant. Myrteton. Pauli lib. 7. huic affine est,
ex succi myratorum sextantis tribus coctis, cū melle sex-
tario vno. ad tertie partis consumptionē semp despumando.
Syrupus de ribes (sic n. vocant Barbari, doctis
ignoratum fructicem) vel Damasceni, vel nostraus, ca-
lorem, febres biliosos, sitim extinguunt, profloviū bilio-
sum, vomitum, hæmorrhagiā sistit, cardiacis succuris,
appetentiā excitat, ex anthemata, seu morbillos, & va-
riolās sanat, in pestilentia est efficax, ebrietati resistit,
visum acuit: fit vt syrapi ex acida parte citrorū, cui vi-
ribus equale est. Ex baccis item ribes rubentibus rē-
matim cohærentibus in aqua coctis, & expressis cum
saccharo percoctis, fit tremor gelatinæ vulgaris similis,
qualis ex cydonis, cornis, oxycantho, vis. gelatina
vulgo dictus, quod gelu cōcretionē retentis hie om-
nium est gratissimus, & potest eadem, quæ syrapi, &
sapa de ribes prædictus. Quam vellem simplices herba-
rum succos, vt fructuum, melle, vel saccharo coditos,
& coctos, vel etiam igni, aut sole siccatos seruari pos-
tius. quam sic varie initio misceri cum posset medi-
cus vtendi tempore pro suis indicationibus, & scopis
miscere. Est multum in vsu, nomine syrapi de baccis
myrti. Est alius syrapi myratorum compositus post
scribendus, frigidus est ac siccus ad primum gradum,
mista etiam pauca caliditate aromatica.

De gratissimis Myrti fructus aridiore sunt, quæ
vt exprimi ex ipsis multus possit succus, quæ se di-
lucendi sunt aqua: diluunturq; ad co. fi. iene un. syrapij. as-
sumendum: vitq; eti. m. vsus ad asringendum ex. m. j.

M E S V E.

SYRVPVS ex Vuis purgatis prodest tussis, &
sthoraci, fit vt syrapi 2 z yphorum.

SYRVPVS de chetnes melle, de passulis sine
nucleis: aliter exponat, id est de grana cū qua
tingitur sericū. sed prima expositio dicta est
magis ad mentem auctorum: non est in vsu.

Passulas vocant, nullum tamen vidi qui pararet.

De chetnes. Passa vna maturiores, dulciores, &
dacijs destituta sunt hic detigenda, quales corin-
thia. s.

*Farms pralli-
tus.*

MAN.
SYLV.

HIC quoque præstans est: Paulus omphacomeli.
Referat, & potenter adstringit, si ex vuis natura
austeris (quales vulgo nobis dicuntur Burdegaleses,) &
immaturis expressum sit omphaciū. ob id hic syr-
pus ad vnc. ij. cum vncijs duabus aquæ cocta, & cha-
lybeata, ante cibum præsumptus, non modo deiecio-
nem immodicam in cholera sistit, sed etiam omni dy-
sentia præsertim biliosa: quæ frequentissime est, mul-
tum confert, purgato prius, si opus fuerit corpore per
rhabarbarum etiam tostum, vel aliud idoneum medi-
camentum. Si autem paulo post cibum sumatur eadē,
aut propinqua mētura, vomitum immoderatiorē,
& à cholera & à causa alia cohibet: Quia vero refrige-
rat, siccat, adstringit, vt acetum tribus his qualitatibus
putredini resistit, vt sal duobus postremis, mel, saccha-
rum, sit coctio à sole, vel igne sola siccationis: ob id cō-
ditioni pestilentis vsu est frequentiss. omphacium. Vt
aromatico sit odore, miscet nonnulli caryophylla;
quibus multo, aut paulo minus refrigeret pro caryo-
phylorum quantitate, & viribus. Paulus omphacij
sextarios iij. cum mellis sextario vno igni lēto coquit;
vel dies 40. insolat, donec aquosa eius substantia sit
consumpta, & ob id *σφραγκισμα*, appellat. A Quario ad
eadem fit ex omphaci lib. i. sacchari lib. ij. bilis ardo-
rem, & febrium magis refrigerando obtundit: nym-
phæ sacchari eiusdem ex florum nymphae lib. ii. in
aqua parum coctis expressum, deinde percoquitur,
cum sacchari lib. ii. seruatur, & omphacium cum sale,
& omphacium siccum, cuius meminit Galen. libr. 6.
comp. ph. p. Fit ex omphaci coctione, & residentia
purgati lib. vii. & sacchari clarificati lib. v. additis ca-
ryophylorum drach. ii. aut circiter.

COST:

Do cauendum ne sal (quod seruandi eius gratia ple-
rique addunt) adijciatur. priorem autem, & duritioris
duratōnis reddi immatura vna succum obseruab s
excolando, atque (vt de acido citri dicebam) per linguam
destillando, addito vt succis alijs solet, oleo, ne eius vis
expiret aut ab aere corium: patet.

M E S V E.

SYRVPVS Myratorum ventriculum, † & vi-
scera alia roborat, ob id fluorem alui antiqua-
tum sistit, tussim mitigat. fit vt syrapi de om-
phacio prædictus.

*Syrapi de gra-
nu myrti, &
pulmonem ro-
borat.*

CHRI.

In vsu, valet principaliter contra omnem
fluxum ventris antiquum, & maxime ex-
coiatiuum, & contra omnem fluxum san-
guinis à renibus, vel à pectore, assumptus cum a-
qua ferrea, vel plantaginis, & contra fluxū men-
struorum, & contra tussim factam à materia ca-
lida, & subtili. Confortat insuper stomachum, &

MAN.
SYLV.

thiac
hend

S
part
MAN. D
nun
SVL. S
let,
Qua
aut
char
tiple

OST. D
syrapi
rum,
quat
palm
stant
sulu
nitat
sic ex
sacch
ducc
exer

H
pos
I
pos
cen
pos
uen
plu
tute
ter
dan
nen
par
dur
rius
plu

MAN.
COST.
MAN. C

ibiac. Si vero ipsi utendum sit, quibus acini insunt, debendi illi sunt ob astringendi vim, quam insignē habent.

M E S V E.

SYRVPVS ex Dačtylis ventriculum adstringendo roborat, ob id vomitum, & fluxorem alui sistit. fit ex dačtylis enucleatis, tritis, coctis ad cōsumptionem duarum partium, deinde in syrupum percoctis.

DICUNT esse dačtylos: sed mirum est cum alias interpretis consueuerit uti voce dačtylorum, quod nunc utatur voce illa.

SVCCO dačtylorum caremus, vnarum abūdamus, tamen cocto in syrupum nō utimur. potest, qui vollet, componere, & composito ad dictos affectus uti. Quae ex vino, & aceto, succis fructuum, cum melle, aut saccharo fiunt potiones, xomeli, oxymel, oxyfacchar simplicia hic adscribi possunt, quia tamen multipliciter componuntur, in compositos syropos distuli.

DE albelach. Non docet qua aqua mensura, quod palmularum pondus sit incoquendum. Si exemplum syrupi xiz yphorum sequi velimus, tantum esset palmularum, quantum xiz ypha centum pendunt, assumendum, et quaternis aqua libris incoquendum ad dimidias. sed quia palmula lenta, pinguique substantia xiz yphis longe praesent, & maiorem quoque aqua mensuram videntur posulare. Committendum ergo id erit pharmacopaei dextentati, ne apozema, quod decoctum vocant, consistens sit crassioris, quam ut in syrupi consistentiam duci possit saccharo adiecto. cuius, licet non meminerit, quia tamen duendum hoc medicamentum ait in syrupum, superiorum exemplo saccharum admonet adijciendum.

DE SYRVPIS COMPOSITIS.

M E S V E.

HA CTENSVS syropos simplices, & iulepos descripsimus. nunc compositos aggrediamur, primum refrigerantes ferē, postea calfacientes, & roborantes.

HA EC est secunda pars principalis huius sextae diuisionis, in qua postquam posuit iuleb, & syropos simplices, nunc prosequitur cōpositos, licet inter compositos intermiscet syrupum acerolum simplicem, quem tenet medium inter simplices, & cōpositos. Et primo, ponit syropos, qui magis conueniunt ad digerendam materiam calidam, quia plus attinent complexioni frigidae in eorum virtute, & subsequenter ponit illos, qui principaliter conueniunt ad digerendum materiam frigidam, nam cum eorum complexionem plus attinent caliditati. Et licet aliqui syropi, in hac prima parte positi etiam simul conueniant ad digerendum materiam calidam, & frigidam, sicut inferius declarabitur, tamen in eorum complexionem plus attinent gradui frigiditatis.

Compositos hoc vocat, quia praeter sacch. aut mel, ex pluribus, quam ex vna re consistant.

SYRPOS ex succis fructuum medicamentosis, praesertim refrigerando, & adstringendo, & obiter ex succis herbarum etiam calfacientibus, simplices explicuimus: compositi super sunt, inter quos Mesues acetatū, ex aceto, aqua, saccharo recenset, quamuis minimum sit compositus. Frigidi autem hi aduersos biliosos affectus, & sanguineos sunt efficaces, ut calidi ad pituitosos, & melancholicos, nisi quibus melancholia feruet. Primum autem compositos ex succis fructuum docebitur, quo ordine simplices prius sunt descripti.

M E S V E.

SYRVPVS papaueris ad catarrhum, & tussim causam insomniā, fit praesertim ex capitum papaueris albi, & nigri, ana drach. lx, coctis in libr. iij. aquae pluuialis, ad consumptionem ꝑ lib. ii. & dimidia. tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum, ana vnc. iij.

SYRVPVS de papauere. duae descriptiones **CHRI.** Syrupi de papauere ponuntur in hoc antidotario a Mesue, sed ista prima, quae ponitur est magis in vsu licet, & alia quae, sequitur magistraliter conueniat, ut de ipsa inferius declarabo: valet enim iste syrupus principaliter ad prouocandum somnum, ad tussim extinguendam, assumendo de eo vnc. ij. de sero vna hora post coenam, & etiam de mane si expedit vna hora post prandium: reprimunt enim vapores calidos, & acutos qui sunt causa vigiliarū. etiam sua frigiditate caliditatem superfluum remittit, prohibet etiam descensum catarrhi acuti ad partes pectoris, & pulmonis. Confert etiam tussis siccae, & asperitati gutturis, & cannae, assumptus tempore congruo, & cum modo, & aqua conuenienti talibus dispositionibus. Rec. papaueris albi, & rubei, & proprie capita eorum, cum semine, supple.

A D D I T I O.

Duos describit syropos de papauere, tamen primus magis conuenit ad somnum prouocandum, quam sequens.

LONGA nimis videtur haec decoctio, adeo, ut in recentibus vim perdat. Tutius est coquere, donec tabescat, nec amplius.

GALENVS in diacodio hunc terminum decoctio nis non vult tam longum in recentibus praesertim capitibus, quia vim perdit, sed donec ipsa capita coquendo tabescant. Potest fieri ex solo semine, sed praestat ex capitibus cum semine decoctis ipsam componere, quod in capitibus refrigerantia sit insignior, ut indicat opium ex his praesertim, nigri incisus, emanans liquor maxime omnium narcoticus. Huius syrupi, simplex vsu frequentior, quam sequens. catarrhum calidum, tennem, & acrem, in asperam arteriam sistit, quia frigiditate sua cogit, & crassum efficit humorem, ob id ad fluendum ineptiorem. In quem vsum diacodion adhibet Gale. Caloris quoque incendium extinguit, somnum conciliat, tussim sedat, guttur lenit, Tussim quoque ab eodem catarrho siccam sicut, aut saltem mitigat. sicca autem est, quod nihil materia tenuioris, & efflationem tussis materiam eludentis expectoratur, & lentore suo gutturis asperitatem lenit. Pro pluuiali aqua quidam malunt fontanā, & coquunt ad consumptionem tantum librae vnius, vel vnius, & dimidia in formam iulepi. Capita autē papaueris sicut recentiora, quia frigidiora sunt, & diu minus cogi desiderant, quam sicca: somnum quoque conciliant, tamen per se refrigerando, & humectando sumptus vncijs duabus hora somni, cum per accidens mitigat tussim vigilias excitantem. Eadem vi fit in Mesue. Z ij exim

MAN.
LV.
SYLV.
OST.
CHRI.
OST.
CHRI.
MAN.
OST.

Dole, ad libr. i. & i.

MAN.

SYLV.

MAN.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

extinguit, à calido, & sicco nasci solitam. Papaueris E non nigri, sed rubri legunt nonnulli, quod papauer rheas est Dioscoridi refrigerans, & omnibus suis partibus somnum conciliat, ne putes cum quibusdam ipsum anemonem esse calidam herbam.

M E S V E.

SYRVPVS Bizantinus ad icterum, & febres putridas, biliosas, & phlegmaticas soluta contumaces. Recipit succi intybi, & apij. ana lib. duas, succi lupuli, & buglossi hortensis, vel sylvestris, ana libram vnam. ferueant semel, & purgentur, eius succi clarificati lib. quatuor igni lento coque in syr. cum sacch. lib. duabus, & dimidia. Interdum acetum mensura succorum purorum dimidia incoquitur, interdum rosarum vnciæ duæ, glycyrrhizæ vnc. dimidia, spicæ nardi drachmæ duæ, seminis anisi, foeniculi, apij. ana drachmæ tres succi incoquantur, & vi mirus euadit.

CHRI.
Syrupus de
bizantijs
duplex.

ISTE syrupus de bizantijs, dupliciter autem reperitur. vno modo secundum simplicem descriptionem, alio modo cum additione, quæ in fine huius capituli ponitur, & vocatur syrupus de bizantijs cum additione. Et, vt sic habet diuersas operationes efficere. Iste syrupus est valde famosus, vnde habetur in continuo vsu propter eius excellentiam, & iuuamenta, & maxime in febribus difficilis eradicationis compositis, vt cholericis, & phlegmaticis: & vt sic confert febribus de materia mixta, vt ex phlegmate, & cholera. Vnus tamen eius est magis conueniens transacta nona die, aut ad minus septima, & sic practicitur. Sed hic notandum, quod ante septimam vtimur communiter in illis febribus pro digestiuo, nostro syrupo de duabus radicibus, aut acetoso simplici cum aqua foeniculi, & tertia parte mellis rosati colati, vel media parte cum aqua simplici endiuia tantum, vel foeniculi tantum, vel endiuia, & foeniculi simul, secundum quod plus, vel minus prædominatur materia phlegmatica, vel cholericæ in dictis febribus. Prædominante vero materia cholericæ, vtimur syrupo simplici, vel acetoso composito cū quarta parte mellis rosati colati, & cum aqua foeniculi, & modico aquæ endiuia: si vero aliquid aquæ foeniculi ponitur, est valde modicum. Prædominante vero materia phlegmatica vtimur syrupo acetoso composito, vel simplici, si aliud membrum læderetur ab eo cum aequali proportione mellis rosati colati, & cum aqua foeniculi, & cum modico aquæ endiuia. Mel rosatum principaliter ponitur cum prædicto syrupo ad digerendum materiam phlegmaticam in stomacho, ipsam subtiliando, & abstergendo, & ad stomachum confortandum. Et syrupus de bizantijs cum additione est magis conueniens in declinatione febrium, quam syrupus de bizantijs sine additione: quia magis aperitiuus, subtiliatiuus, confortatiuus membrorum, & preparatiuus residui materierum ad expulsionem.

MAN.

BARBARA certe est hæc inscriptio, & si id notat, quod verba significant, auaritiam ostendit, quæ à bono, & viro, & medico debet esse aliena. Efficax tamen est syrupus, & multi vsus in lōgis febribus, præ-

sertim ab atra bile factis. Accipe eius clarificati lib. iij. Idest pro quibuslibet iij. lib. accipe sacchari lib. ii. ser. Et quandoque. Parant communiter vtroque modo, cum aceto videlicet, & absque eo: dum tamen simpliciter scribitur, acidus est accipiendus.

COQVENDO despumentur, & clarificentur, & SYL coolentur succi. Si hūc vis obstructa potentius aperire, adde acetum album, apium, petroselinum, foeniculum, & alia vel splenica, vel hepatica, vel nephritica, aut ei iunge vtrūque tempore syrupum de radicibus, vel duabus, vel quinque. Syrupus de quinque radicibus ad eadem efficacior proximus viribus syrupo Bizantino incerti est auctoris. Accipit radicem apij, foeniculi, petroselini, asparagi, rusci, ana vncias duas, coque in lib. sex aquæ fontis ad tertie partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo ad finem aceti vnc. octo. Alij addunt decocto seminis apij, foeniculi, petroselini, ana vnc. vnam, & in libras decem aquæ coquant ad dimidias. Expressum percoquant cum mellis potius quam sacchari libris quatuor.

M E S V E.

SYRVPVS acetatus simplex materias calidas frigiditate, tenuitate vero crassas, & glutinosas ad expulsionem apparat. Galeno etiam in partibus remotis, ad quas essentia sue tenuitate alia quoque medicamenta affectus in his contumaces victura conuehit: humorem tamen melancholico sibi temperamento affinem iuuare non videtur. Recipit aquæ fontis libras quatuor, cum sacchari libris quinque: coquantur in vase lapideo ad dimidias semper despumando, carbonibus accensis, aut si amma exigua, & sine fumo: tunc adde aceti albi clarissimi libras duas, si autem valētissimum vis, libras quatuor: si viribus mediocri libr. tres, & percoque in syrupum. Datur ab vnc. j. ad vnc. tres cum frigida.

SERMO in syrupo acetoso. Hic auctor ponit descriptionem syrapi acetosi, & virtutes, & operationes eius. Est enim multum famosus, & excellens, efficax, & mirabilis in digerendo materiam subtilem cholericam, & acutam, vnde summe confert cholericis febrientibus. Incretatiuus, enim est materierum subtilium, & extrinsecius superflua caliditatis, & sitis, aperitiuus opilationum, prouocatiuus vrinae, & alias quam plures habet operationes efficere. Et iste syrupus acetosus simplex est minoris infrigidationis materialium complexionum calidarum, quam syrupus violatus; sed est maioris aperitionis, & prouocationis, & prohibitionis putredinis male, & venenose, ideo multum confert tempore pestilentia, & febribus pestilentialibus assumptus cum aqua buglossæ, vel mellis corruptioni acris resistendo: ipsum autem Galenus summe commendat xj. therapeuticæ, & de ipso multū confidit in dispositionibus putredinalibus, nisi sit nocuum mentum magnū in stomacho, & insensibilis lesio in neruis per frigidū. Et iste syrupus per se solum assumptus cū aqua simplici, vel endiuie principaliter conuenit in digerendo materias calidas, & subtiles. Et subdit auctor quod posse eius et extenditur in materias frigiditas, crassas, viscosas, & adhectes, hoc autem habet intelligi si sit admixtus cum alio

alio syrupo calido, & melle rosato colato, vel alio syrupo cōposito absque aceto, de quo statim dicemus, vel lymphatus cum aqua apii, vel sceniculi, & similibus calidis aquis aperitiuis, & sic conueniret ad materias frigidas, admixtus tamen cū calidis sub debita proportione. Et sic apparet solutio dubii, quod ipsemet t̄git in litera dū dicit. Et nos quidem diximus de isto, quod facit penetrare medicinas simplices, quæ cū ipso administrantur in partes, quas forsitan non penetrarēt, & facit eas acquirere sectiones diuisivas duri, & difficilis, & cur hoc etiam remanet cū ipso virtus in frigidatiua, & incisiva. Et componitur solū ex zuccharo, aqua, & aceto, secundum proportionem positam ab auctore, & litera est clara.

A meminisse plane cōstat. Sed mendū hic esse in Mesue dice ex ijs verbis apparet, quibus, continuata cū illa periodo oratione, qua testimonium citat Galeni, subdit, quod licet videatur id de quo agit, incipiū, ut ad atrum humorē conferat, confert tamen adiuuando medicamentorum penetrationē, qua verba de aceto dici, & ex Galeno desumi nulli dubium est. De aceto igitur non de syrupo ex saccharo, & aceto Galeni affert auctoritatem, quod ad omne humoris genus conferat. proptereaque legendum videtur.

Et hoc quidem de aceto Gal. testatus est, &c. ita enim plana sunt omnia. Porro acetum ex albo vino expetit, quia tenuiorum partium, alibi etiam diligit, eadem de causa, vetustum.

M E S V E.

MAN. **E**T hoc quidem Galenus testatur. Galenus nūquam huius meminit, sed oxymelitis. Propter similitudinem, & communitatem. Hippocrates, & Galenus, acetum iuuat eos in quibus amara: ledit sumopere in quibus atra bilis dominatur: magis tamen mulieribus quam viris est inimicum, quia vterum lædit. In leui. Si videlicet non vis multum acidum. Et in forti (idest, si vis multum acidum, Cum aqua frigida, &c.) Non exprimit quantitatem aquæ: nos autem duplicem aquam miscemus, & ex herbis potius elicitam, quam naturalem.

B SYRVPVS acetatus cum radicibus, bilem crassam, & auulsum difficilem, ac pituitā incidit, terget: obstruēta hepatis, lienis, renum aperit. Recipit radicem apij, sceniculi, intybi, ana vncias iii. seminum apij, sceniculi, anisi, ana † vnciam. i. feminis intybi vnc. dimidiā: hæc omnia igne lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. x. † tunc additis sacchari lib. iii. clarificetur. deinde acetum additur quantumlibet pro scopis, vt dixi nuper, variis.

SYLV. **A**FFECTIBVS biliosis saluber, quia bilem tenuitate, & caliditate furiosam frangit, crassat, extinguit: humores autem crassos tenuat incidit, obstructions aperit, vrinas mouet, sudores. Quæ contraria potest, nimirum contrarijs constans substantiis etiam aceti ratione. Cum autem acetum sit frigidum siccum, viribus maxime, & humor melancholicus frigidus siccus, & melancholia extincto iam calore frigida sicca Galeno dicatur, ob id humores, & affectus melancholicos augere videtur acetum, præsertim in mulieribus, quia vterum lædit Hipp. lib. 3. rat. vic. acu. & eius ratione syrupus, acetatus tamen, quia, hos humores, & similiter crassos, lentos expulsionem apparat tenuando, incidendo, meatus aperiendo, saluber etiā est affectibus melancholicis, vt quartanæ, libro 1. ad Glauconem, & splenicis remedijs sumendis, & ad mouendis miscetur in methodo medendi, & lib. 9. cap. ph. p. putredini etiam resistit, vt acetum, ob id pestilentibus febribus est saluberrimus cum aqua buglossi, melissophylli, & alijs partes principes roborantibus, Non abs re autem in vase lapideo, aut siliceo, aut terreo vitrato coquit. Nam acetum à vase æneo, aruginosum aliquid contrahit, & corrodens. Quod autem Galeno auctore hanc ei syrupo vim tribuit rerum asinitate fecit. Id enim Galenus oxymeliti tribuit, à quo hic syrupus nullo differt, nisi quod mellis loco, saccharum mellis speciem accipit; & quod crassius coquendo efficitur, quam Galeni oxymel, ad diuturnam custodiam. Potest tamen hic syrupus, vt Galeni oxymel parum coqui, astate præsertim, & fiet liquidissimus, clarissimus, iucundissimus in hos omnes affectus, vt quotidie experimur, potius, quam tantam crassitiem ex multa cōctione natam aqua, vel dulci, vel destillata dissoluentes, præsertim quibus affectibus timetur. Acetum autem album tenuius, & potentius alio est.

MODVS syrups acetosi cum radicibus sci **CHRI.** licet duab. de quinque radicem numero. Iste syrupus est multū in viu. Est efficax in dirigendo materias mixtas, & phlegmaticas, sic etiā summe confert febrib. compositis, & phlegmaticis; tamen eius virtus, efficacia, & operatio est plus ad materias phlegmaticas, quam cholericas, eo quod sua complexio est tendens ad primū gradum caliditatis, & siccitatis: licet huius syrups descriptionem ingrediatur acetum, & a quibusdā vocatur syrupus de radicibus temperatus, acetosus, & à quibusdā vocatur acetosus de duab. radicibus: & à quibusdā vocatur acetosus cōpositus, & sic ab eisdem quando acetum in ipso ponitur, vocatur syrupus temperatus de radicibus, sine aceto vocatur compositus sine aceto. Et his tribus modis vocatur generaliter ab omnia. cū aceto, vel sine, quando in ipso non ponitur. Sed statim insurgeret dubium. Nam statim diceret aliquis, quō iste syrupus dicitur de duab. radicibus, cum eius compositionem ingrediantur tres radices, scilicet radix sceniculi, apij, & endiuie. Dicendū, quod radices absolute prolatae sunt quinque numero; scilicet sceniculi, apij, petroselinii, brusci, & asparagi, de quarum numero solū duæ ingrediuntur. endiuia vero non est de numero earū quinque. Et est simile, sicut si diceremus de vno syrupo, qui componitur ex duob. seminibus calidis, vel frigidis, vt semine anisi, sceniculi, vel ex semine cucumeris, vel cucurbitæ, & licet ingrederetur semen leuistici, & endiuie, non propter hoc vocaretur nisi syrupus de duob. seminibus calidis, vel frigidis. Nam semina calida absolute prolata sunt solum quinque, semē anisi, sceniculi, ameos, carui, & cimini. Quidam autem, & forsā melius dicūt, quod sunt semē anisi, & sceniculi, & petroselinii, brusci, asparagi, sicut aqua quinque.

COST. **S**YRVPVS acetosus. Licet eius sacchari, quod sponte ex arundine saccharifera effluit Galenus ignarus non fuerit, quando eius etiam Dioscorides meminit, sacchari tamen, & vulgati, quod norunt Arabes, nunquam

Mesue. 7. 3 que

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

*Semina frigi-
da absolute
prolata quot.*

que radicū fit ex quinque radicibus iam dictis: E
vtrunque tamen dictum potest saluari. Semina
vero cōia frigida absolute prolata sunt ēt quin-
que, s. semen cucumeris, cucurbitæ, peponum,
melonum, & citruli. Et sic etiam sunt quinque
radices ex quibus fit aqua destillata, quæ est mul-
tū calefactiua, ac etiam aperitiua. Et aqua ex su-
pra scriptis quinque feminibus frigidis est multū
diuretica prouocatiua vrinæ, etiam aliteratiua ad
frigidum. Et sic tales aquæ denominantur ab eis.
Prima dicitur aqua de quinque radicibus. Secun-
da vero dicitur aqua de quinque feminibus cōi-
bus, & vtraque multū est in vsu, & sic apparet so-
lutio quo ad dubium. Iste syrupus licet nomine-
tur alio trium modorum iam dictorum ab aro-
matarijs, tamen nominatur vt plurimum, syru-
pus acetosus compositus, vel syrupus cōpositus
sine aceto, & hoc quando acetum non ingredi-
tur: & vt, sic habet diuersas operationes efficere
ratione virtutis aceti, & non est tantæ caliditatis
cum acetum ingrediatur, sed est aperitiuus oppi-
lationū, subtiliatiuus materiæ crassarum, in-
cisiuus, prohibitiuus putredinis, & male qualita-
tis, quando autem est sine aceto, est eiudem vir-
tutis cum supradicto, & non lædit stomachum,
& membra nervosa, est et prouocatiuus sudoris,
& vrinæ, & præparatiuus materiæ facientium
febrem ad expulsiōem, vnde vtimur eo cōiter in
principio februm phlegmaticarum cum melle
rosato colato distemperato cum aqua sceniculi,
vel alijs aquis similibus, & compositus cum ace-
to plus confert attinentibus alicui caliditati cū
viscositate, sine aceto autem plus conuenit ma-
terieb. frigidis crassis. Conuenit etiam iste syru-
pus oppilationi hepatis, renum, splenis. Et hic no-
randum, quod sicut communiter vtimur syrupo
de bizantijs in processu februm putridarum
compositarum. sic in principio earundem vti-
mur isto syrupo acetoso, vel sine aceto.

MAN. HOC frequenter vtimur, vocamusque acetosum
compositum.

SYLV. NAM si imbecillum vis, aceti lib. v. addis: si valen-
tissimum, decem: si medium lib. vij. & s. Sed hic
aceti modis atque adeo primus, in hoc syrupo, & in
præcedente nobis est molestus, præsertim quibus fri-
gidus est ventriculus, quem vt cæteras partes neruo-
sas acetum lædit. Ob id etiam Galenus mel duplum
aceto miscet, & melli duplam aquam. Mes. quoque
aquam prope duplam saccharo vbique miscet. Quin-
etiam sepe sine aceto hic syrupus fit, & tunc de duab.
radicibus sine aceto dicitur, quia ex radicibus quin-
que, v. r. apij, sceniculi, petroselinij, rufci, asparagi, duas
tantum recipit. Febris pituitosis, quæ biliosis a prior
est, quia modice calet, & ijs incipientibus, vt Bizan-
tinus paulo valentior procedentibus.

COST. MODVS. Quibus acrior est ventriculi sensus,
vel ne exulcerentur intestina discrimen, & om-
nino, quibus insensum est acetum, sine aceto parandum
hoc erit medicamentum. acetum vero quum miscendum
erit, Mesue etiam silente, coquendum erit.

MESVE.

SYRVPVS acetatus de succis herbarum.
Recipit succorum syrupi byzantini partes
tres, sacchari partes duas, aceti partem vnam.

PER succos, vel succum, syrupi dinarij intel-
liges succos quatuor positos in syrupo dina-
rij, scilicet lupuli, buglosiæ, apij, & endiuia, de
quib. omnib. accipe lib. iij. zac. lib. ii. aceti. lib. i.

EST fere bizantinus, nisi quod in hoc minus ad-
ditur aceti.

MODI acetosi de succ. herb. *Supra quum de bi-
santino syrupo agit, ait interdum succi lib. iij.
dimidiam aceti partem adijci: hic vero tertiam aceti
partem sumit. Sed quod in præcedenti syrupo acetoso ad-
monet, quod et Gal. de oxymelice, quo valentius imbecil-
lusve expetitur, eo etiam plus minusve adijcitur aceti.*

MESVE.

SYRVPVS acidus de succis fructuum, re-
frigerat: ob id sitim sedat, ardorem bilis, &
februm, & phlegmones, aut intempera-
turæ calidæ, cordis, ventriculi, hepatis ex-
tinguit. Recipit succi granatorum † acido dul-
ciū, & acidorum, ana partes tres, eoque igni lēto
ad tercię partis consumptionem, bido claresce-
re permittit, eius partes duas, in lēpi partibus iij.
vel pluribus, vel paucioribus percoque.

E ADEM fere descriptio supra, nisi quod ibi tan-
tum acida, hic acida, & dulcia granata accipiūt.
Loco huius officinæ parant oxyfaccharum vocatum.

SYRVPVS acetosus de succ. fructuum. *Gra-
nata muza vocat, quæ media sunt inter dulcia, & aci-
da saporis, & facultatis. Horum succum si vt purum red-
das, decoxeris ad tertias, tum duabus huius partibus tres
Zulapij partes rursus incoxeris, vix acidi saporis aliquid
retinebit, vixq; calidioribus ijs affectibus conferret, ad
quos commendatur, præstabit igitur fortasse succum per
lineam linguam expurgare.*

MESVE.

SYRVPVS acidus de succis, & aquis fructuum,
ventriculum præsertim calidum roborat, ob
id vomitum etiam prægnantium, & fluorem al-
ui biliosum sistit. Recipit succi granatorum aci-
dodulcium, cydoniorum, pomorum, pyrorum,
mespilorum, tricoccorum, singulorum partem
portionem: aquæ, cui thus, & vna † oxyacanthæ
incoctæ sint partem. i. & dimidiam, sacchari par-
tes tres. coque in syrupo.

A VIC. in v. can. Similiter, & Serapio in pro-
prio antidotario describunt syrupum simi-
lem huic de fructibus. Et est zarut, vel zaror se-
cundum. Simonem ianuensem in synonymis,
quidam fructus similis pyro in figura, & paruus, &
vocalur a Siculis apud quos nascitur arbor eius
zarore, quidam Sorbam putauerunt, sed non est,
quamuis eiusdem virtutis sit in omnibus. Step-
hanus vero mespilam dicit. sed non est, nam ipsa
gubeira vocalur arabice, etiam zarurum pro za-
ror scripsit, hæc ille. quicquid sit, ponere m for-
bam hic pro zarur.

ZARVR, id est, mespilorum. Nullam acredinem
præterquam à granatis habet magni tamen vsus
est si pararetur, in vomitibus, & ventris fluxibus
coercendis, possumus tamen & hoc, & quatuor iam
descriptis, pro embammatis condimentisve ciborum
vti.

MO-

MODVS syrapi acetosi de suc. & aquis fructu. *A tur consistentiam adipisci possunt, (ut hic author admonet) sapa; quam destillati liquores quantavis collione non assequuntur.*
 Zarur mespila tricoeca Syluius, interpretatur qd non improbo, si ij nostri sunt azaroli, sunt enim acidi, & sane palato non ingrati. Est tamen Zarur Arabibus generatim mespilum non tam vnum, quam alterum, neq; temere vulgatum mespilum priusquam mite euaserit hic ad vsus propositos vsurpabitur.

M E S V E.

SYRVPVS acidus ex cydonijs, stomachū roborat, & naturam calore dissolutam, ob id vomitum cohibet, sitim tollit, fit ex succi clari cydoniorum acidorum partibus x. aceti parte vna, & semis, sacchari partib. duabus.

SYLV. **R**ASIS lib. 9. ad Almanforem huic similem habet syrupum ex cydonijs. Obserua hic pro succi B quantitatem immodica saccharum parcius.

COST. **A**CETOS de citonijs. *Acida sunt cytonia, & exprimendo succo apta tunc maxime, quum maturauerint, antea vero ob saporem, quem stringentem habent, molesta, & fere succi expertia.*

M E S V E.

SYRVPVS acidus de pomis, cor, & ventriculum roborat, sitim sedat; fit, vt syrupus acidus de cydonis.

COST. **A**CETOSVS de pomis. *Sumendus. & hic acidorum pomorum succus, quando ad exemplum superioris, ait parari.*

M E S V E.

SYRVPVS acidus ex prunis potenter refrigerat, ob id magnam sitim sedat, intemperiem calidam partium internarum cū febre, & sine febre extinguit; & ebrietatē, & vertiginem, & vomitum sistit, cordis tremorem, & syncopen sanat. Fit ex succi, seu aquae prunorum acidorum, granatorum acidorum, & tamarindorum ana lib. j. succi acidi citrorum lib. dimidia, cum sacchari lib. j. igni lento coctis. Datur cum aqua frigida, vel aqua niuis. Si abique saccharo coquitur ad crassitiam, sapa quaedā fiet.

MAN. **A**QVA tamarindorum, & prunorum nescio quo pacto velit, vi fiant, ita vt a succis differat, nisi per coctionem vel macerationem. A credo vero citri, nescio quare hic vocetur aqua, cum superius appellaue- rit eam succum, vtcunq; tamen paratur, vtilis erit in his, in quibus a Mesue commendatur.

SYLV. **A**QVA hic, vel succus est, vel prunorum, & tamarindorum decoctum, minus quam succus efficax.

COST. **A**CETOSVS de prunis. *Ex recentibus prunis posse aquam destillatione elici certum est. Sed, & ex tamarindis aqua dilutis, vel incoctis, eodem modo. Quia, & ex acida citri substantia elicies: sed saporis nihil seruabit. Puto ergo sumendum succum prunorum puriorum, & acida citri partem, tamarindorum vero, quorum nobis recentium non est copia, dilutum, vel decoctum. Ita quidem si hic seorsum, sine saccharo simul decoquantur*

M E S V E.

SYRVPVS alteracidus de Pomis, ad tertianas exquisitas, & arduas æstiuas, sitim ventriculi, & hepatis intemperiem calidā. Recipit succi malorum acidorum, granatorum acidorum, vuarum agrestium, ana lib. j. aquae rosarum, aquae, cui infusi sunt tamar Indi, & pruna, ana lib. j. & s. succi intybi cocti, & despumati, & aceti, ana lib. ij. sacchari lib. viij. Conditur a quibusdam caphura. Datur cum aqua frigida, vel melonum hyemalium.

HIC quoque si pararetur, & vtilis, & suavis esset, **M**AN. amota tamen camphora. ET da cum aqua melonum. Melones hyemales credo esse, quia apud nos conseruati ad hyemem, non edi consueuerunt, suntq; citris, & colore, & forma similes, sed colore magis.

DELICATVS est, ac vtilis, ablata tamen ca- **S**YLV. phora. Hi melones sunt citri forma, & colore, in hyemem seruari soliti.

ACETOSVS de pomis. *Vna agrestes, quarum succum expetit hic, vbi refrigerium queritur, non matura, quae vniuersi non parum retinent; sed immatura sunt sumenda, omphacium, quod ex his paratur, domesticarum vuarum omphacium superat frigiditate, & que astringente, quae bilis acrimonia retunditur. De camphora, quam etiam addit, quid dicam non scio, qui incertus sum, frigidone, an calido prædita sit temperamento. Tutiosem ego partem diligere prætermittendi, vbi refrigerio est opus, præsertim etiam ob odorem multis ingratum, ex quo dolore capitis corripuntur multi. Melones hyemales angurias fortasse intelligit, quae postrema autumnii parte maturescunt, qui hyemem attingit.*

M E S V E.

SYRVPVS alius acidus de pomis eadē promittens. Recipit succi pomorum acidorum lib. i. succi acidi citri lib. s. iulepi boni lib. ij. Datur cum aqua niuis. Si maceraueris sericum cocco baphica tinctum succis prædictis, valentius corroborabit.

ALIVS quoque acetosus de pomis vocatus, **M**AN. agni vsus esset in siti sedanda, non in acutis febribus tantum, sed & æstatis tempore in sanis, & præcipue biliosis, setam tamen illam ergo dimitterem.

SERICVM quidam malunt auferre, & morbis **S**YLV. biliosis ætate feliciter vsurpant.

ACETOSVS alius de pomis. Si sericum ad **C**OST. affectus cordis valet (quod illi tribuunt) ad arduas febres in iuvene, & æstiuo tempore non habeo suspectum, etiam insectum, quod refrigerandi, & astringendi, proptereaque in tinctorio cocco frenanda bilis vim habet.

ME-

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

M E S V E.

SYRVPVS acidus ex manna febricitantibus, & cum syncope confert, ac siti inexpleta, tussi sicca, ventriculi, & hepatis inflammationem sedat. Accipit mannae vnc. iiii. in succi intybi cocti, & purgati lib. j. macerandas in vase lapideo. Deinde simul feruefiant, manibus fricentur, coleantur, post cum aqua rosarum, succi granatorum acidodulcium, ana lib. i. succi vuarum agrestium, succi acidi citrorum, ana lib. s. sacchari lib. iij. percoquitur.

MAN. **I**LLE vero, qui inscribitur alterniabin, ex recentiorum videlicet manna confectus, praeter alterandi vim aluum quoque modice leniret. Quod quidem vt vehementius facit ille, qui post eum scribitur sub titulo Acetosi solutione educentis bilem, & vim purgandi habet; praeci pue scammonio superaddito; ita minus iucundus est.

COST. **S**YRVPVS acetosi alterniabin. *Lenire hoc posse asperitatem gutturis, quae ex acibus est a febre vaporibus, existimo, manna, & sacchari gratia, at lenire aluum, (vt Manard. ait) uncias mannae ternas succi endiuiae libris quaternis commistas. non puto, si ea hic mensura sumatur, qua syrui.*

M E S V E.

SYRVPVS acetatus, chalogogus, & refrigeratorius. Recip. pruna passa, myxa, ana centum, tamarindorum libram dimidiam, myrobalanorum citrearum vnc. iij. succi rosarum recentium vnc. iiii. mannae, castae, ana vnc. iiii. & semissem, sacchari lib. iiii. Fac syrupum, post aceti lib. ij. succi granatorum acidorum lib. i. & dimidiam, percoq; igni lento cum scammonii drac. vi. panno tenui illigatis, & saepe confricatis.

SYLV. **H**VIVS imitatione syrupos vnius humoris, vel plurium, vel omnium purgatorios ad praecautiorem, vel curationem morborum, praesertim longorum, describunt medici, poriones multo iucundiores aegris, quam ipsa purgantia medicamenta, vel saccharata, vel liquore aliquo soluta, vt ad pituitam purgandam, ex radicibus feniculi, apij, petroselinij, polypodij, sem. anisi, anethi, fenic. ameos, cnici, hysso, calaminthe, pulegio, & similibus, cum agarico, turbiti, & similibus: ad melancholiam, ex radicibus capparis, tamaticis, polypodij, lapathi, aspleno, phyllitide, adiantis, buglossis, lupo, fumaria, floribus cordialibus, epithymo, fennae folliculis, & sero lactis, praesertim caprini.

COST. **M**ODI syrui acetosi sol. ed. *Cur pruna hic ubi alui solutio quaeritur sumantur sicca potius, q̄ recentia, admiror. Acetum vero, & acidi punici succo corroborando ventriculo, & purgantium medicamentorum violentiae temperanda, immo, & temperanda bili, quae ad ventrem vi medicamenti ducitur, non impartu ne adduntur.*

M E S V E.

SYRVPVS contra catarrhum calidum, coxizam, pleuritidem, tussim. Recipit zizipha, & myxa, ana centu, violarum, mannae, ana vnc. j.

E glycyrrhizae, florum buglossi, ana ꝑ vnc. i. & s. sem. maluae, cydoniorum, ana drach. vi. sacchari lib. ii. succi mali granati dulcis lib. i. fiat syrupus.

NESCIO quomodo ex his fructibus possit fieri syrupus, nisi decoquantur, quare cum in sine dicat, fiat syrupus, intelligere nos facit, vt coquerentur.

COQVI omnia debent in aqua, nodulo ex seminibus imposito.

SYRVPVS conferens ad catarrhos. *Violas hic recentes maxime probarem, qui aridis oroni, vel sapore, vel odore expertibus parum inesse lenientis facultatis certus sum. Sed, & boraginis flores, quum quaerit, si recentes non sumpseris, frustra adicias, quid enim aridis ipsis virium superest? non concurrunt autem vtriusque, & viola, & boraginis fundendi flores tempora, quare pro violis, quarum hic unciam vnam quaerit, eandem violarum saccharo asseruat arum, qui uncias duas sumpserit, & pro buglossi floribus, si recentes non habuerit, qui eosdem saccharo conditos, sed duplo pondere usurpauit, a Mes. scopo non aberraturum existimo.*

M E S V E.

SYRVPVS de cannis ad tussim, pleuritidem, sitim utilis. Recipit succi granatorum dulcium ꝑ lib. ii. aquae malorum ꝑ dulcium, & aquae cannarum sacchari, aut penidiorum, ana libram vnam, & dimidiam.

AQVAE malorum de seni. *Seni nomen est regionis, sed nos ponimus dulcia nostratia, & per aquas intellige succos.*

PER aquas succos intellige. Mala vero dulcia nostratia substituiimus pro malis Mesue de Senitaru regione, alij, mora, quibus sit diamoron, intelligunt.

DE cannis. *Per aquam cannarum succum puto intelligendum arundinis sacchariferae, cuius recentis copiam fuisse oportuit, ubi huius medicamenti auctor agebat, nobis eiusmodi arundines ex Cypro, Creta, & Sicilia afferuntur, sed pauca, & sepe arida. Venetis tamen ex Creta allatos eius caules sine radice, ita viuentes habui, vt humi positos germinasse, & in menses multos vixisse viderim.*

M E S V E.

SYRVPVS portulacae valenter refrigerat, obid sitim, februm ardorem, ventriculi, & hepatis intemperiem calidam corrigit. Accipit seminum portulacae tritorum lib. i. horis xxiii. maceranda ꝑ in succi intybi cocti, & purgati, lib. ꝑ iiii. postea igni lento coque ad dimidias, & tunc cum sacchari ꝑ lib. ii. percoque in syrupum, additur interdum aceti lib. i. uel succi granatorum acidorum lib. i. & s.

ISTE syrupus de Portulaca interdum in vsu habetur, qui potest fieri duobus modis, vno modo, si accipiatur succus endiuiae coctus, & depuratus, & addas zuccharum, tunc erit syrupus de succo endiuiae, qui multum in vsu. Si vero addas reliqua, quae in textu scribuntur, tunc erit syrupus de Portulaca.

Placet

MAN. Placet mihiestate, atq; tēperatura, & morbo biliofis. A

SYLV. **P**OTEST succus intybi cum succis aliis refrigerantibus coqui ad vsus eisdem. Syrupus quoque intybi a Gentile scriptus refrigerat, humectat, obstructions aperit, intemperiem calidam hepatis renum emendat, bilis acrimoniam frangit. Recipit succi intybi, & lichenis herbæ, ana lib. ij. rosarum, violarum, lentis palustris polytrichi ana vnc. s. adianti albi, hordei mundati, seminum communium frigidorum ana vnc. j. cum saccharo quantum sufficit, fac syrupum, aromatiza santalis albis, & rubris, & vna oxyacanthæ, cui si cinnamomum, lignum aloes, corticem citri aromatis gratia immittas, cor magis roborat: sed minus refrigerat.

COST. **P**ORTVLACAE. Meminit hic vasis lapidei, ut saepe in superioribus, quod maxime in ijs vsu venit, in quibus acetum venit: quod sanè in arco vase amaro sapore inficitur. Sed diligentiores pharmacopei ollis vitratis omnia incoquunt, quibus integri rerum omnium sapor servantur.

M E S V E.

SYRVPVS violatus pleuritidi, & tussi a causa calida prodest, fit ex violarum vnc. ij. feminum cydonij, & maluæ, ana † vnc. j. zyzypa, myxa ana † xx. cum aquæ cucurbitæ lib. † vi. coque ad tertiam partem, & cum sacchari lib. † i. & dimidia fiat syrupus.

Syrupus de violis confert tussim calidæ, & pleurisi. Recip. violarum vnc. ii. feminum cydoniorum, feminis maluæ ana † drach. viij. iuibæ, sebesten ana xx. Et coque cum lib. vj. aquæ cucurbitæ vsque ad tertiam partem, zucchari lib. j. s. fiat syrupus.

CHRI. **I**STE syrupus est in vsu. Confert ad digerendum materiam subtilem cholericam, & est alteratiuus malæ complexionis calidæ, & sicca. Confert etiam tussi sicca, & factæ a materia cholericâ subtili, & confert multum, & principaliter, & sic communiter est vsus eius, ut plurimum assumptus cum aqua capilli veneris in principio, & augmento pleurefis, quod est apostema cholemicum. Confert etiam tertianis puris assumptus cū aqua frigida simplici, vel cum aqua endiuicæ, licet eis etiam conferat iulep violatum, & syrupus acetosus simplex, habet enim iste syrupus virtutem lenitiuam, & est complexionis frigida, & humidæ in primo. Est etiam utilis ad sitim extinguendam sub actuali frigiditate, assumptus cum quadruplo eius aquæ frigida. Confert etiam ad somnum prouocandum assumptus de sero post cenam, cum aequali aquæ proportione cum ipso.

A D D I T I O.

Iste syrupus interdū in vsu habetur sub nomine syrupi de violis cōpositi, sed quando doctor simpliciter ordinat. Recip. syrupi violati intelligitur de illo, qui fit est infusione violata, descriptione cuius vide sup. Itē Mesu in practica sua sermone in aqua cicerum, habet duas alias descript. tamen ista est illis nobilior.

MAN. **H**ic vbique paratus inuenitur, & eo vtimur in pleuride.

SYLV. **A**d pleuridē, & alios affectus biliosos efficax initio, & augmento, refrigerat enim, & humectat

primo gradu, ob id tussim siccam iuuat, sitim sedat cū aquæ frigida quadruplo, somnum conciliat vespere sumptus vnc. ij. cum aequali aquæ portione, vel solus. Syrupus aut violatus absolute est, qui ex violarum infusione praedictus est. hic vero dicitur syrupus violatus compositus.

DE violis. Licet seminibus cotoneorum, maluæ, iuiu COST. b. s. sebesten, coquendas violas ponat, hæc tamen postremo loco, ubi cetera ex alie fuerint decocta, me etiam silente addenda sunt, ut quæ (quod alibi Mesue) coqui diutius non ferunt.

M E S V E.

SYRVPVS zyzyphorum rancitati, tussi, pleuritidi confert, fit ex zyzyphis † sexaginta, violarum, feminis maluæ, ana † vnc. v. adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati ana vnc. j. semi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactuæ, tragacanthi, ana drachmis tribus, coque cum aquæ fontanæ lib. † quatuor, & sacchari lib. ij.

SYRVPVS de iuibis secundum descript. CHRI. Sitam est in vsu, & sic, non aliter preparatus, reperitur. Confert autem ad raucedinem vocis, & tussim factam a siccitate, & asperitate canna, & gutturis, & confert apostemati cholericæ, & omnibus passionibus pectoris, & gutturis calidis, assumptus in debita dosi, & habet operationes cōsimiles syrupo violato statim dicto, & adhuc fortiores, & maxime in dispositionibus pectoris: attinet tamen alicui caliditati. Recipit iuibas, &c. hordei mundi, semē est notū, & amoto, cortice tollitur virtus eius abstersiua, & remanet virtus lenitiua cum aliquid siccitate, est enim complexionis frigida in primo gradu versus ipsum, & aqua hordei, quæ communiter est in vsu, non esset sic conueniens, si fieret absque cortice hordei, sed bene plus ad nutriendum conueniret, reliqua sunt nota.

ZIZIPHA vel serica, ut diximus, vocantur. Libræ MAN. (10.) Libræ 4. aquæ non valerent tot iuibas continere, quare libræ numero centum, communis vsus est in calidis fluxionibus. Vt tamen ego etiam in vlceribus vesicæ, & valde confert.

ALI coquunt ad dimidias, colatum percoquunt SILV. in syrupo cū sacch. lib. j. potius, quam lib. ij. Tussi sicca, & asperitati arteriæ, omnibusq; thoracis affectibus, & fluxionibus calidis cōfert, viribus affinis est violato, sed eo minus refrigerat, vlceribus vesicæ etiā utilis est, minus in vsu est hic compositus, quam simplex prius scriptus. Male hic legebatur zyzyphorum lib. x. quod lib. x. interpretati sunt pro lx. hoc est sexaginta. Nam libris zyzyphorum decem, &c. capiendis, aquæ lib. iij. non sufficerint. Id addo, ut intelligas vitia contingere plurima ex notis ponderum, & numerorū, q̄ nos ob id integra, aut appē dimidia scribimus,

DE iuibis. Hoc crasse faciendi vim habet in se, COST. & eo nomine fluxionum a viū, ac tenuiū initio conferre potest. Sed codex mendis scateat. Prater eo in ubas, de quibus alij, violarum, & seminum maluæ vicia, & quarit singulo. n̄ quinque, ut Sylnus legit, maiorem copiam liquoris, quam librarum quatuor ad coquenda postulant, maluæ n̄ semina decocta cremorē reddunt lentissimum.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

similia ad conficiendū syrupū ineptū, additis præsertim E
cydonij feminibus, tragacatha, & saccharo, quare cū ve-
teri codice non vicias, sed drach. v. legendum existimo.

M E S V E.

M E S V E.

† nigri.
† alij 30 &
in p. 102 le-
gunt.
Vide disce-
dium in eieg.
matib.
† 20/2. hab.
drac. vij.

SYRVPVS papaueris ad tussim siccā, phthi-
sim, catarrhum, insomnia caulam. Recipit
papaueris albi, & † rubri ana drach. † quin-
quaginta, adianti alibi drac. xv. glycyrrhizæ, dr. v.
zyzypha triginta, feminis lactuce drach. quadra-
ginta, feminis maluæ, & cydoniorum ana dra. vi.
coque in lib. iij. aquæ ad dimidij consumptionē,
colatum cum sacchari, & penidiorum ana † vnc.
octo in syrupum percoque.

CHR. **I**STE syrupus multum conuenit ad prohibē-
bendum descenium catarrhi calidi, & subtilis
ad partes pectoris, & pulmonis, ipsum aliquall-
ter incrassando. Est etiam somni prouocatiuus,
& lenitiuus partium pectoris, & pulmonis, gar-
garizatus cum aqua capilli veneris, vel vngule ca-
ballinæ, idest farfarelle, vel aqua frigida, vel aliis
aquis conuenientibus, in dosi, & cum conditio-
nibus, & modis suprascriptis.

A D D I T I O.

Aliqui addūt in sine præsentis syrupi vini cocti seu
sapa vnc. vi. & hoc, vt dirigat virtutes aliarum medi-
cinarum ad pectus, sapa enim multum pectori ami-
catur. Vterius notabis pro huius syrupi confectio-
& etiam aliorum, quod semina mucilaginem facien-
tia non sunt ponenda ad bulliendum cum alijs rebus,
sed debent ligari in petia lini mundi, & sic virtus eo-
rum transit ad syrupum, & viscositas retinentur, quæ
syrupum redderet viscosum.

MAN. **P**APAUER rubeum, est quod Græci ἀνθούριον, & est
calidum, quare potius legendum papaueris nigri.

SYLV. **A**LII papaueris nigri legunt, de quo nuper. Ca-
tarrhum calidum, acrem, tenuem, in pulmones
ruentem prohibet incrassando, lenit asperam arteriā,
somnia conciliat. Datur ad thoracis partium affectus
cum aqua adiantorum, vel bechij. Semina mucagi-
nosa pano lineo ligata facultatē syrupo tradunt, muc-
caginem in linteo retinent, quæ syrupos nimium glu-
tinosos redderet. Rarus visu est, frequentior simplex
nuper dictus. Competunt et hi syrupi papaueris, fluo-
ri alui, & dysenterici post totius purgationē, aut quia
somnia conciliat, qui fluxiones facit, & coquit, aut
quod intemperiem calidam siccam, intestinorum a ma-
terie fere biliosa, aut melancholica affluxu emendat.
Diacodium, & eclegma papauerinum in eclegmati-
bus dicenda, idem prope possunt. Huc adscriptos
eram syrupos alios thoracicos, sed calidos, nisi ante
compositos frigidos absoluisse præstiteret.

COST. **D**E papauere. Opportunissimum hoc medicame-
ntum est initio desiccationis, quando humor in fauces
irruens, & tussim excitans ob tenuitatem educi excreatu
non potest, tunc enim crassioris us agendū est, tenuem il-
lum humorem cogentibus, ac densioribus, quod præstant
simplicia hæc omnia, & inter ea papauer, quod quam præ-
ter albam, rubrum quoque expectit, certum est per rubrum
non anemonem, quæ non est in papauerum genere, sed er-
ratium papauer intelligere, flores eos rubios proferen-
tem, quos ad cohibendā huius generis fluxiones non mi-
nus vtilis esse, quam semina quondam obseruamus.

HACTENVS syrupos compositos refri-
gerantes docuimus, nunc ad calefacientes,
morbis frigidis salubres transeamus, † oxymeli-
tis genera primum dicturi, si prius de aqua mul-
sa, & (vino mulso) egerimus.

HAEC est tertia pars principalis huius sextæ
distinctionis in qua prosequitur determi-
nando de syrupis magis, & principaliter cōferen-
tibus ad materias crassas, frigidas, & viscosas, &
phlegmaticas, & melancholicas. Et hic notan-
dum, quod differentia est inter squinebin, quod
est syrupus acetosus simplex, de quo dictum est
superius, qui est factus ex saccharo, aceto, & a-
qua; & secaniabin simplex, id est oxymel sim-
plex, qui est syrupus acetosus factus ex melle, ace-
to, & aqua. Est & aliud secaniabin compositum,
quod vocatur oxymel compositum, quia fit ex
melle, aqua, & aceto, & alijs radiibus, & semi-
nibus, & aromatibus, vt in processu patebit. Est,
& geleniabin, quod est mel rosatum colatum.
Et licet etiam secaniabin generaliter cum zuc-
charo, & absque aceto, corrupte denominatur
secaniabin, sed melius denominari debet sequi-
niebin simplex, vel compositum. Nam proprie
dicitur secaniabin, quando syrupus componi-
tur ex melle.

MORBI frigidi sunt pituitosi, & melancholici,
præsertim a pituita inspida, vitrea, acida, & hu-
more melancholico. Nam pituita falsa ex putredine,
aut bile mista, iam calida est, vt melancholia ex putre-
factione, vel vltione sanguinis, vel humoris melan-
cholici, vel bilis flauæ genita, quamuis actu frigida
videatur, vt calx, sex vini vsta, tamen potestate calida
est: hæc ubi actu per nouam putredinem, vel causam
aliam calida euasit, est ardentissima, & calcis, ac fac-
cis vitæ in morem vrit, & cancrū facit sepe vlceratū.

M E S V E.

AQUA multa magnarum est virium ex
maiorum nostrorum sententia, si qui-
dem sitim sedat, affectus frigidos præ-
sertim cerebri, & nervorum, & iu-
rarum iuuat, loco vini potum tussim humidam,
putis, & pituitæ crassæ, & lentæ expecto rationē
promouet, lauat terget, purgat intestina, visce-
ra, meatus vrinarios, ob id colicis prodest, & al-
uium subducit, calculum in viis vrinæ gigni pro-
hibet. Fit ex mellis boni (quod colore sit palli-
do, odore iucundo, sapore modice acri, & dulci,
consistentia crassi, & tenuis media, non vetus)
lib. i. aquæ fontanæ dulcis, & claræ lib. viii. in va-
se lapideo, vel vitrato igni lento coctis, & conti-
nenter despumatis: deinde pano denio colatis.
Quod si mox per se bibendum est, aquosius fiat,
largæ enim coctione crassatum, vt iulepus, diu
quidem seruatur, sed in partes remotas agrè
penetrat, in bilemque ob multam dulcedinem
facile vertitur, & ob id sitim auget, nisi largio-
re aqua mista dissoluatur, vt inspidum a-
quæ modo videatur. Alias quoque facultates
coctio varia et acquirunt, quia partem coctam in-
flat,

flat, magis alium subducit, minus nutrit, largius vero coctum inflationem dissipat, magis nutrit, minus deiecit. Addunt nonnulli aromata. zingiber, crocum, cinnamomū, macis, & similia, alij galliam moscharam, lignum aloes, & similia. Fit etiam ex mellis parte vna, aqua fontanae partibus octo, & fermenti in his dissoluti, quae vasi ligneo trade, relicto trium digitorum spacio vacuo, in quod cum multo modo feruebit, recipiatur, vbi feruere desierit, obturato vase modo vini doliorum, tertio post mense fit potabile. Immittere possunt aromata panno lineo ligata.

ANT. SERMO in aqua mellis. Posuerunt antiqui diuersitatem in aqua mellis, qui locuti sunt de ipsa, & ascripserunt ei iuuamenta plurima, quae sunt in ea, quia sitim sedat, & valet ad agritudines frigiditas, & proprie, quae sunt in cerebro, & neruis, & confert ad tussim humidam, & mundificat pectus a sanie, & humore crasso. Et confert vix vrinam, & non permittit in eis lapidem generari, & mundificat per vrinam, & confert colicam, & lauat, & abstergit viscera, & soluit, & mundificat ventrem a fecibus. Bibitur loco vini in agritudinibus neruorum, & iuncturarum, & est potus bonus. Inter diuersitates autem operationis eius ponimus modos duos. Et primus est, ut accipiatur mellis boni, & mundi, & proprie cuius est color habens mediocritatem, & proprie sicut color paleae, & quod est inter tenue, & spissum, & quod est boni odoris, & quod est modice acutatis, & quod non est antiquum, & sit eius pars. i. & pone ipsum in vase lapideo, aut vitreato, & funde super ipsum aqua fontis dulcis, & clara partes viij & coque ipsum cum facilitate: & auferatur spuma eius, & non dimittatur super ipsum multiplicari, immo, quam cito apparet, auferatur, deinde coletur colatorio denso de panno. Et si bibitur recens, oportet, ut fiat multa aquositas, & sic bibitur impermixta sicut est, & hoc ideo, propterea, quoniam, quae ex ea crassa est, non penetrat in vias remotas, & conuertitur propter impossibilitatem suae dulcedinis in choleram, & ad sitim. Si autem bibatur antiqua, oportet, ut fiat pinguior sicut in lep, & bibenda est permixta permixtione multa decenti, ut sit magis aquosa, & insipida. Et scito quoniam ars colitur acquiri ei proprietates aliquas: & illud est, quia parum cocta facit inflationem, & minus nutrit, & magis laxat: multa autem coctio inflationem resoluit, & digerit, & magis facit eam esse nutritibilem, & laxare minus. Et sunt ex hominibus, qui aromatizant illam cum speciebus alesanginis, sicut zingiber, crocus, cinnamomū, macis, & similibus: & sint, qui aromatizant cum gallia muschata, ligno aloes, & similibus. Secundus modus operationis eius est. Recip. mellis partem vnā, aqua fontium clara partes octo, & distemperetur cum eis parum foenu graeci, & proprie ad omnes centum libras aquae, & mellis sint eius vnciae tres, & includitur in vase ligneo, sicut ponitur mustum, ita quod remaneat ex vase vacuum, sicut mensura trium digitorum, & illud ideo, quia patitur de ebullitione, sicut mustum. Deinde est post ebullitionem eius stringatur orficium vasis, sicut stringitur vas vini, & bibatur post menses tres, si autem aromatizare volueris, ponantur in vase species alesanginae ligatae in panno.

CHRI. ISTE potus, qui fit ex aqua mellis, erat multum in usu apud antiquos. Gal. ipsum excellenter laudat, & extollit primo, & secundo regi. acu. cum loquitur de hydromelle, id est de aqua mellis. Nam ipsa utilitates habet, & iuuamenta secundum in-

attentionem Gal. loco allegato, & huius auctoris litera, ac est secundum omnes modernos, licet in partibus nostris non sic hodiernis temporibus, ac modernis practicantibus habeatur in usu, & hoc pro lasciuia Italicorum, & medicorum complacencia in infirmis ad vinum, excusantium se a consuetudine multa ad potum vini, maxime parui, & limitati in quantitate pauca, timentes etiam debilitatem virtutis, & malitiam digestionis potius contingere ex aqua mellis, quam ex potu vini, ut in passionibus frigidis maxime iuncturarum cerebri, & neruorum. ipsa. n. est sitis sedatiua, & confert est ad tussim humidam de materia viscosa, & crassa, & mundificat sanie a pectore, humores crassos, & viscosos abstergendo, subtiliando, & aperiendo, & dictas materias soluendo, mundificat est vias vrinarum, & in eis non permittit lapidem generari, & est praecipuus, & singularis potus podagricorum, cum sunt a causa calida, melius esset aqua zucarum, quam aqua mellis, aut vinum: vinum. n. in agritudinibus iuncturarum quanto subtilius tanto deterius, maxime in principio, & si ante repletionem: vinum vero crassum vaporibus suis crassis est ledens caput, materias malas, & crudas multiplicando: mediocre vero mediocriter laedit. Timetur est usus eius ne ad acetosum conuertatur in stomacho: unde summe nocet quibusdam dispositionibus in stomacho neruorum, & cerebri, & ob istas causas eligitur aqua mellis, habet etiam alias utilitates positas in litera. Componitur autem aqua mellis duobus modis, ut apparet in litera. Primo, quando fit solum ex aqua, & melle absque alterius rei additione, accipiendo octo partes aquae, & vna mellis. Et iste est communis modus constructionis, qui habetur in usu in omnibus passionibus frigidis, quae sunt in cerebro, nucha, iuncturis, & neruis. Secundus modus est, qui in totum abijcitur, ut simili modo accipiantur octo partes aquae, & vna mellis, super quibus additur parua quantitas foenu graeci, aliqui est alij secundum diuersitatem dispositionum: in prima addunt aromata quaedam, sed talis aqua cum quacunque additione non est in usu, licet describat in litera. Prima facta ex aqua, & melle iuxta proportionem superius dictam, iterum diuersificatur secundum diuersitatem maioris, aut minoris decoctionis, nam non multum cocta est parum inflatiua, & ventositatis generatiua, minus nutritiua, laxat tamen ventrem. Cum autem multum decoquitur est sedatiua inflationum, & ventositatum resolutiua, aperitiua oppilationum, ac est ad digerendum magis iuuatiua, aut plus nutritiua, laxat tamen ventrem minus, quam praedicta, communiter intantum decoquitur quousque quarta, vel quinta pars eius ad ignem minuatur, licet aliqui velint vsque quo tertia pars consumatur. Et sunt quidam querentes vltiorem calefactionem ab ea, & confortationem stomachi, viscerum, ac est cerebri, & quod sit magis resolutiua ventositatum, qui addunt in ea quaedam aromata cum leuissima decoctione. Dicit in litera, & sunt ex hominibus, qui eam aromatizant cum speciebus alesanginis, id est cum speciebus aromaticis, sicut cinnamomo, caryophyllis, croco, zingibere, macis, & similibus. Iste. n. potus simplicis aquae mellis absque alia mixtione generaliter vsitatur bonis

& ex-

Operatiua.

*Aqua mellis
composita de
pice.*

*In quibus
distenditur
conuertatur.*

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

& expertis practicantibus in quibusdam ægritudinibus, vique ad septē dies, vt scilicet in apoplexia debili, vertigini, scotomia, epilepsia, spasmo, tetano, saltu, iectigatione, mollificatione seu paralyfi, & est conueniens potus valde. Et si vltra septem dies infirmus eam assumere valet absque nocumēto, vt .s. in digestionē cibi in stomacho, aut in debilitate virtutis, quę principaliter est cōsideranda, tunc talis potus est prosequendus, quia est inuatiuus, & utilis. Sed si aliquod prædictorū nocuementorum perciperetur, non est potus vini prohibendus in quocunque tempore talia nocuementa perciperentur, immo talis aquę potus est omnino remouendus, quia intendendum est ad id, quod magis suspectum. Insuper, & aliquando istum potum exhibere possumus loco syrui de mane, celebrata digestionē, cum quærimus humorum phlegmaticorū digestionē, incisionē, & absterisionē. Et sit dosis eius vique ad vnc. v.

ADDITIO.

Hydromel apud Græcos, id est aqua mellis dictum ab hydros, quod est aqua, & mel. Mes. hic describit duos modos hydromellis, qui satis patent in textu. Rasis ix. ad Almanforem in c. de colica habet vnum modum faciendi hydromel, & est quasi idem cum isto. Auic. in v. can. habet duas descript. syrui de fauis mellis, & eadem habet Serapio in proprio antidot. nam si legis vtriusque descriptiones, videbis, quod syrui de fauis mellis apud Auicenn. cum hydromelle apud Io. Serapionem sunt idem. Similiter Gordonius in regimine acutorū morborum tertia particula describit alios duos modos hydromellis.

MAN. **L**ATINI aquam mulsam appellant Hippocrates melicraton, minusq; aptum esse dicit his, qui amara bile abundant, & magnorum sunt viscerum. Gal. in colliquantibus febribus ait esse nocentissimā. Idque, quod aqueum est, ad vrinas, & sputum aptus, minus vero aqueum, aprius ad ventrem subducendum, magisque nutrire, quam vinū in odorem tenue, quod pauciferum vocant, & hoc, nisi ventrem perturbet, satis vrinam mouet, nisi aliquid in visceribus prohibeat, biliosa etiam per inferiora excernit. Et si bibitur recens. (Hoc vocat Dioscorides melicraton. Si autem bibitur antiquum.) Hydromel dicitur. Melicraton, n. vocant Græci mixtionem ex melle, & aqua, quę ideo conficitur, vt statim bibatur. Hydromeli id proprie dicunt esse, quod ita preparatum est, vt diutius feruetur. Melicratum etiam duplex, scilicet coctum, & incoctum, coctum quidem, vt ait Hippocrates 3. reg. acut. pulchrius est visu, sed nullam habet virtutem, quā crudum excellat, quod ex bono melle paratum est, debilius vero est, & alui excrementa minus educit, quam id quod est crudum. Auic. accipit melis par. 1. aquę par. 2. & coquit ad tertię consumptionem. Paulus vt Mes. aquam octuplam ad mel.

SYLV. *Melicraton* recens *Idem* sepositum, vt feruetur, Dioscoridi dicitur, alijs confunditur pro aqua mulsā, seu molita Melicratum male pro *mesve* Mesue interpreti dicebantur. Has vires hydromelins ex Hippocratis, & Galeni libris probare, quia est cui vis procliuē, si vel lib. præcipue tertium rationis victus acutorū, aph. 41. lib. 5. san. tuend. & methodi medendi legerit, ob id sciens omitto. Addam tantū, inflationes & tormina maxime excitare, quando in aqua tantum calfacta mel dissolutum est, qualem mulsam crudam Serapio vult dari dormituri mulieri, quam concepisse suspicamur, nisi eius potui sit assueta. In arthritide calida, pro mulsā, ac qua saccharata est præstantior.

E Quod si vel a mulsā, vel saccharata aqua post vsum septem dierum, aut vires nimis collabantur, aut ventriculus male coquat, ad vinum est redeundum, vel potius vinum mellis transeundum. Secundum hydromelitis genus est in huius partibus valentius, & generosius, & item, quod vinū mellis vocat Plinius: Vtrūque enim colore, & calore, & saporis gratia vinū exotucum, quod Battardum vocant, mentitur, estque efficacissimum in affectibus cerebri, & partium neruolarum frigidis, paralyfi, apoplexia, epilepsia, lethargo, colicis nem, & nephriticis, & ventris inferioris in tempe frigida, feruaturque vtrūque, & valentius euadit tempore, & loco calido: Vires eius miraberis, si parum ante coxeris, & despumaueris, deinde dies quadraginta, aut circiter, extra plauiam soli verno exposueris. Expositi etiam æstiuo, & autumnali, nec infeliciter, nisi quod semel longe omnium acerrimū abili, quod solem non habuerat liberum, nec post feruesfactionem, & insolationem fuerat operculatū. Fermentum non misceo, vt nec Plinius, id tamē accelerare feruorem, & augere acrimoniam certum est, quanta vero mensura sit miscendum, ex Mesue corruptis codicibus difficile est coniectare, hi enim vnc. iij. in libras cētum aquę, & mellis expetunt, alij in singulas libras aquę, & mellis simul mistorum vnc. iij. fermenti miscent, alij ad mellis libram. j. aquę lib. viij. fermenti vnc. j. Melicratum Hippocrati est noxiū biliosis & quibus magna sunt viscera, Gal. etiam febribus colliquantibus, aquosius vrinas, & sputa magis promouet, minus aquosum aluum magis.

SERMO in aqua mellis. *Aquam cui mel, vel saccharum, vel aliquid aliud dulce incoctum fuerit sola gyl. yrbiza excepta nunquam animaduerti sedare sitim, nisi argissima copia epotum, propterea que mulsam nisi frigidis affectibus, adde etiam frigidis corporibus, et atibus, anni temporibus, & regionibus tuto dari non potest. Ut eos etiam prorsus non probem, qui in febribus pituitosis promiscue commendant, & si enim earum frigida causa est, affectus tamen calidus, dum mulsam in bilem vitridi caloris vertitur eius vsu frequenter irritatur. Id in paranda mulsā obseruandum, quod mel tenuit vetustum, atque constat, quo vetustius ipsum est, eo etiā esse acrius: adeoque ad frigidos coquendos humores, & attenuandos esse aptius. Sed arbitror mulsam, ex vetusto melle celebris aciescere, quam vt diu feruari possit, accrescere. n. ipsam certum est, quando, ex ea (Plinio etiam admonente) insolata acetum acerrimum paratur, id quod sane ex vetustiori melle acriori euenire magis, quam ex recenti credibile est, illud non præteribo nunc Latitia vinum quoque confici ex melle, maluatici vini moschati odore, & sapore amulum, id mihi degustanti, & ignaro quid esset, mel plane prodidit, pollicentur, qui id conficiunt in febribus quibusvis ex eo nihil incommodi accessurum, quod tamen nō facile adducar, vt credam, vel de æstiuosis febribus, vel etiam de pituitosis, in corpore calidiori.*

MESVE.

OXYMELI sit ex aqua, aceto, melle, aqua vero miscetur, vt longa coctione causa inflationis in oxymelite resoluitur; ut etiam promptius despumetur; ut denique medicamento huius facultas ob aquosam substantiam in corpus distribuatur, mel vero additur ad oppugnandum pituitam. Ex melle autem, & aceto mistis facultas quædam tertia horum neutri tanta consistit,

CHRI.

COCT.

MAN.

git, certissima, & efficacissima ad tenuandum, A incidendum, resoluendum humorem crassum, lentum, ventriculi, hepatis, praesertim vero iun- curarum, & in febribus diuturnis, quarum ma- teriam incidit, & coquit. Fit ex aceti parte vna, mellis partibus ij. aquae partibus iiii. Necesse ta- men est, interdum augere acetum, vt in syrupo acetoso diximus. Primum autem mel, & aqua si- mul coquuntur. vbi despumata probe sunt, ad- dito aceto percoquuntur, semper quoque despu- mando. Datur ab vnc. j. ad vnc. iij.

CHR. **I**STE syrupus vocatur à Mef. oxy mel simplex, quia componitur ex melle aqua, & aceto secundum proportionem in litera declara- tam, & secundum praesentem descript. est in vfu. cofert in materiabus phlegmaticis crassis, & viscosis, & adherentibus, illas subtiliando, in- cidendo, & abstergendo, & diuidendo. Vnde in principio febrium phlegmaticarum quadoque vtimur ipso, & maxime cum melle rosato cola- to; & cum debitis aquis, & cum alijs conditioni- bus requisitis. Est autem efficac ad digerendum materiam febrium longi temporis. & si ex ipso gargarizando cum aqua hordei colluatur os, ab- stergit, & mundificat materias, quae descendunt, & retinentur in palato, vel ore, habet insuper alia inuamenta, & vtilitates multas, quas ponit in li- tera. Iste syrupus ad perfectionem decoquitur, sicut & alij superius dicti. Et ideo in libra ipsius dum deuenit ad perfectam decoctionem, reman- dent vnc. x. mellis vel circa, vnde virtus mellis in ipso est multum efficac, potens in calefaciendo infrigidatos, & in digerendo, materias phlegma- ticas frigidas subtiliando, & abstergendo. Est etiã virtus aceti, & aquae, quae in ipso remanet, aliqua- liter incisua, dans penetrationem mellis, & vir- tus aquae dat ei aequaliter subtilitatem, vnde faci- lius, & citius penetrat ad partes, ad quas pene- trare non possit ad digerendum materiam, & re- manet per decoctionem in melle, vel cum zuc- charo virtus, & potentia ipsorum, quae cum ipso decoquuntur, & sic remanet post completã de- coctionem ipsius cum zucchero, & melle, aliter autem minus decoquendo conseruari non pos- set. Debet ergo lymphari iste syrupus cum mo- dico plus aquae, seu cum decoctione conuenien- te pro materia digerenda. v. g. cum aqua foeni- culi, vel consimili, in materia phlegmatica cum alijs conditionibus requisitis superius, pluries re- plicatis. Et dosis syrapi est vsq; ad vnc. ij. & aquae vnc. iiii. possit etiam cum aqua simplici lymphari, quae sufficeret ad faciendum subtiliationem, & penetrationem ipsius, potest etiam syrupo per- misceri. & ista remanent iudicio medici in arte peritis, & modus constructionis de se est clarus.

MAN. **S**ECANIABIN Arabes, Graeci oxy meli, Latini ace- tum mulfum. Hippocrates. os & guttur humectat, sputum educit, in siculosum est. Galenus. spleni, & hepati maxime vtile est, ea absque molestia expur- gans. Hippocrates, inflationes purgat, & vrinas pro- uocat. inferiora intestina molliora reddit, & abradit. exiguum eius bibitur noctu, & ieiuno ante sorbitio- nem, potest & bibi multo post sorbitionem. Gal. Satis est duarum horarum spatium intercedere inter oxy- melitis potum, & sorbitionem. Hippocrates, cui quis

solo vsurus oxy melite est in toto morbo, paucum ace- tum misceatur, adeo vt tantu modo agnoscat: qua- re syruporum, quorum nunc communis vsus, ab vsu aceti huius mulfu manauit. Multa ex his, quae ex Hip- pocrate, & Galeno notauit, prudens lector elicere po- test, quae communi illorum vsui aduersantur.

IA M quae ex aceto (in quod vinu corruptione degenerat) sunt compositiones, dicamus. Oxy meli Gracis, nobis ace- tum mulfum, crassa in ventriculo, & venis tenuat, lenta inci- dit, ac strenue terget, obstructa liberat sine manifesto calo- re, ob id nec febres accendit, sputum euocat, sitim sedat, alia- que permulta efficit. Hippocr. lib. tertio, rat. vict. acut. morb. Si tamen immodice vtare, intestina rodit, nervosa laxat, tu- sim excitat, etiam in synochis tuto datur lib. i. meth. Sic Ga- leno componitur libr. 4. san. tuen. Aceti albi acerrimi libr. j. mellis optimi lib. ij. aquae fontis lib. iij. coquuntur simul ad tertiam, vel etiam ad quartã, spuma interim detracta, quam si multam mel egerat, malu est, & ob id diutius coquendum. Optimum vero vel minimum spumae euomit, & breuissimo tempore coquitur, & plurimum quartam partem eius, quod fuerat in initio, amittit. Si vis oxy meli valentius, misce tan- tum aceti, quantum mellis, aquae duplo, quale est oxy meli Pauli lib. 7. idem Mefues imitatus est in syrupo acetoso sim- plici, quem facit mitionem aceti partibus tantum duabus mi- titis, valentem vero mistis quatuor, mediocrem denique tri- bus. Sed cum vna omnibus mensura non placeat, quia hi ace- tosi, illi mellitius magis ament, pro cuiusq; palato miscea- tur. Aut si vnicum vis, para imbecillius, cui medicus acetum addere vtendi tẽpore, si opus erit, poterit. Si diutius vis fer- uare, coque perfectius, donec aceti, & mellis qualitates pla- ne fuerint vnita, nec acetum adhuc crudum gullanti appa- reat. In syrapi consistentiam cum Mefue coquunt ea ratio- ne nostri pharmacopola, cum liquore aliquo dissoluendum, vt potabile fiat. Quod autem cum Galeno quadrefariam co- quitur ad tertiam, vel etiam quartam partem parum diu, vt dies octo, vel circiter, astate praesertim, etiam si loco frigi- do condatur, seruatur integrum. Nam corruptione abir in acetum acerrimum, quod hydromeliti coque calido aere ac- cidit, tamen longe est omnibus medicis potionibus idem iu- cundius, vt id etiam vino agri plerique praesertim, praesertim si paulo est aquosius, quale astate, & in febribus coquere so- leo, aut aqua cocto mulla parare. Fere autem aquae pintis sex mellis li. ij. igni lento desumpo, vt sit clarius, post aceti quar- taria tria incoquo, cetera, vt mox audies, persequor. Quia autem mel nostrum improbius est, cinnamomo vulgari pau- co odoris, & saporis gratiam augemus immiscendo, dum co- latur, in li. singulas ad drach. ij. & albuminibus ouorum for- dem eius omnem cogimus, quam panno laneo, dum parum- per refrigit, colantes secernimus, vt iam sit quam purissi- mum, & vino albo simillimum, vbi mel album, & acetum el- bum accepit, aut flauo, si mel flauum, & acetum vulgare re- cipit. Oxy meli aliter coquit Diofcor. & post eum Plinius. Oxy meliti, vt hydromeliti incoquere potes, quae eius actio- nem intendunt, tenuantia, incidentia, tergentia, vt hyssopi, thy muni, saureiam, origanum, pulegium, calaminthem, & quae ipsius vim ad partem affectam deducunt, vt asplenium, tamaricem in obstructione lienis, eupatorium, cichoriũ, ob- structo hepate. Vnde Paulo est oxy meli splenicum, & oxy me- li calculosis efficac. Quin etiam purgantia eidem incocta ele- mentius, & efficacius vacuant, vt enicus, agaricus, pituitam, epithymus, polypodium, chamædrys, chamæpytis, elleborus niger, melancholiam: rhabarbarum, scammonium, bilem fla- uam: cortex, rad. sambuci, colocynthis, aquas, vt id vni pro omnibus prope tum iulepis, tu syrapi esse possit, si quis co- gnouerit vti. Vnde & Mefue est oxy meli cholagogum, phleg- magogum duplex, & melancholiam vacuas. Id oxy meli qua- ratione sit coquendum, li. 4. sanit. tuend. vt dixi, docetur, quas vires habeat, ibidem & locis alijs per multis praesertim li. 3. rat. vict. acut. Vt vero mulla multum cocta est calidior, ma- gis, incidens, tenuans, tergens, quia mel retinet largius, aqua in vapore magna parte soluta: sic oxy meli, quod pharma- copole ad consistentiam syruporum coquunt, vt seruari pos- sint, est potestius, quam aquosius, & minus coctum: sed hoc est gratius, & citius ob fluxilem consistentiam penetrat, qua vim aceti tenuitas non minus, qua aqae fluxilis subtilitas iu- uat, vt li. 1. simpl. Aquã vero, vt cetera humida iuuare distri- bucionẽ docet Hipp. aph. 1. 1. 1. 2. & Gal. initio l. 4. vsus part. Il- lud autem vix potabile, nisi aqua vel cruda, vel alia diluatur.

SERMO in secaniabin puro. Paratur nunc etiam addito aqua portione saccharo, & infuso cinnamo- Alesua. Aa mo cle.

SYLV.

COST.

COST.

COST.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

mo elegantissimum oxymeli, quod saccharinum vocant. E
An autem oxymeli in affectibus iuncturarum, ad quos
hic commendat, ex usu sit, non dissero. Sed si parce ace-
tum sumatur, crassis, impactisque in articulis humoribus
extenuandis conferre certum est. licet nernorum omne
genus acrimoniam aceti non ferat.

M E S V E.

*Socan' a'in de
radicibus.*

OXYMELI de radicibus, incidit, tenuat,
terget, ob id obstructions ventriculi,
hepatis, lienis aperit, febres diuturnas à
bile crassa, aut pituita iuuat, vrinam
mouet. Et sic ex corticum mundatorum, & in-
cisorum radicis apij, feniculi, ana vnc. ii. seminis
apij, feniculi, fanisi, ana vnc. i. macerentur om-
nia vigintiquatuor horis in vase lapideo, aceti
libr. x. aquæ libr. † viginti, coque ad tertiæ partis
consumptionem, colato adde mellis dimidium,
igni lento percoque.

*Drest in ali-
quis cod.
† xij.*

ISTE syrupus non est in usu. qui reperitur
apud omnes aromatarios, & medicos præci-
cantes est talis. Recipe corticum radicem
apij, feniculi, petroselinii, brusci, & aspara-
gi, ana vnc. ii. seminis apij, seminis feniculi, ana
vnc. i. decoquantur prædictæ radices, & semina
in libr. xii. aquæ, & in libr. i. aceti vsquequo redeat
ad medietatem, aut modicum plus: deinde cum
melle. q. s. fiat syrupus, qui decoquatur tam diu,
donec suam habeat perfectionem, & iste est com-
munis modus construendi hunc syrupum. Qui-
dam autem loco seminum supra scriptorum po-
nunt vnc. i. & s. radicem raphani, sic tamen ra-
rissime præparatur. Quidam autem nec ponunt
semina, neque raphanum, & isto modo est com-
muniore usus eius. Quidam autem & addunt, &
minuunt secundum, quod putant melius, quo-
cunque tamen modo præparent, vocatur secaniabin,
id est, oxymel compositum de quinque
radicibus, & sic à quampluribus denominatur.
Dupliciter autem, & magistraliter construitur
iste syrupus cum aceto, & sine ipso non variando
in aliis eius descriptionem. Nam cū acetum im-
ponitur, causa ipsius aceti vocatur secaniabin, seu
oxymel compositum ab oxy, quod est acetum,
cum autem acetum non imponitur, tunc voca-
tur syrupus de quinque radicibus sine aceto, &
vtrouque modo, apud aromatarios communiter
præparatus reperitur, potest etiam iste syrupus
componi cum zucararo: & iterum cum aceto,
& sine aceto, & compositus cum zucararo non
erit tantæ caliditatis, & abstersionis, sed quia cum
melle præparatur, ideo ipsum declarando profe-
quar. Iste syru. dictus oxymel compositus de quin-
que radicibus aqua melle, & aceto, vt commu-
niter præparatur, & est in usu, habet multas vrili-
tates, & maxime ad digerendum materias phleg-
maticas, & melancholicas, frigiditas, crassas, & vi-
scosas, & permixtas cū cholera crassa: vnde prin-
cipaliter confert ad febres quotidianas, & simi-
liter etiam ad quartanas. Cōueniret etiam in de-
clinatione febrium chronicarum, & oppilatio-
nib. stomachi, & hepatis, ipse enim est diuisiuus,
aperitiuus, subuilitariuus, & abstersiuus, & maxi-
me in nutritiuus. Est etiam prouocatiuus sudor-
is, & vrinæ, & generaliter est maioris potentie,
& efficacie in omnibus superscriptis dispositio-

nibus, & multis aliis, quam syrupus compositus
de duabus radicibus, & quam syrupus de bizan-
tiis, & iste idem factus cum melle est maioris po-
tentie, quam cum zucararo. Dosis, permixtio,
modus assumendi, & hora, omnia ista sunt no-
ta perito medico.

HOC plerunque vtimur, vbi scilicet antea per mul-
tos dies simplici vsi fuerimus, oxymelque com-
positum vocamus.

VSVS frequens procedentibus morbis, nam incun-
tibus tutius est oxymeli simplex, hodie vero fre-
quentius sit, hoc modo, Corticum rad. apij, feniculi,
petroselinii, tusci, asparagi, ana vnc. ij. sem. apij, & fen-
niculi, ana vnc. j. aquæ libr. xij. & aceti lib. j. maceratur,
& ad dimidias coquantur, expressum post cum mellis
quãtitate idonea percoquitur. Alij loco seminum, ra-
dicis raphani vnc. i. & dimidiam miscent: alij vtrum-
que, alij neutrum pro scopis varijs, alij quoque sine
aceto parant, & vocat. syru. de quinque radicibus, sine
aceto. sunt qui saccharum mellis loco miscent, vt mi-
nus calet, & sit iucundius. Non modo ad affectus ex-
bile crassa, & pituita etiam crassa. & lenta natos valet,
sed etiam ad melancholicos, vt febres quartanas, præ-
sertim in declinatione. Valentius est, quam oxymeli
de duabus radicibus, & quam syrupus Byzantinus,
etiam sudores mouet, si calidum bibatur, & corpus be-
ne tegatur, præsertim cocta iam materia.

OXYMELI ex duabus radicibus appellari hoc po-
test, ad eius differentiam, quod de quinque ra-
dicibus, seu compositum vocant. Est hoc miri vsus,
quod secare, attenuare, detergere vehementer potest
contra calorem, licet enim apium calidum primo sit ordi-
ne; feniculum, atque anisum secundo; hæc ipsa tamen
vis caloris, aquæ multa, atque aceti copia retunditur.
Id hoc loco non prætereundum, quod præmittit Syl-
uius. acetum proponi in vetusta versione, bonum, vetus,
& album, tenuitatis gratia; atque ad vim penetrandi
altius adaugendam.

M E S V E.

OXYMELI phlegmagogum fiet id præ-
dictum, si inter coquendum medulla
seminis enici panno lineo raro ligata
mergatur, & identidem confricetur.

† Potentius euadit, si etiam turbitum cum zingibere nodulo prædicto addatur.

SVSPENDE in ipso quando coquitur medullam
cartami, Enici videlicet, & quia non exprimit qua-
titatem tu potes ponere vsque ad libram cartami, tur-
bit vero vnc. iii.

ALIOS humores vacuare poterit incoctis simili-
ter simplicibus, quæ peculiariter illis humores
trahunt. Potest vero poni in prædictam quantitatem
Mefæ, enici medullæ lib. i. & turbiti vnc. iii.

VT oxymeli prædictum purgatorium reddas, po-
tes tu quidem cum Manardo, & Syluiio enici li-
bram unam, turbiti vero uncias tres addere. Sed quam-
tot a illius ex præscripto Mefæ parati moles triginta
pendat libras, enici autem libr. vna, vix doses efficiat
quatuor supra viginti, turbiti autem uncia tres vix
doses sint decem, adeoque vix quatuor supra triginta
sint totius huius medicamenti in mediocri etiam purgan-
do corpore doses, erit profecto, quo instum purgationis
modum assequaris, vt huius ad Manardi consilium para-
ti oxymelitis uncias fere undecim exhibeas vno haustu
sumendas, cum magna assumpturi hominis molestia.
Aut igitur soluentium augebis pondus, aut illo parcus
sumpto non tam absolutam purgationem, quam leuam in-
morum detractionem expectabis.

M E-

M E S V E .

A

M E S V E .

OXYMELI vacuans melancholiam recipit thymi, calaminthes, agarici, buglossi hortensis, & erratici, glycyrrhiza, ana vnciam vnam, polypodij vnc. iiij. Chamædryos, chamæpyrios, stæchados, & spina alba, ana drachm. v. vuarum passarum purgatarum libr. dimidiam, macera vigintiquatuor horis, aceti albi succi buglossi, ana libr. ij. & dimidiam, aquæ libr. ij. coque igni lento ad dimidias, cola, cum mellis libr. iij. percoque, intercoquendum autem epithymi vnc. j. ellebori nigri & aur. iij. nodulo ligata, mersaque sæpe confrientur.

MAN. **B**VGLOSSÆ domestica. id est, boraginis. Syluestris, id est, que nomen habet buglossi. Chamædryos. Vulgo calamandrinam dicunt, vel trifaginem Chamæpyrios. Vulgo Iuam, vel Aiugam. Bedegar. Spina alba, addito elleboro, satis efficaciter purgabit atram bilem, pondere duarum vnciarum.

SYLV. **H**VMOREM malenchoicū, & melancholiam expulsionem, apparatus, & vacuat, in affectibus melancholicis mitissimum, & saluberrimum. Quod vero ellebori. vnc. ii. reciperet, cum Manardo esset vehementius.

COST. **Q**UVM non prescribat huius medicamenti assumendi pondus, illud ita assequeris. Si purgantium, quæ hic sumantur simplicium vim spectes, quia polypodij vncia tres in moderato corpore ferè sex sunt doses, epithymi vncia vna, ferè binæ, ellebori nigri auræ tres, ferè decem: propterea quæ in vniuersum vix doses sunt viginti, pendet autem totum medicamentum, vbi consecutum est ex Mesue prescripto, libras sex cum dimidia, id est vncias octo, & septuaginta, tuto huius ipsius medicamenti dari poterunt vncia ferè quaternæ.

M E S V E .

OXYMELI ex ligustico ad pituitam crassam, lentam, putrem, obstructiones hepatis, & splenis aperiendas, vrinam mouendam. Recipit radicem apij, foeniculi, petroselini, calaminthes, dauci ana vnciam vnam, zingiberis, feminis ligustici, apij, foeniculi, anisi, carui, eupatorij, asari, absinthij, ana vnc. semis. caryophyllorum, galangæ. ana drachmas tres. spicæ nardi drachm. ii. coque in aceti libris decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinque percoque.

MAN. **Q**UIDAM hoc vtuntur, ceu valido inde obstruendo. Chelidonium, id est, libistici.

COST. **C**ALAMINTHES radicem inutilem esse quam scribat Dioscorides, mirum quorsum hoc loco ipsam in radicem serie querat. Sed calamintbes vocem transpositam pato, ponendamque cum sequenti simplicium ordine in quo, & zingiberis, & semina varia, & eupatorium, asarum, absinthium sumuntur.

OXYMELI ex calaminthe, calfacit, incidit, terget humores crassos, lentos, putres. ob id intemperiem frigidam ventriculi, & hepatis corrigit, scirrhum lienis, & aliorum viscerum dissipat, febres diurnas inuat. Recipit rad. apij, foeniculi, intybi, ana vnciam vnam, schænu anthus drachm. ii. feminis apij, foeniculi, anisi ana drachm. sex, calaminthes montana, & domestica spicæ. asari, casia, mastiches, dauci, petroselini, ana & vnc. dimidiam, caryophyllorum, ligustici, zingiberis, galangæ ana drachm. duas, coque in aceti libris octo, & aquæ libris sex, ad duarum partium consumptionem, adde mellis deipumati libras quinque. Datur ab vncia vna ad duas.

CASIAE. Pro ea accipe cinnamomum. CALAMENTI agrestis. Id est nepeta. DOMESTICI. non inuenio domesticum, nisi menta.

MAN.

DE Calamento ex calamintha fortuito nomen obtinuit, quum multa eiusdem cum hac ponderis hic veniant. Pro agresti autem calamintha montanam, & pro domestica nepitam potius, quam mentam sumendam dixerim. contra quam censet Manardus; alioqui enim mentam sua adstringente vi ad incidendum, abstergendumque crassiores humores non esse ex usu certum est.

COST.

M E S V E .

SYRVPVS acetatus Diarhodon ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt, obstructiones hepatis, & lienis idem aperit. Recipit succi intybi, apij, ana libras duas, & dimidiam, radicem apij, foeniculi, intybi ana. vnc. duas, rosarum vnciam vnam, glycyrrhizæ vnc. dimidiam, spicæ nardi drachmas duas, & semissem, feminis apij, foeniculi, anisi, ana drach. septem, cum aquæ libris sex coque ad duarum partium consumptionem, deinde cū libris duabus aceti, & libris tribus sacchari, fiat syrupus. Datur ab vnc. vna ad vncias tres.

HIC celebratissimus est, magnam habens conformitatem cum byzantino, calidior tamen eo parumper, ille vero magis videtur atram bilē respicere.

MAN.

Affinis est Byzantino viribus, nisi quod paulo est calidior: qui sequetur autem, multo efficacior, & calidior. Oxyfaccharum simplex ex aceti li. ii. aquæ libras quatuor, sacchari lib. v. semper despumando igni lento percoctis: valentius fit adiecta aceti libra vna, valentissimum lib. ii. adiectis. Nicolaus aceti vncias quatuor, succi granatorum acidorum lib. v. sacchari libram vnam miscet, morbis æstiuis, & biliosis præstantius est, quam oxymeli. Oxyfacchar ex aceti libra vna sacchari libris duabus sine aqua coctis ad bilem flauam, & cephalalgiam calidam, maluit appellare, quod & acetum sit, & drachm. & c. acidus. Oxyfacchar è radicibus Actuarij, bilem vstam, pituitam incidit, terget, obstructa aperit, hepar, lienem, renes: sit autem ex corticem radice foeniculi, apij, intybi satiuu, ana sextante, coquendo in aceti libris tribus, ad libræ vnius consumptionem: deinde expressum percoquitur cum sacchari libris duabus. Si.

SYLV.

Mesue. Aa ij mile.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

melle, sed compositus eidem scribitur, initio serapiorū. Sumptum id videtur ex syrupo acetofo cum radicibus Mesue, nisi quod hic aquam addit, & sem. apii, fœniculi, intybi, anisi, & pōderibus variat. Oxyfaccharum multo compositius facit Nicolaus ratione nulla potest ut diximus, quælibet incoquere oxymeliti sic oxyfaccharo pro scopis variis. Oxyfacchar *Actuarii*, corpus refrigerat, stomachum roborat, cor, & hepar æstate exhilarat, appetentiam inuitat: capit aceni sili-bram, succi cydoniorum librā vnā, sacchari libras duas, coque ad iustam consistentiam. Sumptum ex syrupo acetofo de cydoniis Mesue, sed ponderibus mutatis.

COST. **SYRVPVS** acerosus diarhodon. *Magna huic aperienti vis inest, ut eo nomine febribus, quæ ex crassis sunt humoribus obstruentibus, & obstructo lieni, atque hepatis conferre mire possit. Adduntur tamen consulto rose, ut astringente vi, qua præstant aliquod visceribus robur comparetur.*

MESVE.

SYRVPVS aceratus de Succis herbarum cum aromatibus, obstructions aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructis succedentes curat. Recipit succorum apij, fœniculi, intybi, lupuli, coctorum, & purgatorum, ana libras duas, succi buglossi, † libras duas, & dimidiam, rosarum vnciam vnā, spicæ nardi drachmas tres, glycyrrhizæ † vnciam vnā, feminum apij, fœniculi, anisi, rhabarbari, eupatorii, absinthij, casturhæ, ana drachm. v. sacchari libras duas, & dimidiam, aceni libras duas. condiatur galliæ aromaticæ drachmis duabus.

MAN. **ACETOSVS** de succis herbarum utilis esset, sed non componitur.

COST. **SYRVPVS** acetofofus de succis. *De aromatica gallia postea, tract. de trochise. Parari etiam sine his aromatibus debet ob moschum, ambram, caphuram multis aduersam, præcipue mulieribus, quæ in præsecationem vteri facile incidunt.*

MESVE.

SYRVPVS de Menta ventriculū frigidum roborat, ob id nauſeam, vomitum, singultum, fluorem alui sedat. Recipit succi mentæ libram vnā, succi granatorum dulcium, & acidorum ad dimidias cocti libr. ij. mellis, vel sacchari † lib. iij.

CHRI. **MESVE** hic describit duos syrupos mentæ, quorum primus, qui est præsens, non habetur in vsu. Istum syrupum describit etiam Auic. in quinto can. in eadem forma, & dosi, excepto illo quod dicit, terantur granata cum pulpis suis, & decoquatur succus vsque ad medietatem. Similiter eundem syrupum describit Haly. x. practicæ, & vocat ipsum tyrupum Romanum. Summa medic. est iij. res.

MAN. **EX** his duobus, secundū tantum inuenimus in officinis, vtilem quidem in ventriculo roborando.

COST. **SYRVPVS** de menta. *Licet acida punica refrigerante vi polleant, retunditur tamen hic eorum*

vis menta, punice dulcibus, coctione, melle & saccharo: ut recte ad frigidum ventriculū hoc commendetur medicamentum possunt autem menta, & punice dulcis astringente sua insigni corroborari.

MESVE.

VEL succi Cydoniorum muzorum, & dulcium, succi granatorum muzorum, & acidorum, & dulcium, ana libram vnā, & dimidiam. In quibus horas vigintiquatuor macera mentæ sicca, libram vnā, & dimidiam, foliorum rosarum vncias duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, vel sacchari lib. ii. fiat syrupus. aromatizetur cum gallia.

SYRVPVS de menta secundum hanc descriptionem vbique preparatur, & sic generaliter habetur in viu: valet enim ad stomachum relaxatum confortandum, & virtutem digestiuam, in eo, inuauiter calefaciendo, & vigorando calidum naturale, vomitum, & nauſeam prohibendo, & sua leni stypticitate confert ad fluxum ventris lubricatiuum factum à phlegmate, & sedat singultum. Et licet secundum quod dicitur in litera iste syrupus possit cum zuccharo, & cum melle præparari, tamen quasi semper cū solo zuccharo fit, habet enim minus calefacere, & desiccare factus cum zuccharo, quam cū melle secundum diuersitatem mellis, & zucchari in caliditate, & siccitate, reliqua sunt nota.

VEL accipit mentæ parum siccatæ libram vnā, & dimidiam, rosarum rubrarū vncias duas, succi cydoniorum dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, acido dulcium, ana libram vnā, & dimidiam. coque igni lento ad dimidias, expressum percoque cum mellis, aut sacchari libra vna, aromatizetur cum gallia Mesue, si autem siccior sit menta, quia succorum plus ebibit, succos auge. Posterior est valentior, & solus in vsu cum saccharo, quia mitior est, & gratior quam cum melle. Ventriculū, & ventrem reliquum inferiorem frigidum suo calore blando. & leucula adstrictione roborat. Ventriculū, vel dissolutum, vel à causa frigida imbecillum roborat.

SYRVPVS de menta inuent. nostra. *Vere præstantissimum hoc est ad frigidum, & subuersum ventriculū. Mentam autem siccam exquirat, quod ubi aquosus ille recentis humor aresactione euauerit, superstitibus terrenis partibus valentius astringit. Neque tamen multi facerem si mentam hoc loco semiaridam quis sumat, quum ipse quoque menta succus ventriculo sit ex vsu, ex quo præcedens construebatur syrupus, & si modo aliquid illi insit viui (id vero est statum copia) coctione facile possit dissipari, sed avidam mentam minus ventriculo robur asserre posse existimo. Quo loco, quando menta arida libra vna succi libris septem cum dimidia, quas præseribit, vix potest macerari, hærent seplasiarj. Verum ne ab authoris instituto discedamus, si minor videtur succi copia, quam ut tota simul menta maceretur, licebit, ut postquam eius dimidia pars in toto eo succo fuerit macerata, expressa, abiecit que illa, dimidiam partem alteram macerandam committas, & ex authoris deinceps præscripto quod reliquum est prosequaris. ita autem syrupo maior vis, atque odor comparabitur.*

M E-

MESVE

SYRVPVS Absinthij ventriculorum, & hepar roborat, ob id appetentiam excitat, retentricem vim firmat, amborum dolorem sedat, & aliorum viscerum mollificationem iuuat. Recipe absinthij Romani ℥ lib. ij. foliorum rosarum vnc. duas, spicæ nardi drach. iij. vini albi antiqui, boni, odori, succi cydoniorum ana lib. ij. & s. in his macera horas 24. prædicta coque. igni lento ad dimidias, cum ℥ mellis lib. ij. fiat syrupus efficax, & multa experientia probatus.

CHRI. SYRVPVS de absinthio secundum præsentem descriptionem generaliter est in vsu, conferens ad casum appetitus. & sic præparatus reperitur, & est conueniens ad prostrationem appetitus, & ad debilitatem stomachi, & relaxationem villorum eius: & ad mollificationem viscerum, & ad debilitatem hepatis dolorosam, & ad cachexiam lymphatus cum aquis conuenientibus, vt plurimum autem lymphatur cum aqua mentæ, pro stomacho confortando, & fit cum melle; licet cum zucchero fieri possit, sed tunc est minoris caliditatis, & reliqua omnia sunt clara.

MAN. NON detur in febribus in principio, neque etiam post vbi febris vehemens, nisi frigidum aliquid secum miscueris. Ego quandoque eo vsus sum in albis humoribus ex vtero fluentibus.

COST. SYRVPVS de absinthio. Quod in simplicibus quoque admonuimus, Romanum absinthium Italicum est, Pontico, amaro sapore, atque odore longe præstantius, quo nomine nisi cui ob dolorem capitis eius odor suspectus est, Pontico præstantius videtur ad ventriculorum, iecurque firmandum, & ad excitandas vrinas, recte ergo Romanum deligit.

MESVE

VEL absinthij Romanij ℥ drach. c. coquantur in aqua lib. iij. ℥ vsque ad partem tertiam, fricetur manibus, coletur expressum cum mellis, & vini ana lib. i. percoquitur in syrupum.

MAN. DICI potest simplex, & valde congruet in febribus à bile post vij.

SYLV. HIC autem simplex est, serapium de absinthio Actuarij ab hoc est diuersissimum: Prior solus est in vsu ad ventriculorum, & hepatis, & viscerum aliorum imbecillitatem etiam dolorificam, & cachexiam. Datur etiam in albo mulierum fluore, & ad febres biliosas iam procedentes, non multum calidas: ad ineuites vero posteriores, & simplicior & aptior. Quanta autem vis sit absinthio Pontico (quem Romanum à Mesue vocari in simplicibus probauimus) in deturbanda bile flava ex ventriculo, in roborando ventriculo, & hepate, Galenus in simplicibus, & methodo, in compositis partium medicamentis, & alibi passim abunde inculcat, vt non sit opus testimoniorum multitudinem eius facultatem demonstrare. Datur per se si materia appetentiam lædens est frigida, si autem calet, datur cum frigidis.

COST. DE absinthio alius. An absinthium hic aridum sumendum sit, an recens non explicat. Sed quan-

A do eius succum lib. simpl. ventriculo esse noxium, & aridum præstare recenti astringendo admonuit, hic & in superiori quoque, vbi ventriculi robur querit, deligendum est aridum.

MESVE

SYRVPVS fumarie maior, ventriculorum, & hepar roborat, obstructions aperit, cutis morbos, præcipue ab humore salso, vel vsto natos, vt pleuram, lepram, impetiginem curat. Recipit myrobalanos, cepulas, & citreas ana xx. florum ℥ violarum, boraginis, vel buglossi, violarum, absinthij, cassiæ, ana vnc. j. glycyrrhizæ, rosarum, ana vnc. dimid. epithymi, polypodii, ana drachmas septem. prunacentum, vuarum passarum purgatarum libram dimidiam, tamar Indorum, cassiæ fistule, ana vnc. duas, coque in libris decem aquæ ad lib. septem consumptionem, & cum succi fumarie cocti, & purgati, & sacchari ana libris tribus fiat syrupus.

CHRI. SYRVPVS de fumoterræ secundum hanc descriptionem est conueniens ad confortandum hepar, & stomachum, aperiendo eorum oppilationes, iuuat ad digerendum materiam existentem in cuti prouenientem ab humoribus acidis, & salis, & acutis, defæcationem, & scabiem curat, & remouet, & confert serpigini, lepræ, & impetigini, quæ sunt defæcationes cutis, lymphatus cum aqua endiuie, boraginis, vel buglossæ. Habet in super virtutem faciliter solutiua, & compressiuam, lenitiuam ratione componentium; habet enim virtutem compressiuam ratione myrobalanorum, tamarindorum, atque prunorum: habet virtutem faciliter solutiua ratione epithymi, & polypodii, absinthij, & fumiterræ: lenitiuam habet ratione cassiæ, & iuiubarum. & de omnibus istis dictum est superius. Vltimo nota, quod iste syrupus sensibilibiter non soluit ventrem, nisi eius dosis augeatur vsque ad vnc. vj. vel vltra, quia solutiua ingredientia eius compositionem sunt debilia, & in parua dosi ponuntur in ipso, & omnia in eo posita sunt nota. Summa medic. est xvij. res.

PVRGAT si in debita quantitate exhibeatur, vnc. MAN: videlicet tres vsque ad quinque.

AB vncijs tribus ad vncias quinque, vel sex sūptis, SYLV: etiam purgat pituitam salis, & bilem vtramque vltam: purgatoria enim clementia, & parua quantitate recipit, curatisque cutis vitij colore commendat: vt apertis obstructionibus febres putidas præsertim diuersis humoribus natas, & icterum vtrumque sanat. Ne putes hanc facultatem posteriori à Mesue attributam, illi esse peculiarem, cum sit communis vtrique, vt morbum Hispanicum iuuare: id quod ex generalibus his facultatibus coniectare non est difficile, cum sit maior, compositior, & potentior minore. Vterque sumitur cum aqua intybi, buglossi, sed hic in multo vsu est. Hic ob pruna, passas, cassiam, tamar Indos est crassissimus, proinde ingratisissimus, & qui æque cito, vt syrupus portulacæ situm ducit, atque corrūpitur, nisi facta simplicium decoctione coquas in syrupum, succum fumarie despumatum, & clarificatum, cum saccharo aqua fontis clarificato, tuncque paulatim addas decoctionem, semper coquendo: tandem vero cassiam, & tamar Indos.

Mesue.

Aa iij dos

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

dos ob substantiæ raritatem, & virium imbecillitatem, parum diu coquendum, sed cum parui sit momenti, & tam operosa paratio, & iniucunda, satius est omittere. est & syrupus epithymi ad eadem efficax.

COST. **D**E fumoterræ maior. Myrobalanis vim astringendi comparari diuturna coctione docebat Mesue libr. simpl. Quamobrem si ij cum reliquis eousque coquendi sunt, ut ex aqua libris decem, tres tantum sint superstites, astringendi, & obstruendi vis medicamento acquiritur, contra quam huius author polliceatur, qui ad aperiendas obstructions commendat, remittiturque vis purgandi, quam adiectione epithymi, polypodij, prunorum, vuarum passarum, tamarindorum, & purgatricis casia exquirere animaduertimus. Sunt ergo hæc non omnia simul ad coquendum immittenda. Sed ubi pluri- ma liquoris pars cum alijs coquendo euauerit, reliqua quæ parum coqui possunt, inijcienda. Porro qua mensura epotum hoc expuret non monet. Sed sequentis exemplo ad seiscunciam dari posse dicas, quanquam eo quoque pondere assumptum leuiter purgare obseruabis.

M E S V E.

SYRVPVS fumarie minor, hepatis obstructionem aperit, ob id icterum sanat, pituitam falsam, & bilem vltam vacuat, proinde psoram, lepram, prurimum, & alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorem floridum reddit. Recipit myrabol. flauarum vnc. ij. violarum, cassuthæ, absinthij, ana vnc. j. coque cum lib. septem aquæ vsque ad partem tertiam. Expressum cum succi fumarie cocti, & purgati, & sacchar. ana libr. ij. percoque. Datur ab vnc. j. ad vnc. ij. Quidam scammonij vnciam dimidiam panno lineo raro ligatam, in eo suspendunt.

MAN. **S**I suspendatur in eo scammonium, purgabit plus quam præcedens, primus tamen communiter paratur, & ego eo vtor in morbo, qui gallicus dicitur.

SYLV. **H**IC potest eadem quæ prior, sed imbecillior est, nec vsu frequens, assumpta autem scammonij facultate, purgantior efficitur, ut ventriculum, hepatis, lienem pituita falsa, & bile vtraque vacuet, ob id icterum vtrumque sanat.

COST. **D**E fumoterræ minor. Si scammonium huic addatur, euadet superiori, facultate longe superior. eritque non minor, sed maior. Consulto scammonium lineo panno inclusum, dum syrupus coquitur, suspendit, non autem commisceat, ita enim vis in totum medicamentum quoquo versus æque distribuitur, nullo periculo, ne coquendo in vnum cogatur, & vni plus quam alij parti impactum, hypercatharsin aliatæ vlla symptomata pariat, quæ grauius largius sumptum parit.

M E S V E.

SYRVPVS Glycyrrhizæ tussim antiquam iuuat, thoracem, & pulmones expurgat. Recipit glycyrrhizæ vncias duas, adianti albi vnciam vnam, hyssopi sicci vnc. dimidiam, horas vigintiquatuor macera aquæ libris quatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cum mellis, sacchari, penidiorum ana vnc. octo, aquæ rosarum vnc. sex.

SYRVPVS deliquiritia secundum hanc de-
scri. confert principaliter passionibus pectoris, & pulmonis, & maxime tussi antiquæ factæ à materia phlegmatica, quæ non est multæ quantitatis, tenacitatis, & viscositatis, est absterfius, subtiliatus, & aliquid desiccatus. Et hic nota, quod ab illo syrupo tanquam leuiori incipiendum est in passionibus pectoris frigidis, & phlegmaticis. Secundo est procedendum ad syrupum de hyssopo tanquam ad fortiorem. Tertio ad syrupum de prassio, quia potentior: nam secundus, scilicet, ille de hyssopo est calidior, & sicior primo, & ideo plus conueniens membris frigidioribus, vnde in processu, in augmento, & in statu magis conueniens est illo in calefaciendo, desiccando, subtiliando, aperiendo, & abstergendo cum aequali virtute lenitiua pectoris, & pulmonis, faciendo sputum facilem ad exitum per secretum: tertius vero in omnibus tantum excedit secundum, quantum secundus excedit primum, & cum hoc antiquæ tussi plus confert, sic ergo à leuiori semper inchoandum est, & regulariter operando, nisi magna instaret necessitas, iuxta illud Hippocr. ad vltimas ægrotudines vltimæ curationes ad perfectionem sunt potentes. lymphatur autem plurimum iste syrupus cum aqua capilli veneris, vel vngulæ caballinæ, idest farfarellæ, vel cum decoctione communi, de qua dicitur inferius. Aqua enim vngulæ caballinæ, est calida, & humida in primo.

A D D I T I O.

Nota quod absurdum videtur, quod in isto syrupo auctor ponat aquam rosatam cum ipsa restringat, & hic syrupus debet dilatare partes pectoris, & hoc non solum videtur contra rationem, sed est etiam contra facientes hunc syrupum, eo quod nulli fere ponant aquam rosatam. Ad hoc dicendum, quod recte ponitur, & qui non ponunt, errant multum. Et ratio est: nam ad hoc, quod syrupus iste valeat tussi antiquæ, & pulmonem, & pectus mundificet, non solum oportet, quod in eo sint dilatantia partes pectoris, lenientia, & maturantia catarrhum, ut per liquiritiam capil. ve. fit. sed etiam necesse est, quod in eo sint ea, quæ partes relaxatas adunent, & virtutem expulsiuam confortent, & hoc fit per aquam rosatam, igitur rationabiliter ponitur.

HVIDEANT qui cauent in pleuriticis Manum christi vocatum, & rheon, quomodo dent hunc Syrupum, in quo aqua rosacea. Ego enim non formido in morbis pectoris, medicinas modice adstringentes. **E**ST frequens vsus initio pleuritis, & aliorum thoracis affectuum etiam si aquam rosatam recipiat. Nam in horum affectuum à fluxione proficiscens initio modice adstringentia non modo sumi posse, sed omnino sumenda imperat Gal. lib. meth. li. 2. Et rhabbarum, & electarium, cui manus Christi nomen est, in vsu quotidiano sunt contra tales affectus, quæuis ambo adstringant, ut partes ob laxitatem ad fluxionem recipiendâ opportunæ, vbi adstrictæ fuerint, amplius non recipiant, & roboratæ valentius repellant nonâ, & expellant veterem materiâ. Incipientibus itaque thoracis, & pulmonis affectibus frig. & pituitosis, saluber est hic syrupus, augescens & vigentibus, syrupus hyssopi: declinantibus syrupus prassij nisi magna expurgandi

gandi has partes necessitas, metusque suffocationis a postremo nos incipere coegerit, quia omnium valentissime calcit, incidit, tenuat, expurgat, lenit, siccit, quæ omnia syrup. glycyrrhizæ præstat, sed moderatissime, tussim antiquam sanet tantum. quæ a pauca nec crassa, lenta pituita excitatur, Syrupus autem hysopi viribus est in medio. Hic syrupus aperit, dilatat, terget partes præsertim spiritales, asperant materiam, pulmonem, thoracem, ad expellendumque roborat.

COST. LIQVIRITIAE. Si adiantum eousque cum reliquis coquatur, vt ex aqua cui insusum erat libris duabus supersint tantum duæ, vis profecto eius omnis, quam obtinet attenuandi, euanesceat. Itaque, vbi reliqua in præscripto aqua pondere præscripto tempore macerata fuerint, & coquendo ferè ad consumptionis præscriptæ modum redierint, non temere facturum existimavim, qui hysopi prius, tum postea etiam adianti tantundem leuiter incoquendum iniecerit, ita profecto integra vi, atque ad eos vsus longe præstantius medicamentum parabitur, ad quos instituitur. Quod autem de aqua rosarum aliqui dubitant, quæ astringendi vi prædita, frangere vsus reliquorum videtur, quæ thoracem expurgant, non d. fiteor, ita paratum medicamentum initio fluxionis conuenire. Sed quando ad antiquam tussim eius auctor instituit, aque nomine non stillatitiam intelligerem, quam Mes. lib. simp. partes cogere testatur, cuiusque hic largior copia sumitur quam quæ ad leuiter adstringendum, & impartientum partibus robor sit ex vsu, sed vel succum, vel dilutū ex recentibus rosis sumendum existimarem.

M E S V E.

SYRVPVS hysopi asthma, tussim dolorem thoracis, & hypocondriorū iuuat. Recipit hysopi (mediocriter) sicci, radic. apij, foeniculi, † glycyrrhizæ. ana drach. x. hordei nudi vnc. dimidiam, semi. maluæ, & cydoniorum, tragacanthi ana drach. iij. adianti albi drach. vj. zizipha, myxa, ana xxx. vuarum passarum purgatarum drach. xii. ficus siccas, dactylos pingues ana x. penidiorum alborum lib. ij. fiat syrupus.

CHRI. ISTE syrupus est maioris efficacit, & virtutis in passionibus pectoris, & pulmonis, & faciendo sputum facilem, quam syrupus de liquiritia. Confert enim principaliter asthma, tussi antiquæ, & doloribus pectoris factis a materia frigida, vt dictū est in præceden. syrupo. Lymphatur autem vt plurimum cum aqua scabiosæ, aut prassij, vel aliqua decoctione pectorali, sūtenim aquæ multum potentes, quæ debent sumi in proportione superius dicta. Est enim scabiosa calidæ, & sicca complexionis in secundo. Reliqua vero in hac descriptione sunt calida in secundo, & sicca in primo cum forti absterfione, subtiliatione, & penetratione.

MAN. HIC quoque syrupus, seminum cotoneorum, & dactylorum ratione cuiusdam astrictiois participes est.

SYLV. HVIVS syrupi, & sequentis facultas nuper est declarata. Potenter præterea obstructions liberat, vt etiam in adolefcētibz renem calculos frangat sumptum cum aquis, aut decoctis vreticis, quomodo

ad affectus thoracis cum aqua scabiosæ, vel bechij, vel decocto thoracico sumendus est: sub astringit quoque dactylis. & semi. cydoniorum. Nec abs re penidia exigit alba, hoc est, ex saccharo albissimo, & purissimo facta, nō autem ex saccharo, vel crasso, & pingui, vel rubro cum amylo, & sublimo marmori butyro. Nam ex his facta penidia ægre colantur, & impurum ac ingratum magis syrupum reddunt. Alias quinque huius syrupi descriptiones habet Mesues c. de tussi pleuritidem quoque, & obstructions viscerum liberat. Coque omnia in lib. viij. aquæ ad lib. v. consumptionem. Expressum in syrupum percoque cum lib. ij. penidiorum alborum.

DE hysopo. Hysopum siccum, superfluo, & aqueo eius consumpto humore, qui ipsiusmet calorem, & siccitatem retundebat, attenuandi, detergendique facultate magis præstat: sumendum ergo id hoc loco, non humidum, non semiaridum, sed plane aridum, non tamen vetustate obsoletum. Quia autem in hoc conficiendo syrupo non præscribit liquoris, vel generis, vel pondus, Sylius omnia in octo aquæ libris ad librarium quinque consumptionem coquenda consulit. Sed erit hoc pharmaceuti diligentia committendum, qui prospiciens quantum liquoris ferant penidiarum libræ duæ, ante coctionem tantum summat aquæ, vt id ipsum, quod est opus exacta simplicium horum omnium coctione supersit.

M E S V E.

SYRVPVS Prassij, thoracem, & pulmones expurgat pituita crassa, lenta, putri, & ab ea asthma, antiquæ tussi prodest, quales affectus senibus, & natura frigidis sunt frequentes. Recipit prassij, vnc. ij. hysopi, adianti albi ana vnc. vj. glycyrrhizæ vnc. j. calaminthes, anisi, rad. apij, & foeniculi ana dræ. v. ireos, seminis maluæ, foenu græci ana drach. iij. sem. lini, & cydoniorum ana drach. duas, vuarum passarum purgatarum vnc. quinque, ficus passas pingues † quindecim, penidiorum, mellis boni despumati ana libras duas.

ISTE syrupus confert in duabus passionibus, scilicet, pectoris, & pulmonis factis a materiabus multum tenacibus, viscosis, & crassis, quæ sunt difficilis eradicationis, & maxime in senibus, & frigidis natura. Confert enim asthma, tussi antiquæ, & difficultati anhelitus. Facit insuper excreare saniam, & omnem materiam putridam contentam in medio pectoris, sua forti virtute aperitiua, subtiliatiua, desiccatiua, absterfina, & confortatiua, & vsus eius in declinatione prædictarum dispositionum est magis conueniens, nisi materia multa sua crassitie, & malitia moram non possit sustinere: lymphatur autem, vt plurimum cum aqua hysopi, aut aliqua decoctione conuenienti, & huius syrupi descriptionē ingreditur semen lini, quod est notum, scilicet, calidæ complexionis in primo, & humidæ versus ipsum.

A D D I T I O.

Notabis, quod omnes isti syrupi pectorales, & omnes decoctiones pectorales cum aqua pluuiali fieri debent, & non cum aqua communi, quia aqua pluuialis est magis subtilis, & ratione subtilitatis magis penetratiua, faciensque penetrare virtutes medicinarum ad partem pectoris.

SY-

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

SYLV. SYRVPVS hic pituitam crassam, lentam, putrem, Sac pus ex pulmonibus, & thorace incidit, tenuat, terget, educi adiuvat leniendo, & aperiendo meatus, & vim expultricem roborando. Strenue enim sputum promouet in declinatione horum affectuum, si a fluxione pēdeant: quam suo calore multo, si initio vsurparetur, geminauerit, nisi, vt dixi, suffocationis a multa, crassa, lenta materia periculum impenderet. Vacuata autem materia, quæ thoraci, aut pulmonis, & asperæ arteriæ angustiam pariebat, proindeque spirandi difficultatem, æget iam multo, quam ante liberius respirat. Alias descriptiones duas habet Mesues cap. de asthma, sed inuitatas. Vsurpatur cum aquis prædictis, vel hyssopi, vel alia thoracia. Coque in libris x. aquæ ad dimidiam, expressum percoquatur cum penidiorum, & mellis despumati ana libris duabus.

E punicorum succo coquendos ponit, vt qui detracta carne, qua ambiuntur, ad vomitum, imo & ad alui fluxiones, non infirmæ sunt facultatis.

M E S V E.

SYRVPVS de calaminthe alter, singultum, & vomitum a pituita, vel bile flaua crassa, sedat. Recipit succi calaminthes, & vini odori, ana libras quatuor, succi malorum granatorum acidorum cum sua pulpa interiori, libras quinque. coque ad dimidias, biduo permittite, vt crassum subsideat, & clarum percoquatur in syrupam cū sacchari libris quatuor, aromatizetur drachmis duabus galliæ aromaticæ, in vase vitreo bene obstructo, in sola dies quadraginta.

COST. PRASII. Maceranda hæc sunt auctore etiam silente in debita aqua mensura, vt & in superiori, tum coquenda ex arte, vt & tantum supersit decocti, quantum excipere possint mellis libra dua, id quod in sequentibus quoque erit obseruandum.

SYRVPVS hic de calamentho magis quam præcedens, est confortatiuus virtutis contentiæ stomachi, & viscerum: vnde valet superfluo vomitui facto a cholera crassa permixta, cū phlegmate post mundificationem ipsius, & non est tantæ caliditatis, vt primus, limphatur autem vt plurimum cum aquæ mentæ, vel absinthij.

M E S V E.

SYRVPVS de calaminthe, asthma, tussim antiquam, intemperiem viscerum frigidæ, & splenicis, & fenes iuuat. Recipit calaminthes domestica, & syluestris, ana vnc. ij. ligustici, dauci, schoenû anthus ana drach. v. vuarum passarum purgatarum lib. dimid. mellis lib. ij.

CHRI. HIC syr. in duritie, & crassitie splenis conuenit, calefacit stomachum, hepar, & splenē, & alia viscera, aperit oppilationem in eis, materias crassas subtiliat, & ad expulsionem eas præparat, confert tussim antiquæ, & asthma in tenibus. Lymphatur autem vt plurimum cum aqua quinque radicum, seu scolopendriæ, id est lingue ceruinæ, quæ spleni multum appropriatur, & est herba nota, calidæ, & siccæ complexionis in secundo.

QVIBVSDAM in vsu est cum aqua mentæ, & absinthij, parum calet, ventriculum, & hepar expurgat, & simul roborat. Fuerit igitur saluberrimus, tum etiam quod alimentum cum medicamento coniunctum habet, quod genus medicamentorum Galenus maxime commendat. Nam calaminthe amara, acris, expurgationem prope sola facit, vinum putredini resistit, vires eius granatorum vehit, granata acida incidunt quoque, & tenuant, sed roborant, saccharum dulcorat, & custodiam siccando iuuat, cum igni, & sole Gallia iucundiorum facit, & facultatum nostrum corpus dispensantium robur auget. Cum igitur sit paratu facili, & magnarum virium, in vsu frequentiore habendus fuerit, nisi syrupo mentæ viribus proximo sis contentus.

M E S V E.

MAN. NON cognosco calamentum domesticum: credo intelligi mentam, sicut etiam supra. Nullus tamen horum syrup. communiter paratur. Secundus fati similis est syrupo de menta.

SYRVPVS de thymo calefacit, incidit, tenuat, ob id omnem frigidam intemperiem thoracis, pulmonis, ventriculi, hepatis, & aliarum partium iuuat, & hyberno frigori resistit. Recipit comarum thymi vncias duas, calaminthes, mentæ siccæ, ana drachmas quinque, feminis apij, feniculi, anisi, dauci ana ꝑ semunciam, vuarum passarum purgatarum vnc. quatuor, & dimidiam, cum mellis lib. duab. fiat syrup. aromatizetur drach. duabus galliæ.

SYLV. QVIBVSDAM in vsu est ad calefaciendū incidendū, tenuandum, aperiendum, tergendū obstructiones viscerum, ob id splenem tumefactum minuit, cum aqua a splenij, vel phillididis, thoracem, & pulmones expurgat cum aquis thoracis. Coquitur in lib. vj. aquæ ad dimidias, expressum percoquitur cum mellis lib. duabus.

COST. DE calamentho. Calaminthes succus dum altius pituitam, crassoque humores ventriculo impactos secat, & abstergit, vt singultum corrigere apte potest, ita & vomitum comescere postquam dissectum, absterfumque eius vi humorem vomitione vna aut altera reiecit contingerit. Vomitus autem particulatim acidorum punicorum succus cohibet. Sed obscurum est, quum succum ait sumendum cum pulpa interiori, quid pulpa illius nomine intelligat. Si diuinandum sit, forte esse interstitia querit, quibus acini distinguuntur: qui sane astringentis facultatis quum sint, si succis eiusdem punicij, & calaminthes, vnaque (vt scribit) coquantur, possunt sedandi vomitus vim adaugere. Fort. esse etiam acines alios

ISTE syrupus habetur in vsu. Mes. habet hic extremitatum thymi. & est melior pars plantæ. Summæ medicinarum est x. res excepta aqua.

LICET in vsu non sit, efficaciam tamen magnam haberet in frigidis morbis.

IN vsu rarus est, tñ ad ea quæ promittit, est efficacissimus modo thymus sit, vel creticus, vel locis editis, & siccis, & in solatis, & calaminthe montana: obstructa etiam liberat, & menses mouet, sed omnium valētissime syrupus sequens. Syrupus Arthemisiæ Mathei Gradi, ad menses ciendos ex catalogo sim. menses mouentium, cum tñ singula, vel horum pauca sufficeret. Arthe-

Arthemisia manip. duos, pulegij, calaminthes, origani, mellissophylli, sampuci, fabinae, perficariae, chamædrysos, chamæpityos, hyperici, centaury parui, parthenij cum flore ruta, betonicae, buglossi, dictamni, radie feniculi apij, petroselinii, asparagi, rusci, saxifragæ viridis, enulæ, rubiæ, pæoniae, ana manipul. vnum, sem. iuniperi, smyrnij, petroselinii, apij, anisi, git, carpobalsami, cardamomi, costi, asari, pyrethri, phu, calami aromatici, casia, ana vnc. dimidiâ, macera aqua fluuiali, coque dimidias expressum percoque cum sacchar. & mellis q. s. Addi potest acetum simplex, vel scilliticum, alij aliter parant, & syrupum partheuii, idest matricariae vocant.

COST. **D**E thymo. Quum thymi comas quarit, flores cum thymo quarit. Sed & calaminthes, & mentha comae quarenda, quibus vis maior inest, quam caulibus nudis aut folijs. Huius vires intendes, si loco synœra aqua vel fontana, vbi pluuia, in qua decoquenda hæc sunt simplicia, decoctum thymi, vel quid tale sumptis, id quod, & in reliquis tum propositis, tum proponendis qui obseruavit, non puto valde aberraturum.

M E S V E.

SYRVPVS de eupatorio ventriculum, & hepatis roborat, obstructions aperit, calore digerit: ob hæc, incipienti hydropi, hypochondriorum dolori, febribus antiquis, ventriculi, & hepatis formam corrumpentibus confert, flatus dissipat, intemperiem frigidam expugnat. Recipit radicem apij, feniculi, intybi, ana vnc. duas, glycyrrhizæ, ichænu anthus, cassuthæ, absinthij, rosarum, ana drachmas sex, adianti albi † spinæ albæ, & arabicæ, florum aut radicem buglossi, anisi, feniculi, eupatori, ana drach. v. hababari, mastiches, ana drach. tres, spicæ nardi, asari, folij, ana drach. duas, coque in aqua lib. octo ad † tertiam, & cum sacchari libris quatuor, & succi apij, & intybi quantitate sufficienti fiat syrupus.

CHRI. **S**YRVPVS de eupatorio valet principaliter in passionibus frigidis hepatis cum oppilatione in ipso, & sic etiam confert in similibus passionibus splenis, & aliorum membrorum nutritionis. Est aperitiuus oppilationum, subtiliatiuus materierum crassarum, prouocatiuus vrinæ, confortatiuus digestiue virtutis. Confert insuper ad febrem chronicam de materia crassa, sed vsus eius principaliter est conueniens in principio hydropis cuiuscunque speciei frigidæ a causa frigida, & maxime cachexiæ, ad quam sequitur degredatio carnis corporis, cum malitia habitudinis in toto corpore, sicut sunt corpora cacochyma, in quibus cum tumefactione a materia aquosa phlegmatica color vertitur ad plumbeum seu cineritium adiunctum cum cirrino colore, & maxime in facie demonstratur. Confert etiam ad corruptionem appetitus. vnde confert eis proprie, quibus corrumpitur propria forma stomachi, id est in quibus corrumpitur habitudo stomachi, & appetitus. Confortat etiam virtutem digestiuam stomachi, & est syrupus multum notandus propter eius virtutem, & præsertim in hydropis a causa frigida.

A D D I T I O.

Notabis quod pauci sunt facientes hunc syrupum

secundum veritatem propter diuersitatem, & etiam ignoratiam de bedegar, & suchaha, visis tamen multorum opinionibus de ipsis inuenit Pauli opinionem meliorem de suchaha, & Serapio. de bedegar. dicit enim Serapio autoritate Dioscoridis, quod bedegar, idest spina alba nascitur in montibus zacual, & habet folia similia chamæleonis albe, nisi quia sunt strictiora, & albiora, & super ea est simile borre, & spinosa, & habet stipitem longum duob. brachijs in æqualitudine digiti pollicis, vel plus, color eius sunt capitella similia erico marino, nisi quia sunt minora, & oblonga, & flos eius est coloris purpurei, & semen eius est simile grano carthami, nisi quia est rotundius eo, consideratur igitur quid sit bedegar. Quid sit suchaha secundum opinionem Pauli dicamus. suchaha est herba dulcis, quæ extenditur super terram, & facit capita crassa prope radicem, & exeunt ex illis capitibus, flores sanguinei coloris, & sic secundum veritatem, est herba spinosa alba expandens se super terram, cuius flos est in colore sanguinis, cuius radix vsui medicinæ competit.

HIC si bene componatur, quod certe non est facie, valde utilis erit. BEDEGAR. (Suchaha.) In his patres nostri magnopere errabant, syluestris rose fructum supponentes, tu vero intellige spinam albam, & arabicam. Dioscorides vocat primum *de xanthos*, alij arabicam. Eupatoriū. Accipe quod vulgo agrimonium vocant. Pro folio quo caremus, accipe folium garyophylli si inuenire potes, si non, cinnamomum vocatum, vel nardum.

HIC syrupus quia calfacit, incidit, tenuat, terget, roborat, partes omnes nutritorias, appetentiam excitat, coctionem firmat, obstructions in eis aperit, per vrinas expurgat, intemperiem frigidam corrigit, propterea hydropem omnem ab hepatis, vel lienis primario affectu proficiscentem sanat, & inde natum cutis colorem plumbeum, cacochymiam item, atque adeo cachexiam dictarum partium vitio natam emendat. Cui malo succedit corruptio formæ ventriculi, & hepatis, & corporis reliqui per harum partium actionem toti corpori communem, habentium vitium, male nutriti. Expressum percoque cum sacchari clarificati lib. quatuor, & succi purgati apij, & intybi, ana lib. duab. paulatim addendis, vt in syrupo fumarie maiori.

DE eupatorio. Est hoc loco vulgata controuersia, de bedegar, suchaha, & eupatorio pro eupatorio quidem non aliud usurpandum quam huiusmet scriptoris eupatorium, de quo lib. simpl. Bedegar vero si Serapionis historiam spectemus, constat spinam esse albam Dioscoridis, licet huius vocis Dioscorid. non meminerit. suchaha vero spinam esse Arabicam. Quibus hæc duo non placuerint, chamæleonis genera illa, qua sub carlina nomine vocantur, non temere sumi posse videbuntur, quod consensunt plerique.

M E S V E.

SYRVPVS de epithymo atrâ bilem, & alios humores vstos vacuat, ob id morbos ex his nascentes, elephantiam, cancrum, vlcera maligna, fistulosa, psoram, lepram, achoras præcauet curaque. Recipit epithymi boni † hortensis dra. xv. cassuthæ, fumarie ana dra. x. thymi, calaminthes, buglossi, stachados, & glycyrrhizæ, polyp. agarmyrob. emblicarum, & belericarum ana drac. vj. rosarum, seminis feniculi, anisi, an. dr. ii. & s. pruna xx. vuarum passerum purgatarum vnc. iij. tamarindorum vnc. ii. & s. sacchar. † lib. iiii. sapæ lib. ii. fiat syrup.

SY-

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

CHRI. SYRVPVS de epithymo valet principaliter in passionibus factis materia melancholica, & ab humorib. adustis, faciētib. crustas magnas in auribus, & in corpore toto, & generaliter valet ad malas scabies quæ per totum expanduntur, & sic est in vsu ad dirigendum talem materiam, & est maioris efficaciam in talibus quam syrupus de fumoterra. confert et lepræ, cancro, fistulis, & ulcerib. prauis, & corrosiuis, factis a cholera adusta, vel melancholia adusta, seu a phlegmate falso, est insuper maxime prouocatiuus vrinæ, oppilationū aperitiuus, remissiuis malæ qualitatis humorū, cum aliquali virtute solutiua prædictarū materierū, virtute epithymi, myrobala. fumiterra, polypodij, prunorū, & tamarindorum, lenissime tñ soluit, tñ quia corū parua quātitas ingreditur, tum et quia parua dosis ipsius syrupi assumitur, scilicet, vnc. ii. si tamen in dosi eius fieret additio, sensibilibiter solueret: lymphatur autē quandoque cum aqua simplici, quandoq; cum aqua lupulorum, vel fumiterra, boraginis, endiuia, vel buglossæ, vel cum decoctionibus appropriatis, & quandoque cum decoctione spicæ, & alchilli, idest rorismarini. Dicit enim quod expellit choleram nigram, idest melancholiam.

MAN. SCABIEM & saphati. i. *si x̄gas* cum educit, vt ipsemet ait, humores adustos, propter quod magis reponendus est inter purgatoria, q̄ inter proprie vocatos syropos, sicut syr. de fumoterra, qui cum hoc multum conuenit: est tñ minoris purgationis, & minus calidus, & propterea illo ego vtor in humoribus magis biliosis, hoc vero, quia calidior est, in minus calidis.

SYLV. AFFECTIBVS ex melancholia, vel pituita falsa, & aliis humoribus vltis confert magis, quam syropus fumaris, quia obstructions aperit, & humores eos potentius apparat, & expellit per aluum, vrinas, sudores, clementer tamen purgat myrobalanis, fumaris, polypodio, prunis, tamar Indis, & quia datur ad vnc. ij. cum aqua lupuli, fumaris, boraginis, intybi, vel decoctione conuenienti: quod pondus si augeas, aperte aluum subducit. Sunt qui dant ab vnc. iij. ad vnc. vi. Hic etiam ob pruna, passas, tamar Indos, sapa, crassus ob id, & ingratus est. Hunc etiam ad scabiem Neapolitanam adhibent, quam inter melancholicos morbos recensent. Melior fuerit syrupus aliquis simplex, qualis est Saporis, vel alius ex asplenio, & si vis paucis aliis splenicis ad melancholicos affectus, non autem ex farragine simplicium melancholiam, succumque melancholicum apparantium, aut purgatiū.

COST. DE epithymo. *Morbis qui ex atya bile, & exustis humoribus, commendat syrupum de epithymo. Epithymum tamen ipsemet lib. simpl. non educere id humoris genus aduersus Paulum notat. Sed additis myrobalanis, fumaris, alijsque eiusmodi, efficere id poterit syrupus, quod non poterit fortasse epithymum sincerum, licet hac et de re in ipsomet Mesue aliquid sit controuersia.*

MESVE.

SYRVPVS stēchados iuuat omnes affectus frigidus cerebri, & neruorum, vt paralytin, epilepsiam, spasmum cynicum, tremorem. Recipit florum. † stēchados drach. xxx. † thymi, calamintēs, organiana drach. x. anisi, pyrethri ana drac. vii. piperis longi drach. iiii. zingiberis dra. ii. yuarum passerum purgatarum vnc. iiii. meliis

lib. v. Condiatur cinnamomi, calami aromatici spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri, & longiana drach. i. & s. ligata in panno raro, & appensa in syrupum. Datur vnc. i. cum aqua, cuius contacta, sint spica, & rorismarinus.

SYRVPVS de stēchade secundū hanc descriptionem ubiq; preparatur, & habetur in viū principaliter in passionib. frigidis cerebri, & neruorum, vnde multum confert ad digerendū materiam frigidam, & viscosam facientem paralytin, spasmum, tetanum, epilepsiam, tremorē, & torturam, quæ dispositiones omnes dependēt a cerebro per essentiam, vel cōitatem. Confert enim dispositionibus frigidis nucæ, neruorum, & capitis, sua complexionē calefaciens, subtiliās, & desiccans materias catarrhales, & frigidas, & eius viū principaliter est in catarrho frigido, & vt plurimum lymphatur aqua foeniculi, vel leuistici, & similibus aquis, vel decoctionibus appropriatis portantibus virtutem eius ad cerebrum, & ad neruos, & modus componendi est clarus, & simplicia sunt superius declarata. Et hic est finis omnium syroporum, qui describuntur ab auctore in hac vi. distinctione. Restat hic vitimo duos alios syropos declarare, qui cōmuniter sūt in vsu, & vbiq; in nostra ciuitate ab omnibus preparantur. & primus nominatur pro melancholicis, cuius descriptio ponitur a Mes. in suo de approprietatis. cap. de humore melancholico seu de soda facta ab humore melācholico, & est magnæ virtutis in digerendo materias crassas, melancholicas, illas subtiliando, & habiles faciēdo ad exitum: vnde principaliter confert dispositioni melancholicæ, in qua lēduntur virtutes intrinsecæ cerebri, & humores, confert insuper febribus quartanis, & oppilationibus, & agritudinib. splenis. Et generaliter confert omni agritudini factæ ab humore melancholico, & iste syrupus est et aliquantulum solutius, cuius hæc est descriptio. Rec. capil. ven. radicum baglossæ domesticæ, & siluestris, & florum earum, polypo. ana drac. i. epithymi. vnc. i. folliculorū senæ, chamæpithyos stēchados, ana vn. vii. chamædryos, schēnanthi, hellebori nigri, ana dr. iiii. fumiterra, vnc. vii. eupatorij dr. iiii. succi pomorū dulcium vnc. vii. omnia præter epithymū, & succum pomorum bulliant in lib. iiii. aquæ vsque ad consumptionem tertiæ partis, deinde bulliat in ea bullitione leuissima epithymum, & coletur cum succo pomorum. zucchari lib. ij. decoquatur ad perfectionem, & fiat syrupus vt expedit.

Secundus syrupus magistralis, qui dicitur syrupus de endiuia, est multum in viū, & valet ad omnes supercalefactiones hepatis principaliter, ac aliorum membrorum nutritiuorum, ac etiā cordis, & generaliter cuilibet malæ complexionē calidæ, habet insuper oppilationes aliquantulum aperire, & membra debilitata a mala complexionē calida illam remouendo notabiliter cōfortare. Est etiam conueniens ad digerendum materiā subtilē cholericam multæ acuitatis, sed principaliter vtitur eo in hepate calido, & in renibus calidis, vel supercalefactis. Et quia eius descriptio ab auctoribus non reperitur, sed secundum præ-

† et 14. 17. b. f. r. a.

CHRI.

MA

SYL

Stēchados

COST

Syr. de m.

presentem descriptionem eius inuentor fuit GEA
 tilis de fulgineo, quam manu eius propria descri
 ptam ego iam vidi, ideo sic eam in presenti loco
 describam. Recip. succi endiuia, succi hepaticae,
 quae herba est nota, frigide scilicet, & humide co
 plexionis in primo, ana lib. iij. clarificentur praedi
 cti succi ad ignem vt expedit, rosarum, violarum,
 lenticulae aquae, quae herba est nota, natans
 in aqua, & ibidem semper stans, & frigidae comple
 xionis in primo, humidae in primo, polytrici,
 herba est nalcēs prope fontes aquarum, & in puteis
 similis capillo veneris, & est frigidae comple
 xionis in primo, & sicca versus ipsam, ana vnc. s.
 capilli veneris, hordei mundi, seminum commu
 nium frigidorum, ana vnc. i. fiat syrupus cum zuc
 charo quantum sufficit, & aromatizetur cum san
 dalis albis, & rubeis, & cum berberis, & sunt quidam
 fructus frigide, & siccae complexionis secūdo,
 seminibus citoniorū, ligno aleos, cinnamo
 mo, & corticibus citri, sic enim aromatizatus est
 magis conueniens, & confortatiuus cordis, cere
 bri, & aliorum membrorum principalium, licet
 multi vtantur eo absque aromatizatione, quia
 est magis alteratiuus ad frigidum, & magis aper
 titiuus.

MAN. CONFICITVR hoc duplici modo addendo videlicet cinnamomum, & reliqua aromata, vel non addendo: hunc incompletum, illum completum vocant. Haec. i. thymi. Alchil. i. torismarini.

SYLV. COQVITVR in lib. x. aquae ad dimidias expressum percoque cum lib. v. mellis, aut si vis delicatius, sacchari. Datur ab vnc. i. ad vnc. ij. cum aqua decoctionis, aut potius distillationis sumptum & florū torismarini. Syrupus hic pituitam horum affectuum frigidorum causam potenter tenuat, incidit dissipat, siccit, catarrhos frigidos cōsumit sumptus cum aqua feniculi, mellisophylli, vel decocto has facultates ferente in cerebrum, spinalem medullam, & neuosas partes: ventriculum praeterea roborat. Alter huic diuersus Mesue scribitur in affectibus neruorum, in vsu non receptus. Est praeter hos syrupos alius à Mesue in cephalgia melanco. descriptus ad omnes affectus melancholicos, & splenicos, vt quartanam, & melancholiam, & prius dictos in syrup. epithymi saluberrimus. Recip. adianti albi, radicū, & florū buglossi domestici, & syluestris, polypodij, epithymi, ana vnc. i. folliculorum lenae, chamæpityos, scorchados, fumarie, ana drach. vij. chamædryos, scorchu anthus, elleb. nigra ana dra. iij. eupatorij semunc succi pomodulcium vnc. viij. Omnia praeter epithimum, & succum, coque in aqua lib. iij. ad tertiae partis consumptionem. post adde epithimum, & semel feruefiat, coletur, cum succo pom. & sacch. lib. ij. percoquat syr.

COST. DE scorchade. Parato ex arte decocto ex certis rebus, & addito melle, inter coquendum aromata: quaedam linteolo laxiori inclusa suspendi iubet, vt puta, quod eorum tantum vis non etiam corpus syrupo excipiat. Au ergo (quod quidam faciunt) aromata haec prius in puluerem ducere, tum vero linteo um manibus exprimere ex instituto sit auctoris, non facile iudicem, expressione profecto, aromatum quoque corpus egredi, & syrupo permisceri necesse est, maiori fortasse consistencia, quam syrupi ratio postulet: imo aromata omnium vim ob tenuitatem substantiam coquendo dissipari certum est, vt propterea sat ego esse existimē, si aromata contundantur tantum, non etiam in puluerem ducantur. inter coquendum tamen saepe exprimantur.

MESVE.

ONOME LI, vinum mulsū, intemperiam frigidam ventriculi, hepatis sanat, flatu in eis, & hypocondriis dissipat, oris odorem, cutis colorem commendat, fit ex vini antiqui boni lib. x. mellis boni, & despumati lib. ij. addendo cinnamomi tenuis drach. v. spicæ nardi drac. j. caryophyllorum, zingiberis, ligni aloes, macis, ana semunciam, cardamomi drach. ii. croci drac. i. & semis. tere negligenter, cola panno raro. aromatiza molchi. drach. iii.

Mellicratum vino. & melle. & mellicratum. compositum ex vino melle. & speciebus. drach. viij. drach. xij. drach. xv. drach. xviii. drach. xxi. drach. xxiiii.

HAEC est quarta pars principalis huius sextae distinctae qua auctor tractat de quibusdam potibus factis cum vino, & melle, & aromatibus, determinat etiam de mēua simplici, & composita, de aceto scillitico, de oxymelle scillitico, & primo declarat quomodo talis potus ex vino, & melle vocari debet, est cōferens principaliter passionibus frigidis cerebri, stomachi, & neruorum, confortando eorum virtutes, confert etiam complexionibus frigidis, & humidis stomachi, & hepatis, & ventositati hypocondriorum, & oris odore bonum efficit. Erantiquis tēpibus iste potus erat multum in vsu: adeo vt sāni vterentur tēpe sanitatis ad praeseruationem a multis prauis aegritudinibus, qui potus vulgariter nominatur lachiarcha, & cum conficitur solum ex vino, & melle, vocatur mellicratum, quando vero aromatizatur cum speciebus, vocatur cōditum, & dosis eius de manu vacuo stomacho est vsque ad vnc. vj.

CHRI.

ADDITIO.

Antiquitus iste potus erat multum in vsu sanis ad praeseruationem a multis aegritudinibus, verum hoc tempore homines talibus potibus, vt plurimum non ad futurarum aegritudinum praeseruationem nec ad praesentes curandas, sed gulositatis, & crapulae causa. Et fit duobus modis hoc tempore. Primo modo cum melle, vino, & speciebus in parua quantitate, & vocant talem potem claretum. Secundo modo cum zuccharo vino, & speciebus, maxime cum cinnamomo, & vocant talem potum vinum hypocraticum. Notabis vterius, quod apud doctores reperiuntur isti termini, hydromel mulsū, ac mellicratum, intelligentes per hydromel potum compositum ex melle cum aqua frigida sine aliqua decoctione, non habēs certam proportionem mellis ad aquam. Mulsū vero fit ex octo partibus aquae, & nouem mellis despumati, & coquitur ad consumptionem tertiae partis illius totius. Si plus autem habet aquae, & mellis minus dicitur mulsū aquosa, & ista vocatur aqua mellita, quae secundum maiorem, & minorem quantitatem mellis dicitur aqua plus, vel minus mellita. Mellicratum vero idem est, quod mulsū aquosa: quia in eo est plus de aqua, quam de melle, vt in Alexandro de oculis: sed secundo aphorismorum pro mellicrato accipitur hydromel. quidam tamen componūt mellicratum cum vino, & melle, vt hic Mesue. Tamen lanuentis in suis synonymis post recitationem diuer facum opinionum de interpretatione nominū, dicit reuolutoe, quod hydromel est, quod latine aqua mellis dicitur, mellicratum vero est mulsū plus mellis habens, quasi sit vinum mellis dictum, differens ab apomelle eo quod apomel non coquitur. Item hydromel graece, mulsū vero latine dicitur, & fit ex vino, & melle. differt vero mellicrato, eo, quod mellis habet plus, quam mulsū: haec tamen interdum nominantur vnum p alio accipitur. Auic. in v. can. habet duas descripi. mellicrati conditi, quod vocat conditum, similiter

Mellic. duplex.

CHR.

CHR.

CHR.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

mititer Serapio in proprio antidotario duas etiā habet descriptiones.

MAN. **O**ENOMELI græce appellatur, quod ex vino austero antiquo, & melle componitur. Oenomeli vero melitites, id quod ex musto, & latine mulsū. At melicratum, vt superius diximus, ex aqua, & melle conficit. Proijce super ea, Appellant hoc tempore vinum in hunc modum conditum Hippocrateum.

SYLV. **O**ENOMELI Gal. podagricis, arthriticis, nephriticis, & senibus, ex melle, & vino Sabino aut simili, & petroselino componit, adiecta betonica, & saxiphraga, in nephriticis. Qui vero curiosius componunt, etiam spice nardi aliquid iniiciunt: hodie vero eidem magnam aromatum miscellam immittant. Olim fuit vsu celebre ad cerebri, neruorum, & aliarū partium affectus frigidos, sed id medicamentosius, quale hic scribitur: nunc magno harum frigidarū regionum incommodo in vsu esse, desijt, præterquam, quod circa natalem Christianum in Bacchanalib. vulgi regalibus, plebecula ad palati gratiam, non ad intemperaturæ frigidæ propulsionem, etiam largius bibit, & chretum vocat: magnates vero preciosius, viciaque, parciore tamen mensura, quod fere ea sacch. vnc. iiii. & cinnamomi vncias. in lib. vini singulas conficitur, & Hippocraticum vinum appellant. tanquam Hippo. inuentore dignum, ob virium, & saporis excellentiam: cui etiam mellis parum addunt quidam, præsertim si vinum austrius, ad saporis gratiam, & coloris, clarius enim euadit colatū. Vinum mulsū Dioscor. fit ex vini veteris austri que metretis duabus, & mellis boni metreta vna, aliisque duob. modis parat, semper tamen sine aromatibus. Vinum vero melitites ex musti austri congiis quinque, mellis congio vno, salis cyatho vno: vinum autem aromatites Diosc. longe diuersum est ab hoc Mesue mulsū aromatite, præsertim primum: nam secundum quadantenus conuenit. Alia sunt eidem, & Actua. variaz vinorum condituræ, vt absinthites, saluatium, picatum, &c. Ex quib. vinum absinthites ad atrophiam ex ventriculi imbecillitate efficacissimum etiam Imperatorum experientia docet Gal. lib. de Theriace ad Pisonem. Conditum ex cydoniis quadruplex minam, hinc transtulimus ad condita.

COST. **D**E mellicrato. Parantur etiam ex vino medicamenta syrporum consistentia, quare horum quoque meminit primo autem loco anomelitis veterum, quod tamen sequentibus differt cum coctione, neque enim hoc, vt posteriora, coquitur: tum consistentia, debet enim hoc Syrupus esse liquidus: tum mensura, largius enim assumitur in potum: tum vsu quod tam medicamento quam alimentum venit loco. Parant hoc seplastarij Pedemontani hyeme. In quo parando qui laxiori panno percolant cum syluio a Mesue recedunt. Vulgatus profecto codex, vt crasso atque adeo denso panno traiciatur, monet, id quod si seruetur, vt vini tenuitatem amuletur, facit; neque tamen eius facultatis expert, quam auctor querit. Sed si destillatione per laneam linguam vtaris, purius & longe elegantius, non disparibus autem viribus succedit. Illud hoc loco admonendum, quia mel etiam ablata seruendo spuma, status excitat, si quis eius loco saccharum posuerit, potum reddere ad dissipandos status efficacius, palato autem gratius, & detergendi vi illi non inferius, quod paratur ex melle.

M E S V E.

CONDITIONUM citri, cor, ventriculum, hepar roborat, coctionem inuat, oris gratia commendat: fit ex corticum, vel foliorum citri

vnc. iij. cydoniorum ꝑ vnc. ii. pomis quatuor odoris frustatim sectis, maceratis biduo in vini antiqui lib. viij. cum pondere aromatu. Post, aliquoties saruesunt, & cum mellis despumati, & sacchari albissimi, & aquæ rosarum. ana lib. ii. percoquitur in crassitudinem iulep: aromatizatur cum moschi granis quindecim: si autem recēs, per se bibendum est; multo parcius coquatur.

CORTICEM citri.) Intellige exteriorem, absque pulpa, vel foliorum.) Vbi scilicet cortice careres: verum facilius, multis in locis habebis fructum, & corticem, quam folia.

CONDITIONUM de citro. *Quam in condito citri sumendum præcipit eandem specierum mensuram, qua in anomelitis, non ea tamen aromata, quas species vocat, duci in puluerem postulat (eorum nempe vis omnis in infusione, coctioneque; repetita euanesceret.) sed crasse tantum vult teri, vt in superiori. Porro quando hic, & etiam in superioribus, aut in sine aromatizandum moscho, alij, quo moschi vni toti medicamento impartiantur, id ipsum moschum in porphyritide lapide tenuissime laugatum, & laxo linteolo inclusum, medicamento, vt simul ferueat imponunt, alij eodem modo laugatum aqua rosacea dissolutum adhuc calente, illi commiscunt. posterior hic modus moschi vires magis integras seruat, vtro tamen quis faciat modo, non impedit.*

M E S V E.

CONDITIONUM aliud de citro, valens ad debilitatem stomachi, & hepatis quibus accidit læsio, propter frigiditatem, & ventositatem, & facit digerere cibum, & confortat appetitum, & est efficax ad pulsum cordis.

Vel fit ex corticum citri ꝑ vnc. vij. ꝑ buglossi vnc. i. & s. ꝑ melissophylli semuncia caryophyllorum ꝑ aur. ii. ligni aloes aurei semisse, macerentur triduo, vini boni lib. iiii. post cum sacchari lib. ii. coque, aromatiza galliæ aurei semisse, croci granis xv. mastiches drach. i. moschi granis x.

VBI legit croci drach. i. iij. lege, drach. vnius quarta pars. Marmacurj Melissophyllon intellige.

IDEM posset, quod prius, & appetentiam excitat, & flatu dissipat, pulsum cordis emendat, intemperie frigidam corrigit.

CONDITIONUM aliud de citro. *Quis hic pars buglossi sumenda sit, quum non explicet, licet vtilis sint eius partes omnes ad pulsum cordis, quando tamen teri omnia iubet, non sunt sumendi flores, quorum vis triturata exoluitur. sumenda ergo folia sunt aut radix, hanc vero libentius deligam, vt maioris quam folia efficaciac. Sed, & si cui flores sumere animus sit (quod ego maxime probarem) licebit, vbi cetera contraria fuerint, flores recentes vino cum reliquis permiscere, & percolato quarta die vino saccharum ex huius auctoritate permiscere, ac quod erit reliquum ab soluere.*

M E S V E.

CONDITIONUM buglossi efficax, & expertum ad cordis tremorem stomachi imbecillitatem,

fatem; deiectionem appetentiam, coctionem imbecillam, & formæ corruptionem, recipit buglossi, mentæ siccæ, florum rosarum, corticum, aut foliorum citri, ana vnc. iij. ozymi caryophyllati vnc. i. trium generum cydoniorum, trium generum pomorum, ana vnc. i. & s. serici erudi incisi, nucis moschatae, zedoariae, galangæ, been vtriusque, fantali citrini, croci, ana † vnc. i. & s. ligni aloes drach. ij. vini, & aquæ, ana lib. vj. mel lib. viij. aromatizetur moschi scrupulo vno, galliæ drach. ii.

MAN. TRIVM generum cydoniorum. Duo passim nascuntur, tertij sunt parua. Vel intellige dulcicida, & sic intellige poma. Alfelon Gemisch. Id est ocymû, quod ab odore garyophyllaton vocant.

COST. CONDITVM buglossi. *Quod de buglossi dixi in superiori idem hoc loco dico. Quid autem sumendum sit probeen utroque, quorum meminit, ad hoc haeco. Non spernerem hoc loco carotas vulgares albas ac rubras, siue sint siue non sint legitima radices, quas Arabes been vocant.*

M E S V E.

CONDITVM ex cydonijs ventriculam, hepar, & cætera viscera roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, vomitum, & lienteriam sedat, medicamentum est celebre, ac expertum. Accipit autem succi cydoniorum acidorum libr. xx. vini antiqui boni libr. x. coque igni lento semper despumando ad tertiam partis consumptionem, cola, residendo clarescat. Claro adde mellis boni, & despumati lib. vi. iterum coque despumando, & in eo suspēdē nodulo ligata hæc aromata, cinnamomi, cardamomi ana, drach. iij. caryophyllorum drach. ii. zingiberis, macis, ligni aloes, mastiches, ana drach. i. & s. croci drach. ii. omnia præter crocum parum terantur, & suspēdantur nodulo, vt dictum est, identidem fricando eum in ipso medicamento, donec crassescat. Deinde aromatiza moschi drach. vnius parte tertia, galliæ drach. ii. Sunt qui saccharum mellis loco nudent, & vtrumq; sine, & cum aromatis componunt.

CHRI. MODVS conditi de cytonijs, quod vocatur miua aromatica, habet similitudinem in modo compositis, & substantiæ cum syrupis scriptis, & eius dosis & modus assumptionis est sicut modus aliorum syruporum, & eius principaliter operatio est ad incitandum appetitum, & ad calefaciendum stomachum suavi caliditate. Et confert ad vigorandum virtutem digestiuam in hepate, stomacho, & alijs membris nutritiuis: prohibet enim nauseam, & vomitum, sedat solutionem antiquam ventris factam ab humoribus frigidis, relaxantibus stomachum, & intestina, debilitantibus virtutem digestiuam contentiuam ipsorum. Confert similiter factæ ab eadem causa, si cū aqua extinctionis chalybis tempore congruo assumatur, habet in super quā plures alias vtilitates consimiles supradictis, vnde vocatur medicina notabilis, & famosa. Recip. succi cytoniorum acetosorum, &c. & proijciantur su-

Apra illud species alesfanginæ id est aromaticæ, & non dicitur, cum dicitur. Rec. cinnamomi. heyl est species cardamomi, quam non habemus hic, sed loco eius assumitur cardamomum maius, ana drach. iij. caryophyllorum drach. ii. zingi. masticeis, ana drach. i. s. croci drach. ii. ligni aloes macis, ana drach. i. s. omnia præter crocum, &c. Et sic habes propriam, & veram deser. alesfanginarum. licet omnes species aromaticæ simul adiuncte vocari possint species alesfanginæ, vt apparet in pilulis alesfanginis, quæ ponuntur inferius. Insuper notandum, quod licet ista miua nunc dicta ponatur ab auctore, quod cum melle construatur, nunc vero solum cum zuccharo, & non tantum cum zuccharo, sed etiam cum melle præparata reperitur, vt in fine huius capituli dicit, & sunt ex hominibus, qui præparant ipsam sine aromatis, & vt sic vocatur miua simplex, & cum melle constructa fortius calefacit, & abstergit.

A D D I T I O.

Conditum de cytonijs secundū intentionem Mes est miua, sed secundum Auic. & Gulielmum Placentinum est syrupus de citonijs. Mes. tamen superius descripsit syrupum de citonijs, qui aliud est. Rasis autem nono ad Almanforem c. de his, quæ confortant stomachum habet descrip. miua & syrupi de citonijs acetosis.

SV B miuæ nomine vbiq; paratur: hydromalon. **MAN.** Græci vocant. Hydromalon sic cõficiit Paulus: Succo cotoneorum. p. ij. mellis p. iij. aquæ p. vj. coque ad tertiam expumando. Species alesfanginæ. de his vbi de pilulis agemus. Magis tamen vtimur ea, quam simplicem miuam vocat. Aliæ vero duæ, quæ sequuntur, parari non consueuerunt.

CONDITVM de cytonijs. *Non est hydromalon Græcorum, vt Manardus ait, quando nihil aqua recipit. Sed quicquid sit, quum in hoc parando vult crasse teri omnia præter crocum, an ipsam tenuiter terendum sit, an integrum relinquendum, dubium reliquit. Sed puto, crocum integrum alijs iam contritis miscendum, simulque suspendendum. alioqui enim in puluerem redactum plurimum virtutis amittit, licet non ignorem quandoque etiam pulueratum cum superioribus & in speciebus alesfanginis vsurpari.*

M E S V E.

CONDITVM ex cydonijs alterum idem pollens, accipit succi cydoniorum libr. c. coque in vase lapideo mundo igni lento ad dimidias, semper despumando, cola, horis circiter tribus resideat, claram partem exemptam, & vini antiqui libr. xl. coque prunis ad crassitiem. Nonnulli loco mellis addunt saccharum, alij etiam aromata ingerunt, & aromatizant, vt priorem.

CONFECTIO miuæ simplicis, quæ solū, sit **CHRI.** ex succo citoniorū & zuccharo habet similitudinem cū iuleb superius dictis in modo substantiæ, & in alijs; est dosis eius vsq; ad vnc. ii. lymphatur

Mesue.

Bb

tur

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

tur cum aqua, vel aquis conuenientibus dispositioni curandę, & cum aqua plantaginis seu mentę, seu cum aqua ferrea, vel cisterne, quę aqua cisterne sua subtilitate deducendo materias, quę sunt causa fluxus ad vias vrinę, confert. Confert etiam principaliter fluxui ventris facti a materia cholericā, acuta, & mordicatiua, præcedentes tamen aliquali mundificatione cum rhabarbaro, vel myrobalanis affatis in dosi superius tacta, & cum casia, secundum quod medico apparebit. & hoc maxime fieri debet, ne stypticitate miua fieret conspitiatio prædicti humoris, vnde adderetur in fluxu. miua enim in frigidat, & exiccat cum stypticitate. Confert insuper stomacho debilitato, & relaxato a superflua caliditate, & superfluo fluxui vrinę facti a causa calida in renibus, assumpta cum aqua plantaginis, seu myrti in debita quantitate, & modus compositi est solum cum succo citoniorum, & zuccharo.

HAEC omnia, & præter ea iulepum, & syrupus ex cydonijs idem pollent, & *Pauli lib. vij. ex cydoniorum, sextarijs duobus mellis sextarijs tribus, aquę sextarijs sex omnibus simul coctis ad tertiã partem, & expumatis. Hęc cum melle condita magis calent, & tergent, minus stomacho iucunda cum saccharo contra. Dantur ad vnc. ij. nunc per se, nunc aqua plantaginis, mentę rosarum, si alius adstringenda est postquam satis fluxit, aut purgata est, alioqui putres materie ab his suppressę putridas febres excitant.*

COST. **M**IVAÆ simplicis. Succum cydoniorum postquam a feruore, & percolatione horas tres resederit addi iubet vinum, id quod tamen intelligendum est, ut prius inclinatione vasis, quod purius est, colligas, quod autem terrenum residet abijcias: hæc enim pars licet ad alui solutionem, & vomitum esset opportuna, meseraicis tamen venis, & iccinori inferre obstructionem posset. Excitare autem appetentiam non potest, æque ut superius, quod sine aromatibus fiat, quorum est ut languentem frigiditate concoquendi vim foueant, pituitosa tamen excrementa vi mellis deterget. Cuius mensuram quum non præscribat, superioris exemplum sequendum tacite innuit. Porro quale vinum hic & in superiori sumendum sit, album ne an nigrum, licet non explicet, quando tamen confirmandi, constringendique vis hoc medicamento expetitur, nigrum sumendum est potius quam album.

MIVAÆ alterius. Succum cydonij in hoc ut etiã in proximis superioribus duobus & in sequenti ad dimidias coquit, id quod efficit ut hæc confectio astringendo magis valeat quam quę primo loco describitur.

MESVE.

CONDITIONVM ex succo fructuum accipit succi cydoniorum iam cocti ad dimidias libr. duas, succi malorum & syluestrium cocti etiam ad dimidias, ana. lib. vnam, vini antiqui lib. ij. coque, ut prius, cum, vel sine aromatibus, cum melle, vel saccharo.

MIVAÆ ex succo fructuum. Montani mali nomine, agreste cum Syluio intelligo. Et quum in vniuerso codice legatur (sicut malorum montanorum & pyrorum agrestium decoctum) qua lectione innuere videtur decoquenda esse aqua poma ac pyra ad dimidias: non sumendus tamen est succus, qui ex decetis, illis pomis, pyrisque exprimi potest, sed superiorum exemplo succus crudi mali, ac pyri, qui debinc concoquendus ad dimidias. Erit hoc superiori, facultate proximum, sed ob syluestrium fructuum succum, qui vere astringentis sunt saporis, illo in astringendo superius.

MESVE.

CONDITIONVM ex cydonijs tertium acetatum idem pollet, quod priora, præsertim si etiam calida intemperies adest, accipit succi cydoniorum, & sexaginta, & coquatur ad dimidias. percoque cum aceti albi & libris viginti.

SYLV. **M**ELLIS, aut sacchari libras octo, aut circiter, hic quoque tacet: hæc diacydonio Galeni simplici est affinis.

COST. **M**IVAÆ acetosę. Sumendum ne hic sit mel, an saccharum non monet. Sed quando ad temperandam calidiorem intemperiem paratur, saccharum quod melle temperatius est, erit deligendum.

MESVE.

CONDITIONVM ex cydonijs quartum, accipe succi cydoniorum acidorum, lib. & lx. mentę siccę, & foliorum citri, vnc. iij. coque ad dimidias, cola cum vini albi antiqui lib. xxv. percoque addito melle, vel saccharo, cum vel sine aromatibus, quidam item vini loco acetum incoquant,

ACETVM scillinum veterum consensu, & experientia est efficacissimum ad cerebri affectus, frigidos, & curatu contumaces, epilepsiam, vertiginem, gingiuas laxas, & putres lanat, dentes confirmat, oris odorem commendat, foetore eius valenter dissipato, partes respiratorias iuuat, & expurgat, & musculos laryngis roborat, ob hæc vocem claram efficit. Ventriculum putridis humoribus deterfis expurgat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, hepar, & lienem quoque expurgat, horumque dolorem leuat. Intestinatorum, & vesicę retentricem vim firmat, præfocationi ab utero, affectibus iuncturarum prodest, humores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad expellendumque promptos reddit, & expellit. interdum etiam bilem atram: corpus laxum, & molle firmat, in iuuentute conseruat, a putredine vindicat, coloratum bene efficit, sed vsu multo emaciat. Sic autem fit, scillę laminas, inter corticem, & cor medias, acu lignea filo confutas tanto interuallo ne se contingant, siccabis in vmbra dies quadraginta, postea concisam cultello ligneo libr. vnam dies alios xxx. insolabis in aceti boni. libr. viij. in vase vitreato, stricti orificij, bene obstructo: postea colabis.

colabis, & vteris. si vero accelerare cogaris, sepeli vas in calido cinere, vel sabulo, non repente, sed paulatim, vt horarum spatio intercedente. Paulus vero scilla laminas recentes in aceto insolat à Veris initio, ad Aestatis finē in vase vitreo probe obturato, & postea vtitur. Datur ieiunis quotidie paulatim, donec ad fescunciā perueniat.

CHR. **A**CETVM scilliticum licet ipsum per se solum absque alterius rei admixtione rarissime fit in vsu propter eius acuitatem, mordacitatem, amaritudinem, & displicentiam, & maxime in gustu, ab antiquis tamen multū habebatur in vsu, nos autem viuimus in forma syrapi cū melle perfecte decocto. Et isto modo oxymel scilliticū nominatur, quod ab omnibus generaliter est in vsu, & sicut enim melle componitur, ita etiā posset cum zucchero construi & componi, & ad formā syrapi reduci. Vtitur ēr ipso cum quocumque vomitum prouocare admixto cum aqua hordei & cum melle, vel zucchero rubeo sub ista proportione. Rec. aque hordei cyathos iiii. mellis vnc. iiii. vel pulueris zucch. vnc. iiii. aceti scillitici vnc. i. s. calefiat ad ignem, & sub tepida caliditate totum simul mixtum assumatur, & erit optimū vomitiū ad educendū materias crassas phlegmaticas & viscosas. & huiusmodi acetum scilliticū principaliter conuenit ad egritudines frigiditas capitis factas à materia phlegmatica, vel melancholica. unde mirabiliter conuenit epilepsie, & vertigini, & confert ad egritudines stomachi ab eadem materia factas, materias putridas malas pectoris reedificat, dentes comotos confirmat: Oris odorē bonum efficit. Et super omnia confert membris auditus, & nocuentis factis in eis à materia crassa phlegmatica viscosa: curat etiam asthma, raucedinem vocis, tuissimā antiquam, quę communiter euenit senibus. Est autem potentissimum subtiliatium, in eissiuū, absteriuū, & desiccatiuum dictatū materiarum in quacunque parte existentū sua diuisione & forti penetratione, eas digerendo, incidendo, & ad expulsionem preparando, & multas alias virtutes habet, quas tu ipse lege, & maxime preseruandi vtemur eo ab omni aegritudine, & conseruandi ipsum in optima sanitate, & sic per se solum assumptum. Hęc omnia multo melius, & maiora faciet preparatum cum melle in forma syrapi, sicut inferius apparebit. Et dosi predictis aceti est dr. i. vsque ad dr. viii. secundum actuale caliditatem de mane assumptum, & in passionibus pectoris, debet paulatim sumi lambendo, phthistici autem, & multum calidi complexionē, & acute febrientes ab eius vsu omnino timeant, & in aestate etiam feruenti fugiant operationem scilla, quę est calidā complexionis vltra tertium, sicca vltra secundum. Sed cum est recens habet humiditatem quandam, etiam cum predicta complexionē calida, & sicca, & in partibus istis paucissimi vtiuntur ipso, & vt sic fiat consilio, & confirmo, sed recitatur ad oxymel scilliticum, & suadeo quantum possum.

MAN. **Q**UIA confert epilepsie. (Plinius Melancholicis & vertiginis Matricis praefocationi.) Plinius neruis infirmis, additque tantam esse vim huius aceti, vt audius haustu, extinguit animes momento aliquo spe-

ciem prebeat. Quod inueteratum, magis probatur, clariorem oculorum aciem facit, prodest accipientibus cibis, & eis, si ieiuni vomunt. Tarditatem aurium gargarizatione purgat: percussis, aut praecipitatis, & ob id sanguine coagulato: renum vitijs: cauendum exulceratis. salutare est stomacho, laterumque doloribus parum, sumptum binis diebus. Quo pacto praeparetur scilla, proprio capite inter simplicia declaratum est.

ACETVM scillites veteribus frequens vsu, hodie rarum per se, ob amaritudinem, & acrimoniam mordacem, idque multi cum melle, & fit oxymeli scillitici: alij cū saccharo in syrapi formam percoquunt. Id acetum incidit, tenuat, terget humores crassos, lentos, putres, quales pituitosi, & melancholici in omnibus corporis partibus, ob id affectibus ab eorū copia excitatis, & diuturnis conducit, epilepsie, vertigini, auditui obtuso, asthma, raucitati, familiaribus senectutis vitijs, & ceteris: ob hęc à morbis praecauet, & sanitatē tuetur. si per se sumatur: melius autem cū melle in syrapi. Datur à dr. vna, ad dr. octo mane cum aquis aut decoctis aptis: in affectibus autem thoracis paulatim lambatur. Si tñ aestus est, aut febris hectica, vel alia aestus, abstine huius vsu ob scilla caliditatem: aqua ex aceto scillitico destillata est gravior, & efficacior. Vomitu ēr valenter purgat humores in ventriculo crassos, lentos, putres, datum ad fescunciā cum mellis, aut sacchari rubri vncis tribus, aque hordei cyathis tribus. Acetū autem scilliticum Dioscoridi, & Paulo sic fit. scilla candida purgata concisa segmenta lino traiecta modicis intervallis, ne se contingant, in umbra dies quadraginta siccantur, iterum purgantur: horum mina mergitur aceti boni sextariis duodecim, sic, vt vas folia nō tangat: dein de vase operculato, probe insolat diebus sexaginta, post quos exempta expressaque scilla abijcitur & defecatum acetum transfunditur, ac reponitur: veteratum valentius euadit. alias eius compositiones tibi recentes Dioscorides, hęc consuetior. Cultro ligneo partes inter centrum, & superficiem medias separant: acu etiam lignea consunt quidam, ne ferrum tēgat, quo venenari opinantur. Partes autem medias etiam Diosc. lib. 4. praefere videtur. Eodem prope modo hodie nobis fiunt ex floribus siccatis rosarum, saluiae, sambuci, torismarini, acetum rosarū, saluiatum, sambucatum, torismarinatum, vulgo anthosatum dictū, & praeter hęc, vnatum, ex vuis pallis.

ACETVM scillinum. Admirandum est, quam amicos vsus aceto scillino veteres tribuant. & sane morbis quocunque à frigidis crassisque nec non & putridis humoribus sunt, incidendo, extenuando, detergendo efficacissimum est: sed ventriculo, qui eximio sit sensu praeditus, nihil est hoc violentius. quare addito melle veteres temperabant. Recentiores Scillatitiam ex hoc ipso aquam parant, minus palato molestam (quod terrena partes, quibus amaror insidet ferri in sublime nequeunt) vitijs autem obtenuitatem fortasse non minus, imo etiam magis efficacem. sed ne dum, vt ignis elicitur, calore calori addito modum excedat calfaciendi cauendum est, proptereaque balneo (vt aiunt) est destillanda.

M E S V E.

OXYMELI scilliticum humores crassos, lentos, auulsi contumaces separat, ob id confert t ventriculi, & aliorum viscerū affectibus hos humores sequentibus. ructum acidum sanat, & vesicae mollificationem, seu vrinæ incontinentiam. fit ex aceti scillitici libr. ii. mellis despumati libris tribus coctis despumando, vt in oxymelite diximus.

Mesue.

Bb ij Illud

SYLV.

MAM

V. 172

T. 103

COST.

M. 172

V. 172

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

CHRI. **I**stud oxymel ratione mellis vigorosius, & potentius confert omnibus, quibus confert acetum scilliticum. Est enim eradicans omnem materiam viscosam, tenacem, & crassam quantumcunque profundā, & inuisatam, & maxime in cerebro, stomacho, pulmone, & partibus pectoris, & est valde conueniens senibus, & frigidis natura, in quibus humor phlegmaticus; scilicet melancholicus est abundans; est enim opportunū istarum materierum, & curatiuum omnium ægritudinum ab eisdem dependentium. Ei dosis est vsque ad vnc.ii. cum aquis conuenientibus destillatis, aut decoctionibus appropriatis.

MAN. **N**ON video quō possit bene parari sine aqua, si vera sunt, quę vir iste superius dixit de oxymelite, oportere videlicet addere aquam. Huius autem communis est vsus in longioribus morbis. Duo enim, quę sequuntur, parari non solent, licet sint meliora, præsertim id quod scribitur, sub nomine Democriti, in quo multę herbe apponuntur, quę sunt à nobis alijs locis declaratę.

SYLV. **E**fficacius est aceto scillitico, & iucundius ad cerebrum, pulmonis, ventriculi affectus pituitosos, aut melancholicos, etiam contumaces. nam humores hos dictis partibus etiam impactos educit. Compositum id quidam faciunt additis simplicibus compositi oxymelitis: aliter Paulus libro septimo compositus facit, & efficacius: sunt qui huic aquę lib.iiii. addendas putent, quę aceti sit dupla, vt in oxymelite simplici, sed cū mel iam sit despumatum, & acetum scillites paratum, potes cum Mesue sine aqua coquere, vt Nicolaus etiā oxymeli compositum coxit.

COST. **O**xymelli scilliticum. *Quum Mesuen Manardus arguit, qui aquam non addat sua ipsius lege obseruata, quam de oxymelite paranda tulerat, recte respondet Sylius, sumi hoc loco mel despumatum; non autem aufertur à melle spuma absque aqua. Sed cur despumatum hic sumit, non vt in superioribus cum aqua, & aceto impurum coquit? Ob id puto, ne caustioria scillini, aceti vis diutius feruendo intendatur. Porro quomodo ad vesicę paralytici particulatim conferat scillinum acetum dubium est: licet enim frigida intemperies illi effectui saepe coniungatur, cui scillia calor aduersatur, an tamen tunc neruose parti acetum tam violentum esse ex vsu possit, non facile est statutum.*

MESVE.

OXYMELI scilliticum de radicibus, fit vt oxymeli compositum de radicibus, sed pro aceto communi accipit acetum scilliticum.

CHRI. **I**stud oxymel scilliticum compositum conuenit in omnibus in quibus confert oxymel scilliticum simplex, tamen eo efficacius, & potentius operetur in subtiliando quasque materias crassas phlegmaticas, & melancholicas, & principaliter in apperiendo oppilationes quorumcunque membrorum, vnde summe cōfert quartanarijs, chronicis, ac etiam quotidianis, longo tempore prolongatis, in quibus materia esset difficilis eradicationis, lymphatur cum aquis appropriatis.

SYLV. **I**d potentius multo incidit, tenuat, terget, obstructa operit, in diuturnis quartanis, & quoudianis, quam oxymel compositum de radicibus.

Oxymeli scilliticum de radicibus. *Fadem poterit oxymeli scillinum ex radicibus, quod oxymeli ex radicibus iam antea descriptum, sed tanto efficacius, quanto acetum ex scilla, simplici est aceto efficacius.*

MESVE.

OXYMELI scilliticum Democriti epilepsiam, vertiginem, cephalalgiam, hemict. cerebri, & pulmonis obstructionem ab humoribus valenter impactis sanat. Recipit origani, hyslopi sicci, thymi, ligustici, cardamomi, scœchados ana drac. quinque. coque in lib.iii. aquę ad librarum ii. consumptionem, percoque cum mellis libris duabus, mellis vuarum passerarum libra dimidia, succi bryoniae vncijs quinque, aceti scillitici libra vna, & dimidia, semper despumando.

Esset efficacissimum ad eos effectus quibus est destitutum, si quis ipsum coqueret. Oxymel Iuliani laudatum Gal. lib.2. ad Glauconem in podagra; Paulo libro tertio c.13. Tralliano in cephalalgia, describit Paulus lib. septimo, principio medicamentorum compositorum purgantium: id est parari dignissimū. Oxyrhodinon proprie est mistum aceto rosaceum oleum, Gal. Ca. octauo, lib.3. simplicium: hodie etiam aquam rosarum miscet varia singulorum mensura, Arculanus. Quoniam mellis & sacchari vires sunt finitimę, vt docet Galenus lib. septimo simplicium, tamen veteribus consuetissimum erat mel inuisatum saccharum, contra quam Arabibus, & neotericis, ob id Arabes Græcorum velut simi ex saccharo permulta representarunt, quę Gręci ex melle pararunt.

Oxymeli scilliticum descript. Democriti. *Valentissimum hoc est ad propositos affectus, tum reliquorum, tum scillini aceti, tum maxime etiam succi bryoniae gratia, cuius insignem copiam recipit.*

MESVE.

SAPA est succus nobis tantum purgatus, & crassatus solis, aut ignis calore.

Ara, vel integrorum, vel incisorum, vel etiam curiose contritorum, ordine optiatio consequitur, succorum ex ipsis, & floribus quibusdam, herbisque tritis expressorum conditura, quamquam & horum etiam quosdam prius leuiter attingimus in saccharo, & melle rosato, & alijs passim. Nec omnes succos huiusmodi semper condimus, sed quidam, quales sunt expressi, reponunt, vt vinum, omphacium, agrestium pomorum succus, quo vice omphacii septentrionales populi vitium penuria vtuntur, vt vini leco pyorum, & pomorum succo similiter seruato, nisi quod omphacium salelem paucum ad sui custodiam requirit. Seruatur similiter succus rosarum violarum quibusdam, cydoniorum limonum, granatorū, oxyacanthę, vuarum, sed his vase vitreo conclusis. Similiter quoque seruari possunt fructuum omnium succi, præsertim acerborum, vel austerorum, aliorum autem, ac herbarum succi ferandi parua coctione, & residentia purgentur ante repositionem, in vasis plenis, vel oleo, vel iuleb, superfuso reponantur, sic fumarie, absinthii, eupatorii, & aliarum quarundam herbarum succos quidam hodie reponunt loco frigidioris. Succos alios ante repositionem mediocriter sole seruente, vel igni siccamus, vt absumpta humiditate excrementosa seruoris, & corruptionis auctore, integri seruentur quales Mesue rob. & rob. appellatur, nobis uero sape: hi uero sunt.

Ista est quinta pars huius sacre distinctionis, in qua auctor determinat de rob. .i. de succis her-

herbarum plantarum, vel fructuum inspissatis calore solis, vel ignis, intantum quod aliqui ex eis similitudinem habent cum electarijs parum coctis, & loch superius dictis, licet ex eis etiam aliqui sint multum fluidi.

A D D I T I O.

Rob vero apud Arabes est succus cuiusdam fructus coctus ad spissitudinem, ut seruari possit. Avic. in quinto cano. in vi. tractatu ponit differentiam, quæ est inter syru. & rob, & ait, quod syrui sunt decoctiones, & succi inspissati cum dulcedine, & rob sunt succi inspissati per seipos. Tamen scias, quod rob quando simpliciter ponitur, multum coctum intelligitur.

MAN. QUID hoc nomine significetur, ipsemet declarat, succus videlicet primo defæcatus, dehinc calore solis, vel ignis crassior intantum factus, ut aduersari sine corruptione longo tempore possit.

SYL. HOS succos, electarij mollis, vel eclegmatis consistentiam à nobis adeptos per consumptionem a quoque substantiæ, sapa vocauimus, uti Arabes rob, & robub, quod illis absolute pronúciatum sapa Latino est, seu defrutu, Græcorum vero *ρωβός* & *ρωβία*, hoc est, vinum ad dimidias, vel tertio coctum. Quæ nomina vino soli cocto licet vtrique tribuerint, forte quod ex succis vinum, aut solum, aut frequentissime ad hanc consistentiam coquerent, Arabes tamen alios quoque succos similiter coxerunt, & rob, vel, robub non quidem absolute, sed reddito plantæ nomine vocant: nobis visum est eorum imitatione eos ipsos sapa nominare non absolute quidem (ut vini succum sic coctum, hæctenus appellatum scimus) sed expresso nomine rei cuius est sapa, ut sapa ribes, sapa oxyantha, &c. sapa autem ipsa (cuius Mesues non meminuit) vires habet maximè varias pro vuarum, ex quibus coquitur, natura. Ferè autem nobis ex vuis albis coquitur, ut sit dulcius, eademque coctione rubet, anodyna est, condimentis magnam saporis gratiam conciliat, calfacit, quia vinosa: humectat, quia nutritialium subducit, quia dulcis: libro secundo de rat. vict. acut.

COST. DE speciebus robub. Non densati modo succi in medicina sum parari solent, ut assumantur, sed etiam non densati pingues, ut ex expressis amygdalis, non pingues: ut ex rosis, ex ribes, ex immaturis vuis, puniceis malis, prunis syluestribus, cotoneis, citri acido, qui omnes phyalis vitres superaddito oleo in annum seruantur, ut propterea admirandum videatur, cur de his Mesue non egerit, densatis. Sed aut horum seruandorum ratio illius tempestate non erat pharmacopæis vsui, quare modum percoquendi, atque insolandi hos ipsos succos, ait illum esse, quo seruari possint, aut vnius mentione alterius quoque vult haberi rationem, quando vires vtriusque, sunt eadem, & ex liquido succo sit densatus. Sane autem densati succi materia non semper liquidus est succus, sed quædoque decoctum, quandoque infusum. Infusum quidem veluti quum aridis berberis in omphacio, vel aqua maceratis succum quarimus, decoctum vero, ut quum ex peregrine illius arboris ramis decoquendo balsamum illud conficitur, quod occidentale vocant, hoc enim id est, quod post diutinam coctionem innat. Rursus autem materia, ex qua hic conficiuntur succi vario sunt plantarum partes: sepius fructus, ut ferè quorum hoc loco meminuit, atque etiam acidi: interdum folia, ut succus oxalidis cuius hic quoque mentio est, ubi de succo ribes, nonnunquam ex radice, ut glycyrrizæ succus, quum

A aliqui vsitatissimum atate nostra Mesue præterit, eius fortasse tempore parum notum. Fieri etiam ex floribus posset, ut ex rosarum expresso succo, nona fortasse, sed non spernenda institutione.

M E S V E.

SAPA ribes refrigerat, adstringit, ob id ventriculum calidum corroborat, amborum que feruorem, & inde natam sitim extinguit, biliosam vomitionem, & deiectionem sedat, & alterat; paratur autem hoc modo. Succus ribes lib. decem, coquantur igni lento ad tertie partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur, donec clarescant. Clarum deinde igni elementi percoquitur, aut insolatur ad iustam crassitudinem, qua seruari possit. Datur cum aqua frigida, aut niuis. Succus herba oxalidis illi est facultate proximus.

PRO intellectu totius sextæ partis est aduertendum, quod litera, quæ dicit rob, est corrupta ex defectu trãslatoris: debet enim dicere robub, nam rob idem est, quod sapa, vel vinum vltimate decoctum similitudinem habens cum sapa, robub autem proprie est quicumque succus inspissatus caliditate solis, vel ignis. Modus autem assumptionis cuiuscunque robub cum in forma electarij reperitur, est sicut de citonijs superius dictum est: si autem est in forma liquida, possunt etiam quandoque assumi distemperata cum vino, aut aqua distillata, seu decoctionibus convenientibus dispositioni curandæ. Et nota, quod generaliter omnes operationes cuiuslibet robub sunt potius ad constringendum, stypticandum, & alterandum ad frigidum, quam ad alium effectum inducendum, ut de quolibet particulariter apparebit. Istud robub de ribes portatur de partibus Syriæ; est enim ribes arbor quædam nascentis in partibus Syriæ in locis motuosis, quæ facit fructus acetosos, & ponticos, similitudinem habentes cum prunis, & sunt frigida, & sicca complexionis in secundo cum multa stypticitate, extrahitur ergo iste succus à dictis fructibus, & cum aliquantulo zucchari inspissatur ad solem, vel ad ignem, ut diutius conseruetur, & sic in forma solida iuleb portatur ad nos. Etiam sine zuccharo inspissatur, & sic perfectius operatur, vocatur vbi que locorum syrupus, seu iuleb de ribes; & principalis eius operatio est ad confortandum stomachum relaxatum, sitim extinguit, vomitum cholericum prohibet, & omnem fluxum cholere ad ipsum prohibet, & extinguit: vñs tamen eius principaliter est ad resistendum cuilibet fluxui ventris factò à materia calida cholericâ, & subtili, vel à mala complexionem calida, confert enim dysentericæ, & fluxui prouenienti à membris intrinsicis, & primo pro fluxu ventris constringendo assumitur ante cibum. Pro vomitu vero post cibum cum aqua ferrata, vel chalybis, vel plantaginis, vel alijs appropriatis, & modus præparationis apparet in litera. Et loco eius in partibus nostris vñmur miua simplici, vel syrupo myrtino. Dicit tamè hic Mes. quod loco eius posset sumi succus herba acetosæ.

Mesue.

Bb iij DE

CHRI.

145

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

MAN. **D**E hoc nō est mentio apud Græcos, vel Latinos, sed apud Arabes: atum: pro quo vide Serapionem capite proprio. Affertur Aegypto præparatus. Possimus nos ex succo herbæ acetosæ vocatæ, quæ genus Lathi est, id quod iubet Mesue, com mode parare.

SYLV. **S**VCCI ribes libræ decem coquantur igni lento ad tertiæ partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur donec clarescant. Clarum deinde igni clementi percoquitur, aut insolatur ad iustâ crassitudinē, qua seruari possit, Datur cum aqua frigida, aut niuis. Succus herbæ oxalidis illi est facultate proximus. Sapam vero ex vuīs dum coquimus ferē ad trium partium cōsumptionem, quod vna nobis magna ex parte, vt ceteri terræ scetus est humidior, & aquosior. Hæ autem sapæ à Mesue descriptæ refrigerant, & adstringunt, & propemodum ad idem pollent, aduersus scilicet calidas intemperies, & inde natam partium imbecillitatem. quibus abactis, tēperieque natia seu sanitate restituta, robur facultatum partis in ipsa tēperie situm, tāquam rediuuū recreatur. Quod autem sitis non à stomachi tantum, sed etiam cordis intemperie calida, & sicca fiat, docuit Galenus in arte medica factam vero a caliditate, sæpe refrigerando extinguunt: siccando autem nouam excitarent, nisi aqua mista remedio esset. Sic granata, & alia adstringentia in febribus, & alijs affectibus calidis, & siticulosis refrigerando sitim sedant. Quatenus vero siccant, sitim nouam mox excitant, nisi ex aqua succus eorum bibatur, eaque frigida, vel niuosa. Adde, quod hæ sapæ ob crassitiem bibi non possunt, nec prōpte in corpus totum permeare. Quæ res necessaria est ad febrilis caloris alterationē, & sitis naturalis extinctionē, quæ partibus inest omnibus, vel calfactis, vel siccatis, vel vtraque qualitate alteratis, & inanitis. Bilis præterea vomitum, & deiectionem adstringit, & alterat, siue leorsum hæc duo symptomata accidunt, vt in febribus sæpe, & in plurimis dysenterijs: sine simul, vt in cholera, morbo acuto, & ob multam, & repentinam vacuationem bilis primum, sed aliorum deinde humorū, periculoso. Si enim solus humor biliosus redundans, & naturam grauans vacuaretur, tolerabile malum esset: at deprauato nature impetu etiam benignus humor expellitur, & tandem sanguis. Ob id sistenda hæc vacuatio sumpto hoc condito, vel simili. paulo quidem ante cibum ad sistendam deiectionem: ad vomitum vero post cibum per se, vel cum aqua rosarum, plantaginis, & similiter adstringente. Cum autem bilis flaua sit omnium, quæ in corpore sunt, calidissima, partes, per quas permeat, & excernitur, ignis modo vrit, præsertim cum vitione malignior euasit. Hæc calfactionem sapa ribes alterat, & euincit refrigerando. Aiūt ex Syria montanis, & ex Aegypto succum hunc frigidū siccum adstringentem ab arborum fructibus prunorum æmulis expressum, nunc siccatum, nunc liquidū, nunc saccharo, aut melle conditum asserri. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatinam, vel in syrupum.

COST. **S**APA ribes. Quid sit ribes Arabum adhuc incertum est, pro eo vti ceptum est eius, quam aliqui marinam vnam vocant expresso succo, punici mali succo, colore consistentia, ac ferē sapore non dissimili. est vero is ad bilis feruorem ad sitim. a sitis, ac vomitus strenue efficac. ad quos vsus eius quoque racemuli condiri saccharo solent. Poterit igitur hic succus densari, & vsurpari pro ribes.

MESVE.

SVCCVS omphacōn, idest vuarum immaturarum, scilicet omphacium, earundem est vniū, & pulsum cordis cohibet, sitq; modo eodem.

CHR. **R**OB idest robub de acresta parari posset etiā in forma iuleb inspissatus cum zuccharo, & sine, sed cum zuccharo melius conseruatur, debilius tamen operatur. Est frigida complexio nis, & sicca in secundo succus acrestæ, & ideo principaliter conuenit in omni fluxu vētris materia calida cholericæ.

MAN. **P**Aratur à matribus familias, & appellatur omphacium siccum.

SYLV. **O**mphacium succum vocant, & parant quidam, alij cum melle coquunt, appellantq; *εμφάκειον*. Huius crassi omphacij meminit Gal. lib. 6. c. ph. p.

COST. **O**mphacia liquida tota ferē Italia vtitur. Pedemontani, & Galli crasso, & densato. Hic si ex syluestribus vuīs immaturis paratur, ad propositos hoc loco vsus erit longe efficacior.

MESVE.

CHR. **S**VCCVS cornorum maturitati propinquum idem pollet, & ac similiter siccat.

MAN. **R**OB de cornibus, idest de cornis, qui sunt fructus cuiusdam plantæ, & sunt calidæ complexionis in primo, & sicca in secundo, cum stypticitate multa.

MAN. **C**orna crania vocantur græce. Fructus conferunt ad veneris fluxum, & dysenteriam.

COST. **C**ornorum. Acerbiora corna horridiora sunt maturis, & maturitate propinquis, atque (vt puto) calidioribus ventriculi affectibus, & vomentibus vtiliora: medio modo se habent, qualia hic deligit; ventriculo autem gratiora, vt qua quantum ab acerbitate recedunt, tantum innata frigiditatis amittunt. Sunt enim temperamento, si quis eorum saporem obseruet, planè frigidus, non autem calido, vt quidam scribunt.

MESVE.

CHR. **S**VCCVS baccarum oxyacanthæ idem potest, & eodem modo paratur: vel baccarū eius siccarum libras duas, omphacii libras tres, triduo macerantur, manibus fricantur, exprimuntur, omphacium id expressum percoquitur.

CHR. **B**ERBERIS sunt fructus noti, frigida, & sicca complexionis in secundo, cum multa stypticitate, raro habentur in vsu sub forma robub, tamen sub forma syrapi sæpe in vsu habentur.

MAN. **G**RÆCI vocant *εβανουδά*. Fructus valet in diarrhœa, & fluxu muliebri.

COST. **H**Baccarum oxyacanthæ. nobis horum est fructuum copia, ex quibus exprimi succus potest. Qui vti carent recentibus, eos docet rationem parandi ex aridis, Nunc apud diligentiores medicos parandi hoc pacto succi ex varijs rebus etiam purgantibus vsus inualuit, quem extractum vocant, sic è rhabarbaro, ex agarico, & alijs multis. De qua re illud admonendos studiosos puto, ardentem aquam, qua perpetuo ad earum rerum macerationem nonnulli vtiuntur, quarum eiuscemodi quaritur succus, non semper tuto vsurpari, ob igneam vim, quam succo imprimit. Illud enim longe tutius est, ne cuius medicamenti succus quaritur, illud ipsum diluto, vel decocto alicuius rei infundatur, quæ temperamento sit illi, quam maxime si fieri possit similis, aut facultatem obtineat eius vitia corrigendi, si qua insint, & adiuuandi vires, si imbecilles, & moderandi, si fuerint effrenes.

ME-

MESVE.

A

MESVE.

si samach.
SVCCVS Rhu obsoniorum valet, & fit sicut antedictus.

CHRI. **SVMACH.** sunt grana quaedam frigida, & sicca complexionis.

MAN. **GRÆCE** dicitur thus.

COST. **RHV** obf. *Ex rhu obsoniorum seminibus, quod sumach vocant, effeis, atque aridissimis ex primi succus non potest: quare insrudendi sunt, & berberorum aridorum exemplo exprimendi, coquendus debinc expressus succus, & desandus igne, aut sole.*

MESVE.

SVCCVS mororum domesticorum, (vel potius batinorum) nondum maturorum valet, & fit vt prædicti.

CHRI. **ROB** de moris de seni, idest de celsi, vel aliter de illa contrata immaturis, & acerbis, non est in vsu: sed loco eius vtimur diamor: o acerbo facto cum zuccharo, de quo aliquid dictum est supra, sed clarius ponitur à Nicolao.

MAN. **SYLVESTRIBVS** videlicet. Alij noti sunt vsque ad eos, qui de fructibus inscribuntur, in quoru primo per Zarur ego intelligo mespila, & præcipue genus id, quod Azarolum, siue lazarolum vocant. In secundo ego potius dulcia granata eligerem, ceu ad aluum subducendam aptiora.

COST. **MORORVM.** *Ex mori vtriusque succo fit diamoron, de quo in superioribus, ita & vtriusque fructus, non syluestre tantum, vt quidam norant, aptos ad succum, de quo hoc loco agitur, existimo: sed etiam domesticos, idest ex nigra moro, qui quidem dum adhuc immaturi sunt, non sunt ruborum fructibus acerbitate, atque asit. Etione inferiores.*

MESVE.

SVCCVS cydoniorum ventriculum, hepatis, & viscera roborat, egestionem, & vomitum supprimit, fit sicut prædicti.

CHRI. **NON** est in vsu, sed loco eius vtimur miua cytoniorum, vel miua simplici, de quibus dictum est supra.

COST. **CYDONIORVM.** *Quæ hic de succis varijs subdit tum simplicibus, tum commistis, aperta sunt. Sed quæ de glycyrrhizæ succo, quem hic silentio inuoluit, nos meminimus, notum, elegantemque eius parandi modum prætermittere hic non possumus, ex illius radice medulla, quam si collectam contusimus, atque si minus succulenta videbitur, aqua infusam expresseris, succum album, vulgato sapore, & aspectu gratiorem elicies, quem debinc leui igne, aut sole densabis. Atque hæc in sectionem de succis.*

MESVE.

SVCCVS pomorum, cor, & stomachum roborat, tyncopem sanat, vt prædicti.

SYLV. **POMA** acida, vel acidodulcia eligantur, qualia sunt mala agria nobis dicta, vel syluestria, & immatura, quorum succo Picardi, & Normanni vice omphacij vtuntur.

MESVE.

SVCCVS pyrorum similiter fit, & valet.

SVCCVS prunorum inflammationem extinguit, sitim sedat, ventrem subducit, fit vt prædicti.

ROB de prunis syluestribus, & est succus prunorum immaturorum inspissatus, qui vocatur acacia, q̄ est frigida, & sicca complexionis in secundo. Illud robur est multum in vsu: & confert omnibus dispositionibus: & maxime fluxibus ventris, quibus confert robur de ribes, & de acresta, & eodem modo conficitur.

PRO varia prunorum natura variam habet facultatem, vt prius in iulepis docuimus: hodie succus prunorum siccatus, & in casei formam coactus, mensis quadragesimalibus circumfertur. Est etiam agrestium prunorum succus siccatus loco acaciæ nobis in vsu, refrigerans, siccans, adstringens. Præter sapas, succos magis siccatos seruamus succum glycyrrhizæ, prunorum agrestium, aloem, scammonium, quod tamen si liquor sit, præstantius est, quam succus, vt in simplicibus docuimus. Succus prunorum agrestium quo acaciæ loco vtimur, sic paratur. Baccas pruni syluestris aqua in vase pauca aliquot dieb. maceratas coque, cola, recoque, donec crassecant, serua, qua voles figura, si vis in vasculis. Vuas quoque passas aqua calida horis 24. macerant percoquunt, colo exprimunt, expressum ad mellis consistentiam recoquunt, & mel pastularum vulgo vocant à consistentia, colore, dulce. Io. Manar. in consilio de lepra, nos sapam vuarum passatum in Mesue compositis.

MESVE.

SVCCVS granatorum acidorum similiter fit, & potest.

ROB de granatis acetosis non est in vsu. tamen confert, & fit sicut robur de berberis, & loco eius vtimur vino granatorum, quod tamen non est tantæ frigiditatis, & siccitatis.

Vinum granatorum est eius loco in vsu.

MESVE.

SVCCVS persicorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.

MESVE.

SVCCVS acidus citrorum, idem quod succus ribes.

MESVE.

SVCCVS fructuum intemperiem calidam tollit, ventriculum roborat, vomitum, & fluorem alui sistit, fit ex succi granatorum acidorum, & acidodulcium, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricoci, succi acidi citrorum, omphacij, partes æquales. merge his baccharum, oxyacanthæ, & rhois, in partem dimidiam, & fac, vt in succo oxyacanthæ dixi.

MESVE.

SVCCVS fructuum alius intemperiem calidam, & sitim extinguit, aluum subducit: fit ex succi granatorum acidorum, & acidodulcium, aquæ prunorum aquæ tamarindorum partibus æqualibus, succi acidi citrorum parte. s. fac, vt in ribes.

PRO acidis, dulcia ventrem magis molliunt, lib. j. sanit. tuen. lubricando: sed hæc comprimendo.

ME-

CHRI.

SYLV.

CHR.

SYLV.

† Zarur.

SYLV.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

M E S V E.

SUCCVS Myrtinus, vt succus ribes. In sūna, omnis syrupus ex succis factus, si absque melle, & saccharo igne, vel sole in crassetur, rob vocatur.

CHRI. **G**ENERALITER concludendo omnia supra scripta robur principaliter conueniunt fluxibus ventris, factis à mala complexionē calida, seu ab humore cholericō subtili, & acuto exco-riante intestina, assumpta per modicum tempus ante cibum cum aquis appropriatis, vel sine, vt superius dictum est: & assumpta post cibū sine aquis similiter conueniunt cuilibet vomitui factō ab eadem causa. Conueniunt et fluxui vrine superflua proueniēti a relaxatione, & superflua caliditate renum, & similibus dispositionibus.

SYLV. **H** succi prope omnes non modo fluorem alui fi-
stunt, & dysenteria conferunt, & vomitui, sed etiam immodicis vrinis, immodico fluori mensium, vomitui, & sreatui sanguinis, intemperaturis calidis hepatis, renum, & aliarum partium.

Succi autem huiusmodi in vſu esse desierunt, forte quod ægris seruentur integri etiam siccati: quorum loco in vſu frequentiore sunt syrupi omphaci, oxyacanthæ, ex cydoniis, granatis, acida parte citrorum, de quibus & ceteris syrupis mox dicemus. Æque vero desierunt syrupi Mesue idem pollentes, de prunis, pomis, pyris, cornis, succo thois.

DISTINCTIO SEPTIMA
De decoctionibus, & infusionibus.

M E S V E.

HAC sectione septima decoctorum, & infusionum differentias, quomodo in superioribus, ordine describemus.

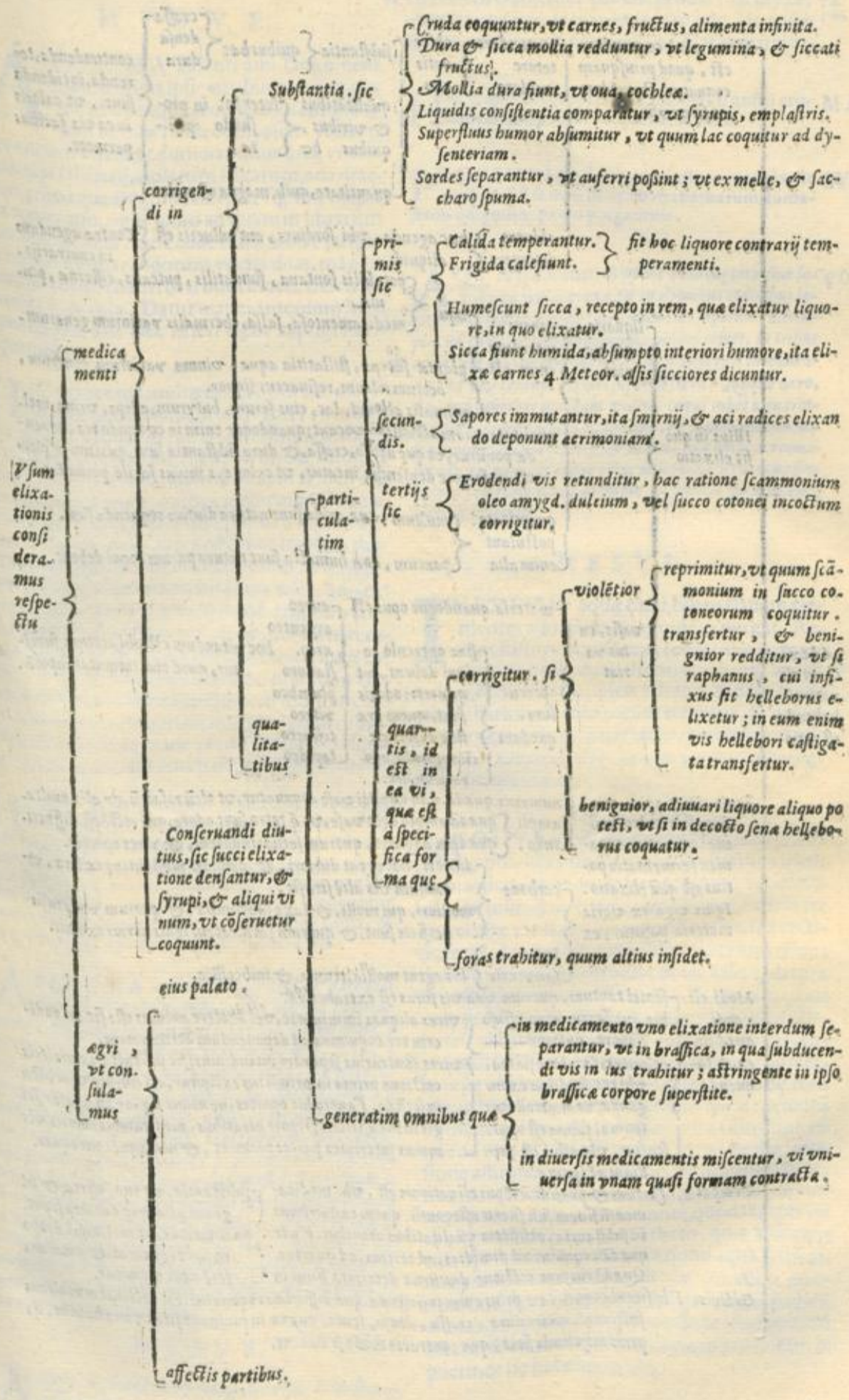
CHRI. **D**ecoctiones propriæ sunt quādo aliqua aromata, semina, flores, radices, vel folia, vel quidquid aliud cuiuscunque generis sit, decoquitur in aqua simplici, vel in aquis destillatis vna, vel pluribus, in vino, vel in quocūq; alio liquore, vnde virtus illa: ū rerū acquiritur, & assumitur in prædictis aquis, in quibus decoquuntur, demum talis decoctio colatur cū forti expressione quandoque, & quandoque sine, secundum exigentiā, & quandoque multum decoquitur ad ignem, & quandoque parum. Et liquor qui accipitur taliter, decoctio vocatur. Infusio autem est, quando aliqua res medicinales infunduntur, seu ponuntur puluerizatae contusæ, vel solidæ, in aqua, vel vino, vel aliquo liquore absque vlla decoctione, & in illo tenentur, vel remanent per aliquod tempus. Colligitur tamen cum expressione, vel sine, secundum quod querimus maiorem, vel minorem virtutem remanere in aliquo liquore, & sic talis liquor sic preparatus, & colatus nominatur infusio. Et hoc notandum, quod in decoctionibus plus remanet de virtute in liquore, quam in infusionibus. Sed nos sæpe post infusionem aliquius simplicis medicinae, vt agarici (gratia exempli) damus etiam aliquam leuem decoctionem, vt virtus eius melius, & fortius assumatur. & remanet in liquore, in quo decoquitur agaricus, vel alia res consimilis, vt rhabarbarum, vel turbitih.

MAN. **D**ecoctiones huiusmodi multum sunt viles, & ego vſus eis multoties, multum profeci: quas tamen compono ad libitum, secundum intentiones occurrentes.

E Pozema, id est, seruefactum, & decoctum, fit ex plantarum partibus, præcipue radicibus, foliis, surculis, floribus, fructibus, seminibus, corticibus, lignis, interdum et succis, raro ex liquoribus, gummis, resinis, raro item ex animalium partibus, rarissime ex terreis, & metallicis corporib. Coquuntur autem hæc, nunc ex aqua, tum simplici, qualis fontana, pluuia; tum medicamentosa, qualis ex plantis destillata. marina, salsa, sulphurosa, aluminosa, bituminosa: nunc ex alio humore, vt lixiuio, vino, aceto, lacte, sero, vel quouis; in quem tñ hæc medicamēta vires suas deponant, & humoris illius facultatum aliquid assumant, quamuis magna parte absoluta coctione exprimantur, ac mox ceu inutilia abiiciantur. Exprimuntur autem horum quædā valenter, alia clementer, alia ne tantillū quidē pro rerum coctarum, & humoris in quo incocta sunt natura, & vario medici scopo, vt interim taceam colorū differentias, & coctionum, & coctusionum. Quæ n. liquida malum, & parum valentia, parum diu cocta, non coctusa, colo denso, nulla aut minima expressione excipimus. Cōtra vero, quæ crassa glutinosa appetimus, diu cocta, probe contusa propemodum totā per colum rarum, vel transmittimus, vel exprimimus. Coquuntur quoq; nonnulla multum, alia parum, alia mediocriter, non modo ob coquendorum naturam, vt in libro secundo de præparationis medicamentorū ad pharmacopœos scribimus, sed ob medicamēti cōstituenti formam, & indicationes varias. Infunduntur, seu macerantur eadem humore simili, sed fere calfacto cineribus calidis, vel sole, vt medicamenti vires promptius, & valentius trahat: quamquā infusio imbecillius eas ad se alliciat, quam coctio. ob id diutius fit, sæpe leui coctione absoluitur. Infusa item colantur: sine expressione quidem imbecilliora sunt, sed tenuiora, & iucundiora: cum expressione aut valenti, cōtra.

Plantarum & earum partium, interdum succi, interdum stillatitia aque sunt ex vſu: aliquando decoctis aliquando dilutis, quæ vocantur infusa, vt præstat. Nam quæ astringente facultate valent, illius, earum rerum facultatis: vniuersim parum retinet stillatitiij liquores: quod destillatione parum admodum terrenarum partium in halitus dissoluitur, atque in sublime fertur, quibus vis insidet astringenti, quare quacunque diligentia destillantur astringentiæ, acerbæ, acida, austera, immo & salsa, atque amara, eorum stillatitiij liquores illius saporis vix aliquid retinent, densa gratique, ac terrena substantia illorum saporum cause non sublata vi ignis. non ita acrimia liquor, vt qui plurimum habet ignem, ac substantiæ tenuitate præstat, nisi ea forte acrimonia crudo succo multo diluatur, vt in raphano, & rapa. Itaque in terrenarum eiusmodi rerum vſu succi maxime deligendi sunt, vt qui vniuersam earum rerum naturam cum expressa intima substantia referant, quod si succi non sit copia, tunc decoctum maxime ex vſu est futurum, in quo assidua planeque valida caloris in profundissimas usque partes penetratiōne, atque actione, decoctarum rerum substantia eliquatur, & sapor earum omnis, ac facultas, non secus, ac sapor, & vis carum saporis in eis extrahitur. At si laxiori, tenuiori ve res consistunt substantia, aut si in superficie sitas habeant vires, tunc infundere præstat, quam decoquere. aut si coquendum sit, leui prorsus, atque moderato igne agendum est, ne earum cum substantia vires dissipentur. Sed quæ seruanda sint in hoc genere coctionis, quæ particulatim elixatio est: immo etiam quem vſum elixatio præbeat, quod à nobis in librum Canonum conscriptum, nescio quomodo à Typographo omisum est, damus hoc loco breui schemate ita comprehendimus.

Vſus

ad

Illius quod coquendum est, quod priusquam coquatur statuendum an sit ex usu.

contundere } obser-
terere } uatis
incidere } eius

substantia } quibus hæc } crassa
densa
dura } contundenda, te-
renda, incidenda
sunt, ut caloris
in ea vis facilius
permeet.

qualitatibus } intense, in pro-
& viribus } fundo possi-
quibus hæc } ta,
quantitate, quib. magna est moles

ablucere } hæc agenda, ubi sordium, aut pulueris est } Contra agendum
detergere } aliquid. } in contrarijs.

liquoris, } genere, } aqua } potabilis fontana, fluminalis, putealis, cisterna, plu-
qui va- } interdum } } medicamentosa, salsa, thermalis variorum generum.
riat } enim est } planta succus, stillatitia aqua, vinum variorum generum,
acetum, oleum, resinaceus liquor.
animalis aliquid, lac, eius serum, butyrum, adeps, urina, mel.
Illius in quo } qualitate, quam actiualem vocant; quandoque enim in eo tepido res coquen-
fit elixatio } da ponitur, ut que densa, crassa, & dura substantia sunt, quarum suspitio
est, ne frigore densentur meatus, ut calor e. s minus facile peruadat.

quantitate. } multum, que arida sunt natura diutius coquenda sunt.
postulant } paucum, que humecta sunt natura parum equi debent.
enim alia

Ad exa- } materia, quandoque opus est } aureo
Etiam eli- } } argenteo
xatione } sine operculo co- } areo. hoc vitandum est ubi acetum sumi-
habenda } qui debent, ut } stanneo } tur, quod eius immutat sapore.
est ratio } quædã } plumbico
opercu- } sunt, quem præ } vitreo
lum. } stat exspirare. } testaceo
quædã } in operculo, odo- } lapideo
rata omnia.

Ignis, licet enim que- } numerus, quædã. n. in duplici vase coquantur, ut oleu rosaceu, & alia multa.
dam sole, calce, ac fi- } ampli } quædã amplo eget vase, ut q tetro sunt odore, que recte est diffari-
mo coquantur; eata- } tudo. } quædã angustio, quorum seruari odorem, & vires oportet.
men fermentatio po- } duriori: hoc egent duriori, & densiori substantia prædita, &
tius est quã elixatio. } quorum vis altè sita sit.
Ignis ergo ex varia } molliori, qui molli, & laxa substantia, & quorum vires in su-
materia paratur, ex } } perficie sunt, & quorum facultatem ignis acrior exoluit.

carbone }
lignis }
sarmentis } bis egent mollia, tenuia, & imbecillia.

Modi eli- } semel tantum, quorum una vis foras est extrahenda.
xandi. } bis aut sepius nouo affuso } vires aliquas imminuere, vel abolere animus est: sic ari radi-
quædam } liquore, quorum } cem ter coquimus ad depouendam acrimoniam.
enim co- } celeriter, excitata flama, } vires contrarias separare intendimus: sic subductoria vis lètis
quenda } ubi res sordibus expur- } coctione prima in primu ius excipitur, astringente vi relictã
ganda. v. n. attollatur } in secunda. Cauere hic oportet, ne nouus liquor affudatur fri-
spuma, flama est opus. } gidus: ne astrictis frigore meatibus, medicamenti caloris vis
sensim, ubi nihil est sor- } minus interiores partes permeet, & non aquè concoquat.

Temporis. Certum & præsumu tempus elixationis est, ubi medica- } substantia, ut oua, ostræ & id
mentu finem suu fuerit assequutu quem exquirimus } genus alia, que duriora sunt.
in substantia consistetia qualitatibus omnibus. Vnde } qualitatibus, ut mel, quod è sapo-
quædã coquitur ad dimidias, ad tertias, ad quartas. } re suo degenerat, & omnium
Quædã rursum coctione diuturna deteriora sunt in } ferè odor minuitur.

Ordinis. Vbi simul coquenda: prius enim iniicienda, que d. fficilius coquantur, & collionem multam }
sustinent, quare dura, crassa, densa, lenta, que ve in profundo sitas vires habent, q }
prius iniicienda sunt, que contrario modo se habent.

M E S V E.

A cit, bilem clementer educit, pruna. † xl. myxa, † l. zizypha, ana xxx. tamar Indorum vnc. † ij. casia † ij. fistula vnc. iiii. manna vncia vna. Fiat vt diximus.

APOZEMA adianti albi sanguinem nem a millis ipsi putribus materiis purgat, clarumque reddit, ardoremque ipsius, ac bilis flauae compescit. Adianti albi vnciam vnam, & dimidiam, fumariae vnc. vnam, lupi salictarij, violarum siccarum, ana drach. octo, pruna quadraginta, zizypha viginti, coque lib. tribus aquae igni lento ad duarum librarum consumptionem. tunc adde casia fistulae purgatae vnc. tres, tamar Indorum vncias duas, mannae vnciam vnam, rhabarbari boni drach. tres: frica manibus, & cola. Datur mane. Interdum loco aquae coquuntur haec in teri lactis caprini libris † quatuor.

HAEC esset magni precij ob mannam: nostri aromatarij praeparant absque ea, & casia. **MAN.**

PROXIMUM hoc superiori est, vt materia, sic SYLV. viribus. Est tamen illud ob rhabarbarum, fumariam, adiantum paulo purgantius.

AQVA fructuum. Siue hic quadraginta, siue sexaginta sumas pruna, vt in aliquibus codicibus legitur, non multi interest: sunt enim haec superioris exemplo, ad cuius imitationem nos hic auctor refert, in tribus aqua, aut caprini seri libris, simul cum myxis incoquenda, vt vna tantum decocti supersit libra. Neque vero, (in quo laborare quosdam video) coqui iubet tamarindos: sed tantum decocto iuinbarum, & prunorum commisceri cum casta purgatrice, & manna. quae omnia commiscendo caloris vi (neque enim miscebitur ijs manna sine calore) tertiam illam prompte acquirunt facultatem, quam expetimus. **COST.**

M E S V E.

INFVSVM aquae casei, bilem flauam clementer educendo, sanguinem purgat. Recipit foliorum rosarum recentium completarum vncias duas, rhabarbari boni aurei vnum, & dimidium, spicae † drach. j. & dimidiam: rhabarbarum, & rosae parum terantur, & macerentur per noctem in seri lactis, praesertim caprini, lib. ii. cola, proprina. penuria rosarum recentium fit interdum ex siccis. **† aur. j. x. † drach. x.**

MODVS infusionis aquae casei, id est seri caprini. Ista infusio multum vsitatur a medicis practicis, quando de sero tempore veris sereno aere infunduntur in ea rosae, lupuli, fumus terrae, vel aliae res sanguinem purificantes, seu rectificantes, & remittentes in suo calore superfluae: demum de mane colantur, & sic talis colatura sub actuali caliditate assumitur, & quando cum eis non ponitur alia medicina solutiua a praedictis, potest assumi pluribus diebus. continuis loco syrupi digestiui, vsque ad vnc. viij. Infunditur autem, & saepe rhabarbarum in ipsa aqua lactis de sero vsque ad drach. iij. cum grano vno spicae: demum de mane colatur, & de illa colatura assumitur vsque ad vnc. vj. & sufficit solū semel de ista infusione assumere: quia est solutiua materiei cholericae, & ideo est adhibenda diligētia, sicut de aliis medicinis solutiuis. Et hic nota, quod semper spica est ponenda cum rhabarbaro, quia velocitate eius operationem. Et nota, quod aqua lactis assumpta de mane absque alterius rei assumptione mundificat sanguinem ipsum versus frigidū alterando, posita tamē de nocte versus serenum aerem, & est multum conueniens iuuenibus, & pueris, & sic habetur in vsu. **CHRI.**

M E S V E.

AQVA fructuum sanguinis, & bilis flauae fequorem reprimat, sanguinem clarum fa-

HAEC

CHRI. **H**IC ponuntur multae decoctiones, & diuersae, quae omnes habent aliquam virtutem solutiua, lenitiua, ac etiam compressiua, ac etiam ex eis aliqua habent virtutem solutiua solum modo, vel lenitiua: non sunt tamen illae decoctiones omnes, quibus medicinae solutiuae, & aliae generaliter distemperentur, secundum quod inferius declarabo: possumus tamē vt magis generaliter praesentibus decoctionibus in quibusdam casibus, non tamen multum reseruando eas decoctiones: quia vt plurimum post triduum corrumpuntur, & alterantur, & multoties in tempore calido. Vnde est necessitas inuolutionis earum. Et licet ista prima decoctio non sit in vsu, habet tamen clarificare sanguinem mundificando, leniendo, & comprimendo cholera rubeam. Et dosis eius est de mane vacuo stomacho vsque ad vnc. vi. & modus constructionis est in litera.

SYLV. **H**ORVM apozematum multa alium subducunt, quaedam leniendo, alia comprimendo, sunt etiam quae attrahendo. Ob id autem quod parū sunt iucunda propter crassitatem, & nigrorem, quodque parū diu vt ad triduum, seruari possunt, praesertim aere calido, parari haec desierunt. Coquuntur autem nunc frequenter sine causa, & tamar Indis, & id genus alijs. Huius dari possunt vnciae sex.

COST. **A**POZEMA adianti albi. Quae in paradisi decoctis sint obseruanda, alibi abunde explicauimus. Quamobrem simplicia quorum hic meminit, non simul liquori, vt coquantur tradenda sunt. sed ne a recta methodo recedas, ante omnia pruna, zizyphaque in aqua, aut sero praescripti ponderis incoquenda: tum ubi molliora coquendo euaserint, atque ex tribus liquoris libris paulo plus vna superest, tunc fumariae, moxque lupuli, & adiantum addenda, & paulisper cum reliquis coquenda, vt tertia pars liquoris sit superstes. Percolandum tunc (mea sententia) licet scriptor sileat, dissoluendaque in casia purgatoria, tamarindi, manna, ac rhabarbarum in tenuem puluerem redactum (vt puto) quae omnia ubi manibus tractaris, & expresseris seruandum est, quod exprimitur propinandum vice purgantis medicamenti in tres serē partes distartitum.

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

MAN. **H**ÆC est nobilis, & ea sum vsus plerumque, præcipue tempore rosarum, amora tamen spica, ceu non necessaria, & gustui insuaui.

SVCCI aitarafacon.) Troxuma Græci, vulgo sca Striolam dicunt.

SYLV. **S**ERVM lactis per se sumptum, sanguinem reddit puriorem, & frigidiorē, quod acrimonia sua subducatur aluum. id raulto efficacius præstat maceratis in ipso per noctem rosis, lupulo, fumaris: fumique tunc potest vere singulis tribus, aut quatuor matutinis ab vnc. vj. ad vnc. viij. Si autem rhabarbarum simul infuderis, pondere sufficienti, vt ad drach. ij. aut iij. cum pauca spica, vel schæonantho actionem celerante, semel sumptisse sufficit. Spicam ceu non necessariam, & ingratam tulit Manardus.

SYRVPVS fumaris prædictus in vsu est huius SYLV. loco, vt syrupus thymi, stæchados, eupatorij, epithymi loco decocti eorum mox describendi.

COST. **I**NFVSVM aquæ cascii. Hic rhabarbarum tenui crasse iubet, quum tamen tenuius redditum valentius purget. Sed diutina per noctem maceratione sperat id ipsum assequi. Tu loco contritionis, quæ euanescent tenuiores partes, quarum præsertim est vis purgandi, minutim incidas, idem (vt puto) efficacius reddes. Quod autem rosas etiam siccas cedere in recentium locum scribat, quando in hisce aridis astringendi vim max. me. excellere constat, vix concederem, nisi rosas quoque aridas sero infusas expurgare quandoque obseruissim id, quod fortasse compressoria facultati, quæ remanet sero adiuua erit tribuendum. Verum licet in sua versione ita habeat Sylius, in veteri tamen legitur in recentium rosarum penuria infusum, sine ipsis, id est, ex solo rhabarbaro parari.

DECOCTVM fumaris. Quum decoctum hoc reliquorum succorum mensuram putandum est. quare, quum succi eorum singulorum quaternæ vnciæ sumantur, vt fumaris plus sumatur verisimile est: legendum ergo cum veteribus quibusdam codicibus videtur, succi fumaris vncias octo, vt pertingat ad libras duas pondus succorum vniuersum: hos vero succos vbi ad tertias exempli decocti ex adianto, & sequentis ex thymo decoxerit, atque expurgatis, supererunt vix vncia octo: quibus myrobalani ad drachmas quatuor, & tamarindi ad vncias tres suffi, & post leuissimum seuerum expressi, medicamentum reddent consistentia liquoris ad bibendum apti.

MESVE.

INFVSVM succi herbarum idem potens quod præcedens. Recipit succorum intybi, lupi, buglossi, purgatorum, ana vnc. viij. in quibus macera corticum myrobalani flauæ vnciam j. rhabarbari boni drachmas tres, tamarindorum vnciam vnā, & dimidiam, cascii fistulæ vnc. iij. Fiat vt supra.

MESVE.

DECOCTVM thymi phlegmagogum, ob id senibus, aliter & pituitosis salubre, ventriculum firmat, coctione iuuat, flatu a visceribus, & hypochondriis dissoluit. Recipit thymi, cassiæ, hysopiana vnciam vnā, passiarum purgatarum † drach. xx. cepularum, emblicarum, ana vnc. j. turbiti, drach. iij. stæchados, polypodij, ana drach. v. eupatorij, absinthij, anisi, dauci, ana drach. iij. radicem apij, feniculi, ana drach. vii. Coque omnia in † librilibus aquæ ad librarum duarum consumptionem. cola, adde colato turbiti, agarici, ana drach. i. zingiberis † drachm. s. macerari noctem sine. postridie cola, & vtere.

COST. **I**NFVSVM succi herbarum. Eiusdem hoc cum præcedenti est vsus, sed potentius: proptereaque non semel totum, vt superius asumentum, sed in quaternas quinasque portiones partiendum.

PASSVLARVM enucleatarum drachm. xx. Lege drachm. iij. Caue ne in Dauco decipiaris aromataris.

MESVE.

DECOCTVM fumaris sanguinem, bile flaua, & adultis humoribus purgat, mundumque reddit: hepatis obstructionē aperit, ac inde natum icterum sanat. Recipit succi cichorii, intybi, lupi, buglossi, ana vnc. iij. succi fumaris † vnc. j. & dimidia, quibus coctis, & purgatis, adde myrobalanorum flauarum, & Indarum, ana drachmas duas, passiarum purgatarum tritarum vnciam vnā, tamarindorum vnc. tres. Fiat syrupus, vt diximus.

THYMI. Cur hic passiarum quarum drachmæ viginti non sint potius assumenda, quum quatuor, non video: adduntur illa profecto, vt lenitate sua vt actionem adiuent, quam ex purgatorijs medicamentis expectimus: præstare etiam ventriculo, tectori, thoraci, atque ad mitigandum horridum medicamenti saporem non paruum vsu potest. Sed & purgantium hic simplicium mensura non exigua est, quando vncias ferè tres excedunt. Liquor etiam, qui trium est librarum, ferè eam mensuram potest, quare cum vetustis codicibus, viginti passiarum drachmas, lego cum Manardo quatuor.

MESVE.

CHRI. **D**E COCTIO famiterræ non est in vsu, licet aliqui assumant succum eius in pondere, vnc. iij. pluribus diebus continuis, est tamen displicibilis valde, sed est utilis ad sanguinem mundificandum ab eius acuitate; vnde confert scabiosis.

DECOCTVM myrobalanorum bilem vtramque, & pituitam purgans. Recipit myrobalanorum flauarum, cepularum, Indarum, ana vnc. i. tamarindorum vnciam vnā, & dimidiam, fumaris drachm. viii. absinthij drach. ii. pruna tringinta.

ginta, passarum purgatarum vnc. i. coque in lib. ij. aquæ ad duarum librarum consumptionem, reliquæ libræ dimidiæ, vel circiter adde casia vncias duas, cum imbecillū volēs medicamentum: cum autem valētius, casia fistulæ vnc. j. turbitū, agarici, ana drach. dimid. Præstantius fiet, si cum aqua casei coquantur.

MAN. **H**Ac nunquam sum vsus, eam tamen puto fore vtilē, si quis ea vsus fuerit, sicuti, & ea, quæ de stœchade scribitur.

COST. **M**YROBALANORVM. Addendum hic, si agaricum, & turbitum adiunxeris, ut macevari per noctem sinas, & post die percoles, tunc vero eodem quoque exemplo non est præmittendum Zingiber, quo eorum vitia corriguntur.

M E S V E.

DE COCTVM stœchados confert pituitosis affectibus, ut febribus quotidianis, iuncturarum, & neruorum dolori, & frigida intemperiei. Recipit stœchados, origani, ana drach. iij. seminis apij, fœniculi, eupatorii, ana drach. iij. schœnanthi, hyssopi, ana drachmas duas, passarum purgatarum drach. viij. turbitū albi arundinacei drach. iij. coque, & vtere.

COST. **S**TŒCHADOS. Stœchade, origano, ac reliquis, quæ hic sumuntur, non modo turbitū noxia castigari vis potest, sed etiam utilis adiuuari, ut ex articulis, alitiusque sitis neruosis partibus, & pituitosis febribus, inutiles succos cum earum partium robore educat.

M E S V E.

DE COCTVM eupatorii hepatis, & lienis obstructionem, & inde nascentes dolores, & febres compositas iuuat. Recipit eupatorii, absinthij, asari, spicæ adianthi albi, † cyperi, rhabarbari, fumarie, † spinæ albæ, † Aegyptiæ, ana drach. iij. cepularum Indarum, ana drach. viij. passarum purgatarum vnc. j. coque, & vtere.

MAN. **C**YPRVS scilicet, quam Arabes Alchannam vocant, plantæ videlicet, quæ ligustrum florem gignit multi caerosinum vocant. Ego tamen puto potius legendum Cyperi.

COST. **E**VPATORII. Coquenda hæc, ut superiora quoque, sequentia in sero lactis, nullo modo autem cyprus, seu ligustrum astrictioris facultatis hic sumendum.

M E S V E.

DE COCTVM epithymi atram bilem vacuat, ob id affectibus melancholicis, ut cancro, elephantiasi, & cæteris confert. Recipit autem myrobalanorum Indarum, stœchados, epithymi, passarum purgatarum, ana vnciam vnam, cepularum, fumarie, ana drachmas quatuor, folliculorum sennæ drachmas octo, polypodij † drach. viij. turbitū drach. iij. eupatorii drach. v. omnia præter epi-

thymum coquantur in aquæ casei libris tribus, ad duarum librarum consumptionem, tunc adde epithymum, & semel feruefac; cola, frica in eo hellebosi nigri drac. i. agarici drac. dimidiam, salis Indi aureum vnum, vtere.

Hæc efficax in morbo gallico vocato: valet enim, & vlcibus, & doloribus.

Vtile in morbo Hispano, & ab eo vlcibus, & doloribus.

EPITHYMI. Est sane, ut ex huius medicamenti usu sperent plurimum, qui elephantiasi, morbisque ex atra bile, ac melancholico humore laborant. Sed quæ mensura sumendum sit, quum non explicet, si tu quod sit peres post coctionem (est autem fere decocti libra) propines, puto in moderato corpore satisfacturum. Quod si paulo largior medicamenti mensura videatur, at meminisse oportet, crassiores humores, quales melancholici sunt, non nisi valenti medicamento euocari.

M E S V E.

INFVSVM hieræ ventriculum, & caput purgat, proinde amborum doloribus etiam assiduis, & hemicranie confert, ac febribus antiquis. Recipit † hieræ, & aloes, ana drach. v. macera decocto eupatorii prædicto ad lib. i. in vase vitreo insola dies duodecim, aut plures: da singulis matutinis vnciam vnam, plus minus uti opus erit.

NOTABIS, quod per hieram intelligit hieram simplicem, quam descripsit superius: & per decoctionem de eupatorio intellige hic descriptam immediate.

PVLVIS hieræ picæ Galeni intelligatur, cui aloes præterea addit qua ratione Galenus aloes interdum drachmas centum, & centum, ac viginti, singulorum aliorum drachmas sex addebat, ut valentior esset. Id infusum antiquatis affectibus aliter, atque aliter pro vario scopo factum est vtilius, quam aquæ balnearum naturalis potæ. Decoctum autem commune Italis, & Lugdunensibus est ex partibus æqualibus anisi, fœniculi, passarum, glycyrrhizæ, myxorum, zyziphorum enucleatorum, adianthi albi, prunorum, hordei mundi, quo medicamenta purgantia leniendo, compri mendo, attrahendo dissoluunt, præsertim cælo, & morbo frigido. Calido autem utroque dissoluntur potius decocto partium æqualium passarum, glycyrrhizæ, violarum hordei, prunorum enucleatorum seminum communium frigidorum purgatorum, in aqua simplici. In affectibus vero capitis frigidioribus priori decocto etiam stœchadem, vel maioranam, vel nucem moschatam addimus: thoracis autem hyssopum, dactylos, tragacanthum, vel adiatum augemus: ventriculi, cinnamomum, mentam, abianthium, mariscum: hepatis eupatorium, absinthium: lienis, tamaricem, cappareas, asplenium: renum, & vesicæ, radices quinque vreticas, vel semina communia frigida, si calidus est affectus: & in aliis partibus similiter ea miscemus decocto, quæ proprietate, & particulari respectu eas iuuare sunt comprobata, delectis tamen semper his, quæ gustatu sunt gratiora. Loco horum decoctorum medicamenta sæpe cum festinandum est, dissoluntur aquis destillatis fœniculis, maioranæ, chamæpityos, saluie, vini in frigidis cerebri, & neruofarum partium affectibus: aqua fœniculi, mentæ absinthij: ventriculi, aqua absinthij, fumarie, eupatorii, hepatis: aqua cichorii, intybi, & similia in calidis hepatis.

Alesua.

Cc

tis

MESVE DE SYRVPIS ET ROBVB

ris affect. a splenij, tamaricis, capparum, lienis: aqua hyssopi, prasilij, scabiosa, verbenae, thoracis, & pulmonis: aqua mellisae, boraginis, buglossi, rosarum, cordis. Decoctum item radicum quinque vreticarum elignatarum, & cicerum rubrorum, saccharatum aut mellitatum, hepatis, lienis, renum, vesicae obstructions potenter aperit, status dissipat, pituitam, & humorē melancholicum incidit, & tenuat. Aqua hordei bilis acrimoniam obtundit, obstructa aperit, sudorem mouet, & urinas, si calida bibatur: aluum lenit, sium sedat, somnum conciliat, si frigida.

COST. **HIERAE** primum. *Qui incunde curant non dant bibendam aloem, quare, si postquam eupatorij decocto hieram, atque aloem infuderis, tantisper, id infusum solis radijs exponas, ut evanescat humor, deuorari pari vsu minori cum mol: stia hoc ipsum poterit medicamentum, quam si potui sumeretur.*

M E S V E.

INFVSVM aliud hierae purgans humorem crassum, & melancholicum, ob id affectibus cerebri melancholicis salubre. Recipit † hierae, & aloes, ana drach. v. macera libram vnam, decocti epithymi ante descripti, vt ere, vt priore.

MAN. **H**is infusionibus de hiera multoties sū vsus in antiqua affectionibus, & ex eis maius iuuamētum consecuti sunt patientes, quam ex potu aquarum spōtinarum, quas balnea vocant: sed, quod etiam alia pagina monui, modo moneo, prout scilicet in re agrotantium esse putabam, eas parari iussi.

COST. **HIERAE** secundum. *Hoc strenue melancholicis quoque affectibus proderit, non ob aloem, qua tenues tantum, biliososque, ac serosos ducere humores spon te sua solet, sed ob epithymi decoctum superius descriptum, longe ad hanc rem valentissimum.*

M E S V E.

INFVSVM tertium hierae phlegmagogum, in aquae decoctionis thymi † libris duabus.

CHRI. **N**OTANDVM vtiliter pro his, qui volūt magistraliter vt praedictis decoctionibus, seu infusionibus solutiuis, licet rarissime, sint in vsu. oportet, vt habeatur debita notitia dosis cuiuslibet eorum, quae euacuant resolutiue, & compressiue, quae ingrediuntur earum compositionem, & sunt illae, quarum complexionēs, & doses principaliter describentur hinc inferius. Primo capillus vener. est satis temperatae complexionis, attinent tamen alicui caliditati, & siccitati versus primum gradum, sed dum est recens, in ipso est aliqualis humiditas, leuissime soluit cholera, & phlegma, & humores crassos. Et dosis eius in decoctione eius cum aqua est circiter lib. ij. vt dictum est de mane. Fumusterrae est frigidae complexionis in primo cum aliqua caliditate in superficie foliorum eius, & est siccae complexionis versus secundum, solutione facili educit cholera, & humores adustos. Et dosis eius in succo est vsque ad vnc. iij. in decoctione vero ab vnc. iij. vsque ad v. Lupuli sunt de specie volubilis, & sunt frigidi versus primum, & sicci, virtutem habent lenissimam solutiua cholerae

E citrinae. Et dosis in infusione est circa libram j. Viola sunt frigida, & humi. in primo, dum sunt recentes: exiccatae vero sunt minoris frigiditatis, & humiditatis, leuiter leniendo euacuant cholera, & earum dosis in decoctione est ab vnc. v. vsque ad x. Pruna matura sunt frigidae complexionis versus primum: tamen propter eorum dulcedinem attinent alicui caliditati, & sunt humidae complexionis in secundo, leuiter comprimendo educunt cholera. Et dosis in decoctione est circiter lib. i. Calsia fistula est calidae complexionis versus primum, & humidae in ipso: leniendo educit cholera, & phlegma: quae multum habetur in vsu etiam per se solam, & dosis eius est vsque ad vnc. duas, colatae vero cum aliqua decoctione, & diligenter expressa. Tamarindi sunt frigidae complexionis, & siccae versus secundum: leuiter comprimendo cholera educunt: & eorum dosis est ab vnc. ij. vsque ad v. quando in infusione assumerentur. Manna, & siracost sunt species mannae, calidae, & humi. complexionis versus primum: leuiter leniendo educunt cholera: & dosis cuiuslibet earum est vsque ad vnc. iij. colata cum decoctione conuenienti, vel aqua, & expressa, vt dictum est de casia, & hodiernis temporibus est plus in vsu, quam casia propter eius delectationē. Siracost autem non portatur ad partes nostras, sed solum modo manna est in copia magna. Aqua lactis scilicet caprini est illa, quae communiter habetur in vsu: & est frigida, & humidae complexionis versus primum: est tamen cum nitrositate quadam, qua mediante leuiter soluit cholera citrinam, & humores adustos. Et dosis eius tempore veris, vel aestatis est cyathus vnus. Rhabbarum est calidae, & siccae complexionis in secundo, soluit principaliter cholera, & subsequenter phlegma. Et dosis eius in puluere ad drach. j. vsque ad vnam, & semissem. In infusione vero a drach. ii. vsque ad drach. iij. & non praetermittatur, quin secum ponatur id modicum spicae, aut schenanthi, quia est eius correctiuum, & eius velocitat operationem. Et nota, quod drach. i. rhabbari assumpta de mane cum vnc. ii. aquae graminis, vel absinthij, & cum grano spicae mirifice interficit vermes, potest etiam in minori dosi pueris exhiberi, & confert fluxibus ventris, vt superius dictum est. Eupatorium est calidae complexionis in primo, & siccae in secundo, leniter soluit cholera, & phlegma. Et dosis eius est in puluere ab vnc. ii. vsque ad iij. in decoctione vero vsq; ad vnc. vi. Epithimum est calidae, & siccae complexionis in secundo: leuiter soluit melancholiam. Et dosis eius est a drach. iij. vsque ad drach. vi. in decoctione a drach. v. vsque ad x. & non patitur longam decoctionem. Myrobalanorum autem species, & aloes, complexionēs, & virtutes, doses, & operationes, dictae sunt superius. Dosis autem hierae Gal. in infusione in aqua foeniculi, vel absinthij rarissime est in vsu ad drach. i. vsque ad iij. in puluere autem assumpta dosis eius est a drach. i. vsque ad drach. i. s. vacuo stomacho de mane, vel de sero ad bene placitum. Vltimo nota, quod praedictae infusiones, & decoctiones debent fieri in aqua simplici, vel vino, vel aquis destillatis conuenientibus dispositioni curanda; demum colari, & expri-

exprimi, vel non exprimi secundum exigentiam, A
 virtus illarū rerū fortius, & remissius in tali deco-
 coctione, vel aqua remaneat. Quantum autē de a-
 qua pro decoctione fiēda sit assumendū, & quā-
 tot pe res in infusione, vel decoctione perman-
 neant, & quantū de tali decoctione sit assumen-
 dum in peritia medici relinquere licet ēt particula
 tum superius sint declarata. Ultra prædictas deco-
 ctiones, & infusiones positas ab auctore, sūt aliæ
 descriptiones decoctionum, quæ cōiter habentur
 in vſu multo plus, quam aliqua prædictarū,
 & principaliter est decoctio communis sic abſo-
 lute prolata, cum qua generaliter oēs medicinae
 solutiuae, lenitiuae, & compressiuae vbiq̄ue per to-
 tam Italiam distemperantur, & sunt, cuius hæc
 est descriptio. Rec. anisi, foeniculi, passularum, li-
 quiritiar, iuiubarum sine nucleis, capil. ven. prun-
 orum, hordei mundi, sebesten, q̄n reperiuntur, B
 ana partes æquales. In quibusdam partibus aroma-
 tarū docti cum Medicus dicit, præpara hanc
 medicinam cum decoctione, subito eligūt præ-
 dictam decoctionē. Et quia alicui caliditati plus
 arinet, quam frigiditati, vt sic esset plus conue-
 niens in ægritudinib. frigidis, & tpe frigido, quā
 in ægritudinibus calidis, & in tpe calido, simpli-
 cia ingredientia sunt superius declarata. Est &
 alia decoctio cōis frigida, quæ securius exhibetur
 in passionibus calidis, & in tpe calido, quam su-
 prædicta, cum qua ēt distemperantur medicinae,
 sicut, & cū supradicta: Cuius hæc est descriptio.
 Rec. passularum, liqui. iuiubarum, violarū mun-
 datarum, hordei, prunorū sine nucleis, feminum
 communium frigidorum mundatorū, ana par-
 tes æquales, aquæ simplicis quātum sufficit. Hæc C
 decoctio acute febrientibus, & alijs passionibus
 calidis in tpe multū calido est in vſu ad distem-
 perandas medicinae, quæ in illis tēporibus dan-
 tur. Et aromatarū intelligunt hæc descriptionē,
 id est decoctionem, cum medicus dicit distem-
 peretur cum decoctione communi recenti, &
 istæ duæ descriptiones sunt valde famosæ, & ab
 omnibus generaliter vsitatae. Notandū maxime
 pro prædictis, qd̄ ēt medicinæ aliquæ solutiuae q̄n-
 que distemperantur cū vna illarū decoctionum,
 ad illam addendo quædam simplicia s̄n exigen-
 tiam ægritudinis curandæ, & diuersitatis mem-
 bri, in quo est ægritudo: verbi gratia, si fuerit ægri-
 tudo calida, vel frigida solum in capite, addimus
 tunc prædictæ decoctioni aliquid stœchados, qd̄
 est tēperatæ cōplexionis; vel aliquid de simpſu-
 co, qui est calidæ, & siccæ cōplexionis verus ter-
 tiū: vel de nucē muscata, quæ plus attinet calidi-
 tati, quā stœchas. Simili mō addimus in passio-
 nibus pectoris prædictæ decoctioni cōis, q̄nque
 de hyssopo, vel de dactylis, vel tragacantho, poni-
 mus aliquantulum plus de capil. ven. & de hor-
 deo mundo, & similibus. In passionibus stoma-
 chi, addimus, q̄nque, vel de cinnamomo, vel de
 absinthio, vel de mēta, vel pauca grana mastice.
 In passionibus autem hepatis, &c. q̄nq; addimus
 de eupatorio, de endiuia, vel de seminibus eius,
 & in passionibus splenis addimus de tamarisco,
 vel scoloq̄dria, & in passionibus renū, & vesicæ
 q̄nque addimus aliquid de quinque radicibus,
 vel de seminibus communibus frigidis, & simi-
 libus, & sic discurrendo in alijs membris est pro-

cedendum in ægritudinibus ipsorū medicinam
 distemperando cum rebus, quæ proprietatem, &
 particularem aspectum habēt ad talia membra,
 temper tñ de prædictis illas eligendo, quæ cum
 minori displicentia assumuntur, distemperantur
 insuper medicinae solutiuae quandoque, & maxi-
 me lenitiuae solummodo cum aqua hordei cum
 quærimus solum liquefactionem ipsius, & subti-
 liationem cum abstersione, & ipsius penetratio-
 nem. Distemperantur insuper medicinae soluti-
 uae, ac etiam lenitiuae, & etiam electaria quædam,
 quæ lambēdo assumuntur, dato quod nō sint so-
 lutiua, cum quibusdam aquis destillatis, cū quæ-
 rimus q̄nque accelerationē exhibitionis, & tem-
 pas moram non patitur in tardando, donec de-
 coctio fiat, pluribus de causis. Sunt aquæ destilla-
 tæ, quæ communiter sunt in vſu ad distemperan-
 dum medicinae solutiuas, & alias ad lymphan-
 dum syrupum, & etiam quandoque per se ipsæ
 assumuntur, & sunt istæ, aqua foeniculi, aqua ma-
 ioranæ, aqua iuæ, aqua saluæ, aqua vitis, quæ oēs
 principaliter conueniunt in passionibus frigidis
 capitis, & neruorum, non solum ratione comple-
 xionis earum, sed etiam ratione proprietatis
 ad particulares aspectus, ad neruos, & ad caput.
 Aqua autem vini ad alenbicum destillata sum-
 me confert passionibus frigidis, & humidis capi-
 tis bene fricata iuxta commissuram coronalem,
 est .n. multæ calefactionis, & exiccationis, subti-
 liationis, & resolutionis materierū catarrhalium
 frigidarum principaliter in capite contentarum.
 Est igitur remissiuua cuiuscunque malæ comple-
 xionis frigida in quocunque mēbro si vacuo ſto-
 macho in mane vſque ad tres dr. assumatur. Vi-
 tra istas sunt aqua absinthij, & aqua mentæ, quæ
 principaliter conueniunt complexionib. frigidis
 stomachi, & similiter aqua foeniculi. Aqua autē
 v. radicū, & aqua eupatorii, ac etiam aqua absin-
 thij, aqua lupulorum, aqua feminū cōmunium,
 aqua endiuæ, aqua graminis, aqua sumiterræ,
 prius conueniunt passionib. hepatis, & similiter
 ēt aqua florū chamomilla, quæ calida est, nodo-
 sitatibus, & duritiei hepatis, stomachi, & aliorum
 membrorum est valde cōueniens. Aqua autem
 capilli ven. aqua hyssopi, aqua prælij, aq. scabio-
 se, & aqua vngulæ caballinæ, i. farfate. e. & aq.
 berbenæ plus conueniunt passionibus pectoris,
 & pulmonis. Aqua autem myrti licet principa-
 liter habeat virtutem constrictiuam sanguinis
 fluentis à pectore, habet etiam virtutem aliqua-
 liter aperitiuam, est etiam conueniens superfluo
 fluxui ventris, & vrinæ. Aqua aut boraginis, bu-
 glossæ, melissæ, & rosarum, plus conueniunt pas-
 sionibus cordis: aqua scolopendriæ, & tamarisci
 conueniunt passionibus splenis: aqua autem fa-
 xifragiæ, api, parietariæ, & aqua feminū cōmu-
 nium, & myrti, & caudæ equinæ, & plantaginis,
 id est petrunculæ, & aqua portulacæ, & violarū,
 & matrum violarum, & maluarum plus conue-
 niunt in passionibus renū, & vesicæ. Omnes autē
 prædictæ, quæ sunt narratæ, quædam sunt calidæ,
 quædam sunt frigidæ, quædam humida: & quæ-
 dam sicca: vt in tabula simplicium apparebit sūt
 illæ, quæ generaliter habentur in vſu vbiq̄ue lo-
 corum, & maxime in lymphando syrupos, vel
 in assumendo electaria, vel per se ipsas quan-
 doque

Absus.

Cc ij doque

De aqua vi-

De aqua e-

myrti.

M E S V E D E T R O C H I S C I S

doque cū zuccharo, quandoque sine assumitur. E
 Fiunt etiam, & conſtruntur plures alia deco-
 ctiones, quę in diuerſis diſpoſitionibus à diuerſis
 medicis practicantib. habentur in vſu, inter quas
 ſunt duę principales, & magis cōmunes. Et pri-
 ma eſt decoctio facta cum aqua ſimplici ex quin-
 que radicibus cōmunibus remota ipſarum me-
 dulla addendo cum eis cicera rubea decoquan-
 tur iſta adinuicē, donec quarta pars ſit contum-
 pta, iſta decoctio ſic aſſumpta cum zucc. roſ. vel
 melle, vel etiam abſque quocunq. iſtorum eſt
 maximi iuuamenti in aperiendo omnes oppila-
 tiones hepatis, ſplenis, renum, veſicę, & in ſubti-
 liando omnem materiam craſſam, phlegmati-
 cam, & melancholicam, & in reſoluendo v̄toſi-
 tates contentas in quibuſcunq. partibus noſtri
 corporis, & maxime in inteſtiniſ. Habet etiam,
 quam pluralia iuuamenta; quę tu ipſe conſidera
 ex virtute ciceroꝝ, & illarum radicum, quę de-
 coctio ſicut, & alia non poteſt conſeruari vltra
 tres dies. Secunda decoctio. Recip. paſſularum,
 liquiritię, aniſi, fenic. capil. ven. ana partes æqua-
 les, cinnamomi, maſticis, ana dr. j. oīa decoquan-
 tur in aqua ſimplici, vſque ad quartę partis con-
 ſumptione, coletur, & aſſumatur, vt ſupradicta,
 quę eſt lenitiua aſperitatum pectoris, & aliqua-
 liter aperitiua oppilationum hepatis. Eſt etiam
 cōſortatiua virtutis digeſtiuę ſtomachi, ſolutiua
 ventofitatū contentarū in eo, & in inteſtiniſ, &
 abſterſiua materię v̄toſarū contentarum in
 eis. Et ipſa communiter vtebatur tempore veris
 Thomas de Garbo ad digerendū materias phleg-
 maticas, & maxime contentas in prædictis locis
 de ipſa dando drachmas quatuor cum drachma
 vna ſyrupi roſati, vel mellis roſati colati, &c. A-
 qua hordei ſumme commendatur ab auctorib.,
 maxime à Gal. ſecundo regiminis acutoꝝ, & ab
 Auic. prima ſen. quarti. Et eſt ſublimis, excellēs
 cōtra materiam cholericam, ſubtilem calidam:
 aperitiua oppilationum, prouocatiua ſudoris, &
 vrinę, lenitiua ventris, & ſæcum ſiccærum, pro-
 uocatiua ſomni, & extinctiua ſiris. Et, quę eſt nō
 colata nutrit, & eſt conueniens acute febricitantib.
 cholericis, & omnibus paſſionibus calidis: mire
 ē cōuenit paſſionibus, & pectoris, & pulmonis.
 Et cum querimus ſudorem prouocare, prædicta
 aqua ſumatur calida, quando vero querimus ſi-
 tim extinguere, ſumatur frigida. Mel autem de-
 ſtillatum eſt mirabile ad faciendum naſci capil-
 los ſuaos, & longos vbicunq. fricetur in qua-
 cunq. parte noſtri corporis, & maxime ſuper
 caput. Mulieres ex parte faciunt fricari cutē ca-
 pitis iuxta radicem pilorum cum prædicto melle
 deſtillato, & poſtea contrahunt morā ad tolem
 capite diſcoperto, & in breui tpe capilli multi-
 plicantur, & ſuaui ſiūt. Et hic nota, quod ablutio
 faciei facta cum aqua deſtillata fraſinellę ipſam
 reddit pulcherrimam, & relucentem, & claram,
 remouendo lentigines, & maxime ſi talis totio
 fiat cum ea, & farina fabarum. Terebinthina au-
 tem deſtillata virtutē habet conſimilē oleo bal-
 ſami, eſt tamen maioris calefactionis, & ſubtilia-
 tionis, & ideo eſt ſumme conueniens ægritudi-
 nibus frigidis neruorum, & quibuſcunq. alijs
 ægritudinibus frigidis, & ventofis. Et ſupra om-
 nia valet lenitio facta cum ea ad ſubtiliandum, &
 decorandum veſtigia, & cicatrices.

Secunda decoctio.

De aqua hordei.

De melle deſtillato.

Aqua fraſinellę deſtillatę.

Terebinthina deſtillatę.

HIERAE tertium. Sumendum hic quoque deco-
 ctum thymi ſupraſcriptum, quod turbitibi, poly-
 daj, & agarici ratione pituitam educet, alioqui hiera ſim-
 plex, quam abſoluto hieꝝ nomine intelligere oportet, præ-
 ter ſeroſam, vix pituitam aliam educit; licet craſſiore quo-
 que ob aromata attenuare, ſecareque, atq; ad expulſionem
 præparare apte poſſit.

DISTINCTIO OCTAVA
 de Trochiſcis.

M E S V E.

I N hac ſeſtione octaua de Trochiſcis, eos
 præcipue deſcribemus, qui tum à maioribus
 noſtris, tum à nobis ſunt inuenti, quorū
 que experti ſumus.

OCTAVA diſtinctio de trochiſcis. in qua po-
 nuntur multę deſcriptiones trochiſcorum
 ipſorum vtilitates, & iuuamenta, & licet in eis
 aliqui præparati reperiantur, non tamen iſte per
 ſe ſolum communiter ſunt in vſu, niſi in quan-
 tum ingrediuntur compositionem magnorum
 antidotorum ſeu electariorum, vt theriacę, &
 ſimilium. Eſt enim trochiſcus rotunda compo-
 ſitio cū quadam depreſſione ad ſimilitudinem
 craſſi lupini; ſit etiã quandoque trochiſcus cum
 quadam longitudine, et rotunditate ad ſimilitu-
 dinem pedonę ſaccorum, & vtroque modo per
 plura tempora melius conſeruantur: demum
 cum queritur vſus ipſorum abſque admixtione
 alterius electarij puluerizantur, & ſic in puluere
 aſſumuntur cum vino, iure pulli, cum aquis de-
 ſtillatis, vel cum alijs liquoribus conuenientibus,
 expedit etiam quod in puluere reducuntur,
 quando alijs electarijs admixcentur, & quia cō-
 muniter omnes trochiſci cum de nouo conſiciū-
 tur, etiam ſub quacunq. forma reducuntur,
 ſunt ad pondus drac. vnius, ſic cuiſlibet de per ſe
 doſis eſt vſque ad vnam. Et trochiſcus diſtinctus à
 magdaleone, quia magdaleo eſt et in forma ro-
 tunda, craſſa, longa pondere cōiter cuiuſlibet vltra
 vnc. ij. & ex eis ſunt pilulę, quarum virtutes
 melius in dieſis magdaleonibus conſeruantur.

TROCHISCI, vel cycliſci gręce, latine paſilli à ſi-
 bibuntur, alij iniunguntur nonnulli inunguntur.

Trochiſcos κοκκίσιος ὑπὸ τριών, Gręcis omnibus, & alio
 quoq; diminutiuo τροχιſκίσιος κοκκίσιος, Democrati di-
 medicamentum quoduis in formam rotule orbicu-
 li, paſtilli qualis eſt ſemini lupino coactum. Eius ge-
 neris ſunt antidoti cephalicę, oticę, ophthalmicę, arte-
 riacę, & hypoglotides multe. Tria ſimplicia humo-
 re conuenienti ſubiguntur, & in paſtillos digeruntur
 vtendi tpe ex vino, aqua, alio quouis liquore congruē-
 ti ſolui, ebibuntur, vel admouentur, vel alijs miſcen-
 tur. Trochiſci enim quidam magis compositionibus
 miſcentur, vt theriaci, hedyctroi, ſcillini theriaci in
 ea diſti, alipta moſchata, gallia moſchata, diarrhodō,
 & alij per multi, alijs, de quibus hic agendū, vñ, & de
 his qui interdū per ſe vſurpantur, interdū alijs miſce-
 tur, quidā ſumuntur, alij illinuntur, alij iniunguntur. Tro-
 chiſcorum ſequentium vſus eſt rarus, præterquam in
 magnis compositionibus, vt theriacę: qui autē ſero-
 ſum vſurpantur, puluerati, vt qñ cōpoſitionibus mi-
 ſcentur, ex vino, vel iure vel aquis deſtillatis. quidā
 ſumuntur: alij in cote medica liquore idoneo ſoluan-
 tur: alij aliter in vſum veniunt, pro varijs ipſorum vi-
 ribus, varia partis, & vlceris forma, & ſitus. Fiunt autē
 trochiſci, id eſt rotule, vel cycliſci, id eſt citruli, vel arti-
 ſci, id eſt paſtilli, ſeu parui panes conſiſtentia dura for-
 ma lupini, aut paulo altiore: ponderis ſerē dr. i. aqua
 facilius ad diuturnam conſeruationem ſiccantur.

A R O.

COST.

MAN.

AROMATA, imo medicamenta ferè omnis generis melius integra seruantur, quam confracta, vel in puluerem ducta. Ac morborum quandoque adeo præceptus est motus, ut vix tantum de temporis, quanto esset opus ad parandum præsidium, ob id, ut instructa promptis remedijs medica sit officina, & electaria, & condita, & eclegmata, & succos, & syrupos parandi excogitata est ratio, ob id inuenti & postilli, de quibus nunc sermone Mesue instituit, quos trochiscos vocant græca voce. Sunt hi ab electarijs eo tantum diuersi (quod pertinet ad materia consistentiam, quod ij ex eiusmodi sunt materia, qua seruari mollis potest, hi ex ea que in durum, & siccum corpus euadit, quare horum materia, ut electariorum, neque melle, neque resinacco aliquo liquore excipitur, neque casiam purgatricem aliudne generis sumit: quod hæc nunquam satis ar-

MESVE.

TROCHISCI galliæ moschatæ cerebrum, corque roborant, oris atque adeo corporis totius odorem commendant, compositionibus alijs miscentur. Recipiunt ex yloaloes crudæ, bonæ, electæ, partes v. ambræ, † par. ij. moschi boni, par. j. glutinis, tragacanthi, † & aquæ rosatæ, q. s. ad ea comprehendenda. Fiant trochisci figura folij myrte, sigillentur vase vitreo, dissoluantur alij ambram oleo balanino pauco, ac eo cætera comprehendant.

ADDITIO.

Hæc confectio apud aromatarios est multum in vsu, & dixerunt sapientes, quod ista descript. debet poni in confectioibus, ac electarijs, quæ sunt ipsius Mes.

CONFECTIO idest compositio trochisci galliæ moschatæ, hæc ingreditur compositionem plurium electariorum, & confectioinum: & si per assumatur principaliter confert confortando stomachum, hepar, & alia nutritiua relaxata, & debilia ex ægitudine longa. Et dosis eius est, drach. vna assumpta de mane vacuo stomacho cum vino lymphato, vel cum aqua aliqua destillata destillatione, & modo conuenienti, & horum vsus potest pluribus diebus continuari. Componuntur etiam quandoque hi trochisci, & subsequentes, qui habentur in vsu cum zucchero, vel cum melle in forma electariorum assumendo de eis proportionabiliter, sicut assumitur de alijs pulueribus, ex quibus electaria seu confectioes componuntur, vel consciuntur, & sunt ita, ut ad libram mellis, vel zuchari ponantur, vnc. ij. vsque ad iij. trochiscorum reductorum in puluerem, & tunc dosis talis electarii esset vsque ad drachm. iij. illis horis, & temporibus, modis, & conditionibus dictis, & declaratis superius in alijs electarijs non solutijs.

MAN. Desertur ex Oriente, sed non bene preparata. Ambræ can. Est epitheton ambræ, quæ a recentioribus Græcis ambar dicitur. Ex nostris fuere, qui succinum orientale vocarint, Folijs Myrtæ. Lege Myrtæ. Oleo de Been. Ex vnguentaria videlicet glande facto.

POTest huius drachm. i. multis consequenter matutinis ex vino, vel iure, vel aqua destillata idonea sumi, ad roborandum ventriculum, hepar, & partes alias nutritorias longo morbo fractas. Possunt ijdem in electaria solida cum saccharo, vel liquida cum melle recipi, ut horum vnc. ii. si delicatius, vel tres, si efficacius vis medicamentum, sacchari, vel mellis lib. j. habeant. Electarij autem huiusmodi sumitur vnc. s. ut prius. Afferri ex Oriente, sed male paratam dicit Manard.

GALLIÆ moschatæ. Xyloaloes crudi nomine, quid velit, alibi diximus. Quod ad huius compositionis calcem scribitur de oleo balanino, Syluius rem obscuram reddit, ita vertens (dissoluant oleo balanino pauco, ac eo cætera comprehendunt) quid enim sit, quod dissoluitur, non explicat. Vetus autem interpretatio clarior. (Et apud alios dissoluitur ambræ in vase vitreo cum oleo de been pauco, & consciuntur cætera cum eo.) Quibus aliam à priori rationem docet hic aromata commiscendi. Sicut enim xyloaloes, ambram, moschum, tragacantham, ex aqua rosacea dissolui iusserat; ita loco aquæ rosacæ oleum balaninum vrsurpasse alios, ait. Sed ea arte, ut ex eius olei momento ambram dissoluerent, tum eo reliqua cogerent. Sanè, quod hoc loco oleum balaninum deligant, non sit temere, hoc enim vnum non sit rancidum, proptereaque ad vnguentorum preciosiorum confectioem vrsurpantur astate nostra. Quod autem myrte folij meminit Mesue, consciatque trochiscos eius folij figura iubet, non figuram, quæ qualiscunque sit, parum interest, sed substantiæ modum innuit obseruandum, ut enim prompte arcescant, tenues tenuitate ferè myrte folij, ut sint oportet, quanquam si sint etiam paulo cretiores, nihil refert.

MESVE.

TROCHISCI galliæ Sebelline, ventriculum, cor, hepar, imbecilla roborant: in alias compositiones immittuntur. Recipiunt foliorum rosarum recentium, humidarum, se aperire incipientium, vnc. vnam, & dimidiam, tere curiosissime in mortario lapideo, tunc ipsas aloes bonæ, caryophyllorum, gummi, spicæ Indæ, ana drachmam vnam, & dimidiam, santali citrini drachmas duas, ramich, drach. iij. omnia minutissime trita commisce, & contere diem vnum cum rosas, aliquoties affundendo aquam rosatam infusionis gummi Arabici. Postremo aromatiza moschi drach. i. partibus duabus, ambræ, & capburæ, ana aureo dimidio. Forma trochiscos, & sigilla.

ET hæc non minoris est vsus, quam præcedēs. Raman, (Descriptiones habes infra.)

RECIPITVR in aromaticum nardinum. Sunt tamen, qui eius loca troch. Galliæ moschatæ miscent.

GALLIA Sebellina. Quæ terenda hic ait minutissime, terenda singula sunt seorsum, licet non scribat, quod variam terendi rationem postulat aloes, variam caryophylli, & reliqua. Moschus autem ambræ, & capbura, quibus postremo reliqua dixit aromatizanda, eadem aqua rosacea dissoluenda sunt, qua aspergi reliqua iusserat. An vero capbura hic ponenda, ut Mesua. Cc iij velle

SYLV.

COST.

MAN,

SYL.

MESVEDE TROCHISCIS.

velle videtur, an ea dictio, quæ in aliquibus codicibus concisa legitur (cam) iungenda sit ambra, arabica voce optimam significans, quasi ambram optimam quærat, non autem camphoram, aliorum esto iudicium, illud tantum dicam, sæpe alibi ambram hunc scriptorem querere, & semper etiam si non exprimat, optimam querere, ut & reliqua non addita tamen arabicæ huius vocis appendice, ita, ut caphuram præter ambram hoc loco velle non incerta prorsus sit coniectura, alioqui etiam, & in sequenti gallia, & in sequentibus alijs multis caphuram non abhorret.

MESVE.

TROCH. Gallia aromatica, veteribus celebratissimus ad cerebrum, cor, ventriculum, hepar, cæteraque partes nutritorias roborandas, nervoique imbecillos illitu firmat, celeberrimis denique compositionibus miscetur. Recipit autem emblicarum exossatarum, † vnc. 3. quæ parum trita triduo in vase vitreo probe operculato macerentur lib. dimidia aquæ rosatæ, cui prius rosæ siccæ, & cortices citrorum sint immersi, infusique, deinde aquæ rosarum prædictæ infusionis † vncias quatuor præterea immitte, & postridie tantundem, donec emblicarum virtus aquis sit impressa. Tunc accipe ligni aloes drach. octo, ramich vnciam vnam, & dimidiam rosarum, caryophyll. ana drach. decem, spicæ Indæ drach. tres, santali flauo † aromati drach. quatuor, gummi Arabici drach. sex, tere tenuissime, & cum prædicta infusione emblicarum paulatim adiecta misce, aromatica caphuræ, & muschi, ana drachm. i. ambræ drach. duabus, finge trochiscos, sigilla, & serua vitreo vase.

MAN. **E**T hæc eisdem vsus haberet, si bene pararetur. Sandali citrini aromatizati. Lege aromati.

COST. **G**ALLIA aromatica. Obscura hic sunt quadam, Primum in mensura myrobalanorum vulgata versio habet drachmas quatuor; pro ijs reponit Sylius vncias quatuor. Tum quo pacto paranda sit aqua infusionis rosarum, quam sumi iubet, non constat, ex Syluo enim velle videtur, ut rosas aridas, & citri corticem aqua rosarum infundas, ex vetusta lectione non colligitur, aquæ ne rosacæ, an simplici infundenda sunt arida rosa. Tertio, an huic infuso semel tantum myrobalani infundendi, an sæpius: & si sæpius, an prioribus myrobalanis abiectis, an relictis: Quum enim Sylius scribat (deinde aqua rosarum prædictæ infusionis vncias quatuor præterea immitte, & postridie tantundem, donec emblicarum virtus aquis sit impressa) velle videtur, alios myrobalanos vnciarum quatuor mensura secundo loco prædicto rosarum infuso immittendas, & tantundem postridie, ita ut integram eorum libram vncijs sex infusi ex rosis iniiciendam esse ex Syluo colligas, peruersa prorsus infusionum myrobalanorum, & excipientis liquoris proportionem. Cæterum, quod ad priorem, posterioremque pertinet dubitationem, primum quidem male, & prius, & posterius vncias myrobalanorum quatuor sumi certum est. Fieri enim, ut ubi intumuerit

Et tanta myrobalanorum copia, nihil supersit liquoris. Puto igitur cum veteri versione drachmas tantum quatuor myrobalanorum illis sex infusi vncijs esse immittenda, id ubi effeceris, tribus transactis diebus (hic vero etiam Sylius omittit tempus) exprimendos myrobalanos, & aliorum myrobalanorum drachmas rursus quatuor iniiciendas existimo, quos rursus postea die exprimes nouis eodem pondere iniectis myrobalanis, de nouo postridie exprimendis. Sic myrobalanorum vis, (quod expetit Mes.) in liquore proposito excipitur, ad reliquum, quem insituit, vsus. Infusum autem aridarum rosarum, & citri corticem, de quo item dubitatio erat, si ex rosacea aqua pararis cum Syluo, longe magis præstiturum existimo, quam si ex simplici paratur aqua. Sumendarum autem rosarum, & citri corticum pondus, quum non scribat, satisfacturum puto, si vtrumque ad vncias duas aquæ vncijs octo infuderis, ita ut his, postea expressis sex liquoris vnciæ supersint ad peragendum, quod reliquum est, vsurpanda.

MESVE.

TROCH. Diarhodon efficacissimi ad febres pituitosas antiquatas, alijs implexas, formam corrumpentes, ventriculi dolorem leniendum, & humores ipsi adherentes detergendos, recipiunt foliorum rosarum rubrarum aureos sex, spicæ aromaticæ, ligni aloes, ana aureos duos, glycyrrhizæ aureos tres, spodij aureum vnum, croci aureum dimidium, mastiche drach. 2. cum vino albo fac trochiscos drach. vnius pondere.

TROCHISCI diarhodon secundum Mattheum siluaticum sunt trochisci de rosis. Secundum tamen Metuen aliud trochisci diarhodon, & aliud trochisci de rosis, & eæ hæc confectio trochiscorum diarhodon, quæ intrat in confectioibus Mesue. Nico. in proprio antido. habet aliam descripr. quæ intrat in suis confectioibus. Auic. in 5. can. habet trochiscos de rosis nominatos diarhodon.

Nomen hi habent à rosis, & sub eo in multis compositionibus apponuntur, bibunturque in morbis ad diurnitatem vergentibus.

HOS trochiscos Mesue suis compositionibus marginis miscet. Nicolaus autem suos diarhodon his diuersos suis.

DIARHODON. Quid hic sit, quod in antiquas complicatasque febres, ad ventriculi dolorem, & humorum ipsi inhaerentium detersionem adeo efficacem hunc passillum reddat, non facile est ostensu, quum enim pituitosi succi obstruçõesque antiquarum plerumque febrium auctores, dissecante, attenuante, detergenteque egeant medicamento, inest his ferè singulis, ex quibus hic conficitur passillus, astringendi vis, nullius (ut videtur,) in supradictis affectibus, atque humoribus vsus. Sed quamuis vere, horum ferè vnumquodque astringentis sit facultatis, detergere tamen etiam aliquæ eorum nonnihil possunt, ut rosæ, præsertim si recentes sumas, ut sumi possunt, sed spica Indæ, licet astringentis non expertis facultatis, aperire non parum potest.

CHRI.

MAN.

SYLV.

MAN.

SYLV.

COST.

potest, ut etiam xyloaloe glycyrrhizan vero aperire, & A
detergere ex eo vsu constat, quam afferre ijs solet, qui
renum obstructione laborant, quin, & crocum valenter
aperire apertum est, ac tandem quum singula ferè bu us
medicamenti simplicia mediocri calore suo, & ventri-
culum diuturna febre frigidorumque humorum colluue
imbecillioem firmare, & concoctioni conferre possint,
ostingenteque facultate eundem laxatum cogere va-
leant, neque etiam temere Mesue huic pastillo tradi-
tos assignat vsus.

MESVE.

TROCH. de rosis, ventriculum, & he-
par firmant, humoresque ab illo de-
tergent, ob id phlegmaticæ febre con-
ducunt. Recipiunt foliorum rosarum
drach. decem, glycyrrhizæ drach. quinque, spi-
cæ aromatica, drach. duas, & dimidiam. vino al-
bo excipe, si purgatorios vis, adde scammonij
drach. tres.

CHR. **T**RES descriptiones trochiscorum de rosis
hic immediate ponuntur: & ab Auic. in v.
can. solum dux, scilicet trochiscorum maiorum,
& minorum de rosis; descriptio tamen trochi-
scorum de rosis posita ab Auic. est illa, quæ
habetur in vii. & de his tribus, quæ ponuntur in
litera, solum vltima habetur in vsu, & quæ ingre-
ditur compositiones magnorum antidotorum,
habet vtilitates, & iuuamenta ad dolorem sto-
machi, & malitiam complexionis, & febres anti-
quas, & ad principium hydropisis. nam sunt prin-
cipaliter confortatiui stomachi, & hepatis, & a-
liorum membrorum nutritiuorum relaxato-
rum ex longitudine agritudinis, & dosis cum cir-
cumstantiis requisitis est sicut trochiscorū dia-
rhodon dictorum superius.

MAN. **E**X duabus istis compositionibus secunda est effi-
cacior. Si vis addere scammonium, vbi legis lib.
ij. lege drachmas. Florum squinanthi. In voce schæ-
noanthos includitur flos, quare superflue additum
floris.

SYLV. **D**ANTVR ad ventriculi, & hepatis, & aliarum
partium nutritiarum imbecillitatem ex mor-
bo longo & frigida humida, ad febres antiquas, hy-
dropis inuicem. Quamuis autem diarrhodi significet
de rosis, tamen hoc loco differunt, vt apud Galenum,
& alios leucacantha, & acantha leuce: chalcantum,
& chalcu anthos: aphronitron, & aphronitru, &
alia pleraque, ob aliquam differentiam nunc coniu-
cta, nunc diuisa.

COST. **D**E rosis. Conserue hos pastillos pituitosa febre labo-
rantibus exillimo siccitatis nomine, cuius vi super-
uacuum ventriculi humorem absumunt, & astringentis
facultatis ope, qua iecori conciliant robur, detergere au-
tem imbecilliter puto, nisi scammonio addito: quod non
hoc modo præstat. Sed etiam inuitiles succos detrahât, bi-
liosos primum, tum præterea pituitosos, max. me quum ex
cotoneo paratum est, quale hic puto vsurpandum. Sane
autem quando tum hic, tum in præcedentibus, ac sequen-
tibus glycyrrhizæ meminit sumendus ipsius radice pul-
uis videtur, quod, cum succu expetit, admonet, vt in tro-
chisc. de spodio paulo post. Non tamen erratum puto,
qui succum in his quoque omnibus sumpserit, vt qui parua
su. mole maioris sit vsus, quam totius radice puluis.

MESVE.

TROCH. de rosis, & eupatorio, † ob-
structionem hepatis probe leuant, &
inde nascentes icterum, febres anti-
quas, & alijs complexas. Recipiunt fo-
liorum rosarum, drachmas octo, spicæ † rhabar-
bati, † glycyrrhizæ, ana drach. iij. spodij, † drac-
vnam, & dimidiam, succi eupatorii, drachmas
decem, cum manna factrochiscos.

HI validiores sunt in omnibus his, quia a rosis no-
men acceperunt. **MAN.**

DE ROSIS, & eupatorio. *His magis quam su-
perioribus fiderem ad diurnas febres, rhabarba-
ri, & eupatorii gratia. Sed an succi eupatorii drachmæ
decem mensura sit largior ad excipiendum pondus que
vix drach. pendunt decem, & octo cum dimidia, dubita-
rem, nisi nutritione vocata, id est liquore sensim affuso,
& absumpto conficiantur. Mannam autem quam ad
superiora cogenda cum eupatorii succo sumi admonet, si-
ne postremo loco addas, vbi liquoris parum est, quod su-
perest, siue etiam antea, parum puto interesse; eius vero
mensura, quæ non præscribitur à Mesue, ea erit, quæ cū
succo, exceptis reliquis aridi pastilli euadant.* **COST.**

MESVE.

TROCH. de rosis, multorum scriptis
celebrati, efficaces ad multos affectus,
præsertim ad ventriculi dolorem, ma-
lam coctionem, febres antiquas, hy-
dropem incipientem, & illos maximè, quibus
forma corrumpitur. Recipient rosarum, drach.
4. ligni aloes, drach. ii. mastiches, drach. i. & di-
midiam, absinthij Romani, cinnamomi, spicæ
nardi, casia lignea, ichœnu anthus, ana drach. i.
cum vino antiquo, & aqua decoctionis radicū,
fac trochiscos drach. ii.

RAdices sunt vetricæ quinque intelligendæ, rusci, SYLV.
asparagi, apij, petroselini, sceniculi.

DE ROSIS multorum. *In affectibus, qui ex
intemperie viscerum frigida ortum habent, inter
quos est corruptio formæ, id est malus corporis habitus,
D seu cachexia, plurimum posse pastillum hunc existimo.
Casia autem lignea loco, quam præter cinnamomum
querit, à cinnamomo tamen fortasse non diuersum spe-
cie, vt iam antea disputabamus, cinnamomum proba-
tissimum si sumas, à scriptoris tamen huius mente non
puto discessuram.* **COST.**

MESVE.

TROCH. galliæ magnæ, seu regalis,
ventriculum, cor, hepar, cæterasque
partes nutritorias roborat, appetentiã
excitat, coctionem iuuat. Recipit † suc-
ci dactylorū immaturorum, lib. i. quæ semel fer-
uefiat. cola, in ea coque ad mellis crassitiem, gal-
larū recentū curiose tritarum, vnc. 4. deinde ro-
sarum rubrarum. vnc. i. cardamomi, † feminis
fraxini, *† succi albo
le. h.
Lingua aut.*

MESVE DE TROCHISCIS.

fraxini, caryophyllorum, nucis moschatae, ma-
stiches, ligni aloes, ana drachm. 7. & dimidiam,
cinnamomi drachm. 3. fantali flauo drachm. 5.
croci drachm. dimid. gummi arabici ꝑ drach. 1.
tere, cribra, misce praedictis, extende super mar-
mor oleo amygd. vinctum, donec siccantur, te-
rantur tunc tenuissime, moschi aureo dimidio
aromatizentur, cum aqua rosata fiant trochisci
parui, siccantur in umbra.

MAN. **H**AC voce. Suc, vtuntur Arabes ad significandam
galliam. Succi Albelach. Sunt ex genere dacty-
lorum, & credo quod sint immaturi. De lingua auis,
& Darfeni, supra dictum est.

COST. **G**ALLIAE magna. Quod ex palurulis lentore
tanto praeditis succus excohibatur nisi antea, a-
qua, liquoreve alio maceantur, non video: praesertim
si a nobis hic parandus sit succus, quibus non nisi are-
facta palmae offeruntur: succi ergo nomine, cremore
seu melliginem eam, quam vno serè seruore coquendo
reddere possunt, sumendam, & iniiciendas in hanc
gallas, atque ad mellis consistentiam decoquendas pu-
tarim, tum vero reliqua, vt praecipitur, persequenda.

MESVE.

TROCH. Ramich, ventriculum, cor,
hepar imbecilla firmat, & lubrica visce-
ra ac intestina, choleram morbum sistit,
acrimoniam obtundit, aium reddit tranquillum,
oem hemorrhagiam cohibet, ob q̄ narib. sanguine
fluentib. flando impeditur, alijs medicamentis
miscetur. Recipit succi oxalidis vñ. 16. semel fer-
uesiant cum rosarū vñc. 1. baccarū myrti vñc. 2.
cola, his misce gallarū curiose tritarū vñc. 3. co-
que iterum. Deinde pulueriza super ipsa folio-
rum ros. vñc. 1. fantali flauo vñc. 1. & quartam,
gummi arabici vñc. 1. & s. carniū rhois, spodij,
ana drach. viij. (omphacij, drach. 7.) succi baccarū
myrti multum tritarum, vñc. 4. ligni aloes,
caryophyllorum, macis, nucis mosch. ana drac.
4. misce omnia simul, & extende in scutella la-
pidea vsque dum siccantur. post tere minutim,
& cum caphurae aur. 1. & aqua ros. fac trochi-
scos paruos, sicca in umbra. Sunt qui loco succi
oxalidis sumunt succum cydoniorum immatu-
rorum: quidam quoque aromatizant moschi
drach. vñus quarta parte.

MAN. **R**Amich solent vocare Arabes mixturam quādam
ex gallis, & passulis. Valde adstringit quocunque
modo quis ea vtatur. De spodio infra dicit. Sicut alco
ho. ji. subtilissime, vt oculares medicinae teij solent.

SYLV. **I**N multas compositiones recipitur, propter quas so-
las quibusdam paratur, illas compositiones vsurpā-
tibus. Ramich autem Serapioni gallia est, aut galie
materia. Gallie autem videntur trochisci quidam
praedicti vocari a gallis fructibus, quas serè recipiunt,
aut per se, aut per trochiscos, ramich, qui gallarum
vncias tres recipiunt.
Gallia autem moschata cur sit appellata, non vi-
deo, cum nec gallas, nec ramich accipiat: ramich
autem nescio an ex rumice Latina voce corruptum
est, quem largissimam hęc compositio recipit.

RAmich. Ex baccis myrti recentibus succus expri-
mitur, ex succis non nisi aqua, liquoreve alio asper-
sis, id vbi agendum est, vt maioris sit expressus ille suc-
cus efficacis, effluies, repetita semel, bisue noua in eo bac-
carum vntione, & expressione. Rhu autem, cuius quo-
que hic carnem expetit, leuiter contundendo denso cor-
tice spoliandum, tum abiecto cortice interior substan-
tia exactissime terenda, & reliqua ex scriptoris instituto
per agenda.

MESVE.

TROCHISCI caphurae, ad febres arden-
tes, bilis, & sanguinis feruorem, ventriculi,
& hepatis intemperiem calidam, & ab his sitim
inexpletam, icterum quoque, ac phthisim, & he-
cticam conferunt, recipiuntque, foliorum rosarū
drach. 4. spodij, glycyrrhizae, ana drach. 2.
santalorum flauorum drach. 2. & dimidiam, cro-
ci, seminum melonum, citruli, cucumeris, cucur-
bitae, tragacanthi, gummi, spicae, ana drach. 1. li-
gni aloes, cardamomi, amyli, caphurae, ana drach.
manam vnam, partes duas, sacchari albi, & mannae,
ana drachmas tres, comprehendite muccagine se-
minis psyllij, & aqua rosarum.

RES nona, quam gummi arborum dicunt, & pu-
tant valde frigidam. Ego eam quae ad nos defer-
tur, rem factitiam puto, & calidam. Simeon ambar
vocat, dicitque multis locis emanare a quibusdam ve-
luti fontibus, sicut asphaltum, & sulphur, esseque aliud
fuluum, aliud subalbum, & tertium nigrum, habere-
que vires calefaciendi, & incidendi.

VT praecedentes parantur non quod per se vsur-
pentur, sed quod in alias compositiones veniant,
spica tamen, & crocum, xyloaloe, cardamomum, &
etiam saccharum, mannam, febribus acutis noxia col-
le, si contra ipsas his es vsurus. Trochisci albi, seu col-
lyrium album Rasis his affines sublati calidis, reci-
piunt ceruse lotae, drach. 10. amyli drach. 4. gummi
Arabici, tragacanthi, ana drachm. 2. caphurae drach. 5.
Fiant trochisci sic, gummi aqua rosarū solutis adda-
tur reliquorum puluis tenuissimus. Fiant trochisci a
medico, vtendi in collyria sicca, vel humida.

CAPHURAE. Conferre hos pessillos calidioribus
his morbis, vt hic scribitur, facile crederem, si cro-
cum, spica, xyloaloe, cardamomum, demantur: an vero
helicis esse vsui possit, facit vt dubitem arefaciendi vis,
quam plerisque conuina inesse certi sumus, quae ad hos ipsos
parandos veniunt.

MESVE.

TROCHISCI rhabarbari, valent ad he-
patis obstructionem, dolorem, tumores pra-
ter naturam, affectus inueteratos eiusdem, & hy-
dropem, & icterum, & formae corruptionem.
Recipiunt rhabarbari boni, drach. 10. succi eupha-
torij, amygdalarum amararum, ana drach. 3. ro-
sarum drach. 3. spicae, anisi, rubiae, absinthij, asari,
seminis apij, ana drachmam 1. fac trochiscos
pondens vñus aurei.

Trochiscorum de rhabarbaro, vsus est conue-
niens ad dolo. hepatis frigidum a materia
pur.

pungitua, & ad oppillationem ipsius. sunt enim aliquo-
 aliquo-
 aliquid solutiu materiei subtilis aquoia, ac ci-
 tring, & ideo multum conueniunt hydropicis, et
 his quibus habitudo corporis, seu forma corrup-
 pitur, & dosis est vique ad dr. i. cum aqua, vel vino
 secundum exigentia dispositionis curanda, cum
 decoctionibus, & caetera. Notabis vnum, quod
 Mesue non ponit liquorem, cum quo debent
 confici isti trochisci, sed secundum quosdam de-
 bent confici, cum succo de eupatorio.

MAN. Horum potus in his, qui mali habitus sunt, magne
 utilitatis est. His vti assueuerunt medici in febrili-
 bus ex decidentia acutis, & incipiente malo habitu.

SYLV. QVIBVSDAM sunt in usu ad frigidis, & pituito-
 sos ac etiam biliosos affectus hepatis. quibus cor-
 poris habitudo, seu forma cachexia corrumpitur, vt
 in hydropicis, & icteris, & caeteris cachecticis, ob he-
 patis deprauatam actionem. Dantur dr. i. ex aqua aut
 vino, pro affectuum & aliorum indicantium natura.
 Ad comprehendenda autem omnia, vt trochisci fiant
 succo eupatorii largiore opus est. Trochisco ex rheo
 Indico Actuarij sunt his affines ponderibus tamē va-
 riant.

COST. RHABARBARI. An simplicia que arida hic, &
 in puluerem ducta sunt, utitur, pondus aequantia dra-
 chmarum vnderuenerunt, drachmis succi eupatorii quatuor,
 & succo amygdalarum eiusdem ponderis cogi recte pos-
 sint, non sat scio, succo largiore opus esse aut Syluius, quod
 experimento probabis.

MESVE.

TROCHISC. spodij efficacissimi in fe-
 bres acutas, ventriculi, & hepatis in-
 flammationem, & sitim vehemētem.
 Recipiunt spodij, dr. iiii. rosarum ru-
 brarum, dr. vii. feminis portulacæ, succi glycyrrhi-
 zæ, ana dr. ii. cum mucagine feminis psyllij fac-
 trochiscos, drac. vnus: vt ere cum succo mali gra-
 nati. Sunt qui addunt semen quatuor, gum-
 mi Arabici, tragacanthi, croci, ana drach. vnam,
 & dimidiam.

MAN. SPODIUM fit liquefcentibus cadmia, & arario la-
 pide: tenuior enim pars exhalans, & recto fornacis
 adhærens am pullescit, & *spodio* appellatur Pars ve-
 ro grauior descendit, & pavimento, vel lateribus hæ-
 ret, quæ spodium vocatur. Recentiores Auic. sequen-
 tes, anti spodium præferunt, maxime, id quod
 ex cannarum radicibus exstis, licet sint alia plura præ-
 stantiora, vt quod ex myrto, vel olea, vel lentisco. Mo-
 dum autem confectionis tradit Diosc. lib. s. Veri au-
 tem spodij vsus non fuit, nisi extinsecus ad mouen-
 do.

COST. SPODII. Si pro spodio hic ebur vsum sumus, non dis-
 sentes à doctis viris. Licebit etiam ceruinum cornu
 vsum, leuigatumque, atq; in cote præparatum sumas.

MESVE.

TROCHISCI. spodij alij, cum semine
 oxalidis ad febres bilioas, cum alui
 fluore valent, inflammationem ven-
 triculi, & hepatis, & sitim continuam
 sedant. Recipiunt rosarum rub. drachm. duode-

cim, spodij, dr. decem, feminis oxalidis, dr. sex, se-
 minis portulacæ, seminum coriandri aceto ma-
 ceratorum, & torrefactorum, pulpæ rhois, an. dr.
 ii. & s. amyli assi, balaustiorum, baccharum oxya-
 canthæ, ana dr. ii. gummi Arabici assi, dr. i. & di-
 midiam, comprehende omphacio, vt ere cum ali-
 quo succo aditringente.

ISTI trochisci multum conferunt fluxui ven-
 tris ab humore cholericis facto, ac etiā dysen-
 teria cum excoriatione intestino. ū, præmissa ta-
 men aliquo euacuatione cum aliquo quod eua-
 cuat comprimendo, vel cum rhabarbaro torre-
 facto, vt superius dictum est, & dosis ipsorum est
 vique ad dr. i. cum aqua plantaginis, vel cum alijs
 aquis conuenientibus, vel cum vino pontico lym-
 phato cū aqua ferrea. Et maxime conueniunt nō
 solum per superius assumpti vna vice, vel plurib.
 secundum exigentiam in tēpore cōgruo, sed per
 inferius cum clysterijs, vel cum alijs stypticis con-
 strictiuis, præmissis tamen lenitiuis, & absterfuiis
 clysteribus, vt fumendo de ipsis trochiscis cū vino
 pontico paruo, & cum aqua hordei cum alijs li-
 quoribus, & quandoq; addimus succum planta-
 ginis, vel aliquid de pinguedine ad faciendū vir-
 tutem medicinarum penetrare, in substantiā inte-
 stini, & ad alterandū humorē calidum, qui vt plu-
 rimum est causa fluxus. Et non solū isti trochisci
 conueniunt fluxui ventris, sed & acute febrienti-
 bus, sitim extinguendo, conueniunt etiā inflam-
 mationi stomachi, & hepatis assumpti per super-
 rius cum aqua endiuia, & similibus aquis frigidis
 alteratiuis. Nota quod eius sunt duæ species, .f. *Acetosa spe-
 cies dua.*

CHRI-
 SYLV. *Exhibita vna
 dupliciter.*
 syluestris, quæ vocatur lapatium, & domestica,
 quæ apud nos vocatur acriumcello, & iste pro-
 prie vocatur acetosa, quæ est frigide complexio-
 nis in tertio, & sicca in secundo. Coriandri est se-
 men notum frigide compl. in primo, & sicce in
 secundo: habet tamen partem aliquam corticalē
 extrinsecam parua, quæ est valde calidæ comple-
 xionis, & sicca in secundo. Infunditur autem in
 aceto, vt huiusmodi extrinsecæ, & insensibilis par-
 tis caliditas, & malitia remoueat ab ea. ac etiā,
 vt subtilietur reliqua parte eius, vel substantia fa-
 cilis penetret ad partes eius profundiores.

Potentes essent in adstringendo, sed non parantur. MAN.

FLVOREM alui. & dysenteriam iuuant, vel poti-
 dr. i. cum aqua plantaginis, aut vino austero, aqua
 chalybeata iugulato, si febris adest, vel drac. ii. clystere
 iniecti: purgato tamen prius corpore per rhabarba-
 rum torrefactum, vel simile, & intestinis clystere alio
 ante detertis: sitim vero, & febrilem ardorem extin-
 guit cum aqua intybi, cichorij, vel alia.

SYLV. *Acetosa spe-
 cies dua.*
 SPODII alij. Quid sit quod amyllum hoc loco, & gum-
 mi arabicum assum velit, non satis apparet. non est
 profecto vt vim glutinandi, quæ his inest, augeri assatio-
 ne existimemus, quin etiam, vt assando igneam violentiam
 experiuntur, ita dubitare licet eadem minus oportuna
 ad eos affectus esse, quorum gratia hic cum alijs que-
 rantur. Sed fortasse non assationem vere, at desiccationem
 tantum querit, vt in puluerem commodius duci possint,
 in quem duci non possunt, nisi aridiora. Alienus vero ille
 calor, quem igni admota experiuntur, refrigerate vi om-
 phaci reprimatur.

ME-

MESVEDE TROCHISCIS

MESVE

TROCHISC. oxyacanthæ, febres arden- res extinguunt, ac sitim vehementem. Recipiunt baccharū oxyacanthæ, aut sue- ci earum, glycyrrhizæ, feminis portulacæ, spodij, ana drac. iij. rosarum dr. vi. spicæ, croci, amyli, tra- gacanthi, ana dr. i. feminis citruli, drach. iij. & di- mid. caphuræ drach. dimid. cum manna fac tro- chiscos.

MAN. NE hos vidi pati, non putarim tamen tam vali- dos, ut dicit Mesue, ad sitim standam.

COST. OXYACANTHA. Berberorum acini detra- ha carne, si quem usum præbent medendo, eos di- xerim ut punici acinos siccare, & adstringere refrige- rando. Sed & spodium creditur refrigerare cum siccitate, ut portulaca quoque semina, & rosa. At ariditatem sitis non modo sedare, sed contra excitare nullus neget. Quin, & spicam, & crocum, quæ calfaciunt siti aduersa esse certum est, ut de camphora quoque dubitatur. An ergo id præstare hi trochisci possunt, quod hic scriptor pollice- tur? Glycyrrhizæ, succus humectat cum caloris temperie moderata, & amyllum quoque, & tragacanthæ, & citru- li semina humido agnoscuntur temperamento citra calo- rem, quare temperari superiorum siccitas posteriorum ac- cessione poterit, ad quæ præstanda crocum quoque, & caphura dum reliquorum penetrationem adiuuant, non- nihil ferre opis possunt. Quare ardentium febrium astus restringere posse diffidentium non est, quando astringen- te illa cum refrigerio vi reprimere biliosi humoris violen- tiam potest, & hoc nomine dum eundem à ventriculo hu- morem exprimit. sitim quoque cohibere posse arbitran- dum est.

MESVE

TROCHIS. oxyacanthæ alij, ad intem- pericem calidam, fluorem alui, hepatis dolorem, recipiunt baccharum oxya- canthæ dr. ii. spodij, mastiches, xyloa- loes, galliæ (spicæ) feminis oxalidis, ana dr. i. rosa- rum drach. quinqu. gummi dr. iij. cum aqua ro- sarum fac trochiscos.

SYLV. RARIOR vsu hic, quam superior, amborum loco fuerit vna oxyacanthæ condita.

COST. OXYACANTHÆ alij. Quam hic galliam su- mas, non explicat. Sed magnam, seu regalem pal- mo ante descriptam non temere sumes, quæ & immaturas palmulas recipit, & gallas, & alia quædam, ad ven- tris fluorem atque ad calidiorem intemperiem, non di- cam auferendam, sed moderandam tamen opportuna.

MESVE

TROCHIS. absinthii, obstructions ven- triculi, & hepatis, & ab his dolorem, & febres antiquas tollunt, dictas partes, reli- quasque nutritorias roborant, appetentiam exci- tant. Recipiunt rosarum, absinthii, anisi, ana

E dr. ii. rhabbari, succi eupatorii, asari, apii, amygdalarum amararum, spicæ, mastiches, folii, ana dr. i. fac trochiscos cum succo intybi. Da cum suc- co herbarum.

HI communiter conficiuntur, & vtiliter bibuntur MAN. in longis febribus.

SCILICET absinthii, eupatorii, apii, aur cum aqua SYLV. ex ipsis destillata.

PRO folio erit spica eiusdem facultatis herba autem succus, cum quo hi pastilli formantur, erit ex aliqua propositarum hic stirpium, optione tua. Nunc ad hos ip- sos contumaces affectus succum apij vulgaris frequenter usurpavi video, ingrato certe odore, ac sapore molestum, & qui non prorsus expectationi respondet: poteris tu etiam decocto, vel stillatio ex huiusmodi rebus liquore uti.

MESVE

TROCHIS. eupatorii, obstructionem, & tumorem præter naturam hepatis, & lienis sanat, ac inde natas febres anti- qua, & harum rigorem, icterum, inci- pientem hydropem. Recipiunt manna; succi eu- patorii, ana vnciam i. rosarum † vnc. dimid. spicæ, dr. iij. rhabbari, asari, anisi, ana dr. ii. spodij † dr. iij. & dimid. cum † herbarum succis, forma trochi- scos, & cum iisdem vttere.

ETHI quoque passim conficiuntur, sed à paucis be- ne, ignorantibus veram eupatorium. Cum succo herbarum.) Cum succo videlicet Eupatorii.

EVPATORII. Pro eupatorii succo si agrimonia succum sumas, non temere facies. Sed Mesue eupatorium semper in huius scriptoris compositis intelli- gam.

MESVE

TROCHISCI anisi, obstructions hepa- tis, & alioseius morbos, & inde natas febres antiquas sanat. Rec. anisi, eupat- orii, an. dr. ii. feminis anethi, spicæ, ma- stiches, folii, absinthii, asari, apii, amygd. amara- rum, an. dr. s. aloes, drach. ii. compone cum succo absinthii, & apii. Da cum syrupo aceroso, & suc- co herbarum.

HI parari recte non valent, quia caremus folio. Se- cundi possent quidem parari, sed non parantur.

ANISI. Quum aloen hic proponit, xyloaloen Syl- uii interpretatur, ut etiam in sequenti, quod non improbo. Sed aloen succum ex scriptoris huius mente su- mendum existimavi: & quia in eos vsus opportuna est, ad quos hoc paratur medicamentum, & quia in superio- ribus, quum xy'aloen querit, lignum aloen, non absolu- te aloen scribit. Sanè licet inopia folij legitimi pastillum huic parari posse Manardus neget: folij tamen loco spica addi posset, non impari opem allatura.

ME

M E S V E.

A trochiscis addere opii drachm. ii. aut plures, aut pauciores.

TROCHISCI anisi alij ex decem simplicibus, hepatis vitia, & inde natas febres antiquas, & quartanas, & formā corruptentes sanare sunt a veteribus probati. Recip. ꝑ anisi, succi eupatorii, ana drach. iij. mastiches, spicæ, apij, absinthij Romani, asari, folij, ana drachm. i. amygdalarum amararum drach. i. & s. (ligni) aloes boni, drachmas duas, confice cum decocto absinthij.

MATERIAM crassam tenuant: obstructiones hepatis, & lienis liberant, flatus dissipant.

ANISI alius. Idem ferè pastillus hic est cum superiori, variatis tantum ponderibus, & reperto pro succo apij eupatorio, sumenda vero, & hic aloes succus, non lignum, & succedaneum folij pro folio.

M E S V E.

TROCH. Cancami, ad obstructiones hepatis, & lienis, & inde natas febres varias antiquas, & ascitem, urinas mouent. Recipit Cancami mundati, succi glycyrrhizæ, absinthij, oxyacanthæ, succi eupatorii, rhabarbari, aristolochiæ (longæ) costi, asari, amyg. amararum, rubiæ, anisi, apij, scheinanthus, ana drac. i. fac trochiscos ponderis drachmæ vnius.

Sex vera parentur, erunt valde vtilis in aqua interscute.

CANCAMI. Lacca vera non earemus, costo porius legitimo earemus. eius loco si Zedoariam vel angelicam sumas, non errabis vi puto.

M E S V E.

TROCH. Terræ sigillatæ nostri admodum efficaces ad sputum sanguinis cū aqua plantaginis potū: ad fluorem vero sanguinis è naribus, fronti illiti; ad menses immodicos, vtero iniecti, vel pubi illiti: ad mictum sanguinis in vesicam iniecti; & ad alias hæmorrhagias, parti sanguine fluenti inpositi. Recipiunt sanguinis draconis, gummi Arabici assii, ramich, foliorum ros. & seminis carunchem, amyli assii, spodiij, acaciæ, hypocistidos, lapidis hæmatitis, balauustii, boli Armenicæ, terræ sigillatæ ꝑ fumaris, coralli, succini, ana drachm. ii. margaritarum, tragacanthi, papaueris nigri, ana drach. i. & s. portulacæ assæ, cornu cerui vsti, thuris masculi, croci, ana drach. ii. cum aqua plantaginis, fac trochiscos. Da cum aqua infusionis spodij, gummi, boli armenicæ, spicæ, ad sputum sanguinis de thorace, aut pulmone reiecti. cum aqua portulacæ fumitur: ad excoarationem, cum succo cydoniorum, vel alio adstringente: ad hæmorrhagiam partium infernarum inijcitur cū aqua buris pastoris. Cogimur interdum his

ISTI trochisci generaliter sunt in vsu. Ingridiuntur enim compositionem magnorū antidotorum, & administrantur a medicis non solum in puluere per os cum liquoribus conuenientibus, & membra extrinseca liniendo cum illis dissolutis, tamen cum aliquo liquore cōuenienti, & principaliter conferunt, si per os assumantur cum succo, vel aqua buglossæ, vel plantaginis, quæ est herba nota frigide, & siccæ complexionis in secundo gradu, & per se sola est mirabilis, cuiuslibet fluxui sanguinis ex fractura venæ in pectore, etiam summe conueniunt liniti super frontem, & tempora cum prædicto succo plantaginis, & albumine oui mixtis, & conuassatis, ad resistendum superfluo fluxui sanguinis subtilis, & calidi euenientis ex naribus, etiam eodem modo conueniunt cum eodem succo, & albumine oui liniti super partes femoris, & pectoris, & renum in mulieribus superflue menstruantibus.

CHRI.

Mirabile in fluxu sang.

A D D I T I O.

Notabis, quod sæpe fit error communiter in dispensatione istorum trochiscorum propter ignorantiam significationis istius vocabuli sedenagi, vel sedenegi. Nam quidam dicunt, quod est semen fumiterræ, vt hic Christoforus de honestis, alij vero dicunt, quod est semen cannabis. Nonnulli vero dicunt, vt habetur in synonymis Auic. & credo, melius, quod semen graui syluestris, & est melius ad propositum.

TERRA sigillata ante paucos annos, non afferretur, nunc capit adportari. A Græcis dicitur Lemnia sphragis, vel terra Lemnia. His igitur troch. non magna vis est, si communis illa, & vulgaris apponatur, quam terram sigillatam officinæ adhuc vocant, & pro vera vendunt. Sanguinis Draconis.) Secundum Serapionem, & Auic. est succus herbæ, quæ a Dioscoride vocatur Achilion. Nunc defertur a Lusitanis: diciturque ab eis esse succus quarundam arborum. Sedenagi.) Dicunt esse semen cannabis, quod quidam adeo siccum est, vt genituram virorum extinguat.

M A N.

TRoch. sphragidis Lemniæ, seu sigillati terræ Lemniæ, in fluore sanguinis è naribus, ex succo plantaginis, & oui albumine soluti, fronti, & temporibus applicantur: in mensibus immodicis, coxis internis, & lumbis. Sedenagi autem quod hic habebat interpretes quidam non fumaris, sed cannabis semen intelligunt, quod euphisticidem alij dictum volunt.

S Y L V.

TERRAE sigillatæ. Pro gummi asso, hic quoque vt in superioribus, desiccatum non etiam ex asphaltum gummi sumerem, quum semina rosarum expetit, aduersari experimento eorum dicas, qui id semen ad retentam urinam, strenuo euentu præbent. Sed aut id semen roboratis renibus ad victoria vi quam eius præfert sapor, urinam quoque excitat: aut si modo apprehendi vi præditum est, vt est aliorum sententia, non tamen hic ad aliorum esstringentium medicamentorum impellendam vim importune additur. Pro lapide hæmatite, qui rubricam sumunt, temere agunt, quando legitimus non deest. In arabico textu proponitur etiam sedenagi, quam vocem alij fumaris, alij cannabin vertunt.

C O S T.

MESVE DE TROCHISCIS.

destant, utrum suspensis non puto erraturum, summa
quidem, ut quae terrenarum partium vi cogere laxio-
res partes, & constringere aliquo modo potest: Can-
nabis autem semen, quod licet calidiori sit temperatura
præditum, cum tam multa tamen frigida rerum co-
pia temperatur: exsiccat autem insigniter, atque adeo
ad cohibendum sanguinem non est prorsus ineptum.

In manuscriptis exemplaribus duæ sequentes trochisco-
rum descriptiones inveniuntur.

**CONFECTIO trochiscorum de Croco, confe-
rens ad internas capitis dolores, & hemicraniam
difficilem, & sabara vehementem.** Recipit Croci, aur.
vij. s. Colchotar. aur. v. Aluminis. aur. viij. Myrrhe, spi-
ca, ana aur. i. s. omphacij, calchadis, ana drach. i. s. gu-
mi, aur. ij. Fiant trochisci cum vino styptico, & cum ne-
cesse fuerit, dissolvatur unus cum aceto permixto cum a-
qua rosacea, & liniantur frons, & tempora. Si autem in-
somnia patitur, opij aur. iij. addes.

**CONFECTIO trochiscorum de Arsenico, &
sunt boni ad excoriationem, & ad dysenteriam, &
herpetem.** Recipit Arsenici citrini unc. i. Calcis non ex-
tinctæ drach. xij. Acaciae, & ebastanum adustarum, scis
acetæ adustæ, aluminis, balaustrij, ana drach. ij. colchotar,
floris aris, ana drachm. v. terantur cum aceto, & stent in
sole per decem dies, & fiant trochisci, & reponantur in
vasè vitri, & stringatur os eius, & ponatur vas in va-
se ubi fuerit acetum, & sunt ultimi, & quando inuitat ne-
cessitas, ponunt in eis opij drach. iij.

MESVE.

TROCH. Colocyinthidos in hiera Her-
metis, & compositiones alias injiciendi
loco colocyinthidos. Recipit pulpæ co-
locyinthidos albæ, & levis, & seminibus purgatae,
& drachm. x. forcipibus incidantur, & tritentur
cum unc. j. olei rosati: fac trochiscos cum muc-
cagine ex tragacanthi, gummi, bdellij, ana dra-
ch. vj. aqua rosarum dies quatuor maceratis, sic-
ca in umbra, tere curiose, & cum eadem muc-
cagine forma rursus trochiscos, & vtere.

CHRI. **ISTI** trochisci per seipos non habentur in
vfu, ingrediuntur hieram Hermetis superius
dictam, & habent tamen virtutem solutiivam
materierum crassarum phlegmaticarum, pro-
pter colocyinthidem, quæ in eis ingreditur. Et
dosis esset ad drachm. i. sed non consulo eorum
vsum.

MAN. **SUNT** hi veluti castigatio quædam, seu prepara-
tio colocyinthidos: & propterea longe securior est
eorum quam illius vsum. Diligenter autem cognosca-
dum ab eo, qui hosce paravit, quantum colocynthi-
dis in eis posuerit, alij enim plus, alij minus accipiunt,
cum ægrotantium detrimento si id medicus ignora-
verit. In meo codice decem drachmis colocyinthidos
adduntur decem, & octo aliarum rerum, qui modus
facit, ut tuto possit eorum dari integer scrupulus, præ-
cipue si secundo contritis eadem addita sint.

SYLV. **NEC** hiera Hermetis, nec hi trochisci etiam in
simplicibus Mesue descripti vsurpantur, salu-
briores tamen, quam ipsa colocyntis sunt.

COLOCYNTHIDOS. Idem serè libro sim-
plicium. Quod terendam ait colocyntida contritio-
ne exacta, repetenda sunt, quæ lib. canonum, tenuissime
nempe terenda est, ne si forte portiones crassiores ventri-
culo, aut intestinis inbæserint, dum humoris imbuta in-
ment, sui acrimonia exulcerent.

MESVE.

TROCH. Santalorum ad febrem ar-
dentem, ventriculi, & hepatis intem-
periem calidam, & sitim. Recipit
trium santalorum, ana drachm. viij.
spodij, seminum cucumeris, cucurbitæ, citrulli,
portulacæ, boli Armenicæ, ana drachm. iij. ro-
sarum & drach. vi. fac trochiscos cum aqua por-
tulacæ. Da cum lacte acido, aut omphacio, aut
succo acido citri, aut succo ribes.

SATIS anceps sum, an quos sandalos nunc vo-
cant, frigidi sint. Calefacere enim videntur dum
gulantur, & extrorsum admoventur. Non consue-
uerunt tamen trochisci ex eis parari, sed electarium,
quod triasandalum Nicolaus nuncupat, quo tamen
infrigidandi causa dato, multos audiui se amplius
calefactos affirmantes.

SANTALORVM. Santali an refrigerent,
Experimento acquiescendum est. In magnis iecoris
inflammationibus quotidie vsurpantur, non frustra, hic
vero cum tam multis refrigerantibus medicamentis mix-
tos certum est eos prestare vsus posse, ad quos præponun-
tur.

MESVE.

TROCH. santalorum alij idem pro-
mittentes. Recipit santalorum flavo-
rum, drachmas duas, gummi Arabici,
seminis citruli excorticati, ana drach-
mam vnam, seminum lactucæ, portulacæ, traga-
canthi, succi glycyrrhizæ, ana drac. s. Fac trochi-
scos. vtere vt prius.

MESVE.

TROCH. Hamech, sedant inflamma-
tionem, ventrem leniunt, thoracem
purgant. Recipit foliorum violarum
humidi, & sicci mediore, aur. xij. tur-
bith albi, & gummosi, aur. vj. succi glycyrrhizæ,
aur. iij. mannæ & drach. tres, fac trochiscos. Dan-
tur aurei duo cum saccharo, aut pulpa casie fi-
stulæ, his interdum coacti addimus scammonij
drach. ii.

NON sunt in vfu, tamen possumus vti eis
ad dissoluendum omnem ventositatem cras-
sam a quacunque materia factam, sunt etiam so-
lutiui materierum phlegmaticarum, & aquosarum,
& si eis addatur scammonea, vigorosius sol-
uunt materiam phlegmaticam, & etiam chole-
ricam. Et dosis eorum pulueris absque scammo-
nea est drac. ii. cum scammonia vero est drac. i.
secundum virtutis fortitudinem.

AD

A D D I T I O.

Isti trochisci Hamech dicuntur trochisci de violis, Mes. c. de turbith habet trochiscos de violis au floritate Hamech, qui tamen parum ab istis differunt, idem c. de asthma habet trochiscos de violis, qui parum ab istis differunt, similiter de rapio in proprio antidot. habet duas defer. trochiscorum de violis, sed parum ab istis differentes, qui similiter in vsu non sunt.

MAN. **D**E cyperis, & de ligno aloes, quia non conficiuntur forte ob immodicum precium, dimisi.

SYLV. **D**RACHMIS duabus purgant aquas, & pituitam crassam, flatulque dissipat. Si autem scammonium acceperint etiam bilem purgant selqui drachma dati. Trochisci de violis in turbith, & capite de asthma istis sunt finitimi.

COST. **H**AMECH. quod folia non flores violarum sumat, preter aliorum, & ipsius quoque Mesue institutum videtur, qui floribus non folijs purgandi vim tribuunt, propterea dubitare licet pro floribus libraj erroris reposta esse folia, quamuis enim non negem folia quoque cum refrigerio lenire, hic tamen malim flores ubi purgandi vis expetitur. Quod si quis folia sumenda ad Mesue mentem contendat, quia quum flores alibi expetit absolute violas sumi iubet, ex quo nostra de errore cadit coniectura: at meminisse oportet scribi hęc ex Hamech sententia, cuius fortasse non idem erat mos scribendi, qui Mesue.

M E S V E.

TROCHIS. cyperi corruptionem, malamque coctionem ventriculi, & inde natum oris fetorem salubriter, & certo emendant. Recipe zingiberis, cardamomi, nucis mosch. cubeborum, macis, caryophyllorum, galliæ, gummi Arabici, an. aur. i. corticum citri, mastiches, florum schoenu anthus, cyperi, spicæ, cinnamomi emblicarum, extremitatum myrti, ana aur. ii. sunt qui addunt moschi ceratia duo: fac trochiscos cum melle vuato, vtere cum vino odoro post purgationem, & vomitum.

SYLV. **H**ORVM troch. dr. j. post vacationem materiz in ventriculo putris, & corrupte, suo vapore retro expirationem corrumpentis, odorem sedum emendat, tum quia coctionem iuuant aucto calore nariuo, & ventriculo ab his roborato: tum quod odore aromatico etiam cor, & cerebrum roborate, oris halitum sedum regunt, multum tamen calens, ob id astate suspecti, & quibus hepar est calidius.

COST. **C**YPERI. Quam galliam hic velit, non aperit. Sed quacumque ex tribus primo loco descriptis sumpseris, recte sumes.

M E S V E.

TROCHISCI ligni aloes, ventriculum, cor, hepar, imbecilla roborant, ob id valent ad oris fetorem pulsuum cordis, syn-copem, hydropem. Recip. ligni aloes, rosarum, rub. ana drach. j. mastiches, cinnamomi, caryophyl. galliæ, spicæ, macis, nucis mosch. cubebatu,

A cardamomi maioris, & minoris, corticum citri, pastinacæ, ana dr. j. & s. moschi, ambræ, ana drac. vnus partem sextam, fac trochiscos cum melle vuato. Da cum vino odoro, & aromatico.

LIGNI aloes. Mel passularum quoque, & in praecedenti reliqua excipit, melligo est, quam vna passæ reddunt, alioqui si apum melle vtaris, vix densari poterunt pastilli.

M E S V E.

TROCH. Capparum, ad splenis duritiem, & flatum eius dissipandos. Recip. corticum radicis capparum, feminis agni, ana drach. vi. melanthij, calaminthes, acori, amygd. amararum, nasturtij, ammoniaci, foliorum rutæ, aristolochiæ rotundæ, succi eupatorij, ana drachm. ii. cyperi, scolopendrij, ana drachm. i. puluis horum omnium comprehendatur ammoniaco aceto diluato. Datur aur. j. cum vino, cui incocta sint radix capparum, cortex fraxini, & cortex tamaricis, aut extremitates ramorum eius, & cortex salicum. Sunt qui valentius efficiunt duplicato ammoniaco.

ISTI trochisci sunt principaliter subtiliatiui materierum crassarum melancholicarum, & uarum resolutiui, virtutem, & efficaciam habent in aperiendo oppilationes, & remouendo duritiem splenis, & hepatis, sunt etiam resolutiui ventositatum crassarum in membris predictis, & in quibuscunq; alijs. Et dosis ipsorum in puluerem redactorum, & tempus exhibitionis ipsorum est sicut trochiscorum diarhodon, cum vino subtili, vel aqua scolopendriæ, vel cum alio liquore conuenienti. Et est vsus eorum magis conueniens in passionibus splenis frigidis à materia melancholica, & sunt valde notandi sumunt autem cortices radicū capparum, & sunt cappare fructus cuiusdam herbæ calidæ complexionis, & sicca in secundo, nascentes in partibus Alexandria, & Apulia: & cortices radicis sunt calidiores, & sicciore: ac masticata, & in ore retentæ mirabilem virtutem habent in subtiliando materias crassas phlegmaticas contentas in capite, illas inferius attrahendo, vt facilius expuantur. Semen agni casti, hæc est arbor calidæ complexionis in primo, & sicca in secundo. Nigelle, semen est cuiusdam herbæ calidæ complexionis in tertio, & sicca in secundo, debent assumi cum vino, in quo coquatur radix capparum. Radix tamaricis est tamariscus arbor calidæ, & sicca complexionis in secundo gradu, habens mirabilem virtutem ad splenis duritiem. Cortex salicis. Est salix frigida complexionis, & sicca in primo.

HORVM creber est vsus in lienis affectibus. Scolopendriam. Eam videlicet, quæ vocatur citracum. Agnus castus. Lygos, vel vitex dicitur.

MA TERIAS crassas melancholicas tenuant, lienis, & hepatis obstructions liberant, sicque duritiem eorum sanant, flatum crassos indidem, & ex partibus alijs dissipant. Dantur ieiunis cum vino tenui, vel aqua asplenij. Cortex salicis astringens, parum scopis propositis conuenit.

CAPPARVM. Quod his ad lienis humorem vsurpatur cortex salicis frigidus ac sicco temperamento, & astringens, mirum videtur: proptereaque legendum dicitur Mesue.

D d cas

MESVE DE TROCHISCIS

est cortex filicum, est enim huic vis srenue detergendi. Sed si salicis quoque corticem sumas, parum interesse arbitror, in tanta enim aliarum rerum aperientium sylva, astringente etiam re aliqua, & robur laxiori visceri conciliante est opus.

MESVE.

TROCH. electri, omnē hēmorrhagiam sistunt. Rec. succini, aur. sex. cornu cerui vsti, gummi vsti, coralli vsti, tragacanthi, acacię, hypocistidos, balauustij, mastiches, cancamī, papaueris nigri assi, an. aur. ij. thuris, croci, opij ana aur. j. & s. fac trochiscos cū mucagine semi. † psyllij.

† aqua feruente, massari.

Confectio trochiscorum de charabę abscondentium sanguinem de omni loco manationis eius. Accipe charabę, aur. vj. cornu cerui adusti, gummi adusti, coralli adusti, tragacanthi, acacię, hypocistidos, balauustia, mastices, laccę, papaueris nigri assi, ana aur. ii. thuris, croci, opij, ana aur. i. & s. Fac trochiscos dr. j. cum mucilagine psyllij.

CHRI.

ISTI trochisci conueniunt in passionibus, in quibus sanguis superflue emanat, & maxime superfluo fluxui sanguinis a pectore, & ruptura venę in ipso, & superfluo fluxui sang. ab hepate, renibus, & intestinis. Sed super omnia confert in perfluo fluxui sang. hēmorrhoidarum, & menstruorum, & debent exhiberi cum aqua plantaginis, vel succo eius, seu cum aqua myrti seu corrigiolar, vel aqua pluuiali chalybeata, possent etiam exhiberi cum pauco vino pontico, vel succo agrestę absq; sale, seu cum vino granatorū, vel cum similibus succis. Et dosis eius est drac. j. Et modus constructionis apparent in litera, & simplicia sūt superius declarata. Et nota, quod isti trochisci nō solum conueniunt si per intus assumantur in supradictis casibus, sed etiam in dysenteria cum clysteri maxime conueniūt pręmissa mundificatione, & euacuatione cum pharmaco leui euacuante, comprimendo, vt dictum est supra.

MAN.

ISTI trochisci a Paulo trochisci de electra dicuntur, & aliter, in hunc videlicet modum describuntur: Psyllij vnc. v. mastiches, ramentorum electri, iteos, croci, an. vnc. iij. opij, vnc. ii. CHARAB. E.) Succinū, & a quibusdam electrum dicitur.

SYLV.

Διΰλιον seu ex succino, fluxū sanguinis pręsertim, thorace pulmone, hepate renibus, vtero hēmorrhoidibus dr. j. sumpti cum aqua, aut succo plantaginis. vel polygōni, vel similibus, aut vino granatorum, aut omphacio non falso, aut vino austero imbecillo, & aqua pluuiā chalybeata. In dysenteria quoq; clysteres iniiciuntur corpore purgato per rhabarbarū, vel alio comprimendo vacuato. Paulo aut fiunt troch. dialectra ex psyllij vnc. v. mastiches, electri, scobis iridis, croci ana vnc. iij. vel cum Gal. Orisatio, Actuario dr. xxx. opij, vnc. ii. vel cum Orisatio, & Actuario xv. cetera apud hos sunt eadem, nisi quod Actuarus scobis lon recte addit. Nam lotus arbor siccat, adstringit decocto suorum ramentorum in aqua aut in vino, etiam Galen. in lib. 7. simp. vt pilos fluentes cohibeat, & fluxum muliebrem, dyenteriam, cęliacam affectum.

COST.

ELECTRI. Qui trochiscis de charabę nuncupatis recentibus vsi sunt, passi interdum sunt eus insanę vestigia, & stuporem, & mentis mel. stiam, quę efficere opium solet, vt propterea in huius medicamenti vsu pri-

dentur cum ijs agendum sit, quibus cerebrum est imbecillum.

MESVE.

TROCHIS. † Halicacabi, ad renem & vesicę vlcera, † natam inde dysuriam. Recipit † baccarum halicacabi, drach. tres, seminis citruli, † melonis Indi, cucurbitę, ana dr. iij. & dimidiam, boli Armenicę, gummi Arabici, thuris, sang. draconis, papaueris albi, amygdalarum amararū, succi glycyrrhizę, tragacanthi, amyli, nucleorum pineorum, ana dr. vi. seminis apij, succini † boni, hyoscyami, opij, ana dr. ii. Da dr. j. cum iulep, aut cum hydromelite.

TROCHISCORVM de alchechengi principalis vtilitas est in passionibus renem, & vesicę. nam conueniunt ardori vrinę, excoriationi renem, vesicę, & viarum vrinę, mundificant, & consolidant vlcera facta in eis, & dolorem mitigant, si pluribus continuis diebus assumantur. Et dosis ipsorum, & tempus, & modus, est sicut de trochiscis diarhodon cum iulep rosato, seu aqua mellis, aut vino pontico, secundum exigentię dispositionis. Sumuntur hic grana alchechengi, & est species solatri facientis conchulas rubeas, reclusas in folliculo rubeo frigidę, & sicca complexionis in secundo, & istę conchulę sunt illę quę habentur in vsu. Et alia species, quę facit conchulas nigras sine folliculo, q̄ est frigidior, & siccior supradicta, cuius succus est summe conueniens positus ab extra ad remouendam omnem superfluam caliditatē extrinsecam, & eius succus conuenit positus super fronte, & temporibus, ad remittendum, & prohibendum alienationem, & phrenesim. Batecha est melo longus, & viridis, qui in partibus nostris multum comeditur in sine veris, non tamen est sanus: quia durę digestioris, & mali nutrimenti. Et est frigidę, & humidę complexionis in primo.

ADDITIO.

Isti trochisci sunt in vsu maxime secundū pręsentem descript. & possunt fieri cum opio, & sine opio secundum voluntatem medicorum. Auic. in v. can. habet duas descript. sed non sunt in vsu. Rafis etiam in diuisionibus in c. medicinarū vrinę, habet vnam aliam descript. quę eadem non est cum ista, nec est in vsu. Hic intrat batheca. Et est batheca Arabica secundum simonem lanuensem melon magnus viridis, qui anguria a quibusdam dicitur, semen vsui medicinę competit. Similiter dicamus de bolo, bolum vel bolus est synopica vel macra, lutum carpentariorum, vel lutum pictorum, & sic est, & hęc terra est, quę a Aniuocat macram.

ALCHECHENGI est species solani, quam vesicariam vocant, & gręci physalida. Inde trochisci diaphysalidon, qui ab Auicenna corrupte dicuntur dyssalidi. ALBATHECHÆ.) Cucumeris, videlicet magni anguria dicitur. BOLI. intellige milton, quę & macra, sunt magni momenti in renem, & vesicę doloribus. Solent etiam cum opio & absque eo parari. Paul. hoc pacto: Seminis cucumeris vnc. iij. seminis hyoscyami, cicutę vncias duas, feniculi lapathi

SYLV

CHRI

COST

CHR

lappathi, croci, nucleorum pini, amygdalarum amara- rum, opij ana vnciam vnam, physalidon vnc.iii. vini quantum sat sit.

SYLV.

H Trochisci dicitur quod dicitur de halicacabo: conueniunt ardori vrinæ, quam vocant ab ulceratis renibus, vteribus, vesica, meatu vrinario plurib. continenter dieb. assumpti cum iuleb rosato, vel hydro- melite, vel vino austero imbecillo. Nā vlcera tergent, glutinant in cicatrice tegunt, & vrinæ acrimoniam vice- ribus mordacem mitigant, strigimenta cū vrinis muc- cosa, & dolorifica obtundunt. Possunt et, sine opio pa- rari. Alia est cōpositio Pau. & Actuarij, magna parte cū hac conueniens. Hactenus troch. Mes. Trochisci ex Agarico fiunt ex ipsius puluere cum vino albo, cui zin- giber fuerit infusū, vires habet agarici, sed tutius agit, minoreque ventriculi noxa. Trochisci dia glaucium Gal. ad phlegmones mediocres nō pulsatiles, incipien- tes, præsertim aurium, oculorū, & erysipelata incipien- tia, & ordemata, & aurium vicera. Glaucium ex aqua pluuiæ diligenter tere, forma pastillos, addita gūmeos parte xii. aut xv. si fragilius fuerit, quam formari pos- sit. Troch. Andronis, Passionis, Polyidæ multiplex lib. comp. ph. g. & Paul. lib. 7. Troch. dia. opiu. Gal. ad au- rium inflammatarum dolorem magnū, & implaca- bilem. Rec. castorij per se læuigari accurate dr. j. opij in sapa dissoluti dr. i. si dolor sit vehementissimus: si mi- nor est dr. s. tēpore vtendi dissolue sapa ex musto (hoc .n. magis mulcet dolorem, quam vinum dulce) in con- sistentiam, quæ clystere auriculario possit auribus in- fundi. Troch. bechici tussim ab arteriæ asperæ siccita- te, & caliditate leniunt, in catapotijs dicta recipiunt, succi glycyrrhizæ, sacchari optimi, ana dr. vi. amyli, tragacanthi, amyg. dulcium, ana dr. iiii. cum succo sem- pi. pyllij, vel sem. cydoniorum forma. Troch. albi idē pollentes gummi tragacanthi, in aqua rosarum disso- luti, & sacch. albi. q. s. Si insomnia adest, misce sem. la- ctuce, & papaueris, an. dr. i. & in catarrho acri. Mirū ē vulgus catapotia vocare has hypoglotidas, & arteria- cas antidotos, cum lupini forma fiant vti cætera. Etiā si Mesues harum author pilulas vocet, alię sūt bechicę. Alex. pag. 120. Quamuis catapotia etiā bechica inueni- antur, qualia sunt hæc Gal. lib. 7. comp. ph. par. dolo- rem lenientia, somnum conciliantia, & sanguinem spuenticibus salubria, styracis vnc. i. opij, myrrhæ, ana semunciam, passo dissoluta finge in catapotia, erui ma- gnitudine danda dormituro.

COST.

HALICACAB. Quorsum, hic vbi deterfione cum apertione est opus, bolum, aliq; multa su- mat, asringente, & incrassante prædita facultate, mi- randum videtur. Sed non modo deterfione harū partium vlcera egent, at etiam, ob dolorem, qui sepe acerrimus eas inuadit partes neruofas, & sensu insigni præditas, in- ducendū est ipsis aliquid, qd eas veluti munit, ne acrius lotium præterfluens dolorem, vlcusq; ad augeat, præsta- re autem hunc muniendi vsum bolus potest, præterquam, quod glutinat, si aliquid vniendum sit in vlcere, et desic- cat, quæ ratio est vlcetum curandorum, boli autem, & re- liquorum vitium quo sordida lentore suo reddere possunt vlcera, corrigunt hoc loco, & semina vesicarij solani de- tergentia effe aciffime, et semina alia citruli, melonis In- da, cucurbitæ, apij, & glycyrrhizæ succus.

DISTINCTIO NONA
De suffuf & Pulueribus.

CHRI.

H AEC est nona pars principalis, in qua determinat de diuersis dispositionibus puluerum conferentium diuersis di- spositionibus. Et licet communiter nō habeantur in vsu, nec præparati reperiantur, ta- men vsus ipsorum magistraliter est conueniens diuersis dispositionib. propter eorum vtilitates,

A & iunamēta. Differt autem puluis à Suffuf: nām puluis est nomen generale ad omnem puluerem crassum, vel subtilem, simplicem, vel compositū. Suffuf autem est nomen particulare solū ad pul- uerem subtilissimū, sicut alcohol, & cōpositum pluribus pulueribus. Differt autem Suffuf à sief, quod est puluis subtilissimus reductus ad formā troch. fricatur autem prædictum sief, cū aliquo liquore, & aqua fœniculi, vel rosata, & administra- tur passionibus oculorum propter eius subtili- tatem.

Differentia in ter puluerem & suffuf.

Differentia in ter suffuf & sief.

V IDETVR intelligere Mesue medicamina ex odo- ratis rebus in puluerem redactis composita, quæ cum aliquo liquore bibuntur. In his pauca sunt, quæ declarauonem desiderent. In primo quidem nihil.

MAN.

P VLueres odorati tenuissimi, & compositi cum li- quore aliquando bibendi, Arabibus suffuf dicti, vsu hodie rarissimi.

SYLV.

Q VOD antea dicebamus, præstaret simplicia om- nia præsertim aromata in presentem vsum terere, quum res postulat. Cæterum ob præcipitem morborum motum sepe in promptu esse præsidia oportet, licet aliquā iacturam passa. Præterquam, quod vbi plura commiscen- tur, eorum quæ miscentur fermentatio fit quadam, & cō- municatis ipsorum inuicem facultatibus vna quasi noua forma surgit maioris paulo postea vsus, quam antea. Ob id etiam puluis multarum rerum cum simplex, tum compositus paratur, seruaturque in repentinum vsum. At vero non potest hic diutius integras vires seruare, vt melle sac- charo succove alio exceptus seruatur, euanescit enim ex at- tenuata eius substantia, vis celerrime, præsertim, quæ in ignei, acrisq; partibus insidet: vt propterea, qui recte me- dicinam faciunt, non temere eiusmodi pulueres non an- nuas modo, sed etiam quadrimenses negligunt, vbi ex ijs constant rebus, quæ odore præstare debent. At rerum, quæ natura inodore sunt, quarumque densa, crassa, dura- que materia est, longe diuturnior est vigor, vt gemmarū, corallorum, margaritarum, lapidum, cornuum, propte- reaq; quæ huiuscemodi sunt, vt longiori tempore egent, vt in puluerem ducantur, & præparentur, ita etiam diutius durant. Horum autem, & reliquorum, quorum ad siccand- um præcipuus est vsus, seruari, & potest, & debet pul- uis, vel pro puluere formari pastilli debent opportune pa- randi, reliqua in presentem potius necessitatem teri con- sulerem: præsertim in ijs affectibus, qui dant medico affe- vendi præsidij inducias: quales sepe sunt quotquot ijs pulue- ribus curantur, quos Mesue hoc tractatu desc. ibit.

COST.

MESVE.

P VLVIS ligni aloes, ventriculi humidita- tem immo dicam siccit, flatus dissoluit, coctionem iuuat. Recip. ligni aloes vnc. dimid. galliæ aur. j. & s. saccha. albi, vnc. j. & s. potatur dr. iiii. cum mīua.

E ST hic puluis conueniens ad desiccandum humiditates contentas in stomacho, & ad resoluendum ventositates in eo, & est adiuuans ad digestionem. Et dosis est dr. iiii. cū mīua, s. sim- plici, vel aromatizata dictis superius, distemperat- us cum aqua mentæ vel absinthij, vel fœniculi, secundum dispositionem: & debet assumi sub actuali caliditate de mane vel de sero, vacuo sto- macho, & ante cibum per duas horas.

CHR.

Mesue. Dd ij CVM;

Handwritten marginal notes on the left edge of the page.

Handwritten marginal note: HRI.

Handwritten marginal note: HRI.

M E S V E D E P V L V E R I B V S

SYLV. **C**VM miua simplici, vel aromatica, & aqua fœniculi, vel menthæ, vel absinthij horis duabus antea, & si vis, vespere hora somni.

COST. **P**VLVIS ligni aloes. Pro gallia hic, & in sequenti aromaticam tertio loco antea ab hoc authore descriptam licebit sumere, ventriculo, reliquorumque viscerum frigidis affectibus vtilem.

M E S V E.

PVLVIS ligni aloes alius, cor, & ventriculum roborat, oris odorem commendat, coctionem iuuat. Recipit ligni aloes dr. iii. cardamomi, menthæ sicca, spicæ, & marubij, cyperi, corticis citri, ana & drach. ii. galliæ, schœnu anthus, ana drac. i. mastiches, anisi, apij, ana drach. ii. sacchari pondus omnium. Da cum miua.

CHRI. **S**VFFVF aliud ligni aloes habet iuamenta supradicti pulueris, & vicia illa maxime confortat virtutes hepatis, & cordis, & oris bonum odorem facit. Marmacur id est marrubij, quidam exponit id est maiorana, quidam, & forte melius, id est melissa. Et dosis est sicut supradicti.

MAN. **M**ARMACVR. In hoc secundo, quod vel melysophyllon, vel citratum ocymum significat. In aromatizato, habet. Pro quo saccharum candum accipiunt.

COST. **D**E ligno aloes aliud. Schœnanthum cum floribus semper sumendum. Apij autem licet non explicet, & hic, & ubi absolute ponitur, semen accipies, reliquis eius stirpis partibus valentius.

M E S V E.

PVLVIS Diarhodon, intemperiem ventriculi frigidam corrigit, ob id dolorem indonatum sanat, ipsumque roborat. Recipit trochiscorum diarhodon, mastiches, ana dr. iii. succini, menthæ sicca, ligni aloes, ana dr. ii. & s. Da dr. i. cum vino odorifero.

CHRI. **I**STE puluis principaliter est calefactiuus male complexionis frigida stomachi: unde confert dolori eius facto à materia frigida, & ventosa, & est multa confortationis virtutis digestiua in ipso, & deficiatius humiditatum putridarum, & corruptarum contentarum in stomacho. Et H dosis est vsque ad dr. i. cum vino odorifero, obseruans conditionibus.

SYLV. **H**VMORES in ventriculo superfluos, etiã putres, frigidos, stannosos absumit, coctionemque adiuvat.

COST. **D**IARHODON. Electrum ad dolores intestinorum ex frigidis humoribus, & flatibus, drachma vnus pondere ex odorato vino vel stillatitia cinnamomi, aut alia eius generis aqua datur non frustrato euentu. In nephriticis interdum confert, vel discussis flatibus, vel deturbatis inutilibus viscerum succis, quorum presentia angustiores renes, vrinarijve meatus dolore magis vexantur.

M E S V E.

PVLVIS aromatum, ventriculum roborat, coctionem iuuat, status dissoluit, halitus gratiam commendat. Recipit anisi aur. xii. semin. feniculi & aur. iii. glycyrrhizæ, zingiberis, ana aur. iii. caryophyllorum, macis, cinnamomi electi, & galangæ, galliæ moschata, ana aur. ii. ligni aloes, corticis citri, ana aur. i. & s. moschi boni drachmæ vnus quartam, sacchari albi ad pondus omnium, sacchari candefacti, dimidium pondus omnium. Datur aur. ii. cum vino albo.

PVLVIS aromatum. Saccharum, quod hic abunde sumitur album tum quod candidum vocatur, facile humescit; ita vt pulueres cogat. Sed ob id etiam integras vires diutius seruat.

M E S V E.

PVLVIS impinguare expertus. Recip. farinæ cicerum infusorum lacti dulci, & ficcatorum, & iterum infusorum lacti, & ficcatorum, ac tertio deinde coctorum vnc. vi. oryza frequenter lotæ, vnc. ii. tritici, & hordei excorticatorum, & sape lotorum, & ficcatorum, & sape lacti infusorum, & ficcatorum, ana vnc. iii. amygdalarum dulcium, vnc. v. papaueris, & panis albi cocti de sceni, ana vnc. iii. sacchar. albi, lib. i. tere. Da forbendas & in die mane vnc. iii. coctas cum lacte, aut aqua cicerum.

SVFFVF bonum impinguatium. Conuenit corporibus extenuatis macrefactis, ac eriam exiccatis. Tortella vnde de sceni id est panis biscocti facti de flore farinæ de illa contrata. Et dosis eius est vsque ad dr. iii. sumendo de ipso pluribus vicibus in die cum lacte, aut cum aqua ciceris.

TORTELLARVM. de seni.) Per quas panem biscoctum. Efficax satis est ad concubitum ciendū.

CONVENIT emaciatibus etiam lacte, & decocto cicerum dissolutus hic puluis: ad venerem quoque ciendam facit.

PVLVIS impinguare. An oryza sit cum cortice sumenda, an etiam lacte, vt reliqua hoc loco cerealia maceranda sit, licet non scribat, non tamen errabis, si deglubitam eodem modo lacti infundas quo reliqua. Papaueris autem nomine intelligendum album, quod hic cum alijs ad auertendam maciem non importune assumitur: tum eo nomine quo somnum conciliare potest; tum vt stentia, retundendæque tenioris acrioris fluxionis, quæ dum ne solidis partibus alimenta inbareant, efficit. Hippocratis sententia, saepe causa est tabis. Non temere hunc puluerem Syrius venerem excitare admonet, est enim ad id efficax, & aucto semine, & flatibus excitis.

M E S V E.

PVLVIS baccarum myrti ad ventriculi & aliorum viscerum imbecillitatem. Recipit. & baccarum myrti, & granorum granatorum acidorum tostorum, ana dr. xx. cymini Carmeni aceto 24. horas infusi, & siccati,

cati, coriandri sicci similiter infusi, & siccati, & torrefacti (polenta, succi mespilorum immaturorum, ceratorum) rhois, glandium, ana drac. x. acacia, hypocistidos, ana drac. v. confice, & da.

ISTI puluis est magnæ utilitatis ad lubricationem stomachi, & viscerum; sistit enim principaliter henteriam, habet enim virtutem fortiter constrictiuam stomachi, & intestinorum. Sauich, idest hordei immaturi, anabach, idest succi mespilorum immaturorum. Dosis eius est cum vino citoniorum vsque ad drach. ii. temporibus supradictis.

MAN. **SAVICH.** græce *σπινος* latine polenta. **SANABVCH** Abah apud Auic. est quod Dioscoron arborem vocat. **CHARVB.** Græce ceratia latine siliqua. Sed forte totum hoc legendum simul, hoc patet: Sauich anabach charub de spinis. Nam Auic. capite de nabach, meminit sauich de nabach. Serapio vero dicit unam eius speciem habere spinas. Erit ergo sensus: Sauich, idest fructus acerbi torrefacti sumpti à nabach, dicto charub spinosa. Alibi tamè per nabach intelligunt zizypha, hoc est iuiubas.)

CVRTICVRI. idest arboris acaciae. Tarathit, idest hypocistidos.

SYLV. **DIARRHOEAN,** henteriam, & omnem viscerum lubricitatem, suscando, & adstringendo, valenter corrigit.

COST. **BACCARVM** myrti. Hunc efficacissimum ad fluxus ventris experire. Quod Syluius (baccas myrti) scribit, vetusta versio legit (grana myrti) quasi semina, non totus fructus exquiratur. Sunt vero ea ad affectus propositos valentiora reliquis fructus partibus, & faciliora, ut ducantur in puluerem, non errabit tamen, qui totas sumpsit baccas. Punicorum autem acini exprimendi antea sunt, ut facilius assentur. Quod vertit Syluius (polentam) vetus interpret legit (sauich) quod aliqui hordeum immaturum vertunt, alij sequentibus vocibus, id est mespilis immaturis, accommodant, quasi velit eorum immaturorum succum: Sic polenta, vacat. Licebit utro velis modo impune (ut existimo) agere, polenta crassitudine, & lentore suo non importune ad hos affectus vsurpabitur, ad quos interdum etiam amyllum, succus autem mespilorum eo modo densatus, quo acacia in usum venit, ut in puluerem ducatur, aut (si etiam polenta sumenda est) immatura mespila avesciendi erunt, tum terenda. Exhibendi autem pulueris huius ratio licet non scribatur, siue sit cum punici succo, siue cum succo citoniorum, aqua plantaginis, aut similibus, nihil interest.

MESVE.

PVLVIS ad tussim, & thoracis dolorem. Recipit amygdalarum dulcium, sacchari, ana vnc. ii. semil. tenic. vnc. i. tere. Da cum iulep (scilicet violato, & aqua adianti albi.)

CHRI. **H**IC est vltimus puluis, qui ponitur hic à Mes. qui est aequaliter lenitius asperitatum pectoris, vnde est conueniens tussis antiquæ, & dolori pectoris, & datur cum iuleb violato, & aqua capillorum veneris. Ex supradictis pulueribus possunt construi cōfectiones, vel electaria cum zucararo, vel cum melle, assumendo de eis iuxta portiones superius dictas in alijs electarijs. Et dosis esse poterit vsque ad drac. i. Et omnes pulueres nō sunt solutivi, sed

solum habent virtutes superius dictas, & sic denominari poterunt sub illo nomine, sub quo hic denominatur. Exēpli gratia, incipiendo à primo suffus, vbi dicitur suffus de ligno aloes, & sic de alijs. Est alius puluis, qui trahitur ex dictis Gal. v. de ingenio sanitatis c. de fluxu sanguinis ex ruptura venæ in pectore, qui summe conuenit ad restringendum omnem fluxum sanguinis vnde cumq; emanantis, maxime ex vulneribus, cuius hæc est descriptio. Rec. boli armeni, sanguinis draconis, terrefigillatæ, thuris, masticis, aloes, pilorū leporis minutim incisorum, ana drac. i. dissoluantur in albumine oui, & cum stupa, & cum petijs infusis in eo æqualiter expressis ponatur super locum, & quidam cum albumine oui ponunt de succo plantaginis. Alius puluis traditur ab Auic. v. fen. iiii. can. ca. de fractura cranei, hic puluis capitalis generaliter ab omnibus medicis habetur in vsu, & est conueniens post abrasionem ossis, & digestionem vlcis, & ipsius mundificationem, ad generationem carnis, super osse discooperto, & etiam super panniculo, dicto dura mater, si super eo aspergatur. Cuius hæc est descriptio. Rec. sarcocolle, thuris, ireos, sanguinis draconis, myrrhæ, aristolochiæ longæ, ana partes æquales, fiat puluis.

Puluis factus solum ex limatura chalybis assumptus cum zucararo rosaceo. Et dosis est drac. i. s. cum ii. zucarari supradicti in forma pilularū seu electarij, debet tamen predicta limatura chalybis pluribus, & pluribus diebus in aceto infundi, & sic pluries exiccari, aliter eius vsus non est conueniens, licet quidam ipsam limaturam præparent, & infundant quandoq; in lacte caprino, & quandoque in aqua lactis, & quandoque in oleo amygdalarum dulcium, & hoc assumunt eam, quod nō est malum, ut eius asperitas remoueatur, hic puluis modo supradicto assumptus ieiuno stomacho est valde conueniens habentibus prostrationem appetitus, & relaxationem villorū stomachi ex humiditate superflua illā desiccando, vnde de virtus digestiua stomachi multum vigoratur ex eius assumptione. Cōfert etiā principaliter cachexiæ, & corporibus quibus habituudo corrumpitur, & quibus corpus citrinatur cū admixtione coloris cinericii, vnde conuenit principio hydropisis hepar confortando, ac vigorando in virtutibus suis. Et generaliter est conueniens ad desiccandum oēs putredines, & corruptas materias vbicumq; cōtentas in mēbris nutritiuis. Puluis alius ab expertis chirurgicis multū habetur in vsu, qui solū est factus de

alumine de rocha adusto, & est valde cōueniens in vlcibus fraudulētis, carnē fortiter corruptā remouendo, & bonā generādo, eius mordicatio ex adustione remittitur, & cōuenit in vlcibus putridis oris, gingiuarū, & lingua, lauantur n. vlcera profunda carnosā, & fistulosa cū tali puluere infuso in aqua hordei, quandoque in vino, & quandoq; in lixiuio, sūm quod quærimus maiorem vel minorem exiccationē, & absterfionē, ut talis liquor melius attingat profundū vlcis, debet tamē colari prædictus puluis à liquore, in quo infunditur, & sufficit virtus, quæ remanet in liquore, quandoq; cōuenit prædicta vlcera cū cānula argētea clysterizare. Alius est puluis, cui vsus est cōueniens post digestionē humoris euacuādi, & est principaliter

Mesue.

Dd iij solu.

Puluis mirabilis in quolibet sanguine.

Puluis incarnatus.

Pul. appetitū præparatum.

Puluis ad vlcera.

MESVEDE TROCHISCIS.

solutius materierum phlegmaticarum conten- tarum in iuncturis, attrahens a remotis. Et ideo conuenit, si debito tempore assumatur podagri- cis, ischiaticis, & aliis passionibus iuncturarum, cuius hæc est descriptio. Rec. turbit, dr. i. hermo- daçylorum drac. s. zingib. scrup. i. zuccari, vnc. s. Et dosis est vsq; ad drach. i. s. de mane cū iure pul- li; vel alio liquore cōueniēti. Puluis in colica dra- ch. ii. cymini cū vino calido de mane ieiuno sto- macho, & est curatiuus, & præseruatiuus, si ali- quibus diebus continuetur eius assumptio.

SYLV.

H pulueres recipi possunt in electaria mollia, & dura, mellita, vel saccharata. Puluis Gal. lib. 5. methodi, om- nem hæmorrhagiam, etiam ex arteria sistit. Rec. thuris partē i. aloes partem j. s. vrendi tēpore cum oui albumine subige ad mellis crassitiē: pilo leporis mollissimo excipe: vñ ipsi, & vl- ceri liberaliter impone lanam eodem medicamento madentē super hæc applicat Aetius. Guido Gauliacus pilos incidit, & alijs miscet. Alij præter pilos miscent bolum Armeniā, sang- dracon. mastichem, terram sigillatam: succum plantaginis ad- dunt, & stupis excipiunt. Puluis Auice. in sperius, carnem gi- gnit abrafo cranij osse, & vlcere suppurato, etiā si crassa me- ninx appareat. Recip. sareocollg, thuris, ireos, sanguinis dra- conis, myrrhæ, aristolo. longæ, ana, fiat puluis. Multis in vin- est, sumptus ex Gal. lib. 3. meth. & ex catagmaticis in lib. de comp. phar. g. Puluis ex limatura chalybis aceto aliquoties macerata, & siccata. sumptus drach. i. & s. cum sacchari vnc. ij. ieiuno sumptus, humiditatem excrementosam, & putrē ven- triculi, hepatis, lienis, & aliarum partium nutritiarum ab- sumit, obstructions liberat: ob id saluberrimus est ictero vtriq; & incipienti hydropi, cachexiæ, cacochymig, coctio- nem ob id iuuat, & appetentiam inuitat, ablati scilicet cauis prosterneutibus. Alumen rupis vstum: vlcibus omnium partium putridis, fistulosis, vel aliter maleficis cōfert, & mul- to magis si ante vlcera lauentur, & foueantur aqua, vel lixi- uio, vel vino, quo puluis iste maceratus sit, & colando remo- tus. Chirurgis in vsu multo est. Turbit drach. j. hermodaçy- lorum, drach. s. zingiberis, scrup. j. sacchari. vnc. s. Da drach. j. & s. ieiuno cum iure pulli, vel alio idoneo, pituitam à par- tibus remotis purgat: ob id saluber est affectibus iunctura- rum. Cymini drachm. ij. cum vino calido à ieiuno diebus ali- quot sumptus, curat colicum dolorem, & prohibet.

Pul. contra pestem vstratiff.
Rec. radie tormentillg, dictamni, tunici, scabiosg, radi. bu- gloffæ, ana vnc. s. semi. citri, & acetosæ, ana drach. iij. corian- dri præparati. semi. portulacæ, rafuræ, eboris, ana dra. ij. coral- lij vtriusque, ana drac. j. s. rosarum rubrarum drac. i. terra si- gillatæ veræ vnc. s. boli Armenicæ veræ, vnc. ij. fiat puluis.
Pul. elect. de bolo.

Desi ad pe- tem. bol ar- me. drachm. ij. cum q; a rsi. vnc. ij. vini qur.

Rec. omnium fantalorum, galangæ, ligni aloes, cinnamo- ni, coralli. rub. rosarum rubr. semi. melonum, ana drachm. s. rad. tunici, & tormentillæ, ana drach. iij. raluræ eboris, cornu cerui, ana drac. semi. nucem mosch. vnam: macis, cubeba- rum, ana drach. i. anisi, marathi, zingib. ana grana xv. semi. acetosæ, citri, iuniperi, bombacis, caryoph. ana drachm. s. boli Armeni drachm. ii. fiat puluis.

Pul. contra lumbricos.
Rec. semi. contra lumbricos vnc. j. lupinorum, vnc. s. absin- thii, drach. ii. cornu cerui vsti, drach. i. s. fiat puluis.
Pul. pro epithemate cordis.

Rec. florum buglossi, boraginis, melissæ, ana manip. s. fan- talorum omnium, rosarum rub. ana drach. u. doronici, been albi, & rubri, carabæ, ossis de corde cerui, ana scrupulos qua- tuor, corticum citri, semi. oxalidis, ligni aloes, caryoph. ana drach. i. s. etoci, scrup. s. marg. drach. s. moschi. gra. in. campho- ræ, gra. vi. fragmentorum lapil. omnium precolorum, dra- chm. i. coralli vtriusque, spodi, ana drach. semi. trita per se miscet.

Pul. cordialis ex iisdem, vel sic.
Rec. corallii vtriusque, sigilli Lemni veri, ana vnc. s. rafa- ræ eboris. cornu cerui, ana drach. ii. margar. drach. i. corian- dri præparati, spodi rosarum, ana scrup. u. s. oxalidis, fragmen- torum pretiosorum. ossis de corde cerui, ana drachm. semi. sacchari, vnc. iii. folia auri, & argenti, ana xxv. per se trita probe, serua.

Pul. violarum odorus.
Rec. rad. iridis. Florentinæ, lib. iij. maioranæ sicæ, quart. vnum, calami aromatici, vnc. iij. rosarum, violarum, ana vnc. v. caryophyl. vnc. i. & semi. moschi, drach. i.

E Pul. alexipharmacis ex cordialibus.
Ex bolo Armenice cum aceto præparata, semine rutæ, do- rosillo, carabæ, cardui benedicti semine, xyloaloe, serico cru- do, rad. tormentillæ, dictamno, tunico, scabiosa, croco, am- bra, moicho, pul. atamarg. fiat pul. vel cum syrup. de ri- bes opiata.

Puluis lect. ardios.

PVLVIS adtussim. Amygdalæ deglubitæ su- menda sunt, quod cortici astrictorij nonnihil inest; & migratus est palato cortex, sed quomodo in puluerem cum sacchari, & fœniculi vncijs in summa tribus, amygdalæ vncia bina duci in puluerem possint, non video. Parum tamen intererit ad propositum curandum affe- ctum, qua sit consistencia. Qui medicinam diligenter faciunt, sercula ex amygdalis fœniculi aqua, & sac- charo ad hunc ipsum affectum sirenium presidium expe- riuntur.

COST.

F DISTINCTIO DECIMA de Pilulis.

DECIMA distinctio est de pilulis. Pro introductione dicendorum aduerte, quod propter duas utilitates, & iu- ta- menta principaliter pilulæ fuerunt adiuuentæ. Et prima utilitas est propter earum displicentiam in sensu gustus. Secunda utilitas est, vt magis a remotis attrahant materias in eis contentas, maiorem moram in stomacho contrahēdo. Medicinæ autem liquidæ solutiua, quia cito descendunt de stomacho, paucā in ipso moram contrahunt, & ideo non sunt tantæ poren- tiæ in attrahendo, & soluendo humores, quā tum sunt pilulæ. Vltius notandum, quod vsus pilu- larum non est multum regularis, nec cōueniens in principio febrium, nec in principio febrium quietarum phlegmaticarum: nam communiter pilulæ componuntur ex medicinis simplicibus multæ acuitatis, & caliditatis: vnde ex earum cō- plexione inducunt inflammationem in corpori- bus occulte febribus: nec conueniunt in quietis phlegmaticis in principio, cum materia sit pat- ua, & occulta, & indigesta: tales autem pilulæ factæ ex medicinis fortiter solutiuis, quæ conueni- rent in processu talium febrium, & digesta ma- teria, in principio non conueniunt propter agi- tationem, & motionem in ea. Potiones autē pu- ta cum decoctione, & admixtione simplicium ad inuicem possunt remitti in ipsarum caliditate, si qua esset superflua in solutiuis composētibus ipsam, vnde prohibentur etiam in principio fe- brium acutarum, si medicina potabilis sit leniti- ua, vt facta ex cassia, vel manna cum leuissima dosi medicinæ solutiua admixtæ cum eis, vt cum mor- dico succo rosarum, verbi gratia, quæ medicina dicitur communiter minoratiua, cum qua com- pleta digestio in materia non est expectanda in aegritudinibus materialibus. Vltimo nota, quod pilulæ fortes, & solutiua, debilibus, & quibus vir- tus stomachi est deiecta, non sunt exhibēdæ, quia in talibus, neque liquefiunt, neque ad actum re- ducuntur, anxietatem magnam in huiusmodi corporibus inducentes, & etiam multum exten- tuatis pilulæ paruum inferunt iuuamentum: im- mo potius in eis sunt prohibendæ.

CHR. Cur pilulæ in ara.

GRAECI coccia, & catapotia vocant.

MAN.

COST.

CHR.

CHR.

MAN.

COST.

Quum medicamenta omnis generis, vt in corpus no-
strum agant caloris nostri egeant opera, qui illorum
excit. calorem: quum etiam ex ijs, que duriore, densiore,
crassiori, lentiorique constant substantia minus facile il-
lus in se ipsa vim admittant, ob id etiam, que huiuscemo-
di sunt, cum seruis in ventriculo attenuantur, ac lique-
scunt, tum suas tardius exercent vires, ac eadem tamen
tarditatem actionis compensant efficacia, quod diuturnio-
rem in ventriculo moram trahentia suas qualitates, ma-
nifestas primum, tum de hinc obscuras altius imprimunt:
minori vero id molestia, quam que celerius agunt. Hinc
que in purgantium genere liquida sumuntur, ceteris pa-
ribus, solidis, ex his vero, que mollia sunt, aut tenuia, du-
ris, & compactis celerius agunt, contra vero in remotio-
res partes, & efficacius alijs, compacta dura, & solida
vires suas diffundunt. Huius generis postremi pilulae sunt,
quas Graeci catapotia vocant, de quib. sermone nunc insti-
tutum, sunt vero maxima ex parte purgante pilula facultate,
sepe in ijs alia aliqua immutandi, alterandi; vis coniu-
gitur, & quadam etiam praestare alios usus possunt, vt
que ad tussim, vel ad ventris fluxus quandoq; parantur.

M E S V E.

CATAPOTIA aromatica nobis inuenta
ventriculū, cerebrum, & sensoria humori-
bus crassis, putribus, pituitosis purgat, &
inde natū dolorē dissipat, ventriculū roborat, co-
ctionē eius iuuat. Rec. cinnamomi, cubebae, ligni
aloes, calami aromatici, macis, nucis moscharae,
cardamomi, caryophylli, asari, mastiches, schenu
anthus, spicæ, carpobalsami, ana vnc. j. absinthii
ficci, rosarum, ana dr. v. terantur parum, coquan-
tur in aquæ libris ꝑ xii. ad duarum partium con-
sumptionē: fricentur tunc manibus, & colentur,
& exprimantur. Accipe aloes bonæ lib. i. lana sæ-
pe in scutella lapidea vitreata, cum aqua pluuiæ,
siccetur: ipsi affunde decocti prædicti circiter lib.
ii. tere in sole: deinde ipsi aloes misce myrrhæ, ma-
stiches, ana dr. v. croci, dr. iiii. tere curiose, prædi-
cti decocti reliquū ipsi affunde, tere donec sic-
centur, fac catapotia ciceris magnitudine. Dan-
tura drac. ii. ad aur. ii. Interdum aloes tantum vn-
cias quatuor indimus. Interdum aloes lauanda a-
qua myrobalanorum, tunc ꝑ dantur drac. iiii. ad
drac. viii. coquantur autem in ea aqua, deinde sic-
cetur, postremo lauanda aqua aromatum, vt dix-
imus, sunt enim salubria hæc catapotia.

CHRI.

PILVLAE alesfanginæ, idest de aromatibus,
sunt multa securitatis, & habent iuamenta
multa: nam principaliter confortant virtutē di-
gestiuam stomachi desiccando materias putri-
das, & corruptas in eo, & illas euacuando, incitat
et appetitum, sed principaliter mundificant cere-
brum, & instrumenta sensuum ab humorib. fri-
gidis, viscosis, & crassis, vnde summe conueniūt
ad præseruanda corpora laxa, ne in agridudinem
incidant, & possunt tales pilulæ continuari absq;
lesione ab his, quib. conueniunt, sicut pilulæ cō-
munes, & melius quæ ponuntur ex solo aloes,
myrrhæ, & croco: nam in eis nō ingreditur aliud
solutiuum, quam aloes, quod per ablationem in
sua potentia remittitur. Et istis pilulis magister
Marcellus utebatur quasi in omnib. passionibus
materialibus cerebri, & stomachis frigidis cum
admixture aliquali cholera. Et sunt tardæ solu-
tionis. Et dosis ipsarum esse potest vsque ad dra-

A ii. tamen communis vsus est vsque ad drach. i. &
maxime purificant neruos, & nucam.

ET quādoque exigit dispositio. Mihi potius augen-
da, quam minuēda videtur aloes. Pilularum dosis
dr. i. Multi nunc aloes lauāt cū aqua, in qua rheon
barbarum longo tpe maduit. Alii cum succo brassicæ.

MAN;

CATAPOTIA Graeci à καταπίω est medicamentum, qd
integrum deglutitur, vulgo pilula vocatum. a parua
pile figura, nullo angulo ventriculum laedentem, &
habili simul tangi multis ventriculi partibus. Fieri au-
tem catapotia possunt, tum ex prædictis omnib. ariti-
dotis, tum ex alijs mox declarandis. Purgantes vero
materiæ hac forma ferè concluduntur, vt facilius de-
uorentur, etiam saccharo, folijs auri, carne fructuum,
non autem pelle, vel alio quopiam simili intecta: vel
mora in ventriculo longiore diutius agant, a remotio-
ribusque in ipsum, & intestina humores vacuandos
atrahāt. Massa enim durior qualis est catapotiorum
agris a ventriculo comminuitur, ob idque tardius
agit: liquida vero contra confestim vacuant, & simul
vacuantur. Quæ horum in medio sunt, tempus ad a-
ctionem mediocriter quiritunt. Propterea quæ cito age-
re volumus catapotia, damus admodum mollia, &
parua: præcipue quib. imbecillus est ventriculi calor.

SYLV:

Catapotia diu seruanda ex aqua aliqua sola, aut succo
solo ne formaueris, quod citius siccetur, vel situm cō-
trahant, nec vires simplicium cohibent, sed syrupis a-
ctionem catapotiorum iuuantibus, vel alio. & gluti-
noso, & iucundo humore. Catapotia sunt inuenta, vt
semel deuorentur (vnde, & nomen habent) ne suo sa-
pore ingrato linguam vitient, vtq; diuturna in ventri-
culo mora, a remotis etiam partibus, atrahant. Cum ve-
ro fere sint valentib. simplicib. composita, initio fe-
brum cruda adhuc materia nō sunt danda, quia mo-
uent, & agitant, nec vacuant. Vnde symptomata se-
quuntur a Gal. scripta aph. Concocta medicari: Neq;
danda sunt emaciatis, & ventriculum habentib. im-
becillum, vt a quo non sint dissoluenda, & in actum
reducenda, a quibus si sumpta sint cochlearia tria iu-
sculi multum calida sorbeātur. Si autem ob duritiem
non dissoluantur, vomitu reiciantur. Nisi quæ in his
sunt clementissima, & mollissima, & minime deuo-
rantur, qualia aromatica communia, mastichina, &
alia quædam, de quibus post. Catapotia Thomæ de
Garbo secreta his affinia ad affectus cerebri, spinæ,
neruorum contumaces, a materia frigida crassa, len-
ta, præsertim sub finem morborum. Cubebarum nu-
cis moscharæ, cinnamomi, spicæ, anisi, carpobalsami,
schenu anthus, mastiches, asari, caryophyllorum, ca-
laminthes, ana drachm. ii. turbit, colocynthidis, ana
drachm. iiii. myrobalanorum omnium, ana drach. ii.
agarici, senæ, ana drac. i. omnium cum succo mentæ.

καταπίω
vocat
catapotia
aut Man.

CATAPOTIA aromatica seu alesfanginæ. **COST.**
Quædam hic digna sunt animaduersione, & primū,
quum inter cetera aloes vitia vnum sit sera eius actio,
eam lib. simpl. accelerari docet, aloes in decocto aromata-
riorum tenuioris substantia, & acrioris enutrita, aroma-
ta vero eadem recenset, qua hoc loco, quædam tantum il-
lic prætermittens, vt xyloaloes, carpobalsamum, absin-
thium, rosam; & aliquid addens, vt crocum. Dubitatur
ergo primum, de collectionis eorum aromatum termino,
quem esse ait citato loco, ad tertias: hic vero quum aqua
lib. xij. ad parandum decoctum sumat, ad duarum par-
tium, & ex alia lectione, ad duarum tertiarum consum-
ptionem seruere iubet, magno, vt apparet, discrimine,
quum illic superesse velit decocti libras octo: hic lectio-
ne vna quatuor, alia decem. Sed est etiam, vt de aloes
dubites, eam enim hic prius pluuiæ aqua sapius abluit:
tum

MESVE DE PILVLIS

zum lotam, & exiccitam prescripto decocto nutrit: E
 quum lib. simpl. eam statim, illotam decocto proposito
 nutriendam committat, quo loco facere etiam contra
 Dioscoridis preceptum videtur, adinonentis aloen pu-
 riorum (talis vero succutrina est, quam hic Mesue deli-
 git.) ablutione non egero, imo, & ipsi est Mesue dissen-
 tancum, qui quum aloen lotionem purgatricis facultatis
 plurimum remittere asserat, tam crebris lotionibus hoc
 loco repetitis, omnem quoque purgandi vim amitti, ut
 concedat necesse est. Sed, & lib. simpl. eandem aloen
 decocto madefactam in umbra prius desiccandam ait,
 tum postea perficiendam desiccationem in sole, at hic
 terendam ait absolute in sole. Adde etiam, quod hic a-
 loen quandoque minori mensura ad has conficiendas
 pilulas, recipi scribit, at contra tam parua ha sunt effica-
 cia, ut addendum potius, quam detrahendum de aloes
 pondere videatur. At vero, et si Mesue lib. simpl. aliter
 de eadem re scribit, utrobique tamen recte. Tollere tar-
 ditatem aloes licebit vno tantum, aut altero ex propo-
 sitis aromatis acrioribus, ut cinnamomo. Quod si tamen
 plura addere animus sit eiusdem naturae, nihil interest.
 Quamquam enim (ut de hac re semel licet alieno loco
 admoncam) multarum rerum congeries vbi satisfacere
 pauca possunt, natura abhorreere legibus prima facie vi-
 detur; at contra tamen ex multorum mistione, quam
 ars facit, dum vnus cuiusdam nouae formae productio
 fit, & vis illa, quae multis communis erat multiplici sub-
 structa fundamento robur sumit, & alia quoque facul-
 tates, salutes quidem similes similibus addita effica-
 ciores, dissimilibus vero temperata ad humane natu-
 ra usum aptiores fiunt: noxia vero de malefica vi re-
 mittunt. Itaque adhibentur interdum multa multis non
 temere, quae vel ratione, vel usu comperta sunt saluta-
 ria, ut propterea de Mesue hic nostro non sit admiran-
 dum, plura ad decoctum propositum hoc loco assumen-
 ti, quam alibi. Sed quando hoc de medicamentis com-
 pendium posteriori aetate, ac post lib. simplicium colle-
 ctum fuisse verisimile est, & existimandum est non per-
 peram priori decocti illius compositioni addidisse alia,
 quae usu postea fructuosa observari, & nobis postea
 eius viri iudicium est sequendum. Caterum quod ad co-
 ctionis terminum pertinet, quum alibi ad tertias, quan-
 doque ad sextas (consumptio enim duarum partium ex
 duodecim coctio est ad sextas,) vel ad duarum tertia-
 rum absorptionem, coqui hoc decoctum iubet, si verum
 recte expendamus, ea quidem quae est ad sextas, partem
 illius aromatum facultatis excipi in aqua potest, con-
 tra si ad duarum tertiarum consumptionem coquendo
 progrediaris, ut diuturniori illa coctione aromatum
 vis staceat, atque exoluatur necesse est, quo fit, ut
 eam, quae ad tertias, quasi mediam inter duo extrema,
 magis cum Sylluo probemus. Quid vero praeterea, aloes
 hic succutrinam, id est probatissimam saepe abluere praeci-
 piat contra quam, & Dioscoridis, & ipsomet alio loco,
 non est, ut admiretis, quum enim ad affectus praesertim
 ventriculi hoc medicamentum parret, & ex eo non tam
 purgationem, quam ventriculi robur querat, praestat
 hac in re aloes lota illota, ipsomet Mesue lib. simplicium
 auctore. Neque tamen adeo purgandi vim lotionem
 amittit aloes, quin, & pituitam ventriculi crassam, ac
 putrem deterforia decocti vi attenuatam, facultate sua
 prompte expurget, consequenterque cerebro opem ferat,
 eo maxime, quod hic prescribit duarum triumue
 drachmarum pondere assumpta. Illud vero, quod lib.
 simpl. in umbra prius aloen desiccet, hic autem statim
 soli exponat, suam habeo rationem, libro quidem simp.

ut doceat, quo pacto excitare aloes vim tardiorum pos-
 sis, eam docet rationem, qua purgandi vis, quam mini-
 me exoluatur: ob id ne soli nisi postremo absoluenda ex-
 siccationis gratia, exponas iubet, ne tenuiorum aloes
 partium, quae itidem ad purgandum faciunt, vires exolu-
 uantur. At hoc loco statim exponit soli, solutricem vim
 parificans, atque ventriculi robur praesertim, cuius
 itidem nomine (de quo postremo loco dubitatur) minus
 aloes pondus quandoque cum equali prescripti decocti
 mensura ad has conficiendas pilulas capi testatur. Por-
 ro ad postremum subdit de lotionem aloes ex myrobalanis,
 quaedam, obscura. Ex Sylluo velle videtur, coquendam
 in aqua myrobalanorum aloem, desiccandamque, & aro-
 matum decocto rursus ablutam, & rursus exsiccandam
 assumi posse a drach. iij. ad octo. At vetusta versio longe
 aliud, nempe quandoque myrobalanos ab vncijs tri-
 bus ad quaternas in aqua coqui: ex hoc autem decocto
 lauari aloem, & exsiccandam rursus ex decocto aro-
 matum lauari siccarique ad usum. Vtro ergo modo agen-
 dum sit, non facile est constitutum. Quod enim Sylluus
 aloem eiusmodi decocto myrobalanorum preparatam
 a drac. quatuor, ad octo sumi posse scribat, suspectum est,
 aloem etenim, quae unquam pares ratione solutricem ser-
 uare vim certum est: mensura autem drachma vna octo
 non sumi, quin super purgationem inducat, incertum est,
 quo fit, ut vetus potius lectio sequenda videatur, ita ut
 aloem prescripto antea librae vnius pondere in decocto
 myrobalanorum coquendam, desiccandamque, & rursus
 ablutam decocto aromatum, exsiccandamque seruari
 in usum velit. Sed & hoc pacto constituta re suspecta
 myrobalanorum mensura est a tribus vncijs ad octo,
 largissima profecto, & qua non vna modo, sed fortasse
 plures aloes librae abluere possent. Neque etiam hic praes-
 scribendi modus (ut ab vno pendere progredi ad aliud
 certum pondus liceat) ex eius scribendi consuetudine
 est, quum parandi medicamenti alicuius rationem do-
 cet, sed quum assumendi mensuram praescribit. Quam-
 obrem, vel sequendo Sylluum, Syllui versionem corrigere
 posse eiusmodi aloem a duabus ad quatuor drach-
 mas sumi, vel sequendo veterem interpretationem ean-
 dem castigare, absoluteque legerem, externis myro-
 balanorum vncijs parare decoctum illud oportere, quo
 aloes libra vna coqueretur.

MESVE.

CATAPOTIA stomachica, pituita, &
 bile flava, ventriculum, hepatis, caput,
 sensoria, iuncturas purgant. Rec. hincia
 picrae drach. vii. trimum myrobala-
 num, ana drach. iij. agarici drach. ii. turbiti boni
 drac. x. epithymi C. ierensis, anisi, ana dra. ii. & se-
 millem, salis indi drach. ii. absinthii, scammonii
 ana drac. iii. fac catapotia cum penidiorum drac.
 iii. & succo cichorii, dantur drachmae dua.

PILVLAE stomachicae caput, & stomachi
 confortant mundificant stomachum, & hep-
 par, & membra sensuum ab humoribus trigi-
 dis, & phlegmaticis. Soluunt etiam humores
 cholericos, & melancholicos, licet principaliter
 soluant phlegmaticos. Et dosis ipsarum est
 potest vsque ad drachm. i. s. licet hic ponatur,
 quod dosis ipsarum est drachm. ii. & tempus as-
 sumptionis ipsarum est celebrato stomachi dige-
 stione.

ffione. Et nota quod perfecta, & completa operatione earum, quæ cõmuniter fit quinque horis, quantitas cibi post assumenda debet esse minor, quam sine illa assumpta esset medicina, cuius oppositum mulieres, & generaliter ignorantes faciunt, præmissõ tñ lauatiuo, vt in reliquis solutiuis cõter fit. Rec. & hieræ, & c. intelligendũ est de hiera Gal. superius descripta, quæ est lauis, tardæ solutionis, quia solum ratione aloes est solutiuu materierũ cholericarum subtilium principaliter, & subsequenter materierum phlegmaticarum aquosarum. Trium myrobalanorũ citrinorum, scilicet, indorum, & chebulorum, ana dr. iij. agarici, dr. ii. qui principaliter soluit materias phlegmaticas contentas in pectore, & in cerebro, & in aliis mēbris neruosis. Turbith boni dra. x. qui euacuatius est phlegmatis: epithymi hortēsis, id est hortulani, quod euacuatiuum est humoris melancholici, anisi ana dr. ii. s. salis Indi dr. ii. absinthii, scammonē, scilicet correctæ, ana dr. iij. quæ principaliter est solutiuu humoris cholericici, & magnæ potentia, penidiarum de. iij. fac pilulas cum succo scariolæ, id est lactuæ syluestris, ad remittendũ aliqualem acuitatem, & superfluam caliditatem prædictorum solutiũ, & dosis cõis est dr. i. vel dr. i. & s. licet ponat eius dosim esse drach. ii. verum huiusmodi dosis horum diernis temporibus esset superflua.

A codi ¶ dra. v. cepularũ, Indarum, agarici, colocyntidis, polypodii, ana dr. ii. turbith, aloes, ana ¶ drac. vi. mastiches, rosarum, salis gemmae, epithymi, anisi, zingiberis, ana drac. i. electarii, rosarum q. s. ad comprehensionem. Fiant catapotia crassa. Da a dr. i. ad aur. i.

† drach. iij.
† drach. vi.
† drac. vij.

PILVLAE aggregatiuæ inuentione nostra. **CHRI.** Hic de pilulis aggregatiuis ponũtur tres descriptiones, sed ista prima vsitatur, & cõter habetur in vsu vbique, & dicuntur aggregatiuæ, quia iuuamenta multa aggregant soluedo vniuersaliter omnes materias, tam crassas, quam subtiles, tam calidas, quã frigiditas: sed principaliter a prædominio sunt magis solutiua humorum cholericorum, & calidorum, quã phlegmaticorũ, & frigidorum, & ab omnib. mēbris vniuersaliter, & generaliter: sed principaliter ab hepate, & ab aliis membris nutritiuis, soluendo materias cõtentas in eis principaliter putridas, & vsus ipsarũ est in processu febrili de materia mixta per eius digestionem: & summe cõueniunt corporibus, quæ purgantur tempore veris, propter ipsorum præseruationem, quia mundificant, & solunt materias phlegmaticas, & cholericas in eis multiplicatas in toto corpore, sed maxime in stomacho, hepate, & aliis membris nutritiuis, soluunt etiam equaliter humorem melancholicum: & tẽpus assumptionis est celebrata cibi digestionem scilicet per horam ante diem. Et dosis est drach. i.

C Et hic vtiliter aduerte, quod pilulæ solutiuae quandoque quibusdã corporib. diu contrahunt moram in stomacho non dissolue, vnde ad actũ operationis non reducuntur, & hoc maxime contingit propter debilitatem caloris naturalis, & virtutis digestiuae in stomacho. vnde necessarium est in talibus, vt vsque ad tria cochlearia iuris pulli, vel alterius liquoris multum calidi, quantum in ore tolerari potest assumantur, & deglutiantur, vt alia acuta mediante caliditate liquefiant pilulæ: si autem hoc prouenerit non ex debilitate stomachi caliditatis, sed magis ex induratione, & petrificatione pilularũ, sic iuxta doctrinam principis potius debent vomitu expelli.

Tempus assum ptionis.

INTER pilulas quibus vtimur hæ maxime excellent. Elect. rosa.) intellige non id, quod Nicolaus, sed quod ipsemet Mesues inter electaria sua scripsit.

MAN.

HVMORES tenues, & calidos potius, quam pituitosos, crassos, frigidos, vacuant a toto corpore, sed præcipue a dictis partibus. Datur cocta iam materia, & iam mista in febribus heterogeneis inuicem complicatis. Sunt etiam salubria purgationi veræ. Dantur hora vna ante diluculum. Omnium pilularũ, quibus vtimur, has maxime excellentes scribit Manardus. & quia tutiores, & efficaciores, per aggregatiuas absolute scriptas intelliguntur.

SYLV.

POLYCRESTA. Et si myrobalani fl. ni rhabarbarũ, aloes, scammonium calidos, ac tenues humores præsertim ducunt, at & idem rhabarbarum, & aloes, & scammonium præsertim coctum, vt alibi testimonio Tralliani dicebamus, & chebuli, & indi myrobalani, & agaricus, & colocyntidis, polypodium turbithum, & epithimum crassiores humores pituitosos omnia, aliqua etiam atros potenter educunt, vt propterea recte Mesue catapotia hæc pituitam, & vtramque bilem ducere, febribusque antiquis, qua nimirum ex crassis frigidisque

COST.

MAN. STOMACHICAE, a stomacho debebant appellari. Quidam eas paratas habent, & certe viles sunt. Trium myrobalanorum, citrinarum scilicet, chebularum, & Indarum. Dosis eius est drac. ii. vel dra. i. s. Sed vicia etiam mediocriter purgat.

SYLV. SVMVNTVR ad drac. i. & s. tantum coctione vetriculi absoluta ad affectus pituitosos præfectim, sed etiam biliosos, & melancholicos. Floris quatuor post sume iuscũ lauatiũ, & hora vna post prandem, sed parcius quin, & drac. vnica mediocriter purgant hiera picra Galeni, myrobalani flauæ, nigrae, cepulae.

COST. STOMATICA. Licet scammonij vis effrenis myrobalanorum astringit, & penidiarum lentore corrigi hic aliquo pacto possit, quia tamen contra, & hieræ, & salis Indi non leuis acrimonia est, qua augere illius violentiam possent, eos non improbo, qui scammonium præparatum hoc loco sumunt, non ipsi tamen consentio, qui pro scammonio absolute posito præparatum, id semper medicamentis misceri consulant. Neque autem, id obiecta quod aliqui, attendenda Mesue ipsius verba, qui quum præparato scammonio est opus, admonitos facit: sed posita ante oculos vjvs ratione, spectandam reliquorum, qua commiscetur naturam existimo, & nisi coram ope scammonij vicia abunde, corrigantur, vt audacter correctum scammonium vsurpes ad moueo.

MESVE.

CATAPOTIA Polycresta nobis inuenta, ob idque sic appellata, quod sint efficacia ad multos affectus capitis, ventriculi, hepatis, purgant enim ex his, & sensorijs pituitam, & bilem vtramque: qua propter febribus antiquis, complicatis, & inuicem complicatis commodant. Recip. myrobalanorum flauarum, rhabarbari, ana drac. iij. succi eupatorii, succi absinthii, ana dra. ii. scammonij Antiocheni in pomo

MESVE DE PILVLIS

disque humoribus pendent, conferre scriptum reliquerit: Syluius autem non recte calidos potius, ac tenues, quam crassos, & frigidos euacuare dixerit. Sane autem, quod pilulas crassas fieri hic iubeat, non caret consilio, quo enim crassiores sunt, eo diuturniorem in ventriculo moram ducentes prestare eos vsus possunt, ad quos parantur: conferre, inquam affectibus capitis ventriculi, & iccoris, putribusque eductis humoribus antiquas, & complicatas febres oppugnare.

MESVE.

CATAPOTIA polychrestia maiora, pituitam crassam, lentam purgant, & inde natos affectus, colicum, arthriticum, ischiadem, podagram, ventris totius inflationem: praeter haec haemorrhoidas. Recip. bdellij, myrobalanorum nigrarum, emblicarum, ana drac. iiii. turbith boni, & electi dr. xiii. feminis apii, feniculi, anisi, carui, ameos, origani, rosarum, lepidii Indii, rutae agrestis, hermodactyl. salis Indii, mastiches, ammoniaci, ana drac. i. cinnamomi, cardamomi, acori, spicae, croci, casiae, ana drac. semis, sagapeni dr. iiii. colocynthi dr. iiii. penidiolorum alborum † dr. iiii. aloes dra. xv. commisce cum succo brassicae, manibus tuis oleo iasmeno inunctis.

† sole. vnc. ij.
† drach. x.

MAN. Hae non parantur. Si quis tamen parare voluerit, pro fataragi Indi accipiat, quod Diosc. vocat lepidion: & pro Harmel, intelligat speciem rutae sylvestris, non cicutam vt multi. Casia. Intellige lignoam vocatam. i. cinnamomum vulgare.

COST. POLYCRESTA maiora. In hoc conficiendo medicamento inuigi sambucino oleo manus praecepit, vt arbitror, quo tractari manib. pastillus possit, ob ammoniacum, sagapenum, atque aloem glutinosiora. Pro sambucino autem quum iasmenum Syluius reposuerit, sambacium legisse videtur, est autem sambacium ex iesemini floribus, sambucinum ex floribus sambuci, quae licet diuersa admodum sint natura, quia tamen vtrunque ad frigidos expugnandos affectus vrile est, vtrum sumpseris, nihil puto interesse. Mesue tamen sambucinum dixerim intellexisse, cum in tractatu de oleis meminit.

MESVE.

CATAP. Polychrestia minora, pituitam, & bilem vtramque a ventriculo, & capite purgant, obstructions hepatis liberant, ipsumque, ac ventricululum roborant, febres antiquas, pruritus, vlcera (maligna) inuuant. Recipiunt myrobalanorum flauarum, nigrarum, emblicarum, ana † dra. iij. mastiches, anisi, succi eupatorii, absinthij, rosarum, ana dra. ij. rhabarbari dr. v. hierae picrae draç. xij. confice cum succo apii. Da dr. ii. cum aqua calida.

† drach. iij.

COST. POLYCRESTA minora. An arida haec, & nihil lentoris habentia aromata cogi, & epacta seruari possit, solo apii succo, & mastiches drachmis duabus, valde dubito. Tusi vt cohaereant aliquid addendum est, addito mellis rosacei soluentis momento non errabis.

MESVE.

CATAPOTIA ex eupatorio maiora, obstructionem hepatis liberant, & iterum inde ortum sanant, ac dolorem, & febres circuta repetentes. Recipiunt myrobalanorum flauarum, succi eupatorii, succi absinthij, ana dra. iiii. rhabarbari dr. iiii. & semis. mastiches dra. i. croci draç. semis. aloes dr. v. forma cum succo intybi. Datur dr. ii. cum fero lactis.

PILVLE eupatorii maiores, quidam magistraliter vtuntur eis, tamen communiter non sunt in vsu, & valent in soluendo materiam cholericam principaliter, aquosam, & subtilem, vnde conferunt icteritiae, & dolori hepatis, & oppressioni ipsius. Conferunt etiam ad febres periodicas, quae paroxysmaliter mouentur materia cholericam praedominante, & dosis est dra. i. s. cum aqua casei, vel sine ipsa. Pilulae arthreticae, id est, quae conueniunt ad dolores articulorum, quia euacuant materias contentas in illis, sicut in podagris, & principaliter sunt solutiuae materierum phlegmaticarum crassarum contentarum in iuncturis: sunt enim fortiter attractiuae, & a pluribus medicis habentur in vsu. Et tempus assumptionis earum est praemissa digestionem materiae, & dosis est vsque ad scrup. iiii. Cuius haec est descriptio. Recip. grana solis, diagridii, ebulli, & dentur de sero, si assumens eas non coenet, & noctes sint breues, vel post coenam pluribus tractatis horis.

ADDITIO.

Quod interpres hic pilularum arthreticarum expositionem prosequatur, indicium est in vetustis Mesue codicibus harum descriptionem non defuisse, vt deest in nostris.

MAIORIBUS quidam vtuntur ad morbum argutum.

BILEM liquidam, & tenuem, & hos affectus inde natos sanant, draç. i. & setiam sine fero lactis.

DE eupat. maiora. Haec in hepatis obstructione opportunissima existimo eupatorii, absinthij, intybi nomine, quae illi visceri propria quadam natura amica creduntur. Verum quum, & haec ipsa, & reliqua quacunque in hoc medicamentum veniunt adstrictionis aliquid habeant, ne eius qualitatis manus relinquat in corpore vestigium, quam sit par, myrobalanos oleo, vt lib. simpl. admonet, inungere non erit importunum.

MESVE.

CATAPOTIA ex eupatorio minora idem potentia. Recipiunt myrobalanorum flauarum, rhabarbari, succi eupatorii, aloes, ana partes equales, comprehendente aqua apii, vel intybi. Da drach. ii.

DE eupatorio minora. Minora haec sunt superiori, bus aromatum numero, at viribus maiora, vt quae ex simplicibus consistunt, quae singula purgandi vim habent.

ME.

M E S V E.

A

M E S V E.

CATAPOTIA ex rhabarbaro euacuant humores crassos, lentos, multum putres, & inde ortas febres antiquas, & ex aliis quoque humoribus, sanant, & hepatis dolorem, ac hydropem incipientem. Rec. rhabarbari dra. iii. succi glycyrrhizæ, succi absinthii, mastiches, ana drach. i. myrobalanorum flauarum † drach. iii. & semissem: feminis apii, foeniculi, drach. sem. trochiscorum diarhodon, drach. iii. & semissem, hieræ picræ drach. x. excipe aqua foeniculi. Da vespere drach. ii. cum sero lactis.

CATAPOTIA ex halicacabo a nobis inuenta, ad febres diurnas ex humoribus variis ortas, obstructionem hepatis solunt, & inde ortum dolorem, & incipientem hydropem. Recipe absinthii, & succi eius, & succi eupatorii, aloes, myrobalanorum flauarum, mastiches, croci, rhabarbari, cancamis loti, asari, anisi, † castæ, feminis fumaricæ, ana drach. ii. hieræ picræ dra. iii. confice cum aqua solani. Da a drach. i. ad aur. i. & semissem. Si autem tussis est cum febre, pone venarum glycyrrhizæ pondus dimid. ad omnia.

CHRI. **I**STAE pilulæ principaliter conferunt in omnibus febribus chronicis factis ab humoribus phlegmaticis, & cholericis, & principaliter solunt humores putridos cholericos admixtos cum phlegmate: unde conueniunt hydropicis, aperiendo oppilationes hepatis, & aquam citrinam soluendo. Et dosis ipsarum est vsque ad drach. i. s. de mane aliis conditionibus obseruatis.

CHRI. **P**ILVLAE Alchechengis, a practicis magisterialiter habentur in vsu, sunt tamen vtilitatis, & efficacitatis quasi consimilis cum pilulis de rhabarbaro antedictis, conferunt enim soluendo materias crassas, & subtiles facientes febres chronicas, conferunt etiam dolori hepatis facto a materia pungitina, siue ventositate extendente, eleuata materia crassa phlegmatica. Conferunt etiam principio hydropicis soluendo aquam citrinam, & hepar confortando, & dosis est dr. i. s. Recip. raue. castæ. scilicet lignæ, hieræ picræ, solatri, quod idem est, quod alchechengi, & est frigidæ, & siccæ complexionis ultra secundum.

A D D I T I O.

Istæ pilulæ multum in vsu habentur, & quamuis Mesue habeat loco rhabarbari raueseni, quod idem est loco tamen pilularum de rhabarbaro non debemus vti pilulis de raueseni, nec contra, nam multum sunt ad inuicem differentes, & ad diuersas intentiones ordinatæ, igitur qui hoc faciunt, errant.

A D D I T I O.

CHRI. He pilulæ interdum habentur in vsu, & sunt ex inuentione ipsius Mesue. Sed hic cadit dubitatio similis ei, quæ occurrit in diacurcuma, quia licet in his pilulis non ingrediatur alchechengi, dicuntur tamen pilulæ de alchechengi secundum quosdam a compositore, vel quod vitio scriptoris descriptio non est integra, vel potius, & melius, quia conficiuntur cum aqua solatri, quod est species alchechengi.

MAN. **H**IS vi ego consueui in fine notharum tertianarum in autumno, corroborando eas cum aliis, vt opportunum videtur, & da drachmas duas mane, vel drachmas, i. s.

MAN. **N**EC hæc sunt in communi vsu. Cassiam fistulâ. Intellige, vt supra, ligneam. Et si est tussis cum febre. Nota hanc mixtionem in tussi, quam potes in aliis quoque pilulis facere.

SYLV. **O**BSTRUCTIONES hepatis, aperiunt, & bilem, pituitamque putres præsertim purgant.

SYLV. **S**OLANVM id, cuius aqua, aut succo vult comprehendere, sunt qui putant esse halicacabum solani speciem, & inde nomen his impositum: alioqui halicacabum non recipere, nisi male halicacabum omissemus caularis, aut titulum corruptum pro alchindi, vel alio.

COST. **E**X rhabarbaro. Quam aromatum hic omnium pondus pendeat drachmas viginti quatuor, ex his autem, qua purgatrice vi prædita sunt non plures integras, & summas doses faciat, quam septem, rhabarbari enim drachma tres imbecillo etiam corpori vix pro duabus dosibus sunt, myrobalani drach. tres cum dimidia vix pro duabus, hieræ drachma decem vix pro tribus, dubitare licet, an assumpta catapotia hæc drachmarum duarum pondere lentos, putresque succos possunt euacuare. Vere autem eorum, qua ventriculo, mesaraicis venis, & intestinis hæret, præscripto pondere educere posse aliquid certum est, insigniter tamen expurgare corpus non poterunt. Neque vero eiusmodi insigni purgatione in propositis hic aff. Etibus opus est, at moderata, ac potius repetita, qua sensim citra iccoris detrimentum inutilis est, & crassi succi expurgentur, quos si forte propinato ad mensuram maiorem medicamento educere tentaris, dum violento impetu vndique ad sese humores medicamentum trahit, humorum, præsertim tenuiorum sit attractio, qui si non expurgentur iccoris adaugentur, & etiam, si verò euacuentur, ad augendam eorum, qui superijunt crassitudinem, occasionem præbent.

COST. **D**E halicacabo. Vesicarij solani, quod alchechengi vocant, si uelut aperiendo, detergendoque efficaciter esse norunt, qui ad rennum dolores experti sunt, recte ergo ad propositos hic affectus, qui ex obstructione ortum habent, huius solani aqua idest succo reliqua cogit, est autem hæc arum sumendus succus, vt quarum præcipue ea est vis aperiendi, qua etiam lentore suo ad cogenda reliqua sunt opportuna. Subdit autem ad postremum hic author, si coniuncta sit febre tussis, glycyrrhizæ venas addendas dimidio pondere omnium, quo loco quid per venas glycyrrhizæ velit, non constat, eius profecto stirpis medicinae nihil est præter radicem, vsui, radix vero præter medullam tota fibris, ac veluti venis contexta est crassioribus, an ergo neglecta medulla has fibras querit? Non facile dixerim, nam non minoris ea pars vsus est, quam alia. Fortasse ergo per venas glycyrrhizæ

MESVEDEPVLVERIBVS

cyrrhize totam radicem intelligit, subdit enim in memoriam, Arabibus venas interdum pro radicibus sumi, ut in erythrodano, quod citrinas venas vocat Auic. Sed siue totam radicem, siue eius partem hoc loco sumas, parum interest.

MESVE.

CATAPOTIA Philagrii ad febres antiquas. Recipe trochiscorum diarthodon, troch. de rhabarbaro, ana dra.iiii. succi eupatorii, † spinae albae, ana dr.ii. absinthii, dra.i. & semiss. myrobalarum flauarum, seminis castoreae, turbiti, ana dra.iiii. agarici, aloes, ana † dr. viii. salis Indi † drac.i. & sem. confice cum aqua fœniculi. Da drac. ii.

† Bedegar.

† drach. viij.

† drach. i.

MAN. BEDEGAR) Id est, spina alba, vt superius diximus. Satis leniter purgant.

COST. PHILAGRII. Cassutha, cuius tum hic, tum sepe alibi meminit, duplicem palato saporem offert, amarum, & astringentem, vnde, & duplicem vim imo contrariam illi Arabes tribuunt, vt iegerit est in Serapione: vt amara est, si reue detergendi atque obstructiones aperendi, imo, & urinas pellendi, & bilem purgandi, vt astringentis vero est saporis, viscera corroborandi, quo fit, vt recte ad antiquas febres huc cum alijs veniat, quamquam autem eius semini præter reliquas illius stirpis partes priuatim nihil tribuunt, efficacius tamen id alijs esse partibus verisimile est, quibus præstet sapore.

MESVE.

CATAPOTIA Inda Haly ad affectus melancholicos, cancrum, elephantiā, alphas nigros curatu difficiles, melancholiam morbum, & inde ortum timorem (& mororem,) quartanam, icterum splenicum, splenis dolorem. Recipiunt myrobalarum nigrarū, ellebori nigri, polypodij, ana drach.v. epithymi, stœchados, ana dra.vj. agarici, lapidis cyanei loti, colocynthidos, salis Indi, ana † drac.iiii. succi eupatorii, spicae, ana drac.ii. caryophyllorum drac.i. hieræ picrae, drach. xii. fiat massa cum succo apii. Dantur a drachmis duabus vsque ad aur. ii. cum aqua casei. Salubria sunt, experta.

KAM

† drach. iij.

CHRI. HAE pilulae interdum in vsu habentur. Et dixerunt quidam, quod dicitur Indæ, quia in India magis in vsu habentur, quam in alijs partibus. Alij dixerunt, quod dicuntur Indæ propter sal Indum, quod recipiunt: & per sal Indum intellige sal nitrum: sed cum caremus eo, sapientes volūt, quod loco eius ponamus sal rubeum, quidam ponunt zuccharum candi, sed non est ei proximum, vt est sal rubeum.

MAN. HIS communiter vimur in atra bile purganda. Lapidis Lazuli, id est, Cyanei. Loti.) Toties, vt nullum amplius, vel saporem, vel odorem in aqua relinquat. Dosis Satis, vt vnica drach. detur.

SYLV. HVMOREM melancholicum, & melancholiam vltimam purgant. Icterus splenicus est, qui niger Galeno dicitur initio lib. 6. locorum affectuum, quod splenis vitio fiat: fœdos, & pallidos colores in

puellis nubilibus, præsertim, vulgo appellamus, licet etiam viros occupet. Indæ autem vocantur, vel quia in India celebrentur, vel a sale Indo, qui niger est, eiusque loco rubeus vtendus est non saccharum candefactum. Idem pollicentur pilulae fumarie Auicennæ: ad pruritum enim, scabiem, & affectus alios ab vsta materia natos valent: recipiunt autem myrobalarum citrearum, cepul. Indarum, scammonij, ana drac.v. aloes, drac. vii. tere omnia non multum subtiliter: aqua fumarie irrorata in sola ad mediocrem siccationem: secundo, & tertio idem fac: post sicca perfecte, & reponere.

INDA. In lapide cyaneo nullum, vel saporem, vel odorem obseruamus, quare ipsius ablundi terminum non statuerim cum Manardo, vbi saporem, odoremque nullum in aqua reliquerit. Quod si tamen saporis, odorisque aliquid habet, & obiecta aqua, ex qua abluuntur solum id seruandum est, quod illorum est experte, sole etiā lapideæ partes seruabuntur facultatum cyanei lapidis experte. Rationem ergo eam parandi huius lapidis sequi satius puto, quam in superioribus proponebam.

COST.

MAN.

SYLV.

V

cap

COST.

S

culi

mer

ma

genc

Qua

sim

dam

coco

dis e

exci

si qu

huc

lenti

gibe

disso

rea n

mun

sum

7sun

C

dag

raru

ras.

cis. b

thyc

ana

spica

iiij. 2

drac

qua

CHRI.

P

MESVE.

CATAPOTIA Hermetis ex trochiscis colocynthidos, ad cephalæam, & hemeraneam difficilem, & affectus nervorum, & iuncturarum. Recipiunt trochiscorum colocynthidos, drac. xij. hieræ drac. viij. mastiches dr. ij. salis gemmae aureæ unum, ladanij boni vnc. ʒ. omnia præter ladanum, & mastichem tere, & cribra, mastiche vero pulueretur cum pauco oleo nucum, quo species tritae illinantur: deinde cum ladano misceatur in mortario pistillo calido, fiant catapotia crassa. Da a drach. semisse ad drach. j.

NONNULLI eas parant, sed pauci viuunt, quum tamen efficaces sint in pituita educenda.

HERMETIS. Quid velit, quum mastichen cum pauco nucum oleo duci in puluerem iubet, obscurum est, quum enim, que terenda sunt, quam siccissima esse oporteat, vt partes a partibus separentur, oleum humore, & lentore suo eas cogit, non autem separat. An ergo dissolutionem intelligit? solent enim oleo dissolui lachryma. At non erat, vt duci in puluerem diceret, vult forte leuissime tantum inungi pistillum oleo, ne mortario inhareret: Aut districte legendum, terendam mastichen: tum addito illi pauco nucum oleo, illinendam (vt ait) ex eo species tritas, per illitionem intelligendo non earum specierum coagmentationem, sed asperionem tantum quandam: cogendi enim sunt postea ex ladano, sic vero legendum esset (mastiche vero pulueretur, & eo cum pauco oleo nucum species trita illinantur.) Sed quocumque pacto legas, tribus hinc modis vturpari hoc in loco mastichen tuto posse existimo, vel dissolutum ex oleo nucum, vel eo artificio in puluerem ductum inuncto antea leniter pistillo, vel tertio si postquam in puluerem duxeris mastichen, olei parum addas. Vt vero hoc loco, oleum quarat, causam puto, vt trochiscorum colocynthidis, hieræ, & salis acrimoniam molli hoc liquore obtundat, deligit autem oleum nucum, quod attenuandi, disentiendique, vt efficax, trochiscis hieræ, & salis vires (quod ad hoc pertinet) dissimiles non habet: creditur vero præterea nervosis partibus amicum, ad quarum comodum sua hæc catapotia hic commendat. Ad duntur

MAN.

COST.

COST.

CHRI.

P

duuntur hic rursus massiche, & ladanum ad dictorum medicamentorum frenandam violentiam, atque ad visera roboranda. Notandum hic rursus, quod (vt in agrogatis quoque nuncupatis antea) crassas fieri pilulas iubet, quo ducta in ventriculo diuturniori mora, a longinquis partibus cerebro neruis, atque articulis valentius trahant.

M E S V E.

CATAPOTIA ex sarcocolla alba sunt, pituitam vacuant, ob id pituitosis affectibus commodant. Recipiunt sarcocollae drach. iiii. turbiti achm. iiii. colocynthidos drach. i. & semissem, zingiberis tantundem, salis gemmae drach. i. dissolue sarcocollam in aqua rosata, hisque comprehendere.

MAN. **E**GO nunquam his vsus sum, nec vidi medicum B vtentem.

SYLV. **V**IOLENTER pituitam, crassam, & lentam trahunt, parum tuta vsu, nisi parua dosi in valentibus, & cum aliis mista: descripta sunt etiam in simpl. cap. de sarcocolla.

COST. **S**ARCOCOLLAE. Si sarcocolla, vt Mesue lib. simpl. testatur, ad crudam ex cerebro, neruis, articulis, thorace, pituitam educendam utilis est, non immerito ad senij affectus vsque adeo probatur. Duo tamen illi in sunt vitia, tarditatis, & imbecillitatis in agendo, quae corrigi docet Zingibere, ac cardamomo. Quare quod catapotia ex sarcocolla hoc loco posita. lib. simpl. Halyseni ascripta, violenter trahant (quod quidam auit) aliam habet causam, nempe non vllum sarcocolla vitium, sed potius (vt puto) omisiam colocynthidis castigationem, quae vim suam cobibentibus eget, qua excitare, & zingiber, & sil gemmeum potest. Itaque si quis trochiscis colocynthidis antea descriptis hic vsus fuerit, mitius euadet medicamentum. Aliquid tamen ad hoc in his desidero, quod ventriculi subuersionem, flatulentiamque a turbiti excitata dissoluat, quod licet zingiber aliquo modo praestet, si tamen in aqua rosacea, qua dissoluenda est sarcocolla, massiche aut caryophylli antea macerentur, fore arbitror, vt citra eam violentiam minus summa haec obeant catapotia, drach. i. pondere assumpta, quam tantopere nonnulli verentur, vt eorum vsus prorsus damnet.

M E S V E.

CATAPOTIA Foetida maiora, vacuant pituitam, crassam, crudam, ob id conferunt affectibus inde natis, arthritidi, podagrae gonagrae, dolori spinae, & aliarum iuncturarum, ventriculi, colico, alphis, elephantiae albaras. Recipiunt sagapeni, ammoniaci, opopanax, bdellij, colocynthidis, rutae agrestis, aloes, epithymi, ana drach. v. hermodactylorum, f esulae, ana drach. ij. scammonij drach. iiii. cinnamomi, spicae, croci, castorii, ana drach. j. turbiti drach. iiii. zingiberis drach. j. & semissem, euphorbij drach. vnius partes duas, dissolue lachrymas aqua porri, & finge massam. Dabis drach. f duas.

MAN. **P**ILVLAE foetida: maiores potenter soluunt materias phlegmaticas crassas, & viscosas. vt

A de attrahunt, & soluunt materias contentas in iuncturis, in cerebro, & membris neruosis. Communis tamen vsus ipsarum, est in fine dictarum aegritudinum neruosarum, & maxime in paralyti, & in podagris longi temporis, & aegritudinibus similibus est communis vsus ipsarum, & dosis est drach. cum conditionibus obseruatis praedictis superius assumptis.

A D D I T I O.

Haec pilulae dicuntur foetidae, quia foetidos, & corruptos humores educunt; vel dicuntur foetidae, quia quaedam foetida ingrediuntur.

HARME L.) Audi, vt supra, speciem rutae syluestris, Da drach. i. satis enim potentes sunt. MAN.

CATAPOTIA haec arthritica duranda, pituitam crassam, a cerebro, iuncturis, & partibus aliis remouet trahunt, vtenda potius in fine morborum pituitosorum, vt paralyti. Dantur drach. i. Foetida vocantur, quod castorium, rutam agrestem, & liquores graueolentes recipiant potius, quam quod putres humores vacuent. SYLV.

FOE T I D A E maiores. Maximi profecto haec catapotia sunt vsus ad propositos affectus, praeter quos in excitandis quoque muliebribus mensibus, educendisque putribus earum partium succis praestare, quotidiano vsu docentur. Neque autem quia valentissimae sint, damnandus est Mesue ea pondere drachmarum duarum exhibens: id enim in robustiori corpore non excedit modum. Tu vero si castigatiora haec velis, sagapenum, ammoniacum, opopanax, reliquaque hic purgante vi praedita, antea correcta assumito, fietque, vt tutissime prescripto etiam a Mesue pondere, mediocri habitu, & vi praeditis corporibus possint exhiberi. COST.

M E S V E.

CATAPOTIA Foetida minora idem polentia. Recipe sagapeni, ammoniaci, opopanax, bdellij, myrrhae, ana drach. v. turbiti, drachm. x. colocynthidos drach. vj. fiant vt priora. Da drachmas duas.

PILVLAE foetidae minores non sunt confortatae sicut praecedentes, ideo vsus earum non est sic conueniens sicut praecedentes, quia maioris periculi. & vsus earum est vsque ad scrup. ij. tamen in quibusdam robustis, & fortibus possunt exhiberi drach. j. aliis conditionibus obseruatis, &c. CHRI.

Minus valida sunt prioribus. MAN.

QUOD paucioribus constant simplicibus, minora dicuntur, tamen minus tuta sunt, quam priora, quia minus correcta sunt simplicia: fortibus dari possunt a script, duobus, ad drach. i. SYLV.

FOE T I D A E mino. Vtere hic quoque his simplicibus castigatis, & erunt tutissimi vsus, eo etiam pondere, quod praescribit Mesue in robusto corpore. COST.

CATAPOTIA Sagapeni pituitam lentam purgant, ob id iuuant paralyti, spasmus dolorem iuncturarum, dorsii, podagram frigidam. Recipe sagapeni, ammoniaci, bdellij, opopanax, aloes, castorii, rutae agrestis, Mesue. E e flus.

COST.

MAN.

SYLV.

COST.

MAN.

COST.

M E S V E.

D

SYLV.

COST.

CHRI.

M E S V E.

E e flus.

MESVE DE PILVLIS.

stis, ana drac. ii. colocynthidos, drac. iij. Fac mas-
sam cum aqua porri.

CHRI. **I**STAE pilulae, sunt principaliter solutiue
materierum phlegmaticarum crassarum, &
viscosarum a cerebro, & nucha, & aliis membris
neruosis: & conueniunt doloribus iucturaram,
& ad paralytum, & ad spasimum, premissa tamen
digestione materierum, & dosis est ad dra. i. Tu-
tius tamen est ab eis abstinere, & uti pilulis foeti-
dis maioribus dictis superius. Pilulae cochiae com-
muniter non reperiuntur positae in antidot. Me-
sue, sed earum descriptio ponitur inferius in suo
de appropriatis ca. de cura sodae frigidae. Ponitur
et ipsarum descriptio consilio Almanforis ca. de
dolore capitis a materia frigida, & hec est descri-
ptio, quae coiter habetur in usu, & sic ubique praeparatae
reperiuntur. Recipie pulueris hierae picrae Gal. dr. x. colocynthidis dr. iij. & tertiam partem
dr. i. scamoneae dra. ii. s. turbith, stoechados, ana
dr. v. confice cum succo absinthij, & dosis earum
coiter est dra. i. Ista pilulae efficaciam magna habent
in soluendo materias frigidas, phlegmaticas, in capite
contentas. vade summe conueniunt sodae, & dolori
capitis facto a materia frigida phlegmatica, & etiam
conferunt passionibus frigidis materialibus mem-
brorum neruolorum, & usus earum esse debet post
digestionem.

MAN. Neque his usus sum vnquam.

SYLV. **C**ATAPOTIA cochia pituitam a cerebro, &
aliis neruosis vacuant: ob id conferunt dolori ca-
pitis frigido seu pituitoso: sic a Mesue describuntur in
praxi: recipiunt pul. hierae picrae Galeni drac. x. colo-
cynthidos drac. iij. & etiam partem drac. i. scammo-
nij, drac. ii. & semissem: turbith, stoechados, ana drac.
v. cum succo absinthij forma: dantur drac. i. Adscri-
psimus his, quod usu sint frequentia, Catapotia Gale-
ni ex aloe idem praestantia, recipiunt colocynthidos,
& succi absinthij, ana partem vnam. aloes, scammo-
nij, singulorum partes ii. mastichen Chiam, & bdellium.
ante etiam miscebat Gal. sed postea sustulit. Dat
vndecim ciceris magnitudine adolecenti bene habi-
to. Paulus autem lib. 7. medullae colocynthidos, aloes,
succu absinthij, singulas partes: scammonij partes ii.
miscet, ac fingit *κακκισ*. hoc est, granula erui magni-
tudine, datque vndecim: vulgo pilulae cochiae dicuntur.
Aliter Rasis, Gradi, Nicol. componunt. Galen. item
lib. 5. methodi ad varias excrementorum species pi-
lulas suas commendat ex aloe, scammonio. colocyn-
thide, agarico, bdellio, gummi Arabico, non adscrip-
ta singulorum mensura.

PITVITAM crassam, lentam, expulsionem para-
tam, a cerebro, spina, & aliis partibus neruosis po-
tenter educunt drachm. i. tutiora tamen sunt scru-
da maiora.

COST. **S**AGAPENI. Sperare ex his quoque licet ad fri-
gidos affectus propositos, non minorem, quam ex se-
tidis usum, cum vero etiam non minus tutum si ex casti-
gatis simplicibus conficiantur.

MESVE.

CATAPOTIA Euphorbii, pituitam frigi-
dam, crudam, ad neruos fluentem vacuant,
ob id conferunt paralyti. Recip. euphorbii,
colocynthidos, agarici, bdellii, sagapeni, ana dra.
ii. aloes drach. v. finge cum aqua porri. Dantur a
drac. semis. ad drac. i.

ISTAE pilulae raro habentur in usu, licet praeparatae
reperiantur. Inducunt. n. violentiam ma-
gnam ex earum potentia, & acuitate in soluendo
phlegma frigidum, & viscosum, quod est causa
mollificationis, & paralytis, vitandae sunt ergo,
nisi in casu magnae necessitatis, & in corporibus
robustis, & fortibus. & dosis ipsarum est a drach.
5. vsque ad drach. i. Euphorbium est gummi ca-
lidum, & siccum in quarto.

VALIDAE sunt in articularum affectibus a pi-
tuita factis.

NON vtenda nisi in necessitate magna, idque in
robustis.

EUPHORBII. Licet Mesue euphorbium ul-
tra trium siliquarum pondus non propinet: Dioscori-
des tamen ad drachmam integram progreditur. Quare
quum ex horum serie, quae ad haec conficienda catapotia
sumuntur, quaedam drachmarum duarum pondere tuto
sumantur, ut agaricus, quaedam trium, ut aloe, reliqua
vnius, ut colocynthis, & sagapenum: quando huc etiam
accedunt bdellij drachmae duae, quae praedictorum vim
retundunt, ut in his exhibendi minus simus metuculosi,
& excedere drachmam audeamus, suaderi videmur. At
non temere agendum. Quod hic magis verendum est, eu-
phorbium est. id tamen si vel oleo amygdalino, vel citro
castigatum sumatur: ad haec autem colocynthis, agari-
cum, sagapenum, aloe antea correctae veniant: tutissima
haec, & valentissima sunt futura ad frigidos affectus pro-
positos, in frigidis praesertim temporibus, & corporibus,
alioqui puellam noui, quae quum illi in collo tumesceret
ganglia, assumpto ad grana tria euphorbio, alius leuissi-
me, & citra euidentem noxam omnem, magno autem in
discutiendis ganglijs fructu subduceretur.

MESVE.

CATAP. ex Rhabarbaro alia ad hepatis,
& lienis obstructionem, & hydropem. Rec.
rhabarbari drac. vii. ammoniaci, sagapeni,
bdellii, ana drac. x. cancam, drac. viii. opopanacis
drac. iiii. thymelaeae, gummi, ana drach. iiii. tur-
bith drac. x. spicae, polij, aloes, ana drach. v. masti-
ches drac. ii. myrobalanorum flauarum drac. x.
dissolue lachrymas vino, & forma. Dantur drac.
ii. cum aqua calci.

LICET Raued. idem sit quod rheon barbarum,
pilulae tamen haec longe efficaciores sunt, quam
quae de Rhabarbaro vocantur. Dosis tamen transeun-
dat drachmam.

CATAP. Imperialia his affinia, bilem, & pituitam
ex nutritorijs partibus vacuant. Rhabarbari vnc. i.
aloes vnc. ii. turbith, agarici, folliculorum senae, quin-
que myrobal. cinnamomi, amomi, cardamomi, ca-
ryophyllorum, zingib. macis, nucis moschatae, zedo-
ariae, cubebae, xyloaloes, croci, anisi, mastiches, spicae
nardi, mellis aerii, ana scrup. i. cum syrupo rosato, aut
violato.

EX rhabarbaro. Quum purgantium, quae huc re-
ferunt, summae doses sint serè vna supra quadragin-
ta, rhabarbari tres, ammoniaci, & sagapeni simul vi-
ginti, opopanacis quatuor, mezerei quatuor, turbithi
quinque, myrobalanorum quinque: reliquorum vero,
quae non purgant drachmae triginta sex, profecto cur
supra drachmae vnius pondus offerre non licet, non ap-
paret. Namque dissolutis lacrymis vino, & colle-
ctis in pastillum vnum omnibus, ut collecta illa du-
supra

*Quod de pi-
lulae cochiae a-
gat hinc loco in
tempore de us-
dem aliquot
fuisse a Mesue
scriptura ad-
monemur,
quod interce-
derit. Pilula
cochiae vsua-
le.*

CHRI.
MAN.
SYLV.
COST.
CHRI.
SYLV.
COST.
MAN.
SYLV.
COST.

Supra octoginta drachmas pendeant fore arbitror. atque A
ita ut uno hæc drachmarum duarum pondere sumi pos-
sint, ex Mesue instituto, præsertim cum sero, quo eorum
vis quodammodo diluitur.

M E S V E.

CATAPOTIA ex Thymelæa, serosum ex-
crementum valenter purgant, seu aquas. ob
id hydropem iuuant. Recipit foliorum † thyme-
lææ aceto infusorum, & siccatorum, dr. v. myro-
balanorum flauarum dr. iiii. cepularum, drac. iiii.
forma cum manna, & tamar Indis, aqua intybi
solutis.

PILVLAE de Mezereon, idest de laureola.
sunt conuenientes principaliter ad soluendum
aquam citrinam: vnde communiter ab omnib.
medicis dantur in cura hydropifis ascitis. Et do-
sis communiter est à dr. j. vsque ad scrup. iiii. ob-
seruatis conditionibus.

A D D I T I O.

Hæc descript. pilularum communiter in vsu
habetur. idem Mesue ca. de Mezereon hanc ean-
dem habet descript. Et dicuntur de Mezereon,
quia ingreditur plus de Mezereon, quam de alio
simplici. Christophorus de Honestis in præfenti
commento habet Mezereon, idest laurcolam,
quod falsum est, vt dictum est supra in confectio-
ne almezereon. Serapio in proprio Antidor. ha-
bet duas descript. pilu. de mezereon, quæ nõ sunt
eadem cum ista.

DANTVR à dr. j. ad scrup. quatuor in ascite. Vali-
de enim purgant aquas: tutius autem thabarba-
ro, aut catapotijs thabarbari miscentur.

EX Mezereo. Mezereon Mesue, vt lib. simplicium
in serie est lactescensium plantarum, in qua non est
thymelæa: quid autem sit, adhuc nihil habemus certi. Si
tunc animus fuerit thymelæa pro illa vti, non improbo pro-
bat enim euentus est illam ipsam serosos humores eua-
cuare, quos in propositis affectibus euacuare opus est,
eorum autem gratia non adduntur hoc loco myrobalani,
vel manna, vel tamarindi, qui id humoris genus non edu-
cunt, sed ad iecoris robur, quod alioqui plantis huiuscemo-
di lac ferentibus, & acris lèdi solet.

M E S V E.

CATAPOTIA optica maiora, visum
roborant, & augent, excrementa va-
cuant, corpus sanum seruant sumptis
his, à cibo abstinere est necesse. Recip.
rosarum, violarum, absinthij, colocynthidis,
turbiti, cubebæ, calami aromatici, nucis mo-
sch. spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsa-
mi, feseleos. sem. rutæ, schoenu anthus, asari, ma-
stiches, car yoph. cinnamomi, anisi, feniculi, apij,
casia, croci, macis, ana drach. ii. myrobalanorum
flauarum, cepularum, Indarum, belleric. embli.
rhabarbari, ana drach. iiii. agarici, senæ, ana dr. v.
euphragiae, drachm. sex, aloes pondus omnium.
comprehende succo foeniculi. Dantur à drach. ii.
ad drach. iiii.

DE istis pilulis ponuntur duæ descriptiones, & CHRI.
ista prima est illa, quæ communiter magis
habetur in vsu, & vbique magis præparata reper-
itur. Summe conueniunt soluendo superfluita-
tes, maxime phlegmaticas contentas in cerebro,
& sunt conseruatiuæ virtutis visiuæ, & curatiuæ
ægritudinum oculorum, quæ fiunt à materia fri-
gida. Et vltra virtutem solutiua, quam habent,
sunt confortatiuæ prædictæ virtutis visiuæ, spiri-
tus visibiles multiplicando, & eos claros, & per-
uios faciendo. Et dosis est dr. j. s. Rec. sileris, scili-
cet montani, casie scilicet lignæ, & reliqua sunt
nota.

HAS ego roborare consueui, in pituita quidem e-
ducenda cum cochis, in bile cum aurcis. Mino-
res magis respiciunt atram bilem, quàm maiores.

PITVITAM à cerebro, & oculis vacuant, ob id ocu-
lorum morbos inde natos curant: ad hæc visorum
spiritum roborant, augent, puriorem reddunt, sic vi-
sionem iuuant. Optica id est visoria, seu cum vulgo,
lucis inde dicta. Hæc roborat Mana. in pituita educa-
da cochis. in bile, aurcis pilulis.

LVCIS maiora. Quod nunc Venetias fertur pro xy-
lobalsamo, sapore, odoreque non dissimile vero bal-
samo, quod apud me est, ego quidem libenter vtar, pro eo
tamè si quis violæ albæ radices Galeno substitutas malit,
non erunt hæc inutiles, neque alijs multis hoc loco sumptis
in aperiendo, & attenuando dissimiles. Euphragia au-
tem, cuius meminit, nunc vulgo est nota, licet Græcis in-
tacta, ad caliginem oculorum commendatur: quod tamen
intelligendum vbi is affectus frigidam causam sequatur,
calefacere enim & siccare obseruatur: sic Vinum à Villa
nouano paratum, iniecta in mustum euphragia multis con-
tulit: alijs non contulit, vbi præsertim ex spirituum inopia
vitium est: cum qua siccano absumendoque eorum ma-
teria, auxisse affectum obseruatum est.

M E S V E.

CATAPOTIA optica minora idem pol-
lentia. Rec. xylobalsami, carpobalsami,
ana dr. j. chelidonij, dr. v. rolarum viola-
rum, absinthij, euphragiae, ana dr. iiii. se-
næ, epithymi, myrobalanorum flauarum, cepul.
Ind. bellericarum, emblic. agarici, colocynthidos,
schoenu anthus, lycij, lapidis cyanei, ana dr. ii. &
sem. aloes, pondus omnium. finge cum succo
D feniculi, aut chelidonij.

PILVLAE lucis minores etiam præparantur,
& habentur in vsu, non tamè sicut prædictæ,
& in operatione quasi conueniunt cum illis. Et
dosis est sicut illarum, attamen istæ minores, sunt
plus solutiua materiae melancholica, quàm phleg-
matica, sed maiore magis soluit phlegma, & mi-
nus melancholiã, & cum hoc plus, vel magis sūt
confortatiuæ cerebri, & instrumentorum sensum.

MINORA hæc sunt vocata, quod pauciorib. con-
stant simplicibus, viribus enim valentiora sunt
prioribus: præsertim ad purgandum melancholiam
magis, quàm pituitam: cum illa contra pituitam po-
tentius purgent, quàm melancholiam.

LVCIS minores. Chelidoninm vsque adeo confer-
re oculis creditur, vt binundines pullis suis, quibus
Mesue. Ec ij ex-

MESVE DE PILVLIS

expuncti sint oculi eo restituere visum vulgata sit opinio, quod tamen neque experimentum probat, neque dicitur ratio, quum enim hac vehementer desiccat, quomodo effusum pungendo ex oculis humorem restituat? Non negarim tamen frigidis oculorum affectibus prodesse, ut tamen etiam privatam aliquam illi ipsi vim inesse non negem, qua oculis sit ex usu. Sanè autem quum Dioscoride admonente, & radix, & solia, & caulis, & planta tota usui sit, quamam hoc loco utaris parte, nihil inter est, chelidony tamen absolute nomine solia sunt sumenda. At vero quia hic etiam lycij meminit, pro ea nunc Venetias nigra quadam asseruntur offa, non ijs tamen notis omnibus insignita, quas in probatissimo Dioscorides desiderat. In lycij autem etiam legitimi, si quando ad manus venerit, usu, suspicari licet, ne temere ad oculorum affectus illud ipsum absolute usurpetur; non enim id, sed quod spumofum in summo fluitat dum lycium coquitur, oculorum aut tædicia seruandum: reliquo in alijs utendum. At licet spuma lycij, non lycio sit ad oculos opus, ubi tamen legitimum occurrerit lycium, nouo sorte arteificio nouam spumam parare poterimus, si non equalent viribus legitima spumæ; nõ tamen dissimili facultate confuso enim lycio, & aqua diebus aliquot madefacto nobis quoque licebit ipsum coquere, & quod supernatavit spumofum colligere ad oculorum medicinam. Nunc autem, quando lycij spumam non habemus, in oculorum affectibus, in quibus astrictione sit opus, non negarim syluestrium prunorum, ligustri, aut rhus succum fore ex usu, sed amurcam, quam vetustissimam, quæ olei (oculis natura aduersi) pinguitudine sit ex pers, cupreo vase, ut docet Dioscorides, ad mellis consistentiam cocta, maxime vterer, at si non astrictione, sed deterfione sit opus, hisce, ut quæ non detergant, synceris non vtar, sed cum saccharo albo commistis. At ubi assumendum est lycium, non etiam fors admoendum, dimissa amurca, in illius locum prunorum syluestrium, & rhus succum semper proponam, quamquam non satis video quid in oculorum affectibus assumptum lycium, aut reliqua hæc præstare possint, nisi forte lazzissime sumpta, dum tenuiores humores crassiores reddend, ne in superiores partes ferantur, efficiunt, conferre eo nomine existimemus.

MESVE.

CATAPOTIA stomachicæ cerebrum, & ventriculum corruptis humoribus purgant, ventriculum roborant, coctionem iuuant, appetentiam excitant. Recip. hieræ picæ drachm. x. trium myrobalan. absinthij, ana drachm. ij. mastiches, anisi, bellericarum, emblicarum, agarici, ana drachm. iij. & semissem, zingiberis drachm. ij. caryophyllorum, salis gemmæ, schœnu anthus, ana drach. j. turbith drach. xii. confice cum succo absinthij. Da drach. ii. vel iij.

CHRI. **P**ILVLAE stomachicæ stomachum, & digestionem confortant. & superius posita est descriptio pilularum stomachicarum, quæ communiter sunt in usu. verum hæc duæ descriptiones modicum differunt in virtute, & operationibus. Istæ enim purgando humores putridos, & corruptos contentos in stomacho ipsum stomachum confortant, virtutem digestiuam vigorando. Et conferunt agritudinibus frigidis cerebri materialibus. Et dosis communis earum est drachm.

E vna, licet possit dari drach. j. s. obseruatis conditionibus, & c.

POSSVNT dari tantum à drach. j. ad drach. i. & dimidiam, ut prædicta: nam corpora regiones frigidas habitantia, quia pituitosa, alba, mollia, minus valentia ferunt medicamenta: quam corpora nigra sicca, dura, regiones calidas, ut Ægyptum, Æthiopiæ colentia. Gal. in li. c. ph. g. Catapota autem ex puluere solus hieræ picæ Gal. cum mello rosato, vel syrupo ros. vel alio formata idem possunt quod hiera ipsa, & ad drachm. ii. sumi possunt. Catapota Rufi ex aloes vnc. ii. croci, myrrhæ, ana vnc. i. cum vino albo aromatico, vel potius syrupo limonæ, vel succo citrei formanda, illis proxima sunt viribus. Pro croco autem ammoniacum thymiana miscet Paul. lib. 3. c. de petilentia ex Ruso. Sunt enim contra pestem salubria, præsertim additis vnc. ii. boli Armenicæ & aloes, si estas sitota, in aqua intybi, & rosarum. Nam ventriculum, intestina, melatæm, hepar, cerebrum purgant humore putri, bilioso, aut pituitoso. Dantur mane ieiunis. dr. ii.

STOMACHICA. Quum medicamentorum, quæ hic ad purgandum sumuntur, doses sint circiter decem, & octo, vniuersæ autem horum summa excepto succo absinthij, quo cogenda sunt, drachmas quinquaginta duas pendet, cur Sylius contra authoris insistentiam, hoc ipsum medicamentum exhibendi modum præscribat drachma tantum vnius: um dimidia, non video. Quod si quis in suis tantum regionibus hoc consuleret illum dicit, in quibus frigidiora, & pituita opplet sunt corpora: et qui eiusmodi corpora valentorem ferre purgationem, quam calidarum regionum incolæ, & ratio docet, quia viribus superiores sunt, qui frigidas colunt regiones, quam qui calidas densato corpore, contractæque ad interiores partes calore, non autem foras copiosius effuso, & quia humores illis crassiores sunt, atque ad educendum inegiores. docet vero etiam experimentum, quando frigidarum eiusmodi regionum homines summi, & præcipitato hydrargyro largius sumpto non leduntur, et leduntur nostri. Quare in robustis corporibus cum caco-chymiam, seruatis reliquis, quæ seruanda sunt, si ea, quam Mes. præscribit, aut certe paulo inferiori mensura hæc catapota exhibueris; nihil accessurum periculi existimarem.

MESVE.

CATAPOTIA stomachica alia idem pollentia. Recip. trium myrobalanorum, ana drachm. iij. rosarum, mastiches, ana drachm. ii. cardamomi, ligni aloes, santali citrini, cubebæ, caryophyllorum, schœnu anthus, nucis moschatæ, ana drach. ii. rhabarbari vnc. semissem, turbith drachm. vii. aloes pondus omnium, comprehendente omnia vno odoro.

NON sunt hæc superioribus multo inferiora, nisi forte in crassa pituita detrahenda sint illis minus valentia ob agarici defectum.

MESVE.

CATAPOTIA stomachica alia nobis inuenta, ventriculum, & caput expurgent, quouis tempore sumi possunt. Recip. turbith, drachm. x. mastiche, drach. iij. rosarum

CHRI.
AN.
SYLV.
COST.
COST.
COST.

rosarum drachm. iiii. aloes bonæ ad pondus omnium. comprehende succo absinthij.

ISTAE pilulæ sunt mundificatiuæ materiæ crassarum contentarum in stomacho, & in capite, soluendo principaliter materia phlegmaticas, corruptas, & maxime subtiles, & aquosas. Et sunt pilulæ satis domesticæ. Et earum dosis est vsque ad drach. i. s. cum conditionibus obseruatis.

PRIMAE pituitam purgant, & ventriculum roborant, secundæ bilem etiam purgant, tertiæ pituitam, quartæ inter omnes has sunt minus calidæ.

MATERIAM pituitosam, putrem, præcipue aquosam ex ventriculo, & cerebro vacuant à drach. i. ad drach. i. & semissem.

STOMACHICAE aliæ. Quod hic sumi posse ait **S**omni tempore difficile est: non enim constat, an omni anni tempore, an quavis diei hora: an quaque morbi astate. Nullum profecto medicamentum omni tempore anni dari potest citra noxam: neque hoc ipsum, de quo egitur astutus caloribus impune exhibueris ob aloem, cuius calorem nihil hoc loco temperat præter rosas: non etiam à cibo ob turbithum, cuius vis est, ut ventriculum moleste subuertat: non videntur etiam in omni morbi tempore sine iniuria capi posse, quando humores adhuc crudiores educationi aduersantur. Caterum, habenda est sanè ratio, & constitutionis anni, & horæ, & aetatis morborum: at ubi ventriculus tantum, & caput sine obseruatione febris, alicuiusve morbi grauis expurgandum est, si calidioribus etiam anni temporibus, habito tamen minus astuosa horæ delectu, hæc ipsa catapotia exhibue is, non puto erraturum. Licet enim ea caliditatis alicuius imprimere ventriculo vestigium possint, non id tamen supra modum insigne, tum, ob rosarum (si reliqua spectes) accessionem, tum quod dum biliosos succos aloes nomine educunt, asferre ali- quod corpori vniuersa refrigerium possunt. Neque vero etiam caret hoc loco turbithum antidoto eius vitium castigante. mastiche enim & discutere status ab eo excitatos, & cum rosa maxima confirmare os ventriculi potest, illud autem obseruatum est, solidiora huius generis medicamenta, & ante, & post cibum non frustra sumi. Licet enim de non commiscendis cibo medicamentis disputatio sit grauis, tamen qui vnam ventriculi expurgationem, & alii deiectionem querunt, non falluntur expectatione, ac si etiam est in nostro corpore vis discretrix, quæ interdum Aueroes flatuit, commo- dam illa, & medicamento, & alimentis distributionem faciet, ut ne alterum alterius occursum laedatur, alioqui, quamuis attracticem partium naturam refugere ali- mentum medicamento vi imbutum verisimilem habet consuetudinem: non illam tamen cum alimenti indi- gentia, feriari credibile est, quin quod illi est opus, & quantum unquam utile est, ex pessimo quouis exurgat ap- paratu. At vero quum postremo, non omni morbi astate hæc esse accommodata diserebatur: annuo, si ex vno- noso genere vniuerso, atque ex corporis habitu traben- di sint humores, colitione esse opus, at qui in ventriculo quippe in intestinis sunt, circa qua vis medicamenti ma- gis viget: etiam non expectata colitione facile, atque impune educi quotidie obseruamus, ut propterea cata- potia hæc omni tempore, & anni, & diei, & morbi (ita ut diximus) sumi posse nõ temere hic author admonuerit,

A qua deuorata sesqui drachmæ pondere vix ventrem tra- hendo excedunt. Quod si obijcias in longinquiores etiam partes eorum vim ferri, quando ad caput quoque expur- gandum faciunt, admonente Mesue: consequentia id quædam fieri intelliges: dum enim prauis ventriculus succis expurgatur, ne ex ipso mali halitus efferantur in caput, etiam consequitur. Immo quum ex quacunque corporis parte fiat euacuatio, vniuersum corpus eiusdem euacuationis sit particeps, ita etiam expurgato ventre leui quouis medicamento, expurgari ipsum quoque caput, non est à ratione alienum.

M E S V E.

CATAPOTIA stomachica alia, caput, & ventriculum purgantia. Recip. aloes, drach. vj. mastiches, rosarum, ana drach. ii. compone cum succo solani.

HÆC ostendunt hieram picram Galeni tribus his simplicibus absolui posse, sed minus efficacem, ut ante docui.

STOMACHICAE aliæ. Solani succum ventri- culi ardoribus vtilem scribit Dioscori. Quare catapo- tia hæc inutiles ventriculi succos præsertim biliosos cum refrigerio, aut certe cum temperie euacuare capta sunt. longe ab hiera Galeni diuerso vsu, quæ non modo pitui- tam quoque ob asarum ex ventriculo purgare potest: sed cum ventriculi ipsius calore; ita ut hisce tribus absolui Galeni picra non possit, ut ait Sylius.

M E S V E.

CATAPOTIA alia ex trochiscis colo- cynthidis, efficacia ad affectus cerebri, neruorum, & iuncturarum pituitosos. Recip. trochiscorum colocynthidos, drachm. x. salis gemmæ, drach. i. ladani, drachm. xii. olei rosarum q. s.

HÆC minus calidæ sunt, quàm quæ iuxta Herme- tem superius sunt descriptæ.

ALHANDAL. Non incommode trochiscos co- locynthidis cogit ladano, ut eius medicamenti vis effera ladani glutino quasi compedibus quibusdam coer- ceatur. Sed est præterea ladanum pituitoso ventriculo commodum, quod calefacere, & desiccare potest. Sanè rosaceum quoque oleum hic exposcit, ad inungendum ho- rum catapotiorum pastillum, ne areseat.

M E S V E.

CATAPOT. stomachica alia. Recipiunt my- robalanorum flauarum, aloes, turbith, ana drach. x. rosarum, spicæ, mastiches, drachm. ii. & s. anifi drach. i. semis, salis Indi, croci, ana drach. i. misce cum succo absinthij.

NON multum differunt ab his, quæ tertio loco su- pra sunt scriptæ.

Hæc ob myrobalanos flauas, bilem flauam leuiter vacuant.

STOMACHICAE aliæ. Non bilem modo flauâ, ut ait Sylius, educere hæc poterunt propter citrinos Mesue. Ec ij myro-

SYLV.

COST.

MAN.

COST.

MAN.

SYLV.

COST.

MESVEDEPILVLIS.

myrobalanos: sed etiam paktidam ob aloen, & eodem nomine serofam pituitam: ob turbitum autem, & sal Indum pituitam etiam crassiora.

MESVE.

CATAPOTIA ex Agarico, thoracem purgant pituita crassa, & putri. ob id antiquæ tussi, & asthmati conferunt. Recip. agarici, drachm. iij. radices ireos, prasij, ana drach. i. turbitum, drach. v. hieræ picræ, drachm. iiii. colocynthidos, sarcocollæ, ana drachm. ii. myrrhæ, drachm. i. misce cum sapa. Da drachm. ii.

CHRISTAE pilulæ conueniunt in passionibus capitis, & pectoris, euacuando humores crassos, & adherentes, artrahunt etiam omnem materiam à iuncturis; vnde conferunt peripneumoniacis, asthmaticis, tussientibus, &c. Et dosis earum est scrup. iiii. Earum compositionem ingreditur radix ireos, faciens lilios caelestinos, & est calidæ, & siccæ complexionis in tertio gradu, cuius succus summe confert hydropicis asciticis, soluit enim aqua citrinam in copia magna, & dosis eius est vsque ad drach. iiii. depuratus cum modico mellis, vel zucchari, spica, & cinamomo. Et dosis est drach. iiii. prædicti succi sic preparati cum drach. i. mellis, vel zucchari ad soluendum vsque ad iiii. asellas. Et de tali potione potest exhiberi semel in septimana, præsupposita semper virtutis constantia, & debet assumi ab actuali caliditate de mane, sicut aliarum potionum: & iam vidi solum cum hoc medicamine, & alio bono regimine in sex rebus non naturalibus plures hydropicos curatos esse.

MAN. Hæ ubique confectæ inueniuntur, & pectori sunt admodum vtilis. Auic. eas describit ca. de asthmate, sed non apponit myrrham.

SYLV. TRAHUNT etiam à capite, & iuncturis, & peripneumoniacis etiam conferunt scrup. sine myrrha sunt Auic. c. de asthmate.

COST. DE agarico. Si agaricum, turbitum, & colocynthida correctæ in his conficiendis catapotijs sumpseris, ut minus molesta, ita etiam reddes vtiliora.

MESVE.

CATAP. ad febres biliosas, & morbos ex bile flaua, & sanguine natos. Recip. myrob. flauarum, & Indarum emblicarum, seminis fumaricæ, cassuthæ, ana drach. ii. foliorum ros. feminis citruli, rhabarbari, ana drachm. ii. (alij rhab. drachm. vi.) scammonij in cydonio cocti, drachm. i. & semissem, (alij drachm. ii. & semissem,) succi eupator. succi absinthij, ana drachm. ii. agarici drachm. ii. & semissem, hieræ picræ, drachm. viii. † mellis cum casia fistula, tamar Indis, & succo intybi misti q. s. Dantur à drach. ii. ad aur. ii.

MAN. NON est tutus earum vsus in febribus magnis,

AD febres cholericas. Quæcumque prauos humores ducunt, dum sanguinem excretis illis prauis puriorem reddunt, morbis itidem conferunt, qui à vitioso sunt sanguine procreati: at, qui à sanguinis absolute sunt redundantia, si ex euacuatione per medicamentum fructus aliquid sentiant, id per accidens est, nempe ut euacuationem illam perspiratus quoque vniuersi sanguinis sequitur, qui ad arcendam putredinem, labemque à sanguine momenti est multi. Atque hoc commune est omnium eorum, quæ purgant privilegium, priuatum vero ad morbos à sanguine vnum sola venæ sectio proprie offert. ita ut quod hic author ait conferre catapotia hæc ad morbos à sanguine, non satis assequar. non enim sanguinem hæc educunt. Ac vero quum hic ad postremum mellis, casie, tamarindorum, & succi endiuia meminit, quibus cogenda sunt reliqua, quum vetusta versio habeat mellis, aggregationis casia fistula, tamarindorum, & succi endiuia, hunc aliud mel quære non puto præter melleum liquorem, qui ex casia, tamarindis, & succo endiuia commistis prodit. Satisfacit profecto hæc melligo sine melle ad cogenda reliqua, atque id sonare, ea videntur uerba, licet Sylius præter cætera mel quoque exquirat.

MESVE.

CATAPOTIA Diarhodon, ventriculum firmant, coctionem iuuant, oris odorem commendant. Recipe trochiscorum diarhodon, absinthij, ana drachm. v. summitatum schœnu anthus, mastiches, ana drach. ii. salis Ind. drachm. i. aloes bonæ pondus omnium, comprehendende aqua foliorum citri.

PILVLAE Diarhodon, sunt domesticæ, & magnæ securitatis in soluendo phlegmaticam materiam subtilem, ac etiam materiam cholericam, virtute aloes, quæ ingreditur compositionem ipsarum; cum hoc etiam sunt confortatiuæ virtutis digestiuæ stomachi desiccando putredines in eo contentas, & oris odorem bonum faciunt, & dosis est vsque ad drachm. i.

FAGILES admodum essent, sed non parantur.

PITVITAM, præsertim tenuem, & putrem à ventriculo vacuant, & vi aloes etiam bilem.

DIARHODON. Imbecillium hæc sunt virium purgando, quando præter sal Indum, & aloen reliqua astringenti ferè sunt prædita facultate. Quare si quis purgandi nomine eis vsurus sit, licebit impune drach. etiam duarum transgredi pondus, namque aloes, quæ equalis cum reliquis simul omnibus ponderis esse debet, drachmas pendet quindecim, quæ vix, ac ne vix quidem, doses sunt octo: addita autem Indi salis drachma vna doses sunt nouem, pendet vero excepta aqua citri foliorum, vniuersum compositum drachmas triginta, quo fit, ut robustio corpori drachmæ etiam ternæ innoxia sint futura, mediocri autem bing: hoc vero dictum sit propter Honecium. Aqua foliorum citri si in promptu non sit stillatiua ex contusis citri folijs, & rosacea inspersis est exprimensenda. Ex ijs enim natura aridis vix succum trahes.

M E

M E S V E.

CATAPOTIA ex Turbith aurea dicta, bilem, & pituitam citra molestia purgant, hepar, & ventriculum roborant, coctione iuuant. Recipiunt turbith boni drach. vii. aloes vnc. i. & semiss. mastiches, rosarum, ana drach. vi. myrobal. flauarum, drach. x. croci drach. iij. confice cum succo absinthij.

MAN. HIS patres nostri utebantur, & Turbithatas vocabant.

SYLV. NOMINE aurearum pilularum medicis veniunt, quae a Nicolao describuntur. Haec autem turbithicae his appellantur. Mesue sine zingibere parat, ut sint mitiores, & minus longe trahant: zingibere enim turbith actionis vim talem impartit.

COST. TURBITH. Ut citra molestiam haec purgent, correctam turbithum est sumendum, corrigitur autem reze zingibere, quod tum efficit, ut a remotioribus trahat partibus, tum ut diuissis partibus, quorum causa subverti ventriculus solet, minori cum molestia purgent, quod Syluij pace sit dictum, scribentis sine Zingibere fore has pilulas mitiores, & minus e longinquo tracturas.

M E S V E.

CATAP. ex Turbith alia idem potentia. Recip. turbith, myrobal. flauarum, aloes, ana drach. x. mastiches, rosarum, picæ, ana drach. ii. & semissem, anisi, ana drach. i. & semissem, croci drach. i. fiat massa, ut prius. Alii addunt salis Indi, drach. ii.

COST. ALIAE. Haec addito sale Indo paulo valentius pituitam trahent, quam superiora, robustiori autem homini drachmæ duæ cum dimidia impune dabuntur.

M E S V E.

CATAP. ex lapide Cyaneo ad affectus melancholicos, & bile vsta natos. Recipe. lapidis cyanei loti, drach. vi. epithymi, poly podii, ana drach. viii. scammonii, ellebori nigri, salis Indi, ana drach. ii. & semissem, agarici drach. viii. caryophyll. anisi ana drach. m. iij. hieræ picæ, drach. xv. melle cum succo intybi. Da drach. ii. cum aqua calci.

CHRI. PILVLAE de lapide lazuli, maxime sunt in vtu, & sic vbiq; preparatae reperuntur. sunt solutivæ humoris melancholici, & maxime aduisti, ideo conferunt lepra, caneros & quartanæ factæ a materia adusta, sunt enim magnæ securitatis, & facilliter soluunt, & dosis est vique ad dr. i.

MAN. SVNT fortiores quam Indæ in atræ bilis purgatione.

SYLV. CANCRO, elephantia, quartanæ tuto & sine molestia purgando conferunt a drach. i. ad dr. iij. & semiss. atram bilem purgant valentius quam Indæ.

A EX lapide lazuli. Minus in his auderem, quam in superioribus exhibendis. eorum tamen drachmas binas, quas prescribit Mesue plenum corpus feret, praesertim cum sero, quod ea diluens, & ne diuturnam in ventriculo ducant moram efficiens, eorum quoque retundit vires, turis autem, & celerius, & in unum agatur, si velle preparatis lapide cyaneo, scammonio, nigro elleboro, & agarico usus fueris, ut certo non aduertente etiam scriptore, illi semper utendum existimo, qui sequendum Hippocratis preceptum sibi constituerit, curandi in cunctis, cito, & tuto.

M E S V E.

CATAPOTIA ex lapide Armeno, melancholicam, & bilem vitam multiplicem utramque clementer vacuant, ob id morbis inde natis conferunt. Recipiunt lapidis Armeni loti, & preparari, hieræ picæ, ana drach. v. epithymi, poly podii, ana drach. viii. scammonii in cydonio cocti, drach. m. iij. caryophyllorum, drach. ii. salis Indi, drach. i. & semissem, confice cum succo solani.

ISTAE pilulae rarissime habentur in vtu, quia virtute conueniunt cum pilulis de lapide lazuli antedictis, sed sunt maioris violentiæ, & potentia in soluendo, & maxime materiam cholericam, licet etiam melancholicam adustam, ingreditur enim earum compositionem scammonia, quæ est potentissima ad soluendum materiam cholericam.

NON parantur hæc, quoniam lapide Armeno caremus. Ab Alexandro describuntur, & summo opere commendantur. In variis tamen codicibus vario modo legitur earum compositio. In antiqua interpretatione hoc modo: Picæ, epithymi, agarici, scammonia ana scrup. iij. lapidis Armeni loti drach. iij. caryophyll. grana. xx. In alio exemplari legitur: Scammonia scrup. ij. lapidis Armeni scrup. iij. In alio legitur ana scrup. iij. Confice cum succo citri vel rhodomelite, dabisque scrup. ii. Mesue infra de soda melancholica accipit de alijs drach. iij. de scammonia drach. v. caryophyll. drach. i.

RARIVS vsurpantur, quam prædictæ: quia impotentius purgant, licet clementius. Actuarius habet pro polypodio, agarici drach. iij. & ponderibus variat. Alexander picæ, epithymi, agarici, scammonij, ana scrup. iij. lapidis Armeni, loti, drach. iij. caryoph. grana. xx. in alio exemplari scammonij scrup. ii. lapidis Armeni scrup. iij. in alio, ana scrup. iij. Mesue in cephalalgia melancholica accipit aloes drach. iij. scammonij drach. v. caryophyll. drach. i.

EX lapide Armeno. Armenum lapidem si quis ea ratione præparet, quam alias de cyaneo parando docuimus, hæc clementius educunt, eodem pondere (ut puto) quo superiora, quibus hæc inferiora sunt ellebori nigri, & agarici nomine, quo hæc ipsa carent, itemque ob hieiram, quam illa triplo ab illa maiorem sumunt.

M E S V E.

CATAPOTIA ad catarrhum, coryzam, tussim, alioque his succedentes affectus, recipiunt myrrha, drach. vi. thuris drach. v. opii, hyoscia-

MAN

SYLV

† agarici

CHRI

MAN

SYLV

COST

Pilul. ad emnes morbos ea tartia

COST.

MAN

SYLV

COST

CHRI

MAN

SYLV

COST

MESVE DE PILVLIS

hyosciami, ana drach. iiii. croci drach. i. & semissem, radicum linguae canis, drach. iiii. & semissem. forma massam. Da drach. semissem. ad drach. i.

ter sunt constrictinae, & curatiuae predicti fluxus, & vlcerum, quae fiunt in intestino recto ex acuitate, & adustione praedictorum humorum. Et dosis est drach. i. s.

ADDITIO.

Notandum, circa istam receptam pilularum multi viri docti errauerunt, & praecipue circa vocabulum venera: na in presenti recepta multi, & falso scripserunt venarum, vbi debet scribi venerarum. Nam venera est conchula, quae asportatur de Sancto Iacobo a peregrinis, quae conchula maxime valet ad fluxum superfluum sanguinis per partes inferiores, vt vult Auicenna. xxi. tertii c. de superfluo fluxu mestrurorum. Similiter Serapio in prima descript. pilularum de bdellio, habet venerarum adustarum, & sic praetens recepta ferè apud omnes reperitur mediosa, quo ad istud simplex venera, quia scribunt vena, siue venarum adustarum pro venerarum adustarum. Et ideo aduertant docti medici, & aromatarii, ne de caetero talem errorum manifestum committant.

MAN. HAS vocant aliqui alchamber, alii de cynoglossa, & magnam vim habet in tenuibus siccitatis destillationibus, sed non est eis temere vtendum, sicuti neque aliis stuporem inferentibus. Alia in eundem usum scribuntur ab ipsomet Mesue capite de catarrho, quas dicit esse Alexandri, quae non alia re differunt ab eis, quae describit Alexander, nisi quod iubet Mesue conficere eas cum succo cynoglossae, & Alexander cum aqua, in qua opium dissolutum sit.

SYLV. PILVLAE de cynoglossa aliis dicuntur: tenuem destillationem sicut: sed parum tuta sunt, vt alia stupefacientes. Alias ex Alex. in eundem usum describit Mesues c. de catarrho, quas cum succo cynoglossae conficit: Alexander vero cum aqua, in qua opium sit dissolutum.

COST. AD omnes. Tutiora sunt Pauli Aeg. catapotia lib. 3. cap. 28. ex myrrha, styrace, opia, galbano aquo pondere commistis, quinque erorum magnitudine assumpta.

MESVE.

CATAP. ex Sagapeno, ad ischiadem, podagram, & reliquarum iuncturarum dolorem, ac etiam vteri. mensesque promouent. Recipiunt. sagapeni, ammoniaci, popanacis, bdellii, ana drach. ii. & semissem. seminis apii, ameos, ruta agrestis, anisi, ana drach. i. acori, & lepidii Indici, calaminthes, folii, centauri, polii, costi, salis gemmae, ana drach. semissem. aloes, drach. vi. colocynthidos, drach. v. fac massam. vt ere.

MAN. SAGAPENON, vt inter simplicia scripsit Galenon habet pro purgatorio, sicuti nec opopanax. Satragi. Vt supra lepidion. Harmel. Ruta syluestris.

COST. DE Sagapeno. Qua aperiendi, attenuandi, dissoluedique facultate praedita sunt, in articulis morbis non solum non semper iuuant, sed dum nouam excitare attenuatorum humorum fluxionem possunt, frequenter ledunt: at ad succi tamen ex ijs partibus profundi educationem ijs est opus, quae & tenuium sint partium, & purgatorij, quo vsu sumus medicamenti vim in affectas partes deducant: vt propterea non temere haec ad articulorum morbos proponantur, licet attenuandi, secandi, ac dissoluedi praedita facultate.

MESVE.

CATAPOTIA ex bdellio maiora ad fluxum haemorrhoidum, & vlcerum in eis, & ad menses immodicos. Recipiunt bdellii, drach. xii. ameos, drach. iiii. cepularum, Ind. belleric. emblic. & pectinum vstorum, succini, an. drach. ii. & semissem. infunde bdellium & succo porri, & forma massam. Dantur a drach. ii. ad aur. ii.

Concharu, alij auellana- rum, alij vena- riarum, id est radicem acori legunt. T vel decolla, vel distilla aqua porri se- ctis & non transplata.

CHRI. ISTAE pilulae magistraliter sunt in vsu, quia conferunt ad superfluum fluxum haemorrhoidarum leuiter soluendo materiam melancholicam, quae fluit ad venas illas, & subsequen-

PILVLAE istae omnes, quae de bdellio dicuntur, valent profusioni sanguinis ex ano, non autem his, quas haemorrhoidas caecas vocat. Venarum adustarum. Accipe, vel cortices auellanarum adustos, vel radicem aliquam stypticam adustam. Vltimae efficacissimae sunt non solum in fluxu sanguinis per ani venas, sed & in menstruo superfluo, & per os exeunte.

HVMORE melancholico, & vsto per intestina clementer his catapotis vacuato, derivatio fit ab haemorrhoidibus, & vlcibus intestini recti, quae vsti humores illi erodendo excitant: & ab immodica per vterum vacuatione, & vim retentivam hepatis, ac lienis imbecillam roborant.

EX bdellio maiora. Bdellium & Dioscoridi humores ex vtero detrahit, atque urinas molitur, & omnis profusus facultatis astringentis expertus agnoscitur, ita vt dubitare liceat, quomodo haec catapotia cum tantae bdellii copia, accedente etiam nymphae, & succo porri, quibus aperiendi vis inest insignis, ad immoderatos tamen menses, atque ad haemorrhoidarum fluxus probentur. Fortasse autem dum haec urinas quoque cient, auertunt ab vtero humores, aut etiam non modo huc aperiendi facultas myrobolanis quatuor generum, pectinibus vstis, & succino qui tum exsiccare, tum astringere valent, cohibetur: sed etiam horum ipsorum vis distorui aperientium vi ad affectas partes deducitur. Pro veneris vstis, quas hic quaris, quodcumque concharum genus exustarum sumpseris, lauare semper debet, ad ignem calorem auferendum. Licebit etiam carum loco, vel ebur, vel cerui cornu vstum, vel aliud eiusmodi quidpiam impune vsurpare.

MESVE.

CATAP. ex bdellio minora, idem potentia. Recipiunt myrobalarum cepularum, Indarum, emblicarum, & belleric. ana drach. v. bdellii, drach. xv. Forma, vt prius.

BDELLII minores. Tum hic, tum in proxime superiuri myrobolani nullum artificium passi sunt.

CHR

SYLV

COST.

SYLV

Talis...

T. J. J.

CHRI.

Admirationi...

di sunt: asperior enim eorum substantia tum vsui est ubi astringentis ope egerimus, tum bdellij molitie abunde con-
rigitur.

M E S V E.

CATA P. de Bdellio alia nobis inuenta, idem polientia. Recipiunt myrob. nigrarum, emblicarum, belleric. ana dr. v. bdellij dr. x. scorix ferri, feminis porri, ana drach. iiii. coralli vsti, tuccini, pectinum vitorum, ana dr. i. & margaritarum, dr. semis. Forma vt prius.

CHRI. **I**STAE pilulae sunt consimiles in virtute & modo operationis cum pilulis de bdellio maioribus. Et dosis earum est vsque ad dr. i. semis: sunt enim leuissima solutionis, & fluxus haemorrhoidarum contrictinae, sicut & supradictae, habent enim virtutem hepatis contentiuam, & splenis relaxatam, ac debilem confortare, & vigorare, sicut & praedictae pilulae maiores.

SYLV. **O**MNES pilulae ex bdellio valent profusioni sanguinis ex ago, non autem his, quae caecas hemorrhoidas vocant. In maioribus, cortices auellanarum vstos, vel radicem aliquam stypticam vltam cape, pro venarum, seu pectinum. Vltimè ad fluorem immodicum sanguinis per sedem, vel vterum, vel os sunt efficacissima.

COST. **B**DELLII nostrae inuent. Vt est hoc medicamentum proxime descriptis omnibus imbecillius ad purgandam, ita Valentinus ad astringendum fluxum & desiccandum, ob ferri praesertim scoriam, de qua admirari licet, quomodo, quae in aperendis obstructionsibus efficacissima est, etiam in astringendi fluxibus valeat. Sed vt aperire obstructions detergente vi summa potest, ita fluxionibus prodesse exsiccando nihil mirum.

M E S V E.

CATAPOTIA ex colocynthide, ad affectus pituitosos, & melancholicos, vt alphas curatu difficiles, & iuncturarum dolores. Recipiunt colocynthidos drachm. vi. myrob. nigrarum, & flauarum, tagapeni, bdellij, sarcocollae, ana drach. v. aloes drachm. vii. melanthij, cymini, carmeni, origani persici, † nasturtii albi, salis geminae, absinthij Romani, ana drachm. i. infunde lacrymas † aque porri, & cum caeteris finge massam. Dantur a drach. i. ad aur. i.

CHRI. **I**STAE pilulae sunt magnae potentiae in soluendo materias crassas phlegmaticas vitcoias illas maxime attrahendo a membris remotis, & a iuncturis, & cerebro, aliis membris neruosis, & vius ipsarum est vitandus in quantum est possibile, propter ipsarum violentiam, quam naturae inferunt. Dosis tamen earum fortibus esset drach. i. parui ponderis. Si quis tamen vellet, posset eas admiscere cum pilulis debilibus in soluendo. Et nota quod talis sit admixtio diuersarum pilularum, aut propter diuersitatem humorum, in quibus tales materiae continentur, sicut exempli gratia, adiuuicem admiscetur aggregatae, & cochiae, quando materia est mixta de materia

A phlegmatica contenta in capite, & cholericam contenta in hepate, & sic aliae pilulae possunt ad inuicem confici secundum diuersitatem necessitatis.

HAE in vsu non sunt, eas tamen si quis parare voluerit, pro albo nasturtio thlaspi accipiat.

PITVITAM crassam, lentam a cerebro, & partibus omnibus neruosis potenter trahunt dr. i. in fortibus, parum rata sunt per se, cum aliis parua portione misceri possunt alius humorem vacuatis, & ab alia parte, si his scopis erit aliquando feruendum.

COLOCYNTHIDIS. Cuminum Carmenum seseli est. Quid autem sit nasturtium album, cuius quae meminit, non constat, suspicari licet ibi idem intelligi, quae nasturtium hylustre, seu cynocardamon vocatur Apuleio, quam Dioscorides habere ait folia, & radices nasturtio similia, florem autem estate lacteum proferre. Huius igitur semina, acris, & attenuandi praedita facultate qui hoc loco usurpavit, non puto erraturum, quauquam thlaspi magis probarim, cuius post nasturtium meminit Dioscor. Matthaeus profecto Siluaticus de nasturtio agens quoddam esse ait domesticum, quoddam agreste: de agresti autem agi eo capite quod proxime succedit, quo de thlaspi. Sed quomodo thlaspi nasturtij albi conueniat nomen, non patet. Sanè quum postremo loco Mesuae infundendas ait in succo porri lacrymas, & cum caeteris pastillum catapotiorum effingendum, an velit solo porri succo lacrymarum iam qualitatibus imbuto rem agi, an etiam ipsarum lacrymarum corpus sumi, non explicat. Sed lacrymas ipsasmet velle puto, vt in superioribus de sarcocolla & scridis, quibus lacrymas succo pomi dissolui iussit, ita vt infusionis nomine dissolutionem intelligat. Sic vero & in proxime praecedentibus, & sequentibus infusionis nomine dissolutionem quaerit.

M E S V E.

CATAPOTIA ex opopanace, ad paralytim, spasimum cynicum, gonagram, podagram, & aliorum articularum dolores, morbosque partium neruosarum frigidos. Recipiunt opopanacis, hermodactyli, tagapeni, bdellij, ammoniaci, colocynthidos, ana drachm. v. croci, castorij, myribae, zingiberis, piperis macropiperis, castae, myrobal. flauarum, belleric. emblic. ana dr. i. icammonij, dr. ii. turbiti, drachm. iiii. aloes, † drachm. xi. infundantur lacrymae aquae brassicae, & cum his fac massam. Dantur a drachm. j. ad aur. j. cum aqua chamæpityos.

PILVLAE de opopanace principaliter conueniunt in aegritudinibus frigidis cerebri, & iuncturarum ab eis soluendo materias phlegmaticas crassas, id est admixtas cum melancholicis. Et dosis est drachm. i. sunt etiam solutiuae materiarum cholericarum, licet a praedominio phlegmaticarum.

NEC haec in communi vsu sunt; efficaces tamen in articularum doloribus a pituita factis.

VACVANT a cerebro, neruosisque partibus pituitam crassam: sed etiam melancholiae, & bilem.

O P O

M E S V E D E P I L V L I S

COST. **O**POPANACIS. Myrobalani flavi ac scammonium ad biliosos tantum humores educendos proponuntur à Mesue lib. simpl. importune igitur hic ad affectus articulorum frigidos permisceri cum alijs videntur. At scammonium correctum cotoneo pituitam quoque trahere in superioribus non semel admonimus. Sed cholagoga non temere hic addi censebit, qui meminert frigidos humores sponte sua ad fluxum ineptos, fluendi tamen momentum plerumque ex calidis sumere, calidosque non duces modo esse frigidorum, ut in remotas quasque corporis partes citissime inferantur, sed etiam ut acerbissimos excitent dolores: iure ergo ad frigidos quoque articulorum, & nervorum morbos illa ipsa hic adduntur, quæ bilem aut horem fluxionis & doloris educunt: ubi ea quoque largius assumentur, quibus pituitosa, atque ea etiã crassior materia evacuatur.

E **M**ATERIAM ex iuncturis biliosam præfertim vacuant, sed & pituitosam: ob id calidæ arthritidi conducunt, sed etiam frigida.

DE herm. minima. Hermodactylos proxime ad frigidam podagram usurpabat, ut sit mirum, quo modo hic quoque ad calidam accersat, præsertim quando hic ipse author lib. simp. ad pituitam tantum crassam trahendam commendat. Sed valentia medicamentum phlegmogoga licet pituitam proprie, & primo educant, bilis tamen maxime tenuis, ut quæ non facile separari a pituita potest, aliquid simul trahunt. At misceri hermodactylos hic alia ratione existimo, nempe ut eius ope scammonium & reliqua eiuscemodi bilem quoque crassiorem educant, retinet enim eiuscemodi bilis plerumque plurimum pituita.

M E S V E.

CATAPOTIA ex Hermodactylis maiora, ad podagram, & dolores frigidos aliarum iuncturarum. Recipiunt hermodactylorum, aloes, myrobalanorum flauarum, turbitum, colocynthidos, bdellij, sagapeni, ana drachmas sex, castorij, sarcocollæ, euphorbij, opopanax, rutæ agreitis, apij, ana drachmas tres, croci, drachmam vnam, & semissem. Forma cum succo brassicæ.

F M E S V E.

CATAP. ex hermodactylis à nobis descripta. Recipiunt hermodactylorum, aloes, ana drachmas quinque, myrobalanorum flauarum, turbitum ana drachmas quatuor, zingiberis, drach. ii. forma cum electario rosato. Da dr. duas.

CHRI. **I**STAE pilulæ dicuntur maiores ad differentiam minorum, eo quod plura simplicia habent maiores quam minores, tamen ambæ sunt in vsu, & similiter ex inuentione nostra.

DE herm. nostra. Erit hoc non vni modo, sed utriusque podagrica intemperiei commodum medicamentum. Corrigit hoc loco turbitum zingibere, quare nõ erit ut præparatum sumas.

M E S V E.

MAN. **M**AIORES vbique, minores in multis locis parantur, tertia nullibi (H A R M E L.) Accipe syluestrem rutam.

CATAPOTIA Scbellia, obstructions ventriculi, hepatis, lienis sanant, & hydropem, materiamque vacuant. Recipiunt spicæ Indæ, drachmas quinque, spicæ Romanæ drachmas duas, rhabbari, agarici, epithymi, ana dr. tres, costi, massiches, chamedryos, amomi, ana drac. tres, croci drac. duas, mirtæ, cinnamomi, caryophyllo. ß, scicenu anthus, ana drachmam vnam, aloes drachmas decem, cum vino antiquo forma. Da drach. duas, cum vino.

SYLV. **P**LVRIBUS constant simplicibus suntque composita magis: ob id maiora vocauit. Hæc, ut sequentia quædam, cathartico rosato Mesue excipiunt.

COST. **D**E hermodactylis maiores. Valenter & ex longinquis partibus trahuntur non pituitam modo, quæ præcipue trahunt, sed etiam bilem aloes, & myrobalanorum flauorum nomine, non temere autem ad frigidos articulorum dolores misceri ea quoque quæ bilem ducunt, antea admonimus.

ISTAE sunt vult. pilulæ, quæ hic ponuntur in antidot. Mes. & sunt utilitatis multæ securitatis, & efficacæ in aperiendo, & remouendo oppilationes hepatis, & splenis, ac stomachi, ac in soluendo aquositate hydropicorum, & omnem materiam melancholicam & phlegmaticam, cholericam contentam in prædictis membris. Et dosis est vsque ad scrupulos iiii. Rec. spicæ Indæ, idest nardi, spicæ romanæ, idest celticæ.

M E S V E.

CATAPOTIA ex Hermodactylis minima, ad podagram calidam. Recipiunt hermodactylorum drachm. v. scammonij, drach. ii. & semissem, myrobalanorum flauarum, drach. iij. rosarum, dr. ij. aloes, dr. x. Forma cum cathartico rosato. Da drachmas duas.

A D D I T I O.

VLTRA prædictas pilulas posita in antidot. Mes. describuntur aliquæ pilulæ: quarum quædam à diuersis auctoribus ponuntur, & quædam solum magistrales, quæ multum, & generaliter habentur in vsu, & sic vbique præparatæ reperuntur. Et primo pilulæ communes, quæ à vulgaribus dicuntur sine custodia: quarum descriptio ponitur consilio Alman. cap. de præseruatione a Pestilentia. Rec. aloes drac. i. myrrhæ,

CHRI. **P**ILVLAE de hermodactylis minores, principaliter conueniunt in soluendo materiam cholericam crassam contentam in iuncturis, & subsequenter phlegmaticâ, vnde conferunt principaliter podagræ calidæ. Et dosis est sicut supra dictarum.

myrrha, croci ana drac. s. & cum vino albo subti-
li, & odorifero fiant pilulæ, & sunt principaliter
soluētēs materias subtiles cholericas, ac ēt phleg-
putridas, contentas in porositate stomachi, in
meseraicis, & in venis capillarib. hepatis, & sunt
desiccatiuæ humiditatum contentarū in stoma-
cho, & intestinis, vnde virtutes stomachi vigorā-
tur, vnde sequitur confortatio cerebri cum ali-
quali mundificatione humiditatum contentarū
in ipso. Sunt & maxime præseruatiuæ a pestilen-
tia, estiuo autē tpe tutius esset lauare aloë in aqua
endiuiæ, & prædictę descriptioni addere drac. i.
boli armeni. Et secūdū prædictā descrip. sunt mul-
tū præseruatiuæ ab egritudinibus, q̄ fieri possunt
à materia mixta, vnde vsus earū laudatur in cor-
porib. laxis aptis ad egritudines, Et ipsarum cōis-
dosif est stomacho existente vacuo a cibo drac. i.
Pilulæ de fumo terræ. Hæc descriptio ponitur ab
Auc. lib. iiii. sen. v. cap. de cura scabiei, quartum
descriptio est hæc. Recip. myrobalanorum citri-
narum, chebul. Ind. ana dra. v. aloes succo citrini
drac. vii. diagridii dr. v. puluerizentur oīa prædicta
in scutella vitrea. incorporentur cum succo fu-
miterræ, & permittantur exiccari per aliquot dies
in umbra, factō magdaleone ex ipsis, complete
exiccetur, & iterū in mortario fiat puluis, & ite-
rū in prædicta scutella cū tali succo incorporen-
tur. quib. complete exiccatis, iterum & tertio fiat
puluis, & cū tali succo incorporentur, & ad for-
mam pilularum postea reducantur. Et sunt solu-
tiuæ humorum acutorū cholericorū, mordicati-
norū, phlegmatis falsi, & omnium humorū adu-
storum facientium pruritū, & scabiem, & dosif
ipsarum est vique ad scrupulos quatuor, & vbi-
que præparantur. Pilulæ bechicæ, sub hoc titulo
ab aromataris præparantur, & ab omnib. medi-
cis generaliter habentur in vsu. Ipsæ. n. non sunt
soluatiuæ, sed conferunt tussis siccæ cum calidita-
te, & asperitate cannæ pulmonis & gutturis, illas
partes leniendo, & caliditatē remouendo, & solū
tenentur in ore, vt humiditas, quæ paulatim li-
quescit descendendo per meri leniat partes illas,
caliditatem remittendo, & formantur in forma
lupini crassi, licet denominentur pilulæ. Rec. suc-
ci liquiritiæ, zuechari electi, ana dra. x. amyli, tra-
gacanthi, amygd. dulcium mūdātā. ū. ana dra. vi.
Incorporentur prædicta cum mucilagine semi-
nis citoniorum, & fiant pilulæ, & ponitur hæc de-
scriptio à Metue in suo de appropriatis cap. de cu-
ra tussis siccæ. Pilulæ de benedicta. Istæ sunt pilu-
læ magistrales quæ sub nomine pilularum repe-
riuntur: sed sumitur eius descriptio a benedicta
posita a Nicolao in suo antidot. quæ cum melle
construitur, & remoto melle accipiuntur sola a-
romata, & ex eis sunt pilulæ, quæ denominantur
de benedicta, quarū hæc est descriptio. Rec. tur-
bith, esula, zuechari, ana dra. x. diagridii, hermo-
dactyli, rosarum, ana dra. v. caryophyllorū, spicæ,
zingiberis, croci, saxifragiæ, macropiperis, amo-
mi, cardamomi, petroselinii, lithospermatis, salif-
gemmæ, galangæ, macis, carui, foeniculi, aspara-
gi, brusci, granorum salis, ana dr. i. incorporentur
prædicta aromata subtiliter puluerizata cum suc-
co foeniculi, & fiant pilulæ, quarum dosif est dr. i.
Et conferunt omnib. passionibus, quib. confet

A benedicta prædicta, assumpta in forma electarii, sed
plus attrahunt a remotis, quia maiorem moram
contrahunt in stomacho, & principaliter soluēt
materiam phlegmaticā cū cholera, habent. n. op-
pilationes omnium mēbroiū nutritiuorum aperi-
re, vnde summe conueniunt lapidi renū, & vesicæ,
& retentioni vrinæ, & dolorib. colicis & c. Pi-
lulæ de hiera picra Gal. Istæ pilulæ trahuntur ex
descriptione hieræ picræ Galeni posita à Nico-
lao in suo antidot. vbi sub noīe pilularum descri-
ptæ non reperiuntur, sed solū in forma electarii,
sed sunt reductę ad hæc formā pp maiorem de-
lectationē ipsas assumentū, & vt plus trahant à
remotis, & ipsarū descriptio est ista. Recipiūt cin-
namomi, croci, spicæ, squinanthi, assari, casia li-
gneæ, xyloaloes, carpobalsami, violarum, absin-
thij, epithymi, stoechados, agarici, rosarum, tur-
bith, colocynthidis, masticis, ana dr. i. scāmoneæ
correctæ, dra. ij. aloes hepatici ad pondus omnium.
Incorporentur oīa aromata subtiliter pulueriza-
ta, & fiant pilulæ, quarū dosif est vsq; ad drac. i. t
principaliter conferit passionib. capitis, nuchæ,
neruorum, & iuncturā ū, de materia mixta a præ-
dominio tū materiei phlegmaticæ. Pilulæ hieræ
Gal. harum descriptio habetur vii. Therapeu. c.
xij. non sub nomine pilularum, sed sub nomine
pulueris hieræ, qui puluis pp delectationem assu-
mentis ad formā pilularum reducitur. Et sic ge-
neraliter, & cōiter est vsus huius pulueris redu-
cti ad formam pilularū, quæ ab omnib. vocātur
pilulæ de hiera, quarum descriptio est. Recip. cin-
namomi, masticis, assari, spicæ, croci, xylobalsa-
mi, ana dr. i. aloes vne. i. fiant pilulæ cū vino albo
subtili, vel cum melle rosato colato. Et dosif esse
potest vsq; ad dr. i. & s. vbi expedit. Et principaliter
conueniunt in passionib. stomachi de mate-
ria phlegmatica, & cholericā imbibita in eius po-
rositatibus, illā leuiter soluendo, & fortiter desic-
cando, virtutē digestiuam stomachi principaliter,
& maxime confortant. Pilulæ aliæ ex descri-
ptione puluerū hieræ posita a Gal. vj. de regim. sa-
nit. circa finem. Et ista descriptio proprie est illa,
quæ posita est superius a Mel. in præsentī antido-
tario, quā ipse describit sub nomine hieræ Gale.
& est talis. Rec. masticis, assari, spicæ, xylobalsa-
mi, croci, casia lingueæ, ana dra. i. aloes ad pondus
omnium, & fiant pilulæ. Pilulæ magistrales pro
Regib. inuentæ, nec reperitur a quo auctore sint
descriptæ. quarum descript. hæc est. Rec. amomi,
anisi, masticis, zingiberis, cardamomi, cinnamo-
mi, zedoariæ, macis, nucis muscatæ, caryophyllo-
rum, croci, cubebarum, ligni aloes, turbith, man-
næ, agarici, senæ, myrobalanorum omnium, ana
drac. i. rhabarbari vnc. iiii. aloes succottrini vncias
sex, tyrupi rosati quantum sufficit ad conficiendū
pilulas. Et dosif est vsq; ad scrupulos iiii. & sunt
satis domesticæ in operādo, vel soluendo, & prin-
cipaliter materiā cholericā contentam in nu-
tritiuis, & cū hoc ēt aliquantulum mēbra deiecta cō-
fortando, & materiā phlegmaticā euacuando,
& c. Restat nunc videre de pilulis duab. magistra-
libus, quib. in secreto vtebatur Thomas de Gar-
bo. & primæ sunt pilulæ, quæ multum conferūt
passionib. cerebri, nuchæ, & neruorum, de mate-
ria crassa viscosa difficilis eradicationis, quarum
hæc

De hiera

Pil. de hiera
picra.Pilule pro
Regibus.

hæc

MESVE DE VNGVENTIS.

hæc est descriptio. Recip. cubeborum, nucis muschata, cinnamomi, spicæ, anisi, carpobalsami, schœnanthi, masticis, assari, caryophyllorum, calamēthi, ana drach. ii. turbith, colocynthydis, ana drac. iii. myrobalanorū omnium, ana dra. ij. agarici, senæ, ana dra. j. aloes hepatici ad pondus omnium, & cum succo mentæ, vel fœniculi, aut ambobus fiant; & dosis est dra. v. & dimidia, & sunt incolumes, & multæ securitatis, & valde conueniunt in sine agnitudinum chronicarum. Secundæ magistrales & secretæ quib. sæpe utebatur Rex Robertus, ad cuius instantiam Dinus fuit auctor, summe cōueniunt in passionib. oculorū & aurium, confortando visum & auditum, propter quas duas causas principaliter fuerunt inuenta, & principaliter euacuant materias diuersas phlegmaticas & cholericas, & melancholicas in capite contentas, quarum hæc est descriptio. Recipiunt rosarum, violarum, ablinthij, colocynthydis, turbith, cubebæ, clama:omatici, nucis muschata, spicæ nardi, epithymi, xylobalсами, carpobalsami, fileris montani, seminis rutæ, schœnanthi, assari, masticis, caryophyllorum, anisi, fœniculi, seminis apii, cassiæ lignæ, macis, ana de. ii. myrobalanorum omnium, ana dra. iij. rh. abarbari, senæ, ana dra. v. eufragiæ dr. viii. chelidonæ dr. v. lapidis lazuli dr. ii. s. aloes succo trini ad pondus omnium, & fiant pilulæ cum succo fœniculi. Et dosis est vsque ad scrup. iij.

MAN. PARARI assueuerant, sed nullus ferè utebatur.

SYLV. MATERIAM hliosam, pituitosam, melancholicam ex dictis partib. obstructis vacuant. & aquas hydropicorum, ad scrup. iij. sumpta. ab inuētore Sabellia quidam dici opinantur. Hactenus Mesue catapota, præter quæ alia quædam vsurpamus, qualia sunt cõia omnibus dicta, ab Almanfore scripta e. de præcautione à peste: recipiunt autem aloes dr. i. myrrhæ, croci, ana dr. semissem cum vino tenui, odore, fac massam. Datur ventriculo vacuo ad dr. i. etiã ad consueta opera ituro: ob id sine custodia scilicet cubuli vulgo dicitur. Aestate autem aloë laquanda præstantiora fuerunt, si boli Armenicæ dr. i. acceperint. Vacuant, a ventriculo, melarxo, hepate, excrementa pituitosa, biliola, putria, & absumunt, partesq; distas roborant: ob id à peste seruant, quia corpus siccant, vacuant, a putredine vindicant. Catapota ex fumarina Auic. ad scabiem. Recipiunt myrobalanorum si. i. iij. annuum, opularum, lodacum, ana dr. v. aloes dra. v. j. sciamonij colli dr. v. puluerentur omnia, & cum succo fumarina comprehendatur: sicentur dies aliquot in ymbra, forma ossam, & omnino sicca, & iterum in mortario puluera, & iterum similit succo comprehendere, & sicca iterum puluera, succo comprehendere, & forma massam. Soluunt humores acres, biliosos pituitam salfam, & alios adustus, a quib. pruritus & scabies. Dantur ad scriptula quatuor. Catapota Bechica ad tussim siccam cū caliditate & asperitate faucium, & gutturis. Rec. succo glyzyr rhizæ, sacchari boni, ana dra. x. amyli, tragacanthi, amyguæ dulcium dep. laratum, ana drachmas sex, excipe mucagine seminis cydoniorū: fac catapota in ore tenendi. Fiant autē hodie forma trochiscorum, inter quos reperiuntur. Mesues sic describit in practica. e. de curatione tussis sicca. Fiant & ex benedicta, & item ex hiera piera Galeni catapota, quæ à remotiorib. trahant: quam dū hæc melle excepta sumuntur forma molliore. Catapota masticina Petri de Ebano Conuiliatoris ventriculi, cerebrū, viscera, reliqua, oculos, vterū partib. humorib. purgant, & roborant: accipiunt autem masticis, dr. iij. agarici albi dr. iij. aloes dr. x. cum succo arthemisiæ, vel syrup. Roehados, vel sapa formantur pro vno medici scopo. Catapota allereret dicta Auic. in cephalalgia. Accipiunt pul. hiera pieræ Gal. v. j. masticis, myrob. e. i. rea iū, ana semuncia, aloes vnc. ij. cū syrup. Bechados formeantur.

COST. SEBELIAE. Imbecillime hoc purgat: ita quæ status hic pillulus drachmas ferè quadraginta quatuor pendat, excepto vino; vix quatuordecim sunt dosi.

E Licetbit igitur non modo scriptulos (vt aiunt) quatuor, sed etiam ternas drachmas exhibere: tutissime autem cum Mesue, binas.

DISTINCTIO VNDECIMA de Vnguentis, & Emplastris.

IN hac vndecima parte determinat de Vnguentis & Emplastis, quæ ab inuicem differunt. Nam ad compositionem vnguenti requiritur cera & oleum, in emplastris autem non est expediens semper ponere oleum: fuit autem adiuuenta emplastra, ac etiam vnguenta, vt cum virtute ipsorum diutius perueverent in loco, super quem administrantur, sunt et quandoq; cerata, quæ ad duriorē, & solidiorē formam reducunt, quam vnguenta, vel emplastra.

VNGVENTI & Emplastri nomine, sed & cerati aliter antiqui, aliter neoterici vsi sūt. Illi enim vnguenta ea duntaxat vocabant, quæ ex odoratis rebus conficiebant, emplastra, quæ ex metallicis cerata, quæ ex oleo & cera. Neoterici vnguenti nomen ad antiquorum emplastra & cerata extenditur, cerata ea solum vocantes, quæ ita cuti hærent, vt vis auelli possint. sunt quæ ab hærendi vi à Gal. χηρόδα dicta sunt. Emplastra vero neoterici, quæ antiqui cataplastmata nominant.

CERATVM a cera dicitur, qua forma Græcis κεράτα vel κεράτια à cera & oleo: quib. cera miscetur, vt det materiã, quæ minus prompte defleat. Quod et Gal. inuebat lib. 4. san. tuen. cum succos non crassos, nec lentos ad cutim residentes digerit oleo sapsichino, præsertim hyeme & regione frigida, per se, vel cum cera & resina: præsertim cum super vinctum corpus manere diutius studes: quod si liquidius vis, auge oleum, minue ceram, & alia corpus & materiã præbentia. Cum in ceratis scribitur ceræ. q. s. oleum sit quadruplum ad ceram: vt si recipiat olei vnc. ii. milice ceræ vnc. s. Si vero scribatur ceræ parū, sit eius vi. aut viii. pars ad oleum, vt linimētum sit liquidum verus, quam ceratum: idque magis & minus pro medici scopis. Quo enim plus habet ceræ, eo solidiora sunt: quo minus, tanto liquidiora: nisi aut longa coctio, aut succorum largior mistio, ceræ modo duram reddat compositionem. Sit ob id liquidius ceratum, aut sicca multum, & multa sint miscenda.

MESVE.

CERATVM cælypatum Gal. emollit & digerit tumores duros hepatis, splenis, vteri, neatorum, iuncturarum, & aliarum partium, estque anodynum. Recip. ceræ flauæ vnc. iij. olei chamæmelini & irini, ana vnc. vi. masticis vnc. i. spicæ nardi dr. ii. & s. croci dr. i. & s. terebenthinæ vnc. i. resinæ vnc. semis. cypidi drach. lxxx.

HYSSOPI ceratum descriptione Gal. ad hanc literam debet addi vnguentum hyssopti, idest in quo ingreditur hysopus humida, & sub aliis nominibus præparata reperiuntur, & communiter ista vnguenta, in quibus ingreditur hysopus humida, conueniunt ad durities & nodositates in splene; & hepate factas materia dura melancholica; habent etiam virtutem resolutiuam, virtute hysopi humidæ, quæ est calidæ, & humidæ complexionis in primo, licet humiditas si in hoc caliditate. Alia enã quæ ingreditur

CHRI.

MAN.

MAN.

SYLV.

COST.

SYLV.

CHRI.

MAN.

COST.

diuntur compositionem istorum vnguent. de-
nominatorum ab hyssopo humida, & a cera cō-
ueniunt ad eandem intentiones, & ad alias, quæ
ponuntur in litera. Debent autem ista vnguenta
si cum eis fiat fricatio super aliquod membrū,
administrari ante assumptionem cibi, vna hora,
bis innouando in die, & sub actuali caliditate, &
maxime temporibus frigidis. & licet non fricen-
tur, sed super petiam extendantur & ponantur
ad membrum, melius est cum obseruatione præ-
dictarum conditionum.

MAN.

OESYPVM vocant Græci, neutro vel masculi-
no genere, pingue illud quod ouium lanis adhæ-
ret. **TEREBINTHI.** Vera hæc hactenus caruimus: sed
eius loco imperiti accipiebant lariceam resinam, quæ
Venetiis adhuc largatum, quasi laricatum vocant. Cæ-
pit vera nuper adportari ex Rhodo, sed cocta.

SYLV.

CERATVM quod ex œsypo fit. notum omnibus
medicamentum lib. 4. meth. Vfus cerati eius, &
similium rectus fuerit, siue parti affricetur, siue tela ex-
ceptum imponatur per horam vnam ante partus: &
calidum sit hyeme, æstate tepidum, tamen id in vsu
non est Paulo aliter œsypum colligit Diosc. lib. 2.

COST.

CEROTVM œsypus. Oesypati cerati huius, ubi
meminerit Galenus, non obseruauit. Vsum, quem pol-
licetur Mesue emolliendi, præstat, olei, œsypi, atque ce-
ram ceræ nomine, & mastiches, & terebinthina: spica
autem, & crocum, penetrationem dant emollientibus.
concoquendi etiam adiuant vim, ac præterea adstrin-
gendi facultate robur dant partibus: alioqui emollien-
ti potestati contraria est astringens, quæ densando duri-
tatem infert.

MESVE.

OESYPVS vero sic extrahitur: lanæ
ouium succidæ libræ circiter lx. aqua
calida horis octo mergitur, semel fer-
uescunt, exprimuntur: colatum reli-
quum igni lento in vase stannato percoquitur
semper ad mellis fluxilis crassitiem, fundum mo-
uendo lata rudicula lignea, ne vratur.

CHRI.

OPERATIO hyssopi humida id est mo-
dus secundum quem extrahitur prædicta
vntuositas, seu pinguedo a lanis, &c. hæc hyssop-
us humida per se ipsam administrata, est medi-
cina sedatiua dolorum in membris neruosis, fa-
ctorum a causa frigida, & ab humore melanco-
lico: lenit enim & mollificat omnem duritiem,
vñus tamen eius est, vt plurimum admixta alijs
medicinis.

MAN.

ALVM modum colligendi, non magnopere ta-
men ab hoc diuersum habes a Diosc. lib. 2.

COST.

OESYPI. Oesypi conficiendi rationem prosequi-
tur pluribus Dioscor. cui probatissimum album est.
quare vulgatum atatis nostra atrum ignis proditum eo
conficiendo violentiam; quam veritus Mesue continen-
ter agendum ait, ne vratur.

MESVE.

CERATVM œsypi ex Philagrio eadē ^{Hyssopi cer.}
potens. croci drac. v. bdellij, mastiches, ^{Phil.}
ammoniacy, aloes, stircis liquidi, ana
† drach. vii. ceræ flauæ. lib. i. terebinth. † Al. dr. viij.
† vnc. i. & semiss. medullæ cruris vaccini, adipis
anferis, ana drac. xv. œsypi lib. i. & s. olei nardini.
q. f. Bdellium, ammoniacum, aloë dissoluatur in
aqua, in qua scœnugræcum, & chamæmelum
sint macerata, & cum alijs misceantur in vngu-
tum. Post Philagrium addiderunt (succ) scillæ
vncias tres, sepi vitulini drach. xv. thuris vnciam
vnam, & in alio rectius ceræ quartaria tria.

EST fortius quam primum, & magis potens ad e-
mollendum, quare idoneum est ad tollendas eas
durities quæ a morbo Gallico fiunt, adiectis etiam
interdum quibusdam potentioribus, & magna cogē-
te necessitate, cinnabari.

MAN.

POTENTIVS est priore ad emolliendas durities
ex morbo Hispanico, etiam valentioribus quibus-
dam interdum adiectis, & si necesse est etiam vulgari
cinnabrio, quod argento viuo & sulphure simul vñus
constat.

SYLV.

OESYPVS cer. Philagrij. Est hoc longe poten-
tius superiori tum ammoniaci gratia quod solum
duriore emolliuit, & discutit tumores, tum bdellij &
scœnugræci accessione. Sed & styrax liquidus ad emol-
liendum facit, id quod anferis quoque adeps potest,
dum altius subit, nardinum vero oleum non alte modo
penetrat, sed etiam concoquit & discutit, chamæme-
lum autem discutit, & concoquit, & leui astrictione ro-
bur partibus conciliat, suspecta hic fortasse alicui sit a-
loe siccandi, astringendique vi prædita, sed eadem con-
coquit, partibusque astringendo aliquod præbet robur,
vt etiam thus si quis addiderit. Scilla autem dum al-
tissime subit, attenuandi & discutiendi vi strenua pro-
ficat, valentissimum ergo est hoc ad emolliendum. Sed
quando styracis liquidi hic meminit, quid hic ipse sit non
dum constat, admiranda certe cum eius tanta copia at-
que vsu incertitia, factitium aliquid esse certum est, non
esse tamen myrrhæ staten odor prodit & sapor esse au-
tem aliquid styracis, præter nomen quod adhuc seruat,
etiam odor videtur indicare, an autem sit styracis sta-
tæ aliqua, exemplo statæ myrrhæ suspicari licet, in-
clinat tamen animus, vt styracis scolecites materiem
sed liquidiorē esse existimem, ceram aut adipem alias,
vt ait Diosc. odoribus imbutam cum styrace in sole su-
bigebant, & per laxa cribri foramina in frigidam a-
quam exprimebant: sic quidem styracis veri odorem odo-
re mentiebantur, consistentiā soliditate: glebæ speciem
transfusione per cribrum: illum vero scolecitem, id est,
vermicularem vocabant a figura vermiculi, quam a cri-
bro contraherat, ad eum igitur modum ex cera adipeut
(addita tamē maiori olei aut adipis liquidioris copia) odo-
ribus varijs imbuta styracē quoque subigi. fierique hunc
liquorem quem vulgo styracem liquidum vocant, valde
suspicio, ceram enim prodit lentor, adipem, aut oleum
pinguis, & inficiens manus materia, styracem, atque aro-
mata alia confusus ex styrace, atque alijs odor.

COST.

Mesua.

Ff

ME-

MESVE DE VNGVENTIS

MESVE.

CERATVM œsypatum ex Paulo idē pollens. Recip. ammoniaci dr. x. bdellii drach. v. † styracis (liquidi, vel myrrhæ factis) drachm. iij. croci sexsiquidrach. aloes, mastiches, thuris, ana drac. ii. & dimid. cerę † drach. iij. sepi. & medullę vituli, ana drachmas duas, çsypi drachmas quadraginta, olei irini quantum iussit.

MAN. APVD Paulum hanc compositionem non legi, sed aliam longe diuersam. Sigie Styracem ego potius caperem, licet aliqui myrrham intelligant, quę facte dicitur.

SYLV. APVD Paul. lib. 7. alia huic multum diuersa legitur cerati huius descriptio.

COST. OESYP. Pauli. Pro liquido styraces, ut vertit Sylu. vetus interpres arabicam vocem reliquerat (sigia) qua Psidiam Græcorum, id est, probatissimum ex Psidia styracem intellexisse Arabes puto. Ita quidem glebam styracis hoc loco sumerem, præsertim si hoc Pauli est medicamentum (quod in eo tamen nondum inueni) nam liquido styrace vsos fuisse Græcos uisum obseruaui. Myrrhæ autem staccem, quam Sylu styraci substituit, non improbo. Sed vix, ac ne vix quidem, staccē ad nos fertur, styrax autem passim in officinis prostat.

MESVE.

VNGVENTVM diaphœnicon vlcera cruenta, fistulosa, pituitæ iactæ, maligna, & dysepulotica glutinat, herpetas, tumores pestilentes, & qui ex humoribus variis constant, sanat. Recip. adipi ceruini, & vitulini antiqui, mundi & colati, ana lib. i. & dimid. chalciteos vnc. iij. olei antiqui & lithargyri puri, ana lib. iij. chalcitis, & lithargyros leuissime trita & creta cribro tenuissimo, post oleo paulatim affuso simul terantur. addito deinde adipe igni lento coquatur semper mouendo palmæ ramis recens factis, & excoriatis, quorum extremum vbi contactu medicamenti, & ignis siccius euaserit, nouos substitue, iniectis etiam tum ipsi vnguento legmentis recentibus ramorum virentium. †

MAN. ADIPIS zirbi. Aliqui legunt cerui. Calchotar, Calcanthi nunc accipitur, quod vitriolum vocant, quia & ex his multa deperdita sunt nostrorum ignauia. Auic. habet hoc loco chalcadis, quod significat chalcitum: sicuti & Galenus primo lib. de compositione medicamentorum secundum genera: ex cuius lectione multa potes castigare, quæ hic perperam leguntur. Vbi scribitur, Ignis autem sicut primæ: legendum est, Ignis autem sit prunæ.

SYLV. VNGVENTVM id Galeni est emplastrum *καλκίτιος* descriptum lib. i. comp. ph. g. Recipit axungie porci vetustę à membranis per liquationem, & colationem purgatę lib. ii. olei veteris & lithargyri triti & creti, ana lib. ii. chalcitidos leuigatę vnc. iij. misce in mortario omnia paulatim. Post coque in cacabo, & moue statim ab initio rudicula tanquam spatha ex ramo mausculo & recentissimo palmæ, qui patte, qua emplastrum tangit, vbi acuit, mox præ

cidendus est, aut parte opposita moueatur, aut ramus sufficiatur, vbi cerati crassitiem assecutum fuerit, iniice fragmenta excorticata germinum palmæ tenerorum, vt horum succus in medicamento maneat: coque donec digitos non inquinet: nunc vinum, nunc acetum additur pro varijs scopis. Omnium præstantissimum, si quis parare recte, & parato probe vti scierit. In quos affectus autem valeat, & quo vtendi modo huic illi affectui proficit, abunde ex Galeno initio emplastrorum docemus. Eo quotidie vtimur emplastri forma, quando oleo nunc myrteo, nunc alio, nunc succo plantaginis, brassicę, aut alio mollimus pro scopis varijs. Palmæ autem ramorum, & germinum (a quibus *φαιναρδία* Gal. & diaphœnicon bis, & palmeum toties Mesue dicitur,) penuria, quercum, aut prunum, aut cydonium, aut sorbum, aut lotum, aut mespilum substituo. Vides quantum à Gal. describerit Mesues, scilicet ceruino & vitulino adipe pro suillo, cuius pondus his duobus æquat. cetera consentit.

DIAPHOENICON. Discrepat a Galeno ceruicum & vitulinum adipem pro suillo sumens, & lib. v. vni pondus adiiciens. Ceterum, suillum quidem pingue omnium ferme aliorum humidissimum est, vicevibus autem sicciora utilliora esse etiam constat, quo fit, ut non temere suilli pinguis loco ceruini hic & vitulinum adipem suillo potestate siccius deligat, non perperam tamen Galenus suillum proponit, ut quod paratu facilius in materiam ferē eiusmodi medicamentorum uenit, præsertim autem uetustum, quod minus humidum euasit. Itaque aliud pinguis genus non temere hic Mes. proponit. Est uero etiam adeps omnis porcina axungia solidior; quare ad debitam unguento comparandam consistentiam recte densioris huius materia plus quam fluxilis axungie usurpatur.

MESVE.

VNGVENTVM diaphœnicon, Arabum descriptione, vlcera dysepulota & cacœthea carne implet, & cicatrice tegit, fistulas & caneros curat, & ossa humida glutinat. Recipiunt foliorum leucocij lurei, saluie, oxytriphylli † acori, ana libram vnam: tere accurate, affunde olei rosati, aut myrtei, adipis antiqui ex epiplo vituli liquando & colando purgati, ana libras duas, & dimidam: in vase lapideo macerentur dies nouem, tunc myrrhæ, aloes ana aureis nouem, sarcocollæ aureis septem tritis & cretis adde succi plantaginis longę aut vini albi in (quo herbarum prædictarum, ana vncię quatuor costę fuerint.) quantum iussit ad ea dissoluendū. per mitte dies sex. Deinde herbas cum oleo & adipe bis feruefac. cola, & exprime oleum & adipe huius expressi libras quatuor, & dimid. lithargyri puri leuissime triti lib. tres, † chalciteos vncias quatuor coque, vt prius, & moue ramo palmeo, & semel feruefac vsquedum color medicamenti mutetur, tunc ab igne sublaturum continenter moueatur, donec parum frigeat, tunc coque muccaginem myrrhæ, aloes, sarcocollæ in vino albo, vel succo plantaginis longę: & paulatim affundas prædictæ mistioni, pistilloq; ferreo omnia moue, donec probe misceantur, & perfice coctionem, vt in priore. Addunt quidam arnoglossæ, præsertim longę, libram vnam.

CHEIRI.)

MAN. CHEIRI.) Idest, leucoij, matronalis viole. Pro
trifolion. forte legedum trifolium acidum, quod
meluya vocant. Nam ingreditur etiam aliud vngue-
tum, quod viride vocatur. Vel intellige loton dome-
sticam, de qua Auicenn. scribit capite de Andacoca.
& quam etiam Paulus vocari scribit trifolium. Ali-
am vero intellige vel quam Dioscorides vocat dea-
lyllon, & Auicenn. alguascen. vel lege alifima, quod
est virga pastoris secundum Stephanum. Quidam
pro hac etiam legunt trifolij acidi. Calcadis.) id est,
chalciteos. Acori.) Non memini me legisse compo-
sitionem, in qua hac folia reciperentur, quare suspicor
hic subesse errorem.

DESCRIPTIO hęc operosa multam est, neque
maiorum quam predictę virium, aut tam pau-
lo maiorem, ut ob exiguitatem contemnatur, in nul-
loque situ. Ad hęc acori folia parum conuenire vi-
dentur: Oxytriphylon etiam in unguentum quod-
dam viride postea recipitur.

D. IAPH. Arab. primum. An leucoij, salvia, tri-
folij, atque acori folia recentia sumenda hoc sint lo-
co, an arida, non explicat. Sed terenda precipiens con-
tritione (vt ait) bona, arida velle videtur. Caterum,
quum postremo herbas, um oleo, atque adipe seruire iu-
beat, & post seruirem, expressum oleum solum vsurpet
abiectionis herbas, triturat nomine contusionem intelligere,
atque adeo non aridas, sed recentes eas herbas, quasque
earum succum expetere existimo. Sic vero etiam secun-
do loco, quum myrrham, aloen, sarcocollam aut succo
plantaginis, aut vino, in quo predictę incoctę sunt herba
dissoluitur, recentes herbas sumendas puto. Addit
postremo loco hic author calcada, que vox Arab. chal-
canthum sonat. Syluius vero calcitidem vsurpat. At
non parum ego interesse existimo vtrum horum quis su-
mat, & si enim chalcanthum chalcitidem vetustate abi-
re Galenus est testis, & vtrumque astrigentis simul &
detergentis est facultatis, in chalcitide tamen astrigen-
ti acrimoniam preualere asserit, ita vt exurat carnes:
contra in chalcantio vehementissimam esse vim qua a-
stringit, quando etiam carnes contrahit, minore vero eam
esse, qua exurit. ita vt si pro altero alterum quis posuerit,
id sit præter authoris institutum, licet non negem posse
aliquando alterum in alterius locum cadere non inapte.
Porro autem quia hic obscurius agit, vt rem explicem
paucis, summa est, vt prius solijs leucoij, salvia, tri-
folij, acori, recentibus & contusis in lapideo mortario
positis oleum atque adipe calfacta, & calore commissa
effundantur. Rursum autem post triduum plantaginis
succus parandus est, aut pro eo vinum, in quo earundem
plantarum, quarum antea meminit noua folia fuerint
decoctę, atque in horum altero pro medici delectu, ea
mensura sumpto, que ad dissoluendum sufficit, myrrha,
aloe, sarcocolla sunt dissoluenda, transactis diebus vo-
nem, repositum cum adipe atque contusis herbis oleum
igni admotum leniter seruire faciendum, non repetita co-
ctione (vt videtur velle Syluius, scribens, bis seruire fa-
cienda,) sed eadem decoctione, continenter, ad seruire
(vt ita dicam) duos, id est non diuturna expectata coctio-
ne: tum percolandum, & exprimendum est: in expressa
autem huus materia libras quatuor cum dimidia lithar-
gyrum, & chalcanthum tenuissime, non (vt ait Syl.) le-
nissime trita, coquenda sunt, assidue agitando palmeo ra-
mo, ad caloris vsque mutationem, auferendus tum est
ignis, & ea materia continenter agitanda, vt tepescat:
interea autem succus quoque plantaginis, aut vinum in
quo myrrha, aloe, sarcocolla fuerant dissoluta, igni

A admotum coquendum est, deinceps vero priusquam
prior materia refrigescat, hac illi addenda est, & vna
ferrea spatula agitanda ad vnguenti consistentiam est de-
ducenda.

M E S V E.

VNGVENTVM Arabicum idem quod
prius pollens. Recipit ex folijs herbarum
earundem, ana libram vnam, & dimi-
diam, olei myrtini, adipis vitulini antiqui, ana vn-
cias nouem, myrrhę, aloes, ana drachm. xii. sar-
cocollę drachmas nouem, dissoluantur in vino,
aut succo herbarum, vt proxime diximus. her-
bę quoque curiose terantur. Affunde his oleum,
adipem, & mucaginem, & chalciteos aureos
tres. coque omnia igni lento ad mellis crassi-
tatem, vt ere in turunda, vel platysmate. Species
aliquando, æstate præsertim, dissoluantur succo
plantaginis longę & non amplę, experientiaque
mirabile sit medicamentum.

Plastinum
Arab.
mucagines
rerum.
Vulg. ut
prius.
al. aur. inq.
aut amplę.

EX folijs herbarum earundem.) Leucoij scilicet, MAN.
& trifolij.

VNGVENTVM Arabicum alterum. Obs.
rissime hac scribuntur. Sed hic seruandus ordo
vt puto. Myrrhę primum, & aloes singularum drach-
mas duodecim, & sarcocollę drachmas nouem. tere,
& per incerniculum transfusas dissolue succo plantagi-
nis, aut vino, in quo leucoij lutei, salvia, trifolij acuti,
& acori folia vt in præcedentis vnguenti descriptione,
fuerint decoctę, aut earundem herbarum succo dissolue:
tum præterea earundem herbarum recentium singula-
rum, libram vnam cum dimidia contundes optime, con-
tusisque affundes olei myrtini, & adipis vitulini, vtrius-
que vncias nouem: his ita constitutis, prædictam myrrhę,
aloes, & sarcocollę materiam eo succo aut vino dissolu-
tam vt dictum est, miscebis olei, atque adipis materie,
posterioris dictę, discollę tamen prius, & percolatę, &
expressę, (sic enim & herbarum succus, & vis in illa
aqua excipitur olei, atque adipis substantia, & seculen-
tę partes herbarum detrahuntur, commissa ergo vtri-
que materie, chalcantio in tenuissimum puluerem reda-
ti aureos tres commiscebis, simulque leui igne ad mel-
lis crassitudinem coquendo deduces. Fiet hoc pacto me-
dicamentum ab huus authoris sententia vt existimo,
non dissentaneum. Quod ad calcem subdit dissolui assiuo
tempore species, id est, myrrham, aloen, sarcocollam
plantaginis succo, admonet vt habita æstiuo caloris ra-
tione, præscriptum vinum calida facultate prædictum
relinquas, nihil autem interest plantaginem longam aut
amplam sumas, quando vtraque eiusdem & temperamenti
est & potestatis: hoc Syluius non animadvertens longam
ait æstate, vt sumas, non amplam.

COST.
COST.
COST.

M E S V E.

VNGVENTVM mirabile relatum ad Ni-
codemum, vlcera putrida (& fistulas) pur-
gat, carne implet, glutinat, cicatrice tegit,
putredinem arceat. Recipit myrrhę, aloes, sarcocollę,
ana vnciam vnam, mellis despumati vn-
cias
Messe. Ff ij

Mentha
Pulsatilla
Sedum
Silybium
Sium
Terebinthina
Urtica
Vicia
Zingiber

MESVE DE VNGVENTIS

cias sex, vini albi boni quantum sufficit, coque igni lento ad spissitudinem. Quod si vlceri caro supercreuerit, adde vnguenti chalciteos vnciam dimidiam.

MAN. QUIDAM chirurgi hoc vtuntur in antiquis vlceribus addito vitriolo. Valet etiam fistulis.

SYLV. HÆCLinamenta in vlcus mittenda obliui possunt: sunt & empl. duo diaphænicon Mesue: Hoc ad antiqua vlcera, & fistulas quidam chirurgi vtuntur, addita chalciti.

COST. NICODEMI. Licet despumatum hoc loco mel velit, vt quod detractis sordibus minus mordicat; si tamen crudum ipsum, & impurum vino hic proposito incoquendum statim commiseris, & ubi seuerè caperit sordes, spumamque detraheris, tum proposita quoque aromata addideris, coquenda ad consistentiam, vt maiori compendio, ita non diuerso fructu, vt existimo, res fiet. Vinum autem album non sumit temere, vt quad altius quam nigrum in vlceratas partes subit, & si enim album eo nomine vlceribus minus commodum est, auctore Galeno libr. de fract. Hipp. com. 3. quod tenue est, & in vlceratas partes penetrans dolorem parit; quin tamen in putridis, callosisque vlceribus mordacium etiam medicamentorum vis infirmior sit, atq; hic generosum ad eiusmodi vlcera remedium proponatur, recte album nigro præfertur, alioqui non tam ægrî sensus quam fructus à pio etiam medico est spectandus.

MESVE.

VNGVENTVM alterum eiusdem. Recip. myrrhæ, aloes, ana drachmas nouem, vini albi quantum sufficit: tritis tenuissime vinum paulatim affunde semper miscendo vsque ad mellis crassitudinem. vt ere. Addunt nonnulli chalciteos sesquidrachmam, olei mirtini, & vini portione pauca, vicissim miscent.

MAN. HOC ceu liquidiore possunt in eodem vsu tingi linamenta quæ intra vlcus dantur.

COST. NICODEMI alterum. Mitius hoc præcedenti est, & mollioribus corporibus aptius, tum ob sarcocollam, quæ hic deest, cuius est vt acrimonia excedat, tum ob chalcanthi ipsius quoq; acerrimi largiorem illic quam hic mensuram. Nulla autem hic collatione est opus, quando myrrha, atque aloë in tenuissimum puluerem redactæ affuso vino etiam frigido per minima facile commiscentur: quod non æque facile sit, si melle excipiantur, quod nimirum attenuante calore habet opus. Vinum vero hic quoque superioris exemplo album sumendum, neque chalcanthum addendum nisi supercreuerit caro.

MESVE.

VNGVENTVM magnum craseos vlcerum maligna putrida, fistulosa, torde, & carne mortua purgat, carne implet, glutinat, & cicatrice tegit. Recipit autem ammoniaci vnciam vnâ, bdellij, thuris masculi, aristolochiæ, sarcocollæ ana drachm. quinque, myrrhæ, galbani, ana vnciam dimidiam, lithargyri dr. xv. aloes, opopanacis, ana drachmas

duas, & semissem, ferruginis drachmas tres, resinæ drachmas quatuordecim, ceræ albæ vncias duas, olei quantum sufficit. ammoniaci & bdellium aceto soluenda, lithargyros tereda, & cum oleo coquenda, donec liquefiat. Tunc depone ab igni, & dum modice refrigerit, misce ammoniacum, & bdellium aceto soluta, redde igni, coque ad iustam crassitiem, tuncque reliqua permisce.

VNGVENTVM craseos magnum sub isto nomine non est in vsu, sed quia conformitatem, & virtutem in descriptione sua, & modo operationis habet cum vnguento apostolorum posito quinto cano. ab Auic. tractatu vndecimo, quod vnguentum apostolorum est multum in vsu. Cuius hæc est descriptio. Recipe ceræ albæ, resinæ pini, ana drachmas quatuordecim, ammoniaci drachmas quatuor, opopanacis drachmas duas, floris eris drachm. tres, aristolochiæ longæ, thuris ana drachm. sex, myrrhæ, galbani ana dr. iij. bdellij drachmas sex, lithargyri dr. ix. infundatur bdellium in aceto vini. & fiat hoc vnguentum cum duabus libris olei hoc modo puluerizando, & gummi dissoluantur. & fiat vnguentum, licet vtilitates & iuuamenta, vt iam dictum est, sint conformia huic dicto craseos.

ADDITIO.

Istud vnguentum in hoc tempore non est in vsu sub isto nomine, verum secundum chirurgicos nostros quia conformitatem, & virtutem in descriptione sua, & modo operationis habet cum vnguento apostolorum descripto in quinto cano. ab Auic. tractatu nono, ideo nunc habetur in vsu sub nomine vnguenti apostolorum. Petrus de Argilata capitulo de medicinis mundificatiuis, vel absterfiuis habet vnguentum apostolorum mundificatiuum, & est descriptio Auic. & in fine huius descriptionis ait, & si bulliat vsque ad iracrationem, vocat ipsam Mesue craseos. & Margister Antonius de Ianua, vocat ipsam gratiam Dei. quia vere rectificat vlcera maligna, & sic istud vnguentum magnam habet conformitatem cum vnguento apostolorum Auic.

VIM habet molliendi, mundandi, & glutinandi. Paruum vero maiorem vim habet in carne glutinanda.

DESCRIPTIONI huic prope est eadem vnguenti apostolorum descriptio apud Auic. quinto canone. Rec. enim terebinthina, ceræ albæ, resinæ, ammoniaci, ana dr. xv. opopanacis, ferruginis, ana drachm. aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellij, ana dr. vi. myrrhæ galbani, ana dr. iij. lithargyri dr. ix. Ammoniacum, & bdellium & galbanum aceto soluta coque in olei libris æstate duabus, hyeme tribus: ab hac enim cogitur: ab illa liquefit: quo nomine à chirurgicis hodie vsurpatur. Idem gratiam Dei ob facultatem eius mirificam vocat Antonius de Ianua. Petro vero de Argilata à Mesue dicit craseos vocari, dum coquendo ad iustam crassitiem ceu quædam quandam petuenerit, molli, terget, glutinat.

CRASEOS magnum. Non in curandis tantum differt ob ammoniacum, reliquaq; lachrymæ genera, quæ recipit, in emolliendis durioribus vetustioribusq; callis fistulis, ac

lis, ac tumoribus, quæ vlcera curatiõni obsistunt. Est vero hic, ut de Syluis admiremur, qui loco floris æris hoc loco expetiti æruginem reponit, quamuis non negem, posse alterum pro altero frequenter sumi, ut quæ eiusdem ferè sunt facultatis.

MESVE.

VNGVENTVM craseos paruum vlcera tamquam noua terget, carne implet, glutinat, cicatrice claudit. Recipit aristolochiæ, ireos, sanguinis draconis, ammoniaci, sarcocollæ, ana vnciam dimid. lithargyri leuigatæ vncias quinque, coque lithargyrum cum olei libra vna donec liquefiat, tunc cætera, ut diximus, misce.

SYLV. HOC paruum mollit, terget glutinat: sarcoticum B magis est quam magnum.

COST. CRASEOS paruum. Hoc præcedenti imbecillius est, & mollioribus corporibus aptius sanguinem draconis inter cætera proponit. pro quo quum arabes apud Serap. syderitidis Achilleæ succum sumat: alij vulgatum ex bolo armena, atque alijs nescio quibus factum usurpent: afferatur præterea eo nomine pulcherrima & pictoribus expetita lacryma, hoc loco non aliud quam ex Aralum more, syderitidis Achilleæ succum existimari.

MESVE.

VNGVENTVM cyclamini magnum, relatum ad Alexandrum, illitum stomacho, vomitu purgat: hypogastro autem iniunctum, aluū deiicit, ob id hydropicos, mire iuuat, ferofum excrementum large vacuando; vermes quoque necat, & educit. Adhibetur nõ potentibus, sumere medicamentum purgans. Recipit succi cyclamini lib. iij. succi cucumeris agrestis lib. vnam, olei irini libras duas, butyri vaccini libram vnam, pulpæ colocynthidos vncias quatuor, polypod. vncias sex, euphorbij vnciam dimidiã, sicca hæc tria, rere, & macera dies octo succis & oleis in vase vitreo angustis oris bene obstructo. Post semel seruesac, cola: deinde adde sagapeni aureos quinque, mirrhæ aureos duos prius autem duo hæc aceto dissoluantur, quanto est opus. coque mouendo ad succorum prope consumptionem. Tunc adde ceræ vnc. quinque, fellis vaccini aureos quinq; seruesac simul donec ceræ liquatur. Tunc insperge paulatim puluerem huc scammonij, aloes, mezerei, colocynthidos, turbiti, ana aur. v. euphorbij, aur. ij. salis gemmæ aur. ij. piperis longi, zingiberis, chamæmeli, ana aur. duos. misce diligenter.

CHRI. VNGVENTVM Arthanitæ magnū, id est de pane porcino à quibusdam barbitonforibus multum habetur in vsu. sed ab expertis & peritis eius vsus non laudatur, virtus autem eius, est quia, si ipso vngantur venter, ilia, & partes suminis, lenit naturam, & facit fluxum ventris propter acutas & fortes medicinas solutiuas, quæ ingrediuntur eius compositionem. Vnde transit per poros ad interiora vsque ad intestina, vnde

A virtus ipsarū solutiua, stimulat expulsiuam virtutem intestinorum & aliorum nutritiuorum membrorum. Et si stomachus tali vnguento vngatur, prouocat vomitum, si materia est apra per superius euacuari. Recipe cucumeris asinini, calidæ est, & sicca complexionis in quarto.

VIDI magnam vtilitatem sequutam ex hoc in aqua intercute. **MAN.**

VEHEMENS est, parumque tutum, nisi in robusto corpore, aut hydroptico. Illud enim ob vnum robur medicamēti vehementia cõtemnet: hoc ferofum multo in ventre excremento obrundet, eique vacuato vtilitatem afferet non mediocrem. Eisdem vires Gal. cyclamino soli tribuit, ut parum opus esse videatur tanta turba medicamentorum etiam valentissime purgantium. Parua eius portio misceri potest clysteribus apoplecticorum. Lienem efficaciter minuit. Sunt qui succū ebulli addunt. Quo loco Alexander Trallianus (quem hic ut alibi passim Mesues citare videtur) nondum comperi. Alexander autem Benedictus Hermolai seculo vixit, ne quis eum putet citare quenquã. 16. c. multa eius generis exomphalica recenset cathartica. In simp. c. arthanitæ bis aliter describit.

CYCLAMEN magnum. Medicamentorum que non ventri modo, sed etiam volis manum ac pedum illita purgandi vim habent, mentio est etiam Paulo, Actio, Orbasio, Aetuario, nostra etate pilas quoque parant nonnulli, quæ naribus admota tum vomitu, tum aluo deducunt. Si eiusmodi omnia, quæ in ventriculum strenue subuertunt, tum obuios quosque humores promiscue educunt, tum vbi ex alio atque ex venoso genere trahendi sunt humores, parum proficiunt, prudentiores medici semper euitabunt. Porro autem, quam gressis cucumeris succum quarit, an succum fructuum, ex quo elaterium, an radice succum sumas, non explicat, & vterque sane vsurpari ad eadem solet, licet efficacius fructuum succus. Sed quando hic libram vnam præscribit eius succi, profecto ut tantum eius succi ex fructibus etiam multis colligere difficile est, quantum sit satis, ita eo longe violentius medicamentum redderetur, quo fit, ut contra radice querendum hoc loco succum existimen.

MESVE.

VNGVENTVM cyclamini paruum, splenis tumores etiam schirrhotos dissoluit, & strumas. Recip. succi cyclamini, succi glutinosi ex radice silicis extracti, succi ebulli, ana vnc. ix. succi summitatum tamaricis vncias duas, olei irini lib. ij. cecyphi drac. v. ammoniaci, bdellij, ana drach. j. & semissem, aceti quantum sufficit, ceræ flauæ vnc. vi. corticum radice capparis vnciam vnam & semissem, spicæ nardi vnciam semissem. Fiat ut prius.

VNGVENTVM Arthanitæ paruum, nec ab expertis, nec à presumptuosis habetur in vsu, nec est tantæ potentia, ut præcedens. **CHRI.**

ADDITIO.

Istud vnguentum de Arthanita paruum nõ est in vsu. verū sunt ex hominibus qui faciūt vnum pro alio, quia, in isto pauciora sunt simplicia, sed Mesue. Ff iij non

MESVE DE VNGVENTIS

non recte faciunt. habet textus hic camelis, sed E
textus est corruptus. quia melius diceretur cha-
mæactis, quod est ebulus. cescant: post coque, cola, serua vitreo vase.

MAN. **MAGNAM** vim habet in liene minuendo. Et
(succu cauenizich.) In capite de Hartanita, vbi
etiam describitur hoc vnguentum, non ponitur hæc
res, vel aliquid eius loco. Nec bene, præterquam di-
uinando, inueniri potest, quid sit. nisi forte legēdum
sit carmezich. quo fructus tamarisci intelligitur. In
quibusdam codicibus legitur chamæactes, & placet
ea lectio.

COST. **CYCLAMEN** paruum. Emollit hoc superiori
magis. & ob id tutius vsurpatur. quanquam per-
turbare hoc quoque ventrem insigniter potest ob cycla-
mini, atque ebuli succum: Quum autem ebuli foliorum
succus qui assumptus strenue purgat, non importuna hic
admittatur cum cyclaminis succo expurgante, non ex
folijs tamen, sed ex radice succum hoc loco expeti existi-
mo, vt qui non purgandi modo, sed strenue quoque emol-
liendi vim habet. in quem vsu hoc conficitur medica-
mentum.

MESVE.

VNGVENTVM † ex panno lineo He-
benzezar mirabile ad vlcera maligna,
fistulosa, carne implenda. Recip. opo-
panacis vnciam vnam, rasurę panni
linei tenuis, puri, antiqui vnciam semissem, & vi-
ni, mellis, & olei rosati, vel myrtini, ana vnc. v. li-
thargyri, aloes, sarcocollæ, myrthæ, an. dr. duas,
& dimidiam. tere paulatim, affundendo nunc vi-
num, nunc mel, nunc oleum. Adduntur quan-
doque † chalciteos drach. duæ.

MAN. **PANNI** linei soli vim habent exiccandi vlcera, ita
vt cum his quidam curent vlcera recentia, addi-
tus tamen quibusdam cautionibus.

SYLV. **PANNVS** lineus per se vlcera siccat, vt etiam que-
dam vlcera recentia glutinet. Pro parte vnciam
scripsi, & pro parte tertię vncię drach. duas & dimid.
& pro quarta drach. duas.

COST. **VNGVENTVM** ex panno lineo. *Lineus pan-
nus aut seorsum in puluerem redigendus est, aut
affuso paulatim vino diutius in mortario contundendus,
vt in eiusdem generis materiam euadat, qualis ad scri-
ptoriam hanc cartam conficiendam vsurpatur. Tum
deinceps, vbi alia quoque arida in puluerem fuerint du-
cta, & opopanax vino fuerit dissolutus, linei panni ma-
teria contusa ijs addenda, et affundendum sensim oleum,
ac vinum, omniaque pistillo ducenda ad vnguenti confi-
cientiam. quod admonere volumus, ne quis existimet
lineum pannum cum oleo, ac melle posse teri. qui enim
id tentarunt elusi sunt, lineo panno pistilli ielium ob olei,
ac mellis lenitatem refugiente.*

MESVE.

VNGVENTVM † ex cantharidibus,
causticum, phænigmon, & vesicas ex-
citat, vlcera, alphas, pannos, lenti-
gines, cutis maculas delet. Recipit † a-
tharidum recentium drachm. x. axungię por-

HOC vnguento chirurgici nostri vtuntur sub
nomine ruptorij de cātharidibus. & dicunt
quod Alhariel sunt cantharides. infra apparebit
vna alia descriptio sub nomine vnguenti de can-
tharidibus, sed non erit eadem cum ista.

TARANEL. Intellige vel cantharides, vel cam-
pas, vel pityocampas, vel buprestes.

POSSIS pro taranahel, seu alhariel, vt quidam
legunt (quos cantharidas interpretamur) cam-
pas, pityocampas, vel buprestes miscere.

EX Cantharidibus. An cantharidas totas sumi
velit, an partes, (de qua re in horum vsu animalium
non conuenit inter medicos) non explicat. sed parum
refert, vbi admouenda tantum sunt foris; quanquā vbi
etiam sint assumenda, ex Gal. totas eas sumere licebit.
harum vsu, quocumque modo, & cuiusque parti cor-
poris admoueris, vrinę vias tentari obseruatum est: ita
vt quibus capiti fuerant ex fermento admota, molestis-
simam vrinę ardorem excitarint: de rafa nimirum ve-
sica cute occulta vi & proprietate. quare qui aliquan-
do gonorrhæę vesicę, aut pudendorum vllam vnquam
molestiam passi sunt, in his, vt à cantharide omnibus ab-
stineant modis, suadebo.

MESVE.

VNGVENTVM Rosatum phlegmo-
nes, erysipelata, herpetas sedat, cepha-
lalgiam calidam, & ventriculi ac hepa-
tis intemperiem calidam mitigat. sic
fit. Axungia porci probe lauetur nouies aqua
calente, & toties frigida, deinde teratur cum
ea portio æqualis rosarum rubrarum recent-
tium, quæ marcescant cum ea dies septem, fun-
deigni lento, cola, rursus tantundem rosarum
recentium cum ea tere, quæ dies etiam septem
cum ea marcescant. funde vt prius, & cola. tunc
affunde succi rosarum dimidium. olei amygdal-
dulcium partes sex. coq; igni lento ad succi con-
sumptionem. reponc. Si inter coquendum iniij-
cias parum opij in aqua rosarum soluti, valen-
tius fit. præsertim ad insomnię leuamen.

DOCET Dioscor. odorare adipos, ex quo modo
hæc manarunt, sicuti, & vocata pomata si adda-
tur opium, erunt efficacia in doloribus mitigandis, &
somo prouocando.

EODEM modo ex violis & nymphæę flore, &
alijs vel frigidis, vel calidis, vel etiam odoris fieri
potest. Hæc componendi ratio ex Dioscoride profes-
ta videtur dicente adipos odorandos. Nō enim adi-
pes per se, sed ijs odoribus imbutos intellexit. Cum
enim temperatus sit adeps, & inodorus ad continen-
da calida, frigida, odora, est aptissimum, vt oleum
balaninum Galen. Opium stupefaciēdo dolores pla-
cat, somnumque studium, & grauem refrigeran-
do, & velut spiritus animales glaciando facit. Id vn-
guentum est præstantissimum sine opio. Id n. addi
potest, vbi eius vrendi necessitas inciderit. nisi forte
maius coctione, & tpe vires eius frāgere. Tūc n. dimi-
dio cōpositū in coquere opij aq. rosata solutū possis.
Adeps

M E S V E.

Adeps membranis ante est exaete purgatus. Mallem ad colandum liquare in vase duplici, quam igni lento. Oleum omphacium, aut rosarum miscueris opio, amygdalino magis refrigerabit: minus prompte altius intro vi sua permeabit.

VNGVENTVM rosatum. Parant hoc pharmacopœi Veneti diligentissime, odorem, candorem omni studio illi comparantes. Sed quando ad inflammationes hoc ipsum est institutum, si cui esset animus maiorem ipsi refrigerandi vim acquirere, imò elegantissime, & in regum usus parare, axungia postquam sepius aqua calida abluta, aut etiam in ea multa cocta, & conato odore fuerit spoliata, rosaceam aquam frigidam fontane loco affundet, & nona quotidie affusa aqua continenter per dies plures spatia lignea agitabit: interdum etiam coquet. Rosa postea effusa aqua adhuc immatura, ex calyce, quoniam hiare tantum coeperint, carpit: quin & aliarum rosarum vagues marmoreo, & candido mortario velocissime conuulsi, (ubi enim lente agitur nigrescunt.) axungie commiscendi cum rosis, Tum post dies, ut hic iubet, septem aut plures, hæc axungia, & rosarum materia in vitreo vase posita liquanda est: illique per eolum setaceum transfusa, noua rosa, atque vni eodem modo conuulsa, ut diximus injicienda. At vero octava rursum die liquata, & percolata eadem materia pro rosis affundendus rosarum, & vnguium pari diligentia delectorum, & celeriter confusorum expressus succus: addendumque deinceps oleum amygdalarum, quod ex instrata rosa amygdalis, ut alibi docuimus, sit extractum: commiscendaque omnia, & in duplici vase ad succi absorptionem coquenda. Vnguentum profecto rosaceum si quis hac parauerit ratione, & maioris ad refrigerium usus, & odoris suauitate præstantius parabit.

M E S V E.

VNGVENTVM violatum idem pollet, præterea pleuritidi, & thoracis inflammationi prodest. fit vt rosatum.

SYL. **I**D ad vires prædicti adiecit, quod violæ tota sua substantia sint pulmonaciæ, & thoracis, vt inde composita conserua violarum, syrupus violatus, & mel, & saccharum violatum, & id genus alia.

COST. **V**NGVENTVM violatum. Ad vnguentum violaceum conficiendum si quis violarum foliola sumat, vt in parando saccharo sumenda proposuimus, erit hoc & odore suauius, & viribus vulgari non inferius. At quæ fors tantum admouenda sunt, in his minus sepe satisfaciunt studium grauioribus rebus adhibendum.

MAN. **H**OC quoque est valde efficax ad somnum, & ad arcendos dolores.

SYL. **C**APITA papaueris matura, & recentia sumantur potius quam siccata, vt humiditate frigida agant, non sola propemodum frigiditate, vt in Diacodio prius ex Galeno, & alijs docuimus.

COST. **V**NGVENTVM papaueris. Papaueris capita hoc loco, recentia quidem, at non tamen, vt Syluius consilii, matura, imò immatura potius, & adhuc læte turgentia, sumenda putat, vt quæ efficaciam maiorem hoc reddent medicamentum.

VNGVENTVM Basilicon magnum, vlcera & phlegmone carentia, præsertim partium neruolarum, terget, carne implet. Recip. ceræ albæ, resinæ pini, sepi vaccini, & picis naualis, thuris, myrrhæ ana, olei. q. f. In alio ceræ vnc. vi. picis, vnc. iii. aliorum, ana vnc. i. & s.

[†] Vnde in quibus est calefactio.

[†] picis glutinis alimbat.

VNGVENTVM Basilicon magnum secundum hanc describitur, vbique ab omnibus habetur in vsu, & præparatum reperitur, & est conueniens vulneribus consolidandis neruorum maxime, & capitis, cum quibus non coniungitur mala complexio calida. Est enim conueniens mundificatiuum vlcibus ad ipsa consolidanda.

QVOMODO valet vulneribus: in quibus est calefactio, cum sit calidum? Puto deesse negationem, & legendum, non est calefactio, & sic etiam scripsit Auic. Basilicon Pauli recipit ceram Colophoniam, picem, adipem taurinum, æqualia.

ALIJ etiam terebinthinam addunt vulneribus glutinandis efficacissimam, alij etiam ichthyocolam, sed cum caleat id medicamentum (vt ex simplicium temperatura, & modo perspicuum est) legendum in Mesue censuimus cum Christophoro, & Manardo, quibus non est calor: præsertim cum Auic. can. v. sic etiam scripserit: & Serapio in suo antidot. quæ nuius vtriusque describitur, binæ ab hac non nihil varient.

COST. **V**NGVENTVM basilicon. Quam hoc vnguentum ex veteri versione probet Mesue ad vulnera, in quibus est calefactio: licet vulnus recens, vlcus autem vetustum communi vsu intelligatur, generatim tamen ad vetusta æque ac recentia conducere hoc ipsum potest. quare non male Syluius pro vulneribus, communis significationis nomen reposuit, qua dicitur & de vulneribus vlcus, non tamen e contrario. At quum ex Manardo idem Syluius negatiue legendum putat, & vtile hoc esse tantum putat, ubi non est coniuncta vlcere caliditas, contra quam vetus interpretes legat, hoc non caret dubitatione. quando basilicon minus, de quo hic proxime ager, quod ex ceræ, resinæ, picis, & olei pari portione conficitur, Galenus 4. 5. & 13. met. ad inflammationem exiguam, & ad mouendum pus vtile existimat. Atqui eadem in hoc magnum veniunt: præterea vero vaccinum sepium frigidum in suo genere temperamento, si Galeno credimus, seminarum pingue frigidius esse quam marium, accedunt etiam thus, & myrrha, quæ picæ ac resinæ calore non sunt superiora: vt neque etiam pix naualis, quæ pro glutine alimbat reponunt. Itaque Mesuen huius medicamenti vsu ad vlcera cum leni inflammatione Galeni exemplo proponere, non est à ratione prorsus alienum. neque inconsulto negatio addenda est, ubi constanter vetus versio affirmat.

M E S V E.

VNGVENTVM Basilicon. Rec. resinæ, picis, ceræ ana, olei q. f.

VNGVENTVM Basilicon minus, & est vnguentum citrinum. præcedens autem est nigri coloris. sub hac describitur. præparatur vbique. Est ma-

COST.

Est ma-

MESVE DE VNGVENTIS

Est magis conueniens in principio vlcerum neruoſorum, & eſt virtute ſua minoris calefactionis, abſterſionis, & conſolidationis, quam magnum immediate dictum.

SYLV. IDEM pollet, quod præcedens, ſed imbecillius, nã minus calet, terget, glutinat, quam magnum: ob id recentibus capitis, & neruoſarum partiũ vulneribus, & vlcerebus fuerit aptius: ſiauum eſt colore, magnum nigricat. Baſilicon tetrapharmacum Pauli recipit ceram, reſinam, colophoniam, picem, adipem taurinũ, æqualia. Galenus ſolum reſinam, nõ addita colophoniam: adipem taurinum, aut vitulinum. Celfus: Cuius loco Meſues, & Guido Cauliacus oleũ miſcent, quantum eſt neceſſarium. Vnguentum id Baſilicõ Galeno tetrapharmacum, & Paulo dicitur: calfacit, humectat, dolorem ſedat. Pus mouet, vt abunde Gal. docet lib. 45. & 13. meth. & initio. lib. 3. comp. ph. p. Cum quo idem eſt Macedonicum ſolo thure, quod præterea recipit æquale, diuerſum lib. 13. meth.

COST. VNGVENTVM baſilicum minus. Hoc tetrapharmacum eſt Galeni, ſuperiori. vt puto, nibilo frigidius, ſortasſe autem aliquanto calidius, quod vacino ſæpe caret, quo aliorum calor in præcedenti temperabatur.

MESVE.

CERATVM ſantalinum phlegmonas, & intemperaturas omnes calidas ventriculi, hepatis, & partium aliarum potentiffime extinguit. Recip. roſarum drachmas xij. ſantalorum rubrorum drachmas decem, ſantali albi, & citrini, ana drach. vj. boli Armenicæ drach. viij. ſpodij drach. iiii. caphuræ drach. ii. cera albe drach. xxx. olei roſati lib. i. miſce. cera & oleo ſi lauentur, ſit preſtantius.

MAN. Satis ſuſpicor ne multum vergat ad calidum, ſi quidem Sandali calidi eſſe videntur, vt ſupra dictum eſt, & camphora. Spodij.) Sumunt moderatim pro ſpodio antiſpodium ex ambuſtis cannis. quod certe vel calidum abſolure eſt, vel partes multas calidas habet, Auicenna etiam teſte.

SYLV. VSV frequentis. eſt hoc ceratum apud quosdam nomine vnguenti, minus tamen refrigerat, quã titulo pollicetur. opinor, quod quæ pro ſantalibus miſcentur, ligna ſunt calida, & caphura, & ſpodium parũ frigeant: mirum ni etiam caleant, quod vtrumque multas partes calidas habeat, & illa ſit arte ſuppoſita. ſunt qui id vt ſequens ceratum Gal. refrigerans parant, liquando ſcilicet ceram cum oleo in vaſe duplici: deinde vbi refrigeratum eſt, aqua frigida manibus, aut rudicula diu agitant: poſtea dictos pulueres miſcent.

COST. CERATVM ſantal. Santalum refrigerare, vt alias quoque dicebamus, potius, quam calefacere quotidiana docet obſeruatio. ſpodium vero maxime ſi poſt reſtionem eboris lauetur, refrigerare etiam conſtat. Caphuræ vero ſi modo calida eſt, parum omnino poſſunt drachmae duæ, cum reliquorum, quæ hic ſumuntur, mole: quæ libras circiter duas pendunt: imò eadem, dum penetrationem frigida facultatis adiunat, ex uſu eſt ad refrigerium. quare hoc medicamentum vim refrigerandi obtinere, conſentaneum eſt rationi. id quod quidem vt perpetuo non præſtet; eorum ſæpe incuria facit qui ægris inferniunt: quorum eſſet ceratum interdum detrabere, & priuſquam nouum inducant parti, prioris ſordes cutim obſtruentes ſpongia ex aqua calida detergere. ſæpe etiam cerati ipſius ſoliditas in cauſa eſt, cui cum inſignis quoque inſit vis deſiccandi, dum

entem eius humorem abſumendo, denſat. interiorum humorum, vaporumque prohibet perſpirationem. Quamobrem non damnandus eſt huius ad refrigerium uſus, ſed potius corrigendum, quod illi aliena ſerè culpa vitium accidit. corrigi autem hoc poſterius poterit, aſuſo liberalius oleo, & liuimenti potius, quam cerati conſiſtẽtia, illi ipſi comparata.

MESVE.

CERATVM Galeni valentius refrigeras, febris ardentibus, & cephalalgia calenti, & cum pulſu dolorifico ſaluberrimum fit ex cera albæ vncia vna, olei roſati ex omphacino facti vnc. iij. & aquæ fontis frigidae q. ſad multum diuque lauandum, & ſubigendum ceratum, quod tandem ex aceto albo, pauco, claro, ſimiliter ſubigendum eſt.

FULTIMVM in inſtigatione.) Vltimum intelligendum non in gradu, ſeu ordine, ſed in modica, & abique noxa inſtigatione. Galenus dicit ſimpliſſimum inter inſtigationia, & humectantia, & eo utebatur in eryſipilate, & phlegmonis pudendorũ ab initio. Cera albæ. Pontica optima abluta. Olei roſati vnc. quatuor) vel tres. Oleum omphacinum. Optimum eſt autem exacte tenuium partium, vt Sabinũ. Aquæ fontium) Galenus, miſceantur, & ſimul liquentur in vaſe duplici, & fiat humidum ceratum. Inſtigatione cerato inſpergatur tantum aquæ frigida paulatim in mortario, quantum poteſt ſuſcipere, vt molliſſi cetor. Satis autem inſtigationis ceratum vbi primum fuerint mediocriter coagulata. inſundens totum vas in aquam frigidiffimam. Cum aceto albo. Si miſcearis parum aceti ſatis tenuis, & ſplendidi, magis humidum, & frigidum facies pharmacũ. Nec debes pharmacum tandiu dimittere ſupra corpus donec caliat, ſed continuo mutare, quod pauci hoc tempore aduertunt. Vide Gal. 10. Meth.

CERATVM album ſæpe dicitur quibusdam vnguentum: ſiat autem omnino in vaſe duplici, & ſit recens. Eo Gal. eryſipelata, & phlegmonas pudendorum initio mitigabat, & ſic parabat lib. 10. meth. Medicamentum omnium, quæ humectant, & refrigerant ſimpl. quo etiam ad eryſipelata, & phlegmonas pudendorum vtor initio priuſquam depaſcens aliqua putredo appareat. Cera optimæ albæ Ponticæ, vel ex Atticis extractæ ſauis, elotæ vnc. j. olei omphacini, id eſt crudi citra ſalem; tenuis (quale Sabinum eſt) vnc. iij. vel vnc. iij. vt humidũ ſit ceratum: cum vt volēs, liqua in vaſe duplici: deinde cum modice coiuuit, refrigerando, mittendo vas in quo eſt ceratum in aquam frigidiffimam, cum admodum erit refrigeratum miſce in mortario paulatim tantum aquæ frigidiffimæ, quantum in ſe molliendo poterit accipere: cui ſi addas aceti admodum tenuis, & clari, & albi paululum, magis refrigerans, & humectans medicam. efficies, hæc. lib. 10. meth. De hoc Galen. lib. 10. meth. 10. & lib. 1. ſimpl. c. 6. & lib. 6. ſanit. tuen. vbi aceti vice, ſubigendo manibus diu in mortario, miſcet ſuccum ſempervini, ſolani, coryledonis, pſyllij, polygoni, tribuli, portulacæ, lactucæ, & ſimilium. Id autem ceratũ vbi incaluit, tollendum eſt, nam calfacium recalcificat. Ego inter duas telas extenſum in temperaturis partium calidis tepidum applico: hora poſt dimidia aufero. aliquandiu poſt parti reddo, ſi opus eſt. quotidie autem nouum nouæ telæ impono, priore nimis ſiccato. Sic enim dum libet, tollitur & redditur, nec pars inuncta ægro tedium adfert.

CERATVM Galeni. Huiusmodi medicamentum omnia vbi incaluerit, accenſo ex quo conſicitur pingui, obſtructis eorum lentore meatibus, ac prohibito

libito perspirati, magis calefaciunt. remedium est, ut il-
lita eo vnguento parti lincum pannum frigida aqua siue
fontana, siue rosaceo, & aceto imbutū, atque expressum
admoneas: tum paulo post, deterfa parte spongia ex tepen-
te aqua, nouum inducas medicamentum.

M E S V E.

VNGVENTVM ex bdellio, epilepsiam,
paralyfin, spasmus, ceteros neruo-
rum affectus frigidos, ac scirrhus
iuuat. Recipiunt bdellij drach. vi. † eu-
phorbij, sagapeni, ana drach. iij. castorij, drac. iij.
ceræ, drachm. xv. olei † iasmini, aut leuicij lutei,
dr. x. bdellium, & sagapenum dissoluantur aqua
rutæ agrestis, cætera cum aqua calida † vniantur,
& fiat vnguentum.

CHRI. VNGVENTVM de bdellio confert disposi-
tionibus frigidis neruorum, & duritiei ipso-
rum. vnde iuuat in spasmo longi temporis, & pa-
ralysi, & similibus dispositionibus. Et nota quod
vñs cuiuslibet vnguenti, & emplastri in disposi-
tionibus materialibus, debet esse præmissa eua-
cuatione. Rec. camphoræ. alia litera exterior di-
cit castorei, & est melior. sambucini. idest de ges-
simino, quod est calidæ, & humidæ cõplexionis,
aut olei de cheyri. idest de viola Saracenicæ, vel ru-
bea, calidæ, & sicca.

MAN. VALIDVM certe est hoc, & potens ad discutien-
dum, & emolliendum.

SYLV. ID vnguentum potenter mollit, ac digerit, vt etiam
spasmus iam diuturnum, & neruorum, iunctura-
rumque tophos, ac nodos dissipet: multis ob id in vñs
est creberrimo.

COST. VNGVENTVM ex bdellio. Vbi bdellium, &
sagapenum aqua rutæ dissoluenda docuit, cætera,
euphorbium inquam, castoreum, ceram, & oleum, cum
aqua linienda esse dicit. quo loco quia quid per (linire) in-
telligat, non apparet, Syluius vnienda esse interpretatur.
Sed quomodo aqua calidæ vnire hoc licebit? refugit enim
aqua ceram, & oleum. Profecto hæc commiscendi vide-
tur ratio, vt cera oleo primum omnium addatur: tum his
bdellium, ac sagapenum, iam autem ex aqua rutæ dissolu-
ta adijciantur: demumque his accedant euphorbium,
& castoreum in puluerem redacta. Hæc igitur vbi præ-
stiteris, vult fortasse omnia hæc in vnã veluti massam
collecta, in aqua calida manibus tractari, id quod non
modo ad exactam harum rerum omnium misionem, sed
etiam ad immoderati coloris temperiem plurimum con-
ducit. Fortasse etiam oleo iam tum cera eliquato, addi-
tisque tum lacrymis iam antea dissolutis, tum euphorbio,
& castoreo, vt olla, in qua hæc fuerint, in altero ser-
uentis aqua vase, idest in duplici vase exacte coquantur,
iubet. hoc vero qui præstiterit, si mentem ille fortasse
scriptoris huius non assequitur, non tamen erraturum
confido. Fortasse etiam si lectionem veterem sequamur,
quum iubet, vt cætera in aqua liniantur, de euphorbio,
& castoreo intelligit. hæc vero vt mitigandæ eorum acri-
monie gratia, in aqua calida macerari consulat, & ex
arte postea tritis, quæ terenda sunt, & commistis vnguen-
tum conficiatur.

M E S V E.

ALTERVM idem pollens. Recipit ca-
storij drachmas duas, pithri, euphor-
bij, staphidos agræ, zingiberis, sinapis
ana † vnc. s. succi (radicum) asphodeli, † dr. iij.
& rutæ agrestis, ana vñcias quatuor, cum succis
omnia † vniantur. deinde coquantur cum ce-
ræ vñcijs quinque, olei rosati vñcijs triginta ad
succorum consumptionem colentur, repona-
tur.

PPOTENTIVS est hoc, quam præcedens. Cauendum **MAN.**
tamen, ne discussa tenui materia residuum indure-
feat. Rhodinum tamen eius vim minuit.

BVNGVENTVM valens similiter. Cætera, vt **COST.**
præcedens, in conuulsione, paralyfi, neruorumque
frigidis affectibus præstare hoc ipsum posse concedo. at
non emolliet neruosarum partium scirrhus, quam vim sis-
teriori conciliant lachrymæ bdellij & sagapeni: imò for-
tasse, dum attenuandi vim strenue exercet, tenuiorum-
que humorum dissipationem facit, crassus, contumaciorem
comparat crassitudinem. Quo fit, vt articulorum tophis
inimicissimum hoc ipsum existimem, quum contra supe-
rius ipsis vtile fore non diffidam.

M E S V E.

VNGVENTVM Philagrios, spasmus,
& paralyfin iuuat. Recipit ceræ, vñcias
tres, cæsyti, succi rutæ agrestis, ana vñ-
cias duas, euphorbij, piperis, ammoniaci, cro-
ci, thuris, castorij, † terebinthinæ, opopana-
cis, ana drachm. ii. † styracis liquidi drachm. ii.
& s.

GLVTINIS alimbac) idest terminthi. Sigie. Vel sty-
racis liquide, vel purioris myrrhæ, sed primū ma-
gis hoc loco probō. **MAN.**

HIC pro olibani voce vulgi ex Græco, tum articu-
lo, tum nomine confarcinata, idest, thuris, quidā
legunt olei balsami. Pro styrace liquido, idest, myrrha
stacte, poni potest myrrha purior, si inuenitur. **SYL.**

VNGVENTVM Philagrij. Quum sigiam hic **COST.**
reliquis addit, neque styracem liquidum, cum Syl-
uius, neque myrrham cum Manardo substituere: sed sty-
racis lachrymam Arab. absoluto sigia nomine intellectuã,
quæ discutiendo, atque emolliendo non est hoc loco impor-
tuna.

M E S V E.

VNGVENTVM aureum vulnera certo, &
salubriter glutinat. recipit ceræ flauæ vnc.
sex, & olei boni lib. ii. & semissem, tere-
binthinæ vnc. ii. resinæ pineæ, & colophonie, ana
vnc. j. & dimidiam, thuris, mastiches, ana vnc. j.
croci. dr. j.

VNGVENTVM aureum, habet virtutem **CHRI.**
confimilem cum vnguento basilicon maio-
ri, sed est maioris calefactionis, et est coloris rubei
propter cinaprum.

ADDI-

M E S V E D E V N G V E N T I S

A D D I T I O .

Istud vnguentum dicitur aureum, quia optimum & excellentius est inter vnguenta, sicut aurum inter alia metalla. Gilbertus Anglicus in capitulo de cura arthreticæ habet vnam aliam descriptionem vnguenti auri.

MAN. RESINAE colophonie) Vel totum simul coniunctum pro vna re intellige, vel per resinam, pineam, per colophoniam, eam quæ ex Colophone adfertur.

SYLV. ID vnguentum ab auri pretio, & colore: est enim præstantissimum. Miror quosdam colorem hunc illi cinnabrio vulgari tribuere, cum illud non recipiat. Resinæ colophonie, pro vna re legi potest coniunctim, vel pro duabus resinis scilicet pinea, & colophoniam, quæ ex colophone Asia minoris vrbe efferebatur.

COST. AVREVM. Resina absoluto nomine veteres velle videntur terebinthinam, quasi inter resinas omnes principem. Sed quando meminit etiam terebinthinam, recte pingam Manardus sumit. qui colophoniam pro ea sumunt, non etiam errant, quamvis colophoniam non resinam, sed picem, quia solidior est, communis sit vsus nuncupandi.

M E S V E .

VNGVENTVM ex cerusa sanat ambusta, erysipelata, scabiem siccam, & vlcera calida (vt quæ bilis vltæ, & pituita falsa excitauit.) Recipit cerusæ, lithargyri, ana vnc. vi. plûbi vlti, scorizæ argenti, ana vnc. dimidiam, mastiches, thuris, ana drachm. ii. & dimidiam, olei rosati, aceti albi, ana quantum sufficit. tritis omnibus in mortario, affande paulatim nunc oleum nunc acerum, semper mouendo, donec pinguescant (velut nutrita.) Si argento viuo eget affectus, eius adde drach. v. & etiam si opus est, æruginis drach. duas.

† drach.

Si et indiget puritâ habens argenti viui dr. v. adde.

CHRI. VNGVENTVM de cerusa sub ista descriptione non est in vsu, sed vnguentum quod vulgariter dicitur album ab omnibus. cuius hæc est descriptio. Rec. cerusæ vnc. ii. olei rosati quantum sufficit, & fiat vnguentum in mortario, quidam addunt modicum aceti, & est conueniens, et quiddam addunt etiam vnc. j. lithargyri, & est etiam conueniens. qualitercumque præparetur, primum quod est sine aceto, & lithargyrio, est sine mordicatione, & maxime si cerusa primo fuerit abluta cum aqua rosata, & est conueniens quibuscunque malis complexionibus calidis factis à caliditate solis, vel strictura calciamenti, vel à frictione superflua cum calefactione mala, & cum aliquali excoriatione, sicut etiam sæpe contingit membro virili post coitum cum scæda muliere. Secunda descriptio cui additur modicum aceti, & conueniret talibus dispositionibus, nõ tamen multum profundis, nec in membris neruosis. Et descriptio tertia est maioris deficcationis cum eisdem virtutibus in frigidando, & vlcera consolidando, & sigillatim cum quibus coniungitur excessus malæ complexionis.

A D D I T I O .

Istud vnguentum est in vsu, solum sub nomine vnguenti de cerusa ad phlegma salsum, sed

quando medicus ordinat vnguentum de cerusa simpliciter, intelligitur vnum aliud, quod nunc cõter ab aromatarijs dispensatur sub nomine emplastri de cerusa, & fit ex oleo rosato, & cerusa partibus æqualibus assumptis, bulliando simul ad invicem vique ad reductionem pastæ, ex qua fiunt magdaleones.

MAN. MERDASENGI. Id est, lithargyri. Scorizæ argenti. Spurcicia in omni metallo sic vocatur, sed argentea vocatur helycina à Diosc. Argenti viui. Vbi argentum viuum tractas, caue ne principalia membra eius vim præsentiant: Zinias. Id est, æris æruginem.

SYLV. HOC vnguentum est rarum vsu: in eius locum receptum est vnguentum hoc album, seu potius emplastrum de cerusa. Cerusæ lotæ vnc. ii. olei ros. q. s. Fiat vnguentum in mortario crudum. Alii & olei ros. portionem æqualem coquunt ad emplastri consistentiam. Valentiùs fit, sed mordax, pauco addito aceto. Sunt qui siccantius reddunt, etiam lithargyri adiectis vnciis iii. & caphuræ dr. ij. & albuminibus duorum ouorum, & aceto pauco. Intemperiem calidam sedat, vlcera & excoriationes à calore solis.

COST. EX cerusa. Terenda seorsum, & metallica, & lachryma metallica vero non omnia. cerusa enim setaeco traicitur, sed qua metallica teruntur, non simul, sed seorsum singula terenda sunt. plumbum vero vltimum in cote etiam laugandum est, affuso ad igneam vim temperandam, atque ad tenuissimam illi comparandam substantiam, aceto. Si hydrargyron addendum sit, vt misceri possit reliquis, me etiam tacente, extinguendum esse antea, satis constat. extinguitur vero id tum varijs modis, tum cum salua succo, aut aceto accerrimo diutius in mortario agitatum.

M E S V E .

VNGVENTVM fericinum vtile ad vlcera putrida, excoriationem, vltionem, sic fit. ad de vnguento cerusæ prædicto ferici dr. j. & s. aloes, myrrhæ, ana vnc. s.

CHRI. ISTVD vnguentum raro in vsu habetur, & dicitur syricinum, quia cum vnguento de cerusa supra scripto adduntur syrici dr. j. & dimidiam aloes, myrrhæ, ana dr. iii.

MAN. HOC neminem vidi vrentem, validum tamen putato, atque longe validius, si sericum vrentetur.

COST. VSV rarum est, tametsi efficax sit, efficacius futurum, si sericum vltum pro crudo acceperit.

SYRICINVM. Pro syrico sericum intelligunt Manardus, et Sylvius, quod etiam vltum magis probant. forte tamen minus vulgatum, id est cerusam vltam antho intelligit, quam syricon, & sandzica Græci, Arabes sarchon, & syrengi appellant.

M E S V E .

VNGVENTVM Aegyptiacum magnum, vlcera antiqua, & fistulas terget, carne mortua, & putredine expurgat. Recipit æruginis aur. v. mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi, aur. vii. coque igni ad iustam crassitiem. Addunt aliqui thuris masculi triti, aur. ij. & dimidiam.

VNGVEN-

CHRI. VNGVENTVM Aegyptiacū magnū, sepe & multum habetur in vsu, ac preparatur: & est coloris rubci, ne ab infirmis cognoscatur propter colorem floris aris, qui est viridis. terrenum enim multum ex vnguento viridi. quod est compositum ex flore aris, qui color remanet in ipso, quia non decoquitur: sed flos aris cum decoquitur, colorem rubeum acquirit. & ideo hoc est rubeum. quia flos aris decoquitur. & est fortissima deficcationis, & corrodit carnē additam malam, & mūdificat vlcera mala sordida à superfua sanie. Istud vnguentum aegyptiacum, quod fit absque oleo, est maioris deficcationis, & absterfionis, quam viride, sed viride est maioris corrosionis, non obtante, quod componitur cum oleo, quia ipsū plus ingreditur de viridi aris. Est etiam magis penetratiuum ratione olei, quod ingreditur ad partes vlceris.

MAN. Hoc in frequenti vsu est vulnerarijs medicis, solētque vnguentum de melle appellare. Floris aris.) sunt veluti milij squamæ sponte ab are cadentes, quā panes aris aqua refrigerantur.

SYLV. Id vnguentum vsu admodum frequēs, valentissime saniem siccāt, sordem deterget, carnem absumit, praesertim si oleo caret, ac viride sit ob crudam æruginem. Si vero cocta, simul est, rubrū sit, & moderatus vnguent. nec agros terret: praesertim si oleum acceperit, quāquā crudum cū hoc non sit mitius. Nā æruginem recipit largiorem, cui oleum in partes penitiores aditum parat: vide melius ex ærugine vlt. l. 2. c. ph. g. Diuersū ab Aegyptijs, & fuscis emplastris in sine lib. 3. c. ph. g. describitur. & ab Aegyptia fabas Aegyptias recipiente lib. 3. comp. ph. Ex Gal. tamen lib. 7. meth. & lib. 2. c. ph. g. de viridibus emplastris sumptum est.

COST. AEGYPTIACVM magrū. *Aruginem hic pro aris flore sumit Syluius, quā quamuis eadem praedita facultate, eam tamen non querit author, & acius etiam mordet. Benignius medicamentum hoc redāunt, qui es vltum, vulgo feretrum hispanum substitunt, ut minus mordax, detergendo autem, & siccando praestantissimum.*

M E S V E.

VNGVENTVM Tripharmacum sarcoticum, & epuloticum. Lithargyros laeuissimemetritus, oleo vicissim, & aceto paulatim affusus in mortario, mouetur ad iustam crassitiam.

MAN. Hoc quoque frequentissimum est, & vocant expertum. TRITI sicut alcohol.) Id est, subtilissime. Gal. primo libro de medic. comp. secundum genera, hoc dupliciter parari docet: per hydrelæon videlicet, & oxeleon. Addit, & tertium per œnelæon. Docet quoque ibidem vsum crudi lithargyri.

SYLV. VNGVENTVM de lithargyro, & emplastrū tripharmacum Gallis vulgo dicitur. Gal lib. 2. cap. ph. g. facit cum hydreleo, & oxelæo, & œnelæo docetque ibidem vsum crudi lithargyri. Alij lithargyri nunc crudi, nunc aqua rosarum lori, vnc. iij. aceti vnc. i. & dimidiam: olei rosati q. s. terunt in mortario sine cera, ut vnguentū de cerusa. Vtrumque coquendo etiam fit cum pauca cera, ut solidius, & tenacius euadat, sed minus tunc refrigerat. Prodest scabiei, & cutis vlceribus, ut unguētū cerusae primum. Vtrumque triphar. Mesue est in vsu: illud expertum: hoc coctum quidam uocant.

A TRIPHARMACVM. Hoc, dum confluentes ad **COST.** vulneratam partem humores refrigerando reprimat, & qui fluxere tenuiores siccāt, & sordes deterget, gignenda carnis, & cutis praesidium est. at ubi cauum sit vlcus ob eandem refrigerandi, & reprimendi facultatē, id infirmius efficit.

M E S V E.

VEL Lithargyri, † aceti ana vnciam vnam, ^{† Triti sicut alcohol.} olei vncias duas, coque igni lento, ad crassitiam.

CHRI. VNGVENTVM tripharmacum, sub hoc nomine non est in vsu, sed sub nomine vnguenti de lithargyrio vsitatur, & confert vlceribus, cum quibus coniungitur mala cōplexio calida. confert scabiei vlcerosae, & generaliter omnibus dispositionibus, quibus confert primum vnguentum de cerusa dictum superius, & maxime si lithargyrium lauetur cum aqua rosata, cuius hæc est descriptio. Rec. lithargyri triti sicut alcohol, vncias iij. aceti vnc. s. olei rosati quantū sufficit. Fiat vnguentū in mortario absque cera, sicut vnguentum de cerusa dictū superius. Fit etiam quandoque vnguentum de cerusa, & oleo rosato per decoctionem, ut acquirat soliditatē maiore, adhaerentiam aliqualem ad membrum, cui applicatur, sed tunc non est tantæ in frigidationis, & maxime, quia in eo debet addi modicum ceræ. Et similiter potest fieri vnguentum de lithargyrio, oleo rosato, & modico ceræ eadem intentiones, de adhaerentia ad membrum, & ipsius soliditate cum predictis virtutibus, non tamen cum simili in frigidatione, sicut si fiat in mortario.

HOC coctum uocant, & in eundem usum habent **MAN.** prioris splenio superpositum.

TRIPHARMACVM aliud. Est hoc superiori **COST.** magis sarcoticū, minus vero epuloticum, quod tum olei, & illius etiam veteris, largius affusi, tum decoctionis gratia minus refrigerat, ac densat cutim.

M E S V E.

VNGVENTVM Pforicum Alexandri, ^{Alph. african.} sporam, id est, scabiem sanat, impetiginem à pituita salta, cutis asperitatem, & alia cutis vitia terget. Recipit cerusæ, lithargyri pforici, aloes, croci, cadmiæ argentariæ, argenti viui extincti, ana portionem æqualem cum oleo oleandri, & aceto q. s. Fiat sicut vnguentum de cerusa.

CHRI. ISTVD vnguentum non est in vsu. Auic. in ij. can. de ipso facit cap. sub nomine saruricum, & dicit, quod est medicina ad scabiem facta ex lithargyrio, calcadis id est vitriolo viridi, & aceto. vnam tamen aliam descriptionem ponit hic Mesue.

MAN. RELATVM ad Alexandrum.) Pro Climia. Cadmia intelligenda, de qua Dioscorides. Per alfericon intellige pforicon, de quo statim. Oleū de oleandro.) Nerion uocatur à Dioscoride, fosandrium à Latinis, ut ipsemet dicit: alij rhododendron.

OLEAR-

M E S V E D E V N G V E N T I S

SYLV. **O**LEANDER Diosc. dicitur nerion, alijs rhododendron. Latinis fosandrium Psoricum Diosc. fit ex chalciteos partibus duabus, cadmia parte vna, tritus cum aceto. Gal. autem ex chalciteos partib. duabus, lithargyri parte vna. Mesue vero aliter.

COST. **P**SORICVM Alexandri. Oleandri foliorum succus ab Auicenna ad scabiem, & asperitatem cutis probatur. Ex eodem ergo succo, vel folijs in oleo decoctis oleum parabis hoc loco expetitur. Quod valere hoc vnguentum, ait in veteri versione ad phlegma crassum, non temeraria coniectura Sylius vertit pituitam salsam: quando ex eo genere humoris impetigo seve oritur. fortasse tamen pituitam crassam auctor posuit, eius nomine mobiles illos intelligens nodos, qui gummi nomine nuncupati passim ex eius pituita genere, licet accedente interdum atro humore, oriuntur. quos hydrargyro, quod in hoc vnguentum traducit, dissolui saepe observamus.

M E S V E.

PSORICVM medicamen compositum ad fistulas, cancos, scabiem siccam, lepram, carnis putridae incrementum. Recipit lithargyri albi, chalcanthi, ana partem. j. æruginis partem dimidiam, terantur die vno in sole æstiuo cum aceto acerrimo paulatim affundendo. Deinde in vase vitreo probe obstructo condantur sub fimo diebus xl.

ut inter-pretatio.

Confectio alphefiricon, quod est medicamen compositum ad fistulas, & cancrum, & malum mortuum, & delet additionem carnis putridæ, & sanat scabiem siccam. Recip. lithargyri albi, chalcanthi, ana partem. j. floris æris partem dimidiam. terantur cum aceto vehementer forti in sole tempore æstiuo ferè per diem vnum, semper autem modicum addendo acetum. Deinde ponatur in vase vitreo, & stringatur os eius, & sepiatur in fimo diebus xl. Deinde administratur.

CHRI. **H**ANC confectionem vt iam dictum est describit Auic. in v. cano. cui tamen addit Mesue florem æris.

MAN. **P**SORICON. Græce dicitur, & secundum Dioscoridem recipit chalciteos p. 2. cadmia p. 1. & teruntur cum aceto. Iuxta Galen. chalcitis partes duas, lithargyri vnam.

COST. **P**SORICVM. Valentissimum est hoc profecto ad affectus propositos, sed insigni mordacitate, & doloris diuturnitate, quo partes affici molestissimum. quare vtilius commisto cum proxime descripto vnguento, quam seorsum vteris.

M E S V E.

VNGVENTVM vlcera sanans antiqua, dysepulotica. Rec. aloes, myrrhæ, ana partes æquales. tere cum succo absinthij, chelidonij, plantaginis, ad mellis consistentiam. ex linamento adhibe.

CHRI. **I**STA confectio non habetur in vsu. & dicitur confectio vnguenti. similier & præcedes, quia

fit sine oleo, & cera, sed reducitur ad spissitudinem vnguenti cum succis, vel alio liquore.

Hoc nullibi vidi parari, putarim tamen non inutile.

HOc sine oleo, & cera fit: in vsu non est tamen est efficax, & paratu facile. Efficacius multo reddit Meius ca. de aloes, si paucus sanguis draconis miscatur.

VNGVENTVM ad vlcera. Chelidonij radix acrior detergendo, ac siccando reliquis eius be partibus validior. quare si huius succum sumseris, efficacius reddes medicamentum.

M E S V E.

HYSSOPI ceratum diateffaron, descriptione Democriti, valet ad mollificationem omnis duritici, & nodo sitatis, quæ sunt in membris, & apostemata dura, & duritiem iuncturarum, & dolorem hepatis, & splenis, renum, matricum, & vetricæ. Recip. ceræ citrinæ, terebinthinæ, ana dr. xii. olei irini vncias iiii. hyssopi humidæ ꝑ vnc. ii. Et ex eis fiat vnguentum. & administratur.

ISTO ceroto diateffaron vtuntur nonnulli sub nomine ceroti de hyssopo humida, & dicitur diateffaron, vt iam dictum est de theriaca diateffaron à quatuor rebus, ex quibus componitur. Ioan. Anglicus in cap. de dolore iuncturarum in cura guttæ melancholicæ habet vnam aliam descriptionem.

HOc facilius parari potest, quam huius generis alia, nec erit minus vtile.

HYSSOPI ceratum diateffaron. Emollire, & concoquere maxime potest, ob idque dolori visceris non inutile est, cuius ex crassiori, crudiorique materia sit ortus. Sed & irini olei nomine discutere statur potest, si ex ijs proueniat dolor.

M E S V E.

CERATVM Gal. stomachicum, ventriculum, & hepar roborat, horum dolorem à frigido lenit, appetentiam excitat, coctionem iuuat. Recip. rosarum, mastices, ana dr. xx. foliorum siccorum absinthij dr. xv. spicæ nardi drac. x. trita tenuiss. ceræ vnc. iiii. olei rosati lib. vnam, & semissem. liquentur hæc igni, & aqua rosarum diu lauentur. iterum liquentur & lauentur vino veteri, & austero, & succo cydoniorum, & aceto pauco, post misceantur reliqua, & fiat ceratum.

ISTVD cerorum apud nonnullos habetur in vsu, cui si addatur parum galliæ alefanginæ inuenitur in ipso virtus mirabilis ad confortandum stomachum.

QVOMODO in aqua rosarum, si Galeni tempore non fuerint inuentæ nostræ hæ aquæ, potest decoctum intelligere. Cerorum tamē Gal. quo assidue vtebatur, describitur ab eo lib. 8. de comp. medic. secundum loca, & à Paulo hoc modo. Ceræ albæ vnc. j. vel

vel estate drach.vii. aloes, mastiches drac.i. olei omphacini, vel nardini, quantum sufficit. Si vero pluri egerit styphi, adde omphacii drach.i. aut absinthii, & tertium cum his hypocystidos, & cœnanthes, & rhu, id est, sumachi succum.

CERATVM hoc stomachicum apud Galen. non dum legi: sed id est, quo assidue vtor, inquit Galen. initio lib. 8. c. ph. p. & lib. 8. metho. & post eum Paulus: recipit autem vnguenti nardini optimi, cere ponticę amarę, vel alterius ponticę, vel tyrthenicę (q̄ alba est abluione,) vel alterius odore, & pinguis, sed lotæ, ana vnc. Romanam vnam, seu drac. viii. esta te vero cere tantum, drach. vii. liqua in vase duplici: refrigerato deinde, & raso adde aloes, mastiches, pulueris mollissimi, ana drach. i. vel paulo amplius, non tamen ultra sesquidrac. Quod si maiore est astrictio- ne opus, cum scilicet tanta est imbecillitas, vt ne cibū quidem continere possit, auge mastichen ad sesqui- drac. vel adde omphacii tantūdem, vel absinthii suc- cum, vel vtrumque, & præter hæc interdum hypocy- sthidem, & cœnanthem, id est, vitium syluestrium ger- men cum floribus, & succum rhois. Sed dum ceratū conficis, hæc miscenda ante aloes, mastichen, tuncq; cere, & nardini vnguenti pondus pro reliquorum portione augendum vt si quatuor ex aliis drac. colli- gantur, cerati nardini vnc. sint iiii. cere quidem dua, vng. nardini etiam dua, præstantius fiet, si spicati un- guenti, vel foliati sumptuosorum Romę medicamen- torum aliquid addas. Potes etiã loco nardini masti- chinum, uel melinum optimum, & recens miscere. Quod si ventriculus intus utitur, ita, ut affectus phleg- monæ similis in eo consistere uideatur, fiat ceratum ex oleo melino cum cœnanthe, uel hypocysthide, uel balauftiis, uel *pholix*, id est palmularū carne, & aliis, quæ ventriculum refrigerare, & firmare sunt idonea. Ad rem uero presentem cōmodissimum semper de- liges, intentus dictis scopis. Mesue autem in suo, pro aloë rosas, folia uero absinthii, pro succo, spicam nar- di cum oleo rosato pro unguento nardino ponit, ho- rum tamen dosi, ut mastiches immodica. Potest tamē parari ad robur stomachi in febribus, aut ipsius phleg- mone. Quod ex Gal. citat Nicolaus, emplastri for- mam habet, & simplicia permulta non esse Galeni acute declarant.

CERATVM Galeni stomachicum. Oleum ro- saccum, & rosacum aquam ad calidarum intem- perierum refrigerium usurpamus, quin, & cotoneorum quoque succus refrigerat, admirandum ergo, quod huiusce generis medicamenta in hunc traducat locum, ubi frigi- da intemperie ventriculi præsidium pollicetur. Sed oleū rosaceum temperata est facultatis tum olei gratia, tum etiam rosarum, in quibus calidæ aliq̄ sunt partes, præ- terea uero absinthium, mastiche, spica, & vinum uetus calefaciendo prodesse possunt. Non hæc tamen si frigidior sit intemperies, sunt satis. Sed & nardinum, & spicatum oleum, & alia eiusmodi in presentem rē addi possunt.

M E S V E.

CERATVM diapente, spasmm, & ner- uorum, iuncturarumq; tumores du- ros, & nodosos lenit, accipit cere flauæ vnc. iij. † styracis liquididrach. ij. tere- binthinæ vnc. j. † mucaginis ichthyocollæ, vel gummi hederæ, olei irini quantum sufficit.

ISTVD cerotum est in vsu, sed non multum. Quid per gluten zanach intelligatur, ignora- tur, nonnulli tamen moderni dicunt, quod est colla piscium, alii uero aliud: de eo tamen cer- tius dicitur infra in emplastro magno diachylō.

HOC formam habebit ceroti recentiorum, si exi- guum quid addatur irini olei; si plus, cerotum fiet antiquorum. (Sigiz.) Id est styracis, vt superius di- ctum est Glutinis zanaham.) Forte gummi hederæ.

RARISS. vsu. Ceratum erit hoc veterum, si plus olei accipias: & recentiorum, si minus.

DIAPENTE. Mucaginem, seu glutē Zanach, Syl- nius ichthyocollam, vel gummi hederæ vertit, a- lij mucum cochlearum intelligunt, quo loco ex hederæ fortasse gummi, quod inter psilothræ a Diosc. reponitur, & exurentis facultatis agnoscitur, sperare aliquid in conuulsione liceat cum reliquis discussorijs, & emollien- tibus: at ichthyocollam, vel cochlearum mucum, quem ad conuulsionem, ad nodosq; ac neruorum, & articulo- rum tumores duros præstare vsu possit, non assequor. Quam uero etiam consulto ichthyocollæ substituatur aliquis gummi hederæ contraria prorsus natura? Nobis quid ea significet uox, non satis constat, eius tamen loco ammo- niacum hoc loco substituere, aut etiam viscum quercini- num, quod ea Arabica dictio quibusdam sonat, hoc enim tum molliendo, tum coquendo, & ex alto foras extraben- do conferre in his affectibus, aliquid potest.

M E S V E.

CERATVM Alexandri ventriculum, & v̄trem reliquum inferiorem roborat, ab hisq; duritiem dissipat. Rec. comariū absinthij, thuris, ana drac. x. ammoniaci, styracis calamitæ, ana drach. xij. spicæ nardi drachmas tres, cere vncias quatuor, olei chamæ- melini quātum sufficit. Ammoniacum, & trius vino horis vigintiquatuor macerentur, oleum, & cera liquentur igni, reliqua trita, & creta insper- gantur.

Cerotum Alexandrinum optimum, stoma- chum cōfortat, & membra nutritionis, & aufert duritiem ipsorum, bonum, & expertum. Recipe cimaram absinthij, olibani, ana drachmas decē, ammoniaci, styracis calamithæ, ana drachmas duodecim, spicæ drachm. iij. & cere drachmas quatuor, olei chamæmillæ quātum sufficit † oly- banum, & ammoniacum in vino sufficienti per diem, & noctem infunde, absinthium autem, & spicam tere, & cribra, oleum uero, & ceram sol- ue super ignem, & cum eis reliqua misce.

ISTVD cerotum apud Mediolanenses mul- tum habetur in vsu, multū uile est ad ea, quæ in textu scribuntur.

STORACIS calamitæ.) Styracem calamiten vo- scat Galenus eum, qui intra calamos ferebatur, nūc desijt ferri, sed loco eius habemus sicum vocatum.

MEDIOLANI in vsu est frequenti, dignū quod etiam alibi usurpetur. Cera ex oleo liquata, am- moniacum vino vigintiquatuor horis maceratum, & ad mellis crassitiem coctum, per se miscetur: deinde pul. tenuis, adduntur. Quod si styrax, & thus pin- gaia, & mollia sunt, etiam dissoluenda.

ALEXANDRI. Quum absinthij comam hic pro- ponit, non aliud quam fructus osum cum semine cau- lem sumerem. Quum uero ammoniacum, styracem, Mesue. Gg thus

MAN. SYLV. OST. CHRI. MAN. OST. CHRI. MAN. CHRI.

MAN. SYLV. COST. MAN. SYLV. CHRI. MAN. SYLV. COST.

MESVE DE VNGVENTIS

thus in debita vini mensura infundi iubet, vix tantum est sumendum vini, quantum ad eadem post macerationem dissolnenda sit satis.

M E S V E.

ALTERVM eiusdem valenter scyrrhos dissipat, articulorum, & neruorum omnium dolores, & affectus diuturnos a frigido natos, & contractiones, & paralyfin, & torturam. Recipit castorij, euphorbij, piperis longi, & nigri, ana vnc. j. ammoniaci, opopanacis, ana vnc. j. & semiss. medullæ cruris cerui, & vaccæ, ana vnc. j. terebinthinæ vncias vj. styracis liquidi vnc. i. adipis gallinæ, & anatis, & anferis, & porci, ana vnc. j. & dimidiam, ceræ lib. i. olei veteris, nardini, irini, laurini, chamemelini, leucon lutei, ol. naphthici, ana vnc. octo, olei balsami, vnc. quatuor, vini veteris quantum sufficit ad macerandum medicamenta sicca. Efficacius fit, si addas œsypi vnciam iiii.

MAN. Hoc si bene paretur valde idoneum erit ad duros tumores, & præcipue Gallicos, articulorumque dolores. De naphtha habes apud Dioscoridem capite de asphalto.

SYLV. EST efficacis & magno successu in vsum venit ad dissipandum tumores duros, & articulorum dolores præcipue a lue Hispanica.

COST. ALTERVM eiusdem. Sperare profecto ad propositos neruorum affectus frigidos plurimum ex hoc licet, nō conficietur autem sine magna opera, & sumptu. Oleum naphthicum vere petroleum non est, pro eo tamen petroleum non temere usurpetur. Pro balsami oleo illud fumus licet, quod ad huius operis calcem oleum phosphorum vocatur, alioqui vncias veri balsami quater nas vix reperire est apud Reges.

M E S V E.

CERATVM Andromachi, ventriculum frigidum roborat, ne excrementa aliarum partium tam prompte recipiat, affectus neruorum, & iuncturarum frigidus, vt duritiem, dolores, tumores dissoluit, si digeri sunt habiles, aut coquit, & suppurat, si maturari possunt. Recip. styracis vnc. semissem, mastiches vnc. i. & semissem, folii, spicæ nardi, ana drac. iij. & semissem, euphorbij, drac. iij. cinnamomi, dra. vi. ceræ albæ, drach. xv. olei balanini, vnc. viii. olei balsami, dr. xv. Fiat ceratum.

MAN. OLEI de been) Id est, balaninum, vt supra, nec paratur, nec parari recte potest.

COST. ANDROMACHI. Quum folium hic præscribit, non ego sanè damnem, qui folium Venetijs vulgatum sumat; sed spicæ potius tantundem usurparem, quousque odore, saporeque præstantius adductum fuerit folium. Si ventriculi gratia hoc parari medicamentum iuberem, pro oleo balsami, spicatum, odorum, aut expressum ex moschata nuce oleum assumerem.

M E S V E.

EMPLASTRVM diachylon, scyrrhos hepatis, lienis, ventriculi, & aliarum partium, ipsas etiam chæradas, & durities reliquas emollit, & iuuat. Recipit mucaginis, seminis fenugræci, seminis lini, raued, althææ, ana lib. i. lithargyrum plumbo, & scoria purgati, tenuissime triti, lib. i. & dimid. olei antiqui clari lib. iiii. Lithargyrum, & oleum, diu, & multum in mortario lapideo pistillo ferreo subigantur, & misceantur, post igni lento coque, spatha semper agitando, donec liquetur lithargyrum, & crassificat. Exime igni, paulatim frigeat, postea his saccos per se parum coctos affunde, permisce, & recoque igni ad iustam crassitiem. Valentius resoluit, & maturat, si addatur puluis ireos, magis item anodynnon, si mucago meliloti præsertim seminis accesserit. Præstantius quoque fiet, si loco olei communis irinum, & chamæmelinum acceperit.

ISTVD emplastrum similitudinem habet cū vnguentis, nisi quod est solidioris substantiæ, & est multum in vsum, & eius vsus est conueniens ad dissoluendum apostemata dura, & melancholica propter mucilagines ingredientis, & sape post apertionem furunculorum, & similitum apostematum approximatur ad leniendum duritiem quæ remanet in eis, & habet virtutem consolidatiuam vlcerum, quæ sunt cum nodositate, & duritie, propter lithargyrum, quod ingreditur ipsius compositionem, vtilitatem etiam facit ad dissoluendum scrophulas, &c.

A D D I T I O.

Et fit istud emplastrum interdum cum additionibus, vt cum puluere ireos, addendo scilicet vnciam vnã, pul. ireos pro vna lib. massæ emplastri, & hoc ad maiores affectus ipsius emplastri communiter tamen in vsum est sine additionibus Auicenn. in v. can. & Haly. x. practicæ, & Serapio in proprio antidotario, describunt hoc emplastrum in forma vnguenti, quo etiam multi moderni sub dicta forma vtuntur, communiter tamen est in vsum magis sub forma emplastri quam sub vnguenti.

DIACHYLON dici debet, sicuti, & quæ sequuntur à succis, quæ recipiunt, quas mucilagines recentiores vocant. Istud est Auicennæ ferme ad litteram. Describitur, & a Galen. iuxta Democritum, sed oleum sedecuplum est ad lithargyrum tempore hycemis, ætate sciquisextum, lithargyri ad althæam duplum. Paulus scribit aliud emplastrum diachylon, hoc modo. Lithargyri, lib. 6. olei ætate lib. 7. hycemis 8. seminis fenugræci 9. seminis, seminis althææ lib. 1. bulliant semina fenugræci, & althææ in xestis viginti aquæ, donec remaneant libra iiii. post misceas oleum bulliantque, donec cessent asspullæ, deinde inspergens lithargyrum, coque lento igne. In Galen. legitur sextarios octo aquæ. Diachylon inuentum a Menecrate recipit. Lithargyri aurei lib. ij. axungia antiquæ libras iij. olei antiqui lib. xv. addit aliquando lib. j. radices althææ.

Επιπλάστριον

SYLV. *Εμπλάστρου περιγραφή* dos vō εμπούστρου. i. singēdo. & formā
 dōis literā ex eiyino nō habet; tñ assumpto & vō εμπλάστρου.
 vt κατὰ τὸν αἰναιῶν πολλοῦν δὲ ἄλλων & ἑὸ ἄπο Galen. & suz
 tē pestatis hoibus prope oibus vsum p̄valentē, & cōsuetudi
 nē sequentibus, cum iam tū, & lingua Attica pertulit a
 proprietate suā descuisset. Medicamēta emplastris debita,
 sunt terrestria; vt metallica, lapides, terrā species, flores, ci
 nis, concha. Plantarū partes, vt oleamenta, lachrymz, suc
 ci, liquores. Semina vero, & herbarū foliā, & radices pau
 cas recipiunt, tñ emplast. ex lini semine, & ab herbis p̄t̄ari
 vō, & farinas facis inquentes. Coquantur emplast. quous
 que manus non amplius inquinent. Emplast. & metallica, vt
 lithargyrum cerulam recipiūt. Prius hāc oleo, & acetō, suc
 co, aqua vel alio liquore adscripto, siue igni nutriantur, &
 crassescant in mortario, vel sartagine fundo, sphaerico, spa
 tha, vel pitillo continue tei mota. Si ad hāc pingua alia em
 plastris debentur, hāc ipsa pitillo calido, vel in lebetē super
 ignem lētem spatula temper mota, ne vasis fundo metal
 lica hāreant, probe ad iustam vsque crassitiem metallicis ita
 nutritis misceantur. Quod si gummis quoque opus est, liqua
 bila liqueantur, solubilia soluantur, pulnerabilia puluerentur,
 vt sius locis patebit; & postrema de coquendis alijs miscean
 tur spatula temper mota; postremo etiam ponatur, & flores,
 herba, radices. Flos croci manu emplastro misceatur nigda
 lia, & offas formantibus. Sunt tamen quadam metallica, &
 terrea lapidea, quz in sine miscenda, vt z s vitum, cinnabriu
 vulgare, argo, flos aris, squamma aris, sulfur, auripigmen
 tum, magnes, bolus armenia, terra sigillata. Coquantur autem
 omne emplastrum ad acetū, vini, aquis, succorum, vel aliorū
 liquorum consumptionem. Succi crassi, & siccati aliquo li
 quore soluti imponantur postremo, cum scilicet emplastrum
 frigere incipit. Succi autem virides in emplastro de ianua
 temperentur oleo; deinde gummis liquatis ambo miscean
 tur, & coque igni. Herba virides in emplast. gratia Dei, &
 alio macerentur vino. Gummi liquata eodem vino, coquan
 tur ad vini consumptionem. Emplastrā mollis, & subegif
 se licet cum pul. vel liquoribus, vt oleo, apostolicon, ceron
 ni, oxyetocinum, diuinum, contra rupturam, & diachylon.
 vt iuccis, emplast. de ianua. vt la. der. empl. gratia Dei. San
 guis humanus, & viscum quernum in empl. contra rupturā
 misceantur pitillo calido, & coquantur viscum in decocto
 fellis veruccina recentē non depilatā, nec calce condite.
 Id empl. via est frequentissimum; pul. ireos vnc. j. in l. vna
 massz empl. addi potest, vulgoque id diachylon ireos voca
 tur vō hōc loco cū Gal. est succus is, quem a macciniū,
 aut vici similitudine maccagine, aut viscagine vocare possis
 potius, quā cū vulgo mucilagine, & nos ita vocabimur fuga
 ambiguitatis, cum iuccus nobis, vt vō Galeno etiā sit, qui
 ex eius herbis exprimitur, quo significato nobis post acci
 pietur. Scirrhos albos, & nigrōs mollit, ac digerit, reliquias
 fuscū, duras dissipat, vlcera etiā duricie cōūta glatinat.
 Muccagines in empl. diachylō hodie non coquantur. Est
 id emplastrū Aue. probe ad verbum. Describitur, & Gal. se
 candū Democritū. Alterū est d. vō vō Pauli ex lithargyri li
 b. oler. altate l. j. hyme. 8. seminis scœnu graci sextarijs xx.
 cio, seminis althæz lib. tribus, hāc duo in aqua sextarijs xx.
 bulliāt, donec lib. iij. remaneat. adde, oleum, & coque donec
 ampulla celsente, asp̄erge, lithargyrum, & coque igni lento.

DIACHYLON. Lithargyrum non dissimili diligē
 tia in superioribus quoque atque in subsequētibz
 terendum, & purgandum plumbo, & scoria, vt hic docet
 Mesue. Id vero quamuis, & hie, & in alijs recipiuntur
 multis, que ad emolliendū, & discutendum parātur, tā
 run abest, vt discutiat, vel emolliat, vt aī nō secus atque
 metallica omnia, lapidosaque, ac terrena medicamenta
 desiccāt, cū astringenti vī aliqua, emolliendi, & discutie
 di potestati aduersetur, id tamen sicuti, & cera, vt quod
 in suo genere moderatissimum est passim pro materia tan
 tum vsurpatur, in qua varia facultates excipiantur. Et es
 set quidem ad huius medicamenti compositionem, atque
 ad medicam intentionem, que p̄cipua est duos tumores
 emolliendi ap̄issima cera, que eandem emolliendi vim
 obtinet, & cōsitioni quoque conferre aliquid potest; sed vt
 hac Mesue ex varijs qualiactuz; occurrerant collegit,
 ita pharmacopai est eadem qualia hic describuntur con
 ficere, medicorum vero pro effectu ratione immutare.

EMPLASTRUM diachylon magnum,
 scirrhos emollit, & digerit, & inflationes.

Rec. lithargyri putris, triti, creti, lib. i. olei
 irini, chamemelini, anethini, ana ꝑnc. iii. mucca
 ginis ficuum pinguiū, vuarū passiarum, ꝑ ichthyo
 colla, seminum lini, & scœnu graci, succorum
 ireos, & scylla, cœsypi, ana dr. xii. & semiff. terebin
 thina, vnc. iii. resina pini, & ceræ flauæ, an. vnc. ii.
 misce, vt prius, donec crassescat.

Rec. lithargyri mundi triti, & cribellati, vnc.
 xii. olei irini, & chamemelini, et anethini, an. vnc.
 vii. mucilaginis seminis lini, ꝑ mucilaginis scœnu
 graci, mucilaginis ficuum pinguium, & mucila
 ginis passularum, & succi ireos, & succi scilla, &
 hyssopi humidæ, & glutinis alzanach, ana dr. xii.
 & dimid. terebentina, vnc. iii. resina pini, & ceræ
 citrina, ana vnc. ii. Confiçiantur sicut diximus, et
 est expertū. Inquit filius Zaccharie. Acquiruntur ei
 decoctioe, vt discedat a mollitie ceræ, et accedat
 ad ipsitudinem vnguētorum, et liniantur in
 panno, et supponatur vbi oportet.

Istud emplastrum interdū habetur in vsu sub
 forma emplastri, quod à pluribus vocatur em
 plastrum de mucilagibus, nā chylus idem est,
 quod succus, seu mucilago, inde diachylon, id est
 de mucilagibus. Quid sit gluten alzanach, siue
 alchanach, ignoratur, nam quidam dicunt, quod
 est gluten piscium, qua opinione vtimur cōmu
 niter, nonnulli vero dicunt, quod est viscus, qui
 reperitur in Arabia super arborem asæ feridæ. Pe
 trus tamen de Argila, qui sepe hoc emplastro
 utitur, pro zanach, ponit viscum, quo capiuntur
 caues, scilicet illud quod sit visco quercino, quod sa
 tis hic conuenit. Vterius est notandū, quod istud
 emplastrum interdum conficitur cum gummis,
 scilicet bdellii, sagapeni, et ammoniaci, ana vnc. i.
 et tunc erit diachylon gummatum.

OPEROSIUS est quam præcedens.

His si accesserit bdellii, sagapeni, ammoniaci, ana
 vnc. i. diachylon gummatū vulgus appellat. Ali
 quando est in vsu, frequentius tñ eius loco emplastro
 de maccagibus, ex muccaginis semina althæ, lini,
 scœnu graci, corticis medii vlnf, ana vnc. iiii. & dimid.
 olei chamemelini, liliū, anethini, ana vnc. i. & semiff.
 ammoniaci, galbani, popanacis, sagapeni, ana vnc.
 dimid. croci dr. ii. terebinthine vnc. ii. cerę nouę, vnc.
 viginti, fiat emplastrum. Paulus ab hoc simplicibus, &
 eorum quantitate, ac modo cōponendi plurimū va
 riat. nam miscet lithargyri lib. vi. (Oribasius, ii.) olei, si
 astat est lib. vii. si hiems, lib. vii. scœnu graci, lini semi
 nis, ana semiseptarium. (Oribasius sextarium) althę,
 (Oribasius althæe radice) lib. iij. althæa, & semina in
 ꝑ viginti aque sextarijs coquantur quousq; inde muc
 caginis lib. iiii. exprimantur & misceantur oleo, simul
 que coquantur dum bullire, & ampullas tollere desie
 rit. id est, ad muccaginis consumptionem. Post hāc ar
 genti spuma tenuissime trita inspergitur, oiaque simul
 igne non acri excoquantur, vsque dū digitos intinctos
 non inquinent. d. vō vō Galenus ex Democrito scri
 bit, & ex Menecrate, ex lithargyri, lib. ii. axungie an
 tiquæ lib. iiii. olei antiqui, libras xv. Addit aliquando
 lib. i. radice Althæe. Ab utroque simplicibus, & eo
 rum quantitate variat Alexander componendi mo
 do cum Paulo consentit. Lithargyri triti lib. quatuor
 olei communis li. vii. cerę lib. vna, resina picea, vñ. vi.
 muccaginis seminis psylli triti, vnc. iiii. quam sic ex
 trahes in aqua fontis sextarijs sex, immite psylli tri
 ti, vncias tres, maccera viginti quatuor horis, postri
 Meſue. Gg ij die

M E S V E D E V N G V E N T I S

die igni lento, coque ad crassitudinem, calidissimam cola (nam mox à frigore concrecit, ac durefcit,) eius lib. iiii. immitte cacabo, calfac, rursus cola; lithargyri tenuissime tritum misce, continenter moue: igni lento percoque, donec digitos adhaeso non inquinet: sublato ab igne cacabo ceram, & resinam inucies, & vbi digitos non contaminabit, tunc pilæ infundito, rudicula mollito. Sed in componendi modo olei mentio non fit.

COST. **DIACHYLON** magnum. Est hoc profecto viribus emolliendi, & discutendi strenuum, vere magnum. Ichthyocolla autem, quam pro glutine zanach; ut in superioribus, ita hic quoque Sylius reponit, ut quæ nullum alium opportunum prestare hic usum potest, quæ glutinis: omitti potest, & eius loco sumi visum, aut querenum, aut etiam quod Orientale vocant, ex myxis, quæ sebesten nuncupant, confectum, caloris enim moderati nomine utrumque ad coquendum vtrumque opportunum est; substantiæ vero mollitie ad emolliendum.

M E S V E.

EMPLASTRUM diachylon paruum, tumores calidos digerit, & maturat. Recipit lithargyri vnc. sex, olei veteris eliri libram vnâ, muccaginis feminis hyoscyami sescunciam, muccaginis feminis lini, & radicis maluæ, ana uncias duas. Fiat ut primum.

CHRI. **ISTVD** vnguentum sine emplastrum habetur in vsu descriptione primi diachylon, & habet eandem virtutes, & operationes.

MAN. **HOC** minus calidum.

SYLV. **EST** frequentissimum vsu, & efficacissimū ad mulcendam intemperiem calidam, quod per se psyllium, & hyoscyamus præstant, & siccandum, digerendumque, quod cætera simplicia præstant.

COST. **DIACHYLON** paruum. Dissolui tumores, ac discutit non nisi calidis possunt medicamentis, quo fit, ut dubitare hic liceat, quomodo hoc ex psyllij, hyoscyami, & maluæ mucce confectum, tumores discutere aptum sit, consentur enim frigida hæc stirpes. Cæterum, ut horum succus molli sua substantia emolliendi vim habet; ita addito feminis lini succo, imo psyllij causa, cuius medulla, aliquorum opinione, tertio ordine calida est, valde potest discutere, accedente præsertim vetusto oleo tenuiori substantia prædito, & ad discutendum non infirmo. Discutere ergo, ac dissoluere tumores hoc potest medicamentum. Sed alio præterea nomine calidis inflammationibus esse vsui potest, vitio quidem repellendo hyoscyami, & maluæ nomine, in augmento vero, & flatu nonnihil coquendo, temperato enim quodammodo calore est, ex frigidis, ac calidis confectum rebus, usam vero temporibus dolorem sedando, siue id fiat, quodam veluti stupore inducto parti: siue, quia eo oblita cutis a sedendi violentiam minus sentiat. Porro hyoscyami succum colliges ex sicco semine affusa, quum tunditur aqua, & expresso ad Dioscoridæ institutum, quamuis, & radicem, & totam plane herbam istem præditam viribus traduce in vsu inflammationum liceat, feminis defectu, foliorum profecto tenerorum succo axungia commisto magnos interdum plenitudinis dolores sedatos ipsi obseruauimus.

M E S V E.

EMPLASTRUM de baccis lauri ventriculi, intestinorum, hepatis, renum, vesicæ, vteri, & partium aliarum dolorem a flatibus, aut intemperie frigida ortum placat. Recipit autem thuris, masticæ, myrris, ana vnc. j. baccarum lauri, uncias ii. cyperi, colliana vnc. dim. mellis & colati quantum ad ea comprehendenda sufficit. Si autem cyperi sescunciam misceas, & stercus capræ, aut vaccæ ficcæ ad pondus omnium, ad hydropem fit mirabile.

EMPLASTRUM de granis: id est baccis lauri, est in vsu, & vbique præparatur. Ipsum enim confert ad omnes dolores factos ex frigidityte, & ventositate, & proprie confert dolori stomachi, & vesicæ, vteri, matricis, & renum, siue approximetur ab extra, siue per clysteria, vnde multum confert doloribus colicis, eleuatis ventositatibus a materia crassa phlegmatica, & in talibus eo multum vitior, ponendo de eo vnciam j. in clysteri carminatio ventositatis vsq; ad vnc. j. semis, ipsius cum alijs, quæ expediunt. Rec. mellis calidi, id est liquefacti quantum sufficit ad aggregandum, id est conficiendum in panno, id est in per panno. Et nota, quod est mirabile ad hydropisim si in triplici proportione ponatur plus de cypetis, quam sit proportio ipsorum nunc dicta, & ponatur de stercore sicco caprarum, aut vaccarum, ad pondus omnium addendo de mele quantum expedit ad formam emplastri, & est mirabile approximatum super ventrem ad ascitem, & tympanitem.

INVENITVR mirabile ad Hydropisim. Erit quoque ad multa alia vtile, præcipuè ad inflationes discutendas.

IN colico dolore a flatu, & pituita salubriter calidè ventri imponitur vacuat plenitudine, & clytere quoque inicitur vnc. j. ad sescunciam, cum cæteris eodem pertinentibus, inflationem quamuis, id est a flatu tensionem, & tumorem eadem ratione iuuat. Mel calidum, id est, liquatum, alij legunt percolatum, ipsumque largius addendum est si stercorea misceas, quantum scilicet omnibus capiendis erit satis: In usu est, ubique, sed usu frequentius est electarium de baccis lauri, ex foliorum ruta siccorum drac. x. feminis ameos, cari, daucti, melanthij, cumini, lybistici, baccarum lauri, piperis nigri, & longi, amygdal. amararum, origani, acori, castorei, ana dr. ii. opopanacis, drach. iiii. sagapeni, drac. iiii. quæ trita mele cocto, ad pondus omnium excipiuntur. Diuersum ab his malagma dicitur, id est ex baccis lauri, nitro rubro, ammoniaco, cera resina, picea, pice, brutia.

DE baccis lauri. Mel crudum si intus assumitur stultus excitat, eo autem plures, & crassiores, quo impurius fuerit, at ad motum sonis, idem crudum, quia acrius est, concoquendo potest stultus discutere (ob id enim liuores illitum tollit,) & quia impurum est, ob commistias cere reliquias magis, quam coctum emollire. Crudum ergo hoc loco in hac lectionis varietate, & non percolatum, ut sumas, suadeo: calidum tamen, ut cum alijs exactius permisceatur. Quod autem hic stercoreis capri, bubulæ ad hydropem meminit, confirmatur veterum Græcorum testimonia illud ipsum ad eundem assectum cum aceto commendatum, bubulum autem nominamus nos, qui ad dolores varios, & podagricos, & colicos est.

CHR. MAN. SYLV. COST. MAN. SYLV. COST. MAN. SYLV. COST. MAN. SYLV. COST.

eos ex oleo terra interfirorum, rosaceo, chamamelinone A
pro varietate casuarum feliciter vsurparint.

M E S V E.

EMPLASTRVM ventriculorum, & hepar calfaciens, & roborans. Rec. ligni aloes, absinthij, gummi arabici, mastiches, cyperi, costi, zingiberis, ana vnc. semissem: calami aromatici, thuris, aloes, ana drachm. iiii. caryophyllorum, macis, nucis moschatae, galliae moschatae, cinnamomi, spicae nardi, schœnuanthus, ana dr. j. & semissem, excipe miua aromatica, & tempore vtendi, cum panno intenderis, suffices ligno aloes.

MAN. CAVENDVM ætate, & in temperatura biliosa.

SYLV. **I**N vsu crebro non est: tamen fuerit efficacissimum in ventriculi, & hepatis intemperie frigida, aere præsertim frigido. Nam calidis natura, & ætate est nocentissimum: Alij eius loco vtuntur cerato stomachico prius descripto, alij aliã nescio, quam sequuntur descriptionem.

COST. **E**MPLASTRVM stomachum, & hepar. Si hæc aromata sola mixta excipiantur, vt author scribit, herere parti cui apponitur emplastrum non potest, propterea non temere alij cerebinthina, alij picis nonibilib, ac cerea adijciunt.

M E S V E.

EMPLASTRVM de gallia, ventrem totum inferiorem roborat adstringendo, & calfaciendo, quare henterias, diarrhæas, dysenterias iuuat a causa frigida productas. Recipit autem galliæ moschatae, schœnuanthus, drachmam vnam, & semis, ramich, rhois, acaciæ, hypocythidos, ladani, gallarum non perforatarum, calami aromatici, rosarum, & seminis earum, santalorum alborum, & rubrorum, mastiches, xyloaloes, caryophyllorum, spicae nardi, thuris, costi, myrrhæ, cyperi, absinthij, ana drachm. ii. terantur accurate omnia, deinde panis biscocti, drac. iiii. dactyli sicci xii. horis 24. macerentur in succi foliorum myrti, & lauri, & aquæ rosarum, & vini austeri, ana vnc. i. & dimid. Hæc leuiga, & excipe miua aromata vnc. iiii. vel iiii. & additis gummi arabici assati, drach. vii. coquantur igni lento ad mellis crassitudinem. Quibus in mortario diu permisce puluerem prædictum, donec totum fiat viscosum tempore vtendi sufficit ligno aloes panno illitum.

MAN. **D**vo hæc de Gallia nuncupata efficaciter adstringerent, simul, & roborarent, si recte pararentur. Tortellarum de seni.) Id est panis bis cocti.

SYLV. **R**ARVM vsu præterquam in Gallia, vbi repertum quibusdam videtur, & inde vocatum, alijs autem a trochisci galliæ moschatae quos recipit. Ramich compositio quædam est in trochiscos reducta. Si succum foliorum mentæ pro myrti, vt quidam codices habent, misceas, calidius non multo minus adstringens medicamentum euadet. Lenigare autem, vt Græci dicunt, est sicca in puluerem tenuissimam: humida autem cu

riose terere, & frangere, qualia hic male interpretes terere iubet tanquam in puluerem. Nam in puluerem abire non possunt, nisi siccata, aut largæ siccorum copia permitta.

DE Gallia. Quid velit, cum in veteri versione meminit succi foliorum myrti humidi, & foliorum lauri, non constat. Si enim recentia folia intelligit, atqui, ipso etiam tacente, nonne quisque non trahi ex aridis rebus succum, sed reuocandum est in memoriam, quod in tract. de succis antea docuit, succum ex rebus, quoque elici proprio humore spoliatis, sed in alieno tamen liquore maceratis. Id in myrto quoque, & lauro fieri potest, quorum propterea proprium hic succum videtur querere, vt qui astringendi, siccandiq; vim habet non instrenuã, quam ex ipsa aqua vinoue maceratis expressus succus non habet. At si hoc velit Mesue adeo tamen arida hæc ipsa sunt folia etiam recentia, vt vix ex ipsis solis tenuioribus, & germinibus aliquid exprimi possit, ob id veteres, auctore Dioscoride, asperso vino, aut cælesti aqua exprimebant. Tu ex recentibus contusis destillatione succum elicies, sed non pari tamen in astringendo, & deficcando facultate. Quare si extractum ex solis folijs succum non habueris, ad seruandas huius medicamenti vires myrteijs folijs contusis myrti eiusdem stillatitiam affundes aquam, & laurinis lauri, tum vero expresso ex ijs succo vteris. Quod ad calcem laminae meminit, corium intellige, cui induendum est emplastrum.

M E S V E.

EMPLASRVM alterum de gallia ad affectus eosdem, sed a causa calida profectos. Recipit galliæ, ramich, foliorum, & seminis rosarum, rhois, santali albi, & rubri, spodi, sanguinis draconis, electri, balaustii, capitum granatorum, hypocythidos, acaciæ, corticum mandragoræ, ana drach. ii. caphuræ, drachm. semissem; tere omnia tenuiter: ad hæc † polentæ, † baccarum myrti, gummi arabici, assati, tenuissime tritorum, ana † vnc. dimidiam, macera in succi vuarum agrestium vnc. vna, succi capreolorum vitis agrestis vnc. ii. succi extremitatum myrti, & aceti, ana † vnc. iiii. quibus adde miuæ acidæ vnc. ii. vel iiii. & coque igni lento ad glutinosam crassitiem. Tunc pulueres prædictos his diligenter misce. Ex hoc portio alluta illita tempore vtendi sufficit xyloaloe.

D SAVICH.) Latine polenta, Græce.

MAN.

RARRISIMVM hic vsu est, quod opinor in his regionibus frigidis, & victu non modo largiore, sed etiam ob cæli inclementiam crudiore vtentibus, venter, intemperie frigida fere laboret, haud fere calida, qua ratione hyeme pituitam in nobis augeri ex Hippocratis placito demonstrat Galeno lib. de nat. hum. etiam si ventres, vt hyeme, sic in regione frigida sint calido innato calidissimi. Tamen ob componendi magnam difficultatem ad artis suæ specimen candidatis: persæpe ipsum archipharmacum imperant.

SYLV.

ALIVD de Gallia. Gallia magna hic sumenda ad eosdem ferè vsus commendata, ad quos hoc ipsum emplastrum proponitur. Per capita granatorum citinas Mesue. Gg 3 intelli.

COST.

M E S V E D E V N G V E N T I S

intelligerem, nisi balauſtiorum quoque meminisset: quare acini detracta carne proponi videntur omnibus eius stirpis partibus in asfringendo valentiores. Succus extremitatum myrrhę humide, male in veteri versione legitur pro myrti recentis summis germinibus Myrti grana sunt, non baccę, vt Syluius vertit, sed duriora semina, quę insunt baccis, alioqui baccę in tenuissimum puluerem, vt iubet, vix ducentur.

M E S V E.

EMPLASTRVM relatum ad Andromachum podagram, gonagram, ischiadę, & reliquos articulorum dolores antiquos, ac eorum tumores, & laterum: schirrumq; splenis, & hydropem iuuat. Recipit autem sepiarictum, picis, ana drac. xvij. gummi pini vnc. viii. sandarachę, auripigmenti, aluminis scissilis, calcis viuę, ana dr. iiii. ammoniaci vnc. ii. ammoniacum super ignem dissoluatur vino rubro, eique adde olei libras ii. & reliqua probe puluerata.

MAN. **I**N doloribus gallicis est valde efficax. Auripigmenti (rubei.) Diosc. sandarachę. Et citrini.) Id est arsenici naturalis, non factitij: nunc auripigmentum vocat primum: secundum non facile inuenias. Iameni.) Id est, quod Gręci schiston, Latini scissum, vulgo plumacium, vel de pluma.

SYLV. **A**VIC. v. can. idem describitur, Auripigmentum rubrum est sandaraca Diosc. & Gal. rarum. Citrinum vero speciatim auripigmentum, seu arsenicum naturale, non factitium. Arsenicũ album addit Auic. In doloribus à luc Hispanica est efficax.

COST. **A**D Andromachum. Legitimum aurumpigmentum, & sandaracham in eadem saepe gleba videre est, eiusdem vtrumque facultatis censet Dioscor. ita vt si eorum alterum non inueniatur, vt Manardus scribit, substituere alterum liceat. Temperatur hoc loco sandarachę auripigmenti, & calcis viuę violentia, qua exurere solent, sepo maxime hircino, & oleo, tum vero etiam pice, atque ammoniaco, licet enim calefacere hæc quoque ipsa, & ruborem parti inducere soleant, qua tamen minus calida sunt addita excellenter calidis tanquam frigida de eorum calore remittunt.

M E S V E.

EMPLASTRVM alterum Andromachi causticum. Recip. aquę ardentis (quę est aqua saponis) lib. iiii. feminis oryzaę, & frumenti excorticati, ana vncias vii. macera in vase vitreo bene obstructo, donec granis dissolutis totum fiat muscolum: serua, sed diebus singulis ligneo baculo moue, & obtura: exceptum cortice auellanę, vel arundinis, vel cera pertusa, & parti admotum, tribus horis, aut eo plus, cauterij vice vicerat, & vrit.

MAN. **V**ICEM habet cauterij, sicuti, & alia permulta per chymicam artem inuenta. Tribus horis.) Cautę agat medicus, vbi admouet huiuscemodi vrentia, crebroque locum inspiciat. Vidi ego quandoque ex minore quam trium horarum mora, difficillima facta vlcera, cum patientis damno, & agentis verewardia,

E**I**N causticorum vsu partis natura diligenter expendenda est, ne altius, aut latius, quã opus est, vis cauterij recepta, vel effusa, illeſas partes, aut sensu exquisito præditas, aut vasa magna attingat. Expende item præter cauterij vires, etiam carnis habitudinem. Nam dura, densa, sensu obtuso, prædita, qualis fere fossoribus, nautis, agricolis, baiulis inest, valentiora fere potest: contraria etiam miuoribus valde offenditur in corporibus delicatis, candidis, mollibus, qualia puerorum, spadonum, mulierum, & quorundam viro- rum. Medicamenta verò caustica, quę solida sunt, vt ex calce viuã, & fœce vini vsa, vt agunt tardius, tamē agunt diutius, si longa actione est opus: & minus pro- pte diffuunt. Aqua ardēs hodie fit alumine, sale petrę, chalciti destillatis, vt ars chymistarum docet: alii alia miscent.

Triticum, & oryza putredine acrimoniã acquirũt, seu essentię tenuitatem, sed cum sint mitiora aquę ar- dentis vehementiam nonnihil obtundunt. Hęc n. si legitima, est etiã laminas tenues auri, argenti, & alio- rum metallorum paucis diebus in calcem deurendo dissoluit.

ALTERVM Andromachi causticum. *Cum tam larga ardentis aqua mensura, quę proponitur, valde suspicor, ne liquidiori, ac minime consistenti sub- stantia euadat medicamentum, ac propterea, ne in cau- sifici nuncupati vsu commode venire non possit. Eius ro- bur ex proposita ardenti aqua præsertim pendet cuius vim triticum quoque, & oryza in lentum sui ipsorum corpus excipiunt, & prope partem cui apponuntur conseruant integram, & eque aduentitio suo calore veluti fermenta- ta addiuuant. Aqua autem ardentis nomine, ea absolute intelligitur, quę ex vino destillato elicitur: vitę aquam vocant, hic saponariam quarit, alia etiam ex alumine, chalcantho, nitro factitio, cõficitur, ad argentum aurum- que à rebus alijs separandum, ipsa quoque in mali moris vlcibus non sine fructu vsurpata.*

M E S V E.

EMPLASTRVM sinapinum Democriti ad podagram, gonagram, ischiadem, ip- samq; arthritidem ostocopon, hemicra- niam, obliuionem, lethargum, si à causa frigida proficiuntur. Sinapi cum aceto tritum diu miscendum, cum æquali portione ficuum pinguium aqua calente horis 24. maceratarum, & ita expressarum, vt nihil in hic humoris sit reli- quum. Si valentius vis, duplum sinapi misceto: si imbecillius, etiam triplum ficuum. Admotum parti, tollatur priusquam viceret, nisi etiam vicerandi est necessitas, vt materia profundior foras trahatur, & vacuetur. Penuria sinapis, stercus caprinum pridie aceto maceratum (quod etiam ad hydropem, & splenis duritiem: & dolorem est efficax.) Adduntur interdum stercus columbo- rum agrestium, enulę radis, semen nasturtij, bac- cę lauri. Tuncque non solum hydropi, & tumori splenis confert, sed etiam reliquorum viscerum affectibus frigidis, & flatulentis.

EMPLASTRVM sinapisimum descriptionem Democriti non est in vsu: tamen esset conueniēs, maxime in passionibus de materia frigida phlegma- tica in profunditate contenta, sicut in ischiatica pas- sione, & hoc in declinatione.

SINAPISMI creber apud antiquos vsus, ad mat- Siam longioribus in affectibus extrorsum euocan- dam.

SYLV.

SYLV.

COST.

CHRL.

MAN.

dam. Ad venam sciaticā, &c.) Archigenes in vetustis fere omnib. Sit sinapis pars vna, & ficuū alia.) Si medici eges sinapismo: si imbecilli, pone ficuū p. 2. sinapis partem. Syriacū, & Egyptū sinapi præfert Paulus. Schibale.) Caprinū videlicet sterus, sunt expeditiores sinapi, proprie autem sunt ischia ditorū. In corporibus boni sensus, & quorū in cute languor nō est, panis, loco sicuum congrue apponitur. Fimo colūbarum agrestium.) Hoc se crebro vsum ait Aetius: apponitur autem stomacho, & ventri in lōgis eorum affectionibus. Valet præcipue ischiadicis, & podagricis, et omni mēbro resolutō, vel refrigerato, in lethargicis, et alijs desipientijs. Valet et secundū Paulum epilepsia, vertigini, mania, si capiti apponatur: sin thoraci, asthmati, orthopnœæ, tussi antiquæ, catarrho antiquo: si vtriq; capiti videlicet, & pectori. Sinapi ante acetō infusum, vt quidā faciunt, debilius facit sinapismum: vbi abstuleris, ablue: & si dolor sit magnus, & bullæ, appone cum linteo succum maluæ, vel sēnugræci, & post rosaceum cerorum cum cerusa. In resolutis qui non sentiunt, crebro detergere, & respicere oportet, ne immodice agas.

Adiorum materia: idque quo est vetustius, eo præstantius. Fermenti, & mellis portio æqualis: visci querni pars sexta: ammoniaci in qua sēnugræci, aut lacte arboris mori, & pauca sæce olei veteris dissoluti pars octaua misceatur: sitque emplastrum, spinas, & surculos extrahens, ac etiam ossa fracti cranij, meningibus infixā etiam profundius.

FAVFEL Auellana inda, uel alia res indica, de qua Simon Genuensis. Sief memithe.) Glaciū à Grecis uocatur. Et rumpit apostemata.) Tumores præter naturā qui discuti nequeunt, ad suppurationē ducit. Dubeleth. Eos. f. qui iam suppurati, rumpit. Baurach.) Nitrum, naturale tamen, non factitium. Pau. ad rumpenda apostemata. Fermenti, axungia vnc. v. salis vnc. iij. resina vini vnc. iij. ceræ vnc. iiii. aphronitri vnc. j. ammoniaci vnc. ii. mellis vnc. vi. saponis vnc. ii. quod efficax certe est in his, qui ferrum pauent.

HORVM effectorum partem plurimam fermentum per se efficit, vt etiam spicula ex ossibus euellat: valentius autem hæc præstat: mistis his, quæ vel calorem eius remittunt, vel intendunt, aliaque facultates. Ad rumpendos autem abscessus, id est phlegmonas suppuratas, vel etiam abscessuum genus alterum, in his, qui ferrum metuunt, aut quibus ferrum non est tutum, ob neruos, aut vasa insignia propinqua, vel isto vti potes, vel eo quod Paulus scribit ex fermento, axungia, sale, resina, pice, cera, aphronitro, ammoniaco, melle, sapone.

EX fermento. Fermentum contrarijs qualitibus præditum acoris cuiusdam frigidi, & caloris ex putredine orti particeps moderate calidum euasit, est autem tenuium partium, licet cum lentore summo, quare citra morsum, quæ in imis sunt partibus, extrahit, & digerit, proptereaque recte pro multorum medicamentorum materia vsurpatur, quæ aculeos, & fractorum ossium squamas ex alto euocant, qualia hunc in locum veniunt nonnulla. Inter hæc præcipuum est viscum quercinum ad humores etiam crassiores foras ducendos, diffundendos, ad digerendos commendatum, quo nomine liberatis multitudine humorum corporis meatibus, facilem quoque parare ossium squamis exitum potest. Sed & ammoniacum dum emollit in halitus humores discutit, & putrem carnem exedit, ad extrahenda infixa facilem viam parat, quod & sēnugræci decoctum facit, lac etiam mori, quod hic substituitur sēnugræco, quum acre sit, attenuat, & calore cuti inducto foras vocat, cuius locum qui lac ficus vsurpant, inconsulto agūt, quum id, licet vi foras trahendi præditum, exulcerando tamen sit molestum. Additur etiam amurca, quam decoctam ex oleo omphacino ad mellis consistentiam, dentes extrahere testatur Dioscorides.

M E S V E.

VEL fermenti pars vna: succi mentæ, & absinthij, ana pars dimidia: aceti, aut succi vuarum agrestium, aut extremitatum vitis, aut cydoniorū pars quarta: macis, caryophyllorum, ligni aloes, mastiches, spicæ, foliorū rosarū, absinthij sicci pars octaua dr. i. misce, igni coque in emplastrum, quod ventriculum, & hepar admodum aperte iuuat.

VEL fermenti pars. Quæ intemperies partium carrigunt, hæc ijs dem robur asserre dicuntur quum imbe.

EFFICAX fuerit hic sinapismus, & *sinapismus*, id est rubrificatio in affectibus pituitosis, & profundis, vt ischiade, iam tamen declinante. Cum enim poterat attrahant, non modo ex parte, sed ad partem periculosa sunt hæc remedia in corpore plethorico, aut cacochymo. ante exquisitam vacationem. Eiusmodi remedium per sinapi, thapsiam, vel eius loco semen nasturtij in vetustis, & frigidis, & profundis, & contumacibus affectibus, frequens est vsus apud Gal. in methodo, & li. comp. ph. p. Stercore columbarum agrestium etiam in ventris affectibus longis crebro se vsum ait Aetius. Efficax idem est paralyti, lethargicis, & porosis affectibus, epilepsia, vertigini, mania, capiti admotum: asthmati, orthopnœæ, tussi antiquæ, catarrho antiquo, thoraci. Valentius multo vlcerat sinapi tritum, & per se admotum, vt Gal. docet lib. 3. temper. quam aceto fractum obtusum. Ablato autem sinapismo, partem ablue, si dolet multum ob ampullas, cremorem, vel succum maluæ, vel sēnugræci ex linteo impone, superdato splenio ex cerato rosaceo cum cerusa. In paralyticis aut, quia non sentiunt, crebro pars tergen da, & obseruandum sinapismi effectum, ne plus quam oporteat, in partem agat.

SINAPINVM. Ficus arida temperato calore concoquant, & discutiunt, siccitate autem detergant, tenuium partium sunt, vt altius eorum vis, præcipue acriorum, subeat, quo nomine ad excitandas in cute bullas sponte sua ineptæ sunt, præsertim aqua macerata, fuerit tamen in spasms vsurpata veteribus, vt materia, qua ob eorum lentorem sinapi commode exciperetur, quas propterea in aqua decoquebant, vt molliori, & liquidiori consistentia essent ad ipsum sinapi excipiendum aptiores. Sinapi autem aceto macerabant, non ad augenda acrimonia gratia, quando maceratum languidius euadit, sed ad sinapi penetrationem, quæ res, & si dubitatione non caret, quod acutum acerrimum si calens parti alicui molliori admoueat, calorem ruboremque illi inducit, rationi tamen non dissentis: minus enim acre additum acriori eius hebetat vires, vere ergo sinapismum fortius reddit sinapi non maceratum, nisi forte aceto aut vino destillato maceretur, quod veteres non norunt.

M E S V E.

EMPLASTRVM ex fermento descriptum à Democrito. Fermentum est multorum emplastrorum, & aliorum insignium reme-

SYLV.

COST.

COST.

imbe.

M E S V E D E V N G V E N T I S

imbecillitas intemperiem sequatur. De igitur hoc ex ijs conficitur, quorum alia calida alia frigida sunt, ita inter calfacientia, & refrigerantia est quiddam medium, & ut utranque intemperiem calidam, frigidamque ventriculi, ac iecoris corrigat est aptum; humidam autem maxime oppugnat, quod ex ijs constat, quae omnia desiccant: eadem vero etiam astringunt, quo nomine laxato ob superfluum humorem visceri densando conducet.

M E S V E.

VEL fermenti adhuc acidi pars vna, succi intybi, aut solani, aut vuarum agrestium, aut cacuminū vitis, & aceti, ana pars dimidia, farinae hordei pars tertia: trium fantalorum, foliorum rosarum, spodij, fau fel (id est auellanae Indicae) † trochisci diaglaucii, boli Armeni, ana pars sexta. succi portulacae, & mucaginis psyllij, quantum ad comprehendenda haec sufficit. Emplastrum id hepatis, & aliorum viscerum phlegmonas mire compescit.

† Sief. memi-
th.

COST. **V**EL fermenti adhuc acidi. Hoc astringendo in signi cum refrigerio visceribus confert laxis, & calida intemperie affectis. Pro faufel, quod adhuc ignoratur, aut recens coriandrum, ut Syl. aut tantundem santali alicuius substituerem, licet rursus santalorum omnium genera hic proponat. Pro sief memithe, quod est glaucium Graecorum, qui succum plantaginis ponet, eiusdem ad refrigerandum, & astringendum facultatis, non puto erraturum.

M E S V E.

VEL fermenti, mellis, olei, lactis muliebri, vitelli ouorum pares portiones: coquit, & maturat phlegmonas, abscessusque rumpit. His si bdellium, & hordei farina miscetur, spinas extrahit: idque valentius, si his dissoluta galbani pars dimidia iungatur. Valentius item facit † nitri naturalis sexta pars, stercoris columbini, & gallinacei, ana pars quarta.

† Sief. memi-
th.

COST. **V**EL fermenti mellis. Posunt haec, & calore quo praedicta sunt temperato collioni tumorum conferre, & lenta, emplasticaque substantia, qua cutis meatus ocludunt, in tumida parte putredinem excitare, atque tumoris disrumptionem moliri. Quod si bdellium quoque, & chalbanum emollientis, & coquentis utrumque facultatis, ac propterea hordeum licet frigidum, glutinosa tamen, & obsistente substantia praeditum addideris, facilius quidem ad pus tumor deducetur, parte autem ob puris euacuationem laxata, etiam aculeos parti infixos extrahere paruo negotio poteris, minori autem addito nitro, ac columbino, & gallinaceo stercore, ut subdit, quod haec cutim attenuando, & exulcerando, licet violentius, infixis parti corporibus laxiorem exitum parant.

M E S V E.

VEL fermentum ex aceto, & sale coctum, hepatis, & lienis affectibus multis est saluberrimum. Nam ficuum, ammoniaci, bdellij,

portio aequalis, fermenti, praesertim aceto dissoluti, pars dimidia: foliorum rutae, & fructus tamaricis, & nitri, ana pars quarta, simul bene mista, lienis tumorem admodum mire dissipant.

VEL fermentum ex aceto. Vere hoc in lienis tumoribus si aliud quidpiam praestantissimum est, neque immerito. Primum quidem acetum licet frigidis partibus multis praeditum, non expers tamen est putridi caloris, tenuissima autem substantia gratia, qua praestat, ammoniaci ac bdellij emollientem, & concoquentem, & discutientem vim in duriores partes quam penitissime inferre potentissimum est, accedente etiam fermento, cuius vis est foras, quae alte insident euocandi, & accedente sale, quod fermento tenuiorem, minusque lentam substantiam dum comparat, eius facultatis adiuvat penetrationem. Sed, & rutae folia discutunt, & tamaricis, fructus lienis duriores absunt, tum vi qua incidunt, & detergunt, tum astrictione, quae confirmato liene laxiori, ne aliunde quoque inutiles succos excipiat, efficiunt.

COST.

M E S V E.

QUOD si excrementa viscerum siccanda sunt, fermentum sulphur, sal, cinis sarmentorum vitis mista, & admota id praestabunt: idque valentius, asphaltum addito: valentissime autem euphorbio. Haec Democritus, & praeterea non pauca de facultate fermenti veteribus expertissima, quae omnia narrare prolixum fuerit.

QUOD si. Hoc, & hydropicis, et edematosis partibus magni esse usus potest discutiendo, & siccando, praecipue addito asphaltum, & maxime euphorbio, cuius quia certum non praescribit pondus, quod euphorbium ignea violentia exurit, meminisse oportet.

COST.

M E S V E.

EMPLASTRUM filij Zachariae, iunctorum topbos, ac nodos duros molit, dissoluit, & crassa, lentaque, pulmonis, & thoracis excrementa expectorari magis habilia reddit. Recipit cerae flavae, medullae cruris vaccae, adipis anatis, & gallinae, mucaginis seminis lini † pares portiones: olei lini quantum sufficit: valentius facit addita mucago althaeae, & scenogræci † pari portione, & oleum leuocoi lutei loco olei lini, vel cum eo. Efficacius quoque reddes, si cespium, & † ichthyocollae mucaginem addideris.

† An. vna
† Pulm.
† Sief. memi-
th.

EMOLLIT, sed non est valde potens, nisi omnia addantur, quae hic scribuntur. Glutini zanaiani, intellige, ut supra.

MAN.

ID emplastrum ad scirrhus omnes partium omnium emolliēdos mirabile, si omnia haec acceperit. Nam prius est imbecillius, praetertim si multa est durities, & corpus durum, ac densum.

SYL.

FI.

COST.

CHR.

FILII Zachariae. *Ut propositum hoc loco medicamentum efficacius reddatur, mucum addi iubet ex althea, & fenugraeco. Atqui, quum exprimatur mucus ex althea tum radice tum semine, utrum horum sumendum sit, non explicat. Verum, licet utrumque notare offendi hoc loco possit, ex radicibus tamen, ut sumas casusulo, quum mucus althea, absolute proponitur, eiusmodi enim succo magis affluunt radices, & tepido calore seminibus sunt superiores. Caterum est hic ut mireris, quomodo propositum emplastrum ad propositos affectus, ad articulorum inquam nodos, atque ad crassa thoracis excrementa efficacius reddi hic author asserat, addito althea succo, quem, quando refrigerantis non obscure facultatis esse in Serapione legitur, obscurare potius aliorum leuentium, atque emollientium vim posse probabile est. At non solum althea, sed una etiam fenugraeci succum, ac praeterea oleum leucioij pro oleo lini substitutum efficacius reddere medicamentum scribit, ut propterea si forte althea succus seorsum minus est ad haec praestanda aptus, cum alijs tamen sit aptus, sed est tamen tota althea plura Galeno digerendique laxandique, atque idem phlegmasas difficiles concoquendi vi praedita, quos usus si plane frigidus esset temperamento, non praestaret. Quod si obvias altheam, quo nomine calidis inflammationibus adiumento est, eo censeri frigidam. At crudum cum succum parti appositum refrigerare facile concesserim, celtum tamen praesertim cum oleo lini, vel leucioij, non esse frigidum, contendam, frigidior enim eius vim praeter hic olei commissa genera, ignis moderatur, non reprimat ergo althea hoc loco, aliorum vim, quae emolliunt ac d. s. utunt, sed tum emplastica vi in seipsam quodammodo aliorum vim excipiens, & diutius conseruans, tum molli sua ac leni substantia est illis adiumento. Porro illud hic repetam pro glutine Zanach non conuenire, ichtiocoliam, sed quercinum aut myxinum potius vis cum.*

M E S V E.

EMPLASTRVM diaphoenicon ventriculi, & hepar firmat, ob id lienteriam, & dysenteriam hepaticam adiuuat. Dactyli sicci, xl. panis biscocti drachm. v. bido macerentur vino odoro, post cum dactylis tere permultum, carnis cydoniorum in vino coctorum vnc. j. deinde misce ceratum ex cera vnc. ij. & olei rotati, & nardini, ana vnc. iij. factum, tundendoque in mortario permisce. Postremo mastiches, thuris, absinthij Romani sicci, ana dr. ij. & semis, aloes, macis, calamiaromatici, spicae nardi, myrrhae, acaciae, galliae, ramich, ana drach. j. ladani drach. ij. tundendo iterum perfecte misceantur. Utendi tempore suffiatur xyloaloe, priusquam parti admoueatur. Satius autem fuerit mastichen, & ladanum cerae, & oleis prius miscere: postea, ut dictum est, emplastrum facere.

CHRISTUM diaphoenicon confortatiuum stomachi, & hepatis est multae excellentiae. De ipso tamen ponitur duae descriptiones, quarum haec est prima, quae est temperata, attinens alicui caliditati, secunda vero est attinens frigiditati. Et virtus huius primi diaphoeniconis est principaliter confortare stomachum, & hepar, & alia nutritiua relaxata, & debilitata virtute digestiua, ac etiam contentiua, vnde confert fluxui cibali,

& hepatico, & in praedictis dispositionibus communiter est usus eius. Et nota, quod Thomas aliter praeparabat hoc emplastrum, nihil tamen de nouo addendo, vel diminuendo, sed solum pondera diuersificando, ideo sic glossabitur. Rec. cerae citrinae vnc. ij. alias, vnc. viij. olei rosati, olei nardini, ana vnc. iij. alias li. i. dactylorum siccorum numero. xl. vel xli. tortellarum de sceni id est panis biscocti, vel assati drach. v. alias drach. xx. deinde duobus diebus in vino odorifero fundantur. Et, Recip. carniū cytoniorum non complete decoctorum in vino pontico drachm. viij. alias drach. lxxx. & tere cum dactylis contritione vltima, & misceantur cum croco, & contundantur in mortario donec aggregentur, deinde supra sparge mastichis, olibani, absinthij romani sicci, ana drach. j. semis. alias drachmas nouem, ligni aloes, macis, myrrhae, aloes, spicae, acaciae, gallae quercus, ramich, & est compositio ex gallis, & passulis calami aromatici, ana drach. j. alias drach. ij. & iterum conterantur donec misceatur, deinde extende super pecia, & suffumiga cum xyloaloe, & postea pone super stomacho, & visceribus secundum exigentiam dispositionis curandae, & de melioribus operationibus est, ut mastix, & ladanum cum cera, & oleis misceantur, & sic cum ceteris fiat emplastrum. Et quia aliquando reseruat, expedit, ut mollicetur cum oleo de sicca, vel de mastice, vel citoniorum secundum exigentiam dispositionis curandae.

CALIDIVS est, quam id, quod sequitur, & ideo antiqui nostri vocabant calidum. **THOMAS** de Garbo cydonia in vino austero infra modum cocta miscet, & gallam quercus, non galliam. Si autem seruatum duruerit, molliendum oleo de spica, vel mastichino, vel cydoniorum, pro morbi natura. *Επιπλάστρον φάρμακον διὰ χαλιδίους Galeni, ab his maxime diuersum est, ut diximus in vnguentis.*

DIAPHOENICON. Dactylos, ut etiam in superioribus quibusdam, siccos deligit, ut qui pinguis, & mollibus astringendo praeualeant. Hos vero, quum vino cum biscocto pane maceratos, vnaque cotoneorum carnem, ut conteras iubet, non tamen, ut simul omnia conteras suadeo, difficile enim teres. Sed contusis antea seorsum cum pane dactylis, cotonea confundes, haec vero semicocta fere ut quidam consulunt, etiam sumerem, ut quae astringant magis, vinum autem quod ea ipsa coquenda sunt, odorum author quaerit, nimirum tale quod tenuiori sua substantia, astringentem huius medicamenti vim visceribus inferat, id quod vinum odore infirmum praesertim austerum non praestat. Itaque non eos quidem improbo, qui austerum vinum sumunt gratia astringentis; sed ut odoratum sumant suadeo, tale autem esset maluatium austerum.

M E S V E.

EMPLASTRVM diaphoenicon. Alexandri, ventrem totum inferiorem, ne aliarum partium recrementa suscipiat, roborat, coctionem iuuat: ob haec vomitum, choleram morbum, lienteriam, dysenteriam hepaticam, iuuat. Recipit dactylorum maturitati propinquorum † vnc. v. panis biscocti vnc. i. carnis cydoniorum in vino auste-

COST.
COST.
COST.
MAN.
SYLV.
COST.
COST.
MAN.
SYLV.
† sine assibus.
IO

M E S V E D E V N G V E N T I S

ro coctorum vnciam vnam, & dimid. styracis E
(massiches)ladani, ana t semunciam:acaciae. om
phacij, florum labrusca, rosarum, santalorum ci
treorum, myrrhe, xyloaloes, ramich, ana t semu
etiam: cere vncias quatuor, olei rosati vnciam xv.
vini anseri quantum sufficit ad infundendum
infundenda. Suffi xyloaloe vtendi tempore.

CHRI. E M P L A S T R V M diaphoenicon descriptio-
ne Alexandri, hec est secunda descriptio atti
nens frigiditati, qua vbiq; preparatur, & est in
vsu, & est magis conueniens diarrhoea, quam
praecedens, qui est fluxus maxime cholericus: &
est conueniens dysenteria, & fluxui hepatico,
qua fit debilitate virtutis digestiua, & contenti
ua hepatis, & intestinorum, confert etiam ad su
perfluum fluxum, vel vomitum, & colyricam
passionem, & ad malitiam digestiouis.

MAN. H O C vocabant nostri patres frigidum. Alistim-
bre.) Id est, concoctionis.

SYLV. E M P L. hoc, & sequens in Alexandro Tralliano
non lego, sed li. iiii. in podagra, emplastrum pha
enicum ex palmularum vnc. x. coquendo dissolutis
in olei vncijs octo estate: hyeme vndecim.

COST. D'APHOENICON Alexandri. Omphacium
densatum hoc loco expetit, cum aridis rebus enu
merans, alioqui quaterna eius liquidi drachma parui
esse vsus possunt. Oenanthen quoque, id est labrusca flo
res ob eandem rationem aridos assumes.

M E S V E.

E M P L A S T R V M Alexandri ex allijs,
ventriculi, & reliquorum viscerum affe
ctus a flatu, aut pituita cruda, crassa, &
lenta natos, abscessumque ventriculi, &
hydropem incipientem iuuat. Accipit spicarum
allij mundatarum vncias tres, & dimidiam, sty
racis, bdellij, aloes, ana vncias tres, terebinthinae
vnc. iij. axungiae porcinae recentis, adipis anseris,
ana vncias quinque, massiches, thuris, ana drach
mam vnam, & dimid. euphorbij t vnc. j. & dim.
croci vnciam dimidiam, cere flauae vnc. xij. olei
nardini, & vini odoriferi quantum sufficit.

MAN. H O C vim habet discutiendi, simul, & molliendi. H

SYLV. E M O L L I T, ac discutit, estque anodynum: coctio
nem adiuuat. roborat partes praesertim frigida
intempere laborantes.

COST. A L E X A N D R I ex allijs. Alij ea est vis pro
fertim crudi, vt caustici medicamenti sit loco.
Proximis ab hinc mensibus obseruauimus, qui mulier
cula suasu ad quartanam, secundo digni annularis veri
usque internodio allij crudi integram spicam vinculo ar
de alligarat, acriter doluisse excitata vesica, qua non sum
ma tantum cuticula, sed ipsamet crassior cutis a subiectis
partibus absisteret. Crudum autem an coctum hic sit su
mendium, quum non scribat, crudum puto velle, vt quod
efficacius.

M E S V E.

E M P L A S T R V M Aristarchi, ventricu
li, & aliorum viscerum intemperiem frigi
dam, flatus, humorem frigidu, & inde na
tos affectus, hydropem, inflationem, lateru ten
sionem, dolorificam corrigit. Recipit cere flauae
vnciam vnam, terebinthinae vncias sex, axungiae
porcinae recentis, adipis anseris, medullae cruris
vacca, ana vncias quatuor, bdellij, myrrhae, thur
is, styracis, popanacis, aloes, massiches, ana vnc
iam vnam, & dimid. ammoniaci vncias tres, co
lophoniae t vnc. vii. aluminis vnciam vnam, spi
cae nardi drachmas sex, folii calami aromatici, eu
phorbij, baccarum lauri, ana drach. vii. olei bal
sami libram vnam: olei nardini, & vini odorife
ri. q. s.

E M P L A S T R V M relatum ad Aristarchum
est multum in vsu, & vbiq; preparatum re
peritur, & est conueniens ad calefaciendum sto
machum hepar, & omnia alia membra nutriti
ua, & ad subtiliandum, & resoluendum materias
phlegmaticas crassas in eis contentas, & ventosi
tates, qua in his continentur. Et confert ad hy
dropisim tympanitem. Est etiam sedatiuum dor
lorum, qui sunt a praedictis causis, vium tamen
eius est post digestionem talium humorum, &
earum aliqualem euacuationem. Conuenit etia
stomacho debilitato ex defectu, & resolutione ca
lidi naturalis in virtute digestiua superaddita ma
la complexionem frigida. Et nota, quod loco olei
balsami, fumimus oleum de spica, colophoniae,
G id est picis graecae.

H O C efficaciam maiorem habet, quam id quod
praecessit, in molliendo, & discutiendo.

I N T E R P R E S Mesae multis in vsu id affirmat, co
cta iam materia, & magna ex parte vacuata. Me
diolanensibus scilicet. Nam Ticini, quae vrbis est uici
na, vsu est rarius. Hic proferus inusitatum est, quan
quam sit ad molliendum, & digerendum, quam pre
cedens ualentius.

A R I S T A R C H I. Plura hic desensoria sunt
medicamenta, quam in superiori, at si euphorbij se
sunctem superferis in superiori: si item allij, crociq; in
discutiendo vim expendis, qua in illo large recipiunt
tur, hoc illo ipso non multo efficacius consebit.

M E S V E.

E M P L A S T R V M Oribasii ad tumor
res etiam duros hepatis, lienis, cheradas.
Recip. lithargyri vnciam dimid. cere vnc
iam unam, resinae vncias quinque, am
moniaci vncias tres, ladani vncias duas, aristolo
chia, thuris, galbani, castuthae, ana vnciam unam,
et dimid. aloes vnciam unam, olei antiqui, et acc
ti scyllitici quantum sufficit.

Recip. lithargyri vncias quatuor, cere vnc.
octo, resinae vncias quinque, ammoniaci drach
mas tres, confice vncias duas, aristolochiae vnciam
unam, et dimidiam, aloes vnc. i. thuris masculi,
cuscutae, galbani, ana drachmas duodecim, olei
antiqui, et aceti scyllitici quantum sufficit. Con
fice sicut diximus.

CON-

MAN. CONFICE.) Id est, Iadani, Cuscutæ.) Vel error hic est, vel non est Oribasij: siquidem eius tempore Cuscutæ vox ignorabatur. Emplastrum Oribasij aliud. Si cum aceto scillitico componatur, maiorem vim habet molliendi: siccum succo apij, discutiendi.

SYLV. ORIBASII esse non videtur, quod eius tempore cassuthæ vox fuerit ignorata: aut error subest.

COST. ORIBASII. Si cassuta, ut ait Serapio, ex planta cui adhaeret, vires varias sumit, ea hic sumenda erit, non que in pratis passim, aut alibi (nam, & in vuis pendere obseruauimus) sed que linum vincit.

M E S V E.

EMPLASTRVM alterum Oribasij idem pollens. Rec. ammoniaci in aceto scillino duos dies macerati vnc. duas, læuiga per se: postea terecum cerato, & ceræ flauæ vnc. ij. olei chamæmelini, & irini, ana vnc. iiii. croci drachmis quinque. Si pro aceto scillite succum apij habeat, spinæ ex linteolo impositum, rigori febrili confert.

QUIA hic succus digerit potentius, acetum scilicet magis incidit, tenuat, molliat, vtrumque in vsu esse desijt.

ORIBASII alterum. Ammoniacum scillino aceto biduo macerari iubet; tum vero conteritur, ut fiat sicut puluis, intelligendum hoc, ut diligentissime ex aceto scillino dissoluitur, sic & in emplastro ex galia superioris quadam humida conterenda scribit, ut sint sicut puluis, admonens ea esse ad summam tenuitatem redigenda. Acetum autem scillinum, quod in emolliente hoc proponitur medicamento, tantum abest ut molliat, ut potius acrimonia, qua vehementer incidit, & discutit, molles partes absumpto humore quo madescunt, adiuuat, dum insigniter disseccando, atque attenuando ammoniacum, & emollientibus reliquis ut altius eorum vis subeat, vim præbet. Neque vero, quod ait Manardus, & ex eo Syluius, quia apij succus potentius quam acetum scillinum digerat, propterea ad rigorem in febre, emplastrum hoc ut non ex aceto, sed ex apij succo paratur, admonet, longo enim intervallo in digerendo scillinum acetum apij succo præuolare quotidiano docemur experimento, quo crassissimam pituitam incidi, attenuari, & discuti huius aceti vsu obseruamus, quod apij succus non præstat, neruorum igitur gratia a spinali medulla scillinum acetum interdicitur, quod neruis acetum omne solet esse aduersissimum.

M E S V E.

EMPLASTRVM de meliloto, mollit duritiam omnem ventriculi, hepatis, lienis, viscerum, & reliquorum. Recipiunt meliloti vncias sex, florum chamæmeli, comæ absinthii, sampsiuchi, scœnugræci, baccarum lauri, radicis althææ, ana drachmas tres, seminis apij, ameos, cardamomi, ireos, cyperi, spicæ nardi, casia, ana f sesquidrachman, ammoniaci drachmas decem, styracis, bdellii, ana drachmas quinque, terebenthinæ, vnciam vnam, & dimidiam, ficus pingues duodecim, sepi caprini, resinæ, ana vncias duas, & dimidiam, ceræ vncias sex, olei sampsiuchini, & olei de spica quantum sufficit, aquæ, cui incocta sunt scœnugræcum, chamæmelum,

melilotus, quanta erit satis exquisita aliorum infusione.

EMPLASTRVM de meliloto sub hac descriptione, vbi que reperitur, & eius principalis virtus, & operatio est ad mollicandam, & ad leniendum omnem duritiem, quæ est in stomacho, & hepate, & in splenè, & aliis nutritiuis: vnde confert tensionibus hypocondriorum, quæ fiunt a ventositate reclusa: Est enim primum attinens alicui caliditati, & nõ superflua, & est resolutiuum, anodynum, & sedatiuum dolorum, nec accedit ad gradum caliditatis, ad quem accedit emplastrum relatum ad Aristarchum, & ideo ab istis tanquam a leuioribus in prædictis passionibus est inchoandum.

CHRI.

VERA meliloto caremus ex qua si componeretur longe excellentius esset. Sed nec cum vulgari paratum viribus caret: discutit enim, emollit, & inflationem aufert. Paul. το δὲ μελιλωτὸν croci, nardi celiçæ, cyperi, cardamomi, mirrhæ, ana drac. ij. meliloti lib. j. ceræ lib. iij. terebenthinæ lib. j. cyprini olei lib. iij. gleucini lib. ii. bdellii vncias sex. Aliqui, & cypheos vncias duas, vini quantum sufficit. Galen. lib. viii. de comp. med. secundum genera, addit ammoniacum, & acetum, & in ponderibus differt.

MAN.

CLEMENTIVS emollit, & resoluit flatum, & alias materias ex ventriculo, hypocôdriis, & partibus aliis, quam emp. Aristarchi ob id est ab eo incipiendum, siue lenire dolorem, siue tensum laxare, siue plenius discutere tibi est propositum. Id vbi que vsu est frequentiss. Diuersum ab hoc malagma Asclepiadis est δὲ μελιλωτὸν apud Gal. Nardi Gallicæ, cyperi, myrrhæ, ana drach. x. ameos, cardamomi, croci, terebenthinæ, ana dr. viii. meliloti, ammoniaci, ana drac. xl. cypheos sacrați drac. xv. ceræ mina vna: vini odoriferi hemina vna, ad stomachicos, hepaticos viscerum dolores. Aliud Andromachi δὲ μελιλωτὸν ibidem Paulo post, huic simile habet Paulus, sed ammoniacum, & aceto caret, ponderibusque variat. Vera melilotus desideratur Manardo. Radicis althææ substantia miscetur, nõ mucago. Ficus teruntur cum decoctione ista, & collantur. Bdellium, & ammoniacum, ut styrax, possunt puluerari, vel decoctionis istius vnc. ii. dissolui, colari, coqui ad aquæ consumptionem. Huic decocto formatas iâ offas parumper immittere solent. Olei vnc. dimid. sufficit ad comprehendenda, sed durius mox, & friabile euadit. Vidi factum cū duabus olei vnciis molliculum, & tenerum sed adhuc fragile. Vidi etiã ex vnc. vi. admodum flexile, & ductile. Si primum sequaris modum, vtendi tempore oleo est molliendū. Omnes tñ modi pro variis scopis sunt optimi, vt Gal.

SYLV.

Lib. 8. c. 14. p. 6. vide totum.

EX meliloto. Est hoc vsus ad propositos affectus miri. Sed adeo obscure, ne dicam confuse, proponitur, ut mirum non sit, quum vbi que locorum paratur, diuersis tamen vbi que modis parari, quæ res, ne eundem vbi que euentum spectemus, etiam efficit. Ceterum, si neglecto ordine, quo hæc à suo authore scribitur, distinguatur singula, recte, ut puto reparabitur. Quæ huius emplastrum materia sunt alia infundenda, alia dissoluenda, alia terenda, alia sunt eliquanda. Infundi debent melilotus, & scœnum græcum. horum enim semina (quæ absolute scœnigræci, & meliloti nomine sumenda sunt) dura, & lenta sunt substantia, quæ vt ex arte eorum seruatis viribus contundi possint, macerari prius debent. Infundenda item est althæa rad. x, quæ si teratur, vt aliquibus placet, succi, & lentoris illius expers, qui ad emolliendum quaeritur, nullo fructu vsurpatur. Infundi item arida ficus debent, vt molliores reddita maceratione facilius terantur,

COST.

MESVE DE VNGVENTIS

vantur, vix enim sine humore contres: neque, quod ali-
 qui profitentur, per setaceum cum externo earum corio
 transfundes, quod ipsum quoque sumi debet, ut eius ten-
 sione maiore, quam in interna ipsarum carne, ad reliqua
 togenda sit adiumento. Quum igitur hac infundi debeat,
 materia paranda est infusionis, ea vero postremo loco pro-
 ponitur ab huius medicamenti authore, est autem deco-
 ctum fenigraci, meliloti, & chamameli, hoc ergo prius
 parandum, puta fenigraci, & meliloti singulorum vncia
 vna aut sesuncia, & florum chamameli vncijs duabus,
 in aqua fontis sesquialtera decoctis ad tertias. In expressi
 igitur decocti huius parte vna meliloti ac fenigraci se-
 mina primo loco proposita seorsum: in alia radix althee,
 in alia ficus macerarem quousque intumeant, mollia tunc
 sunt omnia, quare vbi superfluum humorem leuiter ex-
 presseris, contusa iam apta contundens, contusa vero te-
 nuacia atque ad parandum emplastrum iam apta habes.
 Sane autem, quem ex his maceratis antea expresseras
 succum ad ammoniaci, ac bdellij dissolutionem traduces,
 simulque, vel etiam seorsum eadem succi parte dissolues,
 si yracem, nisi malis eum resina dissolvere, dissolues an-
 tem hoc pacto lachrymas cum predicta meliloti ac fenig-
 raci itemque althee, & ficuum materia, diligenti con-
 tusione, & tractatione commiscebis, ut in vnum quasi
 corpus ducantur, cum quo deinceps oleum tum spiritatum,
 tum samplicinum, sepum resinas, & ceram seorsum arte
 eliquata, & commista, diligenter confundes. Vbi autem
 hec ipsa materia exacte fuerit commista, tunc reliquarum
 verum paratus iam puluis, & setaceo colo transfusus illi
 aspergendus est sensim, & diligenter dum adhuc ea calet
 permiscendus. Ita quidem si quis meliloti emplastrum
 parauerit, ut hortatu nostro parauit Paulus Romanus
 diligentiss. pharmacopeus ad Struthij insignia. Venetijs,
 consistentiam illud ipsum debitam, & mediocriter tena-
 cem adipiscetur, que neque situm contrahet, neque tam
 prompte e corporis parte, cui apponitur abisset, quo vi-
 tio hoc emplastrum egrotis esse molestum solet.

MESVE.

MISTVRA vulnera sanans. Recip.
 caryophyllata, radice martemissie,
 pimpinellæ, chamameli, pentaphyl-
 li, foliorum violæ (nigræ) herbe ven-
 ti, caulis rubri, cannabis summitatum rubi, ana-
 ma. vñam, rubiæ, pondus horum omnium: coque
 omnia vino ad dimidii consumptionem, cola, cum
 mellis tertia parte recoque. rursus cola, & serua.

CHRI. ANTIQVI codices non habent hanc mix-
 turam, neque vnguenta, que sequuntur,
 sed hic finem faciunt emplastrorum, & vnguen-
 torum, tamen hæc mixtura, siue sit ex intentio-
 ne Mesve, siue alterius tape in vñu habetur ad in-
 tentionem in textu scriptam.

MAN. CARYOPHYLLATA herba est nunc vulgo nota,
 nescientibus tamen quo nomine apud antiquos
 vocaretur. Dubitari aliquando an esset rhodiata: sic ab
 ea sententia in toto recessi. Herbe veteris. Si legi-
 tur vitri parietariam intellige: si ventri, coryledon,
 que & cymbalaria. Caulis tenerarum rubri. Si omnia
 hæc simul legantur, brassicæ rubræ caules intellige: si
 seorsum, duas res accipe brassicam, videlicet, & rubi.
 Commendatur in hoc casu vtrumque brassica vide-
 licet, & precipue rubra, & rubus. Nescio tamen quo
 casu hæc mixtura in hunc locum irrepserit, si quidem

E potus est, non emplastrum. Ad eius exemplum format
 tur infinita pene eius generis potiones, ad vulnera no-
 ua, & antiqua summe viles, quas ego non semel ex-
 pertus sum, curasque enim solis eis pessima, & desper-
 rata vlcera. Vnguenta duo palmea non valde differunt
 a duobus, quæ supra diaphœnicon uocata sunt. Et lo-
 co palma, ego quandoque accepi ramum quercus, pa-
 rari feci, atque vtile admodum inueni. In primo cu-
 stoditur proportio ipsius Galeni, libro primo de medi-
 camentorum compositione secundum genera.

HANC mixturam vetusti Mesue codices non ha-
 bent, ut nec que sequuntur tria vnguenta, duo
 palmea, & tertium ad scabiem. Neque emplastrum est,
 sed potio, cuius exemplo, alie coquantur, quæ vulne-
 ra recentia, & etiam pessima, ac desperata vlcera sole
 sanant. Caryophyllata nostra, esse videtur leucocium
 veterum. Coryledon, herba venti vulgo dicitur: alijs
 legitur herba vitri, id est, parietaria.
 Brassica rubra commendatur in id: vel lege caulis
 rubi, ut brassica, & rubus intelligantur.

MISTVRA ad vulnera. Potest hoc etiam foris
 vtopari ad abluenda vlcera, si contundantur hæc,
 in pulueremque redigantur, & melle misce linamentis
 inducantur. Caryophyllata sumenda est radix præcipua
 totius planta pars. Arthemisia radix raro in medicina
 usurpatur, licet secunda species radix plurimum com-
 mendetur a Dioscoride. Pro herba venti helixinen potius
 quam coryledonem sumam, que exiccando, & detergen-
 do conserue vlcerebus multum potest, quod coryledon non
 aque potest.

MESVE.

VNGVENTVM palmeum ad vulnera
 cruenta, tumores pestilentes, & exitu-
 ras, vltia, rupe, contusa, & inde nata ec-
 chymomata. Recipit olei veteris, ly-
 thargirij, ana libras tres, axungia veteris purgatæ
 a membranis, & sale libras duas, chalciteos vnc.
 iij. liquatis igni axungia, & oleo, in vase scânato,
 asperge lythargyrum, & chalcitin, mouendo con-
 tinenter tribus palmæ ramis recëtibus: & coque
 ad iustam crassitudinē, injecto ipsi inter coque-
 dum ramo palmæ vno recenti minutim cōcisa.

ISTVD vnguentum non est in vñu sub isto nomi-
 ne, verum est in vñu apud chirurgicos sub no-
 mine vnguenti de colcotar, & vocat Anic. & Se-
 tapio in proprio antidot. vnguentum de calcadis.

VNGVENTVM ab vngedi modo vocatum est,
 quia partibus affectis inunctum, & illi diu-
 tius ob crassitatem, & lentorem hæret, quam oleum,
 tamen sunt proxima: ob id laurinum, vel oleum,
 vnguentum maus nominare, bis lib. i. ph. p. in alo-
 pecia, & vnguentum oleum melinum, &c. tamen
 oleum rosatum ab vnguento rosato separat lib. 3. sim-
 pl. c. vlt. Nam oleum rosaceum est, cui odoramen-
 ta non sunt injecta. Cui autem odoramentorum ali-
 quid injectum est, non oleum, sed vnguentum co-
 gnominant: hæc Gal. Vnguentum tamen etiam cum
 cerato magnam habere affinitatem docet Gal. lib. 4.
 san. tuen. Quodcuque (inquit) oleum, cui medica-
 menta alia, vt beata albæ radix, & similia incocta vi-
 res, & qualitatem suam tradiderint, vnguentum
 fiet, si in id, vt loco melius hæreat, inieceris, vel cerat
 solus

folius partem quartam, vel etiam resine partem duodecimam, vel strobilinam, pineam, abietinam, terebinthinam, aut humidam pini resinam, aut eam, que in fictilibus habetur, aut *gourolu*; id est fraxam.

COST.

PALMEVM. Non puto vas stanno illitum omnino hic esse opus, licet stanno illitum Syluius verterit, et cum ad curanda vlcera nihil affert detrimenti. Sed prior interpret vulgaris sequutus loquendi modum stagnatum vertit pro olla absolute, que siue sit, siue non sit stanno illita, parum quidem interest, magis tamen nobis probatur non illita.

MESVE

VEL lithargyri aurei, libras tres, adipis porci purgatae sale, (& membranis) † vncias quinque, † chalciteos viridis vncias quatuor, cum ramis palmæ, vel cannæ radice moueantur.

SYLV.

EST idem cum Galeni emplastro diachalciteos.

COST.

PALMEVM alterum. Syluius chalcitum viridem quærens legitimum chalcitidem nouisse de facie non videtur. In id erroris est lapsus per tinacia vertendi pro chalcantuo chalcitidem. Chalcitidem qui videtur, rufum videtur, chalcitantum autem probatissimum est viride.

MESVE

VNGVENTVM ad scabiem expertum axungie vnc. quinque, olei laurini, argenti viui, ceræ puræ, † mastiches, thuris albi, ana vnc. duas, salis communis vnc. viij. succi plantaginis, & fumarie quantum sufficit. Ceram, & axungiam nouâ membranis purgatam, & oleum laurinum cum succis coque simul in vase stanno, donec liquecant: sic adde pol. salis, mastiches, & thuris, cum percoctum erit, & ab igne ablatum, adde argentum viuum salua extinctum, & pauco olei laurini spatula diu misce. † illinitur vespere ad dies octo.

COST.

CHRI.

VNGVENTVM expertum ad scabiem secundum hanc descriptionem non est in usu. Post prædicta emplastra, & vnguenta, videndum est de quibusdam vnguentis magistralibus conferentibus ad diuersas dispositiones, & primo ad scabiem humidam, cum qua coniunguntur escaræ, & crustæ sicca per totum corpus. Cuius hæc est descriptio. Recipit terebenthinæ lotæ cum aqua rosata vnc. ii. terræ chamæli dr. iij. cerusæ vnc. lithargyri vnc. i. semis. pinguedinis porci recentis vnc. iij. Fiat vnguentum in mortario absque cera cum oleo rosato quantum sufficit, & aceto in parua quantitate. Et si cum prædicta scabie coniungitur pruritus intensus, addantur sibi succi plantaginis vnciæ tres. Est. n. conueniens prædictum vnguentum in scabie facta ab humore cholericico acuto mordicatio, vel ab aliis humoribus adustis, & falsis. Et si scabies est plus humida, atque emanaret virulentia multa, addendum esset prædicto vnguento succi lapatii vnc. ii. sulphuris vnc. i. & fiat vnguentum, vt supra dictum est. Ista est vnguenta diuersificari debent, & possunt secundum diuersas ætates, dispositiones, & ræ. Est & aliud vnguentum magistrale conueniens, & expertum ad rupturam, seu herniam intestinalem. Est enim consolidati-

Auum didymi dilatati, per quem intestina descendunt ad oscheum, seu bursam testiculorum. Cuius est hæc descriptio. Recip. picis naualis, aloes succotrini, mumie (& est liquor qui emanat a corporibus mortuorum sepulcorum cum aromatibus odoriferis) sarcocollæ, ana dr. iij. myrtæ, terebinthinæ, lapidis hæmatitis, masticis, thuris, ana drach. ii. boli armeni, sanguinis draconis, ana dr. vj. lithargyri, colophonie id est picis græcæ, ammoniaci, gaibani, ana dr. ii. ceræ rubæ, & citrine, gallarum, charabæ, glutinis picis, visci quercini, gypsi, ana dr. vj. aristolochie longæ, & rotundæ, ana dr. iij. balaustrarum, psidie id est corticuna malignanati, aluminis, scilicet scagliolæ, ana dr. i. acaciæ dr. iij. sepi hircini drac. i. semis. consolidæ maioris, & minoris, & mediæ, ana dr. ii. cupularum glandium dr. iij. sanguinis humani, recentis vnc. vj. omnia ista incorporantur in aqua, in qua pellicula arietina cum tota lana succida sit, per decoctionem liquefacta, pili etiam leporis contriti in multa quantitate apponantur, gummi vero primo dissoluantur, & cera postea agitentur cum spatula, & pulueres prædicti incorporantur cum eis, & vsui referentur. Vnguentum ad tempora frontem, & nares, ad somnum prouocandum, cuius habetur descriptio ab Auic. prima quarti, & prima tertij c. de soda, & est. Rec. olei de papauere, olei nenufarini, ana vnc. semis. opij, casie lignee, croci, ana scrup. i. fiat mixtura ad inuicem abij. cera, & fiat inunctio de sero, quando vadit dormitum. Vnguentum valens in passionibus frigidis stomachi, & doloribus eius factis à ventositate debilitata virtute digestiua stomachi. Rec. oleorum absinthij, nardini, mastichini, abluto. cum vino albo subtili odorifero, ana vnc. i. rosarum, corallorum, caryophyllorum, cinnamomi, ligni aloes, macis, mentæ, schoenanthi, ana dr. i. misce, & fiat vnguentum cum modico ceræ. Vnguentum ad extinguendum supercalefactionem renum. Rec. oleorum rosati, & violati, ana vnciam vnam, sandalorum alborum, & rubeorum, ana dr. i. rosarum, corallorum, sem. endiuie, portulacæ, ana dr. semis. succi semper viuæ, lactucæ, lactis caprini, ana vnc. semis. aceti, & ceræ modicum, & fiat vnguentum. Vnguentum valens in declinatione ischiaticæ post euacuationes. Recip. olei rutæ, vulpini, costini, laurini, ana vnciam vnam, mucilaginis scœnugræci, & seminis lini, succi rutæ, & succi agni casti, calamenti, ana vnc. semis. bdellij, ammoniaci mollificati in aceto, ana drach. iij. castorei, dr. ii. semis. laudani, drac. ii. pinguedinis pulli drachmas tres, baccarum lauri, cymini, pulegij, asari, ana drachmas duas, euphorbij, drach. i. picis naualis, drac. semis. sulphuris viui, drac. iij. fiat vnguentum. Vnguentum ad interficiendum vermes, & educendum eos, quod est multum in usu, præmissio tamen clysteri ex lacte caprino, aqua hordei, & puluere zuchari: si ex ipso totus venter inungatur. Rec. olei de absinthio, de amygdalis amaris, ana vnciam vnam, succi foliorum persici, & matricariæ, ana vnciam semis. rosarum, corallorum, farine lupinorum, cornu cerui adusti, ana vnciam vnam, aloes succotrini, drachmas duas, quidam addunt de felle taurino drachmas duas, & modicum aceti, & ceræ quantum

Somni prouocatum.

Vnc. ad ista mabo.

Ad ista.

Contra vermes.

Mesue. H h lllj.

MESVE DE OLEIS

sufficit, & fiat unguentum, hoc tamen non conueniret in acute febrientibus, sed hoc unguentum conueniret in tali casu. Recip. olei citoniorum, de absinthio, ana vnc. i. feminis plantaginis, portulacæ, & endiuix, rosarum, corallorum, cornu cerui vsti, farine lupinorum, ana drac. i. aloes, suc cotrini, drac. ii. ceræ. q. s. & fiat unguentum, in unguentum præmissis clysteri.

MAN. **POTENS** est. Sed caue ne ob argentum viuum attingat prope membra principalia, addeque matichen.

SYLV. **SUSPECTVM** est ob argentum viuum, præsertim prope partes principes: hoc si sustuleris, tutum erit, neque inefficax. Unguentum citreum.

Recip. chrysocollæ vnc. ii. caphuræ dr. i. corallij albi vnc. i. femisamenti dulcis vnc. i. vmbilici marini, tragacathi, amyli, ana dr. iij. marmoris, crystalli, anthallis, dētalis, oliban albi, nitri, ana dr. iij. ierfæ, serpētariæ vnc. i. cerusæ vnc. sex, tragacantho, & vmbilico marino simul tritis, cetera deinde cum his terantur, cernantur panno tenuissimo, axungia porci recētis sine sale lib. i. femis, & sepi caprini vnc. i. femis, & axungie gallinæ vnc. i. simul in vase duplici liquatis, & colatis, addantur semper monendo radica pul. prædicti, præterquam chrysocolla, & caphura tunc addenda, cum omnia simul feruebunt: quando ab igne tollenda, & semper agitanda, donec refrixerint. In vna li. pul. sint libræ octo axungie colatæ, & succus acidus duorum, aut plurium citreorum malorum. Unguenta hæc si lassitudinē tollunt, *μυζοκάρω*, & interdum absolute *αίωμα*, vocantur Gal. lib. 4. san. tuen. quale hoc illi est celebre. Acopū ex abietis semine ad coquendum, aut per halitum digerendū succos in carne, & tota corporis mole congestos, crudos, vel acres ad omnē lassitudinē, vel spontaneā, vel alia ratione contractam. Abietis feminis exacte maturi (quale Septēbri mense in Italia colligitur) contusū, vt citius oleum suauis, & qualitate inficiat, modum italicum quolibet anni t. p. (nihil. n. in ea re est discriminis) iniice in olei relaxantis (quale in Italia est Sabinum, alibi vetus) heminas Italicas, seu lib. v. & xx. maceretur dies minimum. xl. vel potius tres, quatuor, & etiam multo plures menses. Tunc semē expressum abice, oleum linteum percola. Et vt pote iam parcioris misce ceræ lib. iij. resinæ abietinæ, resinæ pineæ, ana vnc. iij. vel harum desiderio, terebinthinæ. Coques vero comodius in vase duplici, aut igni lento prunarū non multarum. Acopum seu myracopum *δέντρον αβιγιαν* v. *αβιγιαν*, ex populi nigri floribus, ad eadem efficacem. Ex floribus populi adhuc cōnuentibus, sed modice tritis, modus Italicus immittitur in libris. xv. aut xx. olei Sabini, aut alterius tenuis citra adstrictionem, moue quotidie, potissimum cum sol feruebit, & in domo calida reponere, celerius ita vis, & qualitas populi in oleum migrabit. Post duos, aut ternos menses floribus expressis, & abietis, oleum habes digerens per halitum sine morfu vllō, nō minus quam abietinum. Addere potes cerā, & resinam quantam abietino. Si vero oleum expressum est crassius, & qui eo vsurus est, liquidiore medicamento delectatur, quinta vel et sexta ceræ pars suffecerit. Si vero feminis abietis, & florū populi macerationem expectare nō potes, oleum cum feminibus vel florib. contulis mistum iniice in aquæ vel vini (si affectus adest podagricus vel articularis) partē quartam, vel quintam, ne iniecta torreantur, aut oleū vitionem odore referat. Percoque igni lento, donec aqua, aut vinum totum coquendo vaneat. Quidam curiosius id parantes in vase duplici coquunt. Succos non crassos, nec lentos in cute, & carne residentes dissipat, vt oleum, chamemeli, anethi, rorismarij per se, vel cum cera, & resina.

COST. **AD** Scabiem. Irrepsit hoc cum superiorib. tribus hunc in locum, vt bene notarunt alij. Probatur hoc ipsum ad scabiem, cuius quum variæ sint causæ, vt hoc illi quæ ex Venerea lue est, & cōtumaciter inhaeret, efficaciter prodesse videtur, ita si altam habeat causam, imo, & si eandem, libenter eo abstinere ob hydrargyrum, quo qui paulo frequentius aut liberalius vsi sunt, & in anima incidisse factorem obseruauit, & ex cariosis eorum ossibus hydrargyrum extrahi non semel vidi.

DISTINCTIO DVODECIMA est de oleis.

MESVE.

OLEVM multis fit modis, nunc expressione, nunc impressione, cum materiae in ipso maceratae, aut incoctae qualitate suam, & vires in ipso relinquunt, nunc resolutione, cum materiae heterogeneae in corpore conclusae, & velut concretæ, vi caloris separantur, opera præcipue chymistarum, de quo genere, quantum licet, agemus: plura autē si audire cupis, chymistas præceptores tibi adhibe, & cum illis versare. Primum autem dicam oleorum, quæ per expressionem fiunt, naturam, & facultatem, extrahendi modum, postea de cæteris, si per Dei gratiam mihi vita dabitur.

OLEVM dum absolute legis, oliuarum intellige: & nouum, quod etiam vim rerū in eo madentium facile suscipit, & ita secundum genus a Mesue scriptum constituit. Tertium inter omnia efficacissimum, pauci norunt elicere, sed hi tantum quia artem chymicam vocatam callent. Hi enim sunt de quibus Mesue dicit, quod vires, quæ sunt in concreto, id est, in composito occultæ, manifestas faciunt. Hos chymistas scilicet, monet vt consulamus. Primum, & secundum genus omnes parare sciunt.

INTER admouenda medicamenta composita, simplicissima, & vsu frequentissimum est oleum simplex, & compositum, ex eoque, & aliis quibusdam ferè reliqua constant unguenta, cerata, emplastra. Oleum maxime proprie succos est pinguis ex oliuis tritis expressus, vel immaturis, quod omphacinon ob id, & omotribes, id est, æcerbum, & crudum est appellatum, idemque refrigerans, & altringens est: vel maturis, quod oleum commune dicitur: ac vtrunque, vel insulsum est, vel fassum, & illotum, vel lotum, idque ad fassum collendum, vel vt fiat albius, vel morius expers. Vtrunque item, vel recens est, vel antiquatum, & ex hoc, vel illo agro, vt Sabino prope Romam laxat, tenue est, præsertim vetustum. Quæ olei communis differentia diligenter sunt obseruanda, vt medicamentorum ex his compositio iustior fiat: nam facultatibus secundum has differentias multum variant, ac composita quibus miscentur, plurimum immutant. Has igitur oleorum differentias, præsertim omphacinum, & commune, recens, & vetus, domi serua (nam insulsum lotionem, cum libet, prompte reddideris) vt cum postulat vsus medici opinionem nunquam frusteris. Oleum secundum loco abusiue succus est oleaginus, & fluxilis ex quibusdam tritis, cum fructibus, tum feminibus, vt nucibus regis, auellanis, moscharis, amygdalis vtrisque, nuce Indica, anacardis, balano myrseica, nucleo persicorum, præcocium, ceraforum, prunorum, pitlaciorum, throbolorum, napi, sinapis, cannabis, lini, ricini, flaphidos agræ, cnicus, citri, arancij, pomorum, pyrorum, cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, & alijs prope infinitis pinguem in nucleo ipso, vel semine, ceu medullam sortitis. De quorum quibusdam post agatur. Non enim sunt omnia hæc in vsu. Hinc generi proximum est balsamelgon, & petrelxon, vt post audies. Illa duo genera sunt simplicia, nec illis educendis ac exprimendis aliud misceri consuevit, præterquam quod auxiliū aquæ quibusdam extrahendis miscetur, vt alijs oleum commune paucum. Est his affine genus tertium, quod est humor quidam oleaginus ignis vehementia extractus; humido etiam substantiatis tæpe mistus, idque opera chymistarum inuentum, siue id oleum in capite illum sursum tollant, siue in vas subiectum mox defluat, quale ex liquoribus, succis multis, gummis, resinis, cera, melle, lignis resinosis per multos educitur. Quartum genus oleorum est omnino compositum ex simplicibus in oleo communi, vel alio maceratis, in solutis, incoctis, quod genus quia latissime patet de eo nobis plurimum est agendū, nō modo propter huius multitudinē, sed v-

COST.

MAN.

SYLV.

tiam quoque in multis componendi rationem, quæ est prope modum vnica cuique prædictorum generum. Adde, quod oleum philosophorum, & alia quædam mixta sunt, & in tertium simul, & quartum genus incidunt. De primo genere tanquam omnibus perspicuo nihil dicemus: de tertio paucam quædam hodie consueta, de secundo, & quarto dicendum nobis est, quantum rei propositæ scopus exigit.

COST. **O**LEI vox proprie de expresso ex olea succo dicitur, transfertur tamen id nomen ad succum omnem pinguem, qui substantia oleum referat. Est ergo oleum hoc modo sumptum multiplex, tum naturale, tum artificiosum. Naturale arbores quedam fundunt, ut balsamum, cuius arboris si vel casu vel consilio findatur, cortex sponte certis temporibus erumpit pinguis succus olei speciem representans, sic ex abiete succus oleo similis effluit, vulgo lachryma abietis nuncupatur, idem cum resina: sed tenuior. Natura etiam ex saxis alicubi locorum oleum prodit, ut oleum petreæ. At artificio multis fit modis, ut quidem Mef. hic ait, tribus; per expressionem, per impressionem, per resolutionem, quibus addere etiam licet per impressionem, & expressionem simul. Porro expressione elicitur ex plantarum maxime fructibus, tum arborum, tum etiam minorum, vulgatum est, quomodo ex olea, ex amygdalarum, nucum, & unguentaria glandis nucleis prematur. Premebatur vero alias quoque ex unguentaria ipsius glandis summo cortice, nunc ex aurantij, & citrij, mali cute. Sed ex herbarum multarum seminibus quotidie exprimitur, ut ex lini, napi, sinapi, & ricini semine: interdum ex plantarum quoque lachrymis premendo elicitur, ut ex myrrha non vetusta, tandemque ex animalium etiam fructibus oleum exprimitur, ut ex vitellis oui.

At vero insueta sunt, quæ impressione olei generatim quotidie parantur: iniectis in oleum vulgare stirpibus, earumve partibus, aut fructibus aridis, aut recentibus, integris, aut confusis, tum maceratis, tum in coctis igne, sole, fimo, aut calce. Fieri tertio possunt impressione, & expressione multa olei genera: elegantissimo sane modo, & non secus fructuoso quam superioribus, si enim nucleis amygdalarum, vel unguentaria glandis cortice expurgatis odoratum aliquid commiscueris, atque aliquot post dies confusos nucleos expresseris, oleum prodibit proprium coactis rei odorem præferens, sic infusata rosas, violas, ieremino, cinnamomo, caryophyllis, amygdala, oleum eandem rerum odorem, vimque retinens reddunt. Fit quarto oleum per resolutionem, id est per separationem (citra expressionem eius, quod pingue est a non pingui, hoc vero duobus in vniuersum fit modis, aut per ultimam resolutionem, aut per non ultimam: ultimam voco, quum prorsum corrumpitur res, ut nihil super sit exterioris faciei, qua distingui ab alijs solet rebus. Sic quæ exuruntur, quorum solus superest cinis, ultimam passam resolutionem videntur. Oportet igitur per resolutionem non ultimam varijs elicitur modis, interdum coquendo: sic autem quæ res multo pingui succo scætant, ut strobili, & amygdala, si confusa aqua ut ferueant diutius committantur; vni ignis oleosus, pinguisque omnis succus a reliqua substantia separatur, qui superfuitat aqua, ita balsamum occidentale ex Coaconax ramis paratur; collecto eo, quod aqua supernatat, pingui; colligendi autem modos est, vel pluma, vbi refrixerit detrahendo, vel effusa pingui illa decoctionis aqua in vas, in cuius imo exiguum sit foramen, vbi enim refrixerit, aperto forami-

ne sensim aqua effluit oleo superfluite, quod vbi effluxisse aquam senseris, repones, eleganter etiam coniecta olei, & aqua materia in peluum, vbi refrixerit, lancea lingua vteris, sic enim hac vniuersam aquam sensim eliciente solus oleosus succus relinquitur in pelui. Porro alia resolutione seu separatio fit per destillationem vocatam, hæc vero tribus modis, aut per ascensum, aut per descensum, aut per ascensum, & descensum simul. Per ascensum quidem vulgata per cucurbitam destillatione, qua etiam aqua elici solet, sic ex terebinthina, cera, imo ex aridis quoque rebus, ut aniso, caryophyllis, nuce moschata, oleis trahes, quin etiam ex humectis, & quantum sensus agnoscat, minime pinguis rebus hoc pacto elicitur, nam ex rosas ex laudula floribus, atque ex recenti quoque feniculi herba oleum cum aqua ascendisse obseruauimus, & superfluitans ipsum collegimus. Sed, & alia est ratio oleum per ascensum colligendi, quam sequuntur, qui ex sulphure oleum eliciunt, accenso enim in ollula sulphure, in vitream campanam (ut vocant) seu (quod est elegantius) in capitellum vitreum, quo etiam ad eliciendas aquas vniuntur, digitorum circiter quaternum intervallo suprapositum crassiores sulphuris halitus excipiuntur, exceptiq; in oleosum liquorem coacti effluunt. Sed rursum ea quoque destillatio quedam est per ascensum, qua caphura succum Iulius Constantinus medicus egregie elicit. Primum autem vasculum lateritium paratur, repletis, ut in veterum lebetis, parietibus; & planis prorsum labris digitorum circiter quaternum altitudine. Tum præterea vitrea in promptu est cucurbita paulo maioris, quam id vasculum ambitus, ut ipsum apposite circueat, recta autem, ac dodrantis ferè longitudine, & supra parte fornicata; exiguè in summa fornice relicto spiraculo, ut ne nimio calidiorum vaporum concursu disrumpatur. Itaque posita in priori vasculo contrita caphura istique vasculo, tum superposita cucurbita, tum superpositis paucis aliquot accensis carbonibus in paropside, crassi paulo post vapores ex caphura vi ignis excitantur, qui angustiore exitum per exiguum spiraculum habentes, in parietes cucurbitæ impacti, candidi eiusdem butyri instar illis hærent, eo igitur liquore, vbi parietes cucurbitæ obductos videris, aliam eiusmodi cucurbitam priore detracta impones, & rursum aliam, quousque vaporum aliquid ex caphura excitetur, pluma deinceps is succus densato oleo similis deraditur, & in opportunos usus seruetur. Ita quidem quomodo varijs modis oleum per ascensum elicitur, apparet. At per descensum duplici in vniuersum ratione elicitur, nempe, aut frigoris vi, aut caloris, frigoris quidem vi, aut certe sine opera caloris, quo pacto myrrha intra oui albumen conclusa, appenso frigido in loco, albumine, per eius rimas oleum sensim defluit. Extrahitur etiam oleum per descensum vi caloris, huius vero, vel ignei, vel solaris, solaris inquam quia ex floribus rosmarini, ac sclareæ in vitrea phiala soli expositis pinguem, atque oleosum succum effluxisse vidimus. Igne vero caloris opera descendit oleum eo artificio, de quo ad huius tractationis calcem Mef. vbi de oleo iuniperi agit, de qua tamen re, quando post Mef. suen naturæ studiosi longa exercitatione faciliorem inierunt rationem, non committam, quin hoc loco in medica artis gratiam, aliqua afferam, quæ neque cuius hæc artem proficenti patent, neque elegantia, & fructu careant. Primum itaque binæ filliles ollæ, ita construuntur, ut altera alteram recipiat, minoris autem ima pars crebris pertunditur foraminibus, utraque autem intus vitrea cuncta diligenter obducitur, in maiori minor, ita collocatur, ut hæc ab illius fundo ternum digitorum

Mefus.

Hh ij

inter-

M E S V E D E O L E I S

interuallo distet, quod facile efficitur si vel eius labrum maioris olla labro insideat, vel filo ferreo per utranque traiecto suslineatur, tum vero destillationis materia in interiori olla reposita, & utriusque ore suo operculo diligentissime ocluso, in fovea collocantur, aggesta circum terra, & conculcata, ignisque operculo ex durioris materia carbone, lignisque superdatur, cuius vi post horas aliquot ex minori in maiorem ollam liquore exillat oleosus, est vero is fumoso quidem odore molestissimus, ex quacunque etiam fragrantissima re elicias, at si extractum, in ampla olla ex multa aqua calida diutius tractaris, aut etiam mutata subinde aqua non semel, ut ferueat, effeceris, minus molestum reddes, neque tamen de eius viribus nimium detrahes. Sane hac elegantior est ratio extrahendi olei per descensum, qua sequitur. Fictilis olla ex crassioribus sit parietibus, relicto in parietis parte vna foramine, quod amplitudine cucurbitae illius vitreae, collo apte respondeat, in qua destillationis materia ponenda est, erit autem cucurbita recurua, quam retortam vocant, traducto ergo per id ollae foramen cucurbitae collo, & reliquo eiusdem corpore in olla apposite collocato, ac puriori cinere aut, sabulo circumquaque ad quaternos digitos, obruto, summam ollae perculum iunges, inducto luto, & vbi operculum, & vbi cucurbitae collum committitur, diligenter, ut non expiret, superaccenditur tunc operculo ignis, continenterque folle agitur, quousque ex cucurbitae collo extra ollam porrecto extillare oleum coeperit, moderatius tunc agendum, sed continuata opera: excepta non eodem vase materia destillante, prius enim tenuior pars, & ignei nidoris minus, plus autem virium retinens effluit, qua seorsum est seruanda, agitata vero post modum aut incoquenda, ut supra dicebam, ex multa aqua, si fumosi nidoris plus quam par sit, visa fuerit retinere. Hac ea destillandi est ratio, quam partim per ascensum, partim per descensum esse dicebam, ascensus quidem est, ut sursum ad cucurbitae conuexum vi ignis oleum trahitur, descensus autem, ut per decliniorum colli partem sponte labitur. Sane autem quod ad eam destillationem pertinet, quam per vltimam resolutionem fieri dicebamus, fieri hoc pacto ex rebus quibusque oleum potest, qua exuri, & verti in cineres possunt. Ac prius quidem ex quouis cinere affusa feruenti aqua lixiuium paratur, tum vero puriores eius partes lanea lingua extrahuntur, & extracta igni aut soli committuntur, ut caloris vi humor omnis absumatur. Sic quidem quod superest sal esse inuenies. Habet autem sal omne, Aristotelis etiam testimonio, pinguis, atque oleosi nonnihil, hoc igitur si volueris pingue, ipsum in frigido ac humido loco sal reponito, liquecet enim, liquori vero superfluabit oleum, quod pluma deorsum conseruabis. Sed de varijs consiciendi olei modis, quae ad medicum pertinere negotium possunt, haec satis.

M E S V E.

L E V M de amygdalis dulcibus, asperitatem gutturis, pulmonis, & partium caeterarum etiam externarum lenit, duritiemque omnem ac siccitatem iuncturarum, & partium aliarum emendat: od id impinguar, heclicis confert, semen quoque auget, ardoriquae vuluae, &

virinae iniectionum commodat. Fit autem hoc modo: Amygdalae dulces cortice lignoso, & cute membranosa purgatae, plurimum teruntur, in offas coguntur, horis circiter quinque loco calido continentur, vel in vase duplici hora vna coquantur, aut sub calente arena, aut cinere, sacco inuolutae, & pannis aliquandiu fouentur, postea rursus teruntur, & sacco conclusae torculari exprimuntur. Vel tritae amygdalae in vase commodo maza subiguntur in aere calido, pauca calida identidem attusa. Hisque modis oleum exprimes largius torculari, quod asere inferno sit cauato, & decliuo versus emissarium: superno autem pro concauitatis magnitudine, & forma gibboso, ut vndique ceu sigillo quodam amygdalae aequaliter exprimantur.

Rec. ex amygdalis mundatis ab utroque cortice quantitatem quam volueris, & tere contritione vltima, & fac pastones ex eis: & dimitte in loco calido per spacium sicut horarum. v. Deinde iterum tere, & pone in zaynari, & stringantur, & exprimantur, & emanabit oleum. Si autem in vase duplici sicut per horae spacium coxeris, deinde impresseris in zaynari, emanabit abundantius. At si amygdalis tritis sacculos impleueris, & sub cinere calido, aut arena calida inter pannos sepelieris, & postea expresseris, abundabit oleum. Modus operationis alius est, malaxentur in tina, sicut pasta malaxatur, & sit domus, in qua malaxantur calida, & fundatur desuper aqua calida parum, & stet pila decliuo vbi emanat oleum: & dum sic expresseris, abundabit, zaynari autem planta inferior sit habens concauitatem, & munitorium in parte decliuo, & inferiori parte sit globus iuxta formam capacitatis concauitatis, ut sigillet omni hora ambitu vacui, hic ergo erit modus formae eius.

ISTVD est primum oleum, quod fit ex expressione temperatae complexionis in caliditate, in humiditate autem transit primum gradum, est multum in vsu propter eius utilitates, lenit, & humectat asperitates malae complexionis siccae, principaliter gutturis, et pulmonis linitum ab extra, et per os assumptum paulatim lambendum. Sed operatio eius principaliter est ad leniendum partes pectoris, vnde confert tussi siccae, si ex ipso partes extrinsecas vbi coltae situantur, liniantur, confert etiam iuncturis exiccatis, ut podagricis euenit, quando nodositates fiunt in eis. et summe confert heclicis, et consumptis, si spondyles dorsis, partes pectinis vngantur ex eo, et maxime si cum ipso fiat permixtio olei violacei stante febre heclica, et alia de adultis humoribus corpus consumentibus.

PAVLVVS quidem contundens uncias duas amygdalarum, ponit in sextario vno olei dulcis, & coquit in duplici vase. Fit autem ex amaris non ex dulcibus, etiam secundum Paulum Aeginetam. Quidam metopion dicunt, ait Dioscorides, de eo tamen loquens, quod fit ex amaris: nam de hoc non scribit. Modus operationis alius. Modus hic similis est ei quae docet Diosco-

SYLV

Amigdam
Pisifalida

lib. 5. f. 10.

lib. 3. f. 10.

lib. 11. m.

CHR.

MAN.

Dioscorides. Et fundatur desuper aqua calida.) Dioscorides pro octo sextarijs amygdalarum, addit cotylas duas aquæ, & dimittit per semihoram: factaque matore attritione iterum, apponit cotylam aquæ Zaynari.) Torcular intellige.

SYLV.

I D oleum ex amygdalis dulcibus iure optimo primū omnium à M sue describitur, quod sit tam alimentum (nutrimentum, n. solis dulcibus lib. 4. simpl. c. 9.) quam medicamentum ad multa efficac, blandissimum, vsu frequentissimo cōsuetissimum, gratissimum, & velut quidam typus aliorum oleorū generis eiusdem. Ab eo igitur tanquam notissimo, & vtilissimo rectissime inceptum. A speritas gutturis, & pulmonis vna est insita, & ex partis essentia profecta, bronchijs enim, quæ sigmoides sunt cartilagine, constat tota hæc arteria, unde signa, id est, aspera cognominatur, Græcis eam, ab arteria læui ita separantibus. Cum vero eadem intus sit læuis admodum, sanis hominibus, ob membranæ cartilagineas illas, & ipsarū ligamenta vtraque integritas naturam, interdum aspera fit, inæqualis, siue rugosa fiat ob siccitatem, siue eius superficiem humor aliquis largior quam pro ipsius natura infideat, & ibi inæqualiter affigatur, & siccat, unde tussis, rauicitas, & sæpe est spirandi magna difficultas, interdum ægre curabilis: præsertim dum, vt cucumæ terreū excrementū accreuit, & cenophoro sordes crassa, sic ei pituita tandem agnata tenacius inhaeret. Hanc aut secundam asperitatem, quæ sola est præter naturam, oleum amygdal. dulcium sanat. Nam humectat siccitatem, (vt oleum coc in ferro rubiginem omnium maxime emollit.) & suo lentore siccationi nouæ multum resistit: præterea inæqualitatem explet, quò succus portulacæ glutinosus in hæmodia: sed paulatim id velut lambendo est deglutendū, non statim deuorandum, vt paulatim eius substantia portio in asperam arteriam deceret, non eam modo, quæ collo anteriori sita est: sed, quæ eius portio ramosis propagibus pulmonum inbitantiam totam, cum duobus alijs vasorum generibus, intertextis, quas pulmonum nomine videtur Mesues intellexisse: quamuis pulmonum quoque essentiam æqualem magis, & mollem, mediocri lentore reddat, etiã circa nutritionem, quò pinguis frictio cutem, ob id recte addit, corrigere asperitatem partium aliarum etiam externarū. Nam hæc in re oleo cōi non fuerit inferius, mirum ni est superius, ob essentia tenuitatem, quæ videtur cōe oleum vincere. Ob quam, non ob solam saporis gratiam, hodie, & coelicis, & nephriticis potui datur ad vnc. vnam cum vias aromaticos, aut similes rescencia, aut vnc. ij. Pleuritidi, & alijs thoracis affectibus, prope omnibus, iuuatur, & collo vteri, vel dolenti, vel siccori, quam vt extendi facile possit, quantum adfectui pariendo satis esse possit. Quibus igitur cutis est asperior ob excrementorum ad eam expulsiōem naturā, vel ob siccitatem, quæ atrophiam, ætati, vicerū intemperie calidæ, & siccantium vsui superuenit, his oleū id saluberrimum est. Quam eius facultatem doctæ mulieres, cutim hoc oleo erugant. Duritiemque omnem emendat, cum. n. modice digerat, quia temperate calidum est, durum tensione, seu repletionem mollit, vacuata per resolutionem eius materiam parte aliqua. Cum vero sit moderatè calidum, vt dixi, est purum concretione à frigido excitata mollit, fasa, & colliquata ea materia, quam trigus coagulauerat. Cum denique humectet etiã secundo gradu, vt est postea fufius docebo, durum siccitate, (quod maxime proprie durum appellatur) mollit, ac humiditate delibutum tractabile reddit. Ob hæc iuncturis podagricorum, & nodis arthriticorum molliendis salubriter illinitur. Siccitatem partium ex atrophiam, & iuncturarum è ex itinere multo, aut labore, illitum corrigit et potentius, quàm oleum cōe: præterquam si quod essentia est admodū tenuis, quale Gal. vbiq; Sabinum prædicat. Adhibendum vero cōfectione molli, aut molli, & duræ, vt multa, & pauca medietate, quæ poros rarefaciat, & corpus calidum reddat, ob id paratius ad oleum id tenendum, & attrahendum, quod plane coriorum concinnatores declarant. Corium. n. crenatis allulis, & falcatis melleis, & flamma rarefaciant, mox oleo, & adipe calido largiter imbuunt. Quod autem eam siccitatem sumptum id oleum corrigit, plantanum est, quia alimentū est. Omne. n. actu nutritus, corpus calfacit, & humectat. Nec solum corpori humidum dat alimentum, sed etiam mediocriter diuturnum, ob mediocrem illum lentorem, qualis in cremore psillana, & oleo cōi. Quæ. n. cum lentore coniunctam habent essentia crassitatem, vt suilla, diuturnius alimentum corpori exhibent, quam quæ lenta sunt modice simul essentia tenuioris. Impinguat vero non solum quia plenius nutrit, sed quia substantiam corpori tribuit parum igneam, & acream, quæ multum habilis est per tunicas vasorum exha-

lare, & in adipem concrefcere partium spermaticarum contractu. Rationes alix, & causæ obesitatis huc afferri possunt ex lib. 7. san. tuendæ, & lib. 14. metho. & lib. 2. temperamentorum. Nec solū adipem gignere, sed et carnem, natum est id oleum, quia ob dulcedinem prompte ab hepate trahitur, & in sanguinem bonum mutatur, quo partes omnes abunde nutriantur. Hæc addidi, ne putes tantum corpus externum impinguare, si illinatur. Nam id corpus ab alio est pingue, non proprie, & in sua essentia. Hæctis, & aliter cōsumptis, hæc de causa est saluberrimum. Cum. n. his facultates omnes non solæ naturales sint imbecillæ, male coquunt, nisi alimentum coctū, & distributū est facile: quale est id oleū ob essentia tenuitatem coqui paratissimum. & distribui, quāquam distributionis celeritatem hepar intrēdat ob eius dulcedinē. Adde, quod et alimentum dat corpori, quod aliquando furori febrilis in hæctico caloris resistat, vt cremor psillana. Ad hæc cum calore sit temperatum, omnem intemperiem corrigit, & cum humidum sit ad secundum ordinem, hæctis febribus est saluberrimum, non modo sumptum, sed etiã cum oleo violaceo mediocrem illum calorem obtundente, illitum spinæ. Semen auget, vt omne alimentum modice calidum, & humidū, præsertim si plenius alatur: quæ omnia huic oleo inesse ante ostendimus: & fortasse etiam semen promouebit, præsertim ex recentibus amygdalis aliorum fructuum recentium modo, semicocta humiditate abundantibus, quæ ob cruditatem, & lentorem esse nonnihil flatulentam, nihil miri est: sed flatuum vim exiguam facile frangit vinum aromaticum, ne sumptum colicos dolores, aut nephriticis flatibus, à se excitatis geminet. Ardorē vteri, & vesicæ etiam hodie vulgus appellat, cum menses, aut muliebri profluuium, aut vrina, calore, frigore, acrimonia, morisque alio quouis partes, quibus continentur, aut per quas vacuantur, lacerant, & tandem vlcerant, quam affectionem Gallorum vulgus eadē ratione coctionem vocat, sibi que aliquam partem coquere ait cum materijs mordacibus, aut alia vlcerante causa lacessitis. Tales affectus adfunt cacochymis mulieribus, & viris ex putri pituita, & sæpe ex calculo, etiam ex pure, ex arenulis, ex adusto in hepate, & venis, vel renibus, lotio. Affectionem hanc oleum hoc tollit sumptum, sed imbecillius, quia in partibus, quas permeat, alteratur, & multis alijs miscetur: potentius autem iniectum in vterum quidem *μετρίως* in vesicam vero fistula znea, vel potius, vt nunc, argentea, quam vulgus ob id *σφύγγα* appellat. Lenit porro ardorem hunc quatenus, & *σπινθηρική*, est (quod multis alijs qualitate insigni carentibus, & aliam vehementem obtundentibus est commune,) & *σπινθηρική*, meatus ipsos tanquam quoddam rectorio illinens, ne corpus attingat: humor ille mordax. Quæ etiam causa in disenterijs multum mordacibus, & dolorificis, & cremores, & muccagines, & butyrum, id genus alia glutinosa inijcimus: sed etiam crassæ essentia potius, ne corrumpantur facile. Quæ in capacitatem intestinorum prompte inijciuntur, in meatum vteri vrinarium ob angustiam, & obliquitatem geminam, & viæ longitudinem (quæ iniectionis impetum frangit, & frustratur) inijci non possunt, cum etiam tenuia ægre inijciuntur, nisi siphunculo in meatum alius immisso excipiantur, & velut deducantur. Quod meatus latera in se concidunt, & a sphinctere arctius vndique cōstringitur, quo tempore vrina non reiiditur. Ob id liquidissimum inijciendum, & tepidum, & meatu vrinario per balneum, vel alium quandam forum dilatato, adiuvante, vt dixi, argentea, vel znea fistula prius meatu immiffa. Mediam inter hæc duo naturam collum vteri obtinet, si rectitudinem, & capacitatem intestini recti, obliquitatem vero, & angustiam meatus vrinarijs in vijs spectas, nam meatus colli vteri, omnium trium est breuissimus. Quod si in meatum mulieris vrinarium eadem affectio incidere, ratio eius eadem prope habenda est, quæ & vteri, nisi quod graciliore est opus tubo. Hæc vero de corruptis intelligenda sunt: quando nec virgines his vitijs sunt obnoxie, præsertim fluxui muliebri, nisi quæ religioni monasticæ addictæ ex vita sedentaria, & magna parte ociosa pituitam putrem, largam, huius mali causam frequentiorē collegerunt. Hæc de facultatibus olei amygdalarum dulcium dicenda putauit, vt tanquam iter indicarem ei, qui in cæteris eius medicamentis idē præstare voluerit, statim enim cætera leuiter, & velut canis e Nilo attingere, locoque tantum indicare, ex quibus possit qui voluerit, rem ipsam pro dignitate interpretari. Depellat amygdalas, vt purius, & sincerius sit oleum, & largius. Terit curioso eadem, vt intus merfa humiditas promptius in apertum proferri possit: vt autem copiosius exprimat, ca. facit. Nam vt vetuitate nuces, & nig-

Lib. 1. feb. cap. 2.

Lib. 5. simp. c. 20. & 22.

C

D

Mesa.

Hh 3 clei

Antiqua

lib. 5. sum.

lib. 3. & 7. de hum. & lib. 11. met.

HR.

AN.

M E S V E D E O L E I S

olei omnes oleosi magis à calore nativo percocti euadunt, sic etiam ignis, vel Solis calore semicrudæ humiditatis coctio acceleratur: aut saltem eo calore tenuata, liquata, fluxilisque magis reddita, foras tracta oleosa humiditas promptius, & largius exprimitur: quantoque hic calor est valentior (modo oleum vrendo non absumat) tanto expeditius. Ob id in vase duplici, & sub calente arena, aut cinere hora vna calefuisse satis est: in aere autem calido, quinque horis est opus. Porro calefiunt amygdalæ vase duplici, impositæ scilicet postquam trita sunt, vase vitreo, in vas aliud aquam calentem continens insidentem, ne ignis, aut aquæ contactu, & missione oleum vicietur. Sacculo autem, vel stamine vulgari, & panis inuoluuntur, & eadem ratione, & ne his materijs amygdalæ co-spurcentur, et per sacculi inanes poros facile ob tenuitatem incidentibus. Sed in vase duplici calefuisse fuerit satis, quod hoc modo empyreuma, hoc est, vel ignis substantia, vel qualitas amygdalis minus misceri possit, & vitrum residuam ex amygdalis calfactis succum non ebibat, ut sacculus panis, arena, cineres, bibula omnia. Adde quod postis tutius calorem intendere in vase duplici, quam cineribus, aut arenis, calore sicco magis vrentibus, & consumentibus. Postremo vituper vitrum, & aquam corpora diaphanea coniectare potes, quando satis incaluerunt, & oleosa sunt reddita: quod indicium conuolutis, & sepulcra in cinere, & arena amygdalis habere non potes, nisi recluseris. Neque tunc in ossas velut panes quosdam cogere oportet, sed mox a mortario, ut triteq sunt in vitrum transferuntur: In aere autem calido mora longior non modo rufat purgatas, & tritas amygdalas, sed etiam odoris gratiam, & saporis nonnihil dissipat: nisi etiam vitreo vase per calidum aërem calente includatur, tunc enim præstantius fuerit: sed cum plerumque sit opus celeritate nec hodie paratur potabile id oleum, nisi in affectum potentem, & urgentem, tot horarum indocijs frui non licet. Multo minus aqua paulatim affusa largior hic succus, & fluxilis magis est reddendus, cum hoc modo compositum sit, & verius hydroleum, quam syncerum oleum. Ob id vase duplici calfaciendum potius est, quam igni ipso, quam aere, quam affusa calente aqua. Qui modus hodie magis in vsu, licet minus diu coquant, opinor, ob præcipitatem necessitatis occasionem: qua etiam sit, ut amygdalas etiam non depellatas, sed electas, & recentes mox terant: deinde quarta horæ parte, aut etiam minus diu in vase duplici calfaciunt: post exprimunt, ex lib. f. amygdalarum vna vnciam olei purissimi, aut sextantes tres, huc dr. sex. quod si magna recalcificas, vnciam alteram extrahas. Sunt qui ut properent magis, tritas in farina frigida, sed parcius, & ingratius, tostatisq; substantiam redolens oleum exprimunt. Alij mola trusatili per candelarios exprimunt, sed ignobile, quale ex nucibus, lino spermo, & similibus. Exprimit autem Mesue torculari interne cauo, superne gibberoso, ut exquisitè, & æqualiter amygdalæ sacculo cannabino, vel stamine vulgari concluso comprimantur: quò in articulis omnib. cauitas est, & ei æqualis ois oppositi condylus, ut motio sit exquisita, non ob angustiam impedita, aut ob laxitatem incerta, & errabunda. Cum tamen id torcular vndique amygdalis contiguum viam non det emananti oleo liberam, cauitatè totam occupante partim amygdalarum mole, partim gibba asseris superioris parte, mihi non admodum probatur. Rectius fuerit asserem supernum oisno æqualem, & planum esse, & infernum: sed huc ambitu cucinato sensim cauari, ut in hunc velut canalem oleum vndique distillat, & inde ob insitam grauitatem in emissarium parte declinat maxime excavatum. Qualia sunt nobis vsuaria torcularia. Quauis hodie adhuc Mesue torcular multis in vsu esse video, et ex ferro albo infernam cauitatem imitantibus, cum vel olea exprimunt, vel capos, & perdecas assas, vel triticum ad condimenta, vel alia. Torcularis tamen plani, & caui meminit Mesue in oleo laurino. Vtroque tamen torculari expeditum magis hodie est prælum libros colligantium: ob id vsu iam frequentissimò ligna. n. sunt duo quadrata, ferè fagina, aut tiliacea, longitudine tritubitali, crassitie palmi, in extremis cochleatum pertusa, traueris per hos cochlearum velut capreolos, & cincinnos clauiculis insertis, quæ ferro tortæ ligna illa dum adducunt, quod in medio est, valenter premunt, dum abducunt, compressa liberant. Amygdalas igitur probe tritas sacculo cannabino nouo, aut stamine vulgari calfacto inuolutas assicula etiam calfacta vtrinque munita, post dicto prælo tradunt, contrahunt prælum, & firmant, exprimuntque in vas subiectum oleum aere quantum licet candidissimo, ut prope igne luculentum, vel si assas est, in sole. Sacculo autem opus est, ne amygdalæ distillant, ac distillant: quò dum prælo vinaris solos vuarum aquos abiectionis pedi-

culis euulsos sunt pressuri, aut tela noua includunt, aut festulas lectatim intersternunt. Tela enim cannabina noua firmitate sili facile amygdalas cohibet, prælique violentiæ resistit, minusque est bibula, & adhuc hac minus flamen vulgare, ob pili caprini, quo contextitur, soliditatem. Vtrumque autem cum sit rarum, per nexuum interualla oleo viam præbet, substantiæ amygdalarum viam negat. Sunt qui horum loco etiam cilicio vtuntur ex seta equina coexto, quod prædictis non cesserit, nisi quod propter panni huius crassitiem amygdalæ minus sentiunt vim præli, & oleum multum in magnis huius panni inanitatib. pigrum cessat. Prædicti vero panni tenues prælorum violentiam interceptant quidem, sed noncludunt, ac per medium breuius amygdalis recipi permittunt. Quod si depellare amygdalas libet, cultello potius, quàm aqua, vel calida, vel frigida effeceris, ne ob aquæ missionem oleum largius, sed aquosius, & ingratius reddant. Adde, quod calida virum aliquid dissipat. Non probo eos, qui frigendo pellem adurunt, postea rudi sacculo confricant, & depellant, quod partim vrant, partim dissipet earum succum nobis expectitum. Ex his iam expressis, magma in panem coactum sub cineribus coctum panis loco esse possit. Quod autem oleum amygdalarum dulcissimum quotidie vendunt officinæ ad latus partium dolentium, sit ex integris amygdalis, & magna ex parte ob vetustatem magis oleosis, ijsque mola trusatili, aut tractili contusis, & cilicio inclusis, & per candelarios expressis, cuneo valentius adactis: quo etiam ex nucibus exprimitur. Ob id etiam oleum nucum redolet ab his expressum, oleum amygdal. dulcissimum, & amararum. Hæc de modo extrahendi oleum ex dulcibus amygdalis fusius sum persequutus, quod is sit vtilissimus, & huic oleo, cuius alij ex nucibus, vel seminibus extrahendo, de quo postea paucis cum Mesue est agendum, si prius adiecero huius olei compositionem parum diuersam Græcis autoribus fieri. Quæ exemplum nobis in rem præsentem commodare non parum poterunt, & Mesue lucè non mediocrem conferre. Semodius ex amygdalis dulcibus, vel amaris repurgatis, & siccatis, pistillo ligneo in pila leniter tunditur in ossas, & aqua feruefactæ sextarius adijcitur: vbi vero hora dimidia humorem hauserit, vehemētius, quàm antea tunditur: mox tabellis premitur, & quod digitis tergentibus hæserit, concha digitis affricata excipitur. Pressis nucibus his, rursus aquæ hemina inspergitur, quam vbi ebiberint, similiter exprimuntur, singulas heminas reddunt singuli modij. Pistillo ligneo, non ferreo terendas obseruat in mortario autem æreo terimus interdum, & lapideo. Vides præterea aquam affundi, quæ succum illum liquidiorum reddat, & paratiorem ad exprimendum. Sed id imbecillius multo fuerit, etiam si postea oleum aquæ innatans colligas. Nam sic mistum est aquæ, ut ab ea omnino abfolui non queat, qualiter dum aquæ hemina inspergitur, immo dice agitur, omnino misceri scribit Gal. Satius fortasse fuerit, si largius oleum expetis, oleum commune tritis amygdalis miscere, quam aquam. Id quod in plerisque parum oleaginis ob naturam, vel siccitatem facere cogimur. Verbofius de oleo amygd. dulcium egimus, non modo propter dictas prius causas, sed etiam quod eius componendi modus multis sequitur est commentis, & qui modi oleo amygdalarum amararum ab alijs traduntur, hos Mesue ferè oleo amygdalarum dulcium tribuit. Paulus enim amygdalarum vnc. ij. in olei dulcis sextario vno ponit, & coquit in vase duplici, & Dioscorid. sextarijs amygdalarum octo addit cotylas duas aquæ, & semihoram diuulterit: deinde attritione facta maiore cotylam aquæ iterum mittit, idque oleum ex amygd. amaris scilicet, vtile Diolc. ad vteri dolores, præfocaciones, euerfiones, althmata, calculos, agre meientes, nephriticos, adhibet: ut nos hodie ex dulcib. expressim, & recens potius damus in colico dolore, & nephritico ad vnc. j. cum vnc. j. semis, aut vnc. ij. vini albi.

OLEVM de amygdalis dul. Oleum, quod ex amygdalis vulgo premitur, & sumidi odoris nonnihil, & sæculentæ substantiæ plurimum retinet, ingratiusque propterea est ijs, qui sunt assumpturi, tu purius, & gratius tum odore, tum sapore habebis, si non calefactas amygdalas presseris, & parcius quidem hoc pacto, quam ex calfactis oleum exprimitur: at licebit calefactas secundo prælo subijcere, & quod reliquum erit extrahere, sordidius illud quidem, & deterius, sed ad externos tantum corporum vsus non inutile.

ME-

CHR
MAN
SYLV

COST.

M E S V E.

OLEVM ex amygdalis amaribus, obstrueta aperit, flatus resoluit, & dissipat, etiam in aurium tinnitu, & tono auditum efficiente obtusum: asperitates lenit, neruorum dolorem mulcet, duritiem mollit, panu faciei delet. Extrahitur, vt oleum ex amygdalis dulcibus praecedens.

CHRI. **O**LEVM de amygdalis amaribus in caliditate ascendit ad primum gradum cum virtute humectatiua, & aliquantulum desiccatiua propter amaritudinem, quae est in ipsis: & ideo est aperituum oppilationum omnium, ventositatum carminatiuum, subtilitatiuum, & resolutiuum: vnde confert dolori aurium a materia frigida, vel a ventositate, & confert surditati, & sibilo resoluendo ventositatem, & oppilationes remouendo: & confert asperitati faciei remouendo lentiginem in facie, & confert doloribus neruorum factis a causa frigida, sed vsus eius principalis est ad dolores aurium praemissa aliqua euacuatione, vt conuenit in aegritudine qualibet materiali.

MAN. **D**IOSCORIDES. Facit ad vteri dolores praefocationes, euerfiones, & inflammationes, cephalalgia, nephriticas, difficulter mingentibus, & calculosis, asthmaticis, lienosis: rugas, & ephelidas faciei cum melle, & lilij radice, cyprino, vel rhodino ceroto emendat, &c.

SYLV. **A**dhibet vero Dioscor. ad vteri affectus, dolorem, praefocationem, euerfionem, & nephriticos, difficulter metentes, calculosos, asthmaticos, lienosos, rugas, & ephelidas faciei, quas panu nomine interpretatur Mesue videtur intelligere, aut lentiginem faciei, quas etiam idem oleum tergendo delet. Calidum igitur cum sit ad primum ordinem, ac humido, & sicco temperatum, & amarum, nullam peculiarem habere facultatem videtur, sed amarum omnibus communem, calidum, incidendi, tenuandi, digerendi, potenter terfaciendi, incidendi, tenuandi, digerendi, potenter terfaciendi, nullum animal nutriendi, sed contra potius euecandi, praesertim lumbricos. Quibus facultatibus ea praestat, quae ipsi Mesues rectissime tribuit. Nam tenuando, & tergendo obstruiones expedit, flatus, vel in auribus frigidis natos, vel aliunde in ipsas ruentes, calore suo, & tenuandi vi, ac digerendi dissipat, auditumque ab his flatibus per aures tinnientibus difficilem, meliorem reddit, asperitates vero lenit, tergendo humorem inaequalitatis causam. Neruosi generis frigidus affectus, & ab his dolores calore tenuante, & digerente sanat, ac durum tensione mollit, & coactione, minimum iuuat durum siccitate. Ipsidem rationibus, sumptum, & iniectum frigidis vteri, & aliarum partium affectibus prodest, tenuando quoque, ac tergendo calculosis, & asthmaticis, crassam pituitam incidendo, tenuando, tergendo, & si a sola intemperie frigida est asthma, calfaciendo mire iuuat, linctum si recens est, & bonum, & thoraci, illitum, praesertim toto corpore prius vacuato, si vacuatione egere videbitur.

COST. **E**X amygdalis amaribus. In Amygdalarum amarum penuria persicorum nucleos alicubi usurpant sapore consimiles, & odore, quod non improbo, quando etiam facultate non sunt dissimiles.

M E S V E.

OLEVM ^{regis} idest, ex nucibus Regis flatus etiam crassos dissipat, tumores discutit, neruis attritis, vel punctis praesertim cum calce lota confert, scabiem emarginat. Fit vt oleum amygdalinum.

A **O**LEI huius virtus est sicut olei de amygdal. **CHRI.** dulcibus, nisi quod in eo sunt quaedam partes acutae, nitrosae, & saluae mordicatiuae, nam quae doque nuges comestae vlcera partes gingiuarum linguarum, & palati, quae propter aliquantulum tendit versus complexionem calidam, & siccam, licet siccitas praedominetur.

^{Regis} eandem vim habet balanino, de quo inferius Dioscor.

Oleosum, quod parte vesca nucum praesertim ventositatum facile exprimitur, tenuium est partium: per halitum digerit, siccatur sine morfu. Ob id neutra, idest neruorum puncturas, & vulnera quaedam eo sanant, gangraenas quoque, carbunculos, & eglypas sunt qui eodem percussant, quod vltis earum nucleis tribuit Diosc. Si vero ex recentibus est nucibus expressum, etiam subadstringit, & semicoctae humiditatis adhuc aliquid retinet, quae in viridibus fructibus erat plurima. ^{Regis} oleum vim habet eandem, quam balanino. Docte igitur, & ex Galeni sententia scribit, Mesues flatus discutere calore. tenuitate essentiae, vi resolutrice, id quod experientia quotidiana probamus in dolore colico in flatibus. Nam iniectum cum vino generoso, aut sumptum potenter flatus discutit, & dolore sensu liberat. Eadem ratione illitum, tumores discutit. Vi autem digerente, & siccante sine morfu puncturas neruorum, & attritum, & scabiem sanat, id quod vt potenter praestet, calcem lotam miscet, quae siccatur sine morfu, & digerit. & cum ambo tenuis sint essentiae, in vlcus totum permeat, non haeret in aditu modo astringentium, & emplasticorum, quae facultates siccantes sine morfu, & digerentes, quantum profint puncto neruo, docet Gal lib. 6. metho. & lib. 3. c. ph. g. & quo tempore vtilis.

NUCVM. ^{Qui frigidioribus temporibus per frigidiores regiones iter faciunt, aut niuosa incolunt loca, aduersus frigoris iniurias, lancis tum calceis, tum mannicis oleo ex regis nucibus, aut ex semine lini imbutis se se muniunt, auribus etiam, ac summo naso eodem illitis non frustrata diligentia, aut labore.}

M E S V E.

OLEVM ex auellanis nucibus, dolores neruorum, & arthriticos sedat. Fit vt praecedentia.

OLEI de auellanis complexio est calida verius secundum gradum cum aliqua siccitate, hoc scribit. Rasis in proprio antidot. quod valet contra venenum, & morsus reptilium.

NON valde differt ab oleo nucum. Bibitur autem **MAN.** vtiliter in articularibus morbis.

CVM ^{non loquatur} idest, nux tenuis pontica auellana & Praenestina quoque a locis vbi luxuriat dicta, sit terrae magis, & frigidae substantiae, quam Regia: tamen non nihil caloris habet, quo resoluit estque anodyna, & sua sicca substantia humoris arthritici portionem absumit. Nec credas Mesue interpreti hoc calidum secundo gradu affirmanti, caryinum autem primo, in quo siccum esse possit, hoc a substantia salua, & nitrosa, illud a terrea cruda. Addit Rasis in suo Antidotario, contra venenum, & morsus serpentum valere. Quam facultatem nucibus. Regis tribuunt Diosc. in nucibus, & Gal. lib. de euechymia, & cacochymia. Bibi quoque vtiliter in articularibus morbis addit Man.

DE Auellanis. Quo pacto oleum ex auellanis epotum neruorum, & articularum dolori conferre possit, quod Manardus scribit, non facile video, nisi enim frequentius, copiosiusque sumendum, quis existimet, non potest eius vis in neruos atque articulos usque ferri. Quod si, quo nomine mollire potest, eo etiam articulis, & neruis ex vsu id oleum esse aliquis dicat: atqui non erit hoc tam huius, quam amygdalini, & caryini priuilegium.

MAN.

SYLV.

COST.

CHRI.

MAN.

SYLV.

COST.

M E S V E D E O L E I S

legimus, quod tamen de ijs silentio Mes. praterijt, imo emollientium vsum dum laxas reddunt partes, ijs ip-
sis nervis atque articulis inutilem esse plane constat.
Adde quod si vere, ut Auenaras scribit, auellang bilē
gignunt, ad auctam iri ex earum oleo bilis copiam neces-
se est, cum insigni nervorum, & articularum imbecillū
detrimento, inutiles quosque succos praesertim tennes,
quales biliosi sunt, prompte excipientium. Non igitur
epotum, sed illitum ijs partibus vtile fore hoc oleum: &
in Manardi scriptura (facili admodū lapsu) pro (linitur)
(bibitur) a librario fuisse repositum existimo.

M E S V E.

OLEVM ex chrysomelis, aurium, hæmor-
rhoidum dolorem sedat, tumores prædi-
ctarum partium, & vulnerū digerit, linguæ im-
pedimentum corrigit.

CHRI. **O**LEVM ex chrysomelis conueniens omni-
bus dispositionibus, quibus conuenit oleū
de amygdalis amaris: verum est maioris mordi-
cationis, & apertionis, ac etiam resolutionis, &
etiam principaliter confert ad aperiendum hæ-
morrhoidas siccas, vnde est sedatiuum dolorum
euenientium in partibus illis.

MAN. Sic vocant, quæ Græci armeniaca, & Latini præco-
cia: ex quorum nucleis hoc oleū paratur, qui sunt
& amari sicut amygdalarum, nec viribus multum ab
illis euariant.

SYLV. **O**leum ex nucleis malorum aureorum (quæ etiā
Armeniaca & præcocia dicuntur, suntque gene-
ris persicorum) mordet, aperit, resoluit potentius, quā
oleum amygdalarum amararum: ob id hæmorrhoi-
das siccas aperit, & vacuatione facta dolorem lenit
praesertim, quod ex eorum amaro nucleo extrahitur.
Nam ex dulci est imbecillius. Resoluta item materia
in auribus, & alijs partibus tumefactis collecta, mite-
scit dolor, modo fluxionis initium nō sit, nec corpus,
ac caput pleni. Vulneribus autem praesertim magnis,
aut in parte sensu exacto prædita, vt nervo, super-
nenire tumores, & phlegmonas abūde docet Gal. lib.
6. met. & lib. 3. c. ph. gen. & Aph. 2. lib. 5. Conuulsio ex
vulnere lethalis est. Linguæ autem impedimentum
regulū, id est balbutiē a multo humore natam, in-
telligere videtur Mesue, quam in oleum, & ortui ner-
uorum septimæ coniugationis linguam mouentium,
& ipsius faucibus foris illitum, & ore rententum, in-
cidit, tenuat, terget.

COST. **E**X Chrysomelis. Quam armeniaci mali nuclei alij
dulces alij amari sint, vtriusnam olei facultates ex-
primat, ex dulcibusne, an ex amaris confecti, non satis
constat. Sunt autem generatim, atque (vt suspicor) na-
tura dulces: amarorem vero, quem aliqui habent, arte
ex insitione in persico serē contrahunt, quare absoluta
chrysomeli nucleo:um mentione dulces, & intelligi, &
in vsum duci oportere consentaneum videtur rationi.
Horum vero oleum non facile concedam (quod aiunt)
praestare illi, quod ex amaris amygdalis, ad detergen-
dum, atque aperiendum, neque hæmorrhoidum vena-
rum dolori eo nomine conferre, quod eas aperiant: ni-
hil enim tale hætenus, sed dolorem sedari ex huius o-
lei vsum obseruauimus, quod anodyna facultate, tempera-
to inquam calore, leniendo, molliendo, laxando, leniter,
sensimque discutiendo efficere verisimile est. Lingua
autem impedimentum qualenam hoc oleum soluat, an
ex superfluo humore genitum, quæ balbutiē causa
est: an ex ariditate, quæ ex febribus linguam, faucesque

arefacientibus accidit, non facile statutum est, ad prio-
rē profectio causam, oleum quoque ex amygdalis amaris
facit: ad posteriorem, ex dulcibus: proptereaque hoc non
erit olei ex armeniaci mali nucleis privilegium. Ceterū
fortasse est armeniaci nuclei oleum vtriusque facultatis
amygdalini vtriusque particeps, & quasi medium quod-
dam: ob idque vtriusque impedimenti praesidium, quare
& absolute, particulatim ad linguæ impedimenta com-
mendatur, ad quæ non commendatur amygdalinum.

M E S V E.

OLEVM de persicis obstructions aperit,
aurium, & sedis ab hæmorrhoidibus
dolores, ac tumores sanat, vermes ne-
cat. Fit vt prædicta.

Oleum de persicis oppilationes aperit, & con-
fert dolori auris, & occidit vermes in eis, & lini-
tur summe calidum, & necat vermes vulnerum,
& cōfert dolori, ani, & hæmorrhoidarū, & tumo-
ribus earum, & operatio eius est sicut diximus.

OLEVM persicorum secundum Rasim in
antidot. valet hemicranæ, & apostemati-
bus aurium, mirabiliter etiā valet in fissuris ani,
& apostematibus.

Valet etiam, & potum, & inunctum in renum af-
fectibus, vermesque, & interficit, & educit.

Oleum ex nucleis persicorum, quod amari sint,
idem pollet quod oleum ex amygdalis amaris:
facultate scilicet amaris omnibus communi præditū,
calfaciendi, tenuandi, incidendi, digerendi. Quo fit,
vt amarorum omnium more tollat obstructions ven-
narum mesaraicarum, hepatis, lienis, renū, sumptū
sed etiam ad motum, vt nuclei ipsi esu, vel potu ex vino
sumpti. Aurium dolores omnes a materia lenit, ip-
sius per resolutionem vacuatione, quo scilicet tempore
digerentibus vtendum est, cum cessauit fluxio, &
corpus atque adeo caput est purum. Si vero sint ab
intemperie calida sicca dolores, per se exacerbant, cō-
trarias intemperaturas corrigit. Idem iudicium de se-
de ab hæmorrhoidibus dolente, modo inflammatio,
& ea incipiens, vel auerscens, aut vigenis nō absit. Ri-
mis etiam sedis mederi docet Rasim in antidotario, &
cephalgie: quam scilicet causæ dictis similes excita-
runt, quomodo oleum ex vrendis nucibus exudans
rimas labiorum, & manuum sanat. Tumores omnes
digerit vbi fluxio constitit, nec adeo crassa, lenta, im-
pacta est materia. Frigidus praesentius iuuat, quā ca-
lidos. Amara omnia sumpta, & admota lumbricos, &
vermes reliquos necate, & educere totius substantiæ
contrarietate demonstrat Gal. lib. sim. pl. non solum,
H quod nullum animal plane amaris nutriatur.

DE persicis. Oleum omne, vt actu humidum est, ita
eo nomine fouere putredinem potest, & vermes,
quorum ortus est ex putredine seruari potius, quam ne-
care, contra autem, vt pingue est, insectis omnibus ad-
uersatur, eorum meatibus densatis, innatoque eorum ca-
lore, ob occlusam olei lentore perspirationem extincto.
Si accedat amaror, promptius necantur, tum insueto sa-
pore, tum detergente, & desiccante facultate, sordidū
& humidiorum succum putredinis causam oppugnante.
Quod si præterea caliditas actu insignis accesserit,
non modo calidiori illa intemperie, quæ innato vermium
temperamento prorsus contraria est, necantur, sed præ-
terea, dum calor ille præter naturam tepidus: cuius ope-
ortum habent, quæ ex putredine sunt a violento calo-
re superatur, & effectrix putredinis causa expugnatur,
& sic-

& siccitate, quæ insignem calorem comitatur, cum calore in putrescentem rem impressa, altera putredinis causa humiditas aufertur, recte ergo Mesue oleum persicorum ad vermes vulnervum commendat, et consulto, ut summe calidum adhibeatur, monet, hoc non est à Sylvio obseruatum, qui absolute vermes necare, in sua reliquit versione.

MESVE.

OLEVM balaninum terget, expurgat, obstructa liberat, auri iniectum, tinnitui, surditati, dolori, confert: strumas hepatis, & lienis scyrrhum mollit, & digerit: affectibus frigidis neruorum, & iuncturarum, spasmis, arthritidi medetur: alphas, lentigines, varos, maculas, cicatrices nigras, & reliqua cutis fædæ vitia corrigit: si alium potu soluit, sed stomacho aduerfatur. Fit ut amygdalinum.

MAN. **B**ALANINVM dictū, ventrē purgat. Surditatis. Diof. cum adipe anferis: sed stomachum lædit. Cicerum valet achoribus, scabiei, phlegmonæ, sedi, clauso vtero, cicatricibus, dolori, auris vermibus, & aquosis humoribus, per os sumptum.

SYLV. **B**ALANVS myrepfica, idest vnguentaria dicitur, quod vnguentarij vtantur eius carnis succo plane inodoro, ob id apto ad odorem omnium recipiendū, vt in sippida cucurbita omnibus saporibus, coloris expers cornea, & aqua suscipiendis coloribus. Expresso autem succo reliquæ terrestres, ac duræ, sunt amaræ, & stipant: ionthos, lentes, ephelin, prurium, psoram, & subastringentes: ob id incidunt, tergent, contrahūt, lepram, achoras, exanthemata sanant: lienem, & iecur duratum liquant cum farina lolij, erui, vel alia siccante admota. Carnis de. cum melicrato pota est vomitoria, & sepe largiter per aluū subducit. Viscera omnia, C maxime hepar, & lienem ex oxycrato pota expurgat, cicatricib. decorem affert. Id oleum siue succus nucū ex nucleo huius balani frequenter hodie exprimitur. Oleum balaninum maculas repurgat, lentigines, varos, & cicatrices nigras, alium soluit, stomacho aduerfatur: contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est cum anferino adipe instillatum.

COST. **B**ALANINVM. Nunc ex vnguentariae nucis nucleo tantum, alias etiam ex summo cortice ad medicos usus parabatur, Theophrasti, & Plinij obseruatione, de qua re nos in lib. simp. Mes. satis.

MESVE.

OLEVM Latinis ricininum, flatus crassos dissipat, pituitam crassam, & lentam tenuat, incidit, & dolenti ab his ventriculo, tenuibus intestinis, colo confert: hydroperem iuuat potum, clystere iniectum, vel illitum.

MAN. **G**RÆCI cicinum vocant. Valet achoribus, & scabiei, sedis inflammationibus, vteri euerfionibus, & occlusionibus, fædis cicatricibus, atque aurium doloribus.

SYLV. **A**CHORAS, aurium dolores, scabiem, fædas cicatrices, sedis phlegmonas, vteri euerfiones, & occlusiones iuuat. Auicenna quinto canone, addit lentigines, & panos delere.

COST. **C**ICINVM. In lucernarum hodie usum, magno pronentū traditum fuisse hoc oleum Brissauolus auant, Quod autem ad hydroperem epotum commenda-

atur, respondet eius historia, qua lib. simp. Mesue ducere serofos humores notauit. Sed violentū admodum quum sit hoc seminis genus, quibus binis assumptis immoderatissimam purgationem, cum grauium symptomatum concursu subsecutam obseruauimus: ob id si cui propinandi olei sit consilium, quādo qua mensura dandum sit non docet, caute agendum est, sensimque eius exploranda est in corporibus non imbecillibus efficacia.

MESVE.

OLEVM de cnico, obstructa liberat, tergetque: ob id ictero, dolenti à materia frigida, ventriculo, colo, thoraci, pulmone confert, hisque partibus expurgatis, vocem claram reddit.

DIOSC. cnicelzum vocat: valereq; idem, dicit, MAN. quod cocci gnidij, sed esse imbecillius.

HVIC Diof. tribuit vires olei ex cocco gnidio purgato, & taso, sed imbecilliores, hoc est, alium potu purgandi.

CNICI. Icteric causa est bilis, quam educi cnico nullo aserit, quid ergo ad affectum hunc cnici oleum probat? Sed licet à bile auriginosa affectus fiat, nō ex bilis tamen semper copia, sed ex meatuum, per quos in vesicam felle in bilis recipitur, obstructione saepe citra copiam ortum habet, quæ obstructio si ex lenta fiat pituita, commode hoc detergente, pituitamque ex proprietate deducente medicamento aufertur.

MESVE.

OLEVM ex nucē Indica dolori neruorum confert, thoracem, & pulmonem lenit, & inde claram vocem facit, impinguat etiam, & sperma auget.

HVIVS non meminerunt Græci. Valere MAN. nunc creditur conceptui.

ID oleum Græcis indictum, conceptui valere creditur. Hodie ad feminis incrementum ferè vsurpatur.

EX nucē Ind. Indæ nucis soli meminere Arabes, tum Rosis, tum Auicennæ tum Serapio, eius historia etate nostra notior. Oleum, refert Garcias ex ea, tum recenti, tum arida premi, ex arida, magna copia, & limpidissimum, ad lucernas cibosque condiendos utile, imo & ad neruorum contr. Et onem, doloresque articulorum: ex recenti vero, affusa illi contusa aqua, & post expressionem ea collecta, quod aqua supernat, oleum enim colligi utile ad ventrem prauis succis expurgandum. Subdit etiam frequenti experientia obseruatum nucis Indæ fructus, si in cibum veniat, vermes procreare. Ex quibus etiam illud constare falsos esse Auicennam, & Serapionem, tum quod id oleum recens licet butyro succi bonitate præstet, non aque tamen emollire, vt alterum scribunt: imo alium cobibere ex M. saurugie Serap. refert, tum quod illud ipsum oleum quum vetustatem sensit, vermes necare Serap. aserit. Hac ferè Garcias, quæ non satisfaciunt. Ac primum, quum ex recentibus hisce nucibus exprimi oleum, ait affusa

M E S V E D E O L E I S

affusa aqua suspectum est, quod ex amygdalis, ac regijs nucibus recentibus, non oleum, sed lacteus succus exprimitur, ob idque nostri quasi expectantes, ut superfluo aquoso humore assumpto oleosus earum succus concoquatur, permittunt, ut arefcant, prius quam subijciant praelo, quomodo ergo nuce Inda adhuc recēti expressa oleum emanet, non satis assequor, id vero etiam minus, quod illi recenti affundi aquam extrahendi olei gratia aserit, eum enim id non efficiant potius, quum plus isto exaruerint, durioresque euaserint? ne Arabum vero historia, quum ijs non consentit, quasi negantis recens id oleum alium subducere, confundit rem Garcias, non enim de alno, sed de ventriculo verba illi faciunt, quem minus emolliri, & quasi subverti aiunt eo recenti oleo, quam butyro. Quod autem Serapio, id oleum cohibere alium scribat, nō id quidem ex propria, sed ex Mesaurugie refert sententia, an autem recte id scribatur, consulenda experientia est, vera huius controuersia index, cuius compositionem, quam Garcias quaerens dicit, non diffidere, quod nux ipsa alium cohibeat, oleum autem laxet, non tamen affert: quando de ipsomet oleo, non de nuce verba sunt Serapionis. Quale vero, id de lumbricis diffidum sit affirmante Serapione oleum ex ea nuce vetustum vermes necare, asserente autem Garcia eius nucis usum in eibus illos gignere, facile appare; alter de nuce, & ea recenti, qualis ad cibum opportuna est, verba facit, de vetusto eius oleo alter, nucis autem corpus densum, & concoctu difficile in imbecillo ventriculo minus probe concoqui, proptereaque lumbricorum materiam suppeditare verisimile est, praesertim quum recens est, & dulcis: secus enim, quum vetusta, & adepta ex aetate acrimoniam: tum enim esui minus apta est, & in eius vortāe copia minus erroris committitur: tum etiam acris saporis causa, minus idoneam ad procreandos lumbricos praestare materiam potest nysum vero etiam oleum, siue ex vetusta nuce extractum fuerit, siue ex recenti expressum vetustatem senserit, non carere acrimonia, & eius nomine lumbricis infectum esse, non est à ratione alienum. Itaque nullam id discordiam hoc loco habet, quod Garcias proponit. Porro de Indae nucis oleo, illud praetermittendum non est, quod ait Serapion. quum vetustum euaserit, flatus discutere, lumbricumque, ac genuum dolores mulcere, addit etiam quod serē, & Auicenna sanguinis venarum sedis remedium esse, tum illitum, tum cum oleo nucleorū persici epotum, si vtrumque ad drachmā vnius, aut sesquidrachmā pondus confundatur.

M E S V E.

OLEVM de cerasis arthritico dolori mire confert, terget, ac expurgat: ob id calculum à renibus, et vesica expellit: panos, lentigines, et caetera cutis foedae vitia delet.

MAN. **M**IRABILE esse dicitur in renum doloribus, et calculo.

SYLV. **I**D oleum vires habet aliorum ex nucleis, aut seminibus amaris expressorum, qualia sunt persicorum, amygdalarum, amararum, chrysomelorum.

COST. **D**E cerasis. Calculi dura, & aspera substantia est, quam quae emolliunt, attenuant, & detergunt, sola calculo laborantibus conferre possunt, quae enim citra-

emolliem attenuat nihil quicquam possunt, siccant enim, quae eius sunt generis, tum calculum, tum meatum, in quo is continetur, ac ut minus facile calculus excernatur, efficiunt. Sic opportunum huic affectui auxilium asferre ex olei generibus, quae haecenus relata sunt, multa possunt, quae ut olea sunt, emolliunt: ut vero acrimoniae aut amaroris nonnihil retinent, attenuant, & detergunt. Tale etiam cerasorum oleum est, quod non modo, quia terget, ac expurgat (quae verba Syluius addit ab autore non addita) sed etiam, quia emollit atque tenuat, prodesse his affectibus potest. Porro ad hoc parandum oleum, nuclei cerasorum, quae amarenae vocantur, maxime sunt sumendi, ut quibus amaror, acrimoniaque in sit maior.

M E S V E.

OLEVM ex nucleis cerasi syluestris eadem praestat, sed efficacius.

QVIDAM dicunt esse cerasum syluestrem: MAN. Conficienda utraque ex nucleis.

CERASI syluestris. Sunt, & hic amarenarum nucleis sumendi, ex his minima, & nigerrima quaedam praestantissima aliarum videntur, siue saporem, siue odorem expendas, conduuntur harum nuclei saccharo alieni locorum ad renum calculos.

M E S V E.

OLEVM ex feminibus citri, et arancij, dolori arthritico, et succedenti tumori confert, lapidem renum, et vesicae expellit. Fit ut praedicta.

Oleum de granis citri, et citrangulorum, confert dolori arthritico, et tumoribus superuenientibus, et sunt lelinge, et expellit lapidem renum, et vesicae. Et eius operatio est sicut diximus.

VALET in pestilentia, & vermes interficit potum, & inunctum.

IDE M est in pestilentia alexiterium, & lumbricos necat potum, & illitum.

EX semine citri, et citranguli. Oleum non ex citri, & aurantij tantum semine exprimi potest, sed etiam ex summo cortice. Auic. oleum citri, paralytici quidem nervorum conferre scribit: at non omne, sed id tantum, quod ex fructus cortice paratur, in quo discrepare a Mesue videtur, id quod ex semine fit ad arthriticos affectus usurpante. Ceterum vere, & semen, & cortex, ut etiam notat Auic. dissolucendi facultate praedita sunt, quae nomine vtriusque partis oleum ad effectus nervorum frigidus esse ex usu potest discutiendos, quod autem admonit Auicennas, ut ex solo fiat cortice, non rejicere, semina, sed acidam partem existimo, quam proximis verbis subdit, nervis esse aduersam. Fortasse etiam carnem cortici coniunctam non admittit, ut ne frigidam suam vim oleo impartiat.

M E S V E.

OLEVM ex pistacijs, et strobilis, hepatis et renum doloris potenter lenit: hepar impinguat,

guat, sperma auget potum, sed stomacho nocet. A
Fit vt prædicta.

OLEVM de fisticis secundum Rasim valet
tussi, & dolori pectoris, & hepatis, & frigida
complexioni.

PISTACIA Græci vocant. Stomacho tamen no-
cet. Hoc non credo.

FORTE oleagina substantia, quod oleis omni-
bus, & pinguis est commune, tota tamen sua
substantia stomacho amicum videtur vsi quotidiano.
Addit Rasim tullim, & thoracis dolorem mitigare,
& intemperiem frigidam emendare.

DE pistacijs. Pistacia ventriculo esse aduersa, vt
Mesue ait, fuisse aliquorum Galeni tempore opi-
niouem ex ipsius Galeni verbis colligitur assenti se-
cundo de alimen. sac. affirmare se non audere, accidere
ventriculo insigne vllum, aut damnum, aut commodum.
Auicennas contra eorum sententiam stomacho esse vti-
le disputat argumento amaroris, & ostrictionis, quarum
est particeps. At vero, & si ipsummet pistacium assum-
ptum vtile sit ventriculo, vt ait Auic. eius tamen oleum
eidem molestum esse non admirabitur, qui pinguis ipsi sub-
uerrere ventriculum meminerit, quãquam enim hoc non
tam peculiare huius, quam commune omnium olei ge-
nerum, non temere aliquis contendet, at si ad pingue va-
rij saporis accesserint, præsertim ingrati, qualis ama-
rus est, accedente vna ostrictione, & acrimonia, quarum
aliquantulum particeps pistacium videtur, fieri facile
potest, vt dum pingue ipsum non subsidens, sed in os ven-
triculi conuersum acrimonia quoque, amarore, & astric-
tione id vario modo officit, priuato etiam incommodo
sit molestum, præter id quod afferre pinguis generatim
solent. Sane autem oleum, de quo hic agitur, aduersus
scorpionum, venenatorumque aliorum animalium icus
mirifici esse vsus, notarunt Serapio, & Auicennas.

M E S V E.

OLEVM laurinum ad partium omnium
cerebri, neruorum, articularum, vtri-
culi, coli, hepatis, lienis, renum, vteri,
affectus frigidos, & dolorem his succe-
dentem. Sic fit. Bacca lauri maturæ, & recentes
teruntur in pila, ex aqua in lebece coquantur in
vas subiectum, quod aquæ supernatans oleum
colligitur. Affusa calente aqua iterum terantur,
& exprimantur torculari cauato, colligatur o-
leum, & reponatur.

OLEVM laurinum, quod per expressionem
fit, conuenit ad inungendum nucham,
spondiles, & partes mollificatas in paralyticis.

DAPHNINON Confert neruis lætis. Omnibus
etiam eorum affectibus. Dioscorides ei vim tri-
bit calefactoriam, apertoriam, mollificatiuam, solu-
tiuam dolorum, horroribus, qui sunt in febribus, au-
ris dolori, catarrhis. Porum fit ex granis ipsis puris: cõ-
mixtum accipit tantundem oliuarum maturarum. Cõ-
fert dolori stomachi, & dolori colico, & renum. A
frigiditate scilicet factis, & inflatione.

ID oleum est calidum, essentia tenuis, aperit, mol-
lit, discutit, ob hæc intemperaturam omnem frigi-

dam solam, & cum pituita, vel flatib. sanat, & ab his
colo dolenti clystere infusum, mire prodest, vt spinæ
dorsi illitum, paralyti, & horrore febrili, tum omnibus
neruorum vitijs, algoribus, lassitudinibus, catarrhis,
aurium doloribus, renum frigidis affectibus. Alij par-
te æquali oliuarum maturarum mista, & ambobus
simul tritis, oleum laurinum exprimunt, sed imbecil-
lius: aliter mistis alijs componi docet. Dioscor. Sim-
plex vtilius idem censet, & quo recentius, & viridius
colore, amarissimum est, & acre. Ex Gallia Narbo-
nensi vtribus, vt commune, aduchitur, vnguento si-
milibus, quam oleo.

LAURINVM. Duplicis torcularis meminit pla-
COST.

lani, & cauitati vero etiam antea vbi de amygdalis.
Et quidem, quum primum exprimenda sunt lauri bacca,
quia vberiori affluunt succo, planum torcular satisfacere
videtur, quo non aque excessa sit expressio, at vbi secun-
do, aut tertio, quando iam succi sunt inopes, cauo esse opus
dicas, vt compressis ipsis vndique, & ab excipientis la-
cus lateribus, & a tuberosa descendens trabis parte,
quicquid inest succi exprimatur. Caterum vsus poste-
rioris non probat Sylius, nec iniuria, quod quum tota ca-
uitas occupetur partim ab exprimenda rei mole, partim
a tumida superioris trabis parte, libera emanati oleo via
præcludatur. Nobis vero etiam in priori, vt vulgo con-
struitur, esse aliquid videtur, quod damnes, quum enim
expressa materia succus vndique effluat, nisi decliue sit
in aliquam partem præsum, colligi succus exacte non po-
test, si vero etiam versus emissarium sit decliue; at suc-
cus tamen ex sublimi illa parte, qua emissario e diametro
respondet, ex compressa materia affluens, in eandem re-
sultat, & rursus excipitur materiam. Sed vtrique leui for-
tasse negocio, ita consolemus, plano quidem si eius alucum
continuum, & recurua ambient labra, idemque alucum
medio sublimis, sit decliue ad labra, sic enim premente
ad medium prælo, succus expressa materia in labra quo-
quo versus inclinans, in vnum, aut alterum emissarium
deriuari, & colligi facile potest. At si cauo torculari vti
velis, quod vndique materiam comprimens effica-
cius exprimit, tunc alucum, quo superior veltis excipitur,
ita parabis, vt quasi cucurbita medica angustiori sit ore,
quod veltis magnitudini apte respondeat, sed parte infra
os magis excavata, ita vt ore amplius fundum remaneat.

Sic enim ex emissario parte vna, aut altera facto, quod
exprimitur facile colliges, eo cuitato incommodo, quod
Sylius obijcit. Aut etiam torcular, ita parabis, vt lacus
excipiens supra cauitatem eam in qua descendens veltis
pari prorsus ambitu excipit, labrum, & quasi gradum
elatiorem habeat latioris ambitus, in quem succus exci-
piatur, habeat vero cauitas suum emissarium, quo si quid
in eam partem fluit, excipiat: & superior, quoque gra-
dus limbo circumdatus suum emissarium habeat. Hinc igitur
torcular prælo, quod in plano, ac in neutram partem decliui lo-
co collocandum est, vbi prementia materia cannabinò, vt
fieri solet, sacculo inclusa subijcitur, pressa vndeque
vulte violento materia succus effluit, qui si per inferiorem
partem aditus non patet, in elatiorem gradum sublata, ac
regeffa, & eius gradus limbo detenta, in constructumque
aliquod in limbo emissarium recepta, subiecto vase ali-
quo colligetur.

M E S V E.

OLEVM ex baccis viridibus terebinthi, vul-
nera glutinat, ipsa mo, tetano, duritie neruo-
rum cõfert, ob hæc multis emplastris miscetur.

Id est, fructibus Terebinthi.

MI- MAN.

MESVE DE OLEIS

SYLV. **MIRVM** est Dioscoridi hoc refrigerare, & astringere cum calidum sit, re uera modice adstringens. Fit ut laurinum.

COST. **EX** baccis terebinthi. *Terebinthi folia, semen, & corticem astringentis quidem esse facultatis testatur Dioscor. at frigidum esse temperamento, quod ait Sylvius, non video Dioscoridem scripsisse, imo fructus ille palam proficitur excalfacere, & urinam, ventremque mouere, & ad phalangij morsum facere ex vino.*

MESVE.

OLEVM lentiscinum ex baccis lentisci, stomachum, partes nervos, iuncturas laxas, & musculos roborat: fit ut laurinum.

MAN. **PRO** stincho credo legendum schino. Est autem lentiscus. Ex cuius fructu fieri oleum docet Dioscorides: sanareque scabiem iumentorum, & canum, sistere sudorem, miseri pessis, acopis, & his que ad lepram communiter profunt. Conueniunt tamen remedia Mesue potius mastichino.

SYLV. **SCABIEM** iumentorum, & canum sanat: pessis, acopis lepraram medicamentis est uilissimum, sudores cohibet. Inepte scincus pro schino legitur. Nam e scinco oleum si fiat, compositum est, neque horum aliquid praestaret.

Oleum mastichinum e mastiche, gummi lentisci recente trita exprimitur, mediocriter calfacit, adstringit, emollit: ad omnia uulnura, vitia efficax, stomachi prominentem duritiem, coeliacorum, dysentericorum cruciatus leuat: faciem emaculat, & colorem nitidum facit optimum. Myrteum e baccis myrti nigre syluestris, aut satiuæ maturis bene tritis ex aqua coctis similiter exprimitur Diosc. uero succum ex folijs myrti alterutris molliissimis tuis expressum cum oleo omphacino coquit, vel cu oleo, & aqua: deinde quod supernatat oleum cocha colligi iubet: adstringit, siccat: ob id eploticum est, achoras sanat, & sedis rimas, sudores compescit. Potentius est, & compositius, si malicorium, cupressum, cyperu, iuncum odoratum cum Diosc. recipiat. Efficacius est amarum, oleosum, uiride, translucens, oliens myrtum, Myrteum aliud est Mesue in tertio genere.

COST. **LENTISCI**. Tota lentisci planta, & fructus astringendo est efficax, atque ad id ipsum Diosc. oleum ex semine prodesse ait, quod oleum nunc quidem non paratur, sed paratur elegantissimum ex eiusdem lachryma destillatione, usus ad ulcera nervosarum partium miri, uisitatissimum uero est officinis ex mastiche in oleo infusa.

MESVE.

ASAMALAEON, id est, oleum balsami plantae cubitalis, aut bicubitalis, rotæ agrestis similis: cortice cuius partem orientem spectante scarificato, & uulnerato lachrymæ pingues destillant: ipsius scilicet balsami pinguedo. Alij plantæ huius surculos uere ineunte in pila terunt, in aqua coquunt, torculari exprimunt, oleumque balsami uocant. Sunt, qui surculos tritos in oleo ueteri dies quadraginta insolant, in uase duplici coquunt, exprimunt, surculos novos tritos immittunt, secundo, & tertio colant, & recondunt.

CHRI. **OLEVM** balsami, quod per emanationem colligitur in partibus orientalibus, complexione est calida cum uirtute aliquantulum humectatiua. Et subtiliatium, & lenituum duritierum: & maxime coferat ad subulandum, & remouendum ve-

stigia turpia, & cicatrices, quæ remanent post consolidata ulcera. Est etiam penetratium valde ad partes profundas: & confert omni malæ complexioni frigida, & doloribus neruorum, & iuncturarum, & permixtum cum aliis medicinis portat uirtutes illatum ad membra intrinseca, & remota, unde permiscetur, & summe confert cum medicinis urinam prouocantibus, assumptum per os, vel inunctum ab extra in partibus renum pedinis, & colli, & uesicæ. Et nota, quod uerum oleum balsami colligitur tempore ueris, cum planra eius scinditur, & exinde emanat, & sic collectum est in parua quantitate. Alio modo accipiuntur folia, & semine huius plantæ, & per xl. dies in sole infunduntur in oleo oliuæ, deinde fit expressio talis olei, & tale in magna quantitate ibi preparatur, sed non est tantæ uirtutis, quantæ est primum.

LONGITVDINE unius cubiti, similis rutæ agrestis Dioscorides, magnitudine leucioj, folio rutæ simili, albiore. Scalpellatio. Dioscorides, cum unguibus ferreis, diebus canicularibus. Et quandoque ego in oleo antiquo madere facio lignum, & fructum balsami integram diem, extrahique deinde per chymicam artem oleum, & adseruauit ceu opon balsami ad multiplices usus. Modum tamē a Mesue ultimo scriptum ualde etiam probō.

OLEO ueteri die uno maceretur xylobalsamum, & carpobalsamum recentissima: post arte chymifica oleum extrahatur, fuerit non ignobile, xylobalsamum recens in oleo ueteri diebus quadraginta insolatur, uase duplici coquatur. Vires huius olei ab omnibus tam laudati a Mesue taceri mirum est, calfacit enim, humectat, tenuat, digerit, terget, glutinat. Glutinandi hæc facultas ueteribus indola facit ipsum hodie preciosum. Cætera ex Galen. in simpl. docui, notæ huius in Diosc. opobalsamo. Id rarissimum, & ob id preciosissimum. Quapropter Petrus de Ebano, Guilielmus Platearius, Bartholomæus Montagnanus, oleum balsami composuerunt, uiribus uero balsamo nihil cessurum. Alij, folia, & semen, & lignum huius plantæ oleo insolant dies quadraginta, exprimunt, & seruant, sed uiribus opobalsamo id multo inferius.

BALSAMI. Balsamini olei nomine nunc ex occidente affertur liquor ex Goaconax arboris ramis, ea arte paratus, quam posteriori loco hic docet Mesues de quo supra. At legitimum opobalsamum uix in regnum est manibus. Quare habeo ego perpetuas gratias Iosepho Parpalliono Nouariensi medico nobilitate, doctrina, & moribus insigni, a quo ex Memphi post aliquot annorum peregrinationem nobis restituro, eius olei aliquantulum accepi, quod omnibus numeris legitimum esse balsamum pro certo habeo.

MESVE.

OLEVM sesaminum impinguat, semina auget, asperam arteriam lenit, & uocē ob id claram reddit, multorum præterea oleorum aliorum est materia: extrahitur, ut amygdalinum, nisi quod prius semen sesami excorticatum sic est. Id semen ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigetur, manibus fricetur: iterum irrigetur, donec madefiat: siccetur, modice assetur, sacco aspero multum, diuque confricando excorticetur, corticibus expurgetur, moietur in farinam, oleum exprimatur, ut ex amygdalis. Ex eodem semine, non excorticato, sed affato, & mollito in farinam, oleum quoque extrahitur, ut prius.

Vox

Oleum de sein et alio schino.

Duplex est baccis recentibus. Et maturis oleum in costis. Et alterum medicamentum est in oleo.

Oleum de balsamo.

M A
SYLV
COST
MAN
CHR
MA
SYLV
COST
CHR
MA

MAN. **V**OX barbara altachine est, credo deberet fieri veluti panes, vel quod non fiat perfecta molitura. Sesaminon, ait Paulus, fit contusis, & expressis, vel inspersis aqua calida, sesami granis.

SYLV. **I**D semen, quod agros emaciat, in Italia feri desijt, ob eiusque penuriam oleum sesaminum desideratur, cuius loco amygdalarum dulcium oleum substituitur: oleum id clarum candidum, & vsu cum cibis delicatissimum.

COST. **SESAMINVM.** Sesamum ex Alexandria Aegypti affertur, quod terra commissum, & enatum domi saepe est excultum. eo Etruria hyeme ad offas passim vititur.

M E S V E.

OLEVM lini, spasmo, duritiei neruorū, & iuncturarum, hæmorrhoidibus, sedis phlegmonis, & rimis confert, ac dolori pulsatorio. Fit vt oleum sesami, femine tamen non excorticato.

CHRI. **O**leum de femine lini habet similitudinem in complexionem, & modo operationis cum oleo de chamæmilla, & de anetho, & est anodynum, & sedatiuum dolorum in neruis.

A D D I T I O.

Oleum de femine lini est in vsu, & est duplex, vnum quod solum fit ex femine ipsius, & hoc dicitur oleum lino sum purum, quod aptum est eius, aliud fit, cum aqua tamen non multum, & illud dicitur lino sum compositum: hoc lucernæ aptum est.

MAN. **V**BIQUE preparatur, quia videlicet ad alios vsus, quam medicinæ accommodatur. Quidam dederunt pleuriticis, nec sine vtilitate.

SYLV. **F**IT vt oleum sesami sed lini semen non excorticatur: neruorum dolores sedat, viribus proximum est oleo chamæmelino, quibusdam in vsu est vice olei communis. Quidam pleuriticis oleum lini dederunt linctui, aut potui, non sine vtilitate. Paratur hodie à candelarijs, & olearijs molitoribus, non à pharmacopolis. In moletrinis quoque aquaticis pauca aqua affusa extrahitur ad vsum lucernarum.

COST. **L**INI. Convulsiones balneo ex hoc oleo non semel curauimus. pleuritidas nostri eo ad vncias sex exhibitio sepe oppugnant.

M E S V E.

OLEVM papauerinum impinguat, asperam arteriam lenit, febrium ardorem mitigat, & insomniæ fit vt oleum ex femine lini.

CHRI. **O**lei de granis papaueris principalis operatio est ad somnum prouocandum, quando causa vigiliarū est mala cōplexio calida cū ascensione vaporum acuto: iū ad caput, si ex ipso inungantur tempora, nares, aures, & tota frons.

MAN. **E**T (sahare.) Id est vigiliæ. Hoc aliquando vidi paratum, sed ex lactucæ femine nullibi. Vtrumque tamen vtile putauerim, & introsum, & extrosam, in

A somno ciendo, & doloribus, præcipue qui cum morfu sunt, mitigandis.

AFEBRIVM enim vapore calido sicco vigilias tollit, somnumque frigiditate, & humiditate cōciliat, fronti, auribus, naribus, temporibus linitum. Compositum autem oleum papaueris post scribendum est vsitatus. Hyosciaminum oleum ex semine albo hyosciami recente, sicco, calida aqua sparso, insolato, trito, à Diosco. exprimitur ad aurium dolores, pessis etiam si misceatur, ad emolliendum vtile.

PAPAVERINVM. Hos vsus præstat si sit recens. at si rancorem contraxerit, asperam arteriam exasperat. neque febribus confert, neque insomniæ. Vt extenuata corpora pinguescant supra quoque puluerem ex oriza, cicere, papauere, & alijs quibusdam parabat.

M E S V E.

OLEVM ex femine lactucæ idem pollet, quod papauerinum, & eodem fit modo.

OLEVM de femine lactucæ non est in vsu, magistraliter tamen conueniret ad remouendum malas complexionem calidas.

LACTVCAE. Si lactucæ oleum ea omnia præstat, quæ papauerinum, atque adeo macilentos quoque pingues reddit, dubitabis quomodo extinguat semen, quod eadem, quæ pinguescunt augere solent. At hæc ipsa, quæ pinguescunt etiam refrigerant. quare non dicuntur semen extingueri, quia absumant, sed quia frigidius ipsum reddant.

M E S V E.

OLEVM ex femine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, phlegmonis viscerum, & ab his febribus ardentibus confert, vrinæ ardorem valde mitigat. Posunt ex singulis horum per se extrahi, vel pluribus, vel omnibus simul, excorticatis tamen seminibus, sesami feminum. Ex pluribus alijs, tum seminibus, tum fructuū nucleis, & fructibus, olea eodem modo exprimi possunt, quæ vires eorum ex quibus separantur, retinent, & à nobis omittuntur.

QVALE est raphaninum, melanthinum, sinapium, cannabinum, staphidis agricæ. Quæ etiam fieri possunt seminibus ipsis tritis, & coctis cum oleo, & cum succo aliquo vires eorum augente, vel si est opus, remittente, vel saltem fouente, & oleis adustionem, ac feminis prohibente.

SEMINE Cucurbitæ. Ardentes febres pingui somni re facile irritantur, eo quod pingue est caloris intemperantia facile accenso, & in bilem conuerso. Ob id succum ex affusa his ipsis contusis seminibus aqua expressum neglecto oleo prudentiores medici exhibent. Oleo vero eius seminis ad illitus vtuntur.

M E S V E.

FIVNT & olea per impressionem, quæ ipsis oleis velut habili cuidam materiæ aliorum medicamentorum virtutem à sua ipsorum forma proficiscentem inserit, quomodo sigillum formam suam materiæ cuiuspiam ad eam suscipiendam habili.

Mesue.

Ii

bili

SYLV.

COST.

CHRI.

COST.

SYLV.

COST.

COST.

M E S V E D E O L E I S

bili imprimat. Hæ autem varijs fiunt modis, quos E Deo adiutore tradituri sumus.

CHRI. **A**VIC. in v. cano. describit oleum de cucurbita, quod non fit eo modo quo fit istud. Rasis tamen in proprio antidot. describit hoc oleum de semine cucurbitæ, & aliorum trium seminum frigidorum.

MAN. **I**VSSI hæc parari pro lotij ardore mitigando. Ex multis alijs. Vt ex semine hyosciami, raphani, melanthij, sinapis, cannabis. Fiunt autem olea per.) Secunda pars, vbi alius modus docetur faciendi olea, ab initio à Mesue propositus. Paulus appellat hæc olea *μυζώδη*, id est, vnguentaria, quorum quædam dicit simplicia, quædam composita.

SYLV. **O**LEORVM genus tertium facultatem recipit vnam ex incoctis sibi varijs simplicibus: propterea id iam est compositum, nō amplius, vt priora duo genera, simplex. id Paulo *μυζώδη*, id est, vnguentariū dicitur. est illi simplex, id est parum medicamento- sum, & paucis mistum: alterum compositum, & medicamento- sum.

M E S V E.

OLEVM rosatum completum roborat, resoluit commode, lenit, & sedat, fitq; ex oliuis maturis, & folijs rosarū completarum: rude vero inflammationes extinguit, roborat, cogit, densat, fluxiones sistit, & materiarum per corpus fluxum cohibet, dysenterias potu insigniter iuuat, & fit ex oliuis im- maturis, & folijs rosarum nondum apertarum. Hoc autem modo fit. Folia rosarum rubrarum recentium trita quantitate sufficienti oleo ex oli- uis, vel sesamino recenti, & aqua fontana aliquo- ties loto, macera in vase vitreo obrurato, diebus vij. insola. coque tribus horis in vase duplici. Ex- pressis folijs, & abiectis. noua immitte: in sola ite- rum dies vij. coque, vt prius tertio idem fiat. De- inde aquæ infusionis rosarum dictæ in syrups, quantum est oleum, misce, opercula, insola dies xl. post excola, iterum diu insola.

MAN. **F**OLIA rosarum.) Exungulata. Quantitatem suf- ficientem.) Græci determinant quantitatem, sed puto modum Arabum meliorē. Paulus sic constituit. Rosarum rubearum exungularum, per diem vnam naturalem exiccatarum vnc. iiii. olei omphacini sex- tarium vnum: obtura diligenter vas, ne expiret, expo- ne soli per xl. dies, reponetque non super pavimento, sed tabula. Alij non soli exponunt, sed in puteo ponunt: alij fodiant sub terra xl. dies.

SYLV. **P**RIMA olei rosati compositio multis est in vsu: Pa- rissisibus autem compositio Nicolai in ipsius an- tidotario dicenda. Paulus rosarum rubr. exungularum vnc. iiii. olei omphacini sexta. immitit vasi oper- culato, ne expiret: dies xl. insolat, super tabulam repo- nit: alij non insolant, sed puteo imponunt: alij terræ infodiunt dies xl. Tres vnguentū rosacei compositio- nes Diosc. Rosas quidam integris folijs, alij exungu- latis, alij etiam forticibus incisis, alij tritis oleo impo- sitas igni coquunt, colant, seruant. alij dies quadragin- ta insolat in vase vitreo operculato, sine coctione: in- solatus etiam in vase duplici est præstantior. Oleū ro- satum veteres nominare consueuerunt, quod absque odoramentis paratum est: quorum si aliquid huic in- ditum fuerit, non oleum, sed vnguentum rosaceum

nominant, in sine lib. 2. simpl. Oleum rosatum opti- mum conficitur ex rosis solis, sine frondibus, quæ plu- rimæ oleo omphacino sine sale, parato plenius im- buantur, & infundantur. Vere, aut ineunte ætate. Post annum autem vetus est, ac inutile: Id oleum vim quandam repellentem habet, & mitigatoriam, & di- scussoriam. sed repellit, coquit, digerit omnia hæc me- diocriter. Huic oleo quidam spissamenta adijciunt, vt id diutius sit odoratum. Oleū rosatum audio fieri odo- ratissimum putrefactis mense vno rosis sub fimo in vase bene operculato. Eadem ratione ex mastiche vulgari, & rosis incarnatis, & moschatis, & similibus fieri posse confido odoratis sine vllius olei mistione.

OLEVM rosatum. *Rosa varia inest pro varijs* COST.
eius partibus facultas, tum concoquendi, & diffi- pandi, quæ calidis eius partibus insidet: tum refrigeran- di, & astringendi, quæ frigidis. calidæ eius partes sunt odoratiores, frigidæ inodora. Itaque etsi in parando oleo, tum completo, tum omphacino ex rosis, quibusdam rosarum partibus vtaris Mes. non explicat, quasi nihil intersit: animaduerso tamen vsu, cuius gratia paratur completum, quod coquendi, attenuandi, & laxandi gra- tia conficitur: ex rosis non modo, vt ait Mes. maturis, sed etiam quibus ressecti sint vngues, parandum esset, quod recte admonet Manardus. At omphacinum in quo astringendi vis queritur, non ex rosis modo immat- uris, sed aut integris, aut ex solis vnguibz rosarum es- set parandum. quamobrem non assequor, quo consilio Paulus in omphacinum oleum abscissis vnguibz rosas iniiciat, quando astringendi vis maior vnguibz inest, quam reliquis partibus rosarum. Nos contra, licet odo- ris gratia totam rosam in omphacino oleo, immaturam tamen, sumi probemus. si tamen aliarum præterea rosarū vngues pari diligentia contusi commisceantur, maioris vsus fore hoc ipsum ad refrigerandum, & cohibendas fluxiones existimamus. Sane autem, quum Mesue om- phacinum oleum epotum ad dysenteriam vehementer commendat, nisi quam recentissimum illud sit, præter- quam quod ventriculo fastidium parit, & pinguis nomine, quod vlcerebus molestum est, affectum adan- get, inutile etiam redditur acrimoniam illi per ætatem conquisita.

M E S V E.

ALITER quoque paratur magis resol- uens ex succi rosarum, & aquæ infu- sionis rosarum prædictæ, ana parte vna: olei loti, & parati, vt dixi, partibus tri- bus: foliorum rosarum contularum quantitate sufficienti: hæc omnia in vase vitreo insola, vt di- ctum est, post coque. folia rosarum permuta, in- sola, vt diximus de permutando succo, & aqua infusionis rosarum, idque bis fiat. Postremo oleum solum cum succo rosarum, & aqua infu- sionis earum, in vase vitreo insola dies xl.

ALITER. quum ultimo loco oleum solum cum COST.
succo, & infuso rosarum, vt soli exponas iubet, percolatum vult: vt exponas. idcirco autem sordes abij- cit rosarum, ne terrena substantia, qua præstant, astring- endi, & refrigerandi vis augeatur, coctioni, & resolu- tioni aduersa, quas adiuuat calor. ob idque soli diutius exponit. Porro autem post diutinam insolationem aquosi aliquid succi superesse cum oleo solet. quod si olei con- seruationi incommodum fore suspicaberis, licebit lingua lanea separare.

M E.

M E S V E.

VEL amygdalas dulces purgatas, curio-
se tritas folijs rosarum tuis misce in
offas, quas in aere calido horis viginti-
quatuor serua. tere, & continenter in
mortario, affusa pauca aqua infusionis rosarum
calente: tandem torculari exprime oleum, vasi
vitreo impositum opercula, & insola.

Quarto modo, cum scilicet excorticato sit,
qualiter cum amygdalis. sed rudi rosato, aptiores
sunt amygdalæ: completo autem sesamo.

CHRI. **SEQVITVR** de oleis, quæ fiunt per impressio-
nem, & virtutem receptam ex admixtione re-
rum extrinsecarum. & primum est oleum rosa-
rum, confortatiuum membrorum, in quibus est
mala complexio calida, illam remittendo, & ali-
qualiter materiam resoluendo, si dependet ab ea.
est enim oleum rosatum ratione rosarum aliqua-
liter repercussiuum, & ratione olei virtutem ha-
bet resolutiuam. Componitur autem tribus mo-
dis, vt superius dictum est in descriptione diamu-
sci dulcis, quare ibi recurre. & aduerte, quod solum
primus modus est ille, qui habetur in vsu, & qui
preparatus reperitur. Quidam antiqui oleum la-
uant cum aqua fontis, vel cum alijs aquis frigi-
dis destillatis, vt plus reducant ipsum ad comple-
xionem frigidam.

A D D I T I O.

Istud oleum apud nos est multum in vsu, se-
cundum autem Mesue est oleum rosatum com-
pletum. ipse enim Mesue docet ipsum facere mul-
tis modis, sed primus modus est ille, qui apud ali-
quos in vsu habetur: tamen communiter prepara-
tur secundum modum Nicolai, quem descri-
bit in antidotario.

COST. **AMYGDALINVM.** Similem parandi olei ra-
tionem supra proponebamus, vbi assumendum sit,
non autem foris usurpandum. Ad omphacinum autem
oleum conficiendum non presertim amygdalinum alijs olei
generibus, vt forte quis existimet. Sed si forte desit oleum
oliuarum, ex amygdalino oleo potius, quam ex sesamino
parandum monet. quum enim sesaminum potius leniat,
quam quod ex oliuis, astrictioni aduersum est, quam ex
omphacino oleo exquirimus; quum contra sesaminum
amygdalino calidius (est enim acriusculum) ad comple-
tum sit utilius. semper igitur oleum immatura oliua ad
omphacinum sumes. quod si forte desit, maturum ex eo-
dem olei genere potius, quam amygdalinum deliges. id
vrsus si desit, amygdalinum magis, quam sesaminum.
Quod si vbi immaturum oliua oleum desit, oleum ex myr-
ri baccis expressum habeas, vt cateri præter missis hoc ip-
sorum, suadebo.

M E S V E.

Oleum chamæmelinum, genus omne ner-
uorum roborat fluxionesque inhibet vi-
sua modice adstringenti, moderate resoluit: ob
id dolores sedat. Fit vt oleum rosatum, sed ex oleo
matturo, aut sesamino, vt dixi extracto.

A **O**LEVM chamæmelinum est benedictum **CHRI.**
propter eius multas vtilitates, nam est con-
ueniens resolutiuum, sedatiuum dolorum, prohi-
bitiuum materierum propter aliqualem stypticita-
tem; & confortat neruos alteros à frigiditate. con-
fert doloribus iuncturarum, & dolori colico facto
à ventositate, & communiter est conueniens in
principio dictarum dispositionum: quia tempe-
rata est complexionis, non ascendens primū gra-
dum caliditatis, cum aliquali humiditate, & leui
desiccatione: vnde ponitur inter medicinas ano-
dynas temperatas, declinans ad caliditatem.

A D D I T I O.

Istud oleum est in vsu, sed eius modus apud mo-
dernos non est idem, vt docet Mesue. verum est,
quod facit ipsum sicut dictum est de oleo rosa-
to. Ioan. Anglicus cap. de dolore iuncturarum ait.
Item in gutta valet oleum chamæmillæ, in quo
coquantur flores hiacynthi crescentis in campis.
& vocat istud oleum hiacynthi.

PROHIBET febres, vt Gal. testatur. Propter sty-
pticitatem. Galenus ei vim laxandi, non adstringen-
di, adscribit. Paulus sumit florum absque albo, per
naturalem diem siccatorum vncias duas, pro sextario
vno Italico, & tergit vas linteum simplici, vt transpiret,
& exponit soli per quadraginta dies. post, bene obtu-
rato vase reponit. Vbi non habes flores virides, potes
facere ex siccis, & coquere in vase duplici, sed erit de-
bilis. **MAN.**

PAVLVVS florum sine albis folijs recentium, sicca-
torum viginti quatuor horis vnc. ii. sextario Italico
imponit, vas tegit linteum simplici, vt transpiret, & qua-
draginta diebus insolat, post bene obturat, vase repo-
nit: ex siccis folijs in vase duplici coctis est imbecillius.
Calidum temperate ad primum tantum gradum ver-
git, humido sicco temperatum. Inuito colici, arthriti-
ci, & aliorum dolorum est præstantissimum, quia pa-
rum repellit, & modice digerit, cum valenter digeren-
tia plus nouæ materiæ in partem alliciant, quam vete-
ris inaniant. Si tamē vehemens est fluxionis impetus,
adstringente magis opus est. Vires laxandi tantum,
quibus febres prohibet, non etiam adstringendi Gal.
ei tribuit. **SYLV.**

Chamæmelinum. Maioris est ad discutendum,
quam adstringendum efficacia. Ad diuabiles autem vim
adstringendi contusione florum, ea ipsa vi, qua terrenis par-
tibus altius insidet, sese foras exerente. **COST.**

M E S V E.

OLEVM violarum, intemperiem calidam
extinguit. ob id phlegmonas omnes re-
mittit, ac inde pleuriticos iuuat, asperita-
tem arteriæ, & pulmonis, & thoracis lenit. quo
modo rosatum: sed ex oleo viridi, vel amygdali-
no, vel sesamino.

OLEVM violatum est frigida, & humida **CHRI.**
complexionis, & multum habetur in vsu.
Est enim conueniens iuncturarum ab extra
malis complexionibus calidis, quæ non dependent
à materia: sed vsus eius est communiter ad vn-
gendum renes, & hepar calefactos, si secum ad-
miscetur modicum aceti, & succi lactuæ, &
sandalorum alborum, & cum modico cereæ
fiat vnguentum: vnde sicut oleum rosatum con-
uenit in malis complexionibus calidis depen-
dentibus à materia cum aliquali sua stypticitate.
Mesue. li ij ita

MESVE DE OLEIS

ita violatum absque stypticitate cum aliquali virtute lenitiua, & aperitiua habet virtutē maiorem in infrigidando, & per consequens est conueniens ad alterandam malam complexionem calidam a materia non dependentem. vnde maxime est conueniens, & sic communiter est in vsu cū clysteribus lenitiuis, & hoc quando quaritur alteratio malæ complexionis calidæ febrilis.

MAN. **T**ATON vocat Paulus, conficique dicit vel ex purpureis, vel ex croceis, vel leucoio. Et modus operationis, vt rosati: non tamen tam dia in sole morari debet, secundum Paulum, sed dies tantum decem: mutandaque dicit ter violas, exacteque claudendum vas, ne transpiret, addendasque demum siccas violas.

SYLV. **O**LEVM ^{inter} id est, ex floribus violæ nigre vulgo Martia, frigidum humidum, tenuis essentia, lenit, & modice aperit: clystere infusum ardorem febrilium mire sedat. Quibusdam placet hoc admodum esse tantum phlogosi, & intemperaturæ calidæ soli: vt rosatum intemperaturæ calidæ cum humorum affluxu. Hepatis, & renum caliditate mire sedat cum aceto pauco succo lactuæ, santalo albo, & cera exigua. Si oleum viride est, omphacinon, seu ex oliuis im maturis expressum, vt videri potest (tale n. vel aliud lotum frigidis oleis conuenit) amygdalinum, vel sesaminum abluitione in aqua refrigerante vires olei omphacini accipiāt. Paulo fit hoc oleum ex violis purpureis, vel croceis, vel leucoio, insolat autem exacte operculato vase, ne transpiret, tantum dies decem, violis interea ter mutatis, additque demum violas siccas.

COST. **V**iolaceum. Licet omphacinum oleum refrigeranti violarum facultati adiumento esse possit, leniendi tamen vim extenuat astringendo, recte igitur amygdalinum oleum recens vsu pabit, sed & sesaminum lenitate commodum est, nisi calore refrigeratricem potestatem extenuet. Itaque si hoc sis vsurus, vt recte admonet Syluius, refrigerante aliqua aqua sepius elotum sumes.

MESVE.

OLEVM anethinum digerit, ob id dolores sedat, confert rigori febrili, spinae, & partibus neuosis inunctum accessionis initio, phlegmonas, & scirrhus resouit, somnum item conciliat, & cephalalgiam mitigat. Fit vt oleum chamæmelinum.

CHRI. **O**leum anethinum est anodynum, & est in vsu, & similitudinem habet in virtute, & operatione cū oleo chamæmelino, & in his adinvicem admiscentur, & non solum conueniunt si membra extrinseca ex his inungantur, sed etiam in clysterijs administrata.

ADDITIO.

Modus eius apud modernos est accipiantur flores anethi, & ponatur cum oleo, & exponatur soli per xl. dies deinde vt ere vbi oportet.

MAN. **E**ST sedatiuum dolorum.) Dioscorides articulo- rum. Diosc. pro lib. viij. & vnc. ix. olei. ponit florum lib. xi. vnc. viij. exponit soli diem vnum, deinde exprimit, & reponit. Ego non video quo pacto olei illa mensura tot florum sit capax, præsertim quum Paulus accipiat comæ siccitatem per vnum diem vnc. i. pro sextario. Resouit apostemata.) Moll. ficat. & reserat vterum, inquit Diosc. Modus operationis.) Potest parari cum aneto sicco.

SYLV. **F**LORES anethi forcipe exacti ex oleo dulci dies xl. insolantur. Paulus comæ florum anethi vno die siccata vnc. j. sextario olei imponit. Diosc. anethi comæ lib. ii. & vnc. viij. in lib. viij. olei, & vnc. ix. vno die insolat, post exprimit, & reponit. Nam magna in hoc mensura florum hoc tempusculo satis virium suarum oleo impertit: articulo- rum dolores Dioscoridi sedat, vtrumque mollescit, & reserat.

Oleum anethinum, ex anetho maturo, & viridi in vase duplici coctum, succos nec crassos, nec lentos in cute, & carne residentes digerit. In vase duplici autem coquendum id, & Sycionium, & chamæmelinum et docet Gal. lib. 12. meth. Anethū in oleo coctum, oleum facit anethinum digerens, dolorem sedans, somnum concilians, crudos, & incoctos tumores coquens. Est enim temperiem propinquum pus mouētib, & coquentibus medicamentis, nisi quatenus illi est paulo calidius, & tenuius, ob idque digerens. Viride autem capiendum, quia humidius, minus calidum, & ob id magis concoquit, & somnum conciliat sed minus digerit. In oleum relaxans nō adstringens, præcipue, antiquum, immitte anethi, quod videbitur satis: mox vbi in vase duplici tantisper calefeceris, dum mediocriter vim herbæ imbibere, exprime & reponere.

COST. **A**nethinum. Quomodo anethinum oleum calida, & sicca temperie præditum somnum conciliet, quem conciliare frigida, & humida solent, non satis constat. Si enim id efficit, vt anodynum, inutisique illius sacci concoctorum, & discussorium, qui tumores exasperat, atque hoc commune est anethi, & anodynis omnibus, neque anetho tanquam ei peculiare tribuendum est. Quod etiam ad scirrhus commendatur, non tam sua discutienti vi id præstat, quam olei facultate emolliente, quod etiam alijs multis est commune. Quod si quis fortasse recentes anethi flores sumendos dicat, vt qui sue illius humiditatis vi, quam coniunctam habent conciliare somnum possint, atque eadem est, & de anethide, & reliquis ratio, que de anetho. Itaque vbi rem expēdimus, quod de conciliando somno hic scribitur, suspectum habemus, & si coniectura valemus, fuisse hanc ipsam vim proximæ procedenti oleo violaceo a scriptore attributam suspicamus; sed librarij ositantia in hoc anethinum fuisse transpositum.

MESVE.

OLEVM liliorum calfacit, resoluit, ob id a frigore dolores thoracis, ventriculi, colli, vteri, renum, vesicæ sedat, lenit, & coquit. Fit vt oleum chamæmeli: sed ex liliorum floribus, quod croceum est, abijciatur. Componitur item ex foliorum lilij vncijs octo, mastiches, calami aromatici, costii, carpobalsami, ana vnc. j. caryophyll. cinnamomi, ana vnc. i. semissem, c. c. dr. tres. Omnia præter liliorum folia aqua sufficiente vigintiquatuor horis macerentur, semel aut bis ferueant. Tunc inijce olei dulcis, vel sesamini libras duas, & additis lilij floribus, in vase vitreo insola dies quadraginta, post colatum reponatur.

CHRI. **O**LEVM de lilio generaliter est in vsu vbi que. Estque fortioris virtutis, & operationis, quam oleum chamæmelinum, & anethinum, quia calidioris complexionis, & siccioris, quam illa, ascendens ad secundum gradum. Ipsam enim confert doloribus pectoris, stomachi, & intestinorum, qui fiunt a mala complexione frigida, vnde confert dolori colico, si locus ex eo inungatur, vel in clysteri admiscetur.

tur, & sic oleum chamæmillæ, & anethi, prædictis dispositionibus frigidis non multum excessiuis conuenit in principio earum, & sic oleum confectum ex lilio albo conuenit in eorum processu.

A D D I T I O.

Istud oleū est in vsu sub nomine olei liliorum cum speciebus, aut sub nomine olei liliorū compositi ad differentiam alterius descriptionis, secundum quam fit oleum de lilijs. simplex descripti inuenitur in antidot. Ioan. Serap.

MAN.

Κεῖνον alij *ῥόδιον* *ῥοδίνιον* hoc est compositum, sic conficit Paulus: Olei sext. iii. calami aromatici lib. v. myrrhæ, vnc. v. cardamomi lib. iii. *ῥόδινον* lilij exungulatarum, & diem vnum exanforum lib. x. cinnamomi vnc. tres, croci vncias quinque. Primo infunde in vino myrrham, & calamum per dies v. mouendo ter in die, post coque cum oleo, donec vinū ferè consumptum sit. Secundo cardamomum aqua infunditur, & ter in die mouetur, & similiter coquitur per horam vnam cum oleo. Postea auferetes cardamomum oleo parò imponimus tertiam partem liliorū, & post tres dies, priore ablata, addatur alia tertia liliorū pars, & interim post tres dies hac amota, additur vltima terna pars cum croco resoluta, & post tres dies oleo puro addimus cinnamomum contusum, & reponitur. Idem Paulus in compositione simplicis susini accipit vnc. ii. foliorum, & sextarium olei, vt in rhodino. & exacte obturat, vt non respiret, perque tres dies exponit soli. abiectis dehinc folijs alias vnc. duas apponit, & iterum exponit soli per alios tres dies.

COST.

Liliorum. *Quam folia liliorum hic legis, florum folia intellige, quamuis ex radice quoque alicubi locorum confici soleat strenuo ad emolliendos, & concoquendos tumores successu. Cur autem luteos apices florum abijciat, eiusdem ferè qualitatis, non sat scio. suspicari tamen licet veteres iuncti coloris etiam in vnguentis studiosos, eos omisisse, vt oleum, candidum, quo ad fieri posset colorum referret.*

M E S V E.

OLEVM irinum ex floribus ireos similiter factum, calidius, tenuius, ob id altius penetrat, & valentius resoluit, liliorum vero magis sedat, lenit, maturat. Irinum oleum terget, tenuat, coquit, resoluit potenter, ob id à frigido dolores aurium, hepatis, splenis, vteri, articulorum sedat, phlegmonas coquendo suppurat, materias thoracis, & pulmonis coquit, strumas dissipat, & alios tumores duros, spasmus emendat, & narium fetorem. Sic fit. Radicum ireos libram vnam, florum eiusdem libras duas, aquæ cui incoctæ sunt aliæ ireos radices, quantitatem sufficientem; olei dulcis, vel sesamini. q. s. in vase duplici coque, radices, & florum folia nona immitte prioribus expressis, & abiectis, vt in oleo rosato.

CHRI.

Oleum de ireo, idest de lilio celesti non est in vsu tamen esset maioris potentie in omnibus dispositionibus, quam de lilio albo.

MAN.

In hunc modum communiter parant. Aliud vide apud Diosc. quod certe magnatum esset vitium si bene pararetur.

AIRinum. *Vt in lilio odoratissimi reliquarum partium sunt flores, ita in iride radices. ex quibus solis sine floribus oleum efficacius, quam ex confusis etiam floribus parabis. Nos instratas hac radice amygdalas interdum exprimi iussimus ad asthma non inutiliter. Præter cæteras dotes, conciliandi quoque somni vinū huic oleo Mesue lib. simpl. tribuit, de qua re eo loco differemus.*

COST.

M E S V E.

OLEVM sambucinum lenit, cutim expurgat, neruos roborat, eorumque doloribus confert. Fit vt rosatum.

† chamæmillinum.

VIDI ex floribus concinnatum, vtile in doloribus sedandis: alij ex medio cortice conficiunt, quoad ambusta vtuntur.

MAN.

EX floribus sambuci factum, dolores sedat: ex medio autem cortice ambusta sanat. fit etiam ex floribus iasminum, quod sambucinum Arabes vocant, chamæmelino, aut sequenti viribus proximum.

SYLV.

Sambucinum. *Et ex floribus, & ex medio cortice sambuci oleum ad ambusta vtile conficitur. quo, qui bellicorum tormetorum, atque ignium artific. alium tractatione iniurias ignis experiuntur, celerrime curantur.*

COST.

M E S V E.

OLEVM leucoij lutei tenuat, digerit, ob id dolores thoracis, renum, neruorum, iuncturarum, sedat. fit vt chamæmelinum.

De cheiri citrina.

Oleum de cheiri quod ex cheiri citrina fit est melius, & subtilius: deinde quod ex alba. Est autem oleum de cheiri resolutiuum, sedatiuum dolorum, qui sunt in neruis, & iuncturis, pectore, renibus, & vesica. & fit sicut oleum de chamæmilla.

Artiana vni sic habet.

PAVLVVS accipit vncias tres exungulatarum pro sextario vno olei, obturat exacte, exponit soli per decem dies, & ter mutat: & vbi reponendum est, addit alias bene siccas, vt in violato dictum est.

MAN.

PAVLVVS horum florum exungulatarum vnc. iii. olei sextario immittit in vase exacte obturato decem insolat, ter mutat. vbi reponendum est, alias bene siccas adiungit.

SYLV.

LEVCOII. *Oleum ex leucoio, an ex viridibus floribus, an ex aridis conficiendum sit, est vt dubitem. odor profecto in recentibus magis, quam in aridis excellit. At & Galen. sicciore flores recentibus prestare ait partium tenuitate, & vi ad detergendum. Ceterum, vt ex recentibus paratum temperatius, natura nostra similis, atque ad propositos dolores aptius existimo; ita quod ex aridis, valentius esse in detergendo verisimile est, quod detergendi vis, quam recentium humiditas retundebat, succedente ariditate adaugetur: Porro emolliri duos vteri tumores his floribus proficitur Galenus, sed eorum viribus multa aqua mitigatis. Quare, oleo quod ex his conficitur, non tepere in adiuuando partu obstetrices nostra vtuntur. in quem profecto vsus non ex aridis, sed ex recentibus parandum.*

COST.

Mesue.

li iij doceri

MESVE DE OLEIS

doceri videtur imitatione Galeni, qui eorum vim feruenti aqua reprimat. quamquam si etiam avidos assumas, eorum aviditas olei humore temperatur. id vero hoc loco notandum, si violę deficiant luteę, in earum locum albas, ac rubras cedere, & harum magis albas, ut que odore præstant. An autem abscessis unguibus, ut observat Paulus, an integri ducendi sint in usum hi flores, dubitare licet, quod reliqui de hac re nihil. Vere autem ungues illos qui calyci insident, minus amaros, & odore etiam reliquo corpore senties inferiores. quare ijs resectis efficacius fore oleum verisimile est. quod si iacturam temporis in ijs resectandis non probas, licebit additis sapius, & maiori copia violis pares, aut etiam maiores oleo vires comparare.

MESVE.

OLEVM papaveris intemperiem calidam sanat, & inde ortum dolorem: somnum quoque conciliat. Fit ut violatum ex floribus, sed etiam capitibus, & folijs papaveris albi mitius, & tutius: nigri, stupefaciendo efficacius.

CHRIST. Oleum de papavere secundum hanc descriptionem magis est in usu, & præparatur, quam secundum descriptionem superius dictam, & habet omnes virtutes recitatas in superiori descriptione, & est magis stupefactivum.

MAN. Si ex nigro fiat, erit longe in stupefaciendo efficacius.

COST. Papaveris. Papaveris nihil ferè est, quod ad inducendum somnum non sit efficax. solus flosum recentium id præstat. cortices, ut quibus opij materia insidet, efficacissime id ipsum efficiunt, tum aqua, tum oleo incocti, & naribus admoti, & illi temporibus. Ad parandum autem propositum oleum recentia omnia efficaciora.

MESVE.

OLEVM (de folijs) lactucę idem pollet, quod oleum papaverinum. & fit eodem modo.

MAN. EST longe debilius oleo papaverino, vtile tamen.

COST. Lactucę. Mesues ex veteri versione absolute oleum lactucę proponit, quod Sylius, ex folijs lactucę vertit. Nobis vero etiam flores ad hoc ipsum papaveris exemplo videntur assumendi.

MESVE.

OLEVM meliloti viribus est chamæmelini, & eodem modo componitur.

CHRIST. Oleum de meliloto non est in usu, virtutes tamen consimiles habet cum oleo chamæmelino, & anethino.

MAN. Si veram meliloton haberemus, præstantissimum ex ea oleum conficeretur.

COST. Meliloti. Meliloti nomine absolute semina ex Serapione usu veniunt. nostri absolute nomine flores intelligunt, quum autem maior insit vis seminibus,

quam floribus. si hoc parandum sit oleum, ex seminibus maxime pararem. quamquam si flores quoque post seminum expressionem addideris, non errabis.

MESVE.

OLEVM nymphaeatum vires habet violati, & eodem fit modo.

OLEVM de nenufare maxime præparatur, & est in usu, & in virtutibus convenit quasi cum oleo de papavere nunc dicto, tamen non est tantę stupefactionis, nec somni prouocativum, sed alterativum malę complexionis calidę, excessivę. vnde convenit superflua caliditati renum, & quasi consimilem operationem habet, qualem oleum violatum, sed est maioris infrigidationis: & sæpe cum quærimus somnum prouocare, permiscemus adinvicem hoc oleum cum oleo de papavere, &c.

ADDITIO.

Istud oleum nenufarinum describit Rasis in proprio antidotario. quod quidē valet ad cephalicam capitis ex vaporibus cerebrum ascendentibus vigilijs, phrenesi mixtum cum cera alba, & oleo rosato: valet apostematibus stomachi, & hepatis, calidis, & vehementi siti potatum cum piyllo abluo: vulneribus, vesicę, & renum clysterizatum, & valet arsurę urinę.

EST potentius oleo violaceo, præcipue in veneris contagine prohibenda, in uicis ex eo genitalibus. Nymphae latine dicitur.

REFRIGERAT tamen magis, quam violatum, minus, quam papaverinũ: hypnoticis, & intemperaturam partium, ut renum, calidam sanantibus. vtiliter miscetur, & veneris contaginem prohibet genitali inunctum.

Oleum nymphaeatum rasis in antidotario describit refrigerando mitigans cephalalgiam febrilem a vaporibus sursum elatis, & delirium inde, vel ex phrenitide natum: ardori urinę, ulceri renum, & vesicę com modum illitum, vel clystere iniectum. Fit autem ex floribus albis, non flavis, in oleo omphacino dies xl. insolatis.

Nymphae. Qua nymphae parte ad conficiendum oleum utendum sit, non explicat. Quamquam autem ad hoc ipsum passim flores usurpantur, veteres tamen qui radicis, & seminis vires explorarunt, quasi flores in usum non traduxerint, de illorum facultate nihil. Ceterum quum tota planta frigida sit, radix autem, & semina sicca, floribus Auicennas frigidum, & humidum secundo ordine temperamentum assignat. que res tum rationi consentanea, tum multo iam usu comprobata, efficit ut ex floribus parandum oleum consentiam, in quo pares cum violaceo refrigerandi, & humectandi vires exquiruntur. præsertim etiam quod quum hoc ipsum ait Mesue fieri sicut violaceum, ut flores aque, ac in illo sumantur, plane admonet.

MESVE.

OLEVM cucurbitę nymphaeato viribus par, & eodem paratur modo, sed hoc ex floribus cucurbitę, & succo rase carnis eius, & oleo.

VIDE.

MAN. SYLV. COST. CHRIS. MAN. SYLV. MAN. SYLV.

MAN. VIDETVR fatis simile præcedenti, tamen hoc est humidius.

SYLV. CVCVRBITINO autem oleo prius ex seminibus expresso si fiat, tunc multo est frigidius, ac humidius.

COST. CVCVRBITAE. Cucurbita tota quidem frigido temperamento prædita est: fructus autem maxime. ob id eius succus cum floribus vsurpatus efficacius oleum reddet. Deradit autem, non exprimit cucurbitam, si diuinae liccat, quasi tenuiorem, & minus lentum succum quærens, qui coquendo facilius absumatur.

M E S V E.

O LEVM melinum, refrigerat, restringit, ob id ventrem totum inferiorem, & nervos laxiores cogendo roborat, furores immodicos sistit: fit ex carnis cydoniorum præmaturorum, cum cortice (& feminibus) tritorum, & succi eorum portione æquali in olei omphacini modo sufficienti diebus xv. vase vitreo insolata, deinde horis.iii. coquatur in vase duplici. caro & succus mutetur, & rutum insoletur, & coquatur, vt diximus, bis aut ter, postremo colatum reconde.

CHRI. O LEVM de citonijs est famosum, & ubiq; præparatū reperitur, habet enim virtutem principaliter ad stomachum confortandum, & membra nutritionis relaxata & debilitata in virtute contentiua. habet enim sua aromaticitate virtutem digestiuam confortare, & sui stypticitate confert diarrhæ & lienteria, & maxime si cum eo admisceatur oleum mastichinum, aut myrtinum, aut rosatū, cum humor prædominans subtilis sit cholericus, & acutus: cuius humoris aliquis minoratio præcedere debet ante administrationem prædictorum stypticorum. & confert etiam sudori diaphoretico virtutem debilitanti, si fiat ex eo inunctio circa partes spodylium & pectoris.

A D D I T I O.

Oleum citoniorum etiam describitur à Rasi in proprio antidot. quod valet. secundum eum, hæmoptocæ passioni, & cephalæ, & catarrho calido, & calido apostemati hepatis & fluxui chronico, qui fit ex calore. clysterizatum valet vulneribus intestinorum manifeste.

MAN. MAGNI vsus est hoc in ventris fluxibus. Vide D aliam pulchriorem præparationem apud Dioscoridem. Paulus melinon appellat, & in hunc modum componit: Cydoniorum bene deterforū, & cum suis corticibus incisorum accipit vnc.iii. olei omphacini sextarium vnum, exponit soli diebus quadraginta.

SYLV. O LEVM id facultatem ventriculi & intestinorum retentivam adstringendo roborat, & qualitate aromatica coctionem iuuat: ob id lienteria, diarrhæ, dysenteria multum salubre est, præsertim biliolæ, sed bilis parte iam vacuata: clysteribus iniectum per se, vel cum mastichino, myrtheo, rosato. Sping etiam illitum & thoract, sudorem immodicum vires deiciens tem sistit.

Paulus. cydoniorum sanguine bene terfa cum corticibus incisorum vnc.iii. in olei omphacini sextario insolat dies xl. Si succum cydoniorum oleo incoquis,

A sic crepitat & agitatur, mirabile visu, vt oleū omnem tandem vase excutiat. Ob id vase duplici coquendum est simul, ne vires cydoniorum empyreuma vitiet. Succus autem ex his largior extrahitur, si ferramento segmentis quibusdam exasperato (raspam vocant) deradantur potius, quam secentur minutim, aut terantur.

COTONIFORVM. Cotonea quærit neque acerbiora, vt quæ nervosis partibus aduersa, neq; maturiora, vt quorum astringendi vis atate flaccidior euaserit. Porro vulgo ex cotoneorum carne oleum paratur. at si elegantissimum velis conficere ex floribus poteris, ad eosdem quidem vsus aptum: sed astringendo minus potens. Quum vero hoc ad exemplum præcedentis fieri iubet, ex oleo omphacino, vt fiat admonet. additis eiusdem fructibus contritis, & fructuum succo insolatis autem, collis, & bisterie immutatis.

M E S V E.

O LEVM myrtinum, cerebrum, nervos, cor, ventriculum roborat, coquendum vt melinum.

O LEVM myrtinum conuenit in operationibus cum oleo de citonijs, sed maioris deficcationis est.

A D D I T I O.

Rasi in proprio antidot. describit istud oleum myrtinum, & multos modos ipsum faciendi, quo si corpus vagatur prohibet sudorem, & confortat membra debilia, & fluxibilitatem iuncturarum, curat fissuras ani. valet vulneribus omnibus ex quibus manant humiditates, & positum super vulnera inducit carnem.

E T hoc vitur in ventris fluxibus: vehementer enim exicat.

I D oleum adstringit quantum cydoniorum, sed siccat potentius. Alterum prius in secundo genere per expressionem baccarum myrti recentium docuimus. Oleum ex oleo & myrtis, aut myrti succo cõpositum, adstringit solum à myrtis, digerit ab oleo, Gal. lib.i. c. ph. p. & lib. 2. c. ph. g.

M YRTINVM. Ex myrtifloribus, oleum paratur gratia longe superius vulgari, non tamen viribus. In delicias, instratas vel amygdalas vel vnguentarias glandes his floribus & multis & frequenter, ubi eorum vim imbuerint, exprimes.

M E S V E.

O LEVM ex pomis mandragoræ inflammationem omnem extinguit, somnum conciliat. Fit ex succi horum pomorum maturorum, & olei sesamini partibus æqualibus in vase duplici coctis ad succi consumptionem. Succiant tandem suffice, coque vt prius, idem tertio fac, & reconde.

I STVD oleum apud gallos interdum in vsu habetur. Nicolaus in suo antid. habet. oleum, quod fit alio modo quam fit istud.

HOC

MESVE DE OLEIS

MAN. Hoc non paramus, quia pomis illis caremus, valde tamen potens esset in doloribus per stuporem edandis.

SYLV. GALLIS interdum sic paratur. aliter Nicolao in antidotario.

COST. MANDRAGORAE. Nunc mandragora fructus vulgatiore quam Manardi aetate. In hortulo nostro Lauda quotannis ex radice una viginti, pluresque fructus procedunt. Sesamum autem oleum quo hic vitur, aut si pro eo commune oleum sumas, ut etiam in refrigerantibus superioribus omnibus semper abluendum est diligenter frigida aqua, ut efficaciam ad refrigerium maiorem oleum conquirit.

MESVE.

OLEVM enulatum calfacit, tenuat, digerit: ob id affectibus nervorum, vteri, vesicae frigidis prodest, ac febrium rigori, & colicis a flatibus dolenti. Radices enulae tusas, succi aliarum enulae radicum, olei sesamini portionem aequalem in vini odori parte dimidia, coque, ut diximus in oleo myrtino. Compositius, & valentius fiet, si foliorum lauri, cardamomi, spicae nardi, calami aromatici, mastiches, ana sextam partis unius addideris.

CHRI. Oleum de enula non est in usu, magistraliter tamen esset conveniens ad remouendam malam complexionem frigidam a quibuscunq; membris, & ad confortandum muculos, & nervos relaxatos.

MAN. Si secundo modo conficiatur, erit in his quae Mesue dicit valde efficax.

COST. ENULA. Enulae folia ex vino decocta coxendici conferre scribit Dioscorides. Gal. radicem reliquis planta partibus in omnibus potentior affert. quare ex hoc oleo quod ex radicibus, in eiusmodi affectu plurimum sperare liceat.

MESVE.

OLEVM ex cinnamomo & sabina, & pulegio, idem pollet quod enulatum, & eodem fit modo.

MAN. VIDE eius elegantem preparationem apud Dioscoridem, quam tamen facere non possumus; quum vero cinnamomo careamus. Sed si etiam cum vulgari paratur, erit satis utile.

SYLV. TRIA in Mesue de his capita in vnum iunximus: oleum cinnamomi Diosc. eleganter paratur: fieri etiam ex nostro pseudocinnamomo potest. Quod vero de sabina fit, dolores a morbo Hispanico mire sedat, cutimq; fetidam corrigit. Sed quod de pulegio, ciendi mentes vim magnam obtinet.

COST. CINNAMOMO. Cinnamomum oleosum succum duorum generum fundere auctor est Garcias. alterum ex radice, capitur odoris amulum: alterum ex eiusdem bacis, seposa substantia gallico saponi simile, in odorem nisi calebat, ad ventriculi autem, & nervorum frigus usitatum. Verum hoc non norunt veteres. quare conficiendi ex cinnamomo olei modum per impressionem

iniere. quem hoc loco Mes. itaq; hoc eadem ratione fieri ait, qua ex enula. & tantundem valere. At obijcies enulatum ex enulae radice confici succo, quis autem cinnamomi radicem, vel ex ea expressum habet succum? Sed eadem erit huius olei conficiendi ratio. Mesue intellecta, tum maceratio cinnamomi in oleo ac vino, tum insolutio repetita. Tu vero stillatitiam ex generoso vino ac cinnamomo aquam oleo purissimo ac bene cloto bis terve commiscens, & ad aquae absorptionem leui igne coquens oleum parabis, cui erunt cinnamomi vires comparatae. Licet etiam ex amygdalis sine frequenter eadem aqua aspersis. siue cum cinnamomo instratis oleum exprimere. ne de distillatione per descensum aliquid dicam.

MESVE.

OLEVM de sabina confert sicut oleum de enula. & eius operatio est sicut illius.

EFFICACIAM habet in Gallicis doloribus, sed & in eius defecationibus, etiam si ex solo paratur.

EX sabina. Eisdem fortasse habet vires oleum ex sabina, quas ex belenio. at hoc illi multo praestabit efficaciam. Non etiam ex radicibus hoc conficitur, ut enulatum: sed ex ipsis plane ramis eodem tamen modo, ut illud non sine crebra maceratione, coctione, aut insolatione.

MESVE.

OLEVM de pulegio confert sicut illa. & fit similiter.

IN ciendis mensibus magnam vim habet.

PVLEGII. Succus, ex eius caule, quo tempore maxime viget, extrahendus. eiusdem flos, & aridus caulis hic sumendus & uterque in bene maturo oleo macerandus, coquendus immutandus, ut in oleo colonecorum docebat.

MESVE.

VNGUENTUM papaveris dolores a causa calida mitigat.

Fit ut duo priora ex capitibus papaverum albi, & nigri, & axungia.

MESVE.

OLEVM rutaceum calfacit (tenuat, digerit) ob id laterum, renum, vesicae, vteri dolores a frigida causa sedat. fit ut myrtinum.

Oleum de ruta est multum in usu, & sic ubiq; preparatur, ipsum est fortis calefactionis & subtiliationis humorum crassorum, unde communiter est in usu in dolore colico iniunctum ab extra, & in clysteri administratum, sed non est ita conveniens in principio sicut oleum anethini & chamamelinum cum a leuioribus incohandum sit. Et confert ad calfaciendum membra nervosa infrigidata, & ad aperiendum oppilationem in eis. unde maxime convenit mollificationi & paralyti, & consimilibus dispositionibus, ex eis fiat infusio in membris mollificatis, spondylibus colli, & nuca, & saepe ex solo tali oleo fiunt clysteria in doloribus colicis post principium, & liberantur.

POTENTER inflationem discutit, efficacius tamen erit si ex ruta sicca ter vel quater permutata conficiatur.

Ex

SYLV. EX foliorū & succi rutæ ana portione æquali, olei A
ompha. q. f. infola dies xv. obturato vase: post co-
que in vase duplici, horis.iiii. exprime; hoc bis aut ter
nera. Rutaceum & illitum & clystere iniectum, coli-
cum dolorem, quem chamæmelinum & anethinum
mitiora non sedarunt, placat, vacuata prius parte ma-
terie: neruosas partes à frigido lasas valde roborat. pa-
ralysi confert, spinæ inunctum obstructiones aperit,
inflationem potentius dissipat, si ex ruta sicca ter vel
quater mutata perficiatur. Nam in virente succi ex-
crementosi multum inest.

COST. RVTACEVM. Quia parari hoc oleum offerit
Mesue, vt myrtinum, ob id omphacinum oleum
ad hoc ipsum conficiendum Sylvius sumit, non recte, vt
ex Rimo, concoquente profecto, & discutiente, non au-
tem refrigerante & astringente, quale acerbum est, oleo
hie est opus. Si autem imitanda est myrtini olei confe-
ctio, ex ruta fructibus, & eorundem succo parandum
est, ad coronæ quoque emulationem, quam in myrtino
parando sequendam proposuit. expresso semel, bis uero
oleo, & nouo immisso & fructu, & succo. Quod ita pa-
rabitur efficacissimum profecto futurum est calfaciendo,
& exiccando.

MESVE.

OLEVM nardinum benedictum calfacit,
tenuat, digerit, modice adstringit, pro-
inde affectus omnes frigidos, & flatulen-
tos cerebri, ventriculi, hepatis, lienis, renum, ve-
sicæ, vteri magnopere iuuat, nanibus iniectum ca-
put purgat, corporis colorem, & odorem com-
mendat. Spicæ nardi vnc.iii. vini & aquæ ana vnc.
ii. & dimidia, olei sesamini lib. dimidia, coquan-
tur in vase duplici lento igne horis circiter.iiii. sic
quenter mouendo. Vel spicæ nardi vnc.iii. sam-
puchi vnc.ii. xyloaloes, enula, folij Indi, cala-
mi aromatici, foliorum lauri, cypri, schænan-
thus, cardamomi ana vnc. i. & dimid. antequam
terantur, vino & aqua sufficienti, & olei sesamini
lib. vi. mergantur. coque vase duplici igni lento
horis. vi. singulis horis mouendo. Vel spicæ nardi
vnc.iiii. styracis, ca. yophyllorum, ana vnc.iii. nu-
cis moscate, vnc. v. olei balsamini, vnc. vi. olei se-
samini, lib. iiii. coque vt prius, horis. v.

CHRI. OLEVM Nardinum maxime est in vsu, & be-
neditum. & conuenit in omnibus ægritudi-
nibus frigidis & ventosis, & proprie neruorum,
stomachi, hepatis, & splenis, renum, vesicæ, &
matricis, & dolori aurium vëtofo, & hemigranæ
facta à causa frigida secundum omnem modum
administrationis. vsus tamen communior eius
est in forma linimenti per se solum, vel cum alijs
permixtum in forma vnguenti additis pulueri-
bus odoriferis ad confortandum stomachum
debilitatum in virtute digestiua à mala comple-
xione frigida positiua, vel à debilitate calidita-
tis innata.

MAN. DIOSCORIDES dicit maiori ex parte misce-
ri in preparatione eius oleo balanino, vel ompha-
cino, ad astringentem schinon: ad bonum odorem,
costum, amomum, nardum, myrrham balsamum. Se-
cundus, & tertius modus Mesue nobile constructent,
si que ingrediuntur haberi possent.

PRIMA compositio est nobis frequens & efficax
etiam ad aurium tinnitus, & dolores ipsius flatus,
& omnem neruorum intemperiem frigidam. Oleum
nardinum calfacit, potissimum vbi largius accepit
amomum. Id olim Laodiceæ in Asia duntaxat præ-
stantissimum fiebat: nunc etiam in alijs fit vrbibus. Se-
cunda & tertia Mesue compositio si simplicia suppe-
terent vera, est efficacissima, sed vnguentum verius est
quam oleum. Oleum autem sesaminum, quia deside-
ratur, vice eius, oleum dulce substituitur, paruo aut
nullo errore. Nam Mesues aliquando scribit olei se-
samini, vel dulcis.

NARDINVM. Huic ego profecto ad propositos
aff. Etus omnes spicatum nostri temporis semper
preferrem, odoratum inquam ex nostrati spica, id est la-
uendula amygdalis instrata. sed addito, vt astringentis
aliquid ei compareretur, mastiche, aut simili. At vero,
quum in secundo huius conficiendi olei modo codices va-
rient, & alij spicam, sampucum, ac reliqua aromata
mergi in vino, aqua, & oleo velint priusquam terantur.
alij teri anteaquam immergantur; res ipsa docet, terenda
illa esse priusquam mergantur, vt eorum vim liquores
promptius excipiant. alioqui etiam quomodo & quorsum
teras vbi fuerint madefacta?

MESVE.

OLEVM Mastichinum, cerebrum, ner-
ues, iuncturas, ventriculum, hepar
corroborat, tumores duos lenit, do-
lores sedat, sic conficitur. Mastiches
vnc.iii. olei sesamini sextario. coquuntur in va-
se duplici. Vel mastiches vnc.iii. vini vnc.iiii. alij
octo, olei rosati lib. i. in vase duplici coquuntur
ad vini consumptionem.

OLEVM Mastichinum est multum in vsu, &
principaliter conuenit ad inungendum sto-
machum pro confortatione virtutis digestiue &
contentiue; habet enim virtutem aliqualem sty-
pticam cum aliqua contritione, vnde confert
fluxui ventris, maxime henterie, nec est tantæ ca-
lesfactionis, vesicationis & apertionis, quam est
oleum de spica immediate dictum: nam illud est
aperitiuum oppilationum omnium.

Mastichinum & paxiduripes conficit Paulus,
simplicissimum scilicet, & magis varium. Vltimum
accipit olei sex. so. li. helenij. s. xylobalsami li. x. schæ-
nanthus lib. v. cardami lib. vij. mastiches lib. v. xylo-
mastiches lib. viij. terebinth. lib. iiii. comæ absinthij lib.
i. vini odorati sextar. v. aquæ sextar. x. Res sicca in vino
madefiant per dies iii. misceantur oleo & aqua, & co-
quantur hor. vi. & tunc mastiche & terebinthina ad-
ditur, & exacte commixta & in frigidata depurantur.
In simplicissimo, pro oleo sesamino Paul. accipit om-
phacinum, & non nisi vnc. i. mastiches, dicitque ali-
quos addere absinthij & styracis, ana vnc. i. Chist. Græ-
ce & est duarum cotylarum.

SECVDVM est solū in vsu, quia præstantius pri-
ore, cui cum Paul. oleum omphacinum miscetur po-
tius, quam sesaminum, nisi quando studium maius es-
set duritias molliendi, & dolorem sedandi: quorum
neutri omphacinum per se conuenit. Est autem vtrum-
que simplicissimum medicamentosius, ac varium mag-
is, & vnguentum verius, quam oleum Paulus descri-
bit. Facultatem ventriculi coctricam & retetricem ro-
borat illitum in henteria, ob id salubre. Minus multo
calet, siccatur, obstructa aperit, quam nardinū, nec mi-
nus adstringendo roborat. Oleum mastichinū ex oleo
ros. & vino antiquo ad partium lassitudinē & imbecilita-
tem fit

SYLV.

COST.

CHRI.

MAN.

SYLV.

MAN
COST.

MAN
COST.

CHRI.

MAN.

M E S V E D E O L E I S

ram fit Mes. in sine suorum can. c. 12. Oleum mastich. & lenticinum recens in vase duplici calfactum, anodynum est phlegmones in gingiva, oris tunica, & cute.

COST. **M**ASTICHINVM. Mastiche oleo incollata liquescit, unumque fit cum oleo corpus, quare oleum ex priori prescriptione paratum, ex olei inquam sextario, id est sesquilibra, & mastiches vnc. tribus, olei consistentiam, paulo tamen crassioris retinet. at ex posteriori, in qua olei vna tantum libra ad ternas mastiches uncias additur, non olei, sed spissamenti erit consistentia.

M E S V E.

OLEVM ex Styrace calfacit, ob id confert dolentibus a frigore renibus, vesicis, utero, nervis, musculis, tendonibus, iuncturis. Styrcis vnc. iii. vel si valentius vis, quatuor, in olei sesamini li. i. coquantur, vt in mastichino, & colatum reponatur.

MAN. **V**ALET & scabiei præcipue addita octava parte essebori albi.

SYLV. **O**LEVM Styrcis huic simile scribitur Auic. c. canon & Serap. in antidot. ad scabiem est efficax, præsertim addita parte. 8. elleb. albi, diuersum Diosc. Diuersum duplex Mesue ex styrace liquida in curandis affectibus neruorum. aliud etiam Nicol. Styrcini olei meminit Dioscor. in styrace, sed an simplex sit vel mistum non docet.

COST. **S**TYRACIS. Nobis per annos multos styrcis copiosos fructus tulit. ex quorum nucleis oleum & expressimus, & ad tumidum lienem non frustrato euentu usurpauimus. Quod hic per impressionem conficitur, coquendum in duplici vase, vt superius, addito etiam si velis vino ad prescriptionem superioris olei, tum enim id maiorem oleo tenuitatem comparabit, tum efficiet ne coquendo exuratur.

M E S V E.

OLEVM Costinum calfacit, obstructa aperit, neruosum genus roborat, vt neruos, musculos, tendones, ligamenta, ventriculum: præter hæc hepar, & capillos: canitiem ob id moratur, & corporis colorem ac odorem commendat. Costi amari vnc. ii. castia vnc. i. sampsuchi summitatum vnc. viii. vino odoro q. s. biduo infunduntur, deinde cum olei sesamini ꝑ lib. iii. coquantur horis sex, vt nardinum.

CHRI. **O**LEVM costinum est multæ calefactionis membrorum neruosorum, vnde principaliter confert omnibus agritudinibus frigidis in eis factis & principaliter in paralyti, si fiat inunctio spondylium & colli & nuchæ. & si ex ipso inungantur capilli, facite eos tenaces, & canitiem prohibet, desiccando illam macilentam humiditatem, quæ est causa canitiæ.

MAN. **V**TILE est in vehementi rigore, vera tamen costi radice caremus.

SYLV. Si vera costi radice fiat, omnibus neruosi generis affectibus frigidis confert calore vehementi, vt etiam paralytin, ac vehementem rigorem spinæ illitum iuret. Capillos etiam tenacius attingit, & mucoso humore canitiem accelerante consumpto canos prohibet.

E **C**OSTINVM. De costo aliis. cuius species: si Costoæda non est, neque eam substituere hic velis pro costo: at caryophylli (arbitror) oleum ad eadem utile reddent, ad qua Mes. costinum oleum probat. Hoc etiam quum decoquendum ait eo modo quo nardinum, vt ex duplici vase, & lento igne coquas admonere existimo. Tu ex amygdalis, caryophyllis, vt iam sepe monui, insiratis elegantissimum oleum parabis costino ad propositos affectus non inferius.

M E S V E.

OLEVM Cyprinum partes neruosas roborat, capillos a canitie vindicat: fit ex florum cyperi vnc. iiii. coctis in ol. veteris vnc. x. vt rosatum. Florum penuria folia cum modico vino bis mutata coqui possunt in dicta olei mensura.

ISTVD oleum non est multum in vsu. Dioscorides habet vnam aliam descript. sub nomine olei cyprini, quod idem est. nam oleum de Alchanna apud Arabes est oleum cyprinum apud Græcos.

CYPRINON dicitur a Paulo, quod enim Arabes Calcanna, Græci cyprum vocant. Posidonius sic parat, ait Paulus. sextarium i. cyperi, helenij, iridis, ana lib. i. sampsuchi, hyslopi, feminis agni, saluæ, polegij, ana omnium vnc. iii. florum cyperi libram. Alia omnia præinfusa vino per diem vnum, coque vi. horas cum oleo: quæ vbi amoueris, oleo puro cyprino immittitur, si quidem adsit viridis, mollibus ramusculis non precisis, si non, sicca contrita & cum pauca aqua per sequi horam coquatur, si vis vt tingat. Vbi ablata ab igne est, adde æruginis puræ lib. i. feminis. Posidonius tamen acedine æruginis fugiens, tribus, ait, post coctionem diebus mitte oleum in vas, quod purum sit, tingetque illæsa eis vi. Aliud idem Paul. in hunc modum conficit. Foliorum cyperi, foliorum lauri, iticos, cyperi, saluæ, ana vnc. iii. dendrolibani, aristoloc. longæ, agni casti vnc. iiii. helenij, aspalati vnc. vi. rute & cupressi ana drachm. ii. olei sextar. x. Vbi hæc prius vino perfuderis cum oleo equito, & extrahens, adde ructus xylobalfami, xylocastij vnc. iiii. sampsuchi, cumini, myrti, styrcis, mastiches vnc. iii. popanacis drach. ii. florum cyperi vnc. vi. æruginis vnc. i.

QUOD oleum Cyprinum duplex Pau. describitur. Verius est vnguentum, vt Diosc. Sufficit Mesue descriptio. Oleum cyprinum & lenticinum magis calfaciunt, quam myrticum: & modice adstringunt.

CYPRINVM. Græcis vsus ligustri foliorum se re tantum fuit, non etiam fructuum aut florum. Flores enim vix Dioscorides cum aceto fronti illitos sedare capitis dolores adnotauit. In Auicenna autem ex Bellarenis castigatione probantur flores ad neruorum affectus. & eorum oleum lassitudinis curare, tenere neruos, & fracturis ossium conferre scriptum est. Quare consentit Auic. (quod ad neruos pertinet) huic scriptori. de qua tamen re fortasse admiraberis. Si enim ligustrum frigidum & sicco est temperamento, quomodo conferre neruis potest? Sed neruorum lassitudo ex calore maxime est, vt in ijs, qui plus iusto exercentur quem proprie curat frigida. Sed adde quod ligustrum ex diuersis partibus tum calidis tum frigidis consistere Galeni testimonium est, frigiditas vero primum non excedit gradum, quare addito veteri oleo eius non modo temperari frigiditas

frigiditas potest, sed etiam quae illi calida insunt partes, excitari. Ob id eius floris oleum Auicenn. calfaciendi ac leniendi facultatem scribit obtinere.

M E S V E.

OLEVM sampfuchinum calfacit, roborat caput & neruorum genus omne, fit vt oleum myrtinum.

CHRI. **O**LEVM de sampfuchino id est de maiorana non habetur in usu. Rasis in proprio antidot. habet istud oleum, quod valet secundum eum, lassitudini, & inuictum in balneo valet paralyti, torturae oris, iniectionum naribus valet omnibus infirmitatibus frigidis, iniectionum auribus sedat rugitum & rinitum, & dissoluit ventositates, prouocat menstrua, valet B morsui scorpionis.

MAN. Si ter quaterque comae sampfuchi permulentur, & in vase duplici oleum coquatur, bene odoratum erit, & sternutamenta leniter ciebit.

SYL. **R**ASI in antidot. acopum est, seu lassitudini vtile, & morbis cerebri & neruorum frigidis prodest. Ob id spina in balneo inuictum paralyti iuuat, spasmus cynicum vulgo torturam oris, naribus iniectionum, vt auribus immisum, a flatu tinnitum dissipat, mentes ciet, morsui scorpionis prodest. Potentius fiet ac odoratus, si comis sampfuchi ter quater mutatis, in vase duplici coquatur. Paramus in nullos usus alios, quam ad emplastri meliloti compositionem. Sampfuchinum Dioscor. ab hoc diuersum.

COST. **S**AMPSVCHINVM. Oleum est sampfuchs ex Diosc. efficax est ad multa. Si fieri hoc debet vt myrtinum, hoc autem confici vt cotoneorum oleum antea dicebat: vt sampfuchi quoque succum, simulque ipsum sampfuchum sumas, oportebit: atque bis terue nouo succo tum amaraco iniectione, coctoque reliqua eodem ordine absolvas. Sumendi autem sampfuchi sunt ramuli semine iam ferè maturo grauidi, quando maxime odore atque sapore vigent. quod si etiam aridos sumpseris, efficacius oleum reddetur.

M E S V E.

OLEVM ex Thymelga hydropi confert, ac vlcibus malignis, cutis foeditatem terget, fol. mezereon. vnc. iiii. aq. lib. i. 24 horis macerentur, post coquantur in olei sesamini vnc. viii. & lactis dulcis & recentis vnc. vi. ad aquae & lactis consumptionem, colatis reconditur.

MAN. **Q**UID per Mezereon intelligendum, inter simplicia declaratum est. Habet hoc oleum magnam vim, præter ea. quae à Mesue dicuntur, in aluo lenienda, si vmbilico admoueat.

SYL. **I**N simpl. e. de Mezereon prius est aliter descriptum. Id vmbilico admotum, aluum subducit.

COST. **M**EZEREON. Quod verum Mesue mezereon ignoremus, non pauca est hydropicis iactura, quibus hanc stirpem adeo conferre hic author etiam libr. simpl. testatur. Si quis aliquando legitimum norit, & ex eo oleum sit paraturus, meminisse oportebit diutur-

riori coctione eius vires dissolui. quare quando id hoc loco ex aqua libra vna & lactis vncijs tribus cum oleo, ita coquendum est, vt absumatur aqua & lactis humor, ne tam longa coctione plus iusto eius exoluantur vires, maxime studendum erit. Consilium ergo erit, vt leui admodum igne citra seruorem hæc coquantur, verius autem macerentur, quam coquantur, ita tamen vt sensim adsititius ille aqua, & lactis humor euanescat.

M E S V E.

OLEVM de Thymo, renum, vesicæ, iliorum dolori confert, vrinæ difficultatem leuat iniectionum in sedem, vel meatum vrinarium. Thymi vnc. iiii. zingiberis vnc. i. & s. aqua dulcis sufficiens, succi extremitatum thymi vnc. iiii. sesamini vnc. iiii. coquatur in vase vitreato ad aquae & succi consumptionem. Vel succi thymi, olei sesamini, lactis vaccini recentis ana lib. ii. penidiarum albarum vnc. v. zingiberis albi vnc. i. & s. coquantur vsque ad succi, & lactis consumptionem. Hoc eadem potest quae prius, & præterea roborat dictas partes ac iuncturas, earumque dolorem lenit, colorem bonum reddit, venrem excitat.

Oleum de Alhasech, & est oleum sericinum, confert dolori renum, vesicæ, iliorum, & difficultati vrinæ, & proprie iniectionum per foramen virgæ, aut factio ex eo clysteri. & fit ita. Accipe alhasech, vnc. iiii. zingiberis vnc. j. & s. funde super ea in vase vitreato succi extremitatum alhasech. vnc. iiii. olei sesamini vnc. xiiii. aquae dulcis q. s. & decoque vsque ad aquae consumptionem. Modus alius quod bibitur, & inungitur super loca dolentia: & fit ex eo clystere. Confert dolori iuncturarum, & confortat eas, & confert debilitati renum, & vesicæ, & dorsi, & dolori iliorum, & colorem efficit bonum, & auget desiderium coeundi. Cuius dosis est vnc. i. cum rob, aut cum vino, aut cum aqua mellis. Accipe olei sesamini, & succi alhasech, & lactis vaccini recentis, ana lib. ii. albarum penidiarum vnc. v. zingiberis albi drach. xii. Et decoquatur vsque ad succi & lactis consumptionem, & administretur.

ISTVD oleum non est in usu. secundum au-tem intentionem Mes. oleum de alhasech est oleum sericinum. Serap. in proprio antidotario habet duas descr. olei alhasech, quarum prima est similis huic, in fine cuius ait, coquatur donec consumetur aqua, & remaneat oleum sericinum, & sic intentio Mes. similis est intentioni Serap. Auicenn. v. can. habet tres descriptio. Aliqui textus Mes. habent oleum alhasech, alij hasec, vt habet Auicenn. si hæc tria idem sunt, est thymus, si autem non, est hyssopus vsualis: nam hasec id est hyssopus vsualis, & alhasech id est thymus.

AVICENNA vocant oleum de hasec, quod est thymus, triplici modo componit, non magnopere ab his qui à Mes. scribuntur diuerso.

ID oleum cur Mes. hic & Serap. in Antidot. sericinum vocet, non video. Potest earumdem prope vrinam fieri eodem modo ex hyssopo, quod quidam hoc loco per alhasech à Mes. intelligi voluit.

THY.

Oleum de alhasech.

Verba anti-qua sic habet.

CHRI.

MAN.

SYL.

MESVE DE OLEIS

COST. **THYMI.** In priori descriptione cum tam larga **E** sic lib. simpl. conferre ad hydroperem, & ischiadem: ad-
de etiam, inuncto umbilico ad lumbricos. experire eun-
tem eodem ventrem solui umbilico inuncto. Sed & se-
mina si quis exprimat, oleum habebit ad eadem prestan-
da, ut audio, opportunum.

THYMI atque eius succi copia apud Sylium parcius
in isto est pondus olei, quod ad vncias quaternas prescri-
bitur. reponenda ergo sunt ex vulgata versione vncia
quatuordecim. In posteriori etiam est, quod in Sylio
desideres id enim oleum dicens venem excitare, uten-
di modum pratermittit, nempe an inungenda aliqua sit
corporis pars, an idem oleum sit assumendum. Adden-
dum igitur ex veteri versione, id facere epotum ad vn-
ciam vnam cum supra aut vino aut aqua. ita ut sit & as-
sumendum & obscuris etiam partibus illinendum. Quo
loco habenda quoque erit ratio, ut quum assumendum
est tum recens sit coactum, tum ex recenti ac recen-
ter expresso sesamo paratum, quod vetustate rancidum
non euaserit.

MESVE.

OLEUM Sicyonion idest de cucumere
agrestis, epilepsiam, hemicraniam, &
alios cerebri affectus frigidus naribus
immissum leuat, & strumas, & surdita-
tem, pannum, & cicatrices nigras delet. Oleum
sesaminum in succi cucumeris agrestis maturi
quantitate aequali coquitur ad succi consumptionem.
Vel succi radicum ipsius, & aliarum eiusdem
radicum tritarum, ana lib. s. cum olei sesamini lib. i.
coquitur ad succi consumptionem.

MAN. **SICYONIVM** vocat Pau. quod aliud tamen est
Sab Sicyonio a Diosc. inter alba olea descripto. Hoc
vero duplici modo construere docet ipse Paul. Sim-
pliciter quidem hoc pacto: radicis sylvestris cucum-
eris vnc. ii. olei sextarium vnum. coque in vase duplici.
Compositum hoc pacto, Radicis cucumeris sylvestris
abrase li. i. olei sextarios x. serpylli, meliloti, an. vnc. vi.
dadonpiceæ pinguium, althææ, ana vnc. s. scolopendri
vnc. vi. fenugræci sextar. ii. fenugræcum infun-
ditur in aqua per diem i. postea extrahitur, & cum his
quæ dicta sunt, & oleo, duobus vini sextariis additis,
infunditur. Et ubi omnia cocta sint, additur medullæ
ceruinæ cum paucis oleo solutæ vnc. iii. & rursus oleum
extractum reponitur. Quidam exponunt soli postquam
coctum fuerit dies xl. Sicyonium aliud efficacius. Suc-
ci elaterii sextar. iii. aritol. longæ, & rotundæ, styracis,
helenij, hyssopi, ireos, colocynthidos, pulegij, ori-
gani, cypri, dendrolibani, centaury, foliorum lauri,
ana vnc. ii. olei sextarios v. miscens coque donec pa-
rum succi relinquatur.

SYLV. **PAVLVS** radicem eius vnc. ii. coquit in vase dupli-
ci cum olei sextario i. Alterum idem compositum
efficit vnguento proximum. Hoc sæpe videtur Gale. in
lib. comp. medicamen. præcipue secundum genera,
sed etiam secundum locos, & aliquando in metho-
do. Eius vero compositionem ab eo promissam nus-
quam legi, sed est vinctum Sylii, a cucumere agresti est
vique dictum Dioscor. vnc. ii. olei sextarium vnum. *quæ regio est Peloponnesi. in qua laudatissi-
mum fiebat. Aliiter omnino componitur, & sine radi-
cibus cucumeris agrestis, a qua illud calfacit, tenuat,
digerit: hoc vero aut temperatum est, aut sub frigidum
quæquam id quadantenus calfacere, & febri ac ner-
uorum vitis prodesse, seminisque faciei niore con-
ciliare scribit Diosc. Elaterium vero ex fructu per ma-
tunitatem flavescente sine expressione extrahitur, sic-
catur ut scammonium. Post sex menses vtendum.*

COST. **CUCUMERIS** asinini. Sive succo fructuum,
sive ex radice hoc oleum parantur, discas ex Me-

OLEUM de pomis Citreis vel Arancijs
ad iuncturarum dolorem. Poma hæc
duodecim matura integra in olei sesa-
mini lib. ii. aquæ fontanæ, & marinæ
ana q. l. coque in vase vitreato ad aquæ consump-
tionem. Iterum in aquæ dulcis lib. i. & s. cum
penidiarum alb. vnc. viii. coque ad aquæ con-
sumptionem. Datur ab vnc. i. ad vnc. iii. cum po-
tu, cibo, obsonijs.

MESVE.

OLEUM de pomis Citranguli, confert dolori-
bus iuncturarum, & allelengi. Accipe poma
citrangulorum xii. & sint proprie antiqua, &
pone ea integra in vase figuli vitreato, & funde
super ea olei de oliuis, aut olei sesamini. vn. xxvi.
aut plus secundum magnitudinem, & paruita-
tem citrangulorum, & aquæ maris. coquantur
ad consumptionem aquæ. Deinde funde super
ipsum aquæ dulcis claræ lib. i. & s. & projice super
ea penidiarum albarum vnc. viii. decoque vique
ad aquæ consumptionem, & administretur in
potibus, & cibis, & pulmentis de farina. Dosis
eius est ab vnc. i. vsque ad iii.

ISTVD oleum non est in vsu. superius posi-
tum fuit oleum de granis citri, & citranguli, &
hoc est de pomis citrangulis. & de hoc pomo re-
stat Symon Ianuen. quod nunquam inuenit
aliquem de eo mentionem fecisse, sed secundum
modernorum opinionem est pomum dictum
Arantium.

CITRIA vocant. Est autem fructus mali Medi-
cæ vel Assyriæ. Et sint proprie antiqua. Credo
illum intelligere dudum ab arbore amota, vel bene
matura. Nam semper in arbore inuenies flores, fru-
ctus & paruos & maiores, atque inter hos quosdam
virides, quosdam semiaureos, quosdam penitus au-
reos, qui antiquiores dicuntur.

CITRANGVLI. Citrangulum quærens, non
citrum, sed aurantium malum, ut puto, intel-
ligit. Maturos fructus quærit, ne valido acore articu-
lis efficiant. quare præstat fort. esse eosdem ad hunc
vsu dulces quoque vsurpare. Coquit autem in oleo
non absolute sesamino, ut Sylius, sed aut illo, aut olea-
gino. Porro hoc oleum, ut quod paulo antea ex thymo
proposuit atque ut amygdalinum, potius exhibet ad arti-
culorum dolores. imo cibis & obsonijs commiscet. quod
vero iisdem partibus foris quoque inducendum sit, ut
effellus undique oppugnetur, ipso etiam tacente ad-
monemur.

MESVE.

OLEUM Croci nervos & vterum robo-
rat, amborumque dolorem sedat, da-
rities dissipat, coloris grauiâ efficit. Cro-
ci vnc. i. myrrhæ puræ † vnc. s. † diebus v. aceto
maceren-

macerentur. die sexto toto cardamomi † drach. viii. simul macera, septimo cum oleo libr. i. & s. coquatur igni lento ad aceti consumptionem, loco aceti sunt qui vinum supponant.

MAN. DIOSCORIDES accipit oleum præadstrictum cum calamo, myrrha & cardamomo, deinde apponit crocum. Et vide ab eo, qui alia arte vitur quam hic. Somnum facit secundum Dioscor. etiam in phrenicis, si odoretur, aut infricetur naribus, suppurat, purgat viscera. Dolori matricis. Dioscorides clausioni, malignis viceribus cum cera, croco, medulla, & duplo oleo. A Paulo aliud describitur longe hoc sicuti præstantius, ita & preciosius.

SYLV. DIOSCORIDES aliter præparat ad somnum conciliandum, etiam phreneticis, si odoretur, aut naribus infricetur, & ad clausionem vteri. suppurat, viscera purgat, etiam maligna. Paulo est aliud, ut pretiosius, ita præstantius.

COST. CROCI. Croci integra stammina hic sunt sumenda. Alioqui eius in puluerem ducti vis dierum quinque infusione plus iusto exolesceret. reliqua contusa sumuntur, ut densiorem eorum substantiam aceti vis usque qua que penetrat. cardamomum postremo addit loco, ut quod luxiori & minus lento corpore (est enim friabile) celerius quam reliqua maceretur. Acetum, album semper sumendum, si secus non admonuerit author compositionis. hic tamen astrictionis gratia si nigro utaris, non errabis. Aduersissimum nervosis est partibus acetum. hic tamen penetrationis gratia recte usurpatur. tentat profecto nervos celerrime omnium, atque adeo eorum quæ præsidio esse illis possunt vim promptissime in ipsos desert. Tu si aceti iniurias verearis, vinum ut author admonet, sumes, aut que maioris futura est usus, aquam ex vino extraham destillatione.

MESVE.

OLEVM ex piperibus iuvat morbos nervorum frigidus, ut paralyfim, spasmus cynicum, tremorem, epilepsiam, ad hæc ischiadem, & cæteras arthritidis differentias, & vteri, coli, renum, vesicæ affectus frigidus, quia calfacit, tenuat, terget, ob id obstructions aperit, calculum frangit. Trium piperum ana † vnc. iij. cepularum, beller. embli. Ind. ana drachm. v. rad. apij, foeniculi, ana drachm. iij. & semiss. sagapeni, opopanacis, hyoscyami albi ana, drachm. ii. & semiss. turbiti bonialbi † drachm. xii. zingib. drachm. iij. surculorum hyssopi recentium. foliorum rutæ virentium, ana manip. i. parum trita coquantur ad tertiam partem in aquæ libr. xxiiij. coletur cum olei cicini heminis duabus, percoquatur ad aquæ consumptionem. Addunt alij ireos drachm. vi. thapsiæ drachm. ii. anisi, cardamomi, ana drachm. i. & s. calami aromatici drachm. ii. & s. spicæ nardi drachm. i. expressionis hyssopi, vel thymi sextarios tres. Poni potest loco cicini oleum irinum. vel leucoi lutei, vel amygd. amararum, vel omnium simul quatuor ana heminas.

CHRI. OLEVM de piperibus esset conveniens omnibus dispositionibus frigidis, sicut est paralytis tremor, spasmus, & mollificatio. conferet

A etiam ad epilepsiam, ad ischiaticam & ad dolorem iuncturarum & dorsi, & matricis, & maxime conveniret in vera colica facta ab humore phlegmatico ventoso & pluribus alijs dispositionibus positis in litera conveniret, sed non est in usu.

MAN. IVSQVIAMI albi.) Suspico hic esse mendum. Quid enim operatur hoc loco hyoscyamus præsertim in exigua portione? (Hafach. humidus.) i. thymi, ut credo Sextaria.) Græce ζιζαν. Administraretur ubi oportet.) Credo authoris intentionem fuisse, ut etiam biberetur, sicut & nonnulla, de quibus sermo habitus est. Auicenna describit hoc sub nomine olei Alchechengi.

SYLV. HOC describitur Auicenna nomine olei alchechengi. hyoscyamus præsertim tam paucus, hic otiosus videtur, ut mendii suspitio, sit vehemens. Validum fuerit hoc ol. etiam potu. Mediolani usurpatur.

COST. DE piperis. Proponitur hoc etiam ad calculos. quare ad bibendum quoque (quod ait Manard.) proponitur. At qui eo in hunc modum uti voluerit, pro thapsia, cuius uncias binas querit casiam, idest cinnamomum, ut reponat, hortor. hyoscyamum etiam caueat. & pro cicino oleo amygdalarum amararum oleum recipiat.

MESVE.

OLEVM ex Euphorbio iuvat maxime frigidus cerebri & nervorum affectus, cephalalgiam, hemierianiam, lethargum, naribus immisum, articolorum quoque & hepatis, & splenis dolores illitum iuvat. Euphorbij vnc. s. in olei leucoij lutei, & vini odor, ana vnc. v. coquitur ad vnc. v. coquitur ad vini consumptionem. Vel staphidos agriæ, † struthij, ana † vnc. s. pyrethri drachm. vi. succi calaminthes montanæ † vnc. i. & s. costi, drachm. x. castorei drachm. v. trita, triduoque macerata, in vini odori lib. iij. & s. coquatur ad dimid. deinde frica multum, diuque manibus, & cola, cum olei leucoij lutei, aut sesamini lib. i. & s. percoque ad vini reliqui consumptionem, tunc insperge euphorbii recentis, & albi tenuissime triti drachm. iij. & miscendo coque.

CHRI. OLEVM de Euphorbio est fortissima calefactionis & desiccationis. & est in usu, & est medicina singularis conveniens omnibus dispositionibus, quibus convenit oleum de piperibus immediate dictum. ab ipsis tamen præcauendum est in principio harum dispositionum, nisi in excessu frigidis. Et quum Mesue doceat istud oleum facere duobus, modis aliqui doctores magis laudant secundum, quam primum. Auicenna in v. canon. habet vnam aliam descript. quæ videtur esse eadem cum secunda descriptione.

MAN. GALENVS ex solo euphorbio, & oleo parat euphorbium, vel augens, vel minuens, iuxta maiorem minoremque indigentiam. vide libro 2. de compositione medicamentorum secundum loca. Cōditi.) Condes. vel radícula, nunc paucis nota, quæ & struthion. Auicenna accipit costum, castoreum, calamentum, pyrethrum.

Mesue. KK IDEM

M E S V E D E O L E I S

SYLV. IDEM potest quod ol. de piperibus, sed calidius, & siccantius: fugiendum utrumque in principio ditorum affectuum, nisi vehementer frigidi sint. Secundum efficacius etiam Ani. describitur v. cano. ex oleo, & solo euphorbio parciore: largiore parat Gale. lib. 2. c. ph. p. pro vario scopo. Olei lib. i. immitte euphorbij validi, hoc est recentis, & albi, semunciam, vel (si vetus est euphorbium, ut bimum, trimum, & iam pallidum, aut flauum) drac. vi. si sensus in auribus, vel parte alia est acer, minus semuncia, ut drac. ii. si obtusus, validi euphorbij, vnc. s. vel drac. v. praesertim si affectus est contumax, ut alopecia. Idem pollent piper, caepa, allium, ruta oleo incocta in frigidis auribus, & aliarum partium affectibus, ut in hemicrania a causa frigida. Oleum cui libanotis, i. rosmarinus incocta sit, vel radix betae albae, vel cucurbitae agrestis, vel cucumeris agrestis, vel bryoniae, vel althaeae, efficaciter euaporat, vbi haec qualitatem, & vires in oleo tenui non adstringente dimiserunt. Ol. ex menta viridi repellit, exiccat, roborat, digerit li. 2. c. ph. p. Pisseleon seu picinum oleum Diosc. componitur. Oleorum genus tertium facimus non modo eis plantarum praedictas partes incoquendo, sed etiam animalia medicamentosa: id quod exempla sequentia docebunt.

COST. DE euphorbio. Euphorbium ex oleo leucoij albi dissolutum libr. simpl. ad affectus frigidus nervorum hic propositos, ut admirandum praesidium commendat. hic vinum addit non temere, ut quod corroborandi vim habet, praesertim nigrum. Quod autem euphorbium hic recens, & album quaerit, suspicionem alicui faciat quando recens, & annuum veneni atque ignis habere ait vires lib. simpli. quorsum ergo hic recens quaerit? Sed & probatissimum eodem loco colore esse ait pallido. hic autem quasi minus probatum quaerens album deligit. Verum paucis. euphorbium foris longe minori, quam intus periculo admoetur. in frigidissimis igitur affectibus, si efficacissimum quaerit, recte quaerit. id vero est recens. quo vel eo nomine hoc loco est opus, quod vetustum difficile dissolvitur eodem Mes. loco citato admonente. Constat ergo cur recens hic deligit, quod alibi damnat. Est vero etiam recens probatissimum non plane album, sed pallidum. album tamen recte dici potest respectu vetusti, quod est usum.

M E S V E.

OLEVUM Vulpinum ad podagras, reliqua; arthritidis species, ac dorsii, renumque dolorem est efficacissimum. Vulpes integra tantum exenterata, in aqua fontanae, & marinae, ana f sextario i. olei antiqui clari sextar. ii. & s. cum salis vnc. iiii. coquitur ad aquarum consumptionem, & vulpis artuum dissolutionem. Postea aquam dulcem (cui hyssopi, & anethi, herbarum, ana man. i. incoctus sit) affunde vasi, & cum dictarum herbarum, ana libr. i. recoque ad huius aquae consumptionem. Vel vulpes in aqua fontana & salsa cum herbis dictis sine oleo percoquatur, ad carniem vulpis, & artuum dissolutionem. Aqua haec ad fotum, vel balneum partium affectarum est efficax.

CHRL. OLEVUM Vulpinum est nobile, & vbiq; praeparatur, & est conueniens ad omnes aegritudines frigidas nervorum, & iuncturarum, sed non est tanta calefactionis, quanta est oleum de Euphorbio, vel de piperibus, vel lauanum. & est mirabile in extendendo decurtates, nec eius vltus

prohibetur statim post principium aegritudinum frigidarum.

A D D I T I O.

Istud oleum est multum in vsu Ioan. Angl. in cap. de dolore iuncturarum, inquit, oleum Vulpinum est medicamen vlt. ad arthriticam, & podagram, & dolorem renum & dorsii.

VIVAM sumit Paul. & coquit in oleo. Olei antiqui kist. iiii.) Videntur duae cotylae, ut supra. Est enim mirabile balneum. Landant Graeci in oleo simplic. decoctionis vulpis viuar.

ID oleum ad nervosi generis, & iuncturarum affectus omnes frigidus ob calorem mediocre est tutissimum etiam initio, & efficacissimum. Paul. viuum vulpem oleo incoquit, & hodie nonnulli viuum vbi exenterarunt, semispirantem adhuc oleo incoquant. Vulpes autem bene habita, qualis per vindemias vis nutrita, & impinguata, aetatis mediae esto. Quid enim virium a vulpecula recens nata, & strigosa expectare possis? Grandior enim quia calore est acriori, humores habet calidiores, & ob id extremata omnia acra, & partium omnium naturam valenter digerentem, ut nec vrinam, nec ventrem inferiorem contempserim. Additur coquendo interdum salvia, rosmarinus, iuniperus, anethum, origanum, maiorana, & tunc vulpinum est vnguentum.

VULPINVM. Vulpem ait Paulus totam, siue viuum, siue mortuam decoctam discussorium oleum efficere. Sextus philosophus Platonius viuum scribit, siue ex aqua, siue ex oleo coctam mire podagricos sanare. Mes. sal addit, utilissimum certe, quando praeter dissolutionem robur quoque nervosis & articularibus partibus quoddam conciliat. Anethi, & hyssopi loco addunt alij chamopythin, nervis, & articulis familiarem.

M E S V E.

OLEVUM ex Viperis cutim expurgat, impetigines sanat. fit ex viperarum nigrarum integrarum, lib. ii. ad carniem dissolutionem coctis igni lento in olei sesami sextar. i. & s. in vase terreo vitrato angustioris exacte obturato, ne illius noxio vapore offensus. vbi refrigerit, vitreo vase reponatur, penna partibus affectis illinatur.

ISTVD oleum de Serpentibus etiam describitur a Serap. in proprio antidot. & dicit illud conferre ad impetiginem, & debilitatem stomachi, & asaphati.

VIPERAS intellige, & elige, ut in Theriaca & absconde caput & caudam, & valebit elephanthiasis. Si abscessis capite & cauda viperarum (quales theriaca postulat) oleo incoquantur, etiam elephanthiasis fuerit salubre.

NOTA est ex Galeno lib. de antidot. elephanthiasis historia vino, in quo integra vipera irrepsit, & sanati. quare, etsi in conficienda theriaca, ut tutius res agatur, abscondere caput, & caudam veterum consilium fuerit: sicut tamen ad scorpionum conficiendum oleum non abicitur ipsorum aculeus, ita si integram viperam ad oleum ex Mes. praescripto parandum, sumpsis, quo illinendum foris est corpus, non minoris id securitatis, atque efficaciae fore existimo, quam si, ut consilium Ma-nardus, abscessa cauda, & capite conficiunt. Ma-nardus tamen consilium magis probat.

ME-

M E S V E.

OLEVM ex Scorpionibus, lapidem renum, & vesicæ frangit, & expellit, lumbis, pubi, perinæo illitum, aut per meatum vrinarium iniectum. fit ex scorpionibus viginti, vel paulo pluribus, aut paucioribus in olei amygd. amararum lib. ij. insolatis mense vno in vase vitreo probe obstrueto. Vel aristol. rotundæ, gentianæ, cypri, corticum rad. capparis, ana vnc. i. in olei amygd. amararum sextario i. diebus xx. insolenter in vase vitreo operculato, deinde scorpiones a x. ad xv. oleo iniice. obtura. insola iterum i. mense vno. Egressus è balneo, aut in essu calculosus illo vngatur in tribus dictis partibus & in meatum vrinarium iniiciatur portio eius exigua, horis singulis, est mirabile. Quidam priore, alij posteriore ceu efficaciore vti malunt.

OLEVM de Scorp. generaliter est ab omnibus vsitatum. dupliciter præparatur. nam quodam est simplex, & fit solum ex oleo de amygd. amaris, & scorpionibus. Aliud est quod fit ex tali oleo, & ex scorpionibus, & quibusdam aromatis aperitiuis, & calidis. & vtriusque modi hic ponuntur descripti. Primum quod est simplex, plus attinet frigiditati ratione scorpionum. sed secundum plus attinet caliditati ratione aromatum, & vtramque est aperitiuum, subtiliatium vrinæ, & lapidis fractuum, renibus, & vesicæ inunctum ab extra, iuxta renes, & iuxta collum vesicæ & pectinis: oleum tamen de scorpionibus compositum est efficacius simplici oleo: similiter per syringam aliquid eorum impositum per virgam prouocat vrinam, & subtiliat ac frangit lapidem in vesica: & prædictas operationes efficiunt ex ipsorum complexione, sed non tantum ex hoc, immo èta proprietate specifica, & forma.

MODVS operationis eius alius. Paratur nunc cum oleo antiquo, additis multis simplicibus medicamentis ad venena laudatis: estque mirabile in pestilentia, & venenis omnibus. Scio ego hominem, qui hoc solo munitus, seuissimam quantumuis pestilentiam nihil facere, nec solum seipsum, sed & famulos secum ad viscidos pestilentia affectos accedentes, incolumes seruat. Scio & ex sola inunctione aliquos liberatos, qui seuissima biberant venena.

PARATVR etiam nunc oleo antiquo additis simplicibus medicamentis contra venena laudatis, fitque oleum vitandarum virium contra venena omnia, & pestilentiam. Scio hominem hoc solo munitum quartumuis seuam pestilentiam nihil facere, sed eum & seruos suos vna secum viscidos pestilentia affectos, incolumes seruari, & sola vntione quosdam a seuissimis venenis potius liberatos. Prius ob scorpiones frigidum est: posteriore ob aromata calidum & efficacius, non ob horum calorem & essentia tenuitatem (quibus aperit, incidit, tenuat, terget, perumpit) sed etiam totius substantia scorpionum proprietate, & vt loquuntur, forma specifica, qua vtrumque calculum renum & vesicæ frangit illitum tantum lumbis, si in renibus est. si vero in vesica, pubi, perinæo, & iniecta etiam nunc pauca in meatum vrinarium.

EX scorpionibus, magno artificio conficiendi formulam habes a Matthiolo in Dioscoride. Id quum ad venena satis superque ille commendat, audaciam

A ignavis medicis peperit, vt in omnibus etiam deploratis, & astu laborantibus, & in etate omni, vel infantium vsurpent cum magna artis calumnia, & pernitie multorum.

M E S V E.

OLEVM ex Ranis refrigerat, ob id podagram, & alias arthritidis species calidas mitigat, & incendium febrium ardentium fronti, & temporibus illitum, quandoque etiam somnum conciliat. Caput ranarum antiquarum selibra in vase vitreo bene obturato, cum sextario dimid. olei sesamini coquitur ad capitum dissolutionem, vti oleum ex viperis.

OLEVM de ranis non reperitur præparatum. vsus tamen eius esset magistralis ad somnum prouocandum, & prohibendum fumos calidos ad caput ascendentes. Io. Anglicus in c. de dolore iuncturarum habet descript. huius olei.

HOC vidi quosdam vtentes in podagra, sed in ea nullum magis præsentacum vidi auxilium, & absque periculo, quam vt eam homo æquo animo ferat, expectans Hippo. terminum.

HOC oleum etiam hodie parant, ob id tantum quod sit necessarium ad emplastri de ranis compositionem a Ioan. Vigo descriptam. Podagræ calenti admouerunt quidam, sed nullo fructu. Neque enim frigiditas in eo magna esse potest ab his capitibus coquendo coctione tam longa, & in oleo sesamino alteratis. Rectius, meo iudicio, ranæ virides in syluis crebræ, vnguibus reptantes in altissimas quasque arbores, & sub noctem brexantes (vox enim earum vnica est bres) oleo violato, vel omphacino, ad hos vsus incoquerentur. Quas manibus viuas hodie ex more tenent ad refrigerium febre acuta aliqua ardentibus, croissets, vulgo dictas, quarum meminisse videt Gal. lib. 10. simp.

EX ranis. Alij non caput tantum, sed totum vana-rum corpus, ad hoc oleum vsurpant: alij abiectis visceribus, quod reliquum est sumunt eodem sepe omnes vsu: antiquas autem quum hoc loco iubet sumi, aquaticas legendum existimo, vt eas esse vitandas admoneat, que aquatica vite conditionem in terrestrem commutarunt, bufones, inquam venenata prorsus, & lethalis natura. longæ autem antiquioris vite, quam vana, quarum corpora resoluunt in lutum aduentante hyeme insignes censent historici. alioqui autem harum vulgariarum, & esculentarum ranarum iuniores potius, quam vetustas ad propositum conficiendum oleum maioris fore vsus ex quo refrigerium quaritur, existimo sunt enim humidiores ac frigidiores mea sententia, quarum corpus in aqua genitum achis solisque calorem & ix sensit.

M E S V E.

OLEA per resolutionem variis sunt modis, virium sane mirificarum. De quibus scribunt fusius, qui rerum occulta manifestant, & detegunt. Sapientes tibi omnino legendi, & imitandi, si sanæ illorum maxime es cupidus. Mihi vero Dei spiritus largitate, & gratia, nunc pauca quedam, sed mirabilia illorum oleorum effecta per censere sufficiat.

Mesue. KK ij FIVNT

M E S V E D E O L E I S

MAN. **F**IVNT autem. olea. Tertius est tractatus, qui à recentioribus maiori ex parte natus est. Qui quæ sunt occulta.) Hoc est chymistæ. hi enim composita quædam veluti elementa segregant, quorum id quod in igni reponet, maxime est potentia.

SYLV. **O**LEORVM genus quartum à sapientibus multis descriptum, hodie chymistica arte magis perficitur, vim quandam in concreto & posito occultam manifestante. Hæc namque ignis vehementia ex liquoribus, gummi, melle, saccharo, cera, oleaginam quandam substantiam separat, & in capitellum attollit: nec minus ex plantis pinguibus, ligno guaiaci, iuniperi, pini sarice, cedro, & id genus alij: præterea ex plantarum, atque adeo animalium partibus omnibus ipsum velut gluten terre substantiæ, humorem insitum, pinguem imputribilem maxime, ut ignis secretum nunc sursum attollit in capitella. vel ut titulos, vel deorsum in subiectum aliquem catinum præcipitat: rem omnibus alijs remedijs plane diuiniorem, si Vitadio in cælo philosophorum, & Gebero, & veritati credimus: quamquam hodie sunt idiotæ quidam, magnorum tamen Medicorum nomine se venditantes, qui id ipsum ceu nugatorium calumniantur, ut alia prope omnia pulcherrima ignorata, solas (ut vocant) receptas scribere, nulla tamen ratione scientibus. Adde quod metalla quædam chymistis in calcem versa in oleum funduntur. Sunt qui terrea quoque corpora ut lateres ignitos oleo incoquant, ut vires oleo ipsi præstantissimas acquirant. Ad Mes. redeamus.

M E S V E.

OLEVM de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia persanare, capillos regnere, vlcera maligna, & fistulosa curare. Vitelli ouorum elixando duratorum triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plumbata frignantur igni, mediocri) mouendo cochleari ligneo, aut ferreo, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod pressi cochleari largius remittent. Vel iidem vitelli elixando indurati mola frangantur, deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus: & oleum destillabit. † Vel ipsi vitelli corpulento vati imponantur, oleumque in capitellum ignis violentia tollatur, qualiter oleum philosophorum post dicendum.

CHRI. **O**LEVM de ouis non est in vsu, confert tamen omnibus dispositionibus cutis etiam remouendo lentiginem. Serap. in proprio antidot. dicit istud oleum facere crescere pilos. Similiter Ras. in proprio antid. dicit istud oleum valde conferre passionibus, & doloribus ani, & dolori aurium, & dentium.

MAN. **M**IRVM in modum aufert cutis sorditates, & cicatrices præcipue, quæ post vitionem remanserunt, sed difficile est ita parare. ut non vehementer feseat, minus tamen male olet illud, quod per destillationem, vel sublimationem fit.

SYLV. **C**VTIS sorditatem mire aufert, ac cicatrices, præcipue in ambustis relictas: fere autem grauitur oleis: minus tamen postremum sublimando destillatum. Pulos auget Serapioni in Antid. aurium, dentium, sedis doloribus, & alijs plerisque sedis affectibus. Ras. in Antidot.

Oleum Oorum Nicolai.

Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunorum in patella ferrea semper mouendo rude ferrea donec probe assetur calidus. lintheo forti, oleo amygdal. madefacto exprime potest etiã alembico destil-

lari, ut ol. philosoph. Mesue Satius est vitellos crudos frigere, cochleari assidue mouere, donec assati, & cochleari pressi, vase inclinato reddant oleum, quod phyala conditum etiã diu integrum seruatur: ex viginti vitellis extrahes horis duab. vnc. iij. aut circiter.

OVORVM. De oleo per expressionem, & impressionem hætenus. Aggreditur nunc de ijs, quæ per resolutionem, quo modo ex vitellis ouorum conficiantur solet. Quæ tamen occasione vitelli oui meminit, duos quoque proponit eiusdem parandi modos per expressionem. Anodyna facultatis hoc oleum est, si vllum. quo nomine tumorum malorumue vlcera dolori conferre solet illitum. curare tamen vlcera, ut addit Syluius, nondum obseruari.

M E S V E.

OLEVM ex frumeto, impetigines, & cutis asperitates curat. Frumentum in duas laminas ferreas mediocriter ignitas si prematur, hoc oleum remittit. Vel triticum excorticatum vase sublimationis destilletur qualiter oleum philosophorum.

Oleum de frumento, impetigines, & cutis asperitates curat. Modus operationis est. Pone frumentum super laminam ferream, & super ipsum aliam laminam ferream ignitam non multum, & comprime, & manabit oleum. Secundus modus. ponatur oleum excorticatum in vase sublimationis, fiat sicut dicemus.

OLEVM de frumento non est in vsu, esset tamen lenitium, & humectatiuum omnium asperitatum cutis, quæ fiunt a siccitate.

ET hoc valde in cutis infectionibus conducit. Feci ego quandoque parari per descensorium, ut chymitarum voce vtar.

CVTIS asperitates a siccitate natas lenit, & humectat, & cæteras cutis infectiones emendat. Ras. etiam in Antidot. describitur.

FRUMENTI. Frumenti absoluto nomine triticum intelligitur, licet frumentaceum genus, & hordeum, & zeam, & alias eiusmodi comprehendat fruges. ex quibus omnibus in eundem vsu parari oleum posse existimo. Huius ex his conficiendi quum duplicem modum offerat, prior est per expressionem, posterior per resolutionem, innuit & per ascensum, dicens fieri per vasa sublimationis. potest tamen etiam per descensum fieri.

M E S V E.

OLEVM sinapinum salubre affectibus frigidis, lethargo, obliuioni, dolori, quem frigiditas intemperies parit. Fit ut oleum de frumento.

ISTVD oleum est in vsu secundum intentionem Mes. eius operatio est sicut operatio olei de frumento: fit tamen communiter sicut oleum de amygdalis. Sinapis autem duæ sunt species, alba, & nigra. Nigra autem est illa, quæ communiter intelligitur, quando simpliciter ponitur.

HOC nunquam vsus sum. Est autem (ut puto) adeo efficax, ut ad extima trahens, materiam, id est, ruborem, cuti inducat.

IN.

† Tertius modus est, ut de destillatur in ca. 2. ca. & alibi.

COST.

CHRI.

MAN.

SYLV.

MAN.

SYLV.

CHRI.

MAN.

FLV. **I**N vsu est id oleum, sed factum, vt oleum amygd. A phlegmum, id est, inbrificationem, vt ipsum sicut in cute excitare potest.

COST. **S**INAPI. Fit hoc etiam per simplicem expressionem temperatius, per ignitas autem laminas si expresseris acerrimum fore existimo, & vere ignis instar bullas in cute excitaturū. tertia ratio per distillationem, siue per ascensum mediarum quodammodo vitrum oleū reddet.

M E S V E.

OLEVM iuniperi emēdat cutis infectiones, terpiginem, cancrum, vlcera maligna, quatuor, quae in tibijs, & erutibus quorundam: malum mortuum recentiores vocant. Samentis iuniperi tenuibus vas vitratum oris angusti reple, laminam ferri tenuē foraminibus multis in cribri tritici modū pertusam, ori toti applica, luta eandem cum ore tum dicti vasis, tum alterius minoris etiam vitrati oleū excepturi, quod terrae vbi infuderis, luculento maius alteri iuniperi frustula capiens, circūda horis duabus, sicque oleū in vas minus distillabit.

Oleum de iunipero confert infectionibus cutis, & malo mortuo tibiariū, & serpigini, & cācro, & vulneribus malis. Accipe ex lignis iuniperi quantitatem sufficientem, & scinde in frusta: & imple ex eis dolium magnū vitreatum interius, cuius orificium sit arctum, & fac foueam in terra, & praepara parietes eius, cum terra figuli. Deinde pone ollam vitreatam ex directo in fundo foueae habentem orificium amplum; & cooperiatur lamina ferrea subtili perforata foraminibus multis, sicut cribratorium tritici. ita quod lamina vndique olla orificium cooperiat. Deinde super laminam praeparetur orificium dolij ex inuerto, & praeparetur cum terra figuli, vt nihil ex vtriusque orificij respiret. Post illud accende ignem super totum corpus dolij; & dimitte ardere sic per horas duas, manabit. n. ex arte hac oleum, quod recode: & administra vbi oportet.

MAN. **H**IC distillandi modus est eliciendi a rebus succū, quem chymici per descensorium vocant, per quē olea ex lignis, vel lignosis rebus extrahuntur. Vidi ego quandoque extrahi ex pineis ad erugandas mulierum cures. Vfus etiam sum eo quod è ligno Indico Guaiaco vocato, vel quod melius successit, ex sancto per eundem modum manauit, in Gallicis, vel vlceribus, vel doloribus, in quem vsū & hoc scilicet ex iunipero factum, non parum conducit. Malo mortuo.) Ita vocant recentiores mala quaedam vicera, in crutibus praecipue contingentia.

SYLV. **H**AC arte oleum ex pineis nucleis ad erugandam mulierum cutem, ex ligno Guaiaci, & potentius ex ligno sancto ad morbi Hispanici dolores ac vlceribus & oleum iuniperi, & genistae, & fraxini, & similibus prodest) & lignis alijs, praesertim pinguibus ac succulentis, fructibus, baccis, seminibus. Vas autem maius esse possit metallicum, aut si vitreum est, vel silicium, probe totum luto sapientum muniatur, figulinum autem, quia rarum est, oleo foras exhalanti viam dare: ob id vitratum sit intus. Infernum autem vas receptorium vitreum esse potest ambitu non lutatum, modo sit paulo crassius. Potest & metallicum: potest denique terreum esse, modo sit vitratum: alioqui oleum id tenuissimum hac illac per vasis poros distillet. Multo minus fouea intra terram parietes

terra figulari paratos habente (quod Mesue imperabat) recipi tuto id oleum possit. Adde quod neque minus vas terrae infundere est necesse, si velut area aliqua possis carbones & ligna sustinere, quibus vas maius est circumdandum.

COST. **I**UNIPERI. Olei per descensum extrahendi multiplicem in superioribus modum explicauimus, ad quos hic quoque a Mesue propositus refertur.

M E S V E.

OLEVM fraxinum splenicis iuuat, praeter id potest, quae oleum iuniperi, & eodem fit modo.

MAN. **N**ON solum inunctum, sed etiam ebibitum, confert lienicis.

SYLV. **I**D oleum hypochondrio sinistro illitum, & potum, splenis obstructions potenter liberat, duritiemque emollit, ac digerit.

COST. **F**RAXINIVM. Fraxinus frigidus, & sicco temperamento, & adstringente vi, qua lienterias curat Paulo auctore, ineptus est, vt lienem ex crasso humore diuorem emolliat, ad lienem tamen extenuandum mire probatur eius cortex. In libro enim Galeni spurio, qui est de dynamidjs, vino, & eius cortice decocto lienem profusus extenuari scribitur. In eum ergo vsū qui parare oleū velit, corticem acciperet. An vero oleum per descensum ex fraxino paratum tuto sumi possit, vt Manardus ait, non sat scio. ingratisimum certe sapore, odoreque molestissimum esse, & eiusmodi olea exurent, quam sibi compararunt facultate, parce vsurpanda certo scio. Ad extenuandum lienem sale fraxinis ego libentius vtar, cuius conficiendi rationem attulimus, quum de olei conficiendi ratione paulo antea differeremus.

M E S V E.

OLEVM ex gagate sacratum, daemonicis, epilepticis, paralyticis, spasmicis, tetanicis, arthriticis, ab vtero suffocatis saluberrimum: conceptumque adiuuat. Fit ex gagatis lapidibus, quomodo oleum iuniperi, vel sublimatione mox dicenda.

CHRI. **O**LEVM de gagatis gagates est lapis coloris nigri, leuis, stans super aquas, & reperitur in India. non est in vsu.

MAN. **L**APIS hic à Dioscor. Gangites dicitur, quo scilicet, & multis alijs rebus caremus. Quod vero de daemonicis dicitur, superstitiosum est, & a Christiano alienum.

SYLV. **G**AGATES lapis ater odore bituminis dum vitur, tumores in genu diuturnos dissipat, & sinus siccando contrahit: cruenta vero vlcera praecipue glutinat. Hic multus nobis est in corallis, maxime precariis: & ita magnus saepe, vt salina mihi duo sint iustae magnitudinis ex solido gagate. Cum autem eo sit multo vilius bitumē, & viribus, aut iisdem, aut validioribus (vt ex gagatis Galeni bituminis commercio cum odorem, & fortasse reliqua. Sorutus colligere licet) tentari posset ex ipso oleum, quod largius fluet, praesertim si recens est bitumen, cum ipsum si terrae ipsius velut Mesue. KK ij adeps,

COST. MAN. SYLV. CHRI. MAN. CHRI. MAN.

MESVE DE OLEIS

adeps, & olei vice ratur accolis lacus Asphaltitæ. locorum aliorum bituminosorum. An vero epilepsiam iuuare possit oleum istud, inre ambigi potest. Cum enim non ita tenuet ac digerat, sed vtrumque mediocriter præter, quid spei ab hoc esse possit, nisi siccando, aut sua tota substantia iuuare dicatur? Nam odore illo bituminis terro epilepsiam magis prodat, vt myrrha, galbani, cornuum, vngulatum, pellem capræ, & hirci suffitus. quod vero de dæmoniis scribit Mesues, superstitiosum est: a Christianoque homine alienū.

Et pluries extinguuntur in oleo oliuarum. demum prædicta frustra cum oleo ad alem bicum ponuntur sic destillando, & oleo destillatur, quod est subtilissimum in complexione, & virtute ponitur cum oleo balsami, & habet consimiles operationes, & sæpe loco eius assumimus tale oleum.

A D D I T I O.

Istud idem describit Rasis in proprio antidotario, & dicit ipsum valere, sicut oleum balsami, sed est subtilius, & calidius, & maioris utilitatis in ægri tudinibus frigidis. perforat enim manum cito, & expanditur lato spacio. valet lapidi, & ægri tudinibus vesicæ. prouocat vrinam, valet passionibus aurium, interficit vermes in eis. valet paralyti, & torturæ oris inunctū, aut bibitum, valet ischiaticæ, & dolori iuncturatum & dorli.

COST. **GAGATES.** Gagatem Belgis audio passim esse instar lignorum ad ignem, licet flammam non emittat. Dioscorides eius meminit sub Gagatis non etiam gangetis, vt ait Manardus nuncupatione, & bituminis speciem esse ait probatam ad multa. An vero demones naturali vilo præsidio fugari possint, licet Iosepho mentio sit Baaras herbe extrahentis demones, & recentioribus Holiba, Christiano tamen homini superstitiosum est, vt recte monet Manardus. De hac vero re a nobis in libello de vniuersali stirpium natura, quem superiori anno edidimus. disputabatur.

M E S V E.

OLEVM Philosophorum (quod etiam oleum sapientiæ, & perfecti magisterij, & benedictum, & diuinum, & sanctum quidam vocarunt) veterum omnium consensu effectibus secretis non paucis est efficacissimum. Nam calfacit, siccatur essentia tenuitate, in altum penetrat, digerit. Proinde materiam omnem excrementosam consumit. Ob id epilepsia, paralyti, vertigini, obliuioni, & lienis, renum vesicæ, vteri, neruorum, articulorum omnium, & reliquarum partium neruosarum doloribus frigidis maiorem in modum confert.

Oleum Naturale,	Minerale.	optimum.
philosophorum,	Marinum	Subrubrum
	ex insulis	medium.
	& scopulis	Subnigrum
	fluens,	& crassum,
	naphtha	pestimum.
Artificiale	dictum.	

Arte vero sic fit. lateres ex terra rubente multum antiquatos in frustra comminutos carbonibus non fumantibus accende, donec igniti ru-beant: tunc concha oleo Trorilmarini, vel anti-quo claro plena extingue, & quoad eius fieri potest, oleo imbue: sicca per se in casulis, post minutissime tere, & vasi per sublimationem destil-landum trade, luro chymistarum capitello com-mitte, carbonibus in fornacæ accensis coque, do-nec oleum destillet in phyalam vitream naso-imo capitelli agglutinatum, quam exacte obstru-ctam reconde, & serua. quanto enim antiquius, tanto valentius.

CHRIS. **O**LEVM philosophorum est magnæ effica-cia, & virtutis, & denominatur a philoso-pho oleum de lateribus, & solum a quibusdam habetur in vsu. & ibi magistraliter præparatum reperitur. & modus compositionis est, nam reci-piuntur frustra parua antiquorum laterum igni-

PHILOSOPHORVM chymistarum videlicet: de quorum numero cum & ipse esset, vt pluribus ex locis colligi potest, ideo ei placuit hanc partem cu hoc oleo finire, quod & perfecti magisterij vocant, illorum loquendi modum sequutus. Vt vero ego scribam, quid de hisce rebus sentiam, dicam: vbi opus est vehementer calefacere, & ad intima vsque accedere, nullam naturalem rem posse his oleis, per hanc videlicet artem elicitis conferri, adeo, vt etiam vim ignis & æquent, & superent. Vidi enim his oculis guttam cuiusdam olei fortuito cadentem lecti sternia omnia quæ multiplicia erant momento pertrasse, & lecti fundum, quod ex asseribus inussisse. Quod fit a natura. In montanis Mutinæ. ditioni Alphonsi principis nostri, qui propria virtute ea loca ab hostibus occupata recuperavit, loco Gybinum vocato liquor certus temporibus manat, oleum montis Gybi vocant, qui ad longinqua loca, non sine magna recte eo videntium vilitate, deportatur. Est enim quoddam subalbidū. De naphtha, ad quem proculdubio hæc referuntur, scribit Dioscorides aliam esse albam, aliam nigram. Accipe ex lateribus antiquis. Albuchasis in libro qui Seruntor dicitur, novos lateres accipit, quos aqua non tetigerit. Cuius opinioni ego potius adhareo, quia oleum melius imbibent. In frustra. Vnius vnciæ, ait Albuchasis. Pone in cazola. Id est, vase vitreo, vel vitreato tertia parte vasis vacua remanente. Cuius ignis sunt pruna. primo lenior, dehinc paulatim augetur, qui tamen attingat fundum vasis. Vsque dum destillet oleum. Primo enim exibat aqua deinde oleum, quod per se collige.

H **O**LEVM philosophorum, scilicet chymistarum, qui se suis scriptis vbiq; & quotidiano sermone philosophos appellant, & quod mireris, solos se philosophos affirmant, quod rerum maxime abditarum, & in terræ visceribus reclusarū naturam scrutentur, metallorum in terræ generandorum & augendorum rationem intelligat facultates corporum terreorum accuratissime vestigent, ipsaque corpora in elementa sua dissoluant, rem plane arduam, & operosam, sed si vbiq; certa esset omnino admirandam. Si enim quo difficilius rerum aliquarum pulcherrimarum & præstantissimarum est inuentum, eo fit præclarior, quis non videt eos laude cumulatis dignissimos, qui nostris sensibus abscondita ex Plutonis regno, sic erant in apertum inaximo non tantum sumpta, sed et valetudinis periculo? quæ hæc omnia ceu Plutonis antro effusa halitum edunt crassissimum, & omni viuo animali (si pyraustas excipis.) pestilentem atque a deo plantis ipsi noxiū. Quam re ex eis prope quotidianis chymistæ probant, & aurifices, typonum

typorum literariorum fusores. Hic n. vapore hydrargyri, & a-

remittit, excipiendam campana vitrea, aut silicea. In qua ex

tro plant. quia nihil olei abibit sacculo inferne acide.

Oleum vero istud de lateribus tam tenue est, vt momento

Oleum de hyperico mirabile: summatu hyperici vnc. iij. infundantur triduo in vino odorifero. q. f. post coque in vase

Lib. 6. simpl.

Oleum balsami est multo tenuius, calidius, & in affectibus. fri-

Oleum castorei ad frigidus affectus partiu omniu. preffer-

Ol. de cappariis.

Ol. muscilli.

Oleum balsami Petri di Ebano capit. de cordis affectibus.

Oleum ad puerorum tormina expertum. Olei anethi, & chamæmeli,

Ol. castorei.

Ol. sambuci.

Oleum tartari Petri Argillæ ad faciem tergendam, & erugandam.

Philosophorum. Ad huius emulationem oleum ex COST. pumice parabis.

Atramentum scrip.

Atram. sur.

Tartarum dolij lateribus adhærens, album potius quam lineo.

SEQUITVR DE SACCELLIS, inunctionibus, sternuratoriis, caputpur-

gus, epithematibus, & clysteribus.

Tartarū id ex vino generoso tritum, lineolo inuolutum aceto albo forti bene madefac: sub cinerib. calidis coque, dū

HAEC præter Mesue quidem institutū adduntur. quia tamen & poni hoc loco solent, & non inutilia sunt, non

Sacellum capitale in caliditate non multum intensum. Recipit florum rosarum, florum chamæmillæ stœchados, & maioranæ, macis, nucis muschatæ calamenti, thuris, caryophyl-

Sacell.

Mesue. KK iij ad

de- cum qd po- ope- leu- rio- sub- in- di- ca- fic- tu- Ma- bus- cu- rit- rit- re- de- na- na- co- ra- ad- ra- ni- na- SP- n- n-

MESVE DE SACCELLIS. INNUNCTIONIBVS.

ad fumū thuris, aut croci, aut cinnamomi, & ieiuno stomacho ponatur super caput, & est conueniens ad desiccandū materias catarrhales deicēdentes ad partes gutturis, & pectoris. & est calefactiuum malae complexionis frigidae cū materia, & sine materia ipsius capitis praemissa aliqua euacuatione. & tale saccellum multū est in vfu. nā inter alios duos tenet mediū. Saccellū aliud capitale intensioris caliditatis, quā supradictū, & est magis cōueniens in passionibus capitis de materia multae frigiditatis. Vnde confert his, qui in somno pfundantur, & apoplecticis, praemissa euacuatione corporis, si est possibilis. Recipit rosarū, florū chamemillae, stochados, maioranae, nucis muschatae, piperis nigri, & longi, nigellae, iuniperi, ana partes aequales. quidam addunt de fimo columbino, & est conueniens, in catarrho, crasso, & multū frigido, illud subriando, resoluendo, & desiccando. fimum columbinum, ascendit ad gradum tertium calidum. Saccellum aliud capitale ad aliqualem tendens frigiditatem conferens catarrho subtili calido, vnde confert ad malam complexionem calidam capitis, & ad superfluas vigilias a tali mala complexione prouenientes, vel a phlegmate falso, fluido, subtili. Rec. rosarum, florum chamemil. stochados, nucis musch. violarum, florum nenufa. corticum citri, myrti, sandalorum vtriusque, corticum papa. albi ana par. equales, fiat sacculus, & fiat suffumigatio cum thure, & aqua ros. Inunctio ad caput in principio alienationis in febricitantibus acute. Recip. succi lactucae vel semperuiuae vnc. vj. olei ros. recenter facti vncias s. (alias vnc. iij.) aceti parum. misce, & peria madefacta in eo ponatur ad frōtem. Item inunctio posita supra in syrupo de papauere. Itē vng. populeon. Sternutatoria quae cōiter sunt in vfu, sicut ex elleboro albo puluerizato, vel ex pipere nigro attracto per nares in parua quātitate tñ. Caput-purgia quae cōiter sunt in vfu. & primo leue factū ex aqua samplici destillati, sub actuali caliditate per nares attracta. fortius vero fit ex succo radicū sielae, idest blitis. & istud est satis acutum, & mordicatum. attrahit. n. materias phlegmaticas contentas in capite & cerebro, pp caliditatem & acuitatem, quae est in cortice extrinseco. fortius vero, & tertio fit ex succo ciclaminis. i. panis porcini, & est acutissimum valde, & duae, aut tres guttae sufficiunt ad hoc, capite ad posteriora declinante pp eius acuitatem, aut mordicationem. Et si duo licinia subtilia longitudinis trium digitorum ex ipso in narib. imponantur, statim sternutationem prouocant cum euacuatione viscositatum acetosarum, & phlegmaticarū in copia magna, quae longo tpe durant. Est & aliud sternutatorium, siue caputpurgium medium in virtute inter illa iam dicta, aqua vitis. Et nota regulariter operando, quod semper debent fieri stomacho vacuo existente a cibo, & mundificato corpore cum medicina solum. Pomum odoriferū pro tpe pestilentiae specialiter adinuentum & principaliter. Rec. ladani vnc. i. & storacis liquidae dr. iij. behē albi, & rubei, rosarum rub. ana dr. iij. myrrhae, foliorum rutae, garyophyllorum, ana dr. i. s. sandalorum alborū, rab. & citrinorū,

ana dr. iij. camphorae dr. iij. signi aloes, calami aromatici, tucci valeriana, ana dr. i. s. musci, ambrā, ana dr. s. corticum citri dra. i. Confice cum aqua ros. & succo buglossae, vel melissae cum modico maluatici, factis pulu. de omnib. suprascriptis, & bene incorporatis, vt decet. Destillatio olei bulliti in caepe concauo, olei dico de amyg. amariss. conuenit dolori auris facto a causa frigida viscosa, vel frigida ventosa. & anodynum ibi conueniens est destillatio pinguedinis pulli cum modico croci. Epithema cordiale temperatum conuenit in debilitate virtutis vitalis, cor principaliter confortando, spiritus peruios ac claros faciēdo, caliditatem superfluam remittendo, & maxime in dispositionib. pestilentiae, & venenosiss. & in febricitantibus. febr. acutus intensiuae caliditatis. & vltius eius debet esse praemissa euacuatione conuenienti. Recipit aquae buglossae, melissae, ana vnc. iij. aquae ros. vnc. viij. vini albi odoriferi vncias duas, sandalorum alborū, & rub. ana vnc. s. rosarum, corallorum rubeorū, corticum citri, behen albi, & rubei, serici tincti in grana, ossis de corde cerui, ana dra. i. croci, cinnamomi, caryophyllorū, xyloaloes, ana dr. s. ambrā scrup. i. Et quidam addūt modicū musci, sed non est conueniens in dispositione febrili. misce. & cum panno tincto in grana sub tepida caliditate ponitur supra manillam sinistra. Epithema cordiale frigidū magis conueniens in febr. intensiuae calidis, & venenositatibus. Recip. aquarū buglossae, mel. sic. endiuiae, ana vnc. vj. aquae ros. vnc. v. rosarū, corallorum, corticum citri, ossis de corde cerui, serici tincti in grana, ana drachm. i. croci, cinnamomi, caryophyllorum, xyloaloes, ana scrup. i. camphorae scrup. ij. misce, & vtere, vt supra. Saccellum cordiale cōueniens in suprascriptis dispositionibus. Recipit. sandalorū alborū, & rube. ana dr. i. florū buglossae, boraginis, melissae, ana dr. i. behē albi & rubei, corticū citri, serici tincti in grana, ossis de corde cerui. vn. ij. croci, cinnamomi, caryophy. xyloaloes, ana dr. s. ambrā scrup. s. Et quidā addūt modicū musci, fiat puluis subtilissimus. Et imponat in serico tincto in grana ad formā saccelli. & tale saccellū cum infusione aquae ros. & vini odoriferi, diutius pōt retineri super cor. & tale est magis conueniens tuss. ētib. & habentibus pectus strictum regulariter operando quam epithema. Epithema hepaticū cōueniens supflue calefactioni post corporū euacuationē. & ante cibi assumptionē. Recipit aquae endiuiae vnc. x. aquae rosatae vnc. iij. aceti vini albi vnc. i. sandal. alborū, & rubeorū, ana vnc. s. rosarū, corallorū, spodij, ana drachm. i. misce, & fiant epithemata cū panno lineo. Vtitur tamē quandoque post superfluam calefactionē hepatis hoc vnguentum, post praemisso epithemate, & facta cōdecēti abstersione. Recip. olei violati multotiens cum aqua endiuiae abluti vnc. ij. aceti vini albi vnc. s. succi lactucae vnc. i. sandalorum alborū dr. i. rosarū, corallorum, spodij, ana dra. s. fiat vnguentum molle cum modico cerae. Clystere autē cōueniens epilepsiae, apoplexiae, torturae oris, & spasmo, ac paralyti factis a materia frigida. Recipit. anisi, fianticuli, amicos, cartami, cetauree, florū chamemille, agariçi, ana dra. ii. vsque ad iiii. fiat decoctio sufficiens.

Caput-purgia.

Epithema cordiale temperatum.

Epithema cordiale frigidum.

Saccellum cordiale.

Epithema hepaticum.

Clystere.

ciens, & colaturæ addatur hierę picræ vnc. i. mel-
lis cõis vnc. ii. benedictæ vn. s. olei communis, &
salis. q. f. & quãdoque loco agarici assumimus de
turbith. & cum quærimus magis acere prædi-
ctum clystere vigorãdo in decoctione. ponimus
quinq; dr. tres de pane porcino. Et quinq; addi-
mus decoctioni dr. i. colocynthidis. sed hoc iudi-
cio periti medici relinquatur fm necessitatē. Cly-
stere conueniens in colica à phlegmate viscolo
vëtosato. Recipit decoctionis bleiæ, maluæ, flo-
rũ chamæmil. anisi, feniculi, ameos, carui, cartã-
mi, cõtauræ, parietariæ, ana partes æquales, hie-
ræ picræ, benedictæ, ana vnciã vnã, & s. mellis cõ-
munis, vnciã vnã, & s. olei communis, & salis q. f.
Et quærimus maiorē euacuationē, addimus
prædicto clysteri agarici dr. duas, & loco olei cõ-
munis ponimus oleũ chamæmilinũ, anethinũ,
vel rutaceũ & quandoque loco benedictæ poni-
mus electarium Indum vsque ad drachmas sex.

Clystere vltimũ magistrale in processu colicę
à phlegmate vëtosato. Recipit anisi, feniculi, flo-
rum chamæmillæ, ameos, cymini, carui, seminis
anethi, ana partes æquales. cõtundãtur, & fiat de-
coctio in cyathis tribus olei communis, cyathis
tribus aquæ fontis, vsque ad consumptionē præ-
dictæ aquæ. & facta expressione imponatur præ-
dictũ oleũ, & est optimũ. Suppositoriũ satis acu-
tũ fit ex melle, & benedicta, ana partes æquales,
vel ex hiera, & salis gẽmæ modico. acutius vero
fit si addatur dr. vna agarici, vel de turbith, cum
quærimus aliqualem euacuationem humorum
phlegmaticorũ. Acutissimũ vero fit, si addãt dr.
vna colocynthidis. Pro rusticis vero fit ex sterco-
re muris puluerizato cũ melle cõmuni, & mo-
dico salis. Vltimũ suppositoriũ valet in tenesmo-
ne, quo debes vti cũ filo, vt post medietatem ho-
ræ extrahatur, & hoc maxime valet in dysçteria,
prouocando somnum, sensum obtundendo. Re-
cipit corticũ thuris, myrrhæ, gũmi arab. mumia,
ana drac. duas, opii, scrup. quatuor, & cum vitel-
lo oui, & melle violato fiant suppositoria.

SEQUITVR TRACTATVS
De aqua hordei, & de modo faciendi ptifa-
nam, secundum communem modum.

AQVAM hordeaceam diligenter, &
commode componere volenti pauca
hæc prius annotãda propono. Primũ,
aquæ electionem. Secundum, hordei
quoque electionem. Tertium, an hordeũ in de-
coctione positum fractum esse debeat. Quartũ,
vtrum hordeũ depilatum esse debeat. Quintũ,
qualis debeat esse proportio aquæ ad ipsum hor-
deum. Postremum ad quam partem reduci de-
beat ipsa aqua hordei. Ad primum igitur, fontinũ
aqua eligendas esse censeo, quã aliis præstant a-
quis, longeq; à doctoribus nostris extolluntur, &
maxime à domino Mesue, necnõ à principe no-
stro Auicenna secundum primi. aqua tñ Padi est
optima est. Ad secundum, scire debes, quod hor-
deum illud est melius, quod citius inrumescit cũ
in aqua infusum steterit, teste G. nostro Perga-
meno, primo regiminis acutorum comment. x.
nam facilitorem decoctionem arguit. Insuper

A hordeum debet esse medium inter nouum, & an-
tiquum, super quo non ceciderit aliquid de odo-
re corrupto, & extranco, fueritque seruatum in
loco aeris liberi, necnon etiã maturitate sua per-
fectum. Sed dubitares vtrũ sit melius crassum,
an subtile. Dico, quod crassum melius existima-
tur per Alzarauum virum laude clarissimũ. ve-
rum teste Mel. cap. de aqua hordei, subtile hor-
deum iudicatur esse melius. Ad hanc igitur tol-
lendã ambiguitatem, dico breuiter, quod in a-
qua hordei multam, vel paucam humectationē
quære possumus. quod si paucã humectationē
quærimus, subtile hordeũ magis crasso eli-
gendũ esse censeo. Si vero maiorem quærimus
humectationem, crassum certe melius erit, quã
subtile, quoniã, hordeum crassum humidius esse
videtur in cõplexione, quod argui potest ex eius
crassitie, & corpulentia. hæc de secundo. Ad ter-
tium dico, quod hordeum frangi debeat, patet

B per dominum Isaac in dictis suis particularibus,
vbi ait, Confrangatur hordeum, & per Alzarauum
lib. xvj. dicentem, molitum, vel pistum sit
hordeum in lapideo mortario. In eadem est sen-
tentia Halyabbas 3. theoricæ. In contrarium au-
tem est Auenzoar dicens, qui hordeũ frangunt,
longinquum nẽpe à via veritatis sunt. Similiter
Auer. colliget quinto. Ad hanc dubitationem
tollendam scire debes, quod si hordei aquã ma-
gis nutritiuã facere volueris, quam medicinalē,
siue alteratiuam, hordeum accipias confractum,
quoniã magis de eius substantia in aquam in-
greditur. Si autem aquam minus nutritiuam,
magis vero medicinalē, atque alteratiuam, ab-
steriuamque optaueris, hordeũ ebullire facias
integrum. vnum tamen scito, quod cum non-
nulli doctores hordeum frangi præcipiant, quod
rumpatur minime intelligunt, sed quod pistetur
ita, vt cortex ab eo separetur, & hoc modo intel-
lexit Isaac. Ad quartum cum quæritur, vtrũ hor-
deum debeat depilari, vel non: Dico quod si mul-
tam quæris absterfionem, hordeum debes cum
panno alpero leuiter fricare. Si vero hordaceam
aquam habere volueris ad sitim mitigandã,
asperitatemque leniendam, necnon in inflamma-
tionem extinguendam, hordeum ab vtroq; cor-
tice integre mundum habeas, sicque multomi-
nus absterfua erit. Verum hæc hordei aqua ma-
gis humectat pectus, & pulmonem lenit, etiã præ-
cordia humectat. Prima tamen absterfionis cau-
sa multo plus abluat, & oppilationes aperit, quã
hæc secunda. Quantum ad quintum, qualiter sit
aquæ proportio ad ipsum hordeum. De hoc va-
rias opiniones inuenio. Nam textus est principis
prima quarti, cap. proprio. aquam debere esse vi-
gecuplam ad ipsum hordeum scilicet aquæ par-
tes xx. & hordei partem vnã. Idem asserit ipse
Mesue. In eadem est sententia Auer. colliget 5.
Halyabbas vero istis contradicere videtur. Nam
quinto theoricæ, docet nos accipere vnã hor-
dei partem, & aquæ tres. Isaac autem in particu-
laribus dietis decem partes aquæ, & hordei vnã
accipere iussit. Et Auenzoar aquæ partes v. hor-
dei vero i. Ad hæc dici potest, quod si aquam
hordei multum humectatiuam, lauariuam, nec-
non infrigidatiuam adamaueris, illam facere
potes

*Vtrum hor-
deum sit fran-
gendum.*

Epiloma

Epiloma

Epiloma

Epiloma

Epiloma

Epiloma

Epiloma

potes per multam aquæ quantitatem, & hordei paucam, & et per breuem decoctionem, hæc aqua nempe optima erit, his qui luxuriosi sunt. nam illorum caliditatem reprimat. Quod si magis absteriuam, nutritiuamque sequi volueris, cum maiori fiat hordei quantitate, & aquæ minori, longiorique decoctione. Sane doctores prædictos discordes fuisse arbitror ob corporum febricitantium diuersitatem, necnon climatum, siue regionum ætatemque. quemlibet tamen illorum verum dixisse existimo. Moderniores tamen Medici principem Auic. vna cum Mesue cæteris post habitis sequuntur.

Postremo videndum est, ad quam partem reducenda sit ipsa hordei aqua. De hoc quoque inter viros dictos discordia reperitur. Auic. enim quarta primi, inquit, ad quintam reducatur partem. Mesue vero ad medietatem, vel duarum partium consumptionem. Et ipse Isaac ad vnam partem. Hæc difficultas solui potest solutione quinti dubij. Hæc de hordeacea breuiter dicta sunt. Nunc vero te deduco ad actum practicum, quo moderni Medici vtuntur. Recip. hordei præscripti, & præparati, vt in superioribus diximus secundum intentionem, quam habueris, partem vnam aquæ vero partes xx. verbi gratia xx. vnc. aquæ, & vnam hordei. sic de quolibet pōdere alio. steter tamen prius hordeum in aqua per quatuor horas infusum. Postea ponas in olla noua, & munda. & facias cum igne claro, & suauiter ipsam feruere, primam abijciendo spumam; & secundum quod tua erit intentio in potando, hordeaceam illam tantum bullire facias, vt in prioribus dictum. Postea remoue ab igne, & cola, & in vase bene loto reponere, atque ipsa post modum vtaris.

MODVS FACIENDI ptisanam hordei.

ACCIPE farinæ hordei cochlearia duo, & ponatur in scutellis duabus aquæ fontis, & claræ, & omnia simul ponantur ad ignem, & dimittatur bullire lento igne, semper tamen cum cochleari miscendo illam, donec spissescat, & amittat odorem farinæ, tunc enim est cocta. & de ea datur infirmis secundum exigentiam in morbis acutis. Alius modus est, vt accipiat hordeum bonum, scilicet non antiquum, & excoquatur vsque ad corticem interiore cum panno lineo, & aspero: deinde tale ponatur in aqua, & dimittatur bullire vsque ad crepaturam satis intensam, ita scilicet, quod illa aqua, in qua est, aequaliter spissescat: deinde accipiat illa aqua cum illo hordeo sic crepato, & ponatur supra tamisium, supra quod dimittatur colare paulatim, postea de illa colatura accipiat, & detur infirmo; & talis appellatur ptisana colata. Si autem tale hordeum sit positum supra tamisium, manibus conculcetur, & exprimitur, donec descendet crassum per tamisium, tunc talis colatura sic descendens appellatur ptisana hordei non colata. scilicet manibus expressa, & talis etiam datur infirmis acutis ægritudinibus, vt pleuresia, caufonizantibus, & huiusmodi.

di. & ista secunda est nutritibilior prima, quia est crassior, & crassioris substantiæ, quam sit prima. Sed primus modus faciendi ptisanam est magis in vñ.

Compositiones aliquot ex Galeno, quæ nunc ab Aromatarijs in vñ habentur.

Unguentum de Palma, siue diacalciteos ex primo de med. secundum genera. Cap. 4.

HAEC cōpositio tali symmetria cōficitur. Vetus adipis, quæ insitiores axungia appellatur, sint pondo duo, olei veteris pōdo tria, argenti spumæ tantūdem, & chalcitidis pondo vncias tres. Hæc autem ita conquire oportet. Adipis membranulæ omnes extrahuntur, reliquū cōfunditur, vt liquum si facile possit, mox ad ignem liquefit, deinde per colū destillatur, vt purū fiat, nihilque membranæ habeat, pondo prædicta pendens. postea chalcitidis lauigatæ pōdo triens cum olei tribus libris adipi mūccetur, his & argenti spumæ pōdo tria adijciuntur. & omnia vbi simul in mortario coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmæ mouentur. Sufficiat autem tibi ramus vnus maiusculus, vt solida ligni parte mouēdo vtaris in modū spathe dictæ. Vocant enim sic id quo confecturas mouēt, & nos perspicuitatis gratia similiter nominabimus. Quod autem solida rami parti cōtinuū est, in orbem purgatum, ac tenellis ramusculis vtrinque procedentibus abiectis putatum deciditur, sed cortice prius exuto, vt segmenta iniecta pharmacum succo suo imbuant, inficiantque. igitur statim ab initio spathe vtendū est. sed tenuia palmæ segmenta inijcere oportet, vbi medicamentum ceratum cerato similem consistentiam habuerit. Nā si à principio ea immittas, succus iniectorum, quem manere volumus, ex decoctione consumetur. Insuper spathe, qua medicamentum initio mouetur, pars in cacabo intincta postquam inaruerit, vt proprium succum non amplius feruet, amputatā reijce, reliquam vtere. Hanc rursus cum medicamento intincta siccata fuerit, simili modo absecato. Consistere aut vobis arbitror, quod palmæ ramum non multis diebus ante abscissum arbore esse oportet: quippe temporis interuallo arefcit, & succum amittit. Prædie igitur per hyemem auferatur, æstate, vel eodem ipso die, quo cocturus es pharmacum. Vbi autem sic coctum spissitudinem, vt non inquinaet, acquisierit id medicamentum, ipso vtaris emplastro.

Medicamentum à nonnullis Epigoni dictum, ab alij is ex v. comp. m secundum genera. Cap. 2.

Ceræ denariorum pondo centum, terebinthina denariorum pondo ducentorum, secundum alios, centum, squamæ æris rubri denariorum pondo octo, aruginis rase denariorum pondo octo, aristolochiæ rotundæ denariorum pondo octo, thuris denariorum pondo octo, salis ammoniaci denariorum pondo octo, guttæ ammoniaci denariorum pondo octo, aluminis

nis et combusti denariorum pondo sex, aris, vsti denariorum pondo octo, myrrhæ denariorum pondo xij. aloes denariorum pondo xij. chalban denariorum pondo xij. olei veteris heminam; aceti acris heminas duas. Quæ liquari possunt, siccis in mortarium super tunduntur. Sic quidem Heras Isim scripsit, non etiam particularem omnem usum, ei apponens, ut in aliis consueverat. Insuper quod ad Epigonum illud refert, à plerisque dissentit, quos exactius de Epigono scripsisse arbitror, cum illa, tum illud quoque, nempe, quod in carcere conclusus, cum quædam admodum potètem curasset, eius rei gratia fuit dimissus. Adiecit vero ipsum aiunt præscripto medicamini, draculi radicem; atque ego semper ita usus sum, quoniam, & præceptorum meorum vnus vsurpabat, apponens in prædictum symmetriam Heræ, dracunculi denar. viii. insuper, & olei cyathi et dimidium, aceri heminam, ad hæc colophoniam resinam, non ut Heras, terebinthinam. Sed & epimastri confectioe ab illo dissentiebat chalbanum aceto cum aliis in pila elaborans, atque ita admiscens ea, quemadmodum, & Heras inquit, liquabilibus, deinde medicamentum manibus plurimum emolliebat. attingens acetum quam acerrimum. Postea in vase æreo reponebat, & perfusum longo tempore feruebat, atque ita excipiens utebatur.

Vnguentum sacrum ex eodem capite.

Olei veteris heminas duas, argenti spumæ denarium pondo centum, æruginis rasæ denarium pondo octo, squamæ denarium pondo sex, colophoniam liquidæ, alii pinæ, denarium pondo 50. mannæ denarium pondo xii. guttæ ammoniaci denarium pondo 16. et aris combusti denarium pondo octo, diphyrgis denarium pondo sex, gentianæ denarium pondo sex, aloes denarium pondo octo, chalban denarium pondo xii. propolis denarium pondo octo, ceræ denarium pondo 25. et aristolochiæ denarium pondo decem, dictamni cretici denarium pondo x. Argenti spumam, & oleum in olla magna supra prunam incoquito, ut omnino, aut fere non inquinat, deinde cacabum deponens æruginem indito, squamamque, & coquito ne prorsus inficiat. Postea rursus auferens, resinam, ammoniaci guttæ inieccribrata, mouens donec feruere debeat, mox, cum reposueris, paululumque dimiseris, tollito, atque æs, diphyrgesque inspergito, rursus coquens quoad non inquinat, interdum enim his inieccis remittitur: postea deponens, ceram addito, iterum coquito, vsque dum non polluat, quod celeriter accidit. Dein cum deposueris, propolim immites, ac repones denuo, paulisper sine. cum depones, addes aloem, mannam, dictamnium, aristolochiam, gentianam, his abunde refrigeratis, singula leuissima insperges, mouens. si

non inficiat, tolles: sin minus, leni igne coques. Hæc quidem Heras de emplastro scripsit. Composuimus autem id nos interdum, & sine combusto et, & diphyrges: vnde quæ in alto latebant, magis attrahebat, emolliebatque magis, discutiebatque. Non tamen vlceribus ægre cicatricem ducentibus idoneum. Quin etiam ipsum citra dictamnium confecimus, rursus alijs apponentes chrysocollæ denarium pondo sex, ut maligna vlcera feliciter sanaret.

Ceræ Ctesiphontis, ex 6. Catageni. Cap. 16.

Ceræ, terebinthinæ, nitri, olei veteris singulorum pondo libram, aquæ heminam. Nitrum, & aquam tertio, ut ex toto soluantur, & in vase fictile coniecta igni imposito, vase cooperto coquito, ex intaruallis mouero. Cum autem strepere adeo desierit, liquabilia inieccito mouens assidue, donec non inquinat. in mortarium transfusa rursus tundito, inde excipiens utitor. Vel hac ratione præparatur, quæ liquari possunt, liquefacimus, & cum dissoluta fuerint, nitrum ex aqua læuigatum adijciemus, idque paulatim mouentes assidue, cauentesque ne effruescat.

Pastillus Musæ, ex 5. Catageni. Cap. 12.

Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, chalcanti, singulorum pondo denarium sex, croci, crocomagmatis, singulorum pondo denarium trium, cytoniorum pondo denarium iiii. mulso ex falerno facto excipiuntur.

Pastillus Andronius, ex eodem capite.

Cytoniorum pondo denarium 10. gallæ pondo denarium 8. myrrhæ pondo denarium 4. secundum alios octodecim, aristolochiæ pondo denarium iiii. chalcanti pondo denarium ii. aluminis scissi tantundem, alii pondo denarium iiii. misyos cyprii pondo denarium ii. passo diluuntur. Vtere ad multa polychresto pharmaco.

Pastillus Passionis, ex Cap. 14.

Arsenici, squamæ, singulorum denariorum pondo duorum, chalcanti denarii pondo vnus, sandarachæ denariorum pondo 2. myrrhæ, thuris, gallæ singulorum denarii pondo vnus, chartæ denariorum pondo 4. tritis, & cum rosaceo utitor. Heraclides hanc scripturam habebat.

Gallæ denariorum pondo 6. arsenici, sandarachæ, squamæ, singulorum denariorum pondo 4. thuris, denariorum pondo 3. chalcanti tantundem, myrrhæ minæ denariorum pondo duorum, chartæ denariorum pondo 8.

F I N I S.

SYLVII INTERPRETATIO

Vocum aliquot in Mesue Antidotario quibusdam obscurarum.

DIANTVM album, capillus ve-
neris.

*Adiantum nigrum, polytrichon.
A trugo in unguento cerascos legen-
dum, & alibi passim, ut etiam apud
Guidonem Cauliacum non flos aris,*

quia alia res est.

*Albatheca in trochiscis diaphysalidum, cucumer ma-
gnus, arguria videtur Man.*

*Alphi albi, & nigri Græcis morpheæ, etiam Gui. Can-
liaco duplex.*

*Altheil, id est vorismarini flores, legitur in elect. Alcan
si forte pro alxi, id est granatum sylvestre. Ob id ba-
laustium scripsissem, quod est flos granati sylvestris,
ut citius domestici, nisi ut Plinio, sic vulgo balau-
stij nomen utriusque nunc esset commune. Al Kilil ma-
nu: legere Manardus, quod Arabibus est granatum
sylvestre.*

*Alfusumen in tryphera Galeno tributa, seu radix, seu
lignum piperis est cum Serapione, & Auic. eius lo-
co ponatur piper album. nam duo alia piperis genera
iam recipit, vel ocymum: quidam textus hæc dictio-
nem non habent.*

*Ambra Arabum, seu Græcorum recentiorum. ambar,
quibusdam latinis succinum Orientale dicitur, res
est noua, minoris certe faciendæ virorum honorum,
iudicio, quam estimatur: an vero sit sterces, aut se-
men piscium, aut maris, seu fungus, vel aliud quod
mare in littora eructat, parum hodie est comper-
tum: cal. sic. 2. gr. Ambra cineritia, vulgo grisea
expetitur.*

*Anacardi ex Sicil. montibus ignitis afferuntur, calidi
siccæ gran. 4. Ob id anacardina compositio ante sex
menses non vitanda, ut anacardorum vis coquendo,
& fermentando interea obtundatur, in qua compo-
sitione castorium pro tundebedusch, & melanthium
pro burungi reposuimus ex Serap. Auic. Italy in
sua compositioe anacar. quamvis burungi excor-
ticati scribat Rosis ad Almans. in lumbricis, semina
enim melanthij quamvis raro excorticentur, possunt
tamen excorticari. Si autem malis melissophyllum,
vel crysimon, vel crucam agrestem cum Manardo
supponere, parum refert, cum hæc omnia facultati-
bus conueniant.*

Apozema thoracicum, decoctio pectoralis.

*Aqua mulsæ, seu mellita, Græcis hydromeli, & meli-
craton dicitur.*

Balsami loca, recipe terebinthina lib. ij. olei com-
munis lib. ij. olei laurini ꝝac. xvi. cinnamomi ꝝac.
ij. euphorbij. caryophyll. baccarum lauri, gummi he-
dera, sagapeni, galbani ammoniaci, opopanacis, ana
ꝝac. i. thuris, mastiches, ana drach. ij. terenda teran-
tur, & alembico destillantur igni lento, Gui. Pl.

*Batina mora sunt, quæ ex bato, hoc est rubo leguntur, nõ
longe lateque serpenti, & spinis hamatis horrido, sed
altero minori, ac mitiori mora parua, non nigra, sed
caerulea ferenti.*

*Been album, & rubrum, radices olim ex Armenia de-
late, nunc in Italia etiam inuenta, sed vel alia, vel
deteriores.*

*Bolus in trochiscis. Halicacabi miltos sinopica, lutum
carpentariorum, vel piccorum quibusdam putatur,
macra Auic. dicta.*

*Buglossum calidum pr. gr. hum. secundo, corroborat,
asperitatem arteria, & pulmonis lenit. Buglossum
domesticum, seu hortense, & satuum Mesue est bo-
rago: sylvestre vero, seu erraticum est buglossum vul-
go dictum, ut censuit in Mesue Manar.*

Calaminthe agrestis est montana, vulgare cala-
mentum, vel ut alijs placet, nepeta vulgaris:
hortensis autem, seu domestica, est menta. Calamin-
the flumialis in diacalaminthe est verum metastrum,
non menta aquatica, aut potius male interpres pro
pulegio vertit. Calaminthe vero montana, seu ne-
peta est Manard herba catzaria.

*Calamus aromaticus quem officina profertur, licet ra-
dix potius videatur, & rei fortasse alterius, tamen
à veri calami viribus haud ita multum recedit. Ob id
eius loco usurpari queat, modo non sit teredinosa,
& cariota. Calamus aromaticus desideratur: eius
loco radix quedam, non calami illius: nec Indica
res videtur, quod vili vendatur, & saepe reccis mul-
tum cernatur.*

*Caphura res noua, gummi Arabum valde frigidum pu-
tatur: quod autem omnibus in manu est, factitium
videtur, & calidum, ac incidens. An vero Simeon
caphuram nomine ambaris intellexerit, videtur Ma-
nard. mihi enim ambram, ut Actuarius, & alij qui-
dam neoterici Græci, videtur potius pinxisse. Est
autem caphura frigida, sicca, ordine tertio.*

*Cardamomum Græcorum quamquam hodie ignotum
videtur, tamen quod cardamomum maius, seu gra-
num paradisi, seu aliud eo planius, nec ignauius
quod hodie afferri ceptum est, quod item minus pro-
dunt, viribus aromaticis insignibus est praditum,
ut utri loco esse possit, & fortasse in quatuor illa
Plinij genera ex his aliquod incidere poterit, etiam
si Manardus triplex cardamomum se effirmit vi-
disse, quorum nullum putat verum cardamomum:
Nam ob historia Dioscor. breuitatem, iudicium de his
est difficile. Cardamomum scilicet maius, quia præ-
stantius. Cardamomi genera duo requirit in elect.
laticante, & alibi, quæ etiam si non sint semina ab
officinis producta, tamen ignana non sunt, & pro car-
damomis recipi possunt. Cardamomi nomine quidam
maius simul, & minus recipi volunt.*

*Casia, scilicet lignea, seu vulgare cinnamomum. Casia
in purgantibus, fistularis, nigra, cathartica intelli-
gitur: in alijs vero casia Græcorum, quæ est vulga-
re cinnamomum, casia lignea, & aromatica offici-
nis dicta: obstructions aperit, presertim hepatis:
menses potenter mouet.*

*Cassutha herba est amplexi caulis, quæ linum amplexi-
tatur, & suffocat: ob id vulgo podagra lini dicitur.
Linodera Theophrasti videtur multum similis voca-
to nunc epithymo.*

*Ceratia, seu xyloceratia, vulgo cærrubie, Latinis si-
liquæ, sunt siliquæ edules, saporis casiq; nigre, dul-
ces magnitudine fabæ, in quibus semen minus, quam
casig.*

tesia. Ponderis granorum bordei octo. Ob id saepe pro hoc pondere sumitur.

Chamapitys, seu abiga, seu aingza pro iua.

Cinnamomum adhuc desideratur. Cinnamomum crassius vomitorijs medicamentis miscendum quidam putant, quod vomitorium id sit: alijs autem tenuius.

Cinnamomum tenuius, quia melius crasso, quod darseni Mesue appellat, in elect. de cinnamomo, & de ydonijs, nisi cum Manardo per darseni aspalathum malis intelligere: quod tamen darsifaban Arabes vocant, licet Auenzoar darseni cinnamomum nigrum, & odorum valde, & Auerrois 5. colliget canellam subtilem, dulcem, & aromaticam. Cinnamomum vulgare duplum compositionibus miscendum ob eius imbecillitatem: vero enim caremus.

Citrus, seu citreolus, & cucumeris species, citrum colore, & forma emulata.

Collecticum glutinans, vulgo consolidans.

Concha testa in elect. nostro paruarum concharum cooperula, aut potius onyx odoratus, blatta Byzantia vulgo dicta.

Crallium rubrum est melius albo, & album ceteris: in Pachyno Sicilia promontorio plurimum crescit, idque mari extractum, aere mox ducescit: frig. primo gradu, sic. secundo: stomachum tota sua substantia roborat, non sumptum modo, sed appensa admodum, nauisam quoque, & vomitum, & haemorrhagiam sistit. Cor item mire roborat, spirituum resolutionem in fibrillis prohibet.

Costus amarus tantum graecis est, Macro cum Serapione, & quibusdam alijs Arabibus etiam dulcis, hodie ignoratus.

Crocus nobis Arabica voce Zabafaran, parum corrupta safran dicitur.

Cubebe nobis vsu frequentes bacca sunt aromatica: Serapioni autem oxymyrsines, id est rusci fructus.

Auennia carpesia, id est sesliua quadam, de quibus in simplicibus.

Cydonio praesertim matura, odore valenti calorem aequum declarant: sunt tamen frigida humida primo gra.

Cydonium, vel cotoneum acidum, seu immaturum: dulce maturum: dulcacidum medium: sic in plerisque fructuum generibus.

Cymium Carmanum pro Carmenum verti, id est, ex Carmania regione Persidi proxima, ex qua per sinum Persicum in Arabiam, & Syriam prompte conuehi poterat, ut ex Aethiopia per mare rubrum.

Cymium autem Carmanum, seu ex Carmania regione praesert Mesues. Galenus Aethiopicum. Ne autem putet Carmenum, ut male est versum, seculi esse cum quibusdam, quod adiectiua singularis numeri produit.

Dactylos fuluos, seu rusos verti, quoties cheiri vocabantur, quod suspicio erat id verbum esse corruptum: nec id enim Graeci, & xve'io' rimum, & alia appellant, id est, igneam, rusum, pallidum, gilnum, claretum vulgo, & palleu, & rusum dicitur.

Darseni, seu cinnamomum quidam electum cinnamomum intelligunt. Si vero utrumque simul compositio postulet tenue, & crasum miscent, ut heil, seu cardamomum, scilicet manus: si utrumque exprimitur, manus & minus est miscendum.

Darseni in electario aromatico moschato, & alibi cinnamomum crasum verti. Manardus esse manule

aspalathum, quem Arabes darsifaban vocant, praestantius est cinnamomum. Quod si cinnamomum, & darseni scriptura postulet, ut in elect. de cinnamomo auge quantitatem, & pro crasso tenue, seu praestantius miscere fuerit rectius.

Daucum maie corrumpit vulgus in hauciam: eius loco carpere possit pasinacam hortensem: sed cum imbecillior sit, largior injicienda medicamentis.

Doronium, radice est aromatica, alba, odorata, etiam praesens incognita: officinis hodie notissima.

Elegma linctus, loch.

Elixir, id est succinum, seu gutta succina, & succulenta, officinis caraba, & cacabre, vulgo galorum ambra, absolute dicitur: gummi pini Septentrionalis esse, hodie est certissimum: calidum primo gradu, sicum secundo: cor & ventriculum roborat Auennia: ob id cardiacis, & corde tremantibus confert, nauisam, & vomitum sedat, prauos in ventriculo humores gigni prohibet.

Epuloticum, vel synuloticum, cicatricem generans.

Eupatorium est agrimonia: quod autem eupatorium, vocabant, licet Graecis iudicium videatur, tamen speciosa, & sapore amaro liberandis obstructionibus idonea fuerit.

Fausel fructus adstringens, praesens incognitus: auellana Inda vulgo dicitur.

Fausel est auellana Indica Serapioni, nucis moschatae similis, forma pyramidis, insipida: eius desiderata loco miscetur santalum rubrum, & coriandri recentis dimidium.

Flos rosarum est illud crocatum in apiculis mediam rosam implentibus, quibus siccatis nonnihil exiguum nigrum, semini simile etiam apparet.

Folium absolute, & folium malabathri hodie parum cognita sunt: eorum tamen loco mihi non displicet praegrande id folium tribus, seu nernis per longum eius distansantibus firmatum: est enim aroma odorum admodum gustatu, & acre.

Fragmeta preciosa, scilicet sapphyri, hyacinthi, sardinis, granati, smaragdi.

Galanga radix nunc notissima, apud Graecos nondum lecta.

Gallia, seu gallia moschata, Gallia Sebellina, trochiscorum nomina sunt, quibus raro per se vtuntur, sed in alias compositiones veniunt. lege in trochiscis. Gallia simpliciter, & sine addito pro trochiscis gallia moschata: cur autem gallia sint dicta, in trochiscis leges.

Gluten alinbach in unguento basilico, & aureo pro rebinthina, Gluten vero a zana in diachylo ichthyocollam vertimus, id est psidium collam: quamquam sunt qui viscum, quo capiuntur aues, ex visco querno factum malint.

Iris pro lilio caelesti.

Lapidum quinque preciosorum, sapphyri, hyacinthi, sardinis, granati, smaragdi, fragmenta, cornutum iuuare creduntur: ob id cardiacis miscentur. Vires autem roborandi stomachi inaspide viridi si probauit Galenus, potuerunt Arabes horum quinque lapidum vires in cordis affectibus probasse, quos ob id posteritas est sequuta. Sapphyrus Alberto melior ex caruleo: flauus caruleus ex purpureo.

MESVE DE INTERPRETATION.

pureo pulvere aureo interspersus, seu nubibus obscuris, & subrubris: ob id subobscurus est melior perspicuus, Hyacinthus Serapioni optimus est ruber: à fulgure, & peste seruare creditur si vel ipse gestetur, vel quidpiam eo signatum. Sardis Alberto ruber, crassus, transparent, peruis: cui si candor conunguis miscetur, sardonyx dicitur: exhilarare, & ingenium acueve creditur. Granatus eidem est ex genere carbuncolorum: rubet modo balaustrij, transparent, cor exhilarat, tristitiam pellit. Smaragdus quoque viracior, eo melior: exhilarat, libidinem arceat, hemitriticum inuat, epilepsia resistit. Hi singulatum terendi sunt super lapidem Porphyrium, aqua rosata aut buglossi pauca identidem affusa.

Lepidium pro scitarago Indo substitutum.

Lepra in Mesue videtur accipienda mare Græcorum, pro cutis vitio, & squamosa scabie, ut psora utitur lepram, & in elect. secundo Hænech psoram lepram, & elephantiam recenset, quæ est Græcis; quod vulgo lepra.

Luceacantha, id est alba spina Græcorum, accipienda pro hedegar Arabum, non autem spongiola in Cyro-rhodo inuenta.

Lignum aloes, seu xyloaloe, seu *ἄλλοε* sit crudum, coctum enim nullarium est virium, & inodorum: Arabibus enim id coquere odoris excipiendi gratia morem esse scribit Casius Felix, aquamque ab his in usus multos seruari. Ob id Mesues ligni aloes crudi mentionem facit frequentem: quod si quando crudum non addat, intellige, Lignum aloes crudum in igni diu durat inconsumptum, ob glutinosam humiditatem, quam coquendo supernatantem separant infiltres, & mox aqua fundum petio.

Ligusticum Manardo radice sola visum, hodie agnoscere cepit: sed multo diuersum ab eo, quod vulgus in eius locum substituit, licet viribus non differant, ut ligusticum Dioscor. & Smyrnum, quod vulgare leuisticum legenti patebit.

Lingua avis in confectione testiculorum vulpis, & alibi Serap. intelligitur lingua passerum auicularum salacissimam: recentiores semen fraxini solitacum in lingua speciem figuratum, amarum, intelligunt, cui vim calculos in renibus frangendi etiam tribuunt.

Lingua bouis Græco sermone buglossa vocatur Manardo.

Macis Arabum, & macis Græcorum, diuersas res esse in simplicibus probauimus, etiam si Manardo, & alijs quibusdam idem censetur. Macis nucis moschata cortex medius inter externum crassum, cortici crasso, & viridi nostrarum nucum simillimum: & corticem alterum nigrum, durum, cortici quoque ligneo nostrarum nucum persimilem, sub quo est ipsa nux moschata, ne cum multis putres idem esse, quod macer folijs coloris, & odoris affinitate turpiter hallucinatis, non aduertentibus macis corticem esse tenuissimum, admodum calidum, nihil aut minimum adstringentem: macer vero crassum corticem, calido, & frigido temperatum, admodum adstringentem. Quæ scilicet nota tanquam fidelissima à Gal. vbiq; plurimi sunt, ut color & odor minimi.

Maiores, id est, efficacior, vel pluribus simplicibus constans Mesue compositio dicta, Galeno composita vocaretur, ut minor simplex, ut diatrion pipereon sim-

plex, & compositum. Margarite in conchis mytilorum maris interni, sed paruis. Dos autem eorum omnis in candore, magnitudine, orbe & pondere: integra item, & perlucida perforatis, rufis, obscuris sunt meliores. Cardiacæ putantur à tota substantia, & sanguinis prope cor putredinem prohibere, cordis intemperici calidæ, & hinc nato tremori prodesse, quia frigida sicca primo gradu: ob id febricitantium, & imbecillorum remedijs miscentur.

Marmacur in diamorsia marrubium est, ut melissophyllum, quod marmacur esse quidam potius putant. Cum vero plantæ hæc duæ sint facultate proxima Galeno, sed marrubium frequentius, & efficacius, id accipiendum est.

Marmacur in pul. altero ligni aloes, quidam non marrubium, sed maioranum intelligunt: alij melissophyllum, vel cytratum corymbum.

Mastiche sit alba, ampla, pura.

Medium granatum, seu dulcacidum verti pro mizum, quod id etiam pro piceo, id est mediu: putant depreuatum. Nam inter acida, & dulcia tantum, quæ simul dulcia sunt, & acida sunt media.

Mel aerium, seu aeromeli cum multis mannâ in Mesue semper appellamus. Mel tabarset quidam mel rosicidum intelligunt, seu mannâ, cuius loco mel album, aut saccharum bis coctum poni potest. Mel emblicarum in elect. de gemmis, & ligno aloes, est mel album, quo velut syrupo myrobalsani emblicæ condita seruantur in simpl. Mesue, & in conditis sectione prima. Alijs mel emblicæ uia myrobal. sit ipsarum pertritatum vnicuique duabus, ut eque continentur libris duabus infusus diebus octo, post collectis ad dimidij consumptionem, colatis panno lineo, & valenter expressis: in expresso coque mellis boni lib. ii coque ad liquoris consumptionem. Mel Mes. album serè presertur, ut etiam hodie Lugdunensibus & Narbonensibus Galen. non autem stium probatur, nec alibi sit mentio, etiam siceram Ponticam natura albam nouerit, non solam Tyrrenicam lorionem albatam.

Mel passularum, id est, in quo bullierit uia passæ, quo ad liquationem, Manardo videtur in loch de pino: alijs sapa uuarum passarum est, ut in conditis diximus. Alijs mel uuarum, id est, passulatum sic sit uuarum passarum vnc. quatuor, ex aqua pura lib. vna coquantur ad aqua consumptionem, valenter exprimantur. Huic expresso adde mellis despumati duplum: percoque quantum opus, vase vitreo reponere: sic mel myrtatum facere possis, ut docet Nicolaus in Diacodio. Mel vuitum id interdum vocamus passularum, quod passa sint præter uas, pinnâ, & alia multa, nolui inde mutuari de denominationem.

Menta, hortenensis intelligitur, & ea siccata: tunc enim valentior, & odoratio.

Mizum in fructibus presertim, corruptum opinor in mizum, ut granata mizo pro mizum, id est, media, nec scilicet acida, nec dulcia, sed inter hæc media, seu acidodulcia: quoniam sunt qui dulcia intelligunt, mizum, quod Arabes mizum corruerunt, medium inter dulce, & acidum, qualia primum in diaprura requirunt.

Mina, & mina aromatica, & aromatizata, & cum speciebus, est syrupus, vel conditum ex succo cydoniorum: ob id etiam saepe dicitur mina cydoniorum, de qua in conditis.

Melo Indus est viridis, oblongus, magnus, batheca vulgo dictus: alijs anguria, nunc hic frequens.

Myrrha bona inueni difficilis. Myrrha stacte, Styrax liquidus.

Nabath, vel anabath in puluere baccarum myrti Serapio videtur intelligere sorba, vel illis similes fructus facultate, qualia sunt mespila.

Nabath verti in conditis, & in confectiōe albaliffaccharum vniūo candum vocatum. alijs potum ex sicis, dactylis, & saccharo esse volunt: alijs aliud.

Oesypus corrupte cum Pauli exemplaribus byssop. humida. Oleum balaninum, oleum de ben Mes. Oleum cicinum, seu ricininum, oleum de Kerua. Oleum amygdalinum dulce. Oleum sesaminum, ex semine sesami calidum humid. pr. gr. desijt parari, quia sesamum in Italia olim largissimum, hodie desideratur. Eius loco sumatur oleum recens amygdalarum dulcium, non rancidarum.

Oxyacantha est berberis.

Oxytriphylon alleluia in diaphanico vnguento secundo, & viridi.

Ozymum, id est, basilicum quoddam, vulgo caryophyllatum dicitur ab odore, & virtute caryophylli. alterum ab odore citri citratum est mellissophyllum, calidum secundo gradu, coctū difficile, sed aliorum coctiōnem iuuat, obstructum hepar aperit: naribus impositum, vel succo, vel aqua attractum, pituita purgat cerebrum, ut betonica: cor roborat, & cerebrum. Ozymum autem caryophyllatum basilicum semine flauo, aromatico, cardiaco, calido, folijs parnis magis quam basilicum semine nigro, & folijs latioribus peditum quibusdam videtur.

Pellines pro conchis suppositi, quales è Sancto Michaeli, & San. Iacobo peregrini afferunt, idonei ad hamorrhagiam Auic. can. 3. fen. 21. Idem posunt testa limacum, purpurarum, buccinarum, Manardus in id probat magis, id est vngues odoratos, vulgo blattas Byzantias.

Penidia vocem nobis incerta originis cum vulgo retinemus, & alias quasdam, quod pro his, licet Barbaris, tamen notis, nouas, & obscuras substituere non est, licet plerasque appellationes nouas dedimus, quod proprie magis, & rei naturam perfectius exprimentes viderentur; dicitur autem, id est, datio, quamuis Græca sit vox, & vulgo medicorum vsu frequens: quia tamen Græcis in eam significationem, pro medicamento scilicet sumendi quantitatem non vsurpatur, nec Latinis, verbum, dare, malui eius loco substituere.

Petroselinum verum ex Macedonia, quia desideratur, & vulgare hoc est imbecillius, dupletur, vel eius loco ponatur olusatrum. Petroselini veri loco semen olusatrum Manar.

Plantago longa in diaphanico vnguento, vel maior est, vel lanceolata.

Polenta est farina hordei recentis torrefacti sanich Arabibus.

Poma dulcia frig. pr. gr. hum. sec. si odora sibi.

Pyrethrum hyeme legitur, seruatur annis quinque: non sit foraminulentum, nec dum frangitur, puluerem edat.

Rasura eboris frigida sicca, cardiaca est, secundas ex sterilibus mire facit. Auicenna.

Saccharum Mesue albissimum probatur, vititur & saccharum coctiōe candefacto, aut verius in chryalli modum per coctiōem per se, vel in syrupsu glaciato. Saccharum autem zuccharum Arabum esse alias probauimus. Saccharo autem Mesue, ut Græci veteres raro vititur, quod tum erat minus frequens: nunc contra saccharo, quia gratius, omnia dulcoramus, & siccando seruamus. Saccharum recens cal. hu. primo gradu vetus sic. pr.

Sanguis draco. Serap. & Auic. & succus herba achillij dicta Dioscoridi, Lusitanis huc larga copia deferentibus, est succus quarundam arborum.

Santala nostratia, & ex his elect. trium santalorum, sumpta, & admota, re vera calfaciunt, ne iisdem refrigerantibus postea utaris. Nam vera santala desiderantur, cum vulgaria sint cedra erius. Santala, si qualia scribuntur sunt, refrigerant: quæ vero profertunt officina, calent. Santala frig. 2. gr. sic. 1. rubra frigidiora, omnia cardiaca, & aromatica, sed statum magis, quia odoratiora.

Sarcoticum, carnem generans, vulgo incarnans.

Sardis, seu Sardius lapis, vulgo corneolus d. Man. putatur.

Satyriorum testiculos duos conditos si vir ante coitum sumserit, marem generari, si secunda est mulier, scribit ex Rasi Nicolaus Florent. lib. 10. cap. de sterilitate, vniūo vero deuorato, fatum nasci cum vniūo teste.

Satie. ἀρπιτῆ, polenta.

Scammonium in malo cydonio, vel alio similiter grato, & adstringente coctum (quod Gal. inuuit lib. 1. ali.) pomum, virium suarum multum impertit, ob idque imbecillius manet, quale miscet elect. Indo maiori, ubi pomum absolute scribitur, quod cydonium significat. Græc. κύνδον: unde oleum κύνδον. Galen. passim est cydoniorum, & emplastra κύνδον lib. 2. cap. ph. g. i. rufa, & coloris mali cydonij. & dicitur κύνδον pro d. κύνδον, ut in si. lib. 6. sa. tu.

Crudum autem purgatorium magis est, ut si elect. Indum maius, & diaphanicon scammonium ambo, vel coctum, vel crudum accipiant. Indum est purgantius. Si vero in Indo scammonium sit coctum, in diaphanico crudum (ut Mes. voluisse videtur) diaphanicon est purgantius.

Cum scammonium absolute scribitur, ut in hiera Hermetis, in elect. Indo minori, in diaphanico, si valens vis medicamentum, crudum miscet; praesertim cum frigidis, crassis, adstringentibus gratis, vis eius obtunditur, ut dactylis in diaphanico, prunis in diaprino, cydonijs in cydoniato Lugdunensi, succo rosarum in elect. succi rosarum. Neque per hæc adstringentia, vis eius à longinquis attrahendi prohibetur, quia cum aromatum vapore, & substantia vis quadam scammonij purgatrix ad illas perreptat.

Scariola pro seriola, sonchi species minus spinosa Manardo videtur: alijs à seride, id est, cichorio nomen deprauatum. Ut ut est, cum omnia hæc cichorij sint differentia viribus affines, vniūo pro reliquis capi potest.

Schænu anthos, vel schænanthum, ut chalcu anthos, & chalcanthum (licet duo hæc differant) cuius flos ad nos non affertur, sed herba palæa.

Scolopendrium vulgo ceterach.

Secacul Serapioni, & Auicennæ radices zingiberi similes, condita ex India deferantur diuersa ab eryngio, quod tamen eo loco capere malim, ut pote viribus

MESVE DE INTERPRETATION.

viribus cum seacul conueniens, quam cum quibusdam sigillum beate Mariae, cum alijs sigillum Salomonis, seu polygonati radicem cerebro geniculatam, graucolentem, sapore cotonei, aut punici, sub adstringentem, subacrem, cum fastidiosa quadam amaritudine Diosc. & Gal. Alijs est radix calcitrapae Hel-laris herba. In tanta opinionum varietate, pro seacul à Saracenis vocari docet Nicolaus Salernitanus in diazingibere: hæc enim etiam si non sit eadem, tamen eadem præstat. Que vero siccitas non parua cum essentia tenuitate eryngio à Gal. tribuitur, hæc præparatione facile vincitur. Quin & nonnulli hæc radicem calidam primo gr. humidam, secundo dicunt, & à multis melle solo condita, ab alijs etiam aromatibus ad Venereum excitandam sumitur magno succosus, etiam si veterum nemo huius facultatis in eryngio memine it.

Scitar gum Indum, verti lepidium: alij Iberidem esse malunt: sed hæc viribus parum variant, ut etiam cardamum, & cardamine pro his poni possunt.

Semen rosarum quibusdam videtur id tanosum, quod in fructu est rubro oliue amulo, qui rosis non collectis succedit: qualis in cynosbato, & cynorhodo cernitur.

Sericum sit crudum: sunt enim qui vim eius cardiacam coquendo, aut macerando extrahunt, & sericum velut exanimatum viribusque destitutum vendunt.

Sericum minutim concisum cum margaritis, vel alijs tritum, est efficacius cum Serap. quam vstum cum. Mesue calidum siccum primo gr. corroborat tota sua substantia: spiritum & sanguinem purgat, clarumque facit, & facultatem eorum in vnum cogit.

Serum lactis Gal. fri. humidum, quod aquosa eius substantia largissima nitrosam superat, qua calidum est, terget, alium subducit etiam Gal. aqua Mes. calidum dicitur, ea autem si per noctem in aere steterit, exhalat eidem. Id vero Mes. appellat nunc aquam lactis vel ebutyrati, vel non ebutyrati, & à causa aliqua concreti: nunc aquam casei, qua per formam, aut fiseella raritates distillat.

Seseli sumptum, & suffitum, steriles ob vteri intemperiem frigidam humidam etiam cum materia, secundas facit: id quod hinc duce natura facientia nos docuerunt, Serap. Auicenna.

Spasmus cynicus, id est oris tortura.

Spica nardi Indica, Romana vero Celtica, Spica absolute, spica nardi Indica, seu aromatica significatur: annos decem sicco loco seruari posse affirmant.

Spina alba est bedegar, & spina Arabica est sucaba:

cum vero his caremus, carduus benedictus, aut sabina, aut similis planta aperientes capiendæ.

Spodium Græcorum, & antispodium solum admebatur: ebur vero vstum, quod spodium Arabibus quorundam sententia est, etiam sumitur, & deoratur, ac ex radicibus cannarum, myrto, olea, lentisco & stis, antispodia, id est qua pro spodio ponuntur. Græcorum autem spodium, id est cinerula, quod in pavimento fornacum arariarum recidit albicans pompholigi simile, sed grauius, & impurius, intra corpus non recipiendum.

Strobili sunt nuclei pinei Gal. in simpl.

Styrax calamites calamis afferri desit: siccus tamen offertur. Styrax scilicet calamites tanquam perfectior. Styrax ruber vulgo est sax styracis liquidus, hoc est myrrha stactes. Styrax verus lachryma est humiditatem non remittens, nisi dum manibus tractatur.

Tamar Indi Kic'ho, id est quales sunt ante maturitatem, per quam nigrescunt: immaturi ergo intelliguntur.

Thymelæa, seu coccum gnidium, mezereon. Thymelæa verius esse, mezereon, quam chamelæa. & semen eius coccum gnidium ex Diosc. & Mesue collatis deprehendes. Tortella de seni, panis bis coctus.

Tragacanthum album frigidis medicamentis miscendum: rufum seu vetustate calidius, calidis. Illud autem frigidum humidum primo gradu, gummi autem Arabicum frigidum siccum.

Tuleri in tryphera Galen. tributa, his hominum est, alijs anagallis: Mes. meus habet eius loco behen album, & rubrum.

Venera in catapotijs de bdellio maioribus Mes. & Auicenna, & Serapioni, peccines interpretati sumus, id est, conchas peccinatim seriatas, & implexas, quales peregrini plerique à S. Michaelo, & locis maritimis pileo circumferunt, conchulas vocat in catap. de bdellio inuentis Mesues.

Zarur in succo fructuum, & alibi, est mespili genus, prius in Diosc. aronia dictum, quod in Italia azarolum dicitur, Gallis ignotus fructus: eius loco mespilum nostrum pentacoccum viribus proximum sumatur.

Zedoaria radix nunc vulgo nota, veteribus vel incognita, vel alio nomine scripta.

Zizypha, seu serica, vulgo iuiuba Gal. damnantur libro secundo Alim. tamen ea pasta neoterici efficacia in pulmonicis remedijs experiuntur.

Zurumbet quibusdam est Zedoaria species, ut in simpl. diximus. Serapioni est arbor: secund. Auicenn. herba, in elect. de gemmis vtrumque petitur.